Plejada Vjerovjesnikā u svjetlu Kur'ana Časnog

Allahov Poslanik Muhammed Mustafa

(sallallahu alejhi ve sellem)

Osman Nūri TOPBAŠ

2 [medinski period]

IZDAVAČKA KUĆA „ERKAM“

Istanbul 2023 / 1444

© Izdavačka kuća „Erkam“ - Istanbul: 2023/1444

Allahov Poslanik Muhammed Mustafa (sallallahu alejhi ve sellem) 2 [medinski period]

Osman Nūri TOPBAŠ

Naslov originala:	Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v) 2 (Medine Devri)
Autor:	Osman Nuri TOPBAŠ
Prijevod:	Abdulaziz i Hülya RIZVIĆ, Elma KORIĆ, Kerima FILAN
Lektor	Hanka HODŽIĆ
Korektor:	Sead ĐELILBAŠIĆ
Korice i unutarnji dizajn:	Rasim ŞAKIROĞLU
Štampa :	Erkam Printhouse
ISBN :	978-9944-83-832-0
Autorsko pravo :	Ikitelli Organize Sanayi Bölgesi Mah. Atatürk Bulvarı, Haseyad 1. Kısım No: 60/3-C Başakşehir, Istanbul, Turska
Tel :	(90-212) 671-0700 pbx
Fax :	(90-212) 671-0748
E-mail :	info@islamicpublishing.org
Web site :	www.islamicpublishing.org
Language :	Bosnian

IZDAVAČKA KUĆA „ERKAM“

Plejada vjerovjesnikā u svjetlu Kur'ana Časnog

Allahov Poslanik Muhammed Mustafa (sallallahu alejhi ve sellem) 2

medinski period

- Životopis -

II

Osman Nūri TOPBAŠ

IZDAVAČKA KUĆA „ERKAM“

Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

„(Moj Poslaniče!) **Tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.“** (el-Enbija, 107)

لَقَدْ جَاءكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

„Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.“ (et-Tevbe, 128)

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Reci (Moj Poslaniče!)**: ‘Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!’ – a Allah prašta i samilostan je.“** (Ali Imran, 31)

قُلْ أَطِيعُواْ اللهَ وَالرَّسُولَ فإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

„Reci: ‘Pokoravajte se Allahu i Poslaniku!’ A ako oni glave okrenu – pa, Allah, zaista, ne voli nevjernike.“ (Ali Imran, 32)

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللهِ
وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيماً

„Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i pečat vjerovjesnikā – a Allah sve dobro zna.“ (el-Ahzab, 40)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ

„Onima koji vjeruju i dobra djela čine i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu – a to je istina od Gospodara njihova – On će preko hrđavih postupaka njihovih preći i prilike njihove će poboljšati.“ (Muhammed, 2)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ja ću prvi stići do vrela Kevser i ondje ću vas (ponovo) sresti! Mjesto našeg susreta bit će pored tog vrela. Ja ga upravo sada vidim! Ja ću svjedočiti u pogledu vas. Meni su dati ključevi riznica nebesa i Zemlje. Tako mi Allaha, ja se ne bojim da ćete se poslije mene vratiti širku – mnogoboštvu, nego se bojim da ćete se predati dunjaluku (ovosvjetskim ukrasima), jedni drugima zavidjeti, jedni druge ubijati i nestati kao što su nestali oni prije vas!...“ (Buhari, Rikak, 53; Muslim, Fedail, 31)

„Znajte da ću ja prije vas otići i čekati vas! Uistinu, naše mjesto susreta je vrelo Kevser. Onaj ko želi susret sa mnom (na tom mjestu) neka čuva svoje ruke i jezik od grijeha!“ (Buhari, Salat, 80; Ibn Sa'd, II, 227)

Sve što posjeduje ovaj svijet, njemu je na dar!
Njemu duguje i zajednica i pojedinac;
njemu, čistom od grijeha, duguje cijelo čovječanstvo!
Gospodaru naš, sa ovim svjedočenjem na Danu proživljenja proživi nas!..

Mehmed Akif Ersoy

PRVA GODINA PO HIDŽRI

Prvo mjesto boravka u svijetloj Medini

Sa hidžrom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu počinje novi period islama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini nije bio u formi emigranta, nego glavni neimar svijeta, njegov lider i vođa. On je utemeljitelj i predsjednik islamske države. Njegovim dolaskom u Medinu širenje islama će zadobiti novu snagu, a način života muslimana svoju konačnu formu.

U prvih sedam mjeseci boravka u Medini Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je gost u kući Ebu Ejjuba el-Ensarija, radijallahu anhu. U njegovoj kući će ostati do završetka izgradnje Poslanikovog mesdžida (Mesdžid'i-n-Nebevijja).

Ebu Ejjubovo gostoprimstvo predstavljalo je izraz dobročinstva koje se temeljilo na višestoljetnoj tradiciji grada:

Naime, još sedam stotina godina prije hidžre, u Medinu (tadašnjem Jesribu, o.pr.) došao je vladar Jemena, po imenu Tubba' Ebu Kerib. Kada je od Jevrejskih učenjaka saznao da će posljednji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, biti poslan u Mekki, a potom da će učiniti hidžru u Jesrib, dao je sagraditi kuću u Jesribu u kojoj će posljednji Poslanik biti primljen i ugošćen. U tom smislu je napisao i pismo oporuke, a onda je, zapečativši ga zlatnim pečatom,

predao ga najvećem učenjaku grada, kojem je stavio u zapovijed da njegovo pismo preda svojim nasljednicima, a oni – ukoliko budu živjeli u vremenu posljednjeg Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, - da ga predaju njemu lično.[1]

Tubba' je još tada povjerovao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postao musliman.[2]

Spomenuta kuća bila je naslijeđe učenjaka Medine koji su je, iz generacije u generaciju, ostavljali u naslijeđe svojim najučenijim nasljednicima. Na kraju, ona je dospjela u vlasništvo Ebu Ejjuba Halida ibn Zejda, radijallahu anhu, čiji su preci bili učenjaci Medine. Ta blagoslovljena kuća nalazila se istočno od Poslanikovog mesdžida.

Kada su čuvari Tubba'ovog pisma saznali da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u njihov grad, pismo su dali jednom povjerljivom čovjeku iz plemena Sulejm, po imenu Ebu Lejla. Kako je ovaj izišao u susret Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na putu prema Mekki lično se susreo s njim. Kada ga je ugledao, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče:

„*Da ti nisi Ebu Lejla?*"

„Da!", odgovorio je.

„*Kod tebe se nalazi Tubba'ovo pismo! Donesi mi ga!*", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Lejla nije znao da razgovara sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je, iznenađen, upitao:

1. Ibn Asakir, III, 334-335; Semhudi, I, 188-189
2. Ahmed, V, 340.

„Ko si ti? Na tvom licu ne vidim znakove proroka, ali ipak znaš da je (Tubba'ovo) pismo kod mene?"

„Ja sam Muhammed! Donesi mi to pismo!"

Tada je Ebu Lejla izvadio pismo, koje je prethodno bio sakrio, i predao ga Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što je Ebu Bekr, radijallahu anhu, pročitao pismo, plemeniti Poslanik, ponos i dika svih svjetova, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta je ponovio:

„Merhaba ti, dobri brate Tubba'!"

Potom je rekao Ebu Lejla'u da se vrati u Medinu, što je ovaj i učinio. Kada se vratio u Medinu, Ebu Lejla je obradovao stanovnike grada viješću o Resulullahovom, sallallahu alejhi ve sellem, skorom dolasku, zbog čega ga oni darovaše i počastiše.[3]

Gostoprimstvo Ebu Ejjuba el-Ensarija

Ebu Ejjubu el-Ensariji, radijallahu anhu, ukazana je čast da u svojoj sretnoj kući ugosti predvodnika svih vjerovjesnikā, Muhammeda Mustafu, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj sretni sahabija u početku je molio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se smjesti na gornjem katu kuće. Međutim, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njegov prijedlog, obrazloživši to riječima:

„Ebu Ejjube, za nas je bolje da stanujemo u prizemlju!"

Ebu Ejjub i njegova porodica služili su svog dragog gosta i ukazivali mu nesvakidašnje gostoprimstvo. Toliko su bili pažljivi prema njemu i u tolikoj mjeri su iskazivali poštovanje prema njemu da su na svom katu spavali uz same zidove, izbjegavajući boraviti iznad Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, glave.

3. Ibn Asakir, III, 335; Ajni, IV, 176.

Jednoga dana, na gornjem katu neko je razbio glinenu posudu sa vodom i voda se prosula po podu. Da ne bi procurila u prizemlje i pokvasila blagoslovljenog gosta, Ebu Ejjub je brzo prihvatio jorgan od kadife – a to mu je bila jedina prostirka u kući – i njime posušio pod. Ujutro je još jednom zamolio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da pređe na gornji kat, ali je dobio isti odgovor:

„Za nas je bolje da stanujemo u prizemlju!"

„Allahov Poslaniče, mi ne možemo boraviti na gornjem katu sve dok ste vi u prizemlju!"

Nakon toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio da pređe na gornji kat kuće.[4]

Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, i njegova porodica su za vrijeme Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, boravka u njihovoj kući pripremali jelo i posluživali ga plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, objedovao, ostatak jela je vraćan u njihove odaje, a oni bi, radi blagoslova, istraživali tragove Resulullahovih, sallallahu alejhi ve sellem, ruku na hrani i jeli upravo one dijelove hrane koje je on, sallallahu alejhi ve sellem, bio dotaknuo svojim blagoslovljenim rukama. Jednom prilikom je pripremeljeno jelo sa crvenim ili bijelim lukom, međutim Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, to jelo nije ni okusio. Kada je Ebu Ejjub primijetio da je jelo netaknuto, uznemireno je došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao:

„Allahov Poslaniče, da li je ovo jelo zabranjeno (haram)?"

„Ne, ali ja ne volim njegov miris! A pored toga, ja razgovaram sa melekima!", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

4. Muslim, Ešribe, 171; Ibn Hišam, II, 116.

„Ono što ti ne voliš, ne volim ni ja!“, rekao je Ebu Ejjub. Međutim, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče :

„Vi jedite!“

Poslije toga Ebu Ejjubova porodica nije pripremala jelo sa lukom.[5]

Navedeni primjer ukazuje nam na profinjenost, suptilnost i nježnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji nijednim gestom nije želio da uznemirava ljude ili meleke.

Ebu Ejjub el-Ensari, radijallahu anhu, nastavio je služiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nakon što je on odselio iz njegove kuće. Da bi postigao sreću koju je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio u hadisu:

„*Konstantinopolis (Istanbul) će sigurno biti osvojen, pa divan li je zapovjednik vojske koji ga osvoji i divna li je vojska koja ga osvoji!*“ (Ahmed, IV, 335; Hakim, IV, 468/8300), Ebu Ejjub, radijallahu anhu, dva puta je učestvovao u opsadi Konstantinopolisa, a bio je prešao osamdesetu godinu života. Žrtvovao je svoju dušu na Allahovom putu i bio jedna od prethodnica kasnijih osvajanja. Prije nego je umro, islamskoj vojsci oporučio je sljedeće:

„Moje tijelo pokopajte na najisturenijem mjestu do kojeg dospijete!“[6]

Enesovo služenje Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, pripovijeda:

5. Muslim, Ešribe, 170-171; Ibn Hišam, II, 116.
6. Vidi: Ibn Sa'd, III, 484-485

„Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, Ebu Talha (očuh) me je uzeo za ruku i doveo kod njega, rekavši:

„Allahov Poslaniče, Enes je pametno dijete, pa neka vam bude na usluzi!“, i tako sam počeo služiti Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Služio sam mu deset godina, i na putovanju i kod kuće. Tako mi Allaha, on mi nikada zbog moje greške nije rekao: 'Zašto si to uradio?', i nikada mi zbog nečega što nisam ispunio nije rekao: 'Zašto to nisi uradio?'“ (Muslim, Fedail, 52)

U drugoj predaji se navodi da je hazreti Enes, radijallahu anhu, počeo služiti Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, na sljedeći način:

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, sve ensarije - i muško i žensko – donosili su poklone plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Enesova majka, Ummu Selejm, radijallahu anha, nije imala ništa što bi mu mogla pokloniti, i zbog toga je bila tužna. Uzela je za ruku svoga sina i dovela ga pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekavši:

„Allahov Poslaniče, prihvataš li mog Enesa da vam služi?“ I plemeniti je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio njen poklon. (Semhudi, I, 271)

Enes, radijallahu anhu, kazuje:

„...Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me na jedno mjesto zbog nekog posla. Rekao sam: 'Neću ići, tako mi Allaha!', ali sam u sebi već bio donio odluku da otiđem, jer mi je to naredio Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Krenuo sam i usput na ulici naišao pored djece koja se igraše (pa sam malo zastao pored njih). U tom je iza mene došao Allahov Poslanik,

sallallahu alejhi ve sellem, i uhvatio me za potiljak. Okrenuo sam se prema njemu, a on mi se nasmiješi i reče:

„Enesčiću, jesi li otišao tamo gdje sam ti rekao?“

„Odmah idem, Allahov Poslaniče!“, odgovorio sam. (Muslim, Fedail, 54)

Hazreti Enes, radijallahu anhu, o svom drugom doživljaju kazuje sljedeće:

„Jednoga dana, nakon što sam završio poslove koje sam svakodnevno obavljao za Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, otišao sam da se družim sa djecom (vršnjacima), misleći da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zaspao poslije podne-namaza. I dok sam ja posmatrao njihovu igru, Resulullah, alejhis-salatu ves-selam, dođe kod nas, djeci nazva selam, a mene pozva k sebi i posla me da uradim nešto za njega. Odmah sam krenuo, a on je sjeo u hladu jednog drveta, čekajući me dok se vratim. Tog dana sam došao kasno kući, pa me majka upita:

„Zašto si zakasnio?“

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao me da uradim nešto za njega!“, rekao sam.

„O kakvom je poslu riječ?“, upitala je.

„To je Resulullahova tajna!“, rekao sam.

„Ako je tako, onda dobro čuvaj njegovu tajnu!“, rekla je.“

Prenosilac ovog hadisa, Sabit, kaže: „Enes mi je rekao: *Sabite, kada bi ikome mogao povjeriti njegovu tajnu, povjerio bih je tebi!*“ (Ahmed, III, 195)

Kao što vidimo, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prema djeci se odnosio na isti način kao što se odnosio prema bliskim

prijateljima, povjeravajući im neke svoje tajne. U svakoj etapi njegovog života možemo vidjeti ljubav i nježnost prema djeci; možemo ga vidjeti kako ozbiljno razgovara sa djecom, spuštajući se na njihovu razinu, kao da je njihov vršnjak. On, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ko ima dijete, neka se s njim igra kao da je njegov vršnjak!" (Dejlemi, III, 513)

„Počastite svoju djecu i uljepšajte njihov odgoj!" (Ibn Madže, Edeb, 3)

Ovim hadisima on nam je pokazao na koji način trebamo da se odnosimo prema našoj djeci i omladini.

Život Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za nas predstavlja neprikosnoveni primjer u pogledu odgoja djece. On je hazreti Enesa, radijallahu anhu, odgojio tako lijepo i potpuno da nikada nije osjetio potrebu da se naljuti na njega. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tada je imao oko pedeset i kusur godina, a Enes oko deset. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je naći puta do Enesove duše, šaljivo razgovarajući s njim i povjeravajući mu svoje tajne kao drugaru. Odrastajući pod nadzorom i u okrilju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Enes je znao čuvati Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, tajnu kao odrastao i zreo čovjek. Sa njegovom tajnom otišao je i u mezar. Naravno, njegov veličanstveno lijep odgoj bez imalo sumnje predstavlja plod Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, savršeno potpune metodologije rada sa djecom.

Bratimljenje muhadžira i ensarija

Od samog početka pozivanja u islam, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je izgraditi islamsko bratstvo koje se zasniva na jednakosti, bez obzira na plemensku i nacionalnu

pripadnost njegovih sljedbenika. U tom smislu on je neke muslimane pobratimio još prije hidžre, u Mekki. Naprimjer, pobratimio je Zejda ibn Hariseta i hazreti Hamzu, Ebu Huzejfinog oslobođenog roba Salima i Ebu Ubejdeta ibn Džerraha, Bilala Habešija i Ubejdeta ibn Harisa, radijallahu anhum, i druge...[7]

Dakle, muslimani su međusobne veze počeli učvršćivati još od prvih dana islama, međutim njihovo bratstvo će tek poslije hidžre postati neprikosnoveni primjer svim generacijama muslimana.

Kada su muhadžiri počeli pristizati u Medinu, ensarije su počeli da se natječu u pogledu njihova prijema i ugošćavanja. Štaviše, neki od njih su morali „izvlačenjem" dobiti svoje goste.[8] Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Medinu, - a to je bilo pet mjeseci poslije hidžre muhadžira -, on je ensarije pobratimio sa muhadžirima, dvojicu po dvojicu. Ugovor o bratimljenju sklopljen je u kući Enesa ibn Malika, radijallahu anhu.[9]

Bratimljeni su hazreti Ebu Bekr i Haridže ibn Zejd, hazreti Omer i Utban ibn Malik, Ebu Ubejde i Sa'd ibn Muaz, hazreti Osman i Evs ibn Sabit,[10] hazreti Bilal i Abdullah ibn Abdurrahman,[11] hazreti Selman i Ebu'd-Derda,[12] Salim i Muaz ibn Maiz,[13] Ammar i Huzejfe, radijallahu anhum edžme'in...[14] Ovdje možemo primijetiti da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom bratimljenja

7. Ibn Sejjidinnas, I, 321; Ibn Habib, str. 70; Ibn Abdilberr, *ed-Durer*, str. 90.
8. Buhari, Dženaiz, 3; Menakibu'l-ensar, 46.
9. Buhari, Edeb, 67.
10. Ibn Hišam, II, 124-125
11. Ibn Sa'd, III, 233-234
12. Buhari, Edeb, 67.
13. Ibn Abdilberr, II, 567.
14. Hakim, III, 435/5657

muslimana vodio računa da bratimljene strane budu slične po ćudi i temperamentu.

Svaku muhadžirsku porodicu prihvatila je jedna medinska, ensarijska porodica. Tako se počelo učvršćivati bratstvo i ljubav među njima. Počeli su zajedno raditi u poljima, ali i dijeliti plodove rada. Ensarije su Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, poklonili višak svojih polja, a on ih je podijelio muhadžirima. Međutim, kada su plemenite ensarije rekli:

„Allahov Poslaniče, želimo da svoje bašte hurmi podijelimo sa braćom muhadžirima!", Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njihov prijedlog, rekavši:

„*To ne može!*"

Međutim, ensarije su ovog puta rekli muhadžirima:

„Ako već ne možemo podijeliti bašče, onda vi preuzmite obavezu njihovog održavanja i zalijevanja stabala, a mi ćemo biti vaši ortaci u plodovima!"

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je njihov prijedlog, a oni su na obje strane uglas rekli:

„Čujemo i pokoravamo se!" (Buhari, Hars, 5)

Ovo bratstvo izgrađivalo se na temeljima materijalnog i duhovnog potpomaganja između muhadžira koji su u Mekki ostavili sve što su posjedovali i došli u Medinu kako bi započeli život od novog početka, i ensarija koji su im raširili ruke i srdačno ih prihvatili. Ensarije su muhadžirima, koji su radi islama ostavili svoj zavičaj, nastojali omiliti Medinu, trudeći se da im svojim gostoprimstvom otklone tugu i pokažu kako nisu stranci u njihovom gradu.

U njihovom bratstvu nije bilo izvještačenosti, nego naprotiv, ono je bilo u potpunosti ispunjeno ljubavlju koja proističe iz imana, prožeto iskrenim odnosom jednih prema drugima i propraćeno međusobnim potpomaganjem, uvažavanjem pa čak i nasljeđivanjem u pravnom smislu.[15] Bratimljene strane su bili zaštitnici i nasljednici jedni drugima. Njihovo bratstvo će trajati sve do kraja njihovih života, a jedini princip bratstva koji će biti dokinut Objavom, odmah poslije Bedra, bit će međusobno „nasljeđivanje", čime je naređeno da samo krvni srodnici jedni druge nasljeđuju.[16]

Vezano za tu temu Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kaže:

„Bratimljenjem, koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio između muhadžira i ensarija, oni su u pravnom smislu nasljeđivali jedni druge i davali prednost u odnosu na srodnike. Međutim, ta praksa je dokinuta sljedećim ajetom:

وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُون

„Mi smo odredili nasljednike svemu onome što ostave roditelji i rođaci..." (en-Nisa, 33). U nastavku ovog ajeta definisan je i konačan oblik njihovog bratstva:

وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ

„A onima s kojima ste sklopili ugovore – podajte njihov dio..." , tj. pružite im pomoć, podršku, savjet i dobročinstvo. Tako je dokinuto pravno nasljedstvo među njima, s tim da je svaki pojedinac mogao oporučiti jednu trećinu svoga imetka nekome ko mu nije krvni srodnik." (Buhari, Tefsir, 4/7; Ebu Davud, Feraiz, 16/2922)

15. Buhari, Kefale 2, Edeb, 67.
16. Vidi: el-Enfal, 72-75; Buhari, Feraiz, 16.

Navedenim bratimljenjem medinska plemena Evs i Hazredž, koja su prije islama dugi niz godina bila u sukobu, postala su kao prava braća. Pripadnici plemena odjednom su postali pažljivi jedni prema drugima, jedva čekajući jutro kako bi se vidjeli. Kada bi se sreli, sa iskrenom ljubavlju bi pitali jedni druge: „Kako si od našeg posljednjeg susreta?“ Može se slobodno reći da nije moglo proći ni tri dana, a da ne bi tražili načina da se susretnu i pitaju jedni druge za zdravlje i stanje u kojem se nalaze. Njihovo bratstvo Uzvišeni Allah je pohvalio u Kur'anu Časnom.[17]

Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, u Medini je uspostavljao temelje islamskog društva i države. Prvi posao koji je trebao da se uradi na tom planu bio je uspostavljanje zajedništva. U tom smislu najbitniji faktori bili su međusobna ljubav, bratstvo i međusobno potpomaganje. Iz tog razloga je bratstvo koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio između muhadžira i ensarija najvažniji i u povijesti svijeta bespremačni faktor u razvoju jednog društva.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, novu zajednicu nije izgrađivao na plemenskim, nacionalnim, rasnim, robovlasničkim, klasnim i drugim temeljima, nego samo i samo na temelju islamskog bratstva. Na taj način on je od ljudi koji su bili različiti po svom socijalnom statusu sačinio homogenu i čvrstu islamsku zajednicu.

Vrijednosti muhadžira i ensarija

Etimološki, „muhadžir“ je „onaj koji je preselio iz jednog u drugo mjesto“, međutim, tim imenom se uglavnom asocira na mekkanske muslimane koji su doselili u Medinu usljed velikog pritiska i nepodnošljivog uznemiravanja od strane mušrika.

17. Vidi: el-Hašr, 9.

Muhadžiri su napustili svoj zavičaj ostavljajući iza sebe cjelokupni imetak, osim onoga što su uspjeli ponijeti sa sobom. Njihov imetak mušrici su odmah zaplijenili i podijelili među sobom. Uistinu, njihov gubitak u imetku je bio veliki, međutim njihove oči više nisu vidjele ni imetak, a niti bogatstvo. Njihove ambicije se nisu odnosile na ovosvjetske ukrase, jer su osjetili ljepotu i slast istinske vjere, imana. Iz tog razloga oni su bili spremni da žrtvuju na Allahovom putu sve što posjeduju.

Kada bi im plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nešto rekao da urade, svaki od njih bi odgovarao riječima: „Allahov Poslaniče, dao bih i oca i majku za tebe!“, izvršavajući bez pogovora njegovu molbu kao zapovijed. Jedan od njih bio je i Suhejb ibn Sinan, radijallahu anhu, tj. Suhejb Rumi, kojeg su mušrici spriječili da učini hidžru sve dok im nije otkrio na kojem mjestu je sakrio svoje bogatstvo.

Hazreti Suhejb, radijallahu anhu, bio je izložen teškim mučenjima na Allahovom putu. Krenuo je za Medinu odmah poslije hazreti Alije, radijallahu anhu, ali su ga neki od mušrika sustigli i zatvorili mu prolaz. Rekli su mu:

„Došao si kao siromah i među nama stekao veliki imetak, a sada hoćeš da odeš sa svojim imetkom?! Ne, tako nam Boga, nećemo ti dopustiti!“

Suhejb je odmah sjahao sa svoje jahalice i prihvatio tobolac sa strijelama, govoreći:

„O skupino Kurejšija, vi dobro znate da sam ja najbolji strijelac među vama! Tako mi Allaha, gađat ću vas sve dok imam strijela, a kada mi nestane strijela, potegnut ću svoju sablju. Sve dok imam to dvoje, niko od vas mi se neće moći približiti, a kada ostanem bez

njih, činite što hoćete. Međutim, ako vam kažem gdje se nalazi moje bogatstvo i ostavim ga, hoćete li me pustiti da prođem?“

Mušrici su prihvatili njegov prijedlog, pa je on nastavio putem Medine. Sredinom mjeseca rebi'ul-evvela sustigao je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u Kuba'u. U tom času Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio je zajedno sa hazreti Ebu Bekrom i Omerom, radijallahu anhuma. Pred njima je stajao grozd hurmi od Ummu Džirzana, koje je donio Kulsum ibn Hidm. Na putu su Suhejba, radijallahu anhu, zaboljele oči, a uz to je bio i jako ogladnio. Vidjevši hurme pred Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima, pružio je ruku prema njima i odmah počeo jesti. Hazreti Omer, radijallahu anhu, šaljivo je rekao:

„Allahov Poslaniče, vidiš li Suhejba? Kaže da ga bole oči, a jede svježe hurme!“

Na to mu je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Dakle, bole te oči, a jedeš svježe hurme?“

„Jedem onom stranom na kojoj ne osjećam bol!“, odgovorio je Suhejb, radijallahu anhu.

Na njegove riječi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nasmiješio se, a potom je (ukazujući na činjenicu da je Suhejb žrtvovao imetak za svoj život) rekao:

„Zaradio je Suhejb, zaradio je Suhejb! O Ebu Jahja, zaradio si u trgovini, zaradio si u trgovini!“ (Ibn Sa'd, III, 226-230; Hakim, III, 450, 452)[18]

I dok su muhadžiri sa velikom požrtvovanošću činili hidžru u Medinu, ensarije su ih prihvatali sa velikom ljubavlju. Ljubavlju

18. Vidi: Hakim, I, 332.

koja je dostojna njihove žrtve za islam. Raširili su im ruke i srčano podijelili s njima sve što su imali. Međutim, neki muhadžiri nisu željeli da im budu na teretu, ne prihvatajući ništa osim da rade u njihovim baščama i zarade svojim rukama za život. Neki od njih su odlučili da se bave trgovinom, kao naprimjer Abdurrahman ibn Avf, radijallahu anhu. On je bratimljen sa Sa'dom ibn Rebi'atom, radijallahu anhu. Sa'd mu je rekao:

„Evo, ovo je moj imetak, polovica pripada tebi!"

Međutim, Abdurrahman ibn Avf, radijallahu anhu, nije prihvatio njegovu ponudu, nego je rekao:

„Neka ti Allah podari blagoslov u tvom imetku, a tvojoj porodici zdravlje! Pokaži mi gdje je medinska pijaca i to će mi biti dovoljno!"

Tako je Abdurrahman počeo sa trgovinom i za kratko vrijeme postao veoma imućan čovjek. (Buhari, Menakibu'l-ensar, 3)

Muhadžiri su stekli Allahovu naklonost i zadovoljstvo time što su prvi povjerovali u Allahovu Objavu i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a potom strpljivo podnosili uvrede, ponižavanja i mučenja na Allahovom putu, da bi napokon napustili svoj zavičaj i doselili u Medinu. Sve što su posjedovali od imetka i bogatstva ostavili su radi uzvišene vjere, kako bi mogli živjetu u skladu sa njenim principima i ispunili ono što im Uzvišeni Allah stavlja u zapovijed. Iz tog razloga Uzvišeni Allah hvali muhadžire, a prijeti kaznom onima koji nisu učinili hidžru nakon što su bili pozvani.[19]

Uzvišeni Allah u Kur'an-i Kerimu nas obavještava da će muhadžirima oprostiti njihove grijehe i nagraditi ih Džennetom:

19. Vidi: en-Nisa, 97.

فَالَّذِينَ هَاجَرُواْ وَأُخْرِجُواْ مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُواْ فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُواْ وَقُتِلُواْ لأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّن عِندِ اللهِ وَاللهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ

„...Onima koji se isele i koji budu iz zavičaja svoga prognani i koji budu na putu Mome mučeni i koji se budu borili i poginuli, sigurno ću preko hrđavih djela njihovih preći i sigurno ću ih u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uvesti; nagrada će to od Allaha biti...“ (Ali Imran, 195)

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُواْ مِن بَعْدِ مَا فُتِنُواْ ثُمَّ جَاهَدُواْ وَصَبَرُواْ إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Gospodar tvoj će onima koji se isele, nakon što su zlostavljani bili, pa se onda budu borili i sve strpljivo podnosili, - Gospodar tvoj će im, poslije toga, doista oprostiti i samilostan biti.“ (en-Nahl, 110)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o muhadžirima kaže:

„Muhadžiri će ući u Džennet i naslađivati se njegovim blagodatima sedamdeset godina prije ostalih ljudi. Ostali ljudi će, zaista, biti zadržani da polažu račun.“ (Hejsemi, X, 15)

Pored ahiretskih blagodati, muhadžiri će biti opskrbljeni i ovosvjetskim blagodatima, kao što kaže Uzvišeni:

وَالَّذِينَ هَاجَرُواْ فِي اللّهِ مِن بَعْدِ مَا ظُلِمُواْ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَأَجْرُ الآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُون

„Oni koji se isele Allaha radi, nakon što su bili progonjeni, Mi ćemo još na ovom svijetu na lijepo mjesto smjestiti; a nagrada na onom svijetu biće još veća – kad bi oni samo znali!“ (en-Nahl, 41)

Uzvišeni Allah je muhadžirima zbog gubitka imetka odredio veći udio u ratnom plijenu:

لِلْفُقَرَاء الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

„(Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada...) **siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegova pomognu, - to su, zaista, pravi vjernici.“** (el-Hašr, 8)

Pored čežnje i nostalgije za Mekkom, koju su muhadžiri osjećali nakon što su doselili u Medinu, dugo vremena nisu mogli da se naviknu na novu klimu. Nova sredina je bila podložna epidemijama groznice i tifusa. Kada je hazreti Aiša, radijallahu anha, vidjela svog oca Ebu Bekra i Bilala, radijallahu anhuma, kako ih je zahvatila groznica i kako sa čežnjom spominju Mekku, spomenula je to Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on učinio sljedeću dovu:

„Gospodaru moj! Učini da zavolimo Medinu kao što volimo Mekku, pa i više od toga! Daruj nam bereket u njenim plodovima, uljepšaj njenu klimu i premjesti ovu epidemiju u Džuhfu[20]*!“* (Buhari, Fedailu'l-Medine, 12; Muslim, Hadž, 480)

Muslimani Medine nazvani su „ensarije“, tj. pomagači, jer su pružili pomoć i podršku Resulullahovom, sallallahu alejhi ve sellem, pozivu i prihvatili njegove ashabe koji su doselili iz Mekke, dijeleći s njima svoj imetak i sve što su posjedovali.

Prenosi se da je Gajlan ibn Džerir, radijallahu anhu, upitao hazreti Enesa, radijallahu anhu:

„Da li ste se vi nazivali ensarije i prije (hidžre), ili vas je Allah nazvao tim imenom?“

„Tako nas je Allah nazvao!“, odgovorio je Enes, radijallahu anhu. (Buhari, Menakibu'l-ensar, 1)

Ensarije su, ustvari, pripadnici dvaju medinskih, bratskih plemena: Evs i Hazredž. Jedanaeste godine poslanstva jedna delegacija iz plemena Hazredž, koju je sačinjavalo šest ljudi, došli su u Mekku kako bi isposlovali i dobili podršku Kurejšija u borbi protiv plemena Evs. Međutim, u Mekki se susretoše sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, i na njegov poziv prihvatiše islam. Kada su se vratili u Medinu, pozvali su svoje pleme i pleme Evs da prime islam, nadajući se da će istinskom vjerom biti dokinuto njihovo

20. Džuhfa je u to vrijeme bila mjesto u kojem su bili nastanjeni Jevreji ili mušrici, koji su pružali podršku mekkanskim mušricima, praveći nered i smutnju. Stoga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ovom dovom molio Allaha da im pošalje epidemiju groznice kako ne bi imali priliku da pružaju pomoć nevjernicima i siju smutnju. (Ajni, X, 251)

međusobno neprijateljstvo i da će ponovo zavladati bratski odnosi koji su bili prisutni nekada između ova dva plemena. I, uistinu, dugogodišnje neprijateljstvo i sukob između ova dva plemena okončani su tako što je „silm“, tj. mir islama, nastanio se u njihovim srcima koja su bila umorna od dugogodišnjih sukoba. Ova dva bratska plemena su u dvanaestoj i trinaestoj godini poslanstva poslali svoje predstavnike u Mekku, koji su se susreli sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, i zakleli mu se na vjernost prilikom prvog i drugog susreta na Akabi.

Prilikom druge zakletve na Akabi oni su obećali da će prihvatiti i uzeti pod svoju zaštitu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe, ukoliko oni dosele kod njih u Jesrib (Medinu). Na taj način oni su bili povod hidžre i početka nove epohe u povijesti islama.

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pobratimio muhadžire i ensarije, dvojicu po dvojicu, ensarije su pridošlice učinili ortacima u svojim kućama, poslovima, vrtovima i baščama, demonstrirajući bratstvo i solidarnost kakvu niko do tada nije vidio. Iz tog razloga Uzvišeni Allah ih hvali u Svojoj Knjizi:

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

„I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju,

i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno...“ (el-Hašr, 9)

Događaj koji ćemo navesti, a koji se smatra povodom objave gore navedenog ajeta, predstavlja veoma lijep primjer žrtve koju su podnijeli ensarije.

Naime, došao je kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek koji je bio jako mršav zbog gladi, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Ko želi ugostiti ovoga vašeg brata?“

Jedan ensarija, po imenu Ebu Talha, radijallahu anhu, reče:

„Ja ću ga ugostiti, Allahov Poslaniče!“, a potom ga je poveo svojoj kući. Kada su stigli, rekao je svojoj supruzi:

„Ugostimo Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, gosta! Ima li štogod za jelo?“

„Imamo hrane samo za našu djecu!“, rekla je.

„U tom slučaju, ti se pozabavi djecom, pa ako budu htjeli sjesti za sofru, uspavaj ih! Kada gost uđe unutra, ugasi svjetlo da se možemo pretvarati kao da i mi jedemo!“

Sjeli su za sofru. Gost se zasitio, a oni i njihova djeca su gladni legli u postelju. Kada je Ebu Talha, radijallahu anhu, narednog jutra otišao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, on mu je rekao:

„Allah je zadovoljan vama zbog načina na koji ste postupili prema svom gostu!“ (Buhari, Tefsir, 59/6; Muslim, 172-173)

Kada je Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, doselio u Medinu, muhadžiri su rekli:

„Allahov Poslaniče, nismo vidjeli darežljiviji i plemenitiji narod od ovoga kod kojeg smo doselili. Imućni među njima mnogo udjeljuju, a i siromašni se žrtvuju i pružaju svoju pomoć. Ispunili su sve naše životne potrebe i učinili nas ortacima u svojoj imovini. Plašimo se da će oni osvojiti i odnijeti sve nagrade."

„Nije tako! Sve dok budete činili dovu za njih i zahvaljivali im na onome što čine za vas, imat ćete nagradu kao i oni!", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Tirmizi, Kijamet, 44/2487)

Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Kada bi ensarije ubrali svoje hurme, razdvojili bi ih u dvije gomile: na jednoj bi bilo više hurmi, a na drugoj manje. Na manju gomilu bi stavili palminih grančica i lišća, a onda ih prekrili hurmama kako bi ta gomila izgledala veća od druge. Potom bi pozvali muhadžire i rekli im: 'Odaberite gomilu koju želite!' Naravno, oni bi odabrali manju gomilu (iz želje da više hurmi pripadne ensarijama), ali bi ipak dobili više od njih. Ovo gostoprimstvo i darežljivost ensarija prema muhadžirima trajalo je do osvojenja Hajbera." (Hejsemi, X, 40)

Požrtvovanost ensarija možemo vidjeti i u sljedećem primjeru:

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ensarije da im se podijeli zemlja Bahrejna, oni su rekli:

„(Allahov Poslaniče!) Mi to ne možemo prihvatiti sve dok naša braća muhadžiri ne dobiju isto kao i mi!"

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„(Ensarije!) Ako je tako (tj. ako ne prihvatate da vam se ukaže prednost), onda se strpite dok ne stignete kod mene (na vrelo Kevsera), jer će poslije mene doći vrijeme u kojem će vas pretpostavljati drugima." (Buhari, Menakibu'l-ensar, 8)

Hvaleći ensarije zbog ovih vrlina, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Kao što vidim, kada se pozovete u boj ili da pružite pomoć nevoljnicima, vaš broj se povećava i dolazite u grupama; ali kada se pozovete da vam se udijeli nešto od ovosvjetskih blagodati, dolazite u malom broju, pokazujući svoju neovisnost.“ (Ali el-Mutteki, XIV, 66)

Plemenite ensarije su zbog darežljivosti prema muhadžirima obradovani Džennetom i Allahovim zadovoljstvom (rizalukom), najvećom nagradom:

وَالسَّابِقُونَ الأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُواْ عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“ (et-Tevbe, 100.)

Ensarije su uvijek iskazivali spremnost da se žrtvuju za islam i Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Na Bedru su pokazali veliku hrabrost i neustrašivost. Kada su muslimani na Uhudu udareni sa leđa i kada se smjer bitke okrenuo protiv njih, ensarije su poput leptirova koji lete na plamen vatre pritekli u pomoć Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, štiteći ga svojim tijelima poput štitova. Oko Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je i drugih, ali većina njih su bili ensarije. Bili su vezani za Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, nesvakidašnjom odanošću i ljubavlju. O njihovoj

velikoj ljubavi prema Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Enes, radijallahu anhu, ispričao je sljedeće:

„Krenuo sam na put sa Džerirom ibn Abdullahom,[21] radijallahu anhu, pa me je služio (hizmetio mi) u toku putovanja (premda je bio stariji od mene). Rekao sam mu:

„Ne čini to!“, na što mi je odgovorio:

„Vidio sam kako ensarije služe Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, pa sam obećao sebi: 'Ako ikada budem u društvu nekog ensarije, sigurno ću ga služiti!'“ (Buhari, Džihad, 71; Muslim, Fedailu's-sahabe, 181.)

Ukazujući na vrijednost ensarija koju su oni zauzimali kod njega, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„*Da nije bilo hidžre, ja bih bio jedan od ensarija!*“ (Buhari, Menakibu'l-ensar, 2)

Evo nekoliko hadisa koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, svojim blagoslovljenim jezikom i usnama izrekao u pogledu vrijednosti ensarija, radijallahu anhum edžme'in:

„*Onaj ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan neka ne mrzi ensarije!*“ (Tirmizi, Menakib, 25/3906)

„*Njih (tj. ensarije) vole samo vjernici, a mrze ih samo licemjeri. Allah voli onoga koji voli ensarije, a mrzi onoga koji njih mrzi.*“ (Tirmizi, Menakib, 25/3900)

21. Džerir ibn Abdullah, radijallahu anhu, bio je poglavar jemenskog plemena Bedžile. Došao je u Medinu sa grupom od 150 ljudi i primio islam u mjesecu ramazanu 10. godine po Hidžri, tj. oko tri mjeseca prije Resulullahovog, sallallahu alejhi ve sellem, preseljenja na Ahiret. Mnogo je volio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, a i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, volio je njega. Kad god bi ga vidio, nasmiješio bi mu se.

„...Broj drugih ljudi se povećava, a broj ensarija se smanjuje. Njihov broj će se smanjiti i postati kao so u hrani...“ (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 11)

„Preporučujem vam da se lijepo odnosite prema ensarijama. Oni su moja zajednica, moji prisni prijatelji i povjerenici. Oni su u potpunosti izvršili preuzete obaveze. Naknadu za svoj trud oni još nisu naplatili (ali će im to biti nadoknađeno na Ahiretu!), stoga se lijepo odnosite prema onima koji su dobri među njima, a oprostite onima koji su slabi!“ (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 11)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivao je duboku ljubav prema ensarijama, muhadžirima i svim ashabima, i to u tolikoj mjeri da je svako od njih vjerovao da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upravo najviše voli njega.

Ka'b ibn Udžre, radijallahu anhu, pripovijeda veoma zanimljiv događaj:

„Jednoga dana smo sjedili zajedno sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, u njegovom blagoslovljenom mesdžidu. Među prisutnima je bila po jedna grupa od ensarija, muhadžira i ashaba iz (Poslanikovog) plemena Benu Hašim. Počeli smo raspravljati o tome koga Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, najviše voli.

Mi, ensarije, rekosmo:

„Mi smo povjerovali u Allahovog Poslanika, slijedili ga i borili se protiv njegovih neprijatelja. Stoga Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, najviše voli nas!“

Braća muhadžiri rekoše:

„Mi smo učinili hidžru radi Allaha i Njegovog Poslanika, napustivši svoju djecu, porodice i imetak, a potom smo se borili i

učestvovali u svakom pohodu u kojem ste i vi učestvovali. Stoga Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, najviše voli nas!“

Braća iz plemena Benu Hašim rekoše:

„Mi smo rodbina Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i učestvovali smo u svim pohodima u kojima ste i vi učestvovali. Stoga Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, najviše voli nas.“

U tom dođe kod nas Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, i upita:

„Čuo sam da govorite o nečemu. Šta je to bilo?“

Svako od nas je ponovio ono što je prethodno kazao, na što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao potvrdno:

„Istinu ste rekli! Ko može tvrditi nešto suprotno tome?“

Nakon što nas je saslušao, reče:

„Hoćete li da donesem sud u pogledu vas!“

„Hoćemo, Allahov Poslaniče! Za tebe bi dali i oca i majku!“, rekli smo.

Na to je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Što se tiče vas, ensarije, ja sam vaš brat!“

Ensarije radosno povikaše:

„Allahu ekber! Tako nam Gospodara Ka’be, uspjeli smo!“

Potom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nastavi i reče:

„Što se tiče vas, muhadžiri, ja sam od vas!“

I muhadžiri radosno povikaše:

„Allahu ekber! Tako nam Gospodara Ka'be, uspjeli smo!"

Na kraju, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, okrenu se svojim saplemenicima i reče:

„Hašimije, što se vas tiče, vi ste moji i došli ste kod mene!"

I Hašimije radosno povikaše:

„Allahu ekber! Tako nam Gospodara Ka'be, uspjeli smo!"

Na kraju, svi smo ustali sa tog mjesta zadovoljni i radosni. Svaka grupa je bila zadovoljna komplimentom koji im je udijelio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem." (Hejsemi, X, 14)

Mala islamska grad-država koja je uspostavljena u Medini, a koja se sastojala od svega četiri stotine porodica, za samo deset godina je proširila svoje granice do Iraka i Palestine. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na Ahiret, u toku su bili vojni pohodi na Bizant i Perziju. Međutim, stanje ashaba od prije deset godina nije se nimalo promijenilo, kao ni njihov način života, visina životnog standarda i arhitektura njihovih kuća. Njihov život i dalje je bio skroman i jednostavan. Oni nisu znali šta je pretjerana potrošnja, proždrljivost, luksuz i razmetanje. Trajno su živjeli sa sviješću: „Sutra će ovome tijelu mezar biti dvorac!" Iz tog razloga su izbjegavali da trče za ovosvjetskim blagodatima i da ih koriste više od onoga što im je potrebno. Oni su, sa slašću i ushićenjem imana, koristili ovosvjetske blagodati koristili kao sredstvo upute i sreće za cijelo čovječanstvo. Svoje živote su uređivali na način kojim se postiže Allahovo zadovoljstvo. Stoga je njihovo potpuno demonstriranje islama bilo jedan od najvažnijih uzroka brzog širenja islama, koji se poput zore širio među potlačenim, obespravljenim i izrabljivanim narodima. Oni, kao istinski učenici i plemeniti drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su jedinstveni vjernici

koji su sve Allahove robove posmatrali očima milosti, nježnosti, nesebičnosti, iskrenosti, pravednosti i velikodušnosti, dok su njihova srca bila ispunjena svjetlom poslanstva.

Medinska povelja

Svijetla Medina nalazi se sjeverno od časne Mekke. To je grad koji je sa tri strane opasan planinama, a sa južne strane otvoren poljem. Medinska zemlja je obradiva i pogodna za zemljoradnju, a njen zrak čist i prijatan. To je blagoslovljeno mjesto puno zelenila i palmi sa hurmama.

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru, u gradu Medini su bila nastanjena dva arapska plemena: Evs i Hazredž, te tri jevrejska plemena: Kajnuka, Nadīr i Kurejza. Spomenuta arapska plemena u Medinu su doselila iz Jemena, nakon potopa zvanog „Sejlu'l-arim", a jevrejska plemena iz Kudsa, nakon što su ga zauzeli Rimljani, koji su nad Jevrejima činili nasilje i nepravdu.

Vremenom je između arapskih i jevrejskih plemena nastao sukob u kojem su plemena Evs i Hazredž porazili Jevreje. Međutim, Jevreji su kasnije raznim intrigama i spletkama posijali neprijateljstvo između ova dva bratska plemena, koja će godinama međusobno ratovati. Posljednji od tih ratova bio je rat po imenu *Buas.* Uz nekoliko prekida taj rat je trajao 120 godina, a završio se otprilike pet godina prije hidžre. Obje strane su pretrpjele velike gubitke i doživjele slabost. Iz tog razloga su Jevreji u vremenu hidžre imali potpunu ekonomsku dominaciju u Medini.

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, počastio Medinu svojim dolaskom, Allahovom dobrotom nestali su neprijateljstvo i zloba između ova dva bratska plemena.

Uzvišeni Hakk kaže:

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللّهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ وَاذْكُرُواْ نِعْمَتَ اللّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنتُمْ أَعْدَاء فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُم بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنتُمْ عَلَى شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنقَذَكُم مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

„Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je on nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na pravom putu ustrajali." (Ali Imran, 103)

Da bi onemogućili naseljavanje i jačanje muslimana u Medini, mekkanski mušrici su nakon hidžre poslali nekoliko protestnih i prijetećih pisama medinskim Jevrejima i mušricima. U jednom od tih pisama zaprijetili su Abdullahu ibn Ubejju i mušricima iz plemena Evs i Hazredž na sljedeći način:

„Vi ste pružili utočište jednom od naših ljudi. Zato, ili ćete ga ubiti, ili ćete ga protjerati iz vašeg grada! U protivnom ćemo krenuti na vas sa svim arapskim plemenima, pa ćemo pobiti vaše ratnike, a vaše žene ćemo uzeti za robinje!"

Nakon toga Abdullah ibn Ubejj se sastao sa medinskim mušricima kako bi dogovorili na koji način će se boriti protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je to saznao, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je kod njih i obratio im se sljedećim riječima:

„Izgleda da su kurejšijske prijetnje mnogo uticale na vas. Šteta koju vam oni mogu nanijeti nije veća od štete koju možete nanijeti sami sebi tako što ćete se boriti protiv nas. Dakle, vi se želite boriti protiv svojih rođenih sinova i braće (koji su primili islam), i ubijati ih!?“ Poslije toga oni su se razišli, a prijetnje i huškanja mekkanskih mušrika ostale su bez uspjeha. (Ebu Davud, Haradž, 22-23/3004; Abdurrezzak, V, 358-359)

Potom su počeli raditi na pripremama za brzi i iznenadni napad na Medinu, koji je podrazumijevao ubijanje muslimana, ali i isto tako i Jevreja i medinskih mušrika. Zajednička opasnost je medinske nemuslimane približila i okupila oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Pored navedenog, pripadnici plemena Evs i Hazredž, kao i Jevreji, još od davnina su težili za dominacijom gradom. Naprimjer, Hazredžije su bili izvršili pripreme za ustoličenje svog vođe Abdullaha ibn Ubejja kao vladara Medine. Međutim, niti su Evslije prihvatale jednog Hazredžiju za vladara, a niti su Hazredžije mogle prihvatiti jednog Evsliju. Stoga je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao ličnost oko koje su se okupili svi stanovnici Medine.

U takvim okolnostima Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeo je upravu nad Medinom. Nakon što je izvršio bratimljenje muhadžira i ensarija, čime je uspostavio društeveni poredak među muslimanima, odmah je pristupio donošenju pisane „Medinske povelje“, koja je definisala pravne norme Medine, grada-države, što predstavlja svojevrstan oblik „ustava“, čime su Jevreji prihvaćeni kao građani. Neke od odredbi „Medinske povelje“, koja predstavlja i službeni registar osnivanja Islamske države, glase:

„Sa imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog!

1. Ovo je dokument (povelja) od Muhammeda Poslanika (alejhis-salatu ves-selam), a odnosi se na vjernike iz plemena Kurejš i Jesriba (Medine), kao i na sve ostale koji ih slijede i koji se bore zajedno s njima na Allahovom putu. Oni čine jednu posebnu zajednicu (ummet), mimo ostalih ljudi.

2. Svi bogobojazni mu'mini moraju se suprotstaviti nasilniku ili onome koji želi da učini nepravdu, zločin, grijeh ili širi neprijateljstvo među vjernicima, pa makar on bio i dijete jednog od njih.

3. Muhadžiri iz plemena Kurejš i muslimani iz Medine ostaju u stanju u kojem ih je zatekao islam i u skladu običaja uređuju pitanje krvarine i među sobom oslobađaju ili otkupljuju zarobljenike na lijep i pravedan način.

4. Mu'mini neće ostaviti svoga člana koji je pod teretom duga i čija je porodica mnogobrojna, a da ga ne pomognu da isplati krvarinu ili otkup zarobljenika.

5. Unutar grada Medine i u njenoj okolini bit će uspostavljena sigurnost. Onaj ko izlazi iz grada i onaj ko stanuje u gradu bit će na sigurnom, osim ako počini zločin ili prekršaj.

6. Jevrejima se garantuje pravo na slobodno ispovijedanje vjere. Jevrejima njihova vjera, a muslimanima njihova, kao i njihovi štićenici i životi. Svaki Jevrej koji nas slijedi ima pravo na našu pomoć i ista prava kao i svaki od nas; ne može mu biti nanesena nepravda. Jevreji će u ratu sudjelovati sa svojom imovinom, a muslimani sa svojom. Jedni druge će pomagati u borbi protiv onog ko napadne na bilo koga od potpisnika ovog dokumenta. Među njima će vladati pošteni i prijateljski odnosi u kojima će dobro biti brana zlu.

7. Nijedna strana neće pružati utočište mušricima. Kurejšijama i onima koji ih pomažu ne smije se pružati pomoć i zaštita.

8. Potpisnicima ovog dokumeta teritorija Medine treba biti sveta i nepovrediva. Svi oni moraju je braniti i boriti se protiv onoga ko je napadne. Ako od Jevreja bude zatraženo da zaključe mir, trebaju da ga zaključe i da ga se pridržavaju; a ako od muslimana bude zatraženo da zaključe mir, trebaju da ga zaključe i poštuju, osim u slučaju rata protiv njihove vjere.

9. Za sve razmirice između potpisnika ovog dokumenta treba se obratiti Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a potom će se postupiti po njegovom rješenju.

10. Budući da je Allahova zaštita jedna (na istoj razini za svakoga), punovažnu zaštitu može pružiti i najskromniji vjernik. Vjernici su jedni drugima zaštitnici i braća, mimo ostalih ljudi.

11. Niko od Jevreja ne može se priključiti ratnom pohodu muslimana bez dozvole Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

12. Ovaj dokument ne pruža zaštitu zločincu ili nepravednom. Uistinu će Allah biti zadovoljan onima koji se čuvaju nepoštivanja i kršenja odredbi ovog dokumenta; onima koji su se ukrasili čestitošću i dobročinstvom.

Allah pruža zaštitu onima koji čine dobra i klone se nevaljalih djela. Muhammed , sallallahu alejhi ve sellem, – Allahov Poslanik. (Ibn Hišam, II, 119-123; Ibn Kesir, *el-Bidaje,* III, 263-264; Hamidullah, *el-Vesaik,* 57-64)

Posve je jasno koliko su navedeni članovi „Povelje“ prijeko potrebni za primjenu i oživotvorenje islamskih propisa u društvu.

„Medinska povelja“ kategorično pobija tvrdnje po kojima se islam predstavlja kao vjera koja reguliše samo obredoslovlje (ibadat)

i da on ne posjeduje pravne norme kojima se regulišu međuljudski odnosi, zakonske odredbe i propisi.

Medinska povelja je višestrani sporazum koji obuhvata vjerske, političke, ekonomske i socijalne odredbe. Ona ukazuje na činjenicu da je islam jedini faktor koji uspostavlja jedinstvo, međusobno potpomaganje i pravedan odnos među muslimanima, te u slučaju njihovog razilaženja, poziva ih Allahu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Kao što smo prethodno naveli, Poveljom se uspostavlja princip pravednosti koji ograničava i reguliše fanatična privrženost plemenu (asabijjet), naređujući sankcionisanje svakog nepravednika i silnika, pa makar se radilo i bližnjoj rodbini.

Budući da je Poveljom Jevrejima zagarantovano pravo na imovinu i slobodu vjeroispovijesti, za nju se može reći da je ona „Povelja neprikosnovene pravednosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem", koju je demonstrirao naspram jevrejske zajednice. Da Jevreji nisu prekršili odredbe ove Povelje, ovaj pravedni sporazum sa muslimanima nastavio bi postojati.

Proglašavanje Medine haremom

Nakon što je definisao gore navedene odredbe, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, definisao je i granice medinskog harema. Rekao je:

„Ibrahim, alejhis-selam, proglasio je Mekku haremom (svetom), pa i ja proglašavam haremom prostor između ova dva medinska kamenjara." (Ahmed, IV, 141)

Poslije toga su na određena mjesta i postavljene kamene granice harema, koji je obavijao Medinu sa svih strana, a nazvan je „Haremu'r-Resul" (Poslanikov harem). Prostor između brežuljaka

Ajr i Sevr,[22]koji je širok oko tri fersaha (tj. tri pomorske milje ili 17 km), u cjelosti je postao dio Harema. (Buhari, Fedailu'l-Medine, 1; Muslim, Hadždž, 471-472)

Nakon što je Medinu proglasio haremom, Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, rekao je sljedeće:

„*Njeno drveće se ne smije sjeći i u njoj se ne smiju činiti grijesi. Ko u njoj bude činio nešto što nije u skladu sa Kur'anom i sunnetom nad njim će biti Allahovo prokletstvo, prokletstvo meleka i svih ljudi.*" (Buhari, Fedailu'l-Medine, 1)

Poslije toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je ruke i učinio dovu za svijetlu Medinu. Blagoslovom njegove dove Medina je postala mjesto u kojem vjernici osjećaju blagostanje, milost i sreću, a za cijeli islamski svijet ona je postala sretni grad u kojem se osjeća bīlo (puls) svakog pripadnika ummeta.

Plemeniti ashabi su se veoma pažljivo odnosili prema medinskom haremu. Naprimjer, Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u tom pogledu je rekao:

„Kada bih u Medini vidio jelena kako pase, ne bih ga uznemiravao, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„*Ono što se nalazi između dva crna kamenjara u Medini predstavlja harem!*" (Muslim, Hadždž, 471)

Plemeniti ashabi nisu dozvoljavali čak ni svojoj djeci da rade nešto što bi narušilo svetost harema. Abdullah ibn Ubade, radijallahu anhu, kazuje:

22. To je prostor između brežuljka Ajr (Āir) koji se nalazi u blizini Zul-Hulejfe i brežuljka Sevr koji se nalazi na sjevernoj strani brda Uhud. Spomenuti brežuljak Sevr ne treba miješati sa mekkanskim brdom u Mekki.

„Lovio sam ptice nedaleko od bunara Ebu Ihab. Kada me primijetio moj otac Ubade, natjerao me je da ostavim ptice koje su bile u mojoj ruci, rekavši:

„Kao što je Ibrahim, alejhis-selam, proglasio Mekku haremom (svetom), tako je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proglasio Medinu haremom na prostoru između dva crna kamenjara.“ (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe,* III, 159)

Medinska čaršija i uređenje trgovinskog života

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, zatražio je od muslimana da uspostave čaršiju i pijacu na mjestu neovisnom od Jevreja. Opće je poznato koliko je velika uloga neovisnih čaršija i trgovine za ekonomsku neovisnost zajednice.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, lično je pratio razvoj uspostavljene čaršije i provjeravao trgovačku robu i trgovce.

Jednoga dana svratio je kod nekog trgovca, pred čijim dućanom se nalazila hrpa pšenice. Rukom je iz dubine zahvatio jednu šaku pšenice i primijetio da je vlažna. Upitao je trgovca:

„Šta je ovo?“

„Kiša ju je pokvasila, Allahov Poslaniče!“, rekao je trgovac.

„Zar nisi mogao vlažni dio staviti po vrhu i tako omogućiti svakom da vidi u kakvom je stanju? Ko nas vara – nije od nas!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Muslim, Iman, 164)

Kajs ibn Ebi Gareze, radijallahu anhu, pripovijeda:

„U vrijeme Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, nazivani smo „simsār“, dok jednoga dana Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije navratio kod nas i oslovio nas riječima:

„O skupino trgovaca (tuddžār)! Uistinu se sa trgovinom pomiješaju laž i zakletva, stoga svoju trgovinu pomiješajte sa davanjem sadake!“ (Ahmed, IV, 6; Ebu Davud, Buju', 1/3326)

Ma koliko trgovac pazio, ipak se može dogoditi da usljed zaborava ili nemara nekoga zakine ili učini nepravdu. Iz tog razloga treba biti oprezan i u svakoj prilici udjeljivati sadaku. U prethodno navedenom hadisu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje upravo na tu činjenicu.

Rifa' ibn Rāfi, radijallahu anhu, kazuje:

„Krenuli smo zajedno sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, na musallu,[23]pa je vidio neke ljude kako trguju. Rekao im je:

„O skupino trgovaca!“

Kada oni podigoše glave i pogledaše Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, on im reče:

„Zaista će trgovci na Sudnjem danu biti proživljeni kao grješnici, osim onih koji se budu Allaha bojali, činili dobro i bili iskreni (odani).“ (Tirmizi, Buju', 4/1210)

Ukazujući na moral i vrijednosti koje su potrebne u trgovini, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obavještava nas o dvojici dobrih ljudi iz Benu Israila, kazujući:

„U narodu koji je živio prije vas bio je jedan čovjek koji je kupio vrijedno imanje od nekog čovjeka. Nakon nekog vremena na imanju

23. Musalla: Prostrano mjesto koje je predviđeno za zajedničko obavljanje džume, bajrama i dženaze-namaza. U početku, musalle su smiještane izvan gradskih sredina kako bi veliki broj ljudi na njima mogao obaviti džumu ili bajram-namaz, za razliku od današnje prakse po kojoj se spomenuti namazi klanjaju u mnogobrojnim džamijama. Musalla je omogućavala da se stanovnici jednoga grada sedmično i godišnje okupe na jednom mjestu.

je pronašao ćup pun zlata. Potom je došao kod onoga koji mu je prodao to imanje i rekao mu:

„Uzmi svoje zlato! Ja sam od tebe kupio imanje i zemlju, a ne zlato!"

„Ja sam ti prodao imanje i zemlju sa svime što se nalazi u njoj!", rekao je onaj.

Kako se nisu mogli dogovoriti, odlučili su da uzmu nekoga ko će im presuditi u njihovom sporu, pa im taj, kojeg su izabrali, reče: „Imate li vi djece?"

Odogovorili su da jedan ima sina, a drugi kćerku. Na to im je arbitar rekao:

„Njih dvoje ćemo vjenčati, a vi ćete nađeno zlato potrošiti na njih i udijeliti sadaku!" (Buhari, Enbija, 54; Muslim, Akdije, 21; Ibn Madže, Lukata, 4)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u svojoj mladosti je išao na duga trgovačka putovanja i postao vješt trgovac, pa kada je stigao u Medinu, ustanovio je neke propise vezane za trgovinu. O vrijednosti trgovine i samostalnog stjecanja opskrbe, rekao je:

„Od ukupne zarade devet desetina je u trgovini." (Sujuti, I, 113)

„Od onoga što pojede jedan čovjek najbolje i najljepše je ono što zaradi svojim rukama." (Ibn Madže, Tidžaret, 1)

To je zbog činjenice što hrana pored fizičkog ima i duhovni utjecaj na čovjeka. Zalogaj koji pojedemo utječe na našu dušu zavisno od toga da li je halal, haram ili sumnjivog porijekla. Dakle, zalogaj koji pojedemo utječe na naša osjećanja. Stoga je veoma važno da naša zarada bude halal, jer ona utječe i na naše ibadete, a posebno na ibadet hadždža. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ko posjeti ovu Kuću (Ka'bu) novcem koji je stekao na nedozvoljen (haram) način, izišao je iz pokornosti Allahu Uzvišenom. Kada takav odluči da obavi hadždž, odjene ihrame i podbode uzengijom svoju jahalicu kako bi je pokrenuo, a potom kaže: 'Lebbejk Allahumme lebbejk!', sa Neba se začuje glas koji kaže: 'Za tebe nema ni lebbejk ni sa'dejk! Jer tvoja zarada je haram, poputbina haram i jahalica haram. Bez ikakve nagrade vrati se kao grješnik i budi žalostan što ćeš se susresti sa onim čime nisi zadovoljan!'

Međutim, kada čovjek krene na hadždž sa novcem koji je stekao na halal način, uzjaše svoju jahalicu i podbode je uzengijom kako bi je pokrenuo, a potom kaže: Lebbejk Allahumme lebbejk!, sa Neba se začuje glas koji kaže: 'Lebbejk ve sa'dejk! Uslišio sam tvoju molbu, jer tvoja jahalica je halal, odjeća halal i poputbina halal. Vrati se sa velikom nagradom i čist od grijeha. Raduj se onome s čime ćeš se susresti sretan i zadovoljan!" (Hejsemi, III, 209-210)

Budući da je pitanje dozvoljene i zabranjene zarade veoma značajno, kao i činjenica da ljudi u tom pogledu često prekoračuju granice, Uzvišeni Allah je u suri el-Bekare odmah poslije širka (mnogoboštva) zatvorio kapiju nedozvoljenoj zaradi. Štaviše, u mekkanskim surama, poput sure el-En'am, el-A'raf, Junus, en-Nahl i dr., odmah poslije pitanja vjerovanja (akaida) precizno se definiše zarada i hrana koja je dozvoljena (halal) i zabranjena (haram).[24]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podsticao je na odlučnost i hrabrost u trgovini, govoreći:

„Trgovac koji izloži svoju robu na prodaju je opskrbljen (merzuk), a onaj koji je sakrije kako bi porasla njena cijena je proklet (mel'un)." (Ibn Madže, Tidžarat, 6)

24. El-En'am, 136-152; el-A'raf, 32-33, 169; Junus, 59-60; en-Nahl, 95, 115-116; Vidi: Draz, en-Nebe'ul-azim, str. 193.

„Trgovac koji je kukavica lišen je zarade, a trgovac koji je hrabar opskrbljen je zaradom.“ (Dejlemi, II, 79)

Neki od propisa koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, definisao u pogledu trgovinu su:

„Dvojica trgovaca su slobodni da otkažu dogovorenu trgovinu dok se ne rastanu (tj. dok su na mjestu kupoprodaje, o.prev.), pa ukoliko trguju iskreno i iznesu istinu o svojoj robi, njihova trgovina će biti blagoslovljena. Međutim, ukoliko sakriju istinu o svojoj robi, u njihovoj trgovini neće biti blagoslova (bereketa).“ (Buhari, Buju', 19; Muslim, Buju', 8)

„Zakletva privlači pažnju trgovaca prema robi, ali odnosi njen bereket.“ (Buhari, Buju', 26; Muslim, Musakat, 13)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je prodaju trgovačke robe koja nije stigla na mjesto prodaje ili njenu prodaju dok je još na putu; prodaju kupljene robe koja nije u potpunosti preuzeta od prodavca ili prodaju robe koja nije prisutna, nego će naknadno biti kupljena pa tek onda prodata kupcu; nametanje drugom trgovcu u toku prodaje; podstrekivanje kupca na kupovinu, i sl.[25]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podstiče na potrebu pristupačnosti u trgovini:

„Neka se Allah smiluje onome ko je pristupačan i darežljiv prilikom prodaje, kupovine i plaćanja duga.“ (Buhari, Buju', 16)

„Uzvišeni Allah se smilovao čovjeku koji je živio prije vas jer je bio pristupačan u kupoprodaji i u potraživanju duga (a nije bio grub i nepristupačan).“ (Tirmizi, Buju', 75/1320)

25. Vidi: Buhari, Buju', 70-72; Muslim, Buju', 29.

Oni koji budu zavarani pretjeranom ljubavlju prema imetku i ovosvjetskom bogatstvu, nadajući se većoj zaradi, ali ne vodeći računa o propisima koje je uspostavio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bit će suočeni sa opasnošću ahiretskog siromaštva. S druge strane, pošteni trgovci, koji nastoje steći Allahovo zadovoljstvo i ahiretsku opskrbu, dobit će nagradu koju je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio u hadisu:

„Trgovac musliman, koji je pouzdan i istinoljubiv, na Sudnjem dan bit će zajedno sa šehidima." (Ibn Madže, Tidžaret, 1)

Izgradnja Poslanikovog mesdžida i njegove sretne kuće

Prije hidžre u Medini nije bilo mesdžida. Kada je došao u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavljao je namaz ondje gdje bi se zatekao. Nakon što je izgrađen mesdžid u mjestu Kuba, sagrađen je i drugi mesdžid, čuveni Mesdžid-i Nebevi (Poslanikov mesdžid).

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Medinu na svojoj devi, koja se zvala Kasva, deva se nije zaustavljala sve dok nije stigla naspram kuća Benu Nedždžar (sinova Nedžarovih). Spustila se i legla na mjestu na kojem će kasnije biti izgrađen mesdžid. Na toj parceli sušene su hurme, a bila je vlasništvo Sehla i Suhejla, dvojice mladića, siročadi iz plemena Benu Nedždžar. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je sa deve i rekao:

„Inšaallah, ovo je to mjesto!" Potom je upitao:

„Čije je ovo zemljište?"

Muaz ibn Afra, radijallahu anhu, odgovorio je:

„Allahov Poslaniče, to je zemljište Amrovih sinova, Sehla i Suhejla!"

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ih je, a potom upitao:

„Recite mi, kolika je cijena ove parcele?"

„Allahov Poslaniče!", rekli su. „Mi ti poklanjamo ovo zemljište, i tako nam Allaha, za njenu protuvrijednost tražimo nagradu samo od Allaha!"

Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije htio prihvatiti njihov poklon, nego je kupio njihovo zemljište. (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 45, Salat, 48; Muslim, Mesadžid, 9)

Na toj parceli nalazili su se i grobovi nekih mušrika, bilo je stabala palmi, udubina i ispupčenih neravnina. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se kosti umrlih mušrika premjeste na drugo mjesto i da se posijeku palme, a potom da se zaravna teren.[26] Poslije toga, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je od svojih ashaba da pripreme opeku za zidanje.[27]

U toku izgradnje mesdžida Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nosio je opeku zajedno sa svojim ashabima, govoreći:

هٰذَا الْحِمَالُ لاَ حِمَالَ خَيْبَرْ

هٰذَا أَبَرُّ رَبَّنَا وَأَطْهَرْ

„Ovaj tovar nije tovar Hajbera; ovo je najbolji i najčistiji posao koji radimo radi našeg Gospodara!" (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 45)

Ovim riječima on je ukazao na činjenicu da nošenje opeke nije nošenje tereta radi ovosvjetske koristi i da je bolje i vrjednije od tovara hurmi i suhog grožđa koje prenose trgovci iz Hajbera.

26. Muslim, Mesadžid, 9.
27. Ibn Sa'd, I, 239.

Kada je jedan čovjek, koji je nosio zemlju na leđima, vidio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako nosi opeku, rekao je:

„Allahov Poslaniče, dopustite mi da ja ponesem vašu opeku!“

Plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, odgovorio je:

„Idi i uzmi sebi drugu opeku, jer ti nemaš veću potrebu za Allahom od mene (tj. za Njegovom milošću)!“ (Semhudi, I, 333)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio je sa ostalima kako bi ispunio svoju duhovnu obavezu, ali i da bi podstakao druge muslimane na rad.[28]

U toku izgradnje mesdžida Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa svojim ashabima ponavljao je stihove jednog muslimana, koji glase:

اَللّٰهُمَّ إِنَّ الْاَجْرُ اَجْرُ الْاٰخِرَةْ فَارْحَمِ الْاَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةْ

28. Ponos i dika svega stvorenog, naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, ovim postupkom je na veoma lijep način ukazao na odgovornost onih koji se nalaze na položaju i rukovode ljudima: u svakom poslu trebaju biti ispred ostalih i nijedan posao ne smiju smatrati malim i beznačajnim, zatim da se ne ohole nad ljudima... Sultan Ahmed I (prvi), u toku izgradnje svoje džamije, koja se zove po njemu (Sultan Ahmedova ili Plava džamija u Istanbulu, o.prev.) i koja predstavlja čudo arhitekture i umjetnosti, radio je kao radnik, a u rukama mu je bila krampa i lopata. Poslije njegove smrti njegova kćer, Gevher Nesibe Hatun, vidjela ga je u snu na jednom lijepom i grandioznom mjestu u Dženetu, pa ga je sa znatiželjom upitala:
„Oče, kojim dobrim djelom si postigao taj stepen?“
„Kćeri moja“, rekao je, „dok smo gradili ovu džamiju, nosio sam kamen na svojim leđima i zbog toga sam postigao ovaj stepen.“
Vrijeme u kojem je sultan Ahmed I demonstrirao ovakav islamski ahlak bilo je vrijeme u kojem Osmanska država bila najprostranija i najmoćnija; pred njenom grandioznošću svjetski kraljevi su povijali svoje glave i stavljali svoje krune rukama velikih vezira.

„Allahu moj, istinska nagrada je ahiretska nagrada; pa smiluj se ensarijama i muhadžirima!“ (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 45)

Dok su svi nosili po jednu opeku, Ammar ibn Jasir, radijallahu anhu, nosio je po dvije opeke: jednu za sebe, a drugu za Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Kada ga je vidio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otresao je prašinu sa njegove odjeće i upitao ga:

„Ammare, zašto ne nosiš po jednu opeku, kao i tvoji drugovi?“

„Od Allaha tražim nagradu za to!“, rekao je.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, potapšao ga je po leđima, rekavši:

„Sumejjin sine, drugi ljudi imaju jednu, a ti dvije nagrade!“ (Ahmed, III, 91; Ibn Kesir, el-Bidaje, III, 256)

Sljedeća predaja nam kazuje da su i žene učestvovale u izgradnji Poslanikovog mesdžida:

Kada je umrla supruga Abdullaha ibn Evfa'a, radijallahu anhu, on se obratio prisutnima, rekavši:

„Ponesite njen tabut! Ponesite ga sa velikim zanosom, jer ona je noću sa svojim slugama nosila kamen za Vjerovjesnikov mesdžid, koji je utemeljen na bogobojaznosti. Mi, muškarci, danju smo nosili taj kamen po dvojica.“ (Hejsemi, II, 10)

Vjerovjesnikov mesdžid (el-Mesdžid'un-Nebevijje) je četverokutnog oblika, dužine i širine otprilike po stotinu zira'a,[29] visine zida oko tri zira'a od kamena i pet do sedam zira'a od

29. Jedan zira' je 75 cm.

opeke.[30] Prilikom zidanja kao vezivni malter korišteno je blato.[31]U pravcu kible bili su poredani stubovi od stabala palmi. Krov je bio sačinjen od stabala i grana palmi.[32] Mesdžid je imao jedan mihrab i troja vrata. Mihrab je u početku bio okrenut prema Bejtu'l-Makdisu (Kudsu). Kada je kibla promijenjena u pravcu Ka'be, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zatvorio je prva vrata i na njenom mjestu dao je načiniti nova vrata u šamskom zidu.[33]

Pored mesdžida sagrađene su i dvije sobe za Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovu porodicu.[34] Kasnije je broj soba povećan.

Majka Hasana el-Basrija, rahimehullah, bila je robinja Ummu Seleme, radijallahu anha, naše majke, stoga je on svoje djetinjstvo proveo u blizini Poslanikove sretne kuće, odnosno njegovih odaja sreće. On nam prenosi da je mogao rukama dodirnuti strop u njegovim odajama,[35]iz čega razumijemo da strop nije bio visok. Vrata na odajama sreće bila su otkana od crne kozije vune.[36]

Kada su u vrijeme Emevija spomenute odaje porušene i pripojene mesdžidu, Se'id ibn Musejjeb, veliki imam među tabi'inima, rahimehullah, svoje razočarenje izrazio je na sljedeći način:

„Tako mi Allaha, toliko sam želio da ove odaje ostanu u izvornom obliku kako bi naredne generacije i posjetioci vidjeli gdje je živio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i čime je bio

30. Ibn sa'd, I, 239.
31. Dijarbekri, I, 344.
32. Buhari, Salat, 62.
33. Dijarbekri, I, 346.
34. Ibn Sa'd, I, 240.
35. Ibn Sa'd, VII, 161; Suhejli, I, 248.
36. Ibn Sa'd, I, 499.

zadovoljan na ovom svijetu. Tada ne bi toliko stremili sakupljanju imetka i ne bi se hvalisali njime.“ (Ibn Sa'd, I, 499-500)

Budući je krov mesdžida bio od grana i listova palmi, kada bi padala kiša, unutrašnjost mesdžida bi se pretvorila u blato. Jednom prilikom, kada se Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, povukao u i'tikaf u toku ramazana, u noći je pala kiša. Narednog jutra predvodio je muslimane u sabah-namazu, a na njegovom čelu i licu mogli su se vidjeti tragovi blata.[37]

Jednom prilikom je također pala kiša i pokvasila pod mesdžida. Neko je u svojoj odjeći donio suh pijesak i ravnomjerno ga posuo po podu mesdžida. Kada je završio namaz, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„*Kako je ovo lijepo!*“, izražavajući svoje zadovoljstvo tim činom. (Ebu Davud, Salat, 15/458)

Na povratku iz Šama Temim ed-Dari, radijallahu anhu, u Medinu je donio lampe, ulje i fitilje. U Medinu je stigao petkom. Jednom od svojih sluga, po imenu Ebu'l-Berrad, naredio je da se lampe okače na različitim mjestima u mesdžidu i da se u njih naspe voda sa uljem. Pred akšam mu je naredio da upali fitilje, što je ovaj i uradio. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u mesdžid i vidio da je osvijetljen, upitao je:

„*Ko je ovo uradio?*“

„Temim, Allahov Poslaniče!“, rekli su pristni. Ponos i dika svega stvorenog, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo se obradovao zbog toga. Potom je rekao:

37. Buhari, I'tikaf, 1.

„Islam si osvijetlio i njegov mesdžid ukrasio, pa neka i tebe Allah osvijetli na dunjaluku i na Ahiretu!“ (Semhudi, II, 596-597; Ibn Hadžer, *el-Isabe*, II, 18)

Vjerovjesnikov mesdžid je, kako nas o tome obavještava Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jedan od tri mesdžida radi čije posjete i ibadeta u njemu vrijedi poduzeti putovanje. (Buhari, Fadlu's-salati, 1; Muslim, Hadž, 505-510)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Prostor između moje kuće i mog minbera predstavlja jednu od džennetskih bašča. Moj minber je iznad mog havda (vrela).“ (Buhari, Fadlu's-salati, 5; Fedailu'l-Medine, 11; Muslim, Hadždž, 502)

Također, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas da je namaz obavljen u njegovom mesdžidu vrjedniji od hiljadu namaza u nekom drugom mesdžidu, osim namaza u Mesdžidu'l-haramu u Mekki. (Buhari, Fadlu's-salati, 1; Muslim, Hadž, 505-510)

Enes, radijallahu anhu, pripovijeda da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom hutbe naslanjao se na panj jedne palme. Nakon što se ukazala potreba, na mjestu gdje je bio panj napravljen je minber sa kojeg je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, držao hutbu. Zbog rastanka sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, panj je počeo cviliti i plakati poput deve. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je sa minbera i pomilovao ga, nakon čega se on umirio i prestao cviliti. (Buhari, Džuma', 26; Tirmizi, Menakib, 6/3627)

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Plakao je jer je udaljen od zikrullaha koji se činio u njegovoj blizini!“ (Buhari, Menakib, 25; Ahmed, III, 300)

Poslije toga je iskopana jedna udubina ispod minbera u koju je panj zakopan ili je smješten na krov mesdžida. U vrijeme

hazreti Osmanovog, radijallahu anhu, hilafeta mesdžid je proširen, a spomenuti panj je uzeo Ubejj ibn Ka'b, radijallahu anhu, i smjestio ga u svoju kuću. Čuvao ga je sve dok ga crvi nisu rastočili.[38]

Mevlana Dželaluddin Rumi u svojoj *Mesneviji* govori o ovom poznatom panju jezikom stanja (lisān-i hāl):

„Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, sa minbera je sišao i blagoslovljenim rukama panj pomilovao, govoreći pažljivo:

- Hej, palmin panju, zašto cviliš? Šta ti je?

Panj je, jezikom stanja progovorio i lijući vrele suze, rekao:

- Allahov Poslaniče, rastanak s tobom izgara moju nutrinu i ispunjava je neviđenom tugom, boli i čežnjom. Prije sam bio sretni stub na koji si se ti naslanjao za vrijeme hutbe, a sada si me napustio i ispeo se na minber. Tvoje mjesto na koje se sada oslanjaš je tvoj minber. Allahov Poslaniče, daj mi za pravo i reci koje stvorenje na ovom svijetu može podnijeti razdvojenost od tebe?

Na palminu duboku ljubav i žalopojku Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, utješno reče:

- Hej, palmin panju, pošto je tvoja tuga i plač zbog rastanka sa mnom, traži od mene šta želiš!.. Ako hoćeš, zamolit ću Allaha da te učini velikim zelenim stablom koje će davati plodove ljudima i na istoku i na zapadu? Ili, da te učini mladim stablom jablana koji će vječno ostati lijep, svjež i mlad!..

Nakon ovih lijepih riječi palmin panj je usljed uzavrele ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio:

- Allahov Poslaniče, ne želim nijedno od toga! Moja jedina želja je da nestanem zbog tebe i stoga te molim da me zakopaš u

38. Ibn Sa'd, I, 251-252

zemlju i spasiš ovog prolaznog postojanja! Jer, koliko god je jedno stablo svježe i lijepo, ipak, ono svoju hranu uzima od sunca i vode. Što se tiče moga postojanja na ovom svijetu, smisao života sam našao sa tvojim svjetlom. To što sam bio stub, na koji si se oslanjao, i što sam se ugrijao tvojom toplinom, povećalo je moju ljubav prema tebi..

I panj je pokopan u zemlju kako bi na Sudnjem danu bio proživljen kao čovjek.“

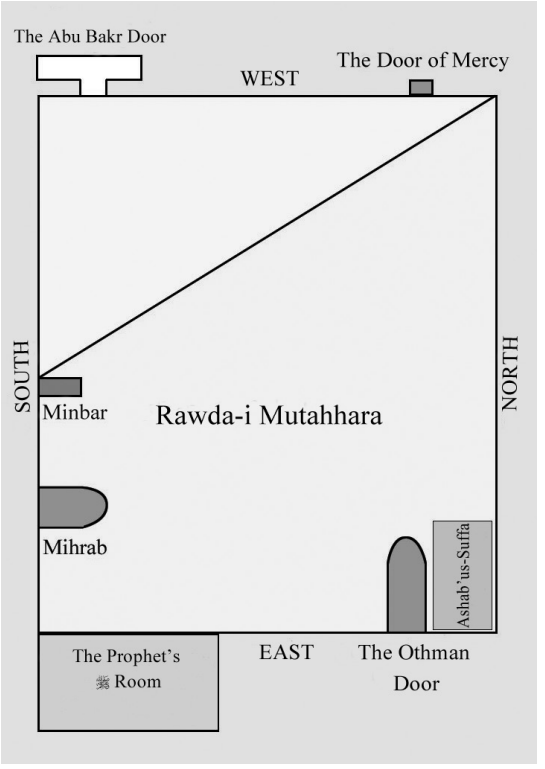

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, prvi korak koji je učinio da bi uspostavio čvrstu muslimansku zajednicu bila je izgradnja njegovog mesdžida. To je zbog činjenice što se muslimansko bratstvo uspostavlja svakodnevnim okupljanjem, i to pet puta u Allahovoj kući, pri čemu se muslimani zbližavaju bez obzira na njihov položaj, imetak i mjesto koje zauzimaju u zajednici. Iz tog razloga muslimanski gradovi su uspostavljani tako da je u njihovom središtu mesdžid – džamija, a oko mesdžida se nizaju stambeni, poslovni i drugi objekti.

U sretnom vremenu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžid nije bio samo mjesto za obavljanje namaza; on je bio mekteb (škola), mjesto za dogovaranje (šūra), centar za civilnu i vojnu upravu, bolnica, mjesto za odmor i druge aktivnosti. Stalni posjetioci halki znanja, druženja i zikra bili su neoženjeni ashabi, kao i oni koji nisu imali svoje kuće. Oni su stanovali na sofama. Dakle, Poslanikov mesdžid bio je i musafirhana.

Podsticanje na namaz u džematu

Društevni odgoj jedan je od najvažnijih principa islama. Društveni odgoj jednog muslimana počinje obavljanjem namaza u džematu. Prvi stub i dobro djelo koje drži uspravnim muslimansku zajednicu je upravo namaz. Tamo gdje se namaz obavlja u džematu počinje se nazirati duh i društveni oblik islama. Islam od svojih sljedbenika traži jedinstvo i zajedništvo, stoga od njih zahtijeva i zajedničko obavljanje namaza, dok je namaz učinio obilježjem jednog muslimana i dokazom da je on mu'min (vjernik) ukoliko redovno dolazi u džemat. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Ako vidite nekoga da uobičava dolaziti redovno u mesdžid, posvjedočite da je mu'min (vjernik), jer Allah Uzvišeni kaže:

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ

„Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju...“ (et-Tevbe, 18) (Vidi: Ibn Madže, Mesadžid, 19)

Dakle, održavanje mesdžida redovnim dolaskom na namaz je jednako značajna obaveza kao i materijalno održavanje mesdžida. U vezi s tim Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi hadis u kojem Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„*Na ovom svijetu četiri stvari su neobične (garib): Kur'an smješten u memoriji silnika; mesdžid u muslimanskom mjestu u kojem se ne obavlja namaz; Mushaf u kući u kojoj se on ne uzima i ne uči se iz njega, i pobožnjak (salih) koji živi u pokvarenoj sredini.*“ (Dejlemi, III, 108/4301)

Uzvišeni Allah pridaje veliku vrijednost namazu u džematu, i to u toj mjeri da je u Kur'an-i Kerimu mudžahidima naredio da namaz obavljaju u džematu i u toku same borbe, definišući način na koji će ga obavljati.

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom jednog pohoda zanoćio je između mjesta Dedžnan i Usfan. Mušrici su rekli: 'Oni imaju jedan namaz koji je za njih vrjedniji od njihovih očeva i djece. To je ikindija. Zato se pripremite i svi odjednom navalite kada počnu sa namazom!' Potom je Džebrail, alejhis-selam, došao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i objavio mu 102. ajet sure en-Nisa, u kojem je definisano kako se namaz obavlja u toku borbe.“ (Tirmizi, Tefsir, 4/21)[39]

39. Opširnije o tome vidi u poglavlju Pohod „Zatu'r-Rika“.

Prema tome, bez obzira na uvjete u kojima se nalaze, muslimani ne smiju odgađati namaz ili ga izostavljati u džematu.

Neki od hadisa u kojima Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, podstiče na namaz u džematu su:

„Namaz obavljen u džematu dvadeset sedam puta je vrjedniji od pojedinačnog namaza.“ (Buhari, Ezan, 30)

„Ko jutrom i večeri odlazi u mesdžid Uzvišeni Allah mu prilikom svakog povratka iz mesdžida pripremi nagrade u Džennetu.“ (Buhari, Ezan, 37)

„Ko od vas lijepo uzme abdest i iziđe iz svoje kuće radi namaza, kada god podigne desnu nogu – Allah mu to upiše kao dobro djelo, a kada god spusti lijevu nogu na tle – bude mu izbrisan jedan grijeh, bez obzira da li je njegova kuća blizu ili daleko od mesdžida. Kada stigne u mesdžid i klanja namaz u džematu, budu mu oprošteni njegovi grijesi. Ukoliko stigne u mesdžid, a džemat bude klanjao jedan dio namaza, on će im se priključiti i upotpuniti propuštene rekate, i u tom slučaju će njegovi grijesi biti oprošteni. Ukoliko, pak, dođe u mesdžid, a džemat bude završio namaz, pa on klanja samostalno, i u tom slučaju njegovi grijesi će biti oprošteni.“ (Ebu Davud, Salat, 50/563)

„Kada vjernik uđe u mesdžid, broji se da je u namazu sve dok čeka namaz.“ (Ibn Madže, Mesadžid, 14)

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Hoćete li da vas obavijestim o onome zbog čega Allah briše vaše grijehe i povećava vaš stepen (deredžu)?“

„Hoćemo, Allahov Poslaniče!“, rekli su ashabi.

„To je potpuno uzimanje abdesta u teškim uslovima, mnogo koraka do mesdžida i iščekivanje novog namaza poslije (obavljenog)

namaza. I to je pravi ribat![40]“, rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. (Muslim, Taharet, 41)

Jezid ibn Amir, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Došao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je on predvodio ljude u namazu. Sjeo sam i nisam pristupio namazu. Poslije namaza Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se prema džematu i primijetio da sjedim postrani. Upitao me je:

„*Jezide, zar ti nisi postao musliman?*“

„Da, Allahov Poslaniče, postao sam musliman!“, odgovorio sam.

„*Šta te je, onda, spriječilo da pristupiš džematu?*“, upitao je.

„Mislio sam da ste vi završili namaz, stoga sam klanjao u svojoj kući.“

„*Ukoliko dođeš na namaz, pa ljude zatekneš na namazu, klanjaj zajedno s njima! Ukoliko si namaz već klanjao, to će ti biti nafila, a namaz koji si klanjao u kući brojat će se kao farz.*“ (Ebu Davud, Salat, 56/577)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatao nikakvu ispriku u pogledu izostavljanja namaza u džematu. Od muslimana je zahtijevao da svoje poslove i uvjete življenja usklade sa ezanom. Štaviše, kada je Abdullah ibn Ummi Mektum, radijallahu anhu, obratio se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:

40. „Ribat“ ima slijedeća značenja: Potčinjavanje duše robovanju Allahu, držanje straže na granicama i borba (džihad) na Allahovom putu. U ajetima i hadisima „ribat“ je mnogo pohvaljen i za njega je obećana velika nagrada.

„Allahov Poslaniče, ja sam slijep, a moja kuća je daleko od mesdžida. Ja imam vodiča, ali on mi nije od pomoći. Zato, dopusti mi da namaz klanjam u svojoj kući!"

„Čuješ li ezan?", upitao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

„Da!", rekao je.

„Za tebe ne mogu naći nikakvu olakšicu!", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Ebu Davud, Salat, 46/552)

O vrijednosti prisustvovanja džematu i dolasku u mesdžid iz daleka, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Za namaz će najveću nagradu imati oni koji iz daleka pješače do mesdžida. Onaj ko iščekuje namaz da bi ga klanjao u džematu imat će mnogo veću nagradu od onoga koji klanja namaz u svojoj kući, a potom legne u postelju." (Buhari, Ezan, 31)

„Ukoliko je nečija kuća dalje od mesdžida, utoliko je i njegova nagrada veća kada dođe na namaz." (Ebu Davud, Salat, 48/556)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo puta i na različite načine je upozorio muslimane koji izostavljaju namaz u džematu. Ubejj ibn Ka'b, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Jednoga dana Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao nam je sabah-namaz, a potom se okrenuo prema nama i upitao:

„Zar taj i taj nije došao na namaz?"

„Nije!", odgovorili su.

„Da li je došao taj i taj?", upitao je.

„Nije!", rekli su.

„Ova dva namaza (sabah i jacija) su najteži za munafike, a kada bi znali kolika je nagrada za njih, došli bi makar i puzeći. Prvi saf je poput safa meleka, pa kada biste znali kolika je vrijednost prvog safa, natjecali biste se da ga zauzmete. Namaz čovjeka sa još jednim čovjekom vrjedniji je od pojedinačnog namaza. Namaz sa dvojicom vrijedniji je od namaza sa jednim čovjekom. Ukoliko je više klanjača u džematu, utoliko je Allah više zadovoljan vama.“ (Ebu Davud, Salat, 47/554)

U drugom hadisu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Namaz čovjeka koji živi blizu mesdžida (komšija mesdžida) može biti (potpun) samo u mesdžidu.“ (Ibn Ebi Šejbe, I, 303)

Hazreti Alija, radijallahu anhu, upitan je o tome ko se smatra komšijom mesdžida, pa je odgovorio:

„Svako ko čuje ezan!“ (Bejheki, *es-Sunenu'l-kubra*, III, 57)

U narednim hadis-i šerifima Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, upućuje tešku prijetnju onima koji izostavljaju namaz u džematu:

„Ukoliko se u jednom mjestu ili selu nađu trojica ljudi, pa ne klanjaju namaz u džematu, šejtan ih obavije i savlada. Zato ustrajte sa namazom u džematu, jer vuk uistinu ščepa ovcu koja se odvojila od stada.“ (Ebu Davud, Salat, 46/547)

„Ili će neki od vas prestati da izostavljaju namaz u džematu, ili će Allah zapečatiti njihova srca, pa će postati nemarni (gafili).“ (Ibn Madže, Mesadžid, 17)

Prvi ezan

U početku poziv na namaz sastojao se od riječi: „Hajde na namaz! Hajde na namaz!“ Potom je ummetu poklonjen muhammedijski ezan.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ashabima je razgovarao i dogovarao se o tome kako će pozivati ljude na namaz.

Neki od njih su rekli: „Kada nastupi vrijeme za namaz, istaknut ćemo zastavu, pa kada je muslimani ugledaju, neka obavijeste jedni druge!“ Međutim, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio njihov prijedlog.

Neki su predlagali korištenje trube, kao što je praksa kod Jevreja, ali ni to nije prihvatio, rekavši:

„To je instrument koji koriste Jevreji!“

Neko je spomenuo zvono, pa je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„To je posao kršćana!“

Jedan od ashaba, Abdullah ibn Zejd,[41] radijallahu anhu, bio je zabrinut zbog onoga što je brinulo Allahova Poslanika, sallallahu

41. Abdullah ibn Zejd ibn Asim el-Ensari stekao je naklonost Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki na Uhudu, jer ga je tokom cijele bitke štitio od mušrika. U ovoj bitki Abdullah i njegova porodica pokazali su veliku hrabrost, zbog čega je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, molio Allaha da ga učini njegovim komšijom u Džennetu. Ponekad je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio Abdullahovoj kući, uzimao abdest i klanjao namaz. Abdullah ibn Zejd, radijallahu anhu, bio je jedan od ashaba koji su bili očarani Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem: kada je primio tužnu vijest o njegovoj smrti, rekao je: „Allahu moj, uzmi mi vid da poslije voljenog Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, ne vidim nikoga!“ (Kurtubi, V, 271) Abdullah ibn Zejd, radijallahu anhu, poginuo je kao šehid zajedno sa dvojicom svojih sinova u pohodu zvanom Harre.

alejhi ve sellem, i kao i uvijek, bio je okupiran željom ili zahtjevom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U takvom stanju otišao je kući i prilegao. Dok je bio u stanju između sna i jave, poklonjen mu je ezan. Odmah je otišao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu:

„Allahov Poslaniče, u stanju između sna i jave neko je došao kod mene i podučio me pozivu za namaz (ezanu).

U međuvremenu i hazreti Omer, radijallahu anhu, u snu je vidio isto...

Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao hazreti Bilala, radijallahu anhu, i rekao mu:

„*Bilale, ustani i nauči ono što će ti kazati Abdullah ibn Zejd!*“

Bilal je preuzeo svaku riječ od Abdullaha ibn Zejda, a onda proučio ezan. (Ebu Davud, Salat, 27/498)

Dakle, tako je ezan postao potvrđeni sunnet na stepenu obaveze (vadžiba) za zajednicu muslimana. Potvrđen je istinitim snom, Poslanikovim sunnetom i Allahovom objavom, kao što kaže Uzvišeni:

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلاَةِ

„I kad pozivate na namaz...“ (el-Maide, 58)

Premda je Abdullah ibn Zejd, radijallahu anhu, bio posrednik u propisivanju ezana, ipak, njegov zakonodavac je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jer je on primalac Objave. Njegovom potvrdom ezan je postao ozakonjen i ljudi su njime pozivani na namaz. Kada je Bilal Habeši, radijallahu anhu, proučio prvi ezan, ovaj veličanstveni poziv se prosuo cijelim gradom, sa jednog na

drugi kraj Medine. Od ezana odjekivala su nebesa, a mu'mini su sa velikom radošću pohrlili u mesdžid.

Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, predlagani su različiti oblici pozivanja na namaz, ali on to nije prihvatio. Međutim, kada mu je kao poziv na namaz predočen ezan, prihvatio ga je sa velikim zadovoljstvom. Ezan u sebi koncizno objedinjuje spoznaju Allaha, Njegovog Poslanika, ibadeta i smisla života uopće. Dakle, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao je najsavršeniji poziv na namaz.

Ezan je utemeljen na Kur'anu i sunnetu, i kao takav više od hiljadu i četiri stotine godina predstavlja veličanstven poziv za sve muslimane svijeta. On je međunarodni, univerzalni poziv na namaz. Iz tog razloga se ne može učiti osim na autentičan način, na arapskom jeziku. Ezan kao da predstavlja melodiju stanovnika nebesa... Pjesnik, Jahja Kemal, o ezanu kazuje sljedeće:

Ej ezanu, Uzvišenog Gospodara emeru
Muslimani cijeloga svijeta zasititi te se ne mogu
Sultan Selimu da edžel nije bio došao
Čitav bi dunjaluk radi časti Muhammedove osvojio
I nebo hiljadama munara i ezana ukrasio...

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Kada čujete ezan, ponavljajte za mujezinom, a kada on završi, donesite salavat i selam na mene, jer ko donese salavat i selam na mene, Allah donese deset salavata (spusti Svoju milost) na njega. Potom tražite za mene „vesilu", a to je stepen u Džennetu koji pripada jednom od Allahovih robova. Nadam se da će taj stepen pripasti meni, pa ko za mene bude tražio „vesilu", dužnost mi je da činim šefa'at za njega." (Muslim, Salat, 11; Ebu Davud, Salat, 36/523)

U drugom hadis-i šerifu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obaviještava nas da će onaj ko bude ponavljao ezan za mujezinom sigurno ući u Džennet.[42] Što se tiče dove poslije ezana, od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, prenosi se slijedeće:

„Ko sasluša ezan, pa kaže:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَا نِ الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا نِ الَّذِى وَعَدْتَهُ

„Allahu moj, Gospodaru ovog potpunog poziva i nastupajućeg namaza, podari Muhammedu, alejhis-salatu ves-selam, vesilu i svako dobro, i proživi ga na hvaljenom stepenu koji Si mu obećao!, - za njega ću sigurno činiti šefa'at na Sudnjem danu!" (Buhari, Ezan, 8; Ebu Davud, Salat, 37/529)

O ezanu, veličanstvenom pozivu, preneseno je mnogo hadisa, od kojih ćemo navesti nekoliko:

„Dvije dove se ne odbijaju ili se veoma rijetko ne uslišaju: dova koja se uputi u vrijeme ezana i ona koja se uputi u času kada u borbi na Allahovom putu borci uđu jedni među druge." (Ebu Davud, Džihad, 39/2540)

„Kada bi ljudi znali kolika je nagrada za učenje ezana i namaza u prvom safu sigurno bi se trudili da to postignu pa makar i bacanjem strelica." (Buhari, Ezan, 9, 32; Muslim, Salat, 129)

„Kada počne učiti ezan, šejtan neprekidno bježi, glasno puštajući vjetar, sve dok ne dospije do mjesta na kojem se ne čuje ezan. Kada ezan završi, on se opet vrati. A kada počne učiti ikamet, opet pobjegne,

42. Muslim, Salat, 12.

pa kada ikamet završi, opet se vrati i počne se uplitati između čovjeka i njegova srca, ubacujući mu vesvese o stvarima o kojima prethodno nije razmišljao: 'Sjeti se toga i toga! Razmisli o tome i tome!..', tako da čovjek (koji padne pod uticaj njegovih vesvesa) ne zna ni koliko je rekata klanjao." (Buhari, Ezan, 4; Muslim, Salat, 19)

Ashabi suffe: škola znanja i spoznaje

U jednom uglu Poslanikovog mesdžida nalazila se suffa (sofa, trijem),[43]koja je bila natkrivena palminim granama i lišćem. Na njoj su stanovali siromašni ashabi koji nisu imali kuću i porodicu, a nazivani su „Ashabi suffe" ili „Ehl-i suffe".[44] Kada bi se neko od njih oženio, ili otišao u pohod, ili pak umro, njihov broj bi se mijenjao; povećavao bi se i smanjivao. Uglavnom ih je bilo oko sedamdeset.

U nekim izvorima navodi se više od stotinu ashaba koji su stanovali na sofama. Njihova sredstva za preživljavanje obezbjeđivao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a ponekad je tražio i od drugih ashaba da im pomognu.

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, jedan od ashaba koji je stanovao na sofi, rekao je:

„Ehl-i suffe bili su gosti islama. Oni nisu imali porodice, imetka ili nekoga ko bi ih uzeo u svoje okrilje. Kada bi neko poslao sadaku Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, on bi je dao njima, ne uzimajući lično ništa od nje. Međutim, kada bi mu stigao poklon, od toga bi nešto uzeo sebi, a ostatak bi poslao ashabima na sofi. Svoje poklone koji su mu dolazili dijelio je s njima." (Buhari, Rikak, 17)

43. Suffa: trijem na prednjoj strani kuće ili prenoćišta (karavan-saraja). U turskom jeziku ovaj izraz je vremenom izmjenjen i izgovara se kao „sofa" (što je isti slučaj i u bosanskom jeziku, o.prev.).
44. Ibn Sa'd, I, 255.

Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, također se prenosi da je rekao:

„Vidio sam sedamdeset ashaba koji su stanovali na sofi (ashab-i suffe). Nijedan od njih nije imao ogrtača (*ridā'*; kojim bi prekrio cijelo tijelo); ili su imali donju haljinu (*izār*), ili dužu haljinu (*kisā'*) koju su krajevima vezivali za svoje vratove, koja je dopirala do pola cjevanica ili do članaka. Rukama bi je skupljali sakrivajući stidno mjesto." (Buhari, Salat, 58)

Fedāle ibn Ubejd, radijallahu anhu, kazuje:

„Kada bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ashabe u namazu, neki od njih su zbog gladi i iznemoglosti padali na tle, gubeći svijest. To su bili ashab-i suffe. Beduini koji su dolazili iz pustinje govorili su: 'Ovi su luđaci!' Kada bi završio sa namazom, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prilazio bi im i tješio ih riječima:

„Kada biste znali šta je Uzvišeni Allah pripremio za vas kao nagradu, poželjeli bi da budete još siromašniji." (Tirmizi, Zuhd, 39/2368)

Abdurrahman ibn Ebu Bekr, radijallahu anhuma, pripovijeda:

„Ashab-i suffe bili su jako siromašni. Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ko ima hrane za dvoje, neka uzme jednog (od ashab-i suffe), *ko ima hrane za četvoro, neka uzme još jednog ili dvojicu i neka ih nahrani!"*

Moj otac, Ebu Bekr, doveo je trojicu u našu kuću, a Resulullah,sallallahu alejhi ve sellem, u svoju odaju sreće doveo je desetoricu... Tako mi Allaha, što smo više jeli, hrane je bilo sve više. Na kraju, gosti su se zasitili, a hrane je bilo više nego kada su

tek počeli jesti. Ebu Bekr, radijallahu anhu, pogledao je u hranu, a potom upitao suprugu:

„Firasova kćeri, šta je ovo?“

„Tako mi svjetla mojih očiju“, rekla je, „hrane je sada tri puta više nego što je bilo postavljeno!“ (Buhari, Mevakit, 41, Menakib,25, Edeb, 87-88; Muslim, Ešribe, 176-177)

Ovaj slučaj je očigledni primjer blagoslova koji je proistekao iz iskrenosti i darežljivosti.

Kada bi našli posla, ashab-i suffe su radili i privređivali, međutim slobodno vrijeme su u potpunosti provodili stječući znanje i čineći ibadet Allahu Uzvišenom. Jaki među njima radili su teške poslove, sa brdā i sa velikih udaljenosti donosili su drvo i vodu, a od onoga što bi zaradili kupovali su hranu, dijeleći je sa svojim drugovima u mesdžidu.[45] Ashab-i suffe nisu dodijavali ljudima proseći ili tražeći od njih, nego su čuvali svoju čast i dostojanstvo.

Ashab-i suffe bili su najbliže izvoru vjere i najprivrženiji Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, halkama i sohbetima. Njihov učitelj bio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a potom i učeni među njima kao što su: Ubejj ibn Ka'b, Abdullah ibn Mes'ud, Muaz ibn Džebel, Ubāde ibn Samit i drugi, radijallahu anhum edžme'in.

Obrazovanje i odgoj ashab-i suffe bili su na veoma visokom nivou. Može se reći da je njihov plan i program stjecanja znanja bio širok i ubrzan. Zbog toga su među ashabima upravo oni prenijeli najviše (muksirūn) hadisa od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, a na prvom mjestu među njima bio je Ebu Hurejre, radijallahu anhu. Od njega se prenosi da je rekao:

45. Buhari, Megazi, 28, Džihad, 9; Ibn Sa'd, III, 514.

„Ljudi govore: 'Ebu Hurejre je najobilniji u kazivanju hadisa!'... Dok su naša braća muhadžiri bili zauzeti trgovinom u čaršiji i braća ensarije poslom na svojim imanjima, Ebu Hurejre je bio stalno pored Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, zadovoljavajući se dunjalukom tek toliko da samo utoli glad. Stoga je vidio ono što oni nisu mogli vidjeti i zapamtio ono što oni nisu mogli zapamtiti." (Buhari, Ilm, 42)

Delegacije i skupine ljudi koji su stizali u Medinu prvo bi se susreli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, a potom bi bili podučavani od strane ashaba na sofama onome što nisu znali. Kada bi se ukazala potreba da se nekom plemenu pošalje učitelj koji bi ih podučavao islamu, on bi se odabirao od ashaba koji su stanovali na sofama.

Po vrijednosti, ashab-i suffe su odmah poslije hulefa-i rašidina (četvorice pravednih halifa), ašere-i mubeššere (desetorice obradovanih Džennetom) i učesnika Bitke na Bedru. Uzvišeni Allah ih hvali u različitim ajetima:

لِلْفُقَرَاء الَّذِينَ أُحصِرُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ لاَ يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاء مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُم بِسِيمَاهُمْ لاَ يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا وَمَا تُنفِقُواْ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّهَ بِهِ عَلِيمٌ

„Imetak koji udijelite drugima u vašu je korist...i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena da zarađuju, pa onaj koji u to nije upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznaćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dodijavaju ljudima. – A ono što od imetka drugima udijelite – Allah, sigurno, za to zna." (el-Bekare, 272-273)

Habbab, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Dvojica oholih mušrika, Akra ibn Habis i Ujejne ibn Hisn, došli su kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i našli ga kako sjedi zajedno sa Bilalom, Suhejbom, Ammarom i drugim siromašnim ashabima. Nije im se dopalo društvo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa rekoše:

„Tražimo od tebe da nam omogućiš posebno sijelo na kojem neće biti prisutni ovi ljudi. Znaš da nam dolaze izaslanici i delegacije arapskih plemena, pa se stidimo da nas oni vide zajedno sa ovim robovima. Zato, kada mi dođemo, udalji ih od sebe, pa kada završiš s nama, ti opet sjedi s njima ako hoćeš.

„*Uredu!*“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„Nije dovoljno da samo kažeš: uredu!“, rekli su. „Tražimo to u pisanoj formi!“

Na njihov zahtjev Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je hazreti Aliju, radijallahu anhu, da donese pero i hartiju. Mi smo sjedili u jednom uglu (kazuje Habbab, radijallahu anhu), kada je došao Džebrail, alejhis-selam, i dostavio sljedeće ajete:

وَلاَ تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا
عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ مَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم
مِّن شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

„I ne tjeraj od sebe one koji se ujutro i navečer Gospodaru svome mole želeći naklonost Njegovu – ti nećeš za njih odgovarati, a ni oni neće odgovarati za tebe, jer bi, ako bi ih otjerao, nasilnik bio.“ (el-En'am, 52)

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِّيَقُولواْ أَهَؤُلاء مَنَّ اللّهُ عَلَيْهِم مِّن بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ

„I tako Mi jedne drugima iskušavamo da bi nevjernici rekli: 'Zar su to oni kojima je Allah, između nas, milost ukazao?' – A zar Allah dobro ne poznaje one koji su zahvalni!" (el-En'am, 53)

وَإِذَا جَاءكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلاَمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ

„A kada ti dođu oni koji u riječi Naše vjeruju, ti reci: 'Mir vama! Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv..." (el-En'am, 54)

Nakon što su objavljeni ovi ajeti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je ostavio hartiju na kojoj je htio zapisati ugovor, a nas je pozvao k sebi i rekao:

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ

„Neka je selam vama, za koje je Allah obavezao Sebe da će biti prema njima milostiv!"

Približili smo mu se toliko da su naša koljena dodirivala njegova koljena. Nakon što su objavljeni prethodni ajeti sjedili smo s njim kao i prije, a on je ustajao i odlazio kada bi htio. Međutim, kada je objavljen ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

„Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili i koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti...“ (el-Kehf, 28), postali smo pažljiviji prema Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem: kada bismo sjedili s njim, trudili smo se da ga ne zadržavamo kako bi on mogao mirno ustati i otići.“ (Ibn Madže, Zuhd, 7; Taberi, Tefsir, VII, 262-263)

Kada je objavljen navedeni ajet („Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i navečer u želji da naklonost Njegovu zasluže...“), Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je ustao i počeo tražiti siromašne ashabe na sofama. Našao ih je iza mesdžida kako spominju Allaha Uzvišenog, pa im je rekao:

„Neka je hvala Allahu koji mi je naredio da se strpim sa ovim ljudima iz mog ummeta sve dok mi On ne uzme dušu! Poslije ovoga, moj život i smrt su zajedno s vama!“ (Vahidi, str. 306)

Ebu Se'id, radijallahu anhu, kazuje:

„Sjedio sam sa jednom grupom siromašnih muhadžira. Neki od njih nisu imali dovoljno dugu odjeću da pokriju cijelo tijelo, nego su se skrivali u sjeni onih koji su bili pristojno odjeveni. Jedan od njih učio nam je Kur'an, pa kada je kod nas došao Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učač je prestao učiti. Tada nas Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upita:

„Šta radite?“

„Allahov Poslaniče“, rekli smo, „ovo je naš učitelj, uči nam Kur'an, a mi slušamo njegovo učenje!“

„Neka je hvala Allahu koji je u mom ummetu stvorio ljude za koje mi je naredio da se strpim s njima!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.[46]

Poslije toga Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je kod nas i pokazujući rukom, rekao:

„Ovako!“ (napravite halku)

Odmah smo posjedali u halku i okrenuli lica prema njemu, a on nas obradova sljedećim riječima:

„Siromašni muhadžiri, muštuluk! Donosim vam radosnu vijest da ćete imati potpuno svjetlo na Sudnjem danu. U Džennet ćete ući pola dana prije bogatih, a pola dana je pet stotina godina (na ovom svijetu).“ (Ebu Davud, Ilm, 13/3666)

Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem,
brak sa hazreti Išom, majkom pravovjernih

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, sklopio je brak sa hazreti Išom, radijallahu anha, još prije hidžre, u Mekki. Međutim, njihov zajednički život će početi tek u Medini.

Hazreti Aiša, radijallahu anha, naša majka, pripovijeda:

„Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru, mene i svoje kćeri ostavio je u Mekki. Kasnije je poslao Zejda ibn Hariseta i Ebu Rafi'ja sa dvije deve i 500 dirhema da obezbijedi ono što je potrebno njegovim kćerima za put. Moj otac, Ebu Bekr, zajedno s njima poslao je Abdullaha ibn Urejkita sa

46. Ovdje Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ukazuje na prethodno navedeni, 28. ajet sure el-Kehf. U tom ajetu Uzvišeni Allah naređuje Plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da se strpi u pogledu teškoća koje su zadesile siromašne muslimane, koji su prvi primili islam, i da bude pažljiv prema njima.

dvije ili tri deve. Mom bratu Abdullahu poručio je da mene, moju majku Ummu Ruman i moju sestru Esmu ukrca na deve i pošalje u Medinu. Ebu Rafi ukrcao je na deve hazreti Fatimu, Ummu Kulsum i Sevdu bintu Zem'a. Zejd je ukrcao Ummu Ejmen i njenog sina Usameta. Svi zajedno krenuli smo prema Medini.[47] Kada smo stigli do mjesta Bejd, koje se nalazi na Mini, naša deva je počela bježati. Bile smo u hevdedžu.[48] Moja majka počela se snebivati, govoreći: 'Jao, moja djevojčica! Jao, moja mladenka!' Allah Uzvišeni je umirio našu devu i izveo nas na pravi put.

Na kraju, stigli smo živi i zdravi u Medinu. Ja sam i dalje stanovala kod svojih roditelja. U to vrijeme sagrađen je mesdžid i na njegovom kraju odaje za Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovu porodicu. Nakon nekog vremena moj otac Ebu Bekr upitao je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, šta te sprječava da živiš sa svojom suprugom?"

„*Vjenčani dar (mehr)!*", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Potom je moj otac, Ebu Bekr, pružio mu pomoć od 12,5 ukijja,[49]pa mi je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dao moj mehr i u mjesecu ševvalu se oženio mnome.[50] Za svadbu nije pripremljeno

47. Hazreti Zejneb, radijallahu anha, nije mogla napustiti Mekku jer njen muž, Ebu'l-As ibn Rebi', koji je još uvijek bio mušrik, nije dozvoljavao da napusti Mekku.
48. Hevdedž: Korpa ili nosiljka koja se stavlja na leđa deve.
49. Ukijje: stari srebrni novac. Masa jedne ukijje je otprilike 128 grama. Ukijja je, također, bila i mjera za težinu.
50. Ibn Sa'd, VIII, 58, 62-63

deveče meso, a niti bravetina, samo je Sa'd ibn Ubāde, radijallahu anhu[51], poslao jelo u jednoj velikoj posudi."[52]

Stanje u Medini

Medinski period islama je vrijeme u kojem islam i muslimani ostvaruju dominaciju u gradu Medini. Krvlju šehida i gazija uspostavljeni su islamski principi vlasti i vrijednosti koje su čitavom svijetu pružale svjetlo jasne vjere (dīn-i mubīn). Cijeli medinski period ispunjen je entuzijazmom, trudom i žrtvom prvih muslimana.

Iako su stanovnici Medine raširili ruke i pružili utočište Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i muhadžirima, dajući pri tome sve od sebe, ipak stanje u Medini nije u potpunosti bilo sigurno. Postojale su još uvijek mnoge opasnosti, jer pored ensarija u Medini su živjeli Jevreji i munafici, koji su koristili svaku priliku kako bi onemogućili širenje islama.

51. Sa'd ibn Ubāde, radijallahu anhu, primio je islam na drugoj prisegi na Akabi. Tada je izabran za jednog od 12 predstavnika. Bio je mnogo bogat i darežljiv. Dok je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, boravio sedam mjeseci u kući Ebu Ejjuba Halida ibn Zejda, radijallahu anhu, hazreti Sa'd je svaki dan u njegovu kuću slao jelo. Imao je kuću u obliku kule. U njoj je stanovao i priređivao gozbe za goste. Svako je bio slobodan otići njegovoj kući i tražiti jelo i piće. O ashabima na sofama svakodnevno se brinuo i hranio ih. U mnogim pohodima i bitkama nosio je zastavu plemena Hazredž. Za pohod na Zu Kared dao je deset devinih tovara hurmi. Zbog njegovog hizmeta i zalaganja za islam Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, proučio mu je dovu: „Allahu moj, smiluj se Sa'du i njegovoj porodici!" U pohodu na Benu Kurejza pripremio je hranu za cijelu vojsku. Sve do smrti bio je borac na Allahovom putu, žrtvujući sebe i svoj imetak. U okolini Medine imao je mnogo bašča i vrtova. Njegova kuća se nalazila u predgrađu, u krajnjoj mahali. Zbog udaljenosti od Poslanikovog mesdžida, u svojoj mahali dao je sagraditi mesdžid. Poslije hilafeta hazreti Ebu Bekra, radijallahu anhu, preselio je u Šam, u mjesto Havran, gdje je i umro 635. godine. Pokopan je u ulici Gūta.

52. Ahmed, VI, 211.

Premda su mnogi munafici deklarativno prihvatili islam, oni su i dalje bili privrženi idolopoklonstvu. Uzvišeni Allah, koji će upotpuniti Svoje svjetlo, uputio im je žestoku prijetnju:

وَمِمَّنْ حَوْلَكُم مِّنَ الأَعْرَابِ مُنَافِقُونَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُواْ عَلَى النِّفَاقِ لاَ تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُم مَّرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ

„Među beduinima oko vas ima licemjera, a ima ih i među stanovnicima Medine, koji su u licemjerstvu spretni - te ih ne poznaješ, ali ih Mi poznajemo. Njih ćemo na dvostruke muke staviti, a zatim će biti u veliku patnju vraćeni.“ (et-Tevbe, 101)

I uistinu, munafici su u svom licemjerstvu i munafikluku postali toliko vješti da ni sām Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad nije mogao proniknuti u njihovo licemjerstvo, međutim o tome je bio obaviješten od strane Allaha Uzvišenog. Znali su osujetiti i najmanje kritike koje bi im bile upućene, prekrivajući svoju lukavost i zlobu.

U isto vrijeme, nisu mirovali ni mekkanski mušrici, koji su Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernike prognali iz njihovog zavičaja i prisilili ih da učine hidžru. Stalno su rasplamsavali vatru smutnje koju su medinski munafici potpaljivali. Nisu mogli prihvatiti jačanje i širenje islama u gradu, stoga su munaficima stalno slali vijesti i instrukcije na koji način će uništiti islam i muslimane. Prijetili su im da će, ukoliko se ne budu borili protiv muslimana, okupiti sve Arape i napasti Medinu, a zatim pobiti sve njene stanovnike, bez obzira da li su muslimani ili mušrici. Štaviše, da bi ih što više preplašili i potpirili vatru neprijateljstva prema

muslimanima, poslali su jednu četu vojnika koji su u okolini Medine napadali na njihova stada i otimali njihovu stoku.

Situacija se pogoršavala i sve više postajala opasnija. Muslimani su počeli držati noćne straže na ulicama, poduzimajući mjere sigurnosti od eventualnog napada. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodio je noći ne spavajući. Slao je izvidnice van grada da nadgledaju i kontrolišu stanje u okolini.

S druge strane, u Medini su se nalazila i jevrejska plemena koja su imala neprijateljski odnos prema muslimanima, iščekivajući pogodnu priliku da ih napadnu. Oni su imali najviše znanja o vjeri, stoga su najviše proturječili muslimanima i pričinjavali im mnoge neugodnosti. Iz tog razloga je u prvoj objavljenoj suri u Medini, el-Bekare, posvećena velika pažnja Jevrejima. Na početku spomenute sure poziv u islam upućen je svim ljudima, a između 40. i 162. ajeta, ukupno u 123 ajeta, taj poziv je upućen posebno Jevrejima. Može se reći da je gotovo polovica sure posvećena njima. U spomenutim ajetima Uzvišeni Allah se ponekad obraća neposredno njima, a ponekad njihovim precima; opovrgava njihove tvrdnje i podsjeća ih na blagodati koje im je darovao, želeći probuditi iman u njihovim srcima.[53]

Jevrejski pjesnik Ka'b ibn Ešref pisao je pogrdne i satirične pjesme o plemenitom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem, huškajući na njega mušrike Kurejša. I pjesnici Kurejša su, također, skladali stihove u kojima su grdili i vrijeđali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Najbolji pjesnik među ensarijama, Hassan ibn Sabit, radijallahu anhu, tražio je od Resulullaha, sallallahu alejhi

53. Vidi: Draz, en-Nebeu'l-azim, str. 178.

ve sellem, dozvolu da i on pogrdno piše o mekkanskim mušricima, pa mu je on dozvolio.[54]

U tom vremenu poezija je, poput medija u našem vremenu, imala veliki utjecaj na ljude. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio je da se u mesdžidu za Hassana ibn Sabita postavi poseban minber sa kojeg je recitovao svoje pjesme. Na tom minberu u stihovima je satirično govorio o onima koji su vrijeđali Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njega je rekao:

„Ruhu'l-kudus (Džibril) je zajedno sa Hassanom sve dok brani Allahova Poslanika!" (Ebu Davud, Edeb, 87/5015)

I dok su Jevreji i mušrici vrijeđali i uznemiravali plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Uzvišeni Allah je Svom miljeniku naredio da se strpi i oprosti. Prije pohoda na Bedr Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u posjetu bolesnom Sa'du ibn Ubadetu, jašući na istoj jahalici sa malim Usametom ibn Zejdom. Na putu je naišao pored jedne grupe ljudi koji sjeđaše i razgovaraše. Među njima je bio Abdullah ibn Ubejj ibn Selul, koji još nije bio javno prihvatio islam i dao prisegu Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. (Javno je isticao svoje nevjerovanje.) Na tom skupu bilo je muslimana, Jevreja i idolopoklonika. Među njima je bio prisutan i Abdullah ibn Revāha. Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, približio njima, njegova jahalica nogama podiže prašinu, zbog čega Abdullah ibn Ubejj pokri nos krajem svoje odjeće i reče plemenitom Poslaniku:

„Ne praši nas!"

54. Buhari, Menakib, 16; Muslim, Fedailu's-sahabe, 156-157

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozdravio je prisutne i sišao sa jahalice. Potom ih je pozvao da prime islam i proučio im nešto iz Kur'ana.

„Čovječe!", rekao je Abdullah ibn Ubejj. „Nije uredu da tako govoriš! Ako je istina to što nam govoriš, onda nas nemoj uznemiravati na ovom mjestu, nego otiđi svojoj kući i pričaj o tome onima koji dolaze da te slušaju."

U razgovor se umiješa i Abdullah ibn Revaha, koji reče:

„Naprotiv, mi te volimo slušati Allahov Poslaniče! Dođi, sjedi kod nas!"

Zbog njegovih riječi nastade pometnja među prisutnim i gotovo da nasrnuše jedni na druge. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao je među njih i uspio da ih smiri. Potom je nastavio svojim putem. Kada je stigao kod Sa'da ibn Ubadeta, ispričao mu je šta mu se dogodilo na putu, pa Sa'd reče:

„Oprosti mu, Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha koji ti je objavio Knjigu, kada te je On poslao kao poslanika, narod se bio dogovorio da Abdullaha ibn Ubejja izabere za vladara i kruniše ga kao svog kralja. Međutim, tebe je Allah poslao sa istinitom vjerom, a njegovo kraljevstvo palo je u vodu. To ga je sigurno uzdrmalo i učinilo mu zemlju tijesnom tako da jedva diše. Zbog toga se tako ponio."

Allahov Poslanik oprostio je Abdullahu ibn Ubejju, a nakon toga je objavljen sljedeći ajet:

لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُواْ
الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُواْ أَذًى كَثِيراً
وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الأُمُور

„Vi ćete sigurno biti iskušavani u imecima vašim, i životima vašim, i slušaćete doista mnoge uvrede od onih kojima je data Knjiga prije vas, a i od mnogobožaca. I ako budete izdržali i Allaha se bojali, pa – tako treba da postupe oni koji su jakom voljom obdareni." (Ali Imran, 186)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi su, u skladu navedenog ajeta, opraštali uvrede i uznemiravanja mušrika i sljedbenika Knjige, sve dok nije objavljen ajet kojim je dopuštena borba protiv njih.[55]

Dopuštanje borbe:
„I borite se protiv onih koji se bore protiv vas!"

Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, još nije bilo dopušteno da se bori protiv mušrika. Štaviše, bilo mu je naređeno prilikom pozivanja u tevhid – jedinstvenost Uzvišenog Allaha, da se strpi na mučenjima, uznemiravanjima i uvredama koje su mu nanosili neznabošci i neuki ljudi među mušricima. Kurejšijski mušrici su na razne načine mučili sljedbenike Allahovog Poslanika s ciljem da ih odvrate od njihove vjere. Stoga su neki od njih deklarativno napustili islam, a neki učinili hidžru u Abesiniju (Etiopiju) ili u Medinu kako bi sačuvali svoju vjeru, ostavljajući iza sebe svoju domovinu i zavičaj.

Situacija u kojoj se našao Allahov Poslanik, sallahu alejhi ve sellem, poprimala je takav oblik da više nije bilo moguće obezbjediti mir strpljivošću. Kada je uvidio da njegova strpljivost nije dovoljna kao oružje za samoodbranu, počeo se utjecati svome Uzvišenom Gospodaru, očekujući Njegovu Objavu.

Na kraju, kada su mušrici prevršili svaku mjeru u svojoj okrutnosti; odnoseći se nezahvalno prema Allahovim blagodatima,

55. Buhari, Tefsir, 3/15.

poričući Njegovog Poslanika i stavljajujući na muke muslimane i progoneći ih iz njihovih domova, objavljeni su časni ajeti kojima je dozvoljena borba za očuvanje vjere, doma i vjernika:

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ
الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن يَقُولُوا رَبُّنَا اللهُ
وَلَوْلَا دَفْعُ اللهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَّهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ
وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللهِ كَثِيراً وَلَيَنصُرَنَّ اللهُ مَن
يَنصُرُهُ إِنَّ اللهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

„Dopušta se odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da im pomogne – onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja svoga prognani samo zato što su govorili: "Gospodar naš je Allah!" A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i crkve, i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu – ta Allah je zaista moćan i silan." (el-Hadž, 39-40)

وَقَاتِلُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ
وَلاَ تَعْتَدُواْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبِّ الْمُعْتَدِينَ

„I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali vi ne otpočinjite borbu! – Allah, doista, ne voli one koji zapodijevaju kavgu." (el-Bekare, 190)

Uzvišeni Hakk je obznanio šta je uzrok i cilj borbe:

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لاَ تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ
الدِّينُ كُلُّهُ لِلّهِ فَإِنِ انتَهَوْاْ فَإِنَّ اللّهَ

„I borite se protiv njih dok mnogoboštvo ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane. Ako se oni okane – pa, Allah dobro vidi šta oni rade.“ (el-Enfal, 39)

Dopuštanje borbe je posljedica neprijateljskog odnosa prema islamu i muslimanima. Borba (džihad) propisana je kao stroga dužnost (farz) za očuvanje zajednice, odnosno „pet nužnosti“ na kojima počiva zajednica, a to su: imetak, život, potomstvo, razum i vjera. Cilj ove Božije zapovijedi jeste kažnjavanje onih koji odvraćaju od prave vjere i uklanjanje prepreka na putu dostavljanja božanskih istina.

Predvodnik svih vjerovjesnīkā, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, poslan je kao milost svjetovima, ali uprkos njegovoj dubokoj milosti bio je primoran da vodi velike i teške ratove. Njegova borba bila je nužna za uspostavljanje tevhida i socijalnog mira i sigurnosti. Iz tog razloga je naš dragi Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Ja sam Vjerovjesnik milosti i borbe!“ (Ahmed, IV, 396)

Uzvišeni Hakk je pored ajeta kojima se dozvoljava borba objavio i ajete u kojima podstiče Svoga Poslanika i vjernike na borbu:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ

„O Vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede. O Vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude

dvadesetak izdržljivih, pobijedićе dvije stotine; a ako vas bude stotina, pobijedićе hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvaćaju.“ (el-Enfal, 64-65)

أَلاَ تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَّكَثُواْ أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّواْ بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُم
بَدَؤُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ أَتَخْشَوْنَهُمْ فَاللّهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَوْهُ إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ
وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ

„(O vjernici!) **Zar se nećete boriti protiv ljudi koji su zakletve svoje prekršili i nastojali da protjeraju Poslanika, i prvi vas napali? Zar ih se bojite? Preče je da se Allaha bojite, ako ste vjernici. Borite se protiv njih! Allah će ih rukama vašim kazniti i poniziti, a vas će protiv njih pomoći, i grudi vjernika zaliječiti i iz srca njihovih brigu odstraniti. A Allah će onome kome On hoće oprostiti. – Allah sve zna i mudar je.“** (et-Tevbe, 13-15)

Nakon navedenih ajeta objavljeni su i ajeti koji upozoravaju vjernike da ne izostaju iz džihada:

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَن تَكْرَهُواْ
شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَن تُحِبُّواْ شَيْئًا
وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

„Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji! – Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. – Allah zna, a vi ne znate.“ (el-Bekare, 216)

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُم مِّنَ الأَعْرَابِ أَن يَتَخَلَّفُواْ عَن رَّسُولِ اللهِ وَلاَ يَرْغَبُواْ بِأَنفُسِهِمْ عَن نَّفْسِهِ

„Nije trebalo da stanovnici Medine ni beduini u njenoj blizini iza Allahova Poslanika izostanu i da svoj život njegovu životu pretpostave jer njih neće zadesiti ni žeđ, ni umor, ni glad na Allahovu putu, niti će stupiti na neko mjesto koje će nevjernike naljutiti, niti će ikakvu nevolju od neprijatelja pretrpjeti, a da im to sve neće kao dobro djelo upisano biti – Allah zaista neće dopustiti da propadne nagrada onima koji čine dobro.“ (et-Tevbe, 120)

قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُواْ حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ وَاللهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

„Reci (Moj Poslaniče)**: ‘Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovu putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grješnicima neće ukazati na Pravi put.’“** (et-Tevbe, 24)

Nakon ovih pojašnjenja koja su došla u ajetima, naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernici koji su ga slijedili počeli su sa ozbiljnim pripremama za borbu protiv mušrika.

Džihad na Allahovom putu

Općenito, riječ džihad označava trud i borbu u pogledu (o) čišćenja i odgajanja duše, iskrenog izvršavanja Allahovih zapovijedi, čuvanja od harama,[56]iskrenog odnosa i savjetovanja muslimana, pozivanja nevjernika u islam – iznošenjem jasnih dokaza,[57]očuvanja vjere, časti, života, domovine, potomstva i imetka, te širenja islama žrtvujući imetak, život i sve ono što je u skladu sa čovjekovim mogućnostima.[58]

Dakle, riječ džihad podrazumijeva svaki oblik nastojanja i truda radi Allaha Uzvišenog, a u cilju odgoja ljudskih duša i njihovog poboljšanja. Krajnji cilj džihada jeste zalaganje i borba da Allahova riječ bude gornja (i'lau kelimetullah); da pojedinci i zajednica prihvate život u skladu sa propisima uzvišenog islama. Nije pretjerivanje ukoliko se kaže da je dvadeset tri godine poslanstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, proteklo u ostvarivanju tog cilja.

Uzvišeni Allah je učinio blagodat života i imetka iskušenjem za nas. Stoga nas On upozorava na borbu koja se može voditi jedino uz korištenje ove dvije blagodati:

لَكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ جَاهَدُواْ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ
وَأُوْلَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

56. Nesai, Hadždž, 4.
57. Ahmed, III, 456.
58. Vezano za ovu temu vidi ajete: en-Nisa, 95; el-Enfal, 72; et-Tevbe, 20, 41, 44, 81, 88, i hadise: Buhari, Mezalim, 33; Muslim, Iman, 226; Ebu Davud, Sunneh, 28-29

„Ali, Poslanik i oni koji s njim vjeruju bore se zalažući imetke svoje i živote svoje. Njima će svako dobro pripasti i oni će ono što žele ostvariti.“ (et-Tevbe, 88)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

„O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu, ona će vas spasiti patnje nesnosne: u Allaha i Poslanika Njegova vjerujte i imecima svojim i životima svojim na Allahovu putu se borite – to vam je, da znate, bolje.“ (es-Saff, 10-11)

Jednom prilikom ashabi su pitali našeg dragog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, ko je najbolji čovjek?“

Odgovorio je:

„Najbolji čovjek je vjernik koji se bori na Allahovom putu svojim imetkom i životom!“ (Buhari, Džihad, 2; Muslim, Imareh, 122)

Džihad imetkom i životom, koji se navodi u mnogim ajetima i hadisima, ne odnosi se samo na borbu oružjem, jer je oružje sredstvo kojim se uspostavlja istina i otklanja nepravda. Istinska borba i osvajanje je osvajanje srca koje se manifestuje govorom, pisanjem, dobročinstvom i drugim sredstvima.

Naime, u ajetima koji su objavljeni u mekkanskom periodu, a u kojima se naređuje borba, muslimani nisu ni mogli da se bore oružjem. Naspram terora i ponižavanja koja su doživljavali od strane neznabožaca mogli su se boriti tako što su islam, istinu i

pravdu demonstrirali kroz ličnost muslimana. Kur'an-i Kerim je tu njihovu borbu nazvao „velikim džihadom":

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُم بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا

„Zato ne čini nevjernicima ustupke i Kur'anom se protiv njih velikim džihadom bori." (el-Furkan, 52)

Izraz „جِهَادًا كَبِيرًا" znači dostavljanje istine riječju i djelom, koristeći pri tome sva raspoloživa sredstva i mogućnosti, a sve u cilju da islam postane dominantan; da ljudi pođu pravim putem i pronađu sreću. Uistinu, dostavljati ljudima istinu i boriti se na tom putu mnogo je važnije od borbe oružjem protiv neprijatelja. Naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, u prvim godinama Objave svoju borbu (džihad) vodio je Kur'anom Časnim.

U mnogim ajetima borba se spominje upravo s ciljem upućivanja ljudi na pravi put, a samo u određenom broju ajeta ta borba se odnosi na fizički sukob, koji je u određenim situacijama neophodan.

Sve bitke koje je vodio naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, uglavnom su odbrambenog karaktera. Bedr, Uhud, Hendek, Muta i Tebuk su vojni pohodi koji su imali za cilj spriječiti neprijateljski napad na muslimane. Pohod na Mekku i njeno konačno osvojenje dogodilo se zbog kršenja sporazuma koji su mekkanski mušrici bili napravili sa muslimanima, a zatim i vraćanja prava muslimanima kojih su lišeni prisilnim iseljavanjem iz Mekke. Dakle, u svim vojnim pohodima koje je vodio Pejgamber milosti, sallallahu alejhi ve sellem, vidimo jednu veliku milost i pravednost za sve ljude. Istinski cilj borbe u islamu nije ubijanje ljudi,[59]sakupljanje ratnog

59. Naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslan kao milost svjetovima,

plijena, narušavanje reda na Zemlji, postizanje lične koristi ili osvete, nego uklanjanje nepravde (zulum), upućivanje ljudi na Pravi put, dostavljanje istinske vjere i eliminisanje svih vrsta nasilja.

Kada uzmemo u razmatranje sve vojne pohode i bitke Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vidjet ćemo da se radi ili o odbrambenom ratu ili o ratu kojim su ljudi upoznati sa istinitom vjerom i kojim je uzdignuta Allahova riječ (i'lāu kelimetullah). Ratovi koji su u povijesti vođeni radi osvajanja zemlje ne predstavljaju ništa drugo osim nasilja i sramote cijelog čovječanstva. Međutim, u islamu rat se može voditi isključivo radi

vodio je ukupno 120 vojnih pohoda: 29 bitaka i 91 ekpediciju. Međutim, u svim tim pohodima slijedio je tako milostivu politiku da je ovladao cijelim Arapskim poluotokom bez velikog gubitka ljudskih života kako u muslimanskoj, tako i u neprijateljskoj vojsci. U periodu od 11 godina Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je 120 vojnih operacija u kojima je – prema vjerodostojnim predajama – bilo oko 340 šehida, dok su neprijateljski gubici bili oko 800 poginulih. Dakle, u svim velikim i malim pohodima poginulo je ukupno oko 1200 ljudi. Ukoliko uzmemo u obzir pohode u kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično učestvovao, a to su 29 pohoda, među kojima je 16 pohoda u kojima nije došlo do bliske borbe, ali je postignut cilj, te 13 pohoda u kojima je došlo do bliske borbe i u kojima je bilo oko 140 šehida, a 335 poginulih na neprijateljskoj strani. Ponos i dika svega stvorenog, naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, na mnogo mjesta je izbjegao sukob sa neprijateljem, a potom, koristeći pronicljivu strategiju i mudrost rukovođenja ljudima, uspio ih pridobiti za islam. Također, na mnogo mjesta je omogućio ljudima da se predaju i pronađu uputu, izbjegavajući korištenje oružja. U nekim situacijama koristio je diplomaciju u skladu sa obavještajnim podacima, uspijevajući odvratiti neprijatelja od borbe, čime je spriječio prolijevanje krvi ili ga je sveo na minimum. Da bi uspješno okončao vojni pohod, uglavnom je za komandante vojske postavljao ashabe koji pripadaju neprijateljskom narodu ili plemenu s kojim je predstojala borba. Pored toga, ashabima je naređivao da ispunjavaju svoje zavjete, da ne pretjeruju u borbi, da ne čine nasilje i ne ubijaju bez opravdanog razloga, a posebno ih je upozorio da ne ubijaju robove, djecu, žene, starce i one koji su se povukli u manastire ili samostane, zatim da ne uništavaju palmike, drveće i kuće. (Vidi: Elšad Mahmudov, Hazreti Pejgamberovi vojni pohodi sa stanovišta njihovih povoda i posljedica, 2005., M.U.S.B.E., doktorska disertacija)

uspostavljanja istine, omogućavanja ljudima da spoznaju uputu i otklanjanja nepravde i nasilja. Uzvišeni kaže:

مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الأَرْضِ
فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا

„Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga koji nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva – kao da je svim ljudima život sačuvao. Naši poslanici su im jasne dokaze donosili, ali su mnogi od njih, i poslije toga, na Zemlji sve granice zla prelazili.“ (el-Maide, 32)

Dakle, u okviru navedenih vrijednosti i ciljeva borba imetkom i životom za vjernike predstavlja kupovinu Dženneta od njihovog Uzvišenog Gospodara, a to je, uistinu, velika blagodat. Međutim, kao i u svakom poslu, iskrenost u borbi je veoma važan faktor. To potvrđuje i predaja u kojoj se prenosi da je Abdullah ibn Amr, radijallahu anhu, upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, obavijesti me o borbi na Allahovom putu!“

Naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao:

„Abdullahu, ako se budeš borio nastojeći da zaslužiš Allahovo zadovoljstvo i strpljivo podnosio teškoće na tom putu, Allah će te na Sudnjem danu proživjeti u tom stanju. Ali ako se budeš borio da te drugi vide i hvale zbog toga, Allah će te na Sudnjem danu proživjeti u tom stanju!“ (Ebu Davud, Džihad, 24/2519)

Jedan beduin je, također, upitao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Šta kažeš o onome koji se bori da bi stekao slavu, da bi se pred drugima pokazivao i da bi ga oni hvalili, i kako bi stekao ratni plijen?“

Neko je upitao:

„Allahov Poslaniče, šta znači boriti se na Allahovom putu? Neko se bori iz srdžbe, a neko zbog plemenske pripadnosti?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Onaj ko se bori da bi Allahova riječ bila gornja, on je borac na Allahovom putu!“ (Buhari, Ilm, 45; Muslim, Imareh, 149-150)

Neko je upitao: „Allahov Poslaniče, šta kažeš o čovjeku koji se bori na Allahovom putu, ali želi da stekne nešto od imetka?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Takav nema nikakve nagrade!“

Njegov odgovor teško je pao časnim ashabima (jer je teško biti iskren u tolikoj mjeri), pa su rekli sahabiji koji je postavio pitanje:

„Idi, pa ponovo pitaj Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem! Sigurno nisi razumio odgovor!“ (Ashabi su očekivali olakšicu po tom pitanju.)

Međutim, sahabija se vratio i tri puta ponovio isto pitanje, ali je svaki put od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, dobio isti odgovor:

„Takav nema nikakve nagrade!“ (Ebu Davud, Džihad, 24/2516)

Mnogo je hadis-i šerifa koje su plemeniti ashabi čuli sa sretnih usana našeg Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se navodi vrijednost borbe (džihada) na Allahovom putu. Neki od njih su:

„Čuvati stražu na Allahovom putu jedan dan i jednu noć vrjednije je od dnevnog posta i noćnog ibadeta. Ukoliko neko pogine u toku straže na Allahovom putu, njegova nagrada za to djelo trajat će do Sudnjega dana, a on će biti opskrbljen opskrbom šehida i siguran od meleka koji ispituju u kaburu.“ (Muslim, Imare, 163)

„Čuvati stražu na Allahovom putu jedan dan vrjednije je od ovoga svijeta i svega što je na njemu. Mjesto u Džennetu za vaš bič vrjednije je od ovoga svijeta i svega što je na njemu. Pješačenje na Allahovom putu uveče ili ranim jutrom vrjednije je od ovoga svijeta i svega što je na njemu.“ (Buhari, Džihad, 6, 73, Rikak, 2; Muslim, Imare, 111-114)

„Onome ko krene u borbu na Allahovom putu Uzvišeni Allah kaže: 'On je izišao iz svoje kuće zbog borbe na Mom putu, imana u Mene i vjerovanja u Moje poslanike!' – dajući mu garanciju da će ga smjestiti u Džennet ako pogine kao šehid, ili da će mu dati (duhovnu) nagradu ili ratni plijen ako se vrati kući (kao gazija). Tako mi onoga u čijoj ruci moći je Muhammedova duša, rana koja se dobije na Allahovom putu na Sudnjem danu će biti u istom obliku kao na dan ranjavanja, njena boja je boja krvi, a njen miris je miris miska.“ (Muslim, Imare, 103; Nesai, Iman, 24)

„Niko ko uđe u Džennet neće poželjeti da se vrati na ovaj svijet, jer sve ono što ima na ovom svijetu u Džennetu ima u izobilju. Međutim, šehid će poželjeti da se vrati na ovaj svijet i bude ponovo ubijen deset puta, zbog počasti koje su mu ukazane kao šehidu.“ (Buhari, Džihad, 21; Muslim, Imare, 108-109)

Objašnjavajući cilj borbe na Allahovom putu, Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je sljedeće:

„Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, dok

ne budu obavljali namaz i davali zekat, pa ako to urade, sačuvali su od mene svoje živote i imetke, osim kada to zahtijeva pravo islama, a njihov (konačni) obračun pripada Allahu!" (Buhari, Iman, 17)

Iz tog razloga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije vršio napade noću, nego je čekao svanuće, pa ako bi čuo ezan – odustajao bi od borbe.[60] Izvidnicama je savjetovao sljedeće:

„*Ako vidite mesdžid ili čujete mujezina u jednom mejstu, nikoga ne ubijajte!*" (Ebu Davud, Džihad, 91/2635; Ahmed, III, 448-449)

Muslim ibn Haris, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je u izvidnicu. Kada smo stigli do mjesta na kojem smo trebali napasti, potjerao sam svog konja i prošao ispred svojih drugova. Sreo sam djecu i žene koji su plakali, pa sam im rekao:

„Želite li da se spasite (ropstva)?"

„Da!", rekli su.

„Ako je tako, onda recite: La ilahe illallah, Muhammedur-Resulullah!"

Ponovili su (šehadet) za mnom, a neki od mojih drugova rekoše:

„Zabranio si nam ratni plijen!" i ukoriše me zbog toga.

Kada smo se vratili kod Resulullaha, oni su ga obavijestili o mom postupku, pa me on pozvao i pohvalio, rekavši:

„*Uistinu je Allah Uzvišeni za svakog čovjeka (koji je izgovorio šehadet) upisao po jednu nagradu za tebe, u toj i toj mjeri!*" (Ebu Davud, Edeb, 100-101/5080)

60. Buhari, Ezan, 6; Muslim, Salat, 9.

Burejde, radijallahu anhu, kazuje:

„Kada bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao vojnu jedinicu u džihad, zapovjedniku bi savjetovao da bude bogobojazan i da se lijepo odnosi prema svojim saborcima. Potom bi rekao:

„Borite se na Allahovom putu sa Allahovim imenom! Borite se protiv onih koji ne priznaju Allaha (za jedinog Boga)! Ne činite izdajstvo u pogledu ratnoga plijena, ne činite nasilje i nepravdu, ne sijecite nos i uši (neprijatelju) i ne ubijajte djecu! Kada se suočite sa neprijateljem (mušricima), pozovite ih da prihvate jedno od troje:

1. Pozovite ih u islam, pa ako se odazovu, ostavite ih na miru;

2. Ako se ne odazovu, onda ih pozovite da plaćaju džiziju (glavarinu), pa ako to prihvate, ostavite ih na miru;

3. Ali ako ne prihvate da plaćaju džiziju, borite se protiv njih, moleći od Allaha pomoć!..'" (Muslim, Džihad, 3; Tirmizi, Sijer, 48/1617; Ahmed, V, 352, 358)

Neke vojne izvidnice (serijje)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da presiječe trgovački put kojim su mekkanski mušrici putovali u Siriju,[61] s ciljem

61. Da bi okončao neprijateljstvo mekanskih mušrika, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah poslije hidžre je počeo primjenjivati ekonomski i politički embargo. U skladu sa tim postigao je dobre diplomatske odnose sa okolnim plemenima i potpisao sporazume. Pored toga, počeo je pratiti trgovačke karavane Kurejšija, šaljući na njih mnoge vojne ekpedicije, jer je trgovina bila žila kucavica ekonomije u Mekki. O tome Muhammed Hamidullah kaže: „Napade na kurejšijske karavane ne treba shvatiti kao obično pljačkanje imovine, jer Kurejšije nisu bili čistunci, a niti su napadači bili naoružane grupe organizirane radi pljačke. Između dva grada (Mekke i Medine), sudeći po svim okolnostima, stanje se pogoršavalo i sve više poprimalo ratnu atmosferu. Ratno stanje dozvoljava i daje pravo sukobljenim stranama da jedna dugoj nanose gubitke u ljudstvu, imovini i svemu drugom što je strateški

da oslabi njihovu ekonomiju i jačanje u odnosu na muslimane,[62]jer su uznemiravali muslimane u Medini, huškali munafike na njih i onemogućavali ih da obavljaju umru. S tim ciljem je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, sedam mjeseci poslije hidžre, u ramazanu, poslao hazreti Hamzu, radijallahu anhu, sa trideset muhadžira kao izvidnicu u mjesto Sifu'l-bahr[63] (8. redžeb/novembar-decembar 622.).

Trgovačka karavana, koja se vraćala iz Sirije u Mekku, u pratnji od 300 konjanika svratila je u Sifu'l-bahr. U karavani je bio i Ebu Džehl. Kada su se oformili redovi za borbu na obje strane, Medždi ibn Amr je ušao između njih i uspio ih odvratiti od sukoba. On je bio prijatelj i saveznik i jednima i drugima. Medždijevo posredništo jako je obradovalo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da je njegovim izaslanicima darovao odjeću, kada su ovi došli u Medinu.[64]

Osam mjeseci poslije hidžre, u mjesecu ševvalu, Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, s istim ciljem poslao je u izvidnicu Ubejdeta ibn Harisa, radijallahu anhu, u pratnji od 60 do 80 muhadžira, u mjesto Rabig.[65] Kurejšijska karavana brojala je 200

važno za neprijateljsku stranu. Prema tome, između dvije zajednice počelo se primjenjivati „ratno pravo", tako da slanje vojnih ekspedicija ne smijemo razumjeti kao obično zaustavljanje karavana i pljačkanje njihove imovine. Ovdje se mora obratiti pažnja na činjenicu da su muslimaske ekspedicije bile usmjerene samo na mekkanske karavane, dok su ostale karavane bile sigurne, premda su i one bile uglavnom nemuslimanske. (Vidi: M.Hamidullah, Vjerovjesnik islama, I, 219; Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, ratovi, str. 56)

62. Buhari, Megazi, 2; Ebu Davud, Haradž, 22-23/3004
63. Sifu'l-bahr je mjesto u području zvanom Īs, na teritoriji plemena Džuhejne. To ime je dobilo zbog toga što se nalazi na obali mora.
64. Vakidi, I, 9-10; Ibn Sa'd, II, 6.
65. Rabig je dolina između Ebve i Džuhfe, kojom prolaze hadžije. Nalazi se oko tri milje od Džuhfe.

ljudi, a na čelu karavane bio je Ebu Sufjan. Redovi za borbu nisu bili uspostavljeni i niko od njih nije izvukao sablju iz korica, samo je demonstrativno odapeto nekoliko strijela. Tog dana je Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, odapeo strijelu, čime je počašćen da bude prvi strijelac, musliman. Mušrici su se pobojali da će muslimanima stići pomoć, pa su se povukli.

Mikdad ibn Amr ibn Utbe bio je jedan od muslimana koji nije uspio doći u Medinu kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je tom prilikom krenuo sa kurejšijskom karavanom. Kada je ugledao muslimane, odmah je prešao na njihovu stranu i spasio se od mušrika.[66]

Devet mjeseci poslije hidžre, u mjesecu zu'l-ka'detu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je u izvidnicu Sa'da ibn Ebu Vekkasa, radijallahu anhu, u pratnji osam ili dvadeset ljudi u mjesto Harrar[67] (zu'l-ka'de, 1/maj 623). Sa'd, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao:

„*Sa'de, idi dok ne stigneš do Harrara, jer će onamo proći kurejšijska karavana!*"

Krenuli smo na put. Danju smo se skrivali, a noću pješačili. Petog jutra smo stigli na odredište, ali je karavana bila prošla dan prije. Da mi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da ne idem dalje od Harrara, možda bi ih stigao." I ova ekspedicija je protekla bez borbe, a mudžahidi su se vratili u Medinu.[68]

66. Ibn Hišam, II, 224-225; Vakidi, I, 10; Ibn Sa'd, II, 7.
67. Harrar je mjesto u blizini Džuhfe, nazvan po istoimenoj vodi. Na putu od Džuhfe ka Mekki Harrar se nalazi lijevo od Mehadždža, nedaleko od Gadiru Huma.
68. Ibn Hišam, II, 238; Vakidi, I, 11; Ibn Sa'd, II, 7.

Jedanaest mjeseci poslije hidžre, u mjesecu saferu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, lično je krenuo u pohod na mjesto Ebva' (Veddān)[69](safer, 2/avgust, 623). To je prvi pohod u kojem je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, lično učestvovao. U Medini je ostavio Sa'da ibn Ubadeta, radijallahu anhu, kao svog zamjenika.

U ovom pohodu nije došlo do susreta sa mušricima, ali je napravljen sporazum sa Sinovima Damrā iz plemena Kinane. Dogovoreno je da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, neće ratovati s njima, a ni oni s njim, zatim da neće dopuštati koncentrisanje vojske na svojoj zemlji i pomagati Resulullahovim neprijateljima. Ovaj sporazum sačinjen je i u pisanoj formi. Pohod na Ebva' trajao je 15 dana.[70]

Kao što vidimo, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u svakoj prilici je nastojao da uspostavi mir i sigurnost, a prema ljudima se uvijek odnosio sa milošću.

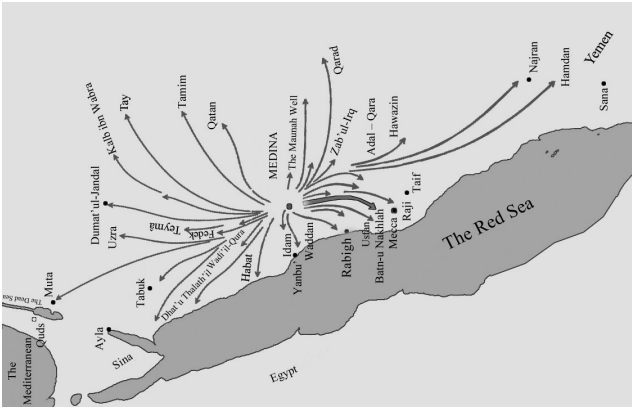

69. Ebva je selo između mjesta Furu' i Džuhfe, na udaljenosti 23 milje od Medine. U tom selu je mezar Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, majke – hazreti Amine. Veddan je na udaljenosti 8 milja od Ebve, na teritoriji plemena Damrā, Gifar i Kināne.

70. Ibn Hišam, II, 223-224; Vakidi, I, 12; Ibn Sa'd, II, 8.

DRUGA GODINA PO HIDŽRI

Pohod na Batnu Nahle i drugi pohodi

Jedanaest mjeseci poslije hidžre, u mjesecu rebi'ul-evvelu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je u pohod na Buvat. (rebi'ul-evvel, 2/septembar, 623)[71] Zajedno sa oko dvije stotine svojih ashaba trebao je izvšiti prepad na kurejšijsku karavanu u kojoj je bilo 2500 deva. U Medini je ostavio Sa'da ibn Muaza, radijallahu anhu, kao svog zamjenika. Međutim, u Buvatu nije našao nikoga, tako da su se vratili u Medinu bez sukoba.[72]

U tim danima (rebi'ul-evvel, 2/septembar, 623) dogodio se i pohod na Safevan.[73] Na udaljenosti od tri milje od Medine, na pašnjacima brda Džemmā – područje Akīk, mušrik po imenu Kurz ibn Džabir je sa grupom mušrika oteo stado ovaca i goveda. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa grupom svojih drugova krenuo je u potjeru za njima i kada je stigao do mjesta Safevan, Kurz ibn Džabir je već bio pobjegao, nakon čega je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, vratio se u Medinu. Kao svog zamjenika u Medini bio je

71. Buvat je jedna od planina na teritoriji plemena Džuhejn, udaljena 36 milja od Medine.
72. Vakidi, I, 12; Ibn Sa'd, II, 8-9
73. Safevan je dolina u blizini Bedra.

ostavio Zejda ibn Hariseta, radijallahu anhu. Spomenuti Kurz ibn Džabir kasnije je primio islam i postao jako dobar musliman.[74]

Šestnaest mjeseci poslije hidžre, u mjesecu džumaʼdel-ahiru, dogodio se pohod na Zul-Ušejre (džumaʼdel-ahir, 2/novembar, 623), gdje je postignut sporazum sa plemenom Benu Mudlidž i njihovim saveznicima.[75]

U isto vrijeme izvidnica koja je poslana radi kontrolisanja kretanja mušrika, a koju je predvodio Abdullah ibn Džahš, radijallahu anhu, inače sin Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, tetke, napala je kurejšijsku trgovačku karavanu u mjestu Batnu Nahle. To je za mušrike bila dobra prilika i povod za napad na Medinu. Odmah su počeli sa optuživanjem Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći: „Muhammed je oskrnavio sveti mjesec; učinio ga dozvoljenim i prolio krv u njemu!"

Ustvari, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da se napadne njihova karavana. Kada je kasnije saznao šta se dogodilo, pozvao je Abdullaha i rekao mu:

„*Ja vam nisam zapovjedio da se borite u svetom mjesecu!*"

Uz to, on nije dozvolio ni da se uzima bilo šta od ratnoga plijena. Zbog toga su se mudžahidi zabrinuli i pomislili da će stradati.[76]

Međutim, iako su mušrici ovaj slučaj preuveličavali i širili propagandu protiv muslimana, Uzvišeni Allah je objavio sljedeći ajet-i kerim:

74. Ibn Hišam, II, 238; Ibn Saʼd, II, 9; Ibn Esir, Usdu'l-gabe, IV, 468.
75. Ibn Saʼd, II, 9-10
76. Ibn Hišam, II, 241.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ
عَن سَبِيلِ اللهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلاَ يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىَ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا

„Pitaju te o svetom mjesecu, o ratovanju u njemu. Reci: 'Ratovanje u njemu je veliki grijeh; ali je nevjerovanje u Allaha i odvraćanje od Njegova puta i časnih mjesta i izgonjenje stanovnika njegovih iz njih još veći kod Allaha. A zlostavljanje je gore od ubijanja!' Oni će se neprestano boriti protiv vas da vas odvrate od vjere vaše, ako budu mogli. A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela biće poništena i na ovome i na onome svijetu, i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati.“ (el-Bekare, 217)

Objava ovog ajeta obradovala je Abdullaha ibn Džahša i njegove drugove, koji upitaše Allahovog Poslanika:

„Allahov Poslaniče, hoćemo li dobiti nagradu kao mudžahidi?“

Na njihovo pitanje objavljen je sljedeći ajet:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَالَّذِينَ هَاجَرُواْ وَجَاهَدُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ
أُوْلَـئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللهِ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Oni koji vjeruju i koji se isele i bore na Allahovom putu, oni se mogu nadati Allahovoj milosti. – A Allah prašta i samilostan je.“ (el-Bekare, 218)

Ovi ajeti su duhovno ojačali vjernike, a kod mušrika su još više povećali mržnju prema vjernicima. I da nisu objavljeni ovi ajeti, mušrici su svakako bili ispunjeni mržnjom i zlobom prema njima, jer su muslimani svakoga dana bili sve brojniji, a islamska država postajala sve jača. Upravo u to vrijeme u Medini je organizovan prvi popis stanovništva, po kojem je utvrđeno da je broj muslimana – muškaraca – hiljadu i pet stotina.[77]Ako se tome doda da se njihov broj svakim danom sve više povećavao, razumljivo je da se broj muslimana nije mogao potcijeniti i da predstavlja realnu opasnost za mušrike. Pored toga, Medina se nalazila na putu kojim su prolazile mekkanske trgovačke karavane, a trgovina je za njih predstavljala izvor egzistencije. Iz tog razloga su razmišljali kako da se oslobode opasnosti prije nego ona postane još veća. Odluka koju su na kraju donijeli bila je napad na Medinu.

Među zarobljenicima koje je Abdullah ibn Džahš, radijallahu anhu, zarobio bio je i Hakem ibn Kejsan. Ponos i dika cijeloga kosmosa, naš dragi Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Hakema da prihvati islam. Potanko i opširno mu je objašnjavao vrijednosti islama, a da bi otklonio njegove sumnje, ponavljao je svoje riječi više puta. I pored njegove velike želje i truda prilikom objašnjavanja, Hakem nije prihvatio njegov poziv. To je mnogo rasrdilo hazreti Omera, radijallahu anhu, koji reče:

„Allahov Poslaniče, zašto mu toliko govoriš! Tako mi Allaha, on nikada neće posati musliman! Nego, dopusti mi da mu odrubim glavu i neka ide u Džehennem!“

77. Buhari, Džihad, 181.

Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije obraćao pažnju na njegove riječi, nego je nastavio razgovarati sa Hakemom. Nedugo zatim Hakem je počeo pažljivo slušati. Napokon, upitao je Resulullaha:

„Šta je islam?“

Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Islam je da robuješ Allahu ne smatrajući mu nikoga ravnim i da posvjedočiš da je Muhammed Njegov rob i Poslanik!“

Na njegove riječi Hakem je rekao:

„Postao sam musliman!“

Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, u tom času se okrenuo ashabima, rekavši:

„Da sam vas maločas poslušao, on bi završio u Džehennemu!“

Hazreti Omer, radijallahu anhu, kazuje:

„Kada sam vidio da je Hakem postao musliman, osjetio sam tjeskobu zbog svega što je bilo prije i što će se dogoditi kasnije. Rekao sam sebi: ‘Kako si mogao tražiti nešto o čemu Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bolje zna od tebe?’ Poslije toga sam se utješio riječima: ‘Moja namjera bila je da zadobijem zadovoljstvo Allaha i Njegovog Poslanika!’ Hakem je postao musliman i, tako mi Allaha, uljepšao je svoj islam. Borio se na Allahovom putu i poginuo kao šehid u mjestu Bi’rul-Maune.“ (Ibn Sa'd, IV, 137-138; Vakidi, I, 15-16)

Iz navedenog događaja razumijemo da se islam treba dostavljati bez srdžbe, strpljivo, mudro i lijepim savjetom.

Promjena kible

Poslije hidžre muslimani su se u namazu okretali prema Mesdždidu'l-Aksa'u, u Kudsu. To je potrajalo šesnaest ili sedamnaest mjeseci poslije hidžre. Jevreji su to pripisivali sebi kao posebnu vrijednost. Međutim, to je činilo tužnim blagoslovljeno srce Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U njegovom srcu kibla je bila Ka'ba. Ukoliko bi se to stvarno dogodilo, bio bi to prvi korak ka osvojenju Mekke. Sa velikom čežnjom je iščekivao Allahovu dozvolu kako bi svoje lice usmjerio prema Ka'bi. Međutim, budući da po tom pitanju nije dolazila Objava, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, strpljivo je čekao.

Napokon, sredinom mjeseca redžeba, u ponedjeljak, dok je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio muslimane na podne-namazu u mesdždidu Benu Selime, Uzvišeni Allah mu je objavio sljedeći ajet:

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاء فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوْتُواْ الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ وَمَا اللّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

„Vidimo Mi kako sa žudnjom bacaš pogled prema nebu, i Mi ćemo sigurno učiniti da se okrećeš prema strani koju ti želiš: okreni zato lice svoje prema Časnome hramu! I ma gdje bili, (u namazu) **okrenite lica svoja na tu stranu...“** (el-Bekare, 144)

U tom trenutku Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, bio je na kraju drugog rekata. Odmah je promijenio pravac, okrenuvši

se prema Ka'bi. U tome su ga slijedili i ashabi koji su klanjali za njim. Preostala dva rekata klanjali su okrenuti prema novoj kibli. Iz tog razloga mesdžid u kojem se to dogodilo nazvan je „Mesdžidu'l-kibletejn".[78]

Jedan od ashaba koji je klanjao namaz zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije je svratio u drugi mesdžid, u kojem su muslimani još uvijek klanjali. Dok su oni bili na ruku'u, on je povikao:

„Tako mi Allaha, klanjali smo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuti prema Ka'bi!" Čuvši njegove riječi, odmah su se okrenuli prema novoj kibli i tako završili svoj namaz.

Promjena kible kod vjernika je prouzrokovala radost, a kod mušrika, munafika i Jevreja otvorila je put mnogim glasinama. Neprijatelji islama počeli su govorkati i širiti kojekakve gluposti, nakon čega su objavljeni sljedeći ajeti:

سَيَقُولُ السُّفَهَاء مِنَ النَّاسِ مَا وَلاَّهُمْ عَن قِبْلَتِهِمُ الَّتِي
كَانُواْ عَلَيْهَا قُل لِّلّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي
مَن يَشَاء إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

„Neki ljudi kratke pameti reći će: 'Šta ih je odvratilo od kible njihove prema kojoj su se okretali?' Reci: 'Allahov je i istok i zapad; On ukazuje na Pravi put onome kome On hoće." (el-Bekare, 142)[79]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje:

78. Ibn Sa'd, I, 241-242
79. Buhari, Iman, 30, Salat, 31; Muslim, Mesadžid, 11.

„Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, promijenio kiblu u skladu ajeta koji mu je objavljen, muslimani su ga pitali:

„Allahov Poslaniče, šta će biti sa namazima naše braće koji su umrli, a klanjali su namaz prema Bejtu'l-Makdisu?"

Na njihovo pitanje Uzvišeni Allah je objavio sljedeći ajet:

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُواْ شُهَدَاء عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنتَ عَلَيْهَا إِلاَّ لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّن يَنقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِن كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلاَّ عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللّهُ وَمَا كَانَ اللّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللّهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

„I tako smo od vas stvorili pravednu zajednicu da budete svjedoci protiv ostalih ljudi, i da Poslanik bude protiv vas svjedok. I Mi smo promijenili Kiblu prema kojoj si se prije okretao (u namazu) **samo zato da bismo ukazali na one koji će slijediti Poslanika i na one koji će se stopama svojim vratiti – nekima je to bilo doista teško, ali ne i onima kojima je Allah ukazao na Pravi put. Allah neće dopustiti da propadnu namazi vaši. A Allah je prema ljudima zaista vrlo blag i milostiv."** (el-Bekare, 143)[80]

Promjena kible je velik i značajan događaj. Također, to je bilo jako osjetljivo pitanje, jer je promjena kible podrazumijevala derogaciju prethodne kible, što je za šejtane bila prilika da među ljudima izazovu smutnju i nered. Iz tog razloga Božije zapovijedi u

80. Tirmizi, Tefsir, 2/2964

pogledu kible ponovljene su više puta: prvo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, potom vjernicima, i na kraju svima zajedno. Na precizan i nedvosmislen način naređeno im je da u namazu okreću svoje lica prema Ka'bi, kada su kod kuće, na putovanju i na svakom drugom mjestu.[81]

U naprijed navedenom ajetu spomenute su i neke mudrosti vezane za ovu temu, tako da zapovijed po ovom pitanju postaje konačna i dobija posebno značenje.

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلاَّ الَّذِينَ ظَلَمُواْ مِنْهُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلأُتِمَّ نِعْمَتِي عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

„I iz svakoga mjesta u koje dođeš, ti lice svoje (u namazu) **Svetom hramu okreni, i gdje god se nalazili, vi lica svoja prema toj strani okrenite, da vam ljudi ne bi imali šta prigovoriti, osim inadžija između njih – njih se ne bojte, Mene se bojte! – da bih blagodat Svoju prema vama upotpunio i da biste na Pravome putu bili.“** (el-Bekare, 150)

Iz navedenog ajeta saznajemo sljedeće mudrosti:

Ovim časnim ajetom poništavaju se svi dokazi koje bi sljedbenici Knjige i mušrici mogli koristiti protiv muslimana, jer u prethodno objavljenim Knjigama navodi se da je Ka'ba kibla posljednjeg Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam. Na to se jasno

81. Vidi: el-Bekare, 148-149

ukazuje u „Ahdu'l-atiku" (Starom zavjetu), u poglavlju „Kitabu'l-Išaja" (Knjiga Izaijina). Prema tome, sljedbenici Knjige bi mogli posumnjati: „Kibla posljednjeg poslanika treba biti prema Mekki, a Muhammed i njegovi sljedbenici se još uvijek okreću prema Bejtu'l-Makdisu." Uz to, Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, slijeđenje Ibrahimove, alejhis-selam, čiste vjere bilo bi kontradiktorno ukoliko se on ne bi okretao prema njegovoj kibli. To bi i za mušrike mogao biti racionalni dokaz, međutim promjenom kible niko od njih ne bi proturječio promjeni kible, osim inadžija kojima je nepravičnost običaj.[82]

Druga mudrost, koja je sadržana u navedenom ajetu, jeste upotpunjavanje blagodati prema vjernicima. Naime, najveća blagodat je uputa, a kibla je dio upute. Prema tome, okretanjem prema novoj kibli vjernici slijede pravi put i postižu željeni cilj.

To što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u početku prihvatio Bejtu'l-makdis kao kiblu imalo je za cilj da se sljedbenicima Knjige smekšaju srca i ukaže na činjenicu da je izvor islama isti kao i objavljene religije prije njega. Može se reći da ih je to, u najmanju ruku, sprječavalo da se neprijateljski odnose prema muslimanima u početnom periodu formiranja islamske zajednice i države.

Pored navedenog, i u ovom slučaju se jasno vidi da Allahov Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao utjecati na objavu Kur'ana, premda je od samog početka želio da njegova kibla bude Ka'ba. Međutim, ajete o promjeni kible morao je čekati šesnaest mjeseci poslije hidžre.

82. Vidi: Elmalili Hamdi Yazir, I, 537.

Post, sadekatu'l-fitr i zekat

Islam je, s jedne strane, vojnim izvidnicama i pohodima jačao politički, a s druge strane, postepeno je oblikovao duhovni život muslimana. U tom cilju je propisan i „ramazanski post". Našem dragom Pejgamberu, alejhis-salatu ves-selam, post je propisan u mjesecu ša'banu osamnaest mjeseci poslije hidžre, odmah nakon promjene kible.[83]

Uzvišeni Hakk učinio je ramazanski post obligatnom dužnošću (farzom) u sljedećem časnom ajetu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا
كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

„O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili." (el-Bekare, 183)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Islam se temelji na pet stvari: svjedočenju da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov Poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, obavljanju hadždža i postu mjeseca ramazana." (Buhari, Iman, 1,2, Tefsir, 2/30; Muslim, Iman, 19-22)

Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, o vrijednostima posta lijepo nam kazuje u sljedećim hadisima:

„Uzvišeni Allah je rekao: 'Sva čovjekova dobra djela pripadaju njemu, osim posta, jer post je Moj i za post ću ga posebno nagraditi.' Post je štit. Kada neko od vas posti, neka ne govori ružne riječi i neka se ne svađa. Ako ga neko povrijedi ili opsuje, neka kaže: 'Ja postim!'

83. Ibn Sa'd, I, 248.

Tako mi Onoga u čijoj ruci moći je Muhammedova duša, zadah iz usta postača kod Allaha je ljepši od miska. Postač ima dvije radosti: kada iftari i kada sa nagradom za post sretne svoga Gospodara!" (Buhari, Savm, 9; Muslim, Sijam, 163)

„*Za svako dobro djelo čovjek će biti višestruko nagrađen. Za jedno dobro djelo od deset do sedam stotina puta. Uzvišeni Allah kaže: 'Osim posta, jer post pripada Meni i Ja ću za post posebno nagraditi. Postač svoje jelo i strasti napušta zbog Mene.'*" (Muslim, Sijam, 164)

„*Onaj ko trajno udjeljuje na Allahovom putu bit će pozvan sa mnogih džennetskih kapija: 'Allahov dragi robe, ovdje se nalazi dobro i blagoslov!'*

Oni koji budu redovno obavljali namaz bit će pozvani sa kapije namaza, mudžahidi sa kapije džihada, postači sa kapije Rejjan, oni koji budu voljeli udjeljivati sadaku sa kapije sadake.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, upitao je:

„Dao bih oca i majku za tebe, Allahov Poslaniče, onaj ko bude pozvan sa jedne od ovih kapija nema potrebe da bude pozvan sa drugih. Međutim, hoće li biti onih koji će biti pozvani sa svih kapija?"

Naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

„*Da! Nadam se da ćeš ti biti jedan od tih sretnika!*" (Buhari, Savm, 4, Džihad, 37; Muslim, Zekat, 85, 86)

Post je ibadet koji pobuđuje osjećanja zahvalnosti prema Allahu, onome koji nam je darovao neizmjerno mnogo blagodati. Post uništava niske želje i strasti, spašavajući našu dušu iz zarobljeništva „materije" i ukrašavajući je strpljivošću, jednom od najuzvišenijih moralnih osobina. Post razvija svijest o siromašnim i bespomoćnim ljudima, ali i osjećanja samilosti. Jusufu, alejhis-selam, bile su

povjerene riznice blaga, ali on nikada nije jeo do sitosti, kako bi mogao razumjeti stanje siromaha.

Uz sve navedene mudrosti posta može se reći da je post Božija zapovijed kojom se djelotvorno eliminiše zloba, zavist i ljubomora u zajednici. Postom se otkriva tajna postizanja vječnih blagodati i uživanja, jer se napuštaju prolazne blagodati i uživanja. Ovaj ibadet je štit kojim se čuva vjernikova čast i dostojanstvo u pogledu jela, pića, strasti i pustih želja duše.

Provođenje ramazanskih dana u postu i noći u teravih-namazu je sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U jednom hadis-i šerifu on je rekao:

„Uzvišeni Allah propisao je post kao obligatnu dužnost, a ja sam teravih-namaz učinio sunnetom.“ (Ibn Madže, Salat, 173)

Da bi se okoristili od ramazana na najljepši način potrebno je da danju postimo, a noći provodimo u ibadetu, zatim da se klonimo svih besmislica i čistimo jezik dovom i zikrom, a srce istigfarima i suzama. Provođenje posljednjih deset dana ramazana u i'tikafu je veoma značajan sunnet. Provođenje ramazanskih noći u ibadetu predstavlja povod za postizanje Allahove milosti i oprosta. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ko provede ramazanske noći u ibadetu, vjerujući i nadajući se nagradi od Allaha, bit će mu oprošteni prethodni grijesi.“ (Buhari, Teravih, 46)

Hazreti Aiša, naša majka, pripovijeda sljedeće:

„Jednom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu izišao sredinom noći i klanjao nafilu-namaz u mesdžidu, a za njim su klanjali i neki ashabi. Ujutro su ljudi pričali o tome, pa se naredne noći broj klanjača povećao. I oni su ujutro pričali o tome pa se broj klanjača treće noći još više povećao. Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je i klanjao, pa su i oni za njim klanjali. Četvrte noći ljudi su došli da klanjaju u mesdžidu u tolikom broju da ih mesdžid nije mogao sve primiti, međutim Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, nije došao u mesdžid. Došao je na sabah-namaz, pa kada je završio sa namazom, okrenuo se prisutnima, proučio šehadet i rekao:

„Meni nije nepoznata vaša odanost vjeri, međutim ja sam se pobojao da vam ovaj namaz bude propisan kao dužnost (farz), pa da ga vi ne budete u stanju obavljati.“ (Buhari, Teravih, 1; Muslim, 177)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije klanjao teravih-namaz u džematu. Prepustio je svakome da klanja onoliko koliko je u stanju. Za vrijeme hilafeta hazreti Ebu Bekra, radijallahu anhu, muslimani su teravih-namaz klanjali pojedinačno, a u vremenu hazreti Omera, radijallahu anhu, počeli su klanjati u džematu.

Allahov Poslanik, kruna i ukras cijeloga kosmosa, sallallahu alejhi ve sellem, u ramazanu je povećavao svoje ibadete i dobročinstvo. Ibn Abbas, radijallahu anhuma, o tome kazuje sljedeće:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio je najdarežljiviji među ljudima. A posebno je bio darežljiv u ramazanu, u vrijeme kada bi se sastajao sa Džibrilom (alejhis-selam), koji mu je dolazio svake noći i učio s njim Kur'an. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u dobročinstvu je bio darežljiviji od korisnog vjetra.“ (Buhari, Beď ul-vahj, 5, 6, Savm, 7; Muslim,Fedail, 48, 50)

Nakon što je propisan post, muslimanima je propisan „bajram-namaz“ i „sadekatu'l-fitr“. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odredio je sadekatu'l-fitr po jedan sā'[84] hurmi ili jedan sā' ječma

84. Sā' je mjera za težinu i iznosi 3,33 kg. To je ako se težina računa u skladu sa dirhemima po običaju (ed-dirhemu el-urfijj), a ako se ta težina računa u skladu sa šerijatskim dirhemima (ed-dirhemu eš-šer'ijj), onda je to 2,917 kg.

na roba ili slobodnog muslimana; muško i žensko, malo i veliko, i naredio da se on udijeli prije izlaska svijeta na bajram-namaz.[85]

U pogledu onih kojima je potrebna tuđa pomoć, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„*Spasite ih da u danima bajrama ne hodaju gladni!*“ (Ibn Sa'd, I, 248)

Ukoliko se sadekatu'l-fitr udijeli prije bajram-namaza, bit će primljena sadaka, a ako se udijeli poslije bajram-namaza, postat će obična sadaka.[86]

Hazreti Enes, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, njeni stanovnici su imali dva praznika u kojima su se veselili i igrali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je:

„*Šta su ova dva praznika?*“

„Mi smo u periodu prije islama svetkovali ove praznike!“, rekli su.

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„*Allah vam je te praznike zamijenio boljim od njih: kurbanskim i ramazanskim bajramom!*“ (Ebu Davud, Salat, 239/1134; Nesai, Idejn, 1)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iste godine, 10. zul-hidždžeta, klanjao je bajram-namaz, a potom zapovjedio muslimanima da zakolju kurbane. Naš Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, deset godina je boravio u Medini i svake godine je klao

85. Buhari, Zekat, 70-78; Muslim, Zekat, 13.
86. Ibn Madže, Zekat, 21.

kurban.[87] Klao je po dva kurbana: jedan za svoj ummet, a jedan za sebe i svoje ukućane.[88]

Haneš, radijallahu anhu, kaže:

„Vidio sam Aliju, radijallahu anhu, kako kolje dva ovna za kurban, pa sam ga upitao:

„Zašto to radiš?“, a on mi odgovori:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mi je oporučio da koljem kurban za njega (poslije njegove smrti) i ja, evo (ispunjavajući njegovu oporuku), koljem kurban za njega!'“ (Ebu Davud, Edahi, 1-2/2790; Ahmed, I, 107)

U danima bajrama donošenje tekbira poslije farz-namaza je vadžib za džemat, ali i za onoga ko klanja pojedinačno. Počinje se učiti od sabah-namaza na dan Arefata, pa sve do ikindije-namaza četvrtog dana bajrama, poslije ukupno 23 namaza. Ovaj tekbir se naziva *tekbir-i tešrik*,[89] a sastoji se od sljedećih riječi:

اَللهُ اَكْبَرُ اَللهُ اَكْبَرُ لاَ اِلهَ اِلاَّ اللهُ وَاللهُ اَكْبَرُ اَللهُ اَكْبَرُ وَلِلهِ الْحَمْدُ

Allahu ekber, Allahu ekber, la ilahe illallahu vallahu ekber, Allahu ekberu ve lillahi'l-hamd!

(Allah je najveći, Allah je najveći, nema Boga osim Allaha, Allah je najveći, Allah je najveći i Allahu pripada sva hvala!)

Nakon što je propisan sadekatu'l-fitr došla je zapovijed i za davanje zekata. Uzvišeni Allah kaže:

87. Ibn Sa'd, I, 248-249
88. Ebu Davud, Edahi, 3-4/2792; Ibn Sa'd, I, 249.
89. Malik, Muvetta, Hadždž, 205.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

„A u imecima njihovim bio je udio i za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi.“ (ez-Zarijat, 19)

وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ

„(Ono što žele postići će) **oni koji zekat daju!“** (el-Mu'minun, 4)

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِم بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلاَتَكَ سَكَنٌ لَّهُم

„(Vjerovjesniče!) **Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih zaista smiriti. – A Allah sve čuje i sve zna.“** (et-Tevbe, 103)

U Kur'an-i Kerimu zekat se spominje dvadeset šest puta zajedno sa namazom. Četiri puta se spominje samostalno. Jedna od sura u kojima se zekat spominje samostalno je sura el-Mu'minun. U toj suri se navodi da oni koji ispravno i dosljedno obavljaju svoje namaze daju i zekat. Razlog tome je činjenica da su ova dva ibadeta u hijerarhiji „tjelesnih“ i „imovinskih“ ibadeta međusobno nerazdvojivi. Naime, u jednom hadis-i šerifu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Onaj ko klanja namaz, a ne daje zekat, od svog namaza nema koristi!“ (Hejsemi, III, 62)

Zekat se ne može davati mektebu, školi Kur'ana, bolnici i drugim institucijama, jer je namijenjen za sedam kategorija ljudi spomenutih

u Kur'anu.[90] Navedene institucije, ukoliko uzimaju i sakupljaju zekat, ta sredstva ne mogu trošiti osim za osnovne potrebe siromaha. Pored toga, mogu ih davati siromašnim učenicima i studentima u školama Kur'ana i drugim školama koje odgajaju omladinu za širenje Allahove riječi. Jedan od uvjeta ispravnosti zekata jeste istraživanje, tj. da istražujemo i nađemo osobe kojima je zekat isključivo namijenjen i potreban za podmirivanje osnovnih potreba (el-havaidžu'l-aslijje). Iz tog razloga sve institucije koje uzimaju zekat moraju ispunjavati navedeni uvjet, jer će, u protivnom, biti odgovorne kod Allaha Uzvišenog.

Kategorije ljudi kojima se daje zekat u Kur'anu Časnom se spominju na sljedeći način:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

„Zekat pripada samo siromasima i nevoljnicima, i onima koji ga skupljaju, i onima čija srca treba pridobiti, i za otkup iz ropstva, i prezaduženima, i u svrhe na Allahovom putu, i putniku - namjerniku. Allah je odredio tako! – A Allah sve zna i mudar je." (et-Tevbe, 60)

Ukoliko neko udruženje ili vakuf (fondacija) sakupljaju zekat, onda prikupljeni zekat moraju dijeliti kategorijama ljudi spomenutim u navedenom ajetu. O tome se mora strogo voditi računa.

Nakon što je propisan zekat, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je zapisati na koji imetak se daje zekat, u kojoj količini

90. Vidi: et-Tevbe, 60.

i za koliko imetka je davanje zekata obligatna dužnost (farz), a potom je to okačio o svoju sablju. Do kraja ovosvjetskog života to pismo je bilo uz njega i u skladu s njim je postupao u pogledu zekata. Poslije njega hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, postupao je u skladu tog pisma, a poslije Ebu Bekra tako je postupao i hazreti Omer, radijallahu anhu.[91]

Zekat sadrži mnogo mudrosti i koristi kako za pojedinca tako i za zajednicu. Zekat predstavlja branu koja sprječava raskalašenost imućnih, onemogućava siromašne da budu zlobni i zavidni prema imućnima, uspostavlja socijalnu pravdu i međusobnu ljubav među članovima zajednice, i dr. Ibadet u formi „zekata i udjeljivanja imetka" ima veoma važnu ulogu u uspostavljanju ravnoteže i ljubavi između siromašnih i bogatih.

Također, jedna od mudrosti zekata i infaka (udjeljivanja) jeste sprječavanje nepravilnog rasta imovine pojedinaca, koji za sobom povlači iskorištavanje slabih ili uzrokuje pojavu međusobne mržnje i zavisti. Ukoliko bogatstvo bude povod hvalisanju i oholosti, završetak bogatog će sigurno biti tužan. Zato treba znati da su svi članovi jedne zajednice, oni koji pružaju pomoć drugima i oni kojima se pomoć pruža, međusobno povezani u duhovnom i materijalnom smislu.

Imetak u pravom smislu pripada Allahu Uzvišenom. Posjedovanje imetka od strane ljudi ponajviše liči na „prenošenje prava i imovine", stvar koja je produkt modernog doba. Dakle, imetak je privremeno povjereni emanet koji je Uzvišeni Allah pružio čovjeku. Stoga mu je propisao na koji način će ga koristiti i kako će njime upravljati. Ukoliko imetak ne bude koristio u skladu Božijih propisa, njegov imetak je jako efikasno sredstvo za pojavu raskalašenosti, oholosti i nepravednosti. Onaj ko bude iskušan

91. Buhari, Zekat, 38; Ahmed, II, 14.

tom opasnošću u njegovom srcu će se neminovno nastaniti ljubav prema imetku, što je prava propast. Kada Uzvišeni Hakk u Kur'anu navodi da su „imetak i djeca" iskušenje (fitne), to je zbog činjenice što se ljubav prema njima smjesti u srcu i zadobije oblik božanstva. Opominjući one koji su upali u tu vrstu opasnosti, Uzvišeni Allah kaže:

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللهِ
فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ
فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَـذَا
مَا كَنَزْتُمْ لأَنفُسِكُمْ فَذُوقُواْ مَا كُنتُمْ تَكْنِزُونَ

„Onima koji zlato i srebro gomilaju i ne troše ga na Allahovom putu – navijesti bolnu patnju na Dan kad se ono u vatri džehennemskoj bude usijalo, pa se njime čela njihova i slabine njihove i leđa njihova budu žigosala. Ovo je ono što ste za sebe zgrtali; iskusite zato kaznu za ono što ste gomilali!" (et-Tevbe, 34-35)

O gorkom završetku onih koji su zapostavljali obavezu zekata Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Na Sudnjem danu svaki zlatnik i srebrenjak, na koji se nije davao zekat, bit će zagrijavan i stavljan na čelo, leđa i bokove svojih vlasnika..."

Kada su časni ashabi pitali o onima koji ne daju zekat na svoja goveda i brave, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, davao je slične odgovore. (Muslim, Zekat, 24; Buhari, Džihad, 48)

Prilikom davanja zekata i udjeljivanja sadake treba biti ljubazan i uljudan. Također, ne smijemo prigovarati zbog našeg zekata ili sadake, ne smijemo udjeljivati nešto što nema vrijednosti ili ono što ni sami ne bi primili. Jednom riječju, trebamo se čuvati svih postupaka koji mogu poništiti naš zekat ili sadaku. Onaj ko daje/udjeljuje mora se sa zahvalnošću odnositi prema onima koji primaju njegovu sadaku ili zekat, jer će ga oni spasiti duga koji mu je naređen (farz) i omogućiti mu nagradu. U isto vrijeme, imetak koji se udijeli predstavlja brzu zaštitu od bolesti i nedaća. Također, treba znati da su siromasi, nevoljnici i njima slični ustvari velika blagodat za imućne, jer se džennetske kapije otvaraju njihovim dovama.

U narednim ajetima Uzvišeni Allah nas podučava edebu o kojem treba voditi računa prilikom udjeljivanja sadake:

الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ لاَ يُتْبِعُونَ مَا
أَنفَقُواْ مَنًّا وَلاَ أَذًى لَّهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ وَلاَ خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُون قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّن
صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا أَذًى وَاللهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ
تُبْطِلُواْ صَدَقَاتِكُم بِالْمَنِّ وَالأَذَى كَالَّذِي يُنفِقُ مَالَهُ
رِئَاء النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِر

„One koji troše imetke svoje na Allahovu putu, a onda ono što potroše ne proprate prigovaranjem i uvredama, čeka nagrada u Gospodara njihova – ničega se oni neće bojati i ni za čim oni neće tugovati. Lijepa riječ i izvinjenje vrjedniji su od sadake koju prati vrijeđanje, a Allah nije ni o kome ovisan i blag je. O

vjernici, ne kvarite svoju sadaku prigovaranjem i uvredama, kao što to čine oni koji troše imetak svoj da bi se ljudima pokazali, a ne vjeruju ni u Allaha ni u onaj svijet; oni su slični litici sa oskudnom zemljom kada se na nju sruči pljusak, pa je ogoli; oni neće dobiti nikakvu nagradu za ono što su uradili. – A onima koji neće da vjeruju Allah neće ukazati na Pravi put.“ (el-Bekare, 262-264)

I'tikaf

Etimološki, i'tikaf znači povući se u samoću na jedno mjesto; ustrajavati u nečemu što je dobro ili loše... Terminološki, i'tikaf znači boraviti određeno vrijeme u mesdžidu s namjerom približavanja i robovanja Allahu Uzvišenom. Budući da, osim ovog, nema drugih uvjeta za itikaf, boravak u mesdžidu u trajanju od jednog sata ima status i'tikafa i naziva se nafila i'tikaf. Međutim, za propisani (šerijatski) i'tikaf uvjet je ramazanski post i vrijeme od najmanje jednog dana, kao što je naglašeno u ajetu:

وَلاَ تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ

„Dozvoljava vam se da se u noćima dok traje post sastajete sa svojim ženama; one su odjeća vaša, a vi ste njihova odjeća. Allah zna da vam je bilo teško, pa je prihvatio pokajanje vaše i oprostio vam. Zato se sada sastajte sa njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite sve do noći. Sa ženama ne smijete imati snošaja dok ste u i'tikafu u džamijama. To su Allahove granice, i ne približujte im se! Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se onoga što im je zabranjeno klonili.“ (el-Bekare, 187)

Iz navedenog razloga i'tikaf se praktikuje u mjesecu ramazanu, a to znači da se danju posti, a noći provode u ibadetu i zikru.

I'tikaf u posljednjih deset dana ramazana je potvrđeni (muekkede) sunnet. Ako u jednom mjestu neko od muslimana upotpuni ovaj sunnet, sa ostalih pada obaveza. Ukoliko se neko zavjetuje da će ući u i'tikaf, onda on postaje obaveza (vadžib) za njega. I'tikaf izvan ramazana ima status pohvalnog djela (mustehab).

I'tikaf podrazumijeva boravak u mesdžidu u kontinuitetu i nije dozvoljeno napuštanje mesdžida osim zbog uzimanja abdesta ili ispunjavanja fizioloških potreba.

Supruge Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, boravile su u i'tikafu u svojim sobama. Prvo su malo boravile u i'tikafu u mesdžidu i za tu namjenu dale su napraviti jedan šator, međutim Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se taj šator ukloni. Na taj način on je preporučio svim muslimankama da ne borave u i'tikafu u mesdžidima, nego da za tu namjenu odrede posebno mjesto u svojim kućama.

Hazreti Aiša, radijallahu anha, kazuje:

„Kada bi nastupila zadnja trećina ramazana, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, provodio bi noći potpuno se predavajući ibadetu, odvojen od svojih supruga.“ (Buhari, Fadlu lejleti'l-kadri, 5; Muslim, I'tikaf, 7)

Od hazreti Aiše, naše majke, također se prenosi da je Nebijju'l-Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, u i'tikafu provodio zadnjih deset dana ramazana sve do smrti. U posljednjoj godini života u i'tikafu je proveo dvadeset dana. Poslije njegove smrti ovaj sunnet nastavile su njegove supruge.[92]

92. Buhari, I'tikaf, 1, 17; Muslim, I'tikaf, 5.

U sljedećem primjeru možemo vidjeti kolika je vrijednost i'tikafa, ali i obaveza koju imamo prema drugim muslimanima:

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, boravio je u i'tikafu u Poslanikovom mesdžidu kada mu je došao neki čovjek, nazvao mu selam i sjeo pored njega. Ibn Abbas mu je rekao:

„Brate, vidim da si umoran i potišten!"

„Da, Poslanikov amidžiću!", rekao je onaj, a onda nastavio kazivati: „Taj i taj me oslobodio ropstva za određenu cijenu, ali, tako mi časti vlasnika ovog kabura (pokazujući na kabur Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem), nisam u stanju da mu platim dug!"

„Hoćeš li da razgovaram s njim o tvom problemu?", upitao je Abdullah ibn Abbas.

„Kako ti želiš!", rekao je čovjek.

Na njegove riječi Ibn Abbas je uzeo svoju obuću i izišao iz mesdžida.

„Zar si zaboravio da si u i'tikafu?", upitao je pridošlica, na što mu je Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao:

„Nisam! Čuo sam vlasnika ovog kabura, koji samo što je otišao između nas, kada je rekao (pri tome Ibn Abbasove oči se ispuniše suzama):

„Onaj ko se zuzme za neki posao svoga brata (muslimana) i uradi ga, vrjednije je od deset godina boravka u i'tikafu. Onaj ko provede jedan dan u i'tikafu, želeći time Allahovo zadovoljstvo, Uzvišeni Allah između njega i Vatre stvori tri hendeka, a širina jednog hendeka je prostor koliko je između istoka i zapada." (Bejheki, *Šu'abu'l-iman*, III, 424-425)

VELIKA BITKA NA BEDRU (17. ramazan 2/13. mart 624)

U drugoj godini poslije hidžre mekkanski mušrici su poslali veliku trgovačku karavanu u Šam, na pijacu u Gazi, čija je vrijednost bila oko 50.000 dinara, a u kojoj su imali udjela veliki broj muškaraca i žena iz Mekke. U karavani je bilo oko četrdeset uglednika među kojima su bili Ebu Sufjan, Muhammed ibn Nevfel i Amr ibn As.

Mekkanski mušrici su znali da će muslimani pokušati presjeći put njihovoj karavani, jer su i oni sprječavali muslimane da obave hadždž. Iz Šama su krenuli u velikom strahu. Iz tog razloga je Ebu Sufjan platio dvadeset miskala zlata Damdamu ibn Amru i zatražio od njega da preko Tebuka što prije stigne u Mekku i obavijesti Kurejšije da je njihova imovina u opasnosti, jer je Muhammed izišao sa svojim drugovima da ih presretne.[93]

Na tri noći prije nego je Damdam stigao u Mekku, Atika, Poslanikova tetka po ocu, usnila je jedan san od kojeg se jako uplašila. Rekla je svom bratu, Abbasu:

„Brate, san koji sam sinoć usnila jako me zabrinuo i bojim se da tvoj narod ne zadesi kakva nesreća. Ispričat ću ti svoj san, a ti o tome ne govori nikome!“

„Ispričaj, šta si sanjala?“, rekao je Abbas.

„Vidjela sam kako jedan čovjek jašući na devi stade u Ebtahu (mjesto između Mekke i Muhassaba) i povika: „O skupino nehajnih, požurite na mjesto borbe u kojem ćete izginuti za tri dana!“ Ponovio je to tri puta. Ljudi su se okupili oko njega. Potom je ušao u Mesdžid-i Haram, a ljudi su ga slijedili. Stao je pored Ka'be, a ljudi se okupiše oko njega. Povikao je ponovo tri puta: 'O skupino nehajnih, požurite na mjesto borbe u kojem ćete izginuti za tri dana!“, a potom

93. Ibn Hišam, II, 244; Vakidi, I, 27-28

je izašao na brdo Ebu Kubejs i ponovio iste riječi tri puta. Potom je uzeo jednu stjenu i zakotrljao je prema Mekki. U podnožju brda stijena se razbila u mnogobrojne komadiće, koji pogodiše svaku kuću u Mekki."

„Tako mi Boga, ovo je veoma ozbiljan san!", rekao je Abbas. „Ne govori nikome o njemu!"

Nakon što se rastao od Atike, Abbas u putu susrete svog prijatelja, Velida ibn Utbeta, kojem je ispričao Atikin san i zatražio od njega da to drži u tajnosti. Međutim, Velid je to ispričao svom ocu i tako se vijest o Atikinom snu proširila u cijeloj Mekki. O tome su Kurejšije počeli govoriti i na sijelima.

Hazreti Abbas kazuje:

„Narednog jutra Ebu Džehl mi reče: „O sinovi Abdul-Muttalibovi, zar vam nije dovoljno što su vam muškarci vjerovjesnici, pa su vam se i žene počele baviti time! Kažu da je Atika, navodno, čula kako joj u snu neko govori: 'Požurite na mjesto borbe u kojem ćete izginuti za tri dana!' Čekat ćemo tri dana, pa ako bude tačno to što je kazala, ono će se i desiti, a ako prođu tri dana, a ne desi se ništa, zapisat ćemo vas kao najlažljiviju porodicu među Arapima!"

Porekao sam Atikin san i, tako mi Allaha, ništa mi nije bilo teže od toga. Trećeg jutra od Atikinog sna ustao sam ljut i neraspoložen. Ušao sam u Mesdžid-i Haram sa željom da iskoristim propuštenu priliku. Pošao sam prema Ebu Džehlu da ga presretnem ne bi li mi ponovo rekao nešto slično, pa da mu uzvratim istom mjerom. Međutim, on je užurbano krenuo prema vratima Benu Sehm. Pomislio sam u sebi: 'Šta mu je, Allah ga prokleo! Pobojao se da ga ne izvrijeđam, pa bježi!' Međutim, on je čuo ono što ja nisam – Damdamov glas, koji je dopirao iz doline. Pogledao sam u tom pravcu i vidio Damdama kako jaše na devi kojoj je bio razrezao

njušku, izvrnuo sedlo naopako i pocijepao svoju košulju. Vikao je: 'O Kurejšije, karavana! Karavana! Vašu imovinu sa Ebu Sufjanom Muhammed je prepriječio sa svojim drugovima. Ne vjerujem da ćete ga moći spasiti. Upomoć! Upomoć!'

To nas je obojicu okupiralo da se pozabavimo jedan drugim." (Ibn Hišam, II, 244-247; Vakidi, I, 29-31)

Kurejšije su se brzo spremili za pohod. Za dva ili tri dana su izvršili sve potrebne pripreme. Onima koji nisu imali svoje oružje bogate Kurejšije su im ga kupili i pružili im pomoć u svakom pogledu. Suhejl ibn Amr, Zem'a ibn Esved i drugi prvaci Kurejša su govorili:

„Onaj ko nema deve, evo deva! Onaj ko nema hrane, evo hrana! Krenite svi u boj! Neka niko ne izostaje! Ako Muhammed zauzme našu karavanu, sa njom će krenuti na vas i ući u Mekku!"

Pohodu su se priključili svi muškarci, a oni koji nisu mogli krenuti, slali su u svoje ime drugoga. Na dan kada su krenuli prema Bedru, Ebu Džehl je naredio ljudima da uzjaše svoje deve, ali među prisutnima nije bilo Umejjeta ibn Halefa. Taj podli mušrik je čuo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je govorio samo istinu i ispunjavao obećanje, rekao da će biti ubijen od strane muslimana, pa je u strahu rekao:

„Tako mi Boga, Muhammed nije nikada izustio laž!"

Ebu Džehl je došao kod njega i nije ga ostavio na miru dok ga nije ubijedio da se spremi i krene sa ostalima.

Dok su Utbe ibn Rebi'a i njegov brat Šejbe pripremali svoje oružje, njihov rob Addas ih je upitao:

„Šta to radite?“

„Sjećaš li se onog čovjeka kojem si pružio grozd grožđa u našem vrtu u Taifu?“, upitali su.

„Da, sjećam ga se!“, rekao je Addas.

„E, idemo se boriti protiv njega!“, rekli su. Addas je odmah pao pred njih, grleći njihove noge i preklinjući ih:

„Ne idite! On je, uistinu, Allahov Vjerovjesnik! Otići ćete na mjesto svoje pogibije!“ Međutim, Utbe i Šejbe ga nisu poslušali.

Mušrika je bilo devetsto pedeset ili hiljadu. Stotinu ili dvije stotine bilo je konjanika, a sedam stotina je bilo na devama. Većina njih imali su pancire i oklope. Svi prvaci Kurejša bili su prisutni. Sa sobom su poveli pjevačice-ropkinje koje su udarale u defove i pjevale pjesme kojima su vrijeđale muslimane.[94]

Bila je to druga godina poslije hidžre, dvanaestog ramazana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je iz grada sa vojskom od 313 svojih ashaba, a u Medini je ostavio Abdullaha ibn Ummi Mektuma kao svog zamjenika, da predvodi ljude u namazu. U pohod je krenulo 64 muhadžira, dok su ostali mudžahidi bili ensarije. Trojica su bili konjanici, sedamdeset je jahalo na devi, a ostali su bili pješaci.[95]

Na mjestu zvanom Bujutu's-sukja, udaljenom jednu milju od Medine, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio je

94. Vakidi, I, 31-39; Buhari, Menakib, 25; Ibn Kesir, el-Bidaje, III, 294-295
95. Vakidi, I, 23-24; Ibn Hišam, II, 250-251; Ibn Sa'd, II, 12.

mudžahide i na tom mjestu odvojio maloljetne među njima. Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, kazuje:

„Prije nego je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, počeo odvajati maloljetne među prisutnim borcima, vidio sam svog brata Umejra kako se okolo skriva. Upitao sam ga:

„Šta ti je, brate?"

„Bojim se da će me Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odvojiti jer sam maloljetan, a ja želim da idem u boj i nadam se da će mi Allah darovati šehadet!", rekao je.

I zaista, čim ga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, primijetio, rekao mu je:

„Ti se vrati!"

Umejr je odmah počeo plakati, pa mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da nastavi zajedno s nama. Pomogao sam mu da opaše sablju, jer nije bio vješt u tome. Kada je na Bedru pao kao šehid, imao je šesnaest godina." (Vakidi, I, 21; Ibn Sa'd, III, 149-150)

Budući da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi nisu imali dovoljno deva na putu prema Bedru, na jednoj devi su jahali naizmjenično po trojica ljudi. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na smjenu je jahao sa hazreti Alijom i Ebu Lubabetom, radijallahu anhuma. Kada bi došla njegova reda da pješači, oni su mu govorili:

„Allahov Poslaniče, ti jaši, a mi ćemo pješačiti umjesto tebe!"

Međutim, na njihove riječi plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, rekao je:

„Vi ne podnosite pješačenje bolje od mene, a ni ja nisam ništa manje muhtadž (Allahovoj) nagradi od vas.“ (Ibn Sa'd, II, 21; Ahmed, I, 422)

Na taj način je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao kako je velika njegova ljubav prema Allahu i želja da Mu se približi ibadetom i hizmetom na Njegovom putu. Pored toga, time nas je podučio da je pravičnost potrebna u svakoj situaciji i prema svakom Allahovom robu.

Malo poslije toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ebu Lubabeta, radijallahu anhu, u Medinu kao svog zamjenika.[96]

Naš plemeniti Poslanik, ponos i dika cijelog kosmosa, sallallahu alejhi ve sellem, koji je u svakoj situaciji tražio utočište kod Allaha i za svaku potrebu molio samo Njega, kada je vidio svoje ashabe kako su slabo odjeveni i pripremljeni za boj, nije mogao a da ne uputi dovu Svevišnjem:

„Allahu moj, oni su bez jahalica, podari im životinje za jahanje! Allahu moj, oni su goli i bosi, podari im odjeću i obuću! Allahu moj, oni su gladi, Ti ih nahrani!“

I uistinu, Uzvišeni Allah im je olakšao pobjedu na Bedru, pa su se vratili sa po dvije ili tri deve, odjeveni novom odjećom i nahranjeni. (Ebu Davud, Džihad, 145/2747)

Budući da je pohod na Bedr bio u danima ramazana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je svojim ashabima da ne poste, jer muslimani u ratu moraju biti fizički jaki i izdržljivi. Svi oni su kasnije napostili propuštene dane posta.

96. Ibn Hišam, II, 251.

Prva islamska vojska napredovala je prema Bedru. Stigli su u dolinu Akik. U tom mjestu su ih sustigli dvojica ljudi iz Medine: Hubejb ibn Jesaf i Kajs ibn Muharris. Htjeli su da se priključe muslimanima zbog ratnog plijena. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ih je:

„Jeste li vi krenuli zajedno s nama?"

„Ne!", rekao je Hubejb. „Ti si sin naše sestre i naš komšija! Krenuli smo da se borimo zbog ratnog plijena."

„A da li si povjerovao u Allaha i Njegova Poslanika?", upitao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„Nisam!", rekao je.

„U tom slučaju, vrati se! Nije nam potrebna pomoć jednog mušrika.", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Hubejb je bio uporan. Nastavio je govoriti:

„Moj narod veoma dobro zna koliko sam hrabar u boju i kako junački nanosim rane na grudima neprijatelja! Zar ne mogu da se borim uz tebe, iako nisam musliman, i da za to dobijem plijen?"

„Ne!", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. „Prvo primi islam, pa se onda bori!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je svojim putem, ali Hubejb nije odustajao. Išao je za kolonom i prvom prilikom ponovio isto pitanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je dobio isti odgovor, jako se iznenadio zbog njegove odlučnosti, jer je uistinu bio poznat kao dobar i hrabar ratnik među Arapima. Ali ipak, nije mogao učestvovati u borbi samo zato što je mušrik. Hubejb je bio zbunjen i zbog činjenice što je brojnost i nadmoć mušrika više nego očigledna, ali Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uprkos tome, nije prihvatao njegov

prijedlog. Zaronio je u dubine duhovnog svijeta i vidio svjetlost istine koju do tog časa nije vidio nikada prije. Uzbuđeno je potrčao prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i umjesto da postavi bilo kakvo pitanje, ovoga puta plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvi je pitao:

„Hubejbe, da li si povjerovao u Allaha i Njegova Poslanika?"

„Da, Allahov Poslaniče!", odgovorio je Hubejb ushićeno.

„Eto, sada čini što ti je volja!", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a na licu mu se mogla vidjeti radost zbog Hubejbovog islama. (Muslim, Džihad, 150; Tirmizi, Sijer, 10/1558; Vakidi, I, 47; Ibn Sa'd, III, 535)

Ovaj događaj ukazuje na činjenicu da se za postizanje nekog šerijatskog cilja ne mogu koristiti metode koje nisu u skladu sa časnim Šerijatom. To pravilo se ne može mijenjati bez obzira na okolnosti i uvjete djelovanja. Rob treba poduzeti sve mjere koje su u skladu sa njegovim mogućnostima, a potom se osloniti na svog Uzvišenog Gospodara. Naš Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, nije prihvatio da Hubejb učestvuje u borbi sa muslimanima sve dok ne povjeruje, čime je ukazao na vrijednost imana i na najljepši način svom ummetu pokazao kako se treba vladati u ovakvim i sličnim situacijama. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svakom poslu je tražio utočište kod Allaha Uzvišenog i samo od Njega tražio pomoć. On je živi primjer tevekkula (pouzdanja u Allaha) izraženog u sljedećem časnom ajetu:

حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

„Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!" (Ali Imran, 173)

Huzejfe, radijallahu anhu, kazuje:

„Krenuo sam na put zajedno sa svojim ocem Husejlom. Kurejšije nas uhvatiše i rekoše nam:

„Vi ćete, sigurno, pristupiti redovima Muhammedove vojske?!“

„Nije tako! Krenuli smo u Medinu iz drugog razloga.“, odgovorili smo.

Od nas su zatražili da se zakunemo Allahom da nećemo pristupiti vojsci Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što smo i učinili. Kada smo stigli u Medinu i o tome obavijestili Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, on nam je rekao:

„Idite, mi ćemo čuvati riječ koju ste dali, a protiv njih ćemo moliti Allaha za pomoć.“

Eto, zbog toga nisam učestvovao u Bitki na Bedru.“, rekao je Huzejfe, radijallahu anhu. (Muslim, Džihad, 98)

Ovaj slučaj, također, pokazuje kako je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ispunjavao dato obećanje čak i prema neprijateljima.

Bilo je i žena koje su htjele učestvovati u Bitki na Bedru. Jedna od njih je Ummu Vereka, radijallahu anha. Požurila je kod Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitajući:

„Allahov Poslaniče, dopusti mi da liječim ranjenike i brinem o bolesnima? Možda će mi Allah time omogućiti da dostignem stepen šehida.“

„Ti sjedi u svojoj kući i uči Kur'an! Allah će ti sigurno podariti šehadet!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Poslije toga je Ummu Vereka, radijallahu anha, među ashabima postala poznata po nadimku „Šehida", jer je uistinu imala veliku želju za šehadetom. U vrijeme hazreti Omerovog hilafeta ubijena je od strane svojih sluga tako što su je prekrili tkaninom od baršuna i ugušili. Kada je vijest o njenoj smrti doprla do hazreti Omera, on je rekao:

„Istinu je rekao Allah i Njegov Poslanik!", a potom je pronašao njene ubice i kaznio ih. (Ebu Davud, Salat, 61/591; Ibn Hadžer, *el-Isabe*, IV, 505)

Kada je Ebu Sufjan shvatio da se muslimanska vojska usmjerila prema Bedru, promijenio je pravac kretanja karavane. Ostavio je Bedr na svojoj lijevoj strani i velikom brzinom počeo napredovati prema obali.[97] Kada je postao siguran da je karavana spašena, poslao je glasonošu prema vojsci Kurejša sa porukom koja glasi:

„Vi ste izišli da branite svoju karavanu, svoje ljude i imovinu, međutim Allah ih je spasio! Sada se možete vratiti!"

Kada su primili Ebu Sufjanovu poruku, Ahnes ibn Šerik je predložio svom plemenu Benu Zuhre i plemenu Benu Adijj ibn Ka'b da se vrate, što su ovi i učinili. Međutim, ostali se povedoše za Ebu Džehlom, koji reče:

„Nećemo se vratiti sve dok ne stignemo na Bedr. Tamo ćemo odsjesti tri dana, klat ćemo deve, jesti i piti. Robinje će plesati i pjevati. Svi Arapi iz okolice će to čuti i poslije toga će uvijek strahovati od nas. Hajde, naprijed!"

97. Ibn Hišam, II, 57.

Kada je Ebu Sufjan čuo da je vojska iz Mekke prihvatila Ebu Džehlov prijedlog, rekao je:

„Teško mom narodu! Ovo je posao Amra ibn Hišama (tj.Ebu Džehla)! Nije htio da se vrati zbog želje za vlašću i svoje naprasitosti, a to je veliki nedostatak i nesreća!“ (Vakidi, I, 43; Ibn Hišam, II, 258)

Nakon što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio da je sukob neizbježan, okupio je svoje plemenite ashabe i upitao ih:

„Da li je po vašem mišljenju bolje pratiti karavanu ili dočekati kurejšijsku vojsku?“

U ime muhadžira ustali su hazreti Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, i izrazili svoju spremnost da dočekaju kurejšijsku vojsku.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, htio je saznati kakvo je mišljenje ensarija, pa je ustao Mikdad ibn Esved, radijallahu anhu, i rekao:

„Allahov Poslaniče, mi ti nećemo reći kao što su Jevreji kazali Musau (alejhis-selam): „**Hajde ti i Gospodar tvoj pa se borite!“** (el-Maide, 24) Mi ćemo ispuniti obećanje koje smo ti dali na Akabi i bit ćemo sa tvoje desne i lijeve strane, ispred i iza tebe, i spremni smo se boriti protiv neprijatelja do kraja!...“[98] (Buhari, Megazi, 4, Tefsir, 5/4)

Poslije Mikdada ustao je Sa'd ibn Mu'az, radijallahu anhu, rekavši:

„Allahov Poslaniče, mi smo ti povjerovali i posvjedočili da je istina Kur'an koji nam donosiš! Postupi kako želiš. Ako bi ti zagazio u more, i mi bismo zagazili s tobom! Niko od ensarija neće izostati!“

98. Ibn Mes'ud, radijallahu anhu, kaže: „Bio sam svjedok kada je Mikdad ibn Esved govorio tako odlučno da ne bih poželio bolje riječi od njegovih!...“ (Buhari, Megazi, 4, Tefsir, 5/4)

Nakon ovih iskrenih riječi, koje su ispunjene odanošću i predanošću, blagoslovljeno lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prekrio je blag osmijeh. Potom je rekao:

„Ako je tako, pođite sa Allahovim blagoslovom i radujte se! Allah mi je obećao jednu od dvije skupine.[99]*Tako mi Allaha, ja kao da evo sada vidim mjesta njihove pogibije...“* (Muslim, Džihad, 83; Vakidi, I, 48-49; Ibn Hišam, II, 253-254)

Kada je islamska vojska stigla na Bedr, vojska Kurejša se već bila ulogorila u dolini Jel'jel iza jednog pješčanog brijega, koji je bio najudaljeniji od Medine. Bunarevi sa vodom nalazili su se na mjestu koje je bilo najbliže Medini.[100] Upravo na tom mjestu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je zauzeo položaj. U pogledu određivanja vojnog logora posavjetovao se sa ensarijama. Hubab ibn Munzir, radijallahu anhu, rekao je:

„Allahov Poslaniče, ovo mjesto nije pogodno za logor. Smjestimo se pored bunara koji je najbliži Kurejšijama i ondje prenoćimo. Taj bunar ostavimo, a ostale zatrpajmo. Pored bunara kojeg budemo ostavili napravimo jedan bazen i napunimo ga vodom.“

Naš plemeniti Pejgamber, kruna svega stvorenog, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je njegov prijedlog.[101]

Jedna skupina mušrika, među kojima je bio i Hakim ibn Hizam, došli su da se napiju vode iz bazena koji su ashabi već bili napravili.

99. Jedna od dvije skupine: jedna je došla iz Mekke, koja će biti pobijeđena, a druga je trgovačka karavana koja se vraćala iz Šama (Sirije), kao što se navodi u suri el-Enfal, u 7. ajetu.

100. Ibn Hišam, II, 259.

101. Prema pričanju stanovnika Bedra, pješčani brjegovi u tom području pod uticajem vjetra mijenjaju svoje mjesto svakih pet do deset godina. Međutim, pješčani brijeg na kojem je odsjeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvijek stoji na istom mjestu.

Neki od mudžahida htjeli su da ih spriječe u tome, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„*Pustite ih, neka piju!*“ Pa su prišli i napili se. Svi oni su, osim Hakima, ubijeni na Bedru. Hakim je kasnije primio islam, pa kada bi htio da pojača svoju zakletvu, govorio je:

„Ne, tako mi Allaha koji me sačuvao da ne poginem na Bedru i darovao mi blagodat imana!“ (Ibn Hišam, II, 261)

To što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio da se vodom okoristi neprijatelj, protiv kojeg će se malo docnije boriti, predstavlja pouku ljudskosti i princip upućivanja. Taj gest Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i drugi slični njegovi postupci bili su uzrokom otvaranja kapija upute kod mnogih ljudi.

Kada se islamska vojska ulogorila na spomenutom mjestu, Sa'd ibn Muaz, radijallahu anhu, obratio se Allahovom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:

„Allahov Poslaniče, daj da ti napravimo šator i uz njega pripremimo tvoju jahalicu? Mi ćemo se boriti sa neprijateljem, pa ako nas Allah pomogne i pruži nam pobjedu, bit će to ono što želimo, a ako budemo poraženi, ti pojaši svoju jahalicu i vrati se našoj braći koji su ostali (u Medini). Allahov Poslaniče, oni te vole isto kao i mi, i da su znali da ćeš ući u rat, niko od njih ne bi izostao. Neka te Allah (s) njima pomogne, neka budu iskreni prema tebi i neka se bore uz tebe.“

Naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio je Sa'da i uputio dovu za njega. Kada je uspravljen šator, Sa'd, radijallahu anhu, izvukao je sablju iz korica i stao ispred čuvajući stražu. (Ibn Hišam, II, 260; Vakidi, I, 49)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je hazreti Omera, radijallahu anhu, da Kurejšijama posljednji put prenese njegovu poruku:

„Vratite se svojim kućama! Bilo bi mi draže da se borim protiv nekog drugog nego protiv vas!"

Kada je čuo njegovu poruku, Hakim ibn Hizam je rekao:

„To je pravedno! Odmah to prihvatimo! Tako mi Boga, ako ne prihvatimo njegov savjet, poslije ne treba da očekujemo njegovo sažaljenje!"

Međutim, Ebu Džehl ustade i reče:

„Kunem se da se neću vratiti nakon što nam je Allah[102] pružio priliku da se osvetimo! Dovest ćemo mi njih u red, pa više nikada neće poslati izvidnicu ili pripriječiti put našim karavanama!" (Vakidi, I, 61-65)

Nakon toga Kurejšije su poslali Umejra ibn Vehba i Ebu Usāmeta da izvide u kakvom je stanju muslimanska vojska. Kada su obavili zadatak i vratili se u kurejšijski tabor, rekli su:

„Tako nam Allaha, nismo vidjeli velike deve, brze konje a niti brojnu vojsku. Nismo vidjeli ni neke posebne pripreme, ali smo vidjeli skupinu ljudi koji više vole umrijeti nego se vratiti svojim porodicama. Vidjeli smo ljude koji nemaju nikakve zaštite niti pribježišta osim svojih sablji!" (Vakidi, I, 62)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, kazuje:

102. Arapi su i prije islama priznavali postojanje Allaha Uzvišenog, međutim oni su pored Njega obožavali i druge bogove, čime su se udaljili od tevhida i zapali u širk. Oni su, kao što se navodi u ovom slučaju, spominjali Allahovo ime priznavajući Njegovu neprikosnovenost u vlasti i moći, ali su zapali u širk zato što su obožavanjem kipova nastojali da Mu se preko njih približe, steknu slavu, uspjeh i sl. (Vidi: el-Ankebut, 61; ez-Zumer, 3)

„U noći pred samu bitku Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio nas je o (sutrašnjoj) pogibiji glavešina Kurejša i mjestima na kojima će biti ubijeni, govoreći:

„*Taj i taj će, inšaallah, sutra poginuti na onom mjestu, taj i taj na onom...*“

Tako mi Allaha, koji ga je poslao kao Vjerovjesnika, niko od njih nije poginuo izvan mjesta o kojem nas je on obavijestio. Poslije su svi oni bačeni u jedan bunar, jedan na drugoga.“ (Muslim, Dženet, 76, Džihad, 83)

Muslimanski logor bio je pjeskovit i nepogodan za kretanje. Pored toga, voda koju su imali uz sebe nije bila dovoljna za potrebe abdesta i higijene. Malo time, a malo i brojnošću Kurejšija, šejtan je pokušavao unijeti strah u srca vjernika. Te noći Uzvišeni Allah je dao kišu od koje su dolinom potekli potoci. Muslimani su napunili vodom svoje mješine, uzeli abdest, okupali se i napojili svoje jahalice. U isto vrijeme kiša je otklonila prašinu i učvrstila pjeskoviti teren. Uzvišeni Allah je sa tom kišom dao da vjernici utonu u san[103]koji je u njihova srca unio smirenost, a njihova tijela okrijepio. S druge strane, mušrici nisu mogli da se okoriste od kiše, već su ostali nepomični na svojim mjestima.

O snu, koji je darovan vjernicima, Uzvišeni Allah kaže:

إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِّنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُم مِّن السَّمَاء مَاء لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ وَيُذْهِبَ عَنكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الأَقْدَام

103. Vidi: Taberi, Tefsir, IX, 256-261

„Kad je On učinio da se radi sigurnosti svoje u san zavedete i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio i da bi srca vaša jakim učinio i njome korake učvrstio.“ (el-Enfal, 11)

Tu noć Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je u namazu i dovi. O tome nas obavještava hazreti Alija, kerremellahu vedžhehu, koji je rekao:

„Pouzdano znam da smo u noći Bedra spavali svi osim Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. On je cijelu noć ispod drveta klanjao namaz i plakao.“ (Ibn Huzejme, II, 52)

Kada je svanulo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je svoje ashabe:

„*O Allahovi robovi, ustanite na namaz!*“ A potom ih je predvodio u namazu i podstakao ih na borbu. (Ahmed, I, 117)

Prije nego su mušrici uspostavili borbene redove, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je ashabe da stanu u red kako bi provjerio njihovo brojno stanje. U ruci je imao koplje kojim je pokazivao: ti naprijed, ti nazad!.., uspostavljajući red za borbu. Tom prilikom kopljem je dodirnuo stomak Sevada ibn Gazijje, koji je stajao malo ispred.

„*Sevade, stani u red!*“, rekao mu je plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem.

„Allahov Poslaniče, povrijedio si me! Allah te je poslao sa istinom, ali ja tražim odmazdu!“, rekao je Sevad, radijallahu anhu.

„Sevade, on je Allahov Poslanik!“, povikali su ensarije. Međutim, Sevad je bio uporan:

„Kada je pravda u pitanju, onda nijedan čovjek nije iznad ostalih!“, rekao je.

„*Hajde, izvrši odmazdu!*“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

U tom času Sevad je oborio glavu pred njim, a onda mu se približio i poljubio ga u stomak. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je:

„*Zašto si to uradio, Sevade?*“

„Vidite, mi smo spremni za borbu!“, rekao je Sevad. „Zato sam poželio da moj posljednji trenutak na ovom svijetu bude trenutak koji ću provesti uz tebe!“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za Sevada, radijallahu anhu, učinio hajr-dovu. (Ibn Hišam, II, 266-267; Ibn Sa'd, II, 15-16)

Dvije vojske uspostavile su redove za borbu u petak, 17. ramazana, na pješčanom polju Bedra. Bila je velika vrućina. Do tog dana Arapi su ratovali zbog pripadnosti plemenu ili porodici, a sada su stali u odbranu svoje mnogobožačke vjere. Njihova vatrena privrženost paganstvu zaslijepila ih je i presjekla njihove čvrste rodbinske veze po kojima su bili poznati. Na suprotnim stranama nalazili su se otac i sin, amidža i bratić, dajdža i sestrić, rodbina i komšije. Tog dana hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, i njegov sin bili su sa sabljama u rukama na suprotnim stranama. Tako je bilo i sa Ebu Ubejdetom ibn Džerrahom i njegovim ocem, hazreti Hamzom i njegovim bratom, i sa mnogim drugim. Taj prizor bio je jako poučan, kao što kaže Uzvišeni:

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأُخْرَى
كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاء
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُوْلِي الأَبْصَار

„Imate pouku u dvjema vojskama koje su se sukobile: jednoj, koja se borila na Allahovu putu, i drugoj, nevjerničkoj, kojoj se činilo da pred sobom ima dva puta više protivnika. A Allah Svojom pomoći čini moćnim onoga koga On hoće. To je, zaista, dalekovidnim pouka.“ (Ali Imran, 13)

Mušrici su na bojno polje izišli oholo, nadmjeno i samouvjereno, smatrajući svoju vojsku nepobjedivom. Uzvišeni Allah o njihovom stanju nas obavještava u sljedećim ajetima:

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ خَرَجُواْ مِن دِيَارِهِم بَطَرًا وَرِئَاء النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ وَإِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لاَ غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرَاءتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لاَ تَرَوْنَ إِنِّيَ أَخَافُ اللهَ وَاللهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ

„I ne budite kao oni koji su, da se pokažu svijetu, nadmeno iz grada svoga izišli da bi od Allahova puta odvraćali. A Allah dobro zna ono što oni rade. I kada im je šejtan kao lijepe njihove postupke predstavio i rekao: 'Niko vas danas ne može pobijediti, i ja sam vaš zaštitnik!' – onda je on, kada su se dva protivnička tabora sukobila, natrag uzmaknuo, i rekao: 'Ja nemam ništa s vama, ja vidim ono što vi ne vidite, i ja se bojim Allaha, jer Allah strašno kažnjava.'“ (el-Enfal, 47-48)

Gordost i oholost nevjernika slomljeni su božanskim govorom:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّواْ عَن سَبِيلِ اللهِ
فَسَيُنفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُواْ
إِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ

„Oni koji ne vjeruju troše imanja svoja da bi od Allahova puta odvraćali. Oni će ih, sigurno, utrošiti, zatim će, zbog toga, žaliti i na kraju će pobijeđeni biti. A oni koji ne budu vjerovali – u Džehennem će biti potjerani.“ (el-Enfal, 36)

Pomoć meleka

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ustanovio je da mušrika ima oko hiljadu, dok je ashaba bilo tri stotine i trinaest.[104]Okrenuo se prema kibli i podigao dlanove prema Nebu, a potom naglas zamolio svoga Gospodara:

„Allahu moj, ispuni obećanje koje Si mi dao! Daruj nam pobjedu! Allahu moj, ako danas ova skupina muslimana bude poražena, neće Te imati ko obožavati!“

Naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, toliko je visoko podigao dlanove prema Nebu da mu je ogrtač pao sa ramena. Ebu Bekr, radijallahu anhu, koji je vidio taj prizor, prišao mu je i podigao njegov ogrtač. Nakon što ga je ogrnuo njime, upitao ga je:

„Allahov Poslaniče, čemu toliko preklinjanje? Allah će ti sigurno dati ono što ti je obećao!“

104. Bera, radijallahu anhu, kaže: „Govorili smo da je broj ashaba, učesnika u Bitki na Bedru, bio isti kao broj vjernika koji su sa Davudom, alejhis-selam, pregazili rijeku, a to je tri stotine i trinaest boraca.“ (Buhari, Megazi, 6; Tirmizi, Sijer, 38/1598)

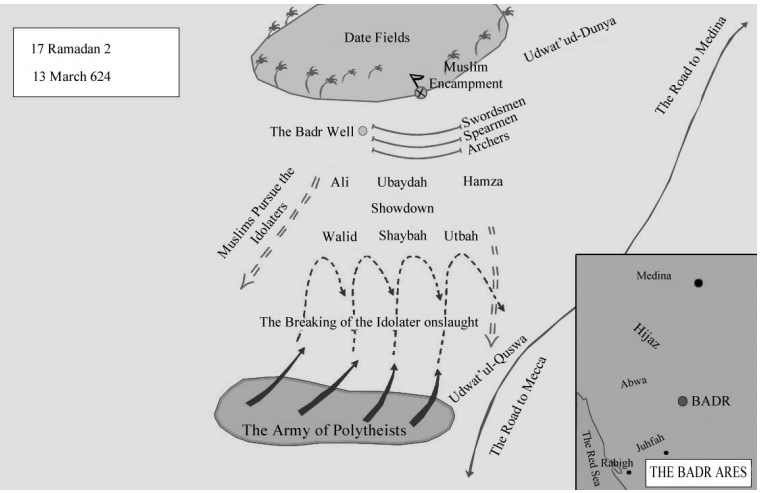

I sva mu'minska srca su bila u dovi, preklinjala su Allaha Milostivog, tražeći pomoć. O tome je Uzvišeni objavio sljedeće ajete:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِأَلْفٍ مِّنَ
الْمَلآئِكَةِ مُرْدِفِينَ وَمَا جَعَلَهُ اللّهُ إِلاَّ بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ
قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلاَّ مِنْ عِندِ اللّهِ إِنَّ اللّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

„I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili; On vam se odazvao: 'Poslaću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugim dolaziti.' Allah je to zato učinio da bi vas obradovao i da bi se time srca vaša umirila; a pobjeda je samo od Allaha – Allah je zaista silan i mudar." (el-Enfal, 9-10)

Potom je stigla radosna vijest o pomoći meleka:

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُواْ اللهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَن يَكْفِيكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلاَثَةِ آلاَفٍ
مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُنزَلِين بَلَى إِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ
هَـذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلافٍ مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُسَوِّمِي

„Allah vas je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni – zato se bojte Allaha, da biste bili zahvalni – kad si ti rekao vjernicima: 'Zar vam neće biti dovoljno da vam Gospodar vaš tri hiljade meleka u pomoć pošalje? Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih.'" (Ali Imran, 123-125)

Tog dana Allah, dželle dželaluhu, poslao je meleke kao pomoć vjernicima.[105] U skladu sa njihovom iskrenošću broj meleka bio je hiljadu, tri hiljade i na kraju, pet hiljada.

Premda je naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, bio obaviješten o pogibiji prvaka Kurejša i uprkos tome što mu je bila obećana pobjeda, cijelu noć je proveo u namazu, svesrdno upućujući dove Uzvišenom Allahu do zore. Njegovo stanje pobožnosti predstavlja veoma značajnu manifestaciju robovanja, jer Uzvišeni Allah od nas ne traži ništa drugo osim robovanja. Prema tome, da bi se približili svom Uzvišenom Gospodaru, ne postoji pouzdaniji način od iskrenog i poniznog upućivanja dove i ustrajnog ibadeta.

Na Dan Bedra Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

105. Buhari, Megazi, 4, 6; Muslim, Džihad, 58.

„Eno Džebraila, vodi za uzde opremljenog konja (i stiže nam u pomoć)!“ (Buhari, Megazi, 11)

Huvejtib ibn Abdul-uzza kazuje:

„Na Bedru sam bio zajedno sa mušricima. Vidio sam meleke i mnogo drugih zapanjujućih stvari. Meleki su ubijali Kurejšije između zemlje i neba. Pomislio sam u sebi: „*Ovog čovjeka (tj. Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem*) *sigurno Allah čuva!*“ Međutim, o stvarima koje sam vidio nisam govorio nikome.“ (Hakim, III, 562/6084)

Ebu Davud el-Mazini, radijallahu anhu, kazuje:

„Na Dan Bedra slijedio sam mušrika kojeg sam htio ubiti, međutim prije nego ga je moja sablja dotakla – njegova glava je pala na zemlju. Shvatio sam da ga nisam ja ubio, nego neko drugi (tj. melek).“ (Ahmed, V, 450)

Prema kazivanju hazreti Enesa, radijallahu anhu, kada su mušrici počeli napredovati prema muslimanskim redovima, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, povika:

„*Pođite prema Džennetu čija je širina koliko je između nebesa i Zemlje!*“

Jedan od ensarija, Umejr ibn Humam, radijallahu anhu, reče:

„Allahov Poslaniče, je li Džennet čija je širina koliko je između nebesa i Zemlje?“

„*Da!*“, odgovorio je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam.

„Ah! Ah!“, povikao je Umejr.

„*Zašto si to rekao?*“, – upitao ga je plemeniti Poslanik, alejhisselam.

„Allahov Poslaniče, tako mi Allaha, rekao sam to samo zbog želje da budem jedan od stanovnika Dženneta!“, rekao je Umejr, a potom je iz svoje torbe izvadio nekoliko hurmi i počeo jesti. Potom je rekao:

„Ukoliko budem živio koliko mi treba da pojedem ove hurme, to je, uistinu, dug život!“ Bacio je hurme iz ruke i navalio na neprijatelja boreći se sve dok nije pao kao šehid. (Muslim, Imare, 145; Ahmed, III, 137)

Bitka na Bedru započeta je dvobojima. Ispred muslimaske vojske na dvoboj su izišli hazreti Hamza, hazreti Alija i hazreti Ubejde, radijallahu anhum. Sve trojica su ubili svoje protivnike, samo je Ubejde zadobio udarac u nogu. Nedugo zatim Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, saopćio mu je radosnu vijest:

„*Dostigao si visoki stepen!*“, i on je postao šehid. (Vakidi, I, 69-70)

Poslije dvoboja borbeni redovi počeli su se približavati jedni drugima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije dozvoljavao ashabima da krenu u opći napad, jer je među Kurejšijama bilo ljudi koji se nisu željeli boriti, budući je njihova karavana već bila na sigurnom. Dodatno ih je uznemirio prethodni dvoboj u kojem su ubijeni Utbe, Šejbe i Velid. Međutim, Ebu Džehl je zlobno vikao:

„Ne obraćajte pažnju na smrt jednog dvojice naših ljudi! Naprijed!“

Nakon toga mušrici su krenuli u opći napad. Iz muslimaskih redova dopirali su glasovi iskrenih dova, tekbira i spominjanja Allahovog imena, koji su u ušima nevjernika pretvarali se u strašan

krik. Na zapovijed Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimani su krenuli u napad. Vojske su ušle jedna u drugu. Borba je počela svom žestinom. Što je vrijeme više prolazilo, borba se sve više razbuktavala.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kretao se brzo između svojih ashaba, uzvikujući:

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ

„Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!“ (el-Kamer, 45)

Na taj način on ih je ohrabrivao i podsticao na borbu. Govorio im je:

„Ko se danas bude borio ustrajno i s čistim nijjetom, napredujući naprijed i ne okrećući leđa neprijatelju, pa pogine kao šehid, Allah će ga uvesti u Džennetu'l-firdevs!“ (Ibn Hišam, II, 267-268)

Potom se okrenuo Ebu Bekru, koji je bio pored njega, rekavši:

„Raduj se, Ebu Bekre, eno Džebrail i meleki stigoše u pomoć!“

Zatim je uzeo šaku pijeska i bacio ga prema Kurejšijama, rekavši:

„Unakazili se, inšaallah!“[106]

U tom času je puhnuo jak vjetar prema njima koji se pretvori u strašnu oluju. Od prašine nastade veliki oblak koji zamrači teren toliko da se lica nisu mogla jasno raspoznavati.

106. Ibn Hišam, II, 267.

Lavovi Bedra

Hazreti Alija, radijallahu anhu, rekao je:

„Na Bedru smo se sklanjali iza Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Tog dana najhrabriji među nama bio je onaj ko je bio najbliže neprijatelju." (Ahmed, I, 86)

O hrabrosti Resul-i Ekrema, sallallahu alejhi ve sellem, Berā ibn Azib, radijallahu anhu, rekao je:

„Tako mi Allaha, kada se borba razbuktala, sklanjali smo se iza Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Najhrabriji među nama bio je onaj ko je bio u istoj liniji sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem." (Muslim, Džihad, 79)

Časni ashabi borili su se hrabro i požrtvovano, a posebno Allahov lav, hazreti Hamza, radijallahu anhu, koji je pokazao neviđenu hrabrost. Umejje ibn Halef, jedan od prvaka Kurejša, pitao je Abdur-Rahmana ibn Avfa:

„Ko je bio onaj čovjek što je prekrio prsa nojevim krilom?"

„Bio je to Hamza ibn Abdul-Muttalib!", rekao je Abdur-Rahman.

„Sve što nas je zadesilo danas bilo je od njegove ruke!" – kazao je Umejje. (Ibn Hišam, II, 272)

I hazreti Alija, radijallahu anhu, borio se hrabro poput amidže Hamze, sijekući mnoge glave mušrika.[107]

Prije bitke Ebu Džehl je jašući na konju recitovao redžez,[108]kazujući kako ga niko ne može savladati. Govorio je hvalisavo:

107. Ibn Esir, Usdu'l-gabe, IV, 97.

108. Redžez: kvantitativna metrika zasnovana na smjenjivanju otvorenih i

„Majka me je rodila za ovaj posao (tj. za borbu)!“ (Ibn Hišam, II, 275)

Abdur-Rahman ibn Avf, radijallahu anhu, kazuje:

„Na Dan Bedra u jednom trenutku sam se našao između dvojice mladih ensarija. Volio sam da su pored mene bili snažniji borci. Jedan od njih mi reče tiho da onaj drugi ne čuje:

„Amidža, poznaješ li Ebu Džehla?“

„Poznajem! Šta ćeš s njim?“, rekao sam.

„Kako čujem, on vrijeđa i psuje Resulullaha!“, rekao je. „Tako mi Allaha, u čijoj ruci je moj život, ako ga vidim, neću ga ostaviti na miru sve dok ne pogine od nas dvojice onaj kome je došao edžel!“

Njegove riječi su me iznenadile. Potom mi i onaj drugi reče isto kao i njegov prijatelj, i ja u tom času osjetih veliko zadovoljstvo što sam se našao među njima. Nedugo zatim ugledao sam Ebu Džehla kako se kreće po bojnom polju, pa im rekoh:

„Pogledajte, to je čovjek o kojem ste me pitali!“

Oni odmah krenuše na njega i svojim sabljama ga posjekoše. Bili su to Muaz ibn Afra i Muaz ibn Amr.“ (Buhari, Megazi, 10; Muslim, Džihad, 42)

---

zatvorenih slogova, odnosno, dugih i kratkih, koji obrazuju stope. Iz stopa nastaju polustihovi, a dva ovakva polustiha čine stih ili bejt. Što se rime tiče, ona je jedinstvena od prvog do posljednjeg stiha. Ostvaruje se tako što se prva dva polustiha rimuju, čime je označen početak pjesme, a njen nastavak ima istu rimu samo na kraju punog stiha. Budući da se ubrzavanje i usporavanje smjenjuju ritmično i na mjestima koja se posebno naglašavaju, što omogućava oživljavanje slika u uobrazilji, redžez je pogodan za izražavanje radosti, ali isto tako i za izražavanje tuge, sjete, nostalgije i dr. On je, također, pogodan za pratnju mnogih muzičkih instrumenata i stoga veoma raširen u orijentalnoj tradiciji. Veoma često se koristi u arapskoj književnosti, a dijeli se na petnaest vrsta. (Usporedi: Cehande, A. Cetin, N. (ikmal), M.E.B IA, „recez“ mad., IX, 657; Tahiru'l-Mevlevi, Edebiyat Lugati, str. 120, „recez“ mad.)

Muaz ibn Amr, radijallahu anhu, kazuje:

„Kada sam posjekao Ebu Džehla, njegov sin Ikrime me udari sabljom po ruci i odsiječe mi je, međutim ona se zadrža na koži. Cijeli dan proveo sam u borbi vukući posječenu ruku za sobom. Kada mi je dosadilo da je vučem, stao sam nogom na nju i odsjekao je.“ (Ibn Hišam, II, 275-276)

Dok je bitka bila u jeku, plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je prisutne:

„Šta li je sa Ebu Džehlom? Ko će otići da pogleda?“

Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, odmah je krenuo da ga potraži i o tome on nam kazuje sljedeće:

„Našao sam ga u posljednjim časovima njegovog života. Odmah sam ga prepoznao. Stavio sam nogu na njegov vrat, rekavši:

„Allahov neprijatelju, Allah te je ponizio, zar ne?“

„Čime me je Allah ponizio?“, rekao je. „Ko ima bolji od mene među onima koje ste danas ubili? O čobane ovaca, ti si se uspeo na visoko i teško dostupno mjesto. Nego, pusti sad to, obavijesti me kome je pripala pobjeda?“

„Pobjeda pripada Allahu i Njegovom Poslaniku!“, rekao sam, a potom sam ga dokrajčio njegovom sabljom.

Kada sam se vratio kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, rekao sam:

„Ubio sam Ebu Džehla!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zahvalio je Allahu na tome, a potom rekao:

„On je bio faraon ovoga naroda.“ (Buhari, Megazi, 12; Ahmed, I, 144; Ibn Hišam, II, 277; Vakidi, I, 89-90)

Sin Ummu Harise poginuo je od strijele koja je slučajno došla sa neprijateljske strane. Njegova majka upitala je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, ako je moj sin Harise u Džennetu, ja ću biti strpljiva i očekivat ću nagradu? Ali ako nije, onda ću cijelom snagom plakati za njim?!"

„*Majko Harisetova!*", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. „*U Džennetu ima mnogo deredža, a tvoj sin je dospio u Firdevs-i E'ala (najviši od njih)!*" (Buhari, Džihad, 14; Ahmed, III, 272)

Nakon što je čula radosnu vijest o svom sinu, Ummu Harise se nasmiješila, govoreći sebi:

„Pogledaj! Pogledaj ti samo tvog velikog uspjeha, Harise!" (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, I, 426)

Budući da je Bitka na Bedru, u osnovi, bila borba za opstanak imana i islama, časni ashabi koji su učestvovali u ovoj bitki postali su najvrjedniji među muslimanima. Uzvišeni Hakk u ovu bitku je poslao i vojsku meleka. Meleki koji su učestvovali u Bitki na Bedru stekli su ugled među ostalim melekima. U prilog tome može se navesti sljedeći primjer:

Džebrail, alejhis-selam, upitao je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, šta misliš o učesnicima Bitke na Bedru?"

„*Smatramo ih najvrjednijim među muslimanima.*", odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„I mi, također, smatramo najvrjednijim one meleke koji su učestvovali u Bitki na Bedru." (Buhari, Megazi, 11)

Tog dana muslimani su izvojevali pobjedu do podneva. Bilo je četrnaest šehida, a na neprijateljskoj strani bilo je sedamdeset poginulih, uključujući i Ebu Džehla. Pored toga, bilo je i sedamdeset zarobljenih. Tako su nesretni mušrici pokazali hrabrost dolaskom na Bedr, ali umjesto šerbeta pobjede, kojeg su očekivali, ispili su čaše edžela. Njihove robinje više nisu pjevale, nego su za njima plakale i naricale. Umjesto da nahrane Arape koji stadoše na njihovu stranu, oni ih poslaše u gladnu džehennemsku provaliju.

Naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, učeći časni ajet:

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ

„Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!“ (el-Kamer, 45), izišao je iz šatora sa pancirom na grudima. (Buhari, Džihad, 89)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, kaže:

„Kada je ovaj ajet objavljen u Mekki, pitao sam se: Ko je ova skupina koja će biti poražena i od koga će biti poražena? Međutim, kada je došao Dan Bedra i kada sam čuo kako Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uči ovaj ajet, shvatio sam da će poražena skupina biti Kurejšije. Toga dana sam saznao značenje ovog ajeta.“ (Ibn Sa'd, II, 25; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, III, 312)

Komentarišući ajet u kojem Uzvišeni Allah kaže:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُواْ نِعْمَةَ اللهِ كُفْرًا وَأَحَلُّواْ قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ

„Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili i narod svoj u Kuću

propasti doveli?“ (Ibrahim, 28), Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, rekao je:

„Tako mi Allaha, ovaj ajet se odnosi na nevjernike Kurejša. Allahova blagodat je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, a Kuća propasti je vatra u koju su doveli svoj narod na Dan Bedra.“ (Buhari, Megazi, 8, Tefsir, 14/3)

Bitka na Bedru, koja je okončana pobjedom imana i islama, puna je pouka koje možemo uzeti iz nadnaravnih pojava (mu'džiza) koje je Uzvišeni Allah pokazao Svojim iskrenim i bogobojaznim robovima.

Da muslimani ne bi zapali u samoljublje (udžb) nakon veličanstvene pobjede na Bedru, Uzvišeni Allah je objavio sljedeće ajete:

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللهَ رَمَى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلاء حَسَناً إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

„(O Vjerovjesniče!) **Vi njih niste ubijali nego Allah; i ti nisi bacio, kad si bacio, nego je Allah bacio, da bi vjernike lijepom kušnjom iskušao – Allah zaista sve čuje i sve zna.“** (el-Enfal, 17)

Čovjekova snaga i moć nalaze se u okviru Božije moći, što je izraženo u riječima:

لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِا للهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

(La havle vela kuvvete illa billahi'l-Alijji'l-Azim!)

„Nema snage niti moći osim sa Allahom, Velikim, Uzvišenim!“ Naime, Uzvišeni Allah iz Svoje milosti i dobrote Svojim stvorenjima

daje određene vrijednosti, kvalitete i sposobnosti. Dakle, sve što oni posjeduju je od Allaha, a ne od njih samih. Božija volja obuhvata sve pojave i stvorenja, a čovjek ima slobodu izbora dobra i zla samo zato što je ovaj svijet mjesto njegovog iskušenja i ispita.

Povratak sa Bedra

Poslije pobjede na Bedru Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u svom logoru tri dana i to će biti njegov običaj nakon svake sljedeće bitke. Trećeg dana naredio je da mu dovedu devu, pa su krenuli prema Medini. Kada su naišli pored bunara u kojeg su bačeni prvaci Kurejša, Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, zastade i poče ih poimenično dozivati:

„O Ebu Džehle, o Umejje ibn Halef, o Utbe ibn Rebi'a, o Šejbe ibn Rebi'a! Zar nije bilo bolje da ste se pokorili Allahu i Njegovom Poslaniku? Ja sam našao istinitim ono što mi je obećao moj Gospodar, a jeste li vi našli istinitim ono što vam je obećao vaš Gospodar?

„Allahov Poslaniče!", upitao je hazreti Omer, radijallahu anhu. „Zar to dozivaš one koji su već truhli?"

„Tako mi Onoga u čijoj ruci moći je moja duša, vi ništa bolje od njih ne čujete ovo što govorim, samo što oni ne mogu odgovoriti!"
(Buhari, Megazi, 8; Muslim, Džennet, 77)

Po završeku bitke Džebrail, alejhis-selam, rekao je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem:

„Muhammede, Uzvišeni Allah me je poslao tebi i naredio mi da te ne napuštam dok ne budeš zadovoljan (našom pomoći). Pa, da li si zadovoljan?"

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Da, zadovoljan sam!“, potom je Džebrail, alejhis-selam, otišao. (Vakidi, I, 113; Ibn Sa'd, II, 26-27)

Velikom pobjedom na Bedru svijetla Medina je ispunjena radošću, dok je Mekku obavila tuga i žalost. Od velike tuge i boli umro je i Ebu Leheb,[109] čime se obistinilo Božije obećanje.

Tih dana umrla je hazreti Rukajja, plemenita kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako da radost zbog pobjede nije dugo trajala ni u Medini.

Odnos prema zarobljenicima

Po povratku u Medinu, u pogledu zarobljenika Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao se sa hazreti Ebu Bekrom, Alijom i Omerom, radijallahu anhum edžme'in. Ebu Bekr je rekao:

„Allahov Poslaniče, oni su naši rođaci i naša braća. Smatram da je najprikladnije osloboditi ih uz otkup. Blago koje uzmemo za njihov otkup bit će naša snaga protiv nevjernika. Možda Allah kasnije i njih uputi na pravi put, pa nam budu podrška!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, htio je saznati i hazreti Omerovo mišljenje:

„Sine Hattabov, šta ti misliš?“, upitao je.

„Ne, Allahov Poslaniče! Tako mi Allaha, ja ne mislim kao Ebu Bekr!“, rekao je Omer. „Dopusti nam da ih pogubimo! Dopusti mi da pogubim tog i tog (svog rođaka), Aliji dopusti da pogubi Akīla (svog brata), Hamzi dopusti da pogubi svog brata (Abbasa)! Tako će Allah pokazati da u našim srcima nema slabosti i milosti prema mušricima! Ovi zarobljenici su prvaci mušrika i kolovođe kufra.“

109. Ibn Hišam, II, 289.

Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je hazreti Ebu Bekrovo mišljenje. (Muslim, Džihad, 58; Tirmizi, Sijer, 18/1567; Ahmed, I, 31-31, 383-384; Vakidi, I, 107; Ibn Sa'd, II, 22)

Postupio je po Ebu Bekrovom mišljenju, jer se nadao da će ih Allah uputiti ili će njihovo potomstvo učiniti generacijom koja će Mu iskreno činiti ibadet.

Nakon izvršenih konsultacija, odlučeno je da zarobljeni mušrici plate otkupninu, a da se bez otkupnine puste oni koji su slabog imovinskog stanja. Pored toga, svaki od njih koji je znao čitati i pisati bio je dužan podučiti čitanju i pisanju desetero medinske djece. Na taj način su stekli slobodu. Zejd ibn Sabit, radijallahu anhu, bio je jedan od onih koji su naučili čitati i pisati od zarobljenika Bedra, a kasnije je postao pisar Objave i predsjedavajući u komisiji koja je, po završetku Objave, sakupila Kur'an u jednu zbirku (Mushaf). (Ahmed, I, 247; Vakidi, I, 129; Ibn Sa'd, II, 22)

O zarobljenicima i njihovoj otkupnini Uzvišeni Allah kaže:

مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَن يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللّهُ يُرِيدُ الآخِرَةَ وَاللّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ لَّوْلاَ كِتَابٌ مِّنَ اللّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ فَكُلُواْ مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلاَلاً طَيِّبًا وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Nijednom vjerovjesniku nije dozvoljeno da drži sužnje dok ne izvojuje pobjedu na Zemlji; vi želite prolazna dobra ovog svijeta, a Allah želi onaj svijet. – Allah je silan i mudar. Da nije ranije Allahove odredbe, snašla bi vas patnja velika zbog onoga što ste uzeli. Sada jedite ono što ste zaplijenili, kao dopušteno i

lijepo, i bojte se Allaha. - Allah zaista prašta i milostiv je.“ (el-Enfal, 67-69)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, kazuje:

„Sljedećeg jutra došao sam kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i našao ga kako plače zajedno sa Ebu Bekrom.

„Allahov Poslaniče!“, rekao sam. „Šta je rasplakalo tebe i tvog prijatelja? Obavijesti me o tome, pa ako vidim da je nešto za plakanje, i ja ću plakati, a ako ne vidim, onda ću se pretvarati da plačem!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Plačem zbog otkupnine koju su tvoji drugovi uzeli za zarobljenike! Pokazana mi je kazna kojoj su bili bliže od ovog drveta pored mene (pokazao je na stablo u svojoj blizini).“ (Ahmed, I, 31; Muslim, Džihad, 58)

Uzvišeni Allah nije bio dozvolio da se drže zarobljenici i nije bio zadovoljan da se za njih uzima otkupnina sve dok neprijatelj ne bude savladan, dok ne iščezne smutnja i dok Allahova vjera ne postane dominantna na Zemlji. Stoga je muslimane ukorio zbog otkupnine koju su uzeli za zarobljene mušrike, a otkupninu je poistovjetio sa ovosvjetskim prolaznim dobrom. Uzvišeni Allah važnost pridaje vječnom uspjehu na Ahiretu, koji bi oni doveli u pitanje ukoliko bi uzimali zarobljenike prije nego u potpunosti savladaju neprijatelja.

Međutim, Uzvišeni Allah je oprostio vjernicima, dozvolio im je plijen koji su uzeli, nije ih kaznio zbog onoga što nije bio zabranio, nego ih je samo ukorio, jer je propis o plijenu već bio zapisan u Levh-i mahfuzu.

Uzvišeni Allah zapovjedio je da se lijepo postupa prema zarobljenicima i robovima.[110] U mnogim hadisima Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, potanko je definisao ovo pitanje. Štaviše, pred samo preseljenje na Ahiret plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oporučio je sljedeće:

„Na namaz, na namaz pazite! I bojte se Allaha u pogledu onih koji su u vašoj vlasti!“ (Ebu Davud, Edeb, 123-124/5156; Ibn Madže,Vesaja, 1)

Ma'rur ibn Suvejd kazuje:

„Vidio sam Ebu Zerra, radijallahu anhu, i njegovog slugu odjevene istom vrstom odjeće. Upitao sam ga o tome, pa mi je rekao da je on u vremenu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, povrijedio nekog čovjeka tako što je spomenuo njegovu majku po lošem. Potom je taj čovjek otišao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričao, pa mi je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Ti si čovjek koji kod sebe ima džahilijjetskog (ahlaka). Oni su vaša braća i vaše sluge. Allah ih je potčinio da vam služe, pa ko od vas bude imao brata u svojoj vlasti, neka ga hrani onim čime sebe hrani, neka ga odijeva onim čime sebe odijeva i neka mu ne stavlja u dužnost ono što on nije u stanju ispuniti. Međutim, ako im stavite u obavezu nešto teško, onda im pomozite!“ (Buhari, Itk, 15; Muslim, Ejman, 40)

Ebu Aziz, brat Mus'aba ibn Umejra, radijallahu anhu, pripovijeda:

„U Bitki na Bedru bio sam zarobljen i predat jednoj grupi ensarija. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „*Lijepo postupajte prema zarobljenicima!*“, ensarije su mi davali svoj dio hljeba, a oni su jeli samo hurme. Bio sam postiđen zbog toga, pa

110. Vidi: en-Nisa, 36

sam pružao hljeb nekima od njih, međutim oni to nisu prihvatali."
(Hejsemi, VI, 86; Ibn Hišam, II, 288)

Ovakav odnos Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba prema zarobljenicima i robovima predstavlja jedinstven primjer humanosti koju nisu poznavali ljudi u srednjem vijeku, jer su živjeli u tmini nasilja i nepravde. Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, i u ovom domenu je neprikosnoveni uzor do Sudnjega dana. On se uvijek prema ljudima odnosio sa samilošću i dobročinstvom, čime bi prvo smekšao njihova srca, a potom im govorio o islamu. Tako je većina zarobljenika sa Bedra prihvatila islam.

Islam ne podržava instituciju robovlasništva[111]i ne podstiče na njeno uspostavljanje i održavanje. Međutim, treba naglasiti da je islam robovlasništvo zatekao kao jednu realnost i nije mogao da je odmah dokine, jer bi to dovelo do velikih društvenih poremećaja. U tom domenu definisani su ozbiljni pravni propisi kojima je onemogućena zloupotreba i loš odnos prema robovima.

Budući da se stalno vode ratovi među narodima, i vodit će se do Kijametskog dana, uvijek će biti potrebe da se definišu prava ljudi koji su pali u zarobljeništvo i izgubili pravo na slobodu. Dakle, robovlasništvo nastaje kao posljedica ratnog zarobljeništva, stoga je islam definisao prava zarobljenika, robova i svih onih koji su u tuđem vlasništvu.

Islamskim propisima, koji se odnose na robove, rob je stekao prava kod svog vlasnika kojima je gotovo izjednačen s njim. S druge strane, ukidanje robovlasništva uspostavljeno je kroz propise otkupa (keffareta) za neka loša djela. Naprimjer, ako neko nenamjerno

111. Robovlasništvo treba analizirati skupa sa ratnim zarobljeništvom, jer je ono izvor robovlasništva. Naime, čovjek bude zarobljen u ratu, a potom postane rob u vlasništvu drugog čovjeka.

ubije čovjeka, dužan je da prvo oslobodi jednog roba, a potom da porodici ubijenog isplati krvarinu (odštetu) u određenoj količini srebra ili broju deva. Također, osloboditi roba je otkup za krivo zaklinjanje, razvod zvani zihar,[112]namjerno mršenje u ramazanu i dr. Također, i u mnogim hadisima vrlo često se za oslobađanje robova obećava velika nagrada ili se neki ibadeti i dobra djela porede sa oslobađanjem robova, u smislu: Ko uradi to i to, kao da je oslobodio toliko i toliko robova! Oslobađanje robova predstavljeno je kao jedno od spasonosnih dobrih djela za muslimana. Pored svega toga, treba spomenuti da se nepravedno lišavanje slobode jednog čovjeka ubraja u velike grijehe, što svakako ukazuje kolika je vrijednost slobode i oslobađanja.

Na kraju ovog poglavlja dovoljno je kazati da islam naređuje lijep odnos prema robovima i slugama, zapovijedajući njihovim vlasnicima: „Nahranite ih hranom koju sami jedete, odijevajte ih onim čime sebe odijevate, ne opterećujte ih teškim poslom za vrijeme posta, ispunjavajte njihove potrebe i sl." Islam je robovima dao toliko prava da je teško ocijeniti da li je bolje biti rob ili robovlasnik. Zatvorio je mnogobrojna vrata kroz kojih se ulazi u ropstvo, a otvorio široka vrata za oslobađanje iz ropstva, podstičući muslimane da u svakoj prilici omoguće slobodu onima koji su je izgubili.

Među zarobljenicima Bedra bio je i Abbas, amidža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Resulullah, alejhis-selam, mu je rekao:

112. Zihar je kada čovjek kaže svojoj supruzi: „Ti si mi kao majčina leđa!", smatrajući da mu ona nije dozvoljena. Ovaj postupak bio je prisutan kod Arapa prije islama. Dolaskom islama zihar je zabranjen (haram).

„Abbase, ti si imućan čovjek, zato plati otkupninu za sebe, za svog bratića Akila, Nevfela ibn Harisa i Utbeta ibn Amra sa kojim imaš potpisan ugovor.“

„Allahov Poslaniče!“, rekao je Abbas. „Ja sam musliman. Kurejšije su me primorale na ovaj pohod!“

„O tvom islamu Allah najbolje zna. Ako govoriš istinu, Allah će te sigurno nagraditi. Međutim, očigledno je da si bio na neprijateljskoj strani i stoga si dužan platiti otkupninu!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je uzeo njegovih 800 zlatnika koji su bili uz njega.

„Allahov Poslaniče!“, rekao je Abbas. „Barem taj novac ubroji u moju otkupninu!“

„Ne, to je plijen koji nam je Allah darovao (u bitki)!“, odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„Allahov Poslaniče, to znači da ćeš me primorati da do kraja života budem prosjak!“

Na njegove riječi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Abbase, šta će biti sa zlatnicima koje si dao svojoj supruzi, Ummu Fadl?“

„Kojim zlatnicima?“, upitao je.

„Kada si krenuo iz Mekke, i kada niko nije bio prisutan pored vas osim Allaha, rekao si svojoj supruzi: ‘Ne znam šta mi se može dogoditi na ovom pohodu, ali ako me pogodi kakva nesreća, onda tebi pripada toliko, Ubejdullahu toliko, Fadlu toliko, Kusemu toliko i Abdullahu toliko i toliko zlatnika! Eto, o tim zlatnicima govorim, Abbase!“, rekao je Resulullah, alejhis-salatu ves-selam.

Njegove riječi iznenadile su Abbasa, koji reče:

„Tako mi Allaha, koji te je poslao kao Poslanika, o tome niko ne zna ništa osim mene i Ummu Fadl. Ti si, uistinu, Allahov Poslanik!“ (Ahmed, I, 353; Ibn Sa'd, IV, 13-15)

Među zarobljenicima Bedra bio je i Ebu'l-Ās ibn Rebi', zet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je ugledan i pouzdan trgovac. Njegova majka bila je Hāle bint Huvejlid, hazreti Hatidžina sestra. Hazreti Hatidža, radijallahu anha, voljela je Ebu'l-Asa kao svoje dijete.

Mekkanski mušrici govorili su Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, zetovima:

„Uzeli ste Muhammedove kćeri i riješili ga brige! Vratite mu ih neka se on brine o njima!“

Ebu'l-Asu su također govorili:

„Razvedi se od svoje žene, oženit ćemo te Kurejšijkom kojom želiš!“

Međutim, Ebu'l-As je ogovarao:

„Ne, tako mi Boga, neću se razvesti sa svojom ženom i ne želim nijednu Kurejšijku umjesto nje!“

Kada su mušrici poslali otkupnine za svoje zarobljene, i hazreti Zejneb, radijallahu anha, kao otkupninu za muža poslala je nešto novca i ogrlicu koju joj je poklonila njena majka hazreti Hatidža, radijallahu anha, kada se udala. Ugledavši tu ogrlicu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jako se raznježio. Rekao je prisutnim ashabima:

„Ako smatrate prikladnim, oslobodite Zejnebinog zarobljenika i vratite joj njen imetak!“

„Naravno, Allahov Poslaniče!“, rekli su plemeniti ashabi. Pustili su Ebu'l-Asa i vratili hazreti Zejnebi njezine stvari.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je riječ od Ebu'l-Asa da će on, po povratku u Mekku, poslati hazreti Zejneb u Medinu. To je bio jedini uvjet pod kojim je Ebu'l-As pušten na slobodu. Međutim, o tom uvjetu nije smio nikome govoriti. (Ibn Hišam, II, 296-297; Ebu Davud, Džihad, 121/2692; Ahmed, VI, 276)

Vehb, sin Umejra ibn Vehba, također je bio jedan od zarobljenika Bedra. Umejr je bio jedan od umnih i hrabrih ljudi Kurejša. Bio je jedan od onih koji su u Mekki najviše uznemiravali Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe. Jednoga dana on je sjedio sa Safvanom ibn Umejjetom u Hidžru i razgovarao o nesreći svojih prijatelja koji su poginuli na Bedru, a potom bačeni u bunar. U tom razgovoru Safvan reče:

„Tako mi Boga, poslije njihove nesreće naš život nema nikakvog smisla!“

„Pravo si rekao, tako mi Boga!“, potvrdio je Umejr. „Da nemam dugova i da se ne bojim da će moja djeca poslije mene umrijeti od gladi, iz istih stopa bih otišao kod Muhammeda i ubio ga! Pored toga, imam i dobar izgovor kako bi mu se približio. Rekao bih mu: 'Došao sam zbog svog zarobljenog sina!' Uz sve to, čuo sam da on hoda ulicom bez ikakve pratnje.“

Safvan se jako obradovao njegovim riječima:

„Tvoj dug pripada meni“, rekao je, „ja ću ga otplatiti, a o tvojoj djeci ću brinuti kao što brinem o svojoj. Dok sam živ pazit ću ih na najljepši način!“

Poslije tog razgovora Umejr se odmah dao na posao: naoštrio je svoju sablju i natopio je otrovom, a Safvan mu je pripremio konja i poputbinu. Kada je stigao u Medinu, devu je zavezao ispred mesdžida i stao na vrata opasan sabljom. Prvi koji ga je primijetio bio je hazreti Omer, radijallahu anhu, koji reče:

„Ono je Umejr, Allahov neprijatelj! Tako mi Allaha, sigurno je došao sa zlom namjerom! Zar on nije taj koji nas je vrijeđao i uznemiravao, a na Dan Bedra obavijestio Kurejšije o našem brojnom stanju?“ Potom je ušao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

„Allahov Poslaniče, onaj Allahov neprijatelj, Umejr, došao je opasan sabljom!“

Pejgamber, alejhis-salatu ve selam, reče:

„Pošalji ga kod mene!“

Omer se vrati kod Umejra, a onda ga čvrsto uhvati za kajš korica njegove sablje, koja bijaše obješena o njegovom vratu, te reče prisutnim ensarijama:

„Uđite kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i čuvajte ga od ovog pokvarenjaka, jer on nije povjerljiv čovjek!“

„Omere!“, rekao je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. *„Pusti ga na miru! A ti, Umejre, priđi!“*

I kada Umejr priđe, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga o razlogu njegova dolaska, na što mu on reče:

„Došao sam zbog svog sina kojeg ste zarobili! Pokažite dobročinstvo prema njemu!“

„Ako je tako, zašto ti je sablja obješena o vratu?“, upitao je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem.

„Allah ih prokleo, kakve su nam koristi donijele sablje?“, rekao je.

„*Reci mi istinu, zašto si došao?*“, ponovo je upitao Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„Došao sam zbog svog sina koji je zarobljen kod vas i ni zbog čega drugog!“, rekao je ponovo Umejr.

Međutim, kada mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

„*A šta je sa uvjetima koje si postavio Safvanu dok ste sjedili u Hidžru?*“

Umejra obuzeše strah i zbunjenost.

„Ne znam, kakve sam mu uvjete postavio?“, upitao je.

Tada mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prepričao njihov razgovor, riječ po riječ i, na kraju, rekao:

„*Allah se umiješao između tebe i posla kojeg si naumio uraditi, a potom te spriječio u tome!*“

„Svjedočim da si ti, uistinu, Allahov Poslanik!“, rekao je Umejr. „Allahov Poslaniče, mi smo poricali Objavu koja ti se spušta sa Neba. O ovome poslu niko nije znao ništa osim mene i Safvana. Tako mi Allaha, o tome te nije mogao obavijestiti niko osim Allaha! Neka je hvala Allahu koji me je doveo ovamo i uputio na pravi put!“ Potom je izgovorio šehadet.

„*Objasnite svom bratu šta je islam i podučite ga Kur'anu!*“, rekao je prisutnima Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je dodao:

„*I oslobodite njegovog zarobljenika!*“

Ashabi su odmah ispunili zapovijed plemenitog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam. Nedugo zatim Umejr je došao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

„Allahov Poslaniče, ja sam bio od onih koji su nastojali da ugase Allahovo svjetlo i učinio mnogo nepravde prema muslimanima. Dopusti mi da se vratim u Mekku i pozovom mekkanske mušrike Allahu, Njegovom Poslaniku i islamu?! Nadam se da će Allah i njima podariti uputu!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dopustio mu je, pa se on vratio u Mekku.

U isto vrijeme Safvan ibn Umejje, neobaviješten o onome što se dogodilo sa Umejrom, govorio je mušricima:

„Bit ćete jako radosni zbog vijesti koja će u Mekku stići za nekoliko dana. To će učiniti da zaboravite bol Bedra!“

Iščekujući dobre vijesti, Safvan je propitivao pridošle karavane i putnike o stanju u Medini. Napokon, u Mekku je stigao jedan konjanik koji mu reče da je Umejr postao musliman.

Stigavši u Mekku, Umejr ibn Vehb, radijallahu anhu, odmah je počeo pozivati mušrike u islam. One koji bi mu se fizički suprostavili, savladavao je silom, a mnogi su prihvatili njegov poziv i prigrlili islam. Pored Ka'be se susreo sa Safvanom ibn Umejjetom i tom prilikom mu rekao:

„Ti si jedan od naših prvaka! Vidiš li da obožavamo kamenje i prinosimo im žrtve? Da li je to vjera? Ja svjedočim da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik!“ Na njegove riječi Safvan nije rekao ništa. Samo je šutio. (Ibn Hišam, II, 306-309; Vakidi, I, 125-128; Ibn Sa'd, IV, 199-201)

Navedeni događaj u srcima vjernika treba se smjestiti kao poruka koja glasi:

„Onaj ko dođe da te ubije, neka oživi u tebi!“

Nakon što su na Bedru ubijeni prvaci Kurejša, a njihovi zarobljenici vezanih ruku za vratove dovedeni u Medinu, Uzvišeni Allah je ponizio sve mušrike, munafike i Jevreje u gradu. Abdullah ibn Ubejj i drugi mušrici koji su bili uz njega kazali su:

„Pobjeda je Muhammedova!“, a potom su, kao muslimani, zakleli se na vjernost Resulullahu, alejhis-salatu ves-selam.[113]

Propis o ratnom plijenu

Budući da nisu bili objavljeni propisi o ratnom plijenu, na Bedru je nastao nesporazum oko njegove podjele. Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, čiji je brat poginuo kao šehid na Bedru, došao je kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći od njega da mu se na ime ratnog plijena dodijeli sablja Se'ida ibn Āsa, kojeg je on lično ubio u borbi. Nakon ovog i drugih sličnih zahtjeva objavljen je prvi ajet sure el-Enfal:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الأَنفَالِ قُلِ الأَنفَالُ لِلّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُواْ اللّهَ وَأَصْلِحُواْ ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُواْ اللّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

„Pitaju te o plijenu. Reci: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici.“ (el-Enfal, 1)

Nadomak Medine Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je ratni plijen na jednake dijelove svim mudžahidima koji su učestvovali u bitki.[114]

113. Buhari, Tefsir, 3/15; Vakidi, I, 121.
114. Ahmed, I, 178, V, 323-324; Ebu Davud, Džihad, 144-145/2737-2744

Kasnije je objavljen 41. ajet spomenute sure, koji je podrobnije definisao propise o ratnom plijenu:

وَاعْلَمُوٓا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي
الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ اِنْ كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ
وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ
وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

„I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi, i siromasima, i putnicima - namjernicima, ako vjerujete u Allaha i u ono što smo objavili robu Našem na dan pobjede, na dan (Bedra) **kada su se sukobile dvije vojske – a Allah sve može.“** (el-Enfal, 41)

Prema navedenom ajetu, jedna petina ratnog plijena pripada Allahu i Njegovom Poslaniku, Poslanikovim bližnjim, siročadima, siromasima i putnicima namjernicima.

Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je svoj dio i podmirio osnovnim životnim namirnicama svoju porodicu, a višak smjestio u državnu blagajnu (bejtu'l-mal), koji je trošio za potrebe muslimana i vojske.[115]

Amr ibn Abese, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio nas je u namazu, a ispred njega je (kao „sutra“[116]) bila deva iz ratnog

115. Buhari, Feraiz, 3, Humus, 1, Nafekat, 3; Muslim, Džihad, 49.

116. Sutre (sutra): zavjesa, zastor. To je stvar (koplje, štap i sl.) koju klanjač stavlja ispred sebe kako bi spriječio prolaznike da mu (po)kvare namaz.

plijena. Kada je završio namaz, sa deve je uzeo jednu otkinutu dlaku i (pokazujući na nju) rekao:

„Od vašeg ratnog plijena nije mi dopušteno više od petine ni koliko je ova dlaka. Međutim, i ova petina se vraća vama (za vaše potrebe).“ (Ebu Davud, Džihad, 149/2755)

I zaista, sve što je bilo u posjedu plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je davao siromašnim ashabima, dok se u njegovoj kući danima nije ložila vatra za kuhanje jela. U mnogo predaja smo obaviješteni da on i njegova porodica uglavnom nisu imali dovoljno hrane ni za samo jedan dan. O tome nam jasno kazuje sljedeća predaja:

Enes, radijallahu anhu, kazuje:

„Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je mnogo blaga iz Bahrejna, pa je rekao:

„Smjestite ga u mesdžid!“

(Do tada) to je bilo najobimnije blago koje je doneseno Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, on je prošao pored njega, a da ga nije ni pogledao. Otišao je na namaz, a po završetku namaza stao je pored blaga i dijelio svakome koga je vidio... Nije napustio mesdžid sve dok nije podijelio i posljednji dirhem.“ (Buhari, Salat, 42, Džizja, 4, Džihad, 172)

Sura el-Enfal objavljena je u Medini, druge godine po hidžri. Budući da veliki dio ove sure govori o Bitki na Bedru, a objavljena je u danima Bedra, nazvana je sura Bedr.

Stepen šehadeta

Stepen šehadeta je najviši stepen koji jedan mu'min može dostići na ovom svijetu. Premda je najniži stepen u Dženetu vrjedniji od ovoga svijeta i svega što je na njemu, šehid će zbog veličine stepena šehadeta i posebne dženetske nagrade željeti da više puta bude vraćen na ovaj svijet i da svakoga puta pogine kao šehid. Uzvišeni Hakk kaže:

وَلَئِن قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللهِ
وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ

„A ako vi na Allahovom putu poginete ili umrete, oprost i milost Allahova su zaista bolji od onoga što oni gomilaju." (Ali Imran, 157)

Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, kazuje:

„Dok smo klanjali namaz sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, neko je prispio na namaz i dok je ulazio u saf, rekao: „Allahu moj, daj mi najvrjednije od onoga što si dao Svojim dobrim robovima!" Poslije namaza Nebijj-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, upita:

„Ko je maločas učinio onu dovu?"

„Ja sam!", rekao je čovjek, pa mu je Allahov Poslanik, alejhis-selam, rekao:

„U tom slučaju tvoj konj treba pasti na koljena, a ti poginuti kao šehid na Allahovom putu!" (Hakim, I, 325/748)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao je šehadetom mnoge ashabe prije nego su oni poginuli na Allahovom putu. Za neke od njih je prilikom pohoda upućivao dovu za njihov

oprost i milost od Allaha Uzvišenog, pa su oni postigli stepen šehadeta. Za Amira ibn Ekva'a, radijallahu anhu, također je uputio dovu, pa je Amir za kratko vrijeme poginuo kao šehid na Hajberu.[117]

To što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u dovama tražio oprost za svoje ashabe, koji su uistinu i poginuli kao šehidi, pokazuje koliko je visok stepen šehadeta. Zbog toga su časni ashabi Pejgamberove, sallallahu alejhi ve sellem, dove smatrali radosnim nagovještajima šehadeta.

Ebu Katade, radijallahu anhu, prenosi da je naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom sjedio sa svojim časnim ashabima, a potom ustao na noge i rekao:

„Najvrjednije djelo je iman u Allaha i džihad na Njegovom putu!"

Neko od prisutnih je upitao: „Allahov Poslaniče, ako poginem na Allahovom putu, hoće li to biti otkup za moje grijehe?"

„Da!", rekao je Resul-i Ekrem, sallallahua lejhi ve sellem. *„Ako pogineš na Allahovom putu boreći se strpljivo, nadajući se nagradi samo od Allaha i ne okrećući leđa neprijatelju, to će biti otkup za tvoje grijehe, osim duga. Tako mi je rekao Džibril!"* (Muslim, Imare, 117; Tirmizi, Džihad, 33/1712)

U drugoj predaji je rekao:

„Allah će šehidu oprostiti sve grijehe, osim tuđeg prava (hak)!" (Muslim, Imare, 119)

Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima:

117. Muslim, Džihad, 123, 132; Buhari, Megazi, 138.

„Sinoć sam u snu vidio dvojicu ljudi. Došli su kod mene, a potom me izveli na jedno stablo drveta. Odatle su me odveli do jedne lijepe i skupocjene kuće kakvu do tada nikada prije nisam vidio. Potom mi rekoše: 'Ova prelijepa kuća je šehidski dvorac!'" (Buhari, Džihad, 4, Dženaiz, 93)

Naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao je posebnu pažnju časnim ashabima koji su poginuli kao šehidi: obradovao ih je Džennetom, utješio njihove bližnje i podstakao ostale ashabe da teže ka stepenu šehadeta.

Džabir, radijallahu anhu, kazuje:

„Pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, doneseno je mrtvo tijelo mog oca, na kojem je bila izvršena *musla*.[118] Htio sam da otkrijem njegovo lice, ali me prisutni spriječiše u tome kako se ne bih rastužio od tog prizora. Tom prilikom Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Njemu meleki neprestano prave hlad svojim krilima!" (Buhari, Dženaiz, 3, 35, Džihad, 20; Muslim, Fedailu's-sahabe, 129-130)

Biti šehid, u stvarnosti, ne znači umrijeti, nego živjeti oblikom života koji ne možemo razumjeti i biti počašćen vječnim počastima i blagodatima. U tom smislu Uzvišeni Allah je naredio da se za šehide ne govori da su „mrtvi":

وَلاَ تَقُولُواْ لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبيلِ اللهِ أَمْوَاتٌ
بَلْ أَحْيَاء وَلَكِن لاَّ تَشْعُرُون

118. Musla: masakriranje lica ubijenog odsijecanjem nosa, ušiju i sl. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, strogo je zabranio taj čin čak i prema životinjama. (Vidi: Buhari, Mezalim, 30, Zebaih, 25; Ebu Davud, Džihad, 110)

„I ne recite za one koji su na Allahovom putu poginuli: 'Mrtvi su!' Ne, oni su živi, ali vi to ne znate!" (el-Bekara, 154)

وَلاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاء
عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللّهُ مِن فَضْلِهِ
وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُواْ بِهِم مِّنْ خَلْفِهِمْ أَلاَّ خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَيَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللّهِ وَفَضْلٍ
وَأَنَّ اللّهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِين

„Nikako ne smatraj mrtvima one koji su na Allahovu putu izginuli! Ne, oni su živi i u obilju su kod Gospodara svoga, radosni zbog onoga što im je Allah od dobrote Svoje dao i veseli zbog onih koji im se još nisu pridružili, za koje nikakva straha neće biti i koji ni za čim neće tugovati; radovaće se Allahovoj nagradi i milosti i tome što Allah neće dopustiti da propadne nagrada onima koji su bili vjernici." (Ali Imran, 169-171)

Šehidi su pohvaljeni od strane Gospodara svjetova, a kod ljudi su poštovani i cijenjeni. O tome Zija Paša, u stihu, lijepo kaže:

Ko žrtvuje život da bi pružio pomoć vjernicima,
Oni će ga poštovati sve do Dana proživljenja!

Na Sudnjem danu šehidi će se poznavati po mirisu lijepom poput miska, koji će se širiti iz njihovih rana i krvi. Ljudi će posvjedočiti njihovu vrijednost i ugled. Zbog toga se blagoslovljena krv šehida ne čisti, a njegovo tijelo ne gasuli.

Opisujući koliko je Uzvišeni Allah olakšao smrt šehida, Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Šehid osjeti bol smrti kao što vi osjetite bol prilikom ujeda mrava.“ (Tirmizi, Fedailu'l-džihad, 26/1668; Nesai, Džihad, 35; Ibn Madže, Džihad, 16)

Uzvišeni Allah podstiče Svoje robove na džihad i šehadet u sljedećem ajetu:

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالآخِرَةِ وَمَن يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيُقْتَلْ أَو يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

„I neka se zato na Allahovu putu bore oni koji ne žale da žrtvuju život na ovome svijetu za onaj svijet. A onoga ko se bori na Allahovu putu, pa pogine ili pobijedi, Mi ćemo, sigurno, obilno nagraditi.“ (en-Nisa, 74)

Ponos i dika svih svjetova, naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, sasvim je iskreno želio da pogine kao šehid, izražavajući tu želju riječima:

„Kada ne bih prouzrokovao teškoću svom ummetu, ne bih izostao ni od jedne vojne izvidnice i volio bih da poginem na Allahovom putu, zatim da budem proživljen, zatim da poginem, potom da budem proživljen i da opet poginem.“ (Buhari, Iman, 36; Muslim, Imare, 103, 107)

Jednom prilikom Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je hazreti Omera, radijallahu anhu, u košulji, pa ga je upitao:

„Da li je to nova ili oprana košulja?“

„Nije nova, oprana je, Allahov Poslaniče!“, rekao je hazreti Omer.

„Odjeni novo, živi zahvalno i umri kao šehid!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Ahmed, II, 89)

Na taj način je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nagovijestio hazreti Omeru da će poginuti kao šehid.

Jednom prilikom Nebijj-i Muhterem, sallallahu alejhi ve sellem, išao je na brdo Uhud zajedno sa hazreti Ebu Bekrom, Omerom i Osmanom, radijallahu anhum edžme'in. U jednom trenutku Uhud se zatresao, pa je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, udario nogom o tle i rekao:

„Smiri se, o Uhud! Na tebi se nalazi Vjerovjesnik, siddik i dvojica šehida!“ (Buhari, Ashabu'n-Nebijj, 6; Tirmizi, Menakib, 18/3703; Nesai, Ahbas, 4)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, u svojim dovama je često molio:

„Allahu moj, opskrbi me šehadetom na Tvom putu i učini da moja smrt bude u gradu Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!“ (Buhari, Fedail'ul-Medine, 12) I uistinu, Allah mu je darovao taj stepen. Njegova kći, Hafsa, radijallahu anha, naša majka, kaže:

„Kada sam čula dovu moga oca, u čudu sam ga upitala:

„Kako to?“ (Da pogineš kao šehid i to u Medini!)

„Ako Allah bude htio, tako će biti!“, rekao je.

Ljudi su se čudili hazreti Omerovoj dovi sve dok nije poginuo kao šehid. (Ibn Hadžer, *Fethu'l-Bari*, IV, 101)

U sljedećem hadisu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ističe da svaki musliman treba željeti smrt šehida:

„Onaj ko bude od Allaha iskreno želio šehadet Allah će mu dati stepen šehida pa makar umro u svojoj postelji.“ (Muslim, Imare, 156)

Pored navedenog, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, među šehide je ubrajao i neke muslimane koji nisu poginuli u borbi. Naime, jednom prilikom upitao je svoje ashabe:

„Koga vi smatrate šehidom?“

„Allahov Poslaniče, šehid je onaj ko bude ubijen na Allahovom putu!“, rekli su.

„U tom slučaju, u mom ummetu je malo šehida!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„Ko su još šehidi, Allahov Poslaniče?“, upitali su.

„Šehid je onaj ko bude ubijen na Allahovom putu, šehid je ko umre na Allahovom putu, šehid je ko umre od zarazne bolesti, šehid je ko umre od proljeva, šehid je ko umre gušenjem.“ (Muslim, Imare, 165; Ibn Madže, Džihad, 17)

U nekim predajama Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, među šehide je svrstao i one koji budu ubijeni braneći svoj imetak, krv, vjeru i porodicu.[119]

Hazreti Zejnebin dolazak u Medinu

Kada je Ebu'l-Ās, zet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pušten na slobodu, nakon što je bio zarobljen na Bedru, vratio se u Mekku i dopustio hazreti Zejnebi da preseli u Medinu. Oko mjesec dana poslije Bedra, Resulullah, sallallahu alejhi ve

119. Vidi: Buhari, Mezalim, 33; Muslim, Iman, 266; Ebu Davud, Sunnet, 28-29; Tirmizi, Dijat, 21.

sellem, poslao je Zejda ibn Hariseta i jednog ensariju da dočekaju hazreti Zejneb, rekavši im:

„U dolini Je'džidž čekajte dok Zejneb ne stigne do vas, pa kada se nađete s njom, dovedite mi je!"

Hazreti Zejneb, radijallahu anha, izvršila je pripreme za put. Ebu'l-Asov brat, Kināne, doveo je devu na čijoj grbi se nalazila nosiljka poput male sobice. Hazreti Zejneb je ušla u nosiljku i usred dana izišli su iz Mekke. Kinane je objesio o rame luk i tobolac, jašući na svom konju.

Vijest o tome brzo se proširila među Kurejšijama, te nekoliko njih krenuše za njima kako bi hazreti Zejnebu vratili natrag. Stigli su ih u mjestu Zītuvā. Mušrik po imenu Hebbar ibn Esved kopljem je pogodio Zejnebinu nosiljku i oborio je na jednu stijenu. Hazreti Zejneb, radijallahu anha, bila je trudna i prilikom tog pada pobacila je svoje nerođeno dijete. U tom kobnom trenutku hazreti Zejneb bila je sva u krvi i na velikoj muci. Kinane je skočio na zemlju i izvukao strijelu iz tobolca, vičući:

„Neka se niko ne približava ili ću ga ustrijeliti!"

Goniči ustukoše i odustaše od svoje nakane. Međutim, na to mjesto je stigao Ebu Sufjan sa još nekoliko mušrika. Rekao je Kinanetu:

„Čovječe, ne odapinji strijelu na nas, želimo razgovarati s tobom!"

Kinane je spustio luk i dopustio Ebu Sufjanu da se približi. Kada je prišao blizu, Ebu Sufjan mu reče:

„Nisi ispravno postupio! Izveo si ovu ženu iz grada na očigled cijelog svijeta, a znaš kakve su nas nedaće pogodile zbog Muhammeda! Ukoliko bi ti njegovu kćer izveo javno iz grada i

odveo je k njemu, ljudi će to shvatiti kao poniženje i slabost koji su proistekli iz nesreće koja nas je pogodila. Kunem ti se životom, nama uopće nije važno da Zejneb držimo u Mekki i da je spriječimo kako bi otišla svome ocu! Ona nikako ne može biti predmet naše osvete. Nego, poslušaj me, vrati Zejneb u Mekku! A kada se utišaju glasine i kada ljudi saznaju da smo je vratili natrag, u tajnosti iziđi iz Mekke i odvedi je njenom ocu!"

Kinane je prihvatio njegov prijedlog. Vratili su se u Mekku i nakon nekoliko dana boravka u gradu, kada se prestalo govoriti o Zejnebinom slučaju, u noći su izišli iz Mekke. U dolini Jeđdiđ dočekali su ih Zejd ibn Harise i njegov prijatelj, koji su preuzeli hazreti Zejneb, radijallahu anha, i odveli je njenom plemenitom ocu.[120]

Ebu'l-As je šeste godine po hidžri ponovo zarobljen na trgovačkom putu. Predvodio je kurejšijsku karavanu kojoj su ashabi presjekli put i doveli je u Medinu. Pred zoru Ebu'l-As je poslao vijest hazreti Zejnebi, tražeći njenu zaštitu. I dok je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, predvodio ashabe na sabah-namazu, Zejneb je sa vrata svoje sobe povikala:

„O ljudi, ja sam Zejneb, kći Allahovog Poslanika! Pružila sam zaštitu Ebu'l-Asu!"

Kada je završio namaz, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„*I mi pružamo zaštitu onome koga si ti uzela pod svoju zaštitu!*"

Potom je došao kod nje, a ona mu reče:

„Ebu'l-As je od nas i otac je moje djece!"

120. Ibn Hišam, II, 297-299; Ibn Abdil-Berr, IV, 1854; Ibn Kesir, el-Bidaje, III, 362-363

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je grupu ashaba koji su zaplijenili Ebu'l-Asovu robu, i rekao im:

„Mi bismo voljeli kada biste vratili ovom čovjeku njegovu robu, ali ako se ne slažete, to je vaše pravo!"

„Vratit ćemo mu, Allahov Poslaniče!", rekli su oni.

Poslije toga Ebu'l-As se vratio u Mekku sa trgovačkom robom i predao je njenim vlasnicima. Kada je završio sa tim poslom, rekao je Kurejšijama:

„Kurejšije, ima li neko da nije uzeo svoj dio robe?"

„Tako nam Allaha, nema!", odgovorili su.

„Jesam li ispunio preuzetu obavezu od vas?"

„Da, tako nam Allaha, ispunio si! Allah neka te dobrim nagradi, jer zaista si pošteno i časno obavio svoj posao!", rekli su.

„Eto", rekao je on, „ja sada svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik! Tako mi Allaha, htio sam kod njega primiti islam, ali se pobojah da ćete pomisliti kako sam to uradio da bih se domogao vaše robe."

Poslije toga Ebu'l-As se vratio u Medinu kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On mu je dao Zejnebu u skladu prethodno sklopljenog braka, a po mišljenju nekih učenjaka, ponovo ih je vjenčao. (Vakidi, II, 553-554; Ibn Sa'd, VIII, 32-33)

Jevreji i pohod na Benu Kajnuka (ševval, 2/ april, 624)

U predgrađu Medine živio je prilično veliki broj Jevreja, koji su svojevremeno govorili da će Arapima biti poslan poslanik. Međutim, potajno su iščekivali da će on, ipak, biti od njih. Kada je posljednji Allahov Poslanik, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem,

koji je bio jedan od Arapa a ne od Jevreja, dobio poslanstvo, obuzela ih je velika ljubomora zbog toga i odjednom su počeli poricati. O tome Uzvišeni Allah kaže:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لاَ تَعْبُدُونَ إِلاَّ اللّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَاناً
وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُواْ لِلنَّاسِ حُسْناً وَأَقِيمُواْ
الصَّلاَةَ وَآتُواْ الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلاَّ قَلِيلاً مِّنكُمْ وَأَنتُم مِّعْرِضُونَ

„I kada smo od sinova Israilovih zavjet uzeli da ćete se jedino Allahu klanjati, i roditeljima, i bližnjima, i siročadi, i siromasima dobročinstvo činiti, a ljudima lijepe riječi govoriti i namaz obavljati i zekat davati, i vi ste se poslije, izuzev vas malo, izopačili i zavjet iznevjerili.“ (el-Bekare, 83)

بِئْسَمَا اشْتَرَوْاْ بِهِ أَنفُسَهُمْ أَن يَكْفُرُواْ بِمَا أَنَزَلَ اللّهُ بَغْياً أَن
يُنَزِّلُ اللّهُ مِن فَضْلِهِ عَلَى مَن يَشَاء مِنْ عِبَادِهِ فَبَآؤُواْ
بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ

„Jadno je to za što su se prodali: da ne vjeruju u ono što Allah objavljuje, samo iz zlobe što Allah, od dobrote Svoje, šalje Objavu onome kome On hoće od robova Svojih; i navukli su na sebe gnjev za gnjevom – a nevjernike čeka sramna patnja.“ (el-Bekare, 90)

Jedan od uzroka njihovih postupaka jeste njihova lakomost i ljubav prema ovosvjetskom životu. Uzvišeni Allah u sljedećem ajet-i kerimu otkriva tu njihovu osobinu:

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ
أَشْرَكُواْ يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ

„(Moj Poslaniče!) **I naći ćeš ih, sigurno, da više žude za životom od svih ostalih ljudi, čak i od mnogobožaca; svaki bi volio poživjeti hiljadu godina, mada ga to, i kada bi toliko živio, ne bi od patnje udaljilo! A Allah dobro vidi ono što oni rade!“** (el-Bekare, 96)

Pored navedenog, Jevreji su imali dominaciju u trgovini, bili su bogati i moćni. Iz tog razloga smatrali su da su iznad ostalih ljudi:

نَحْنُ أَبْنَاءُ اللهِ وَأَحِبَّاؤُهُ

„I Jevreji i kršćani kažu: 'Mi smo djeca Božija i miljenici Njegovi.' Reci: 'Pa zašto vas onda On kažnjava zbog grijehova vaših?' A nije tako! Vi ste kao i ostali ljudi koje On stvara: kome hoće On će oprostiti, a koga hoće, On će kazniti. Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i na onome što je između njih, i Njemu će se svi vratiti.“ (el-Maide, 18)

Kada bi bili opomenuti kaznom zbog svojih loših postupaka, govorili bi:

لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلاَّ أَيَّاماً مَّعْدُودَةً

„Oni govore: 'Vatra će nas doticati samo neko vrijeme.' Reci: 'Da li ste o tome dobili od Allaha obećanje – jer, Allah će sigurno ispuniti obećanje Svoje – ili na Allaha iznosite ono što ne znate?'“ (el-Bekare, 80)

Međutim, Uzvišeni Hakk je obzananio da to neće biti tako:

بَلَى مَن كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ
فَأُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

„A nije tako! Oni koji budu zlo činili i grijesi njihovi ih budu sa svih strana stigli, oni će stanovnici Džehennema biti i u njemu će vječno ostati.“ (el-Bekare, 81)

Premda su Jevreji prethodno napravili sporazum sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, ipak nisu mogli a da ne ispolje svoje neprijateljstvo i mržnju prema njemu i muslimanima. Počeli su da izazivaju nesporazume među plemenima, trudeći se da otvore vrata smutnji i neredu. Njihova nastojanja Uzvišeni Allah je obznanio Svome Poslaniku i vjernicima na sljedeći način:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لاَ يَأْلُونَكُمْ
خَبَالاً وَدُّواْ مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاء مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الآيَاتِ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُون. هَاأَنتُمْ
أُوْلاء تُحِبُّونَهُمْ وَلاَ يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ
قَالُواْ آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْاْ عَضُّواْ عَلَيْكُمُ الأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُواْ
بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ. إِن تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ
تَسُؤْهُمْ وَإِن تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُواْ بِهَا وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لاَ
يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

„O vjernici, za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam samo propast žele: jedva čekaju da muka dopadnete, mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa. Mi vam iznosimo dokaze, ako pameti imate. Vi njih volite (tj. voljeli bi da oni postanu muslimani)**, a oni vas ne vole, a vi vjerujete u sve Knjige. Kad vas sretnu, govore: 'Vjerujemo!' – a čim se nađu nasamo, od srdžbe prema vama grizu vrhove prsta svojih. Reci: 'Umrite od muke!' – Allahu su, zaista, dobro poznate misli svačije. Ako kakvo dobro dočekate, to ih ozlojedi, a zadesi li vas kakva nevolja, obraduju joj se. I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade."** (Ali Imran, 118-120)

Kao što vidimo, Jevreji, koji su skrivali svoju mržnju, zlobu i zavist prema muslimanima, bili su jako uznemireni zbog njihove pobjede na Bedru. Štaviše, ovoga puta njihovo pleme Benu Kajnuka je prekinulo ugovor koji su bili napravili sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem. Štaviše, iskazivali su i svoju spremnost na eventualnu borbu s muslimanima.

Zajedno sa svojim velikim prijateljem, kolovođom munafika, Abdullahom ibn Ubejjom, načinili su od jevrejske čaršije kazan u kojem su kuhali mnoge spletke. U svojim lošim namjerama otišli su toliko daleko da su počeli kovati zavjere protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripremajući njegovu likvidaciju.

U neprijateljstvu i netrpeljivosti prema muslimanima prevršili su svaku mjeru i otpočeli sukob sa muslimanima nakon što je u čaršiji Benu Kajnuka jedan njihov zlatar nemoralno nasrnuo na jednu muslimanku u svom dućanu. Njen vapaj i zapomaganje čuo je jedan musliman koji je bio u prolazu, koji je odmah skočio i ubio zlatara. Jevreji su se potom okomili na tog muslimana i udarali

ga dok nije pao kao šehid. Na taj način je definitivno prekinut sporazum između muslimana i Jevreja. Poslije toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupio Jevreje i obratio im se sljedećim riječima:

„O skupino Jevreja, bojte se Allaha! Čuvajte se da vas ne pogodi nesreća i kazna koja je pogodila Kurejšije! Zato primite islam, jer vi znate da sam ja Poslanik. Vi to nalazite u svojoj Knjizi kao obećanje koje ste primili od Allaha."

Na taj način ih je upozorio da će platiti cijenu za svoje loše postupke, jer muslimani nisu željeli prekinuti sporazum koji su imali s njima. Potom im je ponudio da naprave novi sporazum, međutim njihov odgovor je glasio:

„Muhammede, zar misliš da smo mi Kurejšije koji ne znaju ništa o ratovanju? Mi smo bolji ratnici od njih, pa ako se usudiš na borbu s nama, saznat ćeš, već, šta je pravi rat!"

Nakon toga Uzvišeni Hakk je objavio sljedeći ajet:

قُل لِّلَّذِينَ كَفَرُواْ سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ
وَبِئْسَ الْمِهَادُ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا

„Reci onima koji neće da vjeruju: 'Bićete pobijeđeni i u Džehennemu okupljeni, a on je grozno boravište!' Imate pouku u dvjema vojskama koje su se sukobile: jednoj, koja se borila na Allahovu putu, i drugoj, nevjerničkoj, kojoj se činilo da pred sobom ima dva puta više protivnika. A Allah Svojom pomoći čini moćnim onoga koga On hoće. To je, zaista, dalekovidnim pouka." (Ali Imran, 12-13)[121]

121. Vidi: Ebu Davud, Haradž, 21-22/3001.

Jevreji, koji su svojevremeno rekli Musau, alejhis-selam:

فَاذْهَبْ أَنتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ

„'O Musa' – rekoše oni – 'dok god su oni u njoj mi nećemo u nju ulaziti! Hajde ti i Gospodar tvoj pa se bijte, mi ćemo ovdje ostati!'" (el-Maide, 24), odbacujući džihad koji im je bio naređen od njihova Gospodara, ovoga puta su se odvažili i sa velikim žarom tražili borbu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je zastavu hazreti Aliji, radijallahu anhu, i poveo svoje ashabe na pleme Benu Kajnuka. Jevreji su se povukli iza svojih zidina. Iako su zajedno sa munaficima bili planirali napraviti zamku muslimanima, iza svojih zidina nisu mogli ni izići, a niti bacati strijele, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio čvrstu opsadu, a protiv munafika poduzeo sve mjere opreza.

Kolovođa munafika, Abdullah ibn Ubejj, dao im je savjet da se povuku iza zidina i obećao im da će biti zajedno s njima, ali zbog straha nije ispunio obećanje, već ih je ostavio na cjedilu.

Opasada je trajala petnaest dana. Srca Jevreja ispunila su se strahom i kada su uvidjeli da im obećana pomoć neće doći, nisu imali drugog izbora osim da se predaju. Pognuli su glave i čekali kaznu.

Pleme Benu Kajnuka prije toga je bilo u savezu sa arapskim plemenom Hazredž, stoga je kolovođa munafika Abdullah ibn Ubejj, koji je također bio Hazredžlija, zatražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im oprosti, premda je po ustaljenom običaju trebalo da budu pogubljeni.

Kako je bilo još onih koji su tražili njihovo pomilovanje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio im je, ali pod uvjetom da napuste predgrađe Medine i odsele u Siriju. Na putu ka Siriji svratili su kod Jevreja u mjestu Vadi'l-kura, kod kojih su ostali mjesec dana. Oni su im dali deve za jahanje i hranu za put, a nakon toga su nastavili svoj put ka Siriji. Međutim, u mjestu u kojem su se bili nastanili samo nekolicina njih je preživjelo.[122]

Pohod na Sevik (zu'l-hidždže, 2/ maj, 624)

Poslije Ebu Džehlove smrti na čelo plemena Kurejš došao je Ebu Sufjan. Zbog teškog poraza na Bedru on se zavjetovao da će se osvetiti muslimanima. Okupio je dvije stotine konjanika sa kojima je stigao na jedan sat hoda od Medine i tu se ulogorio. Saborce je ostavio na tom mjestu, a on je, koristeći se tamom noći, došao do Medine, u jevrejsko pleme Benu Nadīr. Poglavar plemena i čuvar plemenske riznice, Sellam ibn Miškem, lijepo je ugostio Ebu Sufjana i u razgovoru s njim otkrio mu neke pojedinosti vezane za muslimane.

Nakon što se vratio svojim saborcima, ujutro je odabrao jednu grupu i uputio ih prema Medini. Ovi su nadomak Medine susreli se sa ensarijom Sa'ad ibn Amrom i ubili ga. Potom su zapalili nekoliko palmika i dali se u bijeg, jer su ih neki muslimani vidjeli i prepoznali. Ebu Sufjan je smatrao da je na taj način ispunio svoj zavjet i u strahu da za njim ne krene potjera, odmah se vratio u Mekku. Kada je o tome obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je krenuo u potjeru za njim, međutim Ebu Sufjan je već bio daleko. Da bi lakše bježali, mušrici su iza sebe ostavili vreće pune prženog brašna (sevik), pa je ovaj pohod nazvan po tome.[123]

122. Ibn Hišam, II, 426-429; Vakidi, I, 176-180; Ibn Sa'ad, II, 28-30
123. Ibn Hišam, II, 422-423; Vakidi, I, 181-182; Ibn Sa'ad, II, 30.

Vjenčanje hazreti Alije i hazreti Fatime

U drugoj godini poslije hidžre Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vjenčao je hazreti Aliju i hazreti Fatimu, radijallahu anhuma.

Još prije toga hazreti Fatimu su dolazili prositi hazreti Ebu Bekr, Omer i mnogi drugi uglednici iz plemena Kurejš, ali je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbacivao njihove ponude, govoreći:

„U pogledu Fatime čekam Allahovu odredbu!"

Iz tog razloga hazreti Alija se nije usuđivao zaprositi Fatimu, premda su mu to savjetovali mnogi rođaci iz plemena Benu Hašim. Kasnije je, na insistiranje svojih bližnjih, ipak otišao kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.[124] O tome je hazreti Alija, radijallahu anhu, ispričao sljedeće:

„Ušao sam kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Izgledao je tako dostojanstveno i impozantno. Sjeo sam ispred njega i šutio. Nisam mogao da govorim.

„Zašto si došao? Treba li ti šta?", upitao me je. *„Sigurno si došao da zaprosiš Fatimu?"*

Na njegovo pitanje jedva sam rekao: „Da!" (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, III, 379)

Nakon što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio hazreti Alijinu ponudu, dogovoren je vjenčani dar (mehr) od 480 dirhema. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preporučio je da se za dvije trećine tog novca kupi miris, a za jednu trećinu odjeća.[125]

124. Ibn Sa'd, VIII, 19.
125. Ibn Sa'd, VIII, 19.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio je ruho za Fatimu, radijallahu anha, a to su: jedan ogrtač od baršuna (kadife), jedna posuda za vodu i jedan minder ispunjen miomirisnom travom zvanom „izhir".[126] Hazreti Bilalu je rekao:

„Bilale, volio bih kada bi moj ummet uveo običaj gozbe prilikom vjenčanja!", a potom je zatražio od njega da pripremi jelo.

Da bi se pripremilo jelo, hazreti Alija je svoj štit dao u zakup jednom Jevrejinu za nešto ječma. Gozba se sastojala od slatkog jela poznatog kao „hajs".[127]Muhadžiri i ensarije dolazili su u grupama i jeli, a potom bi se razilazili. (Ibn Sa'd, VIII, 23; Abdur-Rezzak, V, 487; Dijarbekri, I, 411)

Poslije toga plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je vodu za abdest, pa kada je završio sa uzimanjem abdesta, pozvao je hazreti Aliju i blago ga poprskao abdestnom vodom po prsima i između plećki. Isto je uradio i hazreti Fatimi, a onda joj je kazao da ju je vjenčao za najboljeg iz svoje porodice. Potom je proučio dovu:

„Allahu moj, nju i porod njezin stavljam pod Tvoje okrilje od prokletog šejtana!" (Ibn Sa'd, VIII, 24; Dijarbekri, I, 411)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, savjetovao je svojoj kćeri Fatimi da vodi brigu o kućanskim poslovima, a svome zetu, Aliji, da upravlja poslovima izvan kuće.[128]

Usame ibn Zejd, radijallahu anhuma, kazuje:

126. Nesai, Nikah, 81.
127. To je jelo koje se pravi miješanjem hurmi bez košpica, čistog putera i procijeđenog kiselog mlijeka (jogurta), po čemu se pospe prženo brašno.
128. Kasani, IV, 24.

„Sjedio sam kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kada dođoše Alija i Abbas i zatražiše dozvolu da uđu.

„*Znaš li zbog čega su došli?*“, upitao me je.

„Ne, ne znam!“, rekao sam.

„*Ali ja znam!*“, rekao je. „*Dopusti im da uđu!*“

Kada su ušli, rekoše:

„Allahov Poslaniče, došli smo da te pitamo koga najviše voliš od svoje porodice!“

„*Fatimu, kćer Muhammedovu!*“, rekao je.

„Ne pitamo te o onima koji su od tvoje krvi, nego od tvojih bližnjih?“

„*Od moje porodice najdraži mi je Usame ibn Zejd, kojem je Allah darovao Svoju blagodat (upute) i kojem sam ja ukazao počast.*“

„A poslije njega?“, upitali su.

„*Alija ibn Ebi Talib!*“

Tada Abbas, radijallahu anhu, reče:

„Allahov Poslaniče, amidžu si učinio posljednjim!“

„*Alija je učinio hidžru prije tebe!*“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Tirmizi, Menakib, 40/3819)

Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, kazuje:

„Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na tlu je povukao četiri linije, a potom upitao:

„*Znate li zašto sam povukao ove linije?*“

„Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju!“, rekli su ashabi.

„Među ženama u Džennetu najvrjednije su: Hatidža bint Huvejlid, Fatima bint Muhammed, Merjem bint Imran i Asija bint Muzahim.“ (Ahmed, I, 293)

U pogledu svoje porodice, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posvećivao je veliku pažnju njihovom obrazovanju, duhovnom odgoju i pripremanju za vječni svijet. Naprimjer, kada je objavljen ajet iz sure Ahzab:

يَا نِسَاء النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاء إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا. وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًاوَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

„O žene Vjerovjesnikove, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, (pred stranim muškarcima) **na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno, i neusiljeno govorite! U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte, i zekat dajite, i Allahu i Poslaniku Njegova slušajte! Allah želi da**

od vas, o Ehl-i bejtu, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti!" (el-Ahzab, 32-33), Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, šest mjeseci je svakoga jutra, odlazeći na sabah-namaz, svraćao na hazreti Fatimina vrata, govoreći:

„*Ustanite na namaz, o Ehl-i bejtu!* ***Allah želi da od vas grijehe odstrani i da vas potpuno očisti!***" (Tirmizi, Tefsir, 33/3206)

Također, povremeno je dolazio na hazreti Fatimina i Alijina vrata u dubokoj noći i, podstičući ih na stjecanje vječnog kapitala koji se nalazi u tehedždžud-namazu, kucao je na vrata, govoreći:

„*Zar nećete klanjati namaz?*" (Buhari, Tehedždžud, 5)

Hazreti Alija, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Fatimu je njen otac najviše volio u cijeloj porodici. Na njenim rukama bili su žuljevi od ručnog mlina za mljevenje brašna i mješine u kojoj je donosila vodu. Kada bi brisala kuću podizala je prašinu koja bi padala po njenoj glavi i odjeći. Jednom prilikom Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bili su dovedeni robovi i robinje (zarobljenici), pa sam joj rekao: „Kako bi bilo da odeš kod svog oca i zatražiš sebi robinju?"

Fatima je otišla, ali je kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, zatekla neke ljude s kojima je razgovarao. Nije htjela da ga uznemirava. Narednog dana Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao je kod nje i upitao je:

„*Kćeri, da nisi trebala nešto?*"

Međutim, ona je šutjela, pa sam se ja umiješao, rekavši:

„Allahov Poslaniče, ja ću objasniti!", i ispričao sam o čemu se radi. Nakon što me je saslušao, rekao je:

„Fatima, boj se Allaha! Ispunjavaj ono što ti je Allah zapovjedio, izvršavaj obaveze prema porodici, a kada legneš u postelju, reci Subhanallah, 33 puta, el-Hamdu lillah, 33 puta, i Allahu ekber, 34 puta. To je ukupno stotinu, i vrjednije je od robinje (koja bi te služila)!"

„Ja sam zadovoljna Allahom i Njegovim Poslanikom!", rekla je Fatima.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije joj dao robinju." (Ebu Davud, Haradž, 19-20/2988)

U drugoj predaji navodi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Tako mi Allaha, dok ashabi-suffe stavljaju kamene ploče na stomak zbog gladi, a ja nemam čime da ih nahranim, kako ću vam omogućiti da imate slugu! Za zarobljene robove uzet ću otkup i potrošit ću ga za potrebe ashaba na sofama." (Ahmed, I, 106)

Sevban, radijallahu anhu, oslobođeni rob Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

„Kada bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo na putovanje, posljednja osoba s kojom bi se opraštao bila je njegova kći, Fatima, radijallahu anha, a kada bi se vratio sa puta, prvo bi svratio kod nje. Tako je, jednom prilikom, vratio se iz pohoda i bio došao pred Fatiminu kuću. Međutim Fatima je na vratima bila objesila zavjesu, a na ruke svojih sinova, Hasana i Husejina, stavila po jednu srebrnu narukvicu. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, došao je pred vrata, ali nije htio ući unutra. Fatima je shvatila šta je uzrok tome, pa je pokidala zavjesu, a narukvice skinula sa ruku dvojice dječaka. Potom je jednu narukvicu raspolovila i dala svakom od njih po jednu polovicu. Hasan i Husejin su plačući došli kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, a on im uze iz ruku narukvicu, pa reče:

„Sevbane, otiđi sa ovom narukvicom i predaj je toj i toj porodici – u Medini. Sevbane, ova dvojica (Hasan i Husejin) su moj Ehl-i bejt! Ne želim da na ovom svijetu potroše ljepote koje im je Allah darovao! Sevbane, Fatimi kupi ogrlicu od (životinjskih) tetiva, a dječacima narukvice od kostiju!" (Ebu Davud, Teredždžul, 21/4213)

Ljubav prema Ehl-i bejtu

Pod izrazom „Ehl-i bejt" misli se na sve članove porodice koji žive u jednoj kući. U ovom slučaju, Ehl-i bejt su svi članovi porodice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: njegove časne supruge i djeca. U Ehl-i bejt se ubrajaju Alija, Džafer, Akil, Abbas i njihove porodice. Kao što je naređeno muslimanima da donose salavate i selame na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, naređeno im je da vole i poštuju njegov Ehl-i bejt.[129]

Ehl-i bejtu je zabranjeno uzimati zekat. Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je hazreti Hasana kako u usta stavlja hurmu koja je donesena kao zekat, pa mu je naredio da je odmah izvadi iz usta, a potom rekao:

„Zar ne znaš da Muhammedova porodica ne jede ništa od zekata?!" (Buhari, Zekat, 57; Ahmed, I, 200)

Zejd ibn Erkam, pripovijeda:

„Jednoga dana Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obratio nam se u mjestu Humma, koje se nalazi između Mekke i Medine. Nakon što se zahvalio, veličajući Allaha, posavjetovao nas je riječima:

„O ljudi, ja sam samo čovjek, uskoro će doći izaslanik moga Gospodara (melek smrti) i ja ću mu se odazvati. Ostavljam vam dvije veoma važne stvari: prva od njih je Allahova Knjiga, u kojoj je

129. Ahmed, VI, 323.

uputa i svjetlo. Slijedite Allahovu Knjigu i čvrsto je se držite!" Potom je govorio o Allahovoj Knjizi, podstičući i upozoravajući na nju. Potom je nastavio govoriti:

„I ostavljam vam svoj Ehl-i bejt! Bojte se Allaha i poštujte moj Ehl-i bejt! Bojte se Allaha i poštujte moj Ehl-i bejt! Bojte se Allaha i poštujte moj Ehl-i bejt!"

„Zejde, a ko je njegov Ehl-i bejt!", upitali su. „Da li su njegove supruge Ehl-i bejt?"

„Da, njegove supruge su od Ehli bejta, međutim njegov pravi Ehl-i bejt su oni kojima je poslije njega zabranjeno uzimanje sadake!", rekao je Zejd.

„A ko su oni?", upitan je ponovo.

„To je Alijina, Akīlova, Džaʼferova i Abbasova porodica!" (Muslim, Fedailu's-sahabe, 36)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Volite Allaha zbog blagodati kojima vas je obasuo! Mene volite zbog vaše ljubavi prema Allahu, a moj Ehl-i bejt volite zbog ljubavi prema meni!" (Tirmizi, Menakib, 31/3789)

Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je za ruke svoje blagoslovljene unuke, Hasana i Husejina, a potom rekao:

„Ko voli mene, ovu dvojicu i njihovog oca i majku, na Sudnjem danu će biti zajedno sa mnom!" (Tirmizi, Menakib, 20/3733)

Časni ashabi su voljeli Ehl-i bejt i prema njemu se odnosili sa velikim poštovanjem. Onaj ko voli nekoga, on voli i sve što je njegovo: voli njegove bližnje, njegove prijatelje, jela koja on voli, odjeću koju odijeva i sve što se odnosi i podsjeća na njega.

Povećavanjem ljubavi prema voljenom, povećava se i ljubav prema onima koji su u njegovoj blizini.

Časni ashabi, radijallahu anhum edžme'in, voljeli su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više od svega, pa čak i od svoga života. Kada bi neko od Resulullahovih, alejhis-salatu ve selam, bližnjih htio da uzjaše svoju jahalicu, ashabi su žurili da mu drže uzengiju.[130]Oni su znali da će na Sudnjem danu biti prekinute sve rodbinske veze, osim rodbinske veze sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, stoga su sa velikom željom nastojali da se udajom ili ženidbom povežu sa njegovom porodicom.[131]

Potomci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, danas žive u različitim dijelovima muslimanskog svijeta. Čovjek koji vodi porijeklo iz hazreti Husejinove, radijallahu anhu, loze naziva se „sejjid", a onaj iz hazreti Hasanove, radijallahu anhu, loze naziva se „šerif". Osmanlije su sejjide nazivali „emiri", a njihove zelene saruke (turbane) nazivali su „emirski saruk". Žene koje vode porijeklo od loze Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na svoje nikabe stavljale su zeleno platno.

Osmanlije su služenje Ehl-i bejtu smatrale izuzetno važnom zadaćom i u tom smislu su uspostavili službenu instituciju koja je vodila brigu o Resulullahovim, sallallahu alejhi ve sellem, potomcima. Službenim poslovima koji su se ticali Ehl-i bejta rukovodio je **nakibu'l-ešraf,** koji se birao od članova Ehl-i bejta. On je vršio identifikaciju svih članova Ehl-i bejta; dokumentovao njihove lične podatke, datum rođenja i smrti. Zatim, on ih je sprječavao da se bave poslovima koji im ne priliče, da ne sklapaju

130. Hejsemi, IX, 348.
131. Hejsemi, IX, 173.

brak sa neodgovarajućim ženama, dijelio njihov dio ratnoga plijena i sl.[132]

Budući da je nakibu'l-ešraf opunomoćenik Resulullahove, sallallahu alejhi ve sellem, djece, zbog časti zaduženja koje je izvršavao on je zauzimao jedan od najviših položaja u društvu, odmah poslije halife. Novom sultanu ili halifi prisegu (bej'at) prvo je davao nakibu'l-ešraf, a potom ostali muslimani. Međutim, u bajramskim proslavama i čestitanjima na prvom mjestu je nakibu'l-ešraf. Prilikom bajramskih čestitki sultani su ustajali na noge pred nakibu'l-ešrafom i prvi mu čestitali bajram.

U slučaju da neki sejjid ili šerif počini djelo koje nije u skladu sa zakonom, u Istanbulu bi bio kažnjen od strane nakibu'l-ešrafa, a u ostalim mjestima od strane valije (guvernera). Prilikom kažnjavanja prvo bi se uzimao njegov zeleni saruk (turban), koji bi izvršioci kazne prvo poljubili, a po izvršenju šerijatske kazne, on bi mu bio vraćen.

132. Mehmed Z. Pakalin, II, 647.

TREĆA GODINA PO HIDŽRI

Rat ispunjen događajima koji opominju:
BITKA NA UHUDU (7. ševval 3 / 23. mart 625)

Bitka na Uhudu,[133] poput Bitke na Bedru, bila je jedan strašan sukob vođen sa mušricima iz Mekke. Odigrao se u mjesecu ševvalu, treće godine po Hidžri.

Nakon poraza na Bedru, mekkanski mušrici zapali su u očajanje. Svako je bio izgubio nekoga dragog. Obuzimala ih je mržnja i želja za osvetom. Na njihovom čelu bila je Hind, supruga novog vođe Kurejšija Ebu Sufjana. Zbog toga je ubrzo bila spremna vojska od tri hiljade mušrika u čijim srcima je gorjela vatra osvete. Ebu Sufjan je, za opskrbu vojske iskoristio robu koju je uspio spasiti iz karavana iz Bitke na Bedru. Očekivana je pomoć i Arapa iz okruženja.[134]

U međuvremenu je Abbas, amidža plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, u Medinu poslao obavijest o navedenim dešavanjima.[135] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je okupio ratno vijeće. Prisutni su se savjetovali o tome da li je bolje ostati u Medini i voditi odbrambeni rat ili izaći van grada i krenuti u napad. Svi su bili za odbrambeni rat.[136]

133. Uhud se nalazi jednu milju sjeverno od Medine.
134. Vakidi, I, 199-203
135. Ibn Sa'd, II, 37
136. Razlog za to bio je jedan san koji je usnio naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve

Međutim, nakon što je prevagnulo mišljenje većine onih mladića koji nisu bili u Bitki na Bedru kao i junaka poput hazreti Hamze, donesena je odluka da se izađe van gradskih zidina.[137] Čak su neki među njima govorili:

„Čekali smo s nestrpljenjem na jedan ovakav dan!"

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u svoju odaju sreće i navukao oklop. Tada su oni koji su bili za to da se ostane u Medini i izvrše pripreme za odbranu, već u to bili ubijedili i ostale. Sa'd ibn Muaz i Usejd ibn Hudajr su rekli:

„Iako Allahov Poslanik nije želio da izađe iz Medine, vi ste nastavili sa insistiranjem. Jer, njemu sa nebesa silazi odredba. Njemu prepustite taj posao i uradite onako kako vam on odredi." (Vakidi, I, 213-214)

Oni su odmah otrčali Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći:

„Allahov Poslaniče! Mi smo se usprotivili tvome mišljenju. Pogriješili smo. Ti uradi onako kako želiš."

Odgovor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je kratak i odlučan:

sellem. On je dosta kasnije, ovako kazao: „...Usnio sam da mašem sabljom, vrh joj je bio slomljen. To je ukazivalo da će vjernici u Bitki na Uhudu biti izloženi nesreći. Zatim sam ponovo zamahnuo sabljom. Ovog puta sablja je bila u puno boljem stanju. To je ukazivalo na to da će Uzvišeni Allah dati pobjedu muslimanima, ujediniti ih i obasuti blagodatima. U istom snu vidio sam i krave i (ostale brojne) Allahove blagodati. Krave su, na dan Uhuda, izašle iz grupe vjernika u jednu skupinu (oni su postali šehidi. Vidio sam i druge) blagodati i hajr iz onih pobjeda koje će nam Allah podariti nakon Bedra, kao i istinitost Božije milosti i nagrade." (Buhari, Ta'bir, 39,44; Menakib, 25; Muslim, Ru'ja, 20)

137. Ibn Hišam, III, 6-7

„Nakon što jedan poslanik navuče oklop, ne skida ga dok rat ne završi! Dobro pazite da radite samo ono što vam naredim! Hajde, idite sad, sa Allahovim imenom! Ako budete strpljivi i budete izvršavali svoje dužnosti, Uzvišeni Allah će vam ponovo odrediti pobjedu!“ (Vakidi, I, 214; Ibn Sa'd, II, 38)

Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon džuma-namaza, s vojskom od hiljadu ljudi krenuo na put, ostavljajući u Medini Abdullaha ibn Ummi Mektuma kao svog predstavnika. Međutim, kolovođa munafika, licemjera, Abdullah ibn Ubejj, sa tri stotine svojih istomišljenika, vratio se u Medinu, zbog čega je islamska vojska bila smanjena na sedam stotina vojnika. Uzvišeni Gospodar, nakon ovog događaja, spustio je sljedeći časni ajet:

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِإِذْنِ اللهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ.
وَلْيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُواْ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْاْ قَاتِلُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ
أَوِ ادْفَعُواْ قَالُواْ لَوْ نَعْلَمُ قِتَالاً لاَّتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكُفْرِ
يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِم
مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ

„Ono što vas je zadesilo onog dana kada su se sukobile dvije vojske bilo je Allahovom voljom – da bi otkrio ko su pravi vjernici. I da bi otkrio ko su licemjeri, oni koji su, kad im je rečeno: 'Dođite, borite se na Allahovu putu ili se branite!' – odgovorili: 'Da znamo da će pravog boja biti, sigurno bismo vas slijedili.' Tog dana bili su bliže nevjerovanju nego vjerovanju, jer su ustima svojim govorili ono što nije bilo u srcima njihovim. – A Allah dobro zna šta oni kriju.“ (Ali Imran, 166-167)

وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ
وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ. إِذْ هَمَّت طَّآئِفَتَانِ مِنكُمْ أَن تَفْشَلاَ
وَاللهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

„(O, Poslaniče!) **A kada si ti poranio, i čeljad svoju ostavio da vjernicima odrediš mjesto pred borbu, a Allah sve čuje i zna -, kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao. Neka se zato vjernici samo u Allaha pouzdaju!“** (Ali Imran, 121-122)

To što su se licemjeri odvojili od vojske, s jedne strane bila je božanska milost. Jer, vojska je sada bila očišćena od dvoličnjaka i plašljivaca, koji bi je svojim ponašanjem dodatno oslabili, tako da je, s duhovne strane, došla u krepko i čilo stanje. Jer, njihova izdaja u trenutku borbe, bila bi još opasnija i mogla narušiti moral.

Ljubav ashaba prema šehadetu

Jedan od ensarija, vođa plemena Benu Selime, Amr ibn Džemuh, bio je hrom. On i njegova četiri sina, sa Allahovim Poslanikom, pridružili su se ratnom pohodu. U vrijeme kad je časni Poslanik namjeravao krenuti u pohod, Amr se također želio priključiti. Njegovi sinovi mu rekoše:

„Ti nisi zadužen da se boriš u ratu. Uzvišeni Allah zna da ti spadaš u kategoriju onih koji nisu obavezni ići u rat. Mi ćemo ići umjesto tebe.“

Amr im odgovori:

„Vi ste mi zabranili da na dan Bedra uđem u Džennet. Tako mi Allaha, ja ću danas, pa da sam i skroz zdrav, sigurno postati šehid i ući u Džennet!“

Kasnije je, na odlasku, svojoj supruzi rekao: „Je li ja to trebam da sjedim uz tebe onda kada svi šehidi budu ulazili u Džennet?“ Uzeo je svoj štit i zamolio Allaha:

„Allahu moj, ne vraćaj me mojoj porodici!“ Zatim je otišao do plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši mu:

„Moji sinovi žele da me ostave u Medini. Zabranjuju mi da se uz tebe borim u ratu. Tako mi Allaha, ja, iako sam hrom, želim ovom svojom šepavom nogom kročiti u Džennet.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je:

„Allah Uzvišeni tebe smatra osobom sa isprikom (sahibi uzur). Tebi odlazak u rat nije obavezna dužnost.“

Amr, radijallahu anhu, upita:

„Allahov Poslaniče! Zar ti ne smatraš prikladnim da se uz tebe do smrti borim na Allahovom putu i ovom svojom šepavom nogom uđem u Džennet?“

Časni Vjerovjesnik, alejhis-salatu ves-selam, mu odgovori:

„Da, naravno da smatram prikladnim.“ Potom se obrati Amrovim sinovima: *„Nemojte više braniti svome ocu odlazak u boj. Nadati se da će mu Uzvišeni Allah podariti šehadet.“*

Amr se okrenuo prema kibli i proučio ovu dovu:

„Allahu moj! Podari mi da poginem kao šehid. Ne vraćaj me mojim ukućanima uskraćenog i očajnog!“ Nakon toga se priključio pohodu.

Ovaj ashab, koji se Bitki kod Uhuda priključio ispunjen ushićenjem zbog šehadeta, i u toku same bitke ponavljao je: „Tako mi Allaha, zaželio sam se Dženneta!“ Na kraju je u ovoj bitki poginuo kao šehid, zajedno sa jednim svojim sinom, kojega je

pokušavao zaštititi. Kasnije je naš voljeni Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, o tome rekao:

„Tako mi Allaha, u čijoj ruci je sva moć, kunem se da sam vidio Amra kako šepajući ulazi u Džennet!“ (Vakidi, I, 264-265; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, IV, 208)

Naš plemeniti Poslanik, alejhis-selam, pred samu Bitku na Uhudu, pregledao je vojsku. Mladićima koji su imali dovoljno godina da se priključe borbi davao je svoju saglasnost, dok je maloljetne vraćao. Semure ibn Džundeb i Rafi ibn Hadidž, bili su među onima koji su vraćeni. Zuhejr ibn Rafi, želeći Rafijev ostanak, reče:

„O, Allahov Poslaniče! Rafi je dobar u gađanju lukom i strijelom!“

Sam Rāfi ibn Hadidž kasnije je o tome ovako pričao:

„Na nogama su mi bile mestve. Nastojao sam da izgledam viši stojeći na prstima. Poslanik mi je dao dozvolu da se pridružim boju. Semure ibn Džundeb, kad je čuo da je meni dozvoljeno, rekao je svome očuhu Mureju ibn Sinanu: „Oče, Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, je dozvolio Rafiju da se priključi, a mene je vratio. A ja njega mogu da pobijedim u hrvanju.“ Njegov očuh, Murej ibn Sinan, radijallahu anhu, reče: „O, Allahov Poslaniče! Moga sina si vratio, a Rafiju dao dozvolu. A, ustvari, moj sin u hrvanju može da pobijedi Rafija.“

Allahov Poslanik tada reče meni i Semuri:

„Hajde, pohrvajte se, da vidim!“

Na kraju me je Semure pobijedio u hrvanju. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njemu dao svoju dozvolu.“ (Taberi, *Tarih*, II, 505-506; Vakidi, I, 216)

Plemeniti Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, poveo je pozadinske snage svoje vojske na planinu Uhud. Na brdu Ajnejn, nasuprot mogućem smjeru napada neprijateljske vojske, smjestio je pedeset strijelaca. Za njihovog zapovjednika postavio je Abdullaha ibn Džubejra, upozoravajući:

„Vi ćete štititi naša leđa. I u slučaju da neprijatelj pobijedi ili bude pobijeđen, sve dok od mene ne stigne precizna zapovijed, vi ne napuštajte svoje pozicije!“ (Ibn Hišam, III, 10; Ahmed, I, 288)

Borba je, po običaju, otpočela dvobojem. Allahov lav, hazreti Alija, jednim potezom je oborio na zemlju zastavnika nevjernika, Talhu. Hazreti Hamza je ubio Talhinog brata Osmana, koji je nosio zastavu Kurejšija, a trećeg zastavnika ubio je Sa'd bin Ebi Vekkas.

Konačno je sukob otpočeo svom žestinom. U trenutku kada se sukob bio rasplamsao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

„U strahu su sram i poniženje, u jurišanju čast i poštovanje!“ Pokazujući svoju sablju, upita: *„Ko će od mene uzeti ovu sablju?“*

Ashabi, pružajući ruke, redom povikaše: „Ja ću, ja!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ih:

„Ko će ispuniti njeno pravo?“, nakon čega su se svi počeli ustručavati. Jedan od ensarija, Ebu Dudžāne, radijallahu anhu, ustade i upita:

„A u čemu se sastoji to pravo, Allahov Poslaniče?“

Plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, odgovori:

„Njeno pravo je da ubija neprijatelje sve dok se ne iskrivi i ne savije...“

Ebu Dudžane, radijallahu anhu, reče: „Allahov Poslaniče, ja ću je uzeti da ispunim njeno pravo!“

Ebu Dudžane uzeo je sablju, smotao svoj crveni saruk oko glave i počeo gordo hodati između muslimanskih i nevjerničkih bojnih redova. Vidjevši ga kako oholo hoda i gordo se razmeće, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ovakvu vrstu hoda Uzvišeni Allah prezire, osim u slučaju rata i sličnim prilikama.“ (Ibn Hišam, III, 11-12; Vakidi, I, 529; Muslim, *Fedailu's-sahabe*, 128)

Za vrijeme bitke, jedan od jevrejskih učenjaka, Muhajrik, postao je musliman. On je prepoznao Allahovog Poslanika po njegovim osobinama o kojima se govori i u Tevratu. Međutim, onu istinu koju je razumom spoznao, nije objelodanio sve do Uhuda. Kada je Allahov Poslanik krenuo u Bitku na Uhudu, Muhajrik se obratio Jevrejima ovim riječima:

„O, Jevreji! Tako mi Allaha, vi jako dobro znate da je Muhammed Allahov Poslanik i dobro znate da je vaša dužnost da mu pomognete.“

Jevreji mu odgovoriše: „Danas je subota; subotom ne smijemo ničim da se bavimo.“

Muhajrik reče: „Za vas ne postoji nešto poput subote.“ Uze sablju i ostale potrepštine pa se obrati jednom svom rođaku, ostavljajući oporuku: „Ako danas budem ubijen, sav moj imetak treba da pripadne Muhammedu. On će ga iskoristiti onako kako

mu je Allah pokazao." Krenuo je u pohod na Uhud i poginuo kao šehid. Vrt sa sedam stabala hurme predat je plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji ga je uvakufio rekavši:

„*Muhajrik je najbolji od svih Jevreja.*" (Ibn Hišam, III, 38; Vakidi, I, 26; Ibn Sa'd, I, 501-503)

Na Uhudu su se odigravale scene za pouku i jednima i drugima. Jedan čovjek iz Medine, po imenu Kuzman, ubio je sedam osoba, a i sam je dopao teških rana i poginuo. Uprkos tome, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za njega je rekao:

„*Kuzman je za Džehennema!*"

Jer, on je u posljednjim trenucima života, nakon što mu se Katāde ibn Nu'man obratio riječima: „Čestitam, Kuzmane, postat ćeš šehid!", rekao: „Nisam se borio da postanem šehid, već za svoje pleme!", nakon čega je, naslonjen na svoju sablju, ispustio dušu. (Vakidi, I, 263)

Nasuprot tome, Usajram, koji se, nakon što je njegovo pleme primilo islam, opirao, pa se poslije pokajao, naoružan od glave do pete, došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i upitao ga: „O, Allahov Poslaniče! Da li da se prvo borim uz tebe ili da prihvatim islam?" Naš plemeniti Poslanik mu reče:

„*Prvo postani musliman, pa se onda bori.*"

Nakon toga, Usajrim je primio islam, borio se i poginuo kao šehid. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to je rekao:

„*Malo je radio, a mnogo dobio.*" (Buhari, Džihad, 13; Muslim, Imare, 144)

Dok je ranjen ležao, onima koji su ga posmatrali brižnim pogledima ovako je rekao: „Ja sam došao ovamo da postanem

musliman. Borio sam se i ranjen sam radi Allaha i Njegovog Poslanika."

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, ashabima je o ovoj osobi postavio zagonetku:

„Hajde da vidim ko će mi odgovoriti, ko je osoba koja niti jednom nije klanjala namaz, a ući će u Džennet?"

Budući da niko od ashaba nije znao odgovor, zatražili su da im Ebu Hurejre odgovori, pa je on rekao:

„To je Usajrim, odnosno Amr ibn Sabit!" (Ibn Hišam, III, 29-40; Vakidi, I, 262)

U toku bitke Abdullah ibn Džahš, radijallahu anhu, slomio je sablju. Ponos svega stvorenog, naš plemeniti Poslanik, alejhis-selam, dao mu je jednu granu hurme. Ona je u ruci hazreti Abdullaha postala sablja. Abdullah ju je koristio sve dok nije postao šehid. Ovu sablju, po imenu „Urdžun", mnogo kasnije je otkupio jedan turski beg za dvije stotine dinara (zlatnika) od nasljednika Abdullaha ibn Džahša, radijallahu anhu. [138]

Muslimani su se bacali na neprijatelje s neviđenim ushićenjem, tako da je skoro bilo došlo do pobjede. Neprijatelj, brojno i naoružanjem jači od muslimanske vojske, počeo je da se povlači. Međutim, muslimani su, još dok pobjeda nije bila ozvaničena, bili počeli da prikupljaju ratni plijen. Čak je i zapovjednik strijelaca, koji je nešto ranije lično od strane Poslanika bio posebno opomenut, zaboravio na upozorenje, te raspustio svoje strijelce, koji su se takođe bili dali na prikupljanje plijena. Na brežuljku je bio ostao samo on i sedam njegovih saboraca.

138. Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, III, 195; Dijarbekri, I, 433

Nakon toga se desilo ono što je uslijedilo. Pribrani zapovjednik nevjerničke vojske, Halid ibn Velid, koji je sa svojom konjicom čekao, nije propustio šansu koja mu se ukazala. Na njegovu zapovijed, konjanici su u trenu jurnuli na strijelce na brdu, prilazeći im iz zaleđa. Svi strijelci su poginuli u kratkom vremenu. Zatim se nevjernička konjica s leđa ustremila na muslimanske vojnike koji su, nezaštićeni, skupljali plijen. Nevjernička vojska, koja se već bila počela povlačiti, ugledavši taj prizor, nanovo se počela vraćati na bojište. Sukob se ponovo rasplamsao, a muslimanska vojska sada se našla između dvije vatre. Tada je zavladala pometnja.

Prvak među šehidima: hazreti Hamza

U to vrijeme, neustrašivi borac i junak među muslimanima, hazreti Hamza, radijallahu anhu, koji je neprestano jurio bodreći muslimanske vojnike, postao je šehid nakon što ga je Vahši pogodio kopljem. Vahši, koji je tada još uvijek bio rob, to je učinio jer mu je Hind zauzvrat bila obećala slobodu. Hind, koja je ovo odavno iščekivala, divljački je prišla truplu hazreti Hamze, radijallahu anhu, iščupala mu džigericu i zagrizla je. Zbog toga je nazvana „Ākiletu'l-ekbād", odnosno „ona koja jede džigericu".

Šehadet hazreti Hamze izazvao je žalost koja se zatalasala u muslimanskim borbenim redovima. To je dodatno oslabilo redove. Zbog toga je Allah Uzvišeni to stanje opisao riječima:

وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ
وَتَنَازَعْتُمْ فِي الأَمْرِ وَعَصَيْتُم مِّن بَعْدِ مَا أَرَاكُم مَّا تُحِبُّونَ مِنكُم

مَّن يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنكُم مَّن يُرِيدُ الآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنكُمْ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

„Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, - jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet, onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer Allah je neizmjerno dobar prema vjernicima!“ (Ali Imran, 152)

Uzvišeni Gospodar je u ovom časnom ajetu, one strijelce koji su napustili svoje borbene položaje, opomenuo riječima: „jedni od vas su željeli ovaj svijet“, dok je one koji su ostali na svojim pozicijama i poginuli kao šehidi pohvalio riječima „drugi su željeli onaj svijet, Ahiret.“

Nevjernici su tog dana ubili mnogo muslimana koji su postali šehidi. Čak je jedna grupa nevjernika bila krenula ciljano na Allahovog Poslanika, alejhis-selam. Jedinice koje su bile zadužene za odbranu Poslanika, zbijale su svoje redove. Talha ibn Ubejdullah kazao je ovako:

„Kad su se ashabi Allahovog Poslanika raštrkali, nevjernici su počeli da napadaju i okružili su Allahovog Poslanika sa svih strana. Ja nisam više znao da li da ga branim od naprijed ili od pozadi, ili sa lijeve ili desne strane. Nastojao sam da one koji su mu prilazili udaljim, mašući pri tom svojom sabljom malo naprijed, malo nazad. Na kraju su se udaljili.“ (Vakidi, I, 254)

Precizni strijelac iz nevjerničke vojske, Malik ibn Zuhejr, ispalio je jednu strijelu na Allahovog Poslanika. Kada je Talha ibn Ubejdullah shvatio da će strijela pogoditi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podmetnuo je svoju ruku da ga zaštiti. Strijela mu je otkinula prst, a ruka mu je ostala paralizovana.[139]

Ashabi iz reda muhadžira i ensarija su okružili Allahovog Poslanika, pred njim su se zakleli da će se boriti do smrti, izgovorivši:

„Allahov Poslaniče, moje lice je zaklon ispred tvoga lica, moje tijelo žrtvujem ispred tvoga. Allahov selam trajno neka je na tebe! Nikada se od tebe razdvojiti nećemo!" i nastavili su se boriti do kraja.

Ebu Talha, radijallahu anhu, bio je veoma precizan u gađanju strijelom. Na Dan Uhuda već je bio slomio dva - tri luka. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellm, je svakome ko bi pored prošao noseći torbu s lukom, govorio:

„Ispraznite torbe pred Talhu!"

Kad god bi Allahov Poslanik podigao glavu iza njega kako bi vidio nevjernike, Ebu Talha bi govorio: „O, Allahov Poslaniče! Iskupili te moji otac i majka! Ne podiži glavu! Može te pogoditi strijela nevjernika. Neka ti moja prsa budu zaštita. Neka mene dohvati ono što bi tebe dohvatilo." (Buhari, Megazi, 18)

Katade ibn Nu'man, radijallahu anhu, ispaljivao je strijele na nevjernike, stojeći ispred Allahovog Poslanika kako bi ga zaštitio. Na kraju je i sam bio pogođen strijelom u oko. Očna jabučica mu je iscurila niz obraz. Kada je plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, vidio Katadeta u tom stanju, krenule su mu suze na oči. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je Katadinu očnu

139. Ibn Sa'd, III, 217.

jabučicu i vratio je na mjesto. Kasnije je to oko bilo još ljepše od drugog i Katade je na njega puno bolje vidio.[140]

Jedna od žena ashaba, Ummu Umāre, radijallahu anha, također je učestvovala u Bitki na Uhudu, bacajući strijele na neprijatelje. Po povratku u Medinu nakon bitke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Na koju god stranu da sam se okrenuo u toku bitke, pokraj sebe bih vidio Ummu Umare kako ispaljuje strijele na neprijatelje.“

Zbog toga je Ummu Umare, koja zaslužuje sve naše komplimente i dove pune poštovanja, zamolila Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

„Zamoli Allaha Uzvišenog da budem tvoja komšinica u Džennetu!“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio dovu:

„Allahu moj! Učini je mojom prijateljicom i komšinicom u Džennetu!“

Nakon toga, Ummu Umare, radijallahu anha, rekla je sljedeće:

„Nakon ovoga nije mi bitno šta će se sa mnom dešavati na ovome svijetu, ni na šta se neću obazirati!“ (Vakidi, I, 273; Ibn Sa'd, VIII, 415)

U jeku najžešće borbe, jedan od pripadnika nevjerničkog odreda, nevjernik Utbe, brat Sa'd ibn Ebi Vekkasa, koji je bio zadužen da izvrši direktan napad na Allahovog Poslanika, bacio je kamen na njega. Događaj koji će uslijediti potresao je i nebesa i zemlju: kamen je pogodio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi

140. Hakim, III, 334/5281; Hejsemi, VI, 113; Ibn Sa'd, III, 453

ve sellem, u oklop, dvije metalne halke su se otkačile, pogodile plemenitog Poslanika u obraz, slomivši mu jedan zub i raskrvarivši njegov blagoslovljeni obraz.[141]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio je upao u jednu jamu koju je bio iskopao smutljivac Ebu Amir kao klopku za muslimane. Hazreti Alija, radijallahu anhu, pružio mu je ruku, a Talha ibn Ubejdullah ga je uzeo za noge, te su ga izvukli iz jame. Ebu Ubejde ibn Džerrah, povukao je halku sa njegovog šljema koja mu se bila zabila u obraz i izvukao je, slomivši mu usput i jedan zub.. U tom trenu svi ashabi, kao i svi meleki na nebesima, bili su tužni. Ashabi, naročito potreseni posljednjim dešavanjima, upitali su Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

„Zar nećeš prokleti nevjernike?!"

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je odgovorio:

„Ja nisam poslat da proklinjem. Naprotiv, poslat sam da pozivam na Pravi put i kao milost svjetovima." Zatim je proučio dovu: *„Allahu moj! Uputi moj narod jer oni zaista ne znaju!"*

Kada je bio ranjen, Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, rekao je:

„Allah se veoma rasrdio na narod koji je okrvavio lice Njegovog Poslanika!"

Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, kazao je:

„Tako mi Allaha, kad sam čuo ove Poslanikove riječi, obuzeo me toliki bijes, kakav ranije nikada nisam bio osjetio, da sam poželio

141. Potomci prokletog Utbe ibn Ebi Vekkasa, Allahovom odredbom, svi su se rađali i odrastali slomljenih prednjih zuba. (Ramazanoglu Mahmud Sami, *Uhud Gazvesi*, str. 26)

da ubijem svoga rođenog brata Utbeta ibn Ebi Vekkasa, koji mu je tu ranu nanio!"

Ustvari, Sa'd, radijallahu anhu, više puta je upadao u nevjerničke redove nanoseći im rane, i imao je priliku ubiti ga, ali nije zbog toga što mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio da ubije svoga brata.[142]

Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, bez prestanka je ispaljivao strijele u pravcu nevjernika, tako da mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:

„Bacaj, o Sa'de! Iskupili te moji otac i majka!"

Hazreti Alija, radijallahu anhu, koji je tome bio svjedok, kazao je:

„Nikada nisam čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je ikome osim Sa'du ibn Ebi Vekkasu rekao:

„Iskupili te moji otac i majka!" (Tirmizi, Edeb, 61; Menakib, 26; Ahmed, I, 92)

Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u metežu punom smutnje, uvijek se postojano, neograničene vjere, oslanjao na Allaha. Dok je jednom rukom brisao krv sa svoga mubarek lica, drugu je podizao učeći dove i tražeći utočište kod Allaha:

„Gospodaru moj! Moj narod je neuk, ne znaju šta čine! Podari im uputu!"

Sehl ibn Sa'd, radijallahu anhu, ovako pripovijeda:

„Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ranjen u Bitki na Uhudu, hazreti Fatima, radijallahu anha, počela je brisati krv s njegovog lica. Hazreti Alija je Fatimi posipao vodu. Kada je

142. Vakidi, I, 245

hazreti Fatima primijetila da se količina krvi koja se spira vodom povećava, uzela je jedan komadić hasure, zapalila ga, i kada se pretvorio u pepeo, nanijela ga na ranu. Na taj način je zaustavila krvarenje.“ (Buhari, Džihad, 80; Megazi, 24; Muslim, Džihad, 101)

Tako se sukob na Uhudu pretvorio u jednu scenu punu žalosti. Dok je na početku sukoba izgledalo da će pobijediti muslimani, radi nepoštivanja naredbe, tok bitke odjednom se okrenuo u korist nevjernika. Uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bilo je ostalo samo oko četrnaest osoba, pa se on, vjernicima koje je počela obuzimati panika, ovako obratio:

„O Allahovi robovi! Dođite meni, ja sam Allahov Poslanik!“

O toj situaciji, u Kur’anu Časnom ovako stoji:

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلاَ تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي
أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ غُمَّاً بِغَمٍّ لِّكَيْلاَ تَحْزَنُواْ عَلَى مَا فَاتَكُمْ
وَلاَ مَا أَصَابَكُمْ وَاللّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

„Kad ste ono uzmicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu; da ne biste tugovali za onim što vam je izmaklo, i nije vas zadesilo. - A Allah dobro zna ono što radite.“ (Ali Imran, 153)

Neki muslimani bili su čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postao šehid, pa su se počeli ponašati kao da ih je ošinula munja. Počeli su napuštati bojno polje, govoreći:

„Zašto da ostanemo ovdje kada je Allahov Poslanik ubijen!“ Ovi su se, ustvari, vratili natrag kako bi zaštitili Medinu, ali su ih njihove žene muslimanke vraćale natrag.

Jedan dio muslimana govorio je ovako:

„Čak iako je Allahov Poslanik mrtav, Allah je vječan“, pa su nastavljali s borbom. Jedan od njih je i Enes ibn Nadir, radijallahu anhu (amidža poznatijeg Enesa ibn Malika). On se jednoj skupini zbunjenih vjernika, koji nisu znali šta će sa sobom čuvši da je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, postao šehid, obratio odlučnim riječima:

„Nakon što je Allahov Poslanik postao šehid, zar vi želite nastaviti živjeti! Hajde, oružje u ruke i borite se poput njega da postanete šehidi!“ Nakon toga, izveo je snažan napad na neprijatelja. Nakon izvjesnog vremena, više od osamdeset boraca dopalo je rana i ispilo šehidsko šerbe. (Ahmed, III, 253; Ibn Hišam, III, 31)

Enes, radijallahu anhu, ovako priča:

„Moj amidža, Enes ibn Nadir, radijallahu anhu, nije učestvovao u Bitki na Bedru. To mu je bilo teško palo, pa je govorio:

„Allahov Poslaniče! Nisam učestvovao u prvoj bitki povedenoj protiv nevjernika. Ukoliko Uzvišeni Allah odredi novi sukob sa nevjernicima, vidjet ćete tada šta ću sve učiniti.“

Priključio se muslimanskoj vojsci u Bitki na Uhudu. Kad su se muslimanski bojni redovi raštrkali, govorio je, misleći na svoje saborce: „Gospodaru moj! Ja ti se kunem da nemam ništa s onim što oni rade!“, a misleći na nevjernike govorio bi: „Odričem se, Gospodaru, od onoga što oni čine!“, i išao bi naprijed. Susreo se sa Sa'd ibn Muazom i rekao mu: „O, Sa'de! Ono što želim jeste Džennet! Kunem se Gospodarom Ka'be da još od padina Uhuda osjećam

njegov miris!“ Sa'd je kasnije prenio Allahovom Poslaniku ovaj razgovor, govoreći:

„O, Allahov Poslaniče! Ja nisam mogao uraditi ono što je on uradio.“

Moga amidžu pronašli smo poginulog kao šehida. U njegovom tijelu nalazilo se preko osamdeset rana od sablje, koplja i strijela. Nevjernici su ga bili iskasapili. Zbog toga ga niko nije mogao prepoznati. Jedino ga je njegova mlađa sestra prepoznala po vrhovima prstiju. Naredni ajet, objavljen je radi mog amidže i njemu sličnih:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضٰى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

„Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju – nisu ništa izmijenili“ (el-Ahzab, 23)

(Vidi: Buhari, Džihad, 12; Muslim, Imare, 148)

Kada se sukob okrenuo u korist nevjernika, protiv muslimana, oni koji su pobjegli sa bojnog polja, što je božanska mudrost, bili su većinom oni koji su bili za to da se izađe u borbu izvan gradskih zidina. Uzvišeni Allah, govoreći o njima, ovako je poručio:

وَلَقَدْ كُنتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِن قَبْلِ أَن تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ

„A vi ste smrt priželjkivali prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je, eto, očima svojim vidjeli.“ (Ali Imran, 143)

Onima koji su bili spremni na smrt, ali koji su nakon vijesti o pogibiji Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, također bili među onima koji su uzmicali, Allahovo upozorenje bilo je krajnje oštro:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ
قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىَ عَقِبَيْهِ فَلَن
يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ

„Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.“ (Ali Imran, 144)

Tog stravičnog dana, usprkos svemu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne mičući sa svoga položaja poput polarne zvijezde, poslaničkom proniclјivošću pružio je otpor. Svojom hrabrošću, neustrašivošću, smjelošću i uzdržanošću, ashabima je postao veličanstven primjer ratnika. Allah Uzvišeni kaže:

وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِين.
إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ
الأيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَاء وَاللهُ لاَ يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

„I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadnete rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide – a Allah ne voli nevjernike.“ (Ali Imran, 139-140)

Milošću Uzvišenog Allaha, na Dan Uhuda, uprkos svemu, nevjernici nisu uspjeli da ostvare svoj cilj. Tada su časni ashabi, ugledavši Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, polahko bili počeli da se okupljaju. Odbijen je napad nevjernika. Vjernici su, velikom istrajnošću, štitili plemenitog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam. Mekkanski nevjernici ponovo su počeli da im nanose gubitke. Međutim, kad su njihovi gubici počeli rasti, malo su se povukli kako bi gubitke smanjili. Iskoristivši povoljnu priliku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povukao se na planinu Uhud. Ovog puta, iako je Ebu Sufjan htio napasti muslimane sa vrha planine, u tome nije uspio.

U tim strašnim trenucima, Allah Uzvišeni počastio je muslimane snom, tako da su svi redom utonuli u slatki i okrepljujući san na mjestima na kojima su se zatekli. Čak su nekima od njih ispadale sablje iz ruku. Ovaj san obuzeo je samo vjernike. Dvoličnjacima i sumnjivcima koji su se nalazili među muslimanima, san nikako nije htio na oči. Oni su tada bili zapali u očajanje, plašeći se da će neprijatelj doći i pobiti ih.[143]

U jednom trenutku došlo je do žestoke prepirke između Ebu Sufjana i hazreti Omera, radijallahu anhu.[144] Ebu Sufjan, koji se već bio spremio za povratak, bijesan zbog toga što se situacija nije završila onako kako je on želio, rekao je:

143. Buhari, Megazi,18,20; Vakidi, I, 295-296
144. Ibn Hišam, II, 45.

„Naredne godine vidimo se na Bedru!“

Hazreti Omer, radijallahu anhu, pričekao je da vidi šta će Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na to reći, pa je Resulullah rekao:

„U redu! Neka to bude mjesto našeg narednog susreta!“ (Ibn Hišam, III, 45; Ibn Sa'd, II, 59)

Istina je da su nevjernici već bili počeli u svojim dušama osjećati strah te su se zbog toga vratili. Jer, jedna od mudžiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je i to da je iz daljine unosio strah u nevjernička srca. Uzvišeni Allah kaže:

سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُواْ الرُّعْبَ بِمَا أَشْرَكُواْ بِاللّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوَاهُمُ النَّارُ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ

„Mi ćemo uliti strah u srca onih koji neće da vjeruju zato što druge Allahu ravnim smatraju, o kojima On nije objavio ništa; Džehennem će njihovo boravište postati, a grozno će prebivalište nevjernika biti.“ (Ali Imran, 151)

Radi toga nevjernici, pod utjecajem straha koji im se bio uvukao u srca, uprkos skoro gotovoj pobjedi nad muslimanima, nisu imali snage ni ustrajnosti da napadnu Medinu koja je bila bez odbrane. Povrh toga, vraćali su se bez ijednog muslimanskog zarobljenika. Bez ikakve sumnje, to je bila Allahova milost Poslaniku i vjernicima.

Allahov Poslanik, alejhis-selam, je, kada su se nevjernici na Uhudu okrenuli da odu, rekao:

„Poredajte se u safove, da proučimo dovu i zahvalimo našem Gospodaru!“

Časni ashabi su se poredali u safove iza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je proučio sljedeću dovu:

„Allahu moj! Tebi pripada sva slava i zahvalnost! Allahu moj! Ono što si Ti raširio i učinio obilnim, niko ne može suziti i skupiti, a ono što Ti skupiš niko ne može raširiti! Nema spasa i upute onima koje si Ti ostavio u zabludi, niti može zalutati onaj, koga si Ti uputio. Niko ne može podariti ono što Ti ne daš, niti oduzeti ono što Ti podariš. Niko ne može približiti Tebi onoga koga si Ti udaljio, ni udaljiti onoga koga si Ti približio.

Allahu moj, prospi na nas svoju milost, blagoslov, dobrotu i opskrbu.

Allahu moj, molim te za život obasut Tvojim blagodatima koje neće prestajati i nestajati.

Allahu moj, molim te za opskrbu u neimaštini i za sigurnost u času straha.

Utječem se Tebi, Allahu moj, od svake vrste zla, znanog i neznanog.

Allahu moj, omili nam iman i s njim okiti naša srca, a učini da mrzimo nevjerstvo, griješenje i nepokornost. Uputi nas na pravi put i učini da budemo od onih koji dobro znaju za ono što je korisno na dunjaluku i na ahiretu.

Kad dođe nam smrtni čas, učini da umremo kao muslimani, i da budemo proživljeni kao muslimani. Učini da se pridružimo Tvojim dobrim robovima, koji nisu osramoćeni i na kušnju stavljeni.

Allahu moj, uništi nevjernike koji u laž utjeruju Tvoje Poslanike i koji odvraćaju od Tvoga puta. Spusti na njih svoju srdžbu i stradanje.

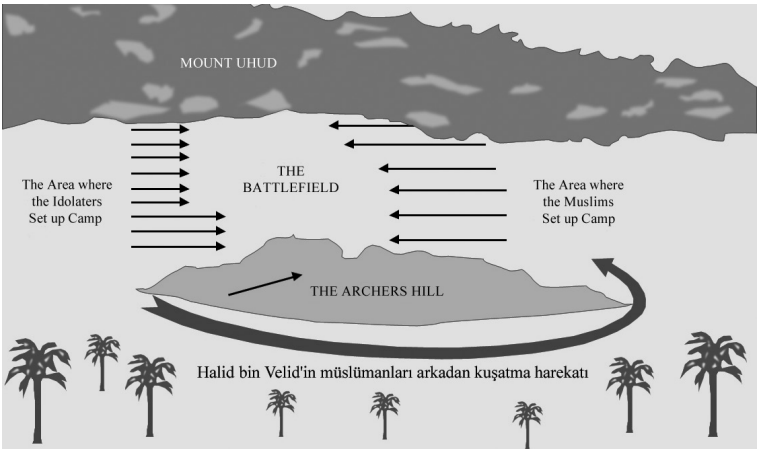

Allahu moj, uništi nevjernike kojima je data Knjiga, a ne vjeruju u Allaha. O, Jedini Istinski Bože! Amin!" (Ahmed, III, 424, Hakim, I, 686-687/1868; III, 26/4308)

Ashab koji je zatvorio vrata isprike: Sa'd ibn Rebi'

Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na bojno polje bio je poslao jednog ashaba da potraži Sa'da ibn Rebia, radijallahu anhu, i provjeri u kakvom je stanju. Navedeni ashab koliko god da je tražio, nije mogao pronaći Sa'da niti ga dozvati, koliko god ga dozivao. Na kraju nade, pozvao je još jedanput:

„O, Sa'de! Mene je poslao Allahov Poslanik i naredio mi da mu javim da li sam te pronašao među živima, ili među ranjenicima i šehidima!"

U tom trenu, Sa'd, radijallahu anhu, koji je proživljavao posljednje trenutke svoga života, čuvši da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellm, lično za njega pita, posljednjim atomima snage javio se slabašnim glasom:

„Ja sam među onima koji samo što su živi!“ Bilo je jasno da već nazire drugi svijet. Ashab je potrčao ka Sa'du. Pronašao ga je tijela izranjavanog i isječenog udarcima sablje. Nakon toga, uspio je još samo prošaptati sljedeće:

„Nećete imati nikakvo opravdanje pred Allahom, ako nevjernici učine nešto Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok ima iko od vas da okom trepće.“ (*Muvetta*, Džihad 41; Hakim, III, 221/4906; Ibn Hišam, III, 47)

Ostavivši u emanet ove riječi cijelom ummetu, Sa'd ibn Rebi, radijallahu anhu, napustio je ovaj prolazni svijet.

Šehidi Uhuda

Nakon što su nevjernici otišli sa Uhuda, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spustio se na poprište sukoba, nakon čega su šehidi ukopani. Bilo je tačno sedamdeset šehida. Među njima i hazreti Hamza, radijallahu anhu, i ostali ratnici poput njega, te junaci poput Mus'aba ibn Umejra.

Mus'ab ibn Umejr, radijallahu anhu, nosio je muslimansku zastavu i poginuo je dok je branio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon toga, spušten je jedan melek, u liku Mus'aba ibn Umejra, koji je preuzeo nošenje muslimanske zastave. Allahov Poslanik, alejhis-selam, koji još uvijek nije bio obaviješten da je Mus'ab postao šehid, zastavniku je rekao:

„Samo naprijed, Mus'abe!“

Na to se melek okrenuo i pogledao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon čega je plemeniti Poslanik shvatio da je riječ o meleku i da je Mus'ab postao šehid. Kasnije je pronađeno truplo Mus'abovo, ali nisu pronašli ćefine u koje bi ga zavili. (Ibn Sa'd, III, 121-122)

Kada bi pokrili mubarek tijelo šehida, noge bi ostale viriti, a kad bi pokrili noge, glava bi ostajala nepokrivena. Ashabi su se obratili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pitajući ga šta da čine. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao im je da odjećom pokriju glave šehida, a da im noge pokriju mirisnim travama.

Mus'ab, radijallahu anhu, bio je potomak jedne od najbogatijih i najutjecajnijih mekkanskih porodica. Svi mladići u Mekki ugledali su se na njega. Čak su mekkanske djevojke imale običaj posipati latice ruže po putu kojim je on trebao proći. Uprkos svim pritiscima koje je na njega vršila njegova nevjernička porodica, on je napustio njihova ovozemaljska bogatstva, pa čak je odustao i od svog dijela nasljedstva, samo da bi se pridružio plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga što je jako zavolio Allahovog Poslanika i postao mu privržen, radi tolike požrtvovanosti, nakon pogibije je melek upriličio se u njegovom tijelu. Na taj način je pokazano s kolikom milosti je Allah primio njegovu požrtvovanost.

Ti tužni prizori ostavili su u srcima duboke tragove, tako da je, godinama kasnije, kada su muslimani već bili pobijedili i ojačali, jedan od Allahu zahvalnih bogatih ljudi, Abdur-Rahman ibn Avf, radijallahu anhu, kada mu je nakon posta njegov sin prinio mnoštvo raznovrsnih jela, duboko uzdahnuvši rekao:

„Mus'ab je postao šehid u Bitki na Uhudu, a bio je puno dostojanstveniji od mene. Nije imao ništa do jednog ogrtača u kojem je i sahranjen. Kada su mu pokušali njime prekriti glavu, noge bi izvirile, a kada bi pokrili noge, ukazala bi se glava. Nakon toga, sve što nam je dato na ovome svijetu nama je milost. Ustvari, plašim se toga da nam je nagrada za naša dobra djela data na ovom svijetu." Nakon toga, Abdur-Rahman, radijallahu anhu, zaplakao je, ostavio jelo i ustao od sofre. (Buhari, Dženaiz, 27)

Od svih šehida Uhuda, najveću prazninu i tugu u srcima, kako Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tako i ostalih vjernika, za sobom je ostavio junak bez premca, Allahov lav, hazreti Hamza, radijallahu anhu. Hazreti Safija bila se uputila ka mjestu gdje su se nalazili šehidi kako bi vidjela svoga brata, hazreti Hamzu, radijallahu anhu. Njen sin Zubejr stao je pred nju i poručio:

„Allahov Poslanik naređuje ti da se vratiš."

Ona reče: „Zašto? Kako ne bih vidjela svoga brata? Čula sam da je posječen i iskasapljen. On se žrtvovao radi Allaha. Ništa sem toga ne bi nam mogla biti utjeha. Ako Bog da, strpit ću se i od Allaha čekati nagradu."

Zubejr ode i prenese riječi svoje majke Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji reče:

„Ako je tako, pustite je da ga vidi!"

Safija je otišla do trupla svoga brata hazreti Hamze i proučila dovu. (Ibn Hišam, III, 48; Ibn Hadžer, El-iabe, IV, 349)

Zubejr ibn Avvam, radijallahu anhu, svjedok je islamskog bratstva među preživjelima na Uhudu i ovako priča:

„Moja majka, kada je tamo stigla, skinula je svoja dva ogrtača, rekavši: „Od ovoga napravite ćefine mome bratu Hamzi." Uzeli su ih i otišli do Hamze. Pored njega je bio još jedan šehid ensarija, koji takođe nije imao ćefine. Bilo nas je stid da Hamza ima dva ćefina, a šehid pored njega nijedan. Zbog toga smo rekli: „Jedan ogrtač neka bude ćefin za Hamzu, a drugi za ensariju. Zbog toga što je jedan ogrtač bio veći, a drugi manji, morali smo izvlačiti koji će kojem pripasti." (Ahmed, I, 165)

Osim toga što su ovi prizori bili veoma potresni, vjernici su od njih imali i korist jer je umjesto dotadašnje plemenske i krvne veze,

u srca vjernika ušlo i novo osjećanje bratske povezanosti sa drugim vjernicima. I ubuduće će, do Sudnjeg dana, muslimane ujedinjavati ovo zajedničko osjećanje islamskog bratstva.

Prvo je doneseno deset šehida, na čelu sa hazreti Hamzom, i njima je klanjana dženaza. Devet je ukopano, a pored tijela hazreti Hamze doneseno još devet. I tih devet je ukopano, pa je tako nastavljeno dok nisu ukopani svi. Na taj način je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svome amidži, zjenici oka svoga i prvaku među šehidima, hazreti Hamzi, klanjao dženazu nekoliko puta.[145]

Kako se prenosi od Džabira, radijallahu anhu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u jedan mezar spuštao je po dva šehida. Onoga koji je znao više Kur'ana (koji je živio po pravilima donesenim u njemu) okrenuo bi u pravcu kible. (Buhari, Dženaiz, 73,75)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, sa još nekoliko žena, bila je krenula ka Uhudu ne bi li saznala šta se dešava. Na mjestu Harre susrela je jednu dobru ženu, Hind binti Amr, radijallahu anha. Hind je vodila devu na kojoj su se nalazila tijela njenih najbližih: muža Amra ibn Džemuha, sina Hallada i brata Abdullaha. Hazreti Aiša je upitala: „Šta se tamo dešava?" Hind joj je odgovorila: „Sve je dobro. Allahov Poslanik je dobro. Budući da je on dobro i zdravo, sve ostale nesreće su lagane."

Pogledavši u tijela na devi, hazreti Aiša je upitala: „Ko su ovi?"

Dobra Hind joj je odgovorila: „Moj brat Abdullah, moj sin Hallad i suprug Amr."

Hazreti Aiša je upitala: „Kamo ih nosiš?"

145. Ibn Madže, Dženaiz, 28

Hind je rekla: „U Medinu da ih tamo ukopam.“ Kada je krenula ponovo, deva se spustila na koljena.“ Hazreti Aiša upita: „Je li to tvoja deva sjeda zbog težine tereta?“

„Zaista ne znam zbog čega sjeda. Prije je mogla ponijeti tovara koliko dvije kamile zajedno. Sada se nešto čudno s njom dešava.“, rekla je.

Deva je jedva ustala, a kad je Hind krenula ka Medini, deva je ponovo sjela. Kad bi je okrenula u smjeru Uhuda, deva bi počela trčati. Hind je otišla do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to mu ispričala. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:

„Deva ima neku svoju zadaću. Da li je Amr ostavio neku oporuku iza sebe?“

„Amr je, prije polaska na Uhud, okrenuvši se prema kibli, zamolio Allaha: ‘Allahu moj! Podari mi šehidsku smrt! Ne vraćaj me mojim ukućanima neispunivši mi želju!“, rekla je Hind.

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„To je razlog zbog kojeg deva ne želi da hoda. O, skupino ensarija! Svakog vašega ko je dao zakletvu Allahu, ostavite. O, Hind! Tvoj suprug Amr je od iskrenih. Još od trenutka kada je preselio kao šehid, meleki su ga smjestili u hladovinu ispod svojih krila i čekaju da vide gdje će biti ukopan. O, Hind! Tvoj suprug, sin i brat sastat će se i družiti u Džennetu.“

Na ovu radosnu vijest Hind zamoli da i ona bude u vječnom životu zajedno sa svojim iskrenim mužem, preklinjući plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „Allahov Poslaniče! Molim te uputi dovu Allahu da i mene s njima spoji!“ (Vakidi, I, 264-265; Ibn Hadžer, *Fethu'l-bari*, III, 216; Ibn Abdilber, III, 1168)

Drugi prizor pun pouke je sljedeći:

Na Dan Uhuda, kada se Medinom proširila vijest: „Muhammed je ubijen!“, gradom su se prolomili jauci koji su odjekivali do Arša. Čak je jedna ensarijka, Sumejra, iako je upravo bila primila vijest da su njeni najbliži, dva sina, otac, suprug i brat postali šehidi, prvo upitala za stanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „Da li je njemu nešto bilo?“ Časni ashab je odgovorio: „Hvala Allahu, dobro je. On je živ, kako ti to želiš.“ Sumejra je zamolila: „Pokažite mi ga da mi se srce smiri.“ Čim ga je ugledala, povukla ga je za skute i rekla:

„Allahov Poslaniče! Nek si samo ti živ, odmah mi je svaka nesreća manja.“ (Vakidi, I, 292; Hejsemi, VI, 115)

Bešir ibn Akraba, radijallahu anhu, rekao je: „Kada je moj otac, Akraba, poginuo kao šehid u Bitki na Uhudu, plačući sam otišao do Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. On mi je rekao:

„Drago moje malo, zašto plačeš? Nemoj više plakati! Da li bi bio zadovoljan da ti Aiša bude majka, a ja otac?“

„Naravno da bih, Allahov Poslaniče!“, rekao sam. Na to me je naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, pomilovao rukom po glavi. Iako mi je (sada) kosa posijedila, na onim mjestima gdje ju je Pejgamberova ruka dodirnula još uvijek je ostala crna.“ (Buhari, *et-Tarihu'l-kebir*, II, 78; Ali el-Muttaki, XIII, 298/36862)

Jedan drugi prizor koji svjedoči o velikom uzbuđenju opisuje Džabir, radijallahu anhu:

„Noć prije sukoba na Uhudu, otac me je pozvao sebi i rekao:

„Mislim da ću ja biti prvi od Vjerovjesnikovih, sallallahu alejhi ve sellem, ashaba koji će postati šehid. Osim Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najvrjednija osoba koju ostavljam iza sebe

si ti. Imam nekih dugova pa te molim da ih otplatiš. Prema svojoj braći uvijek lijepo postupaj!"

Ujutro je zaista moj otac prvi postao šehid. Sahranio sam ga sa još jednim šehidom u isti mezar. Kasnije sam htio da ga ukopam na neko posebno mjesto. Kada sam ga nakon pola godine iskopao, imao sam šta vidjeti: Osim jednog dijela njegovog uha, cijelo njegovo tijelo bilo je isto kao kad sam ga tek ukopao! Potom sam ga samog sahranio u jedan mezar!" (Buhari, Dženaiz, 78)

Kada bi se spomenuli šehidi Uhuda, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, objašnjavajući njihove vrline, rekao:

„Tako mi Allaha, tako bih želio da sam, zajedno sa mojim ashabima, i ja postao šehid i zakonačio podno planine Uhud!" (Ahmed, III, 375)

Jednom prilikom Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, navratio je do šehida Uhuda i rekao:

„Svjedočit ću da su bili iskreni vjernici!"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je:

„Allahov Poslaniče! Zar mi nismo njihova braća? Kako su oni postali muslimani, tako smo isto i mi postali muslimani, kako su se oni borili u džihadu, tako smo se i mi borili!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče:

„Da, istina je to što si rekao. Međutim, ja ne znam kakve ćete vi sve novine smisliti poslije moje smrti."

Nakon toga, hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, dugo je plakao, a onda tužan upitao: „Znači, mi ćemo ostati nakon tebe?" (*Muvetta*, Džihad, 32)

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, i ovim lijepim primjerom pokazao je svoju bezgraničnu ljubav prema našem voljenom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, te dokazao da je „drugi od dvojice s kojima je treći Allah."

Časni ashabi voljeli su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više i od samih sebe. Ako bi se prisjetili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, sjedeći u svojim kućama, odmah bi im kuće postajale tijesne i odlazili bi njemu. Oraspoložili bi se samo gledajući u njegovo mubarek i nurli lice, a u razgovoru s njim pronalazili bi mir i spokoj.[146] Onda kada ga ne bi vidjeli, duše bi im ostajale zarobljene u tijelima. Usljed straha od toga da možda neće biti zajedno s njim u Džennetu, lica bi im požutjela i ne bi znali šta da čine.[147] Jednoga dana plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Rebi'u, koji ga je služio:

„Poželi nešto od mene!"

Na to je Rebi'a odgovorio da ne želi ništa drugo osim da zajedno s njim bude u Džennetu.[148]

U trenucima smrti ashabi su bili ispunjeni radošću zbog susreta sa Allahom i Njegovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.[149] To je bilo zbog toga što se oni, nakon blagodati islama, ničemu drugom nisu bili toliko obradovali kao radosnoj vijesti kojom su bili počašćeni: *„Čovjek će biti zajedno s onim koga voli."*[150]

146. Kastallani, II, 104
147. Kurtubi, V, 271
148. Muslim, Salat, 226; Ahmed, III, 500
149. Ahmed, I, 8; Ibn Madže, Dženaiz, 4
150. Buhari, Edeb, 96

Šezdeset ajeta sure Ali Imran u vezi je s Bitkom na Uhudu. Kada je Misver ibn Mahreme upitao Abdur-Rahmana ibn Avfa, radijallahu anhu, o Uhudu, on mu je rekao:

„Prouči ajete sure Ali Imran nakon 120-tog ajeta, i bit ćeš kao da si s nama bio na Uhudu!“ (Ibn Hišam, III, 58)

„Mi volimo Uhud, Uhud voli nas!“

Uhud je imao posebno mjesto u srcu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Za vrijeme svoga života, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma često je obilazio Uhud i šehide Uhuda. Povremeno bi poručio:

„*Mi volimo Uhud, Uhud voli nas!*“ (Buhari, Džihad, 71; Muslim, Hadždž, 504)

Ovim riječima, Uhud, kao mjesto pogibije šehida, postao je počasno mjesto, natopljeno ljubavlju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i do Sudnjega dana bit će mjesto hodočašća muslimana, ispunjeno dragim sjećanjima.

Naš dragi Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, zabranio je da se prema ovome mjestu osjeća odvratnost i odbojnost, koja se bila pojavila u srcima muslimana neposredno nakon nepovoljnog ishoda sukoba. Štaviše, riječima „*Mi volimo Uhud, Uhud voli nas!*“, poručio je da ovo mjesto treba voljeti. Ljubav našeg plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bila je tako plodonosna da Uhud više nije posmatran kao mjesto poraza, već mjesto za koje se Allahov Poslanik vezao svim srcem i kao blagoslovljeno mjesto u čijim njedrima ukopani leže šehidi.

S druge strane, ljubav Uhuda prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kao i njegovo prepoznavanje, jedan je od jasnih dokaza da su sva stvorenja prepoznavala Allahovog Poslanika

i znali da je ono što on donosi istina. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Sve živo što postoji između Zemlje i nebesa, osim nepokornih među ljudima i džinima, zna da sam ja Allahov Poslanik.“ (Ahmed, III, 310)

Pouke iz Bitke na Uhudu

U Bitki na Uhudu, u toku sazrijevanja u robovanju Allahu, bile su proživljene mnoge gorke i slatke stranice života kao i potresni i stravični prizori. S jedne strane, iskazivano je jako vjerovanje, strpljenje, pouzdanje u Allaha i zadovoljstvo odredbama sudbine, dok su se s druge strane mnogi našli pred teškim iskušenjima poput trenutnog zaborava i nefsanske ljubavi prema ovome životu.

Nemarnost koja je pokazana spram direktne naredbe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom trenu promijenila je tok bitke što je bilo Allahova opomena i dovelo do odlaganja pobjede. Greška nekolicine ljudi rezultirala je kažnjavanjem većine tako da su svi istovremeno bili dopali muka. Jer, to je Allahovo pravilo, i ono nije promijenjeno čak ni zbog toga što se među njima nalazio Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam.

Ustvari, u Bitki na Bedru, časni ashabi su bili beskrajno i bezuslovno pokorni Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Govorili su mu:

„Allahov Poslaniče! Mi smo ti povjerovali, uvjerili se da je Kur'an Istina koju si nam od Allaha donio, i obavezali smo se da ćemo te slijediti i pokoravati se. Bit ćemo s tobom i ponašati se onako kako nam narediš. Radi istine s kojom si poslan od Allaha, ako narediš, s tobom ćemo krenuti i u morske dubine, niko od nas

neće posustati!“ Svi oni su bili na vrhuncu imanskog zanosa. (Ibn Hišam, II, 253-254)

Razlog zbog kojeg je Uhud bio Allahov ispit, bilo je da se upozore vjernici zbog njihove trenutne nesmotrenosti u nekoliko važnih situacija. Jedna od najznačajnijih mudrosti Uhuda, bilo je razdvajanje vjernika od licemjera koji su se bili uvukli u njihove redove. Druga mudrost bila je ta što su nevjernici bili uvjereni u pobjedu, pa su se u jednom trenu usljed svoje nepromišljenosti našli u situaciji da ne mogu mrdnuti. U srcima nevjernika još od muslimanske pobjede na Bedru, bilo je dosta tuge i bijesa, ali se u posljednje vrijeme hladnoća i bijes prema islamu polahko smanjivao.

Posebnu pažnju privlači to što su se ashabi natjecali u tome ko će učestvovati u Bitki na Uhudu i ko će pasti kao šehid. Mladići, tačnije rečeno još uvijek dječaci od petnaestak godina, na sve načine su se trudili da budu uvršteni među pripadnike vojske Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tajna žurbe ljudi svih uzrasta ka smrti, pokazuje koliko su njihova srca duboko bila ispunjena jakim imanom i koliko je u njima bilo jako osjećanje epske ljubavi prema plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Gdje god se nalazila ova ljubav, tu je bilo i hrabrosti i junaštva. Gdje je ta ljubav bila smanjena, pojavila bi se lijenost, bojažljivost, poniženje i strah. Put ka ovoj vrsti ljubavi vodi kroz povećanje zikra, često donošenje salavata na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razmišljanje o blagodatima koje nam je Allah Uzvišeni podario i nastojanje da se spozna Pravi put izučavajući postupke plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kroz njegov životopis.

Ranjavanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Uhudu i širenje glasina o njegovoj smrti, u sebi sadrži bitnu pouku vjernicima. Jer, oni su bili izloženi jednom ispitu vjere i snage volje.

Na taj način su naučili da je Allahov Poslanik, alejhis-salatu vesselam, samo čovjek, da će i on, kad za to dođe vrijeme, biti vraćen svome Gospodaru. Naučili su koliko je bitno da nakon njegove smrti ostanu na Pravom putu koji im je pokazao, a povrh svega, ovakvi događaji, u jednom pogledu, bili su jedna vrsta pripreme za njihova srca.

Muslimanima je na Uhudu prikazano nekoliko lekcija i pouka, naročito o tome na koji način se može izvojevati pobjeda u ratu sa neprijateljem i kako se mogu sačuvati od opasnosti poraza i rasipanja.

Hamra'ul-Esed (8. ševval 3/24. mart 625)

Nevjernike koji su, duša ispunjenih strahom, odlazili sa Uhuda i kretali se ka Mekki, Allah Uzvišeni učinio je nepromišljenima. Tek kasnije im je došla pamet u glavu, pa su počeli razmišljati o tome da se vrate i ponovo napadnu vjernike.

U međuvremenu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji se vraćao u Medinu, razmišljao je o potrebi zastrašivanja neprijatelja. O tome je Allah Uzvišeni objavio ajet u kojem objašnjava da nema potrebe za tim:

وَلاَ تَهِنُواْ فِي ابْتِغَاء الْقَوْمِ إِن تَكُونُواْ تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللهِ مَا لاَ يَرْجُونَ وَكَانَ اللهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

„Nemojte malaksati tražeći neprijatelja; ako vi trpite bol, trpe i oni bol kao vi, a vi se još od Allaha nadate onome čemu se oni ne nadaju. - A Allah sve zna i mudar je." (en-Nisa', 104)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je ashabe:

„Ko želi da slijedi neprijatelje?“

Hazreti Ebu Bekr i Zubejr, neka je Allah zadovoljan njima, odmah pripremiše nekolicinu između njih. Skoro svi od onih koji su željeli krenuti za neprijateljem, bili su ranjeni. Svi ovi ranjeni mudžahidi, pored bunara Ebu Ineba, poredali su se u safove pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[151]

Usejd ibn Hudajr, radijallahu anhu, koji je bio zauzet previjanjem rana ranjenika, ostavio je to i krenuo za plemenitim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem rekavši: „Čuo sam poziv Allahovog Poslanika i odazivam mu se!“

Sa'd ibn Ubade, radijallahu anhu, brzo se spremio i svome plemenu naredio pokret. I oni su odmah došli naoružani. Zajedno sa ovom grupom koja mu se pridružila, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je krenuo za neprijateljem.

Abdullah ibn Sehl i njegov brat Rāfi, neka je Allah zadovoljan njima, koji su zajedno sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, ratovali na Uhudu, bili su teže ranjeni i već su se bili vratili u Medinu. Kada su čuli da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo za neprijateljem, odmah su se uputili za njim govoreći:

„Tako nam Allaha, nemamo jahalice, a i rane su nam teške. Međutim, ne dolazi u obzir da propustimo pohod u kojem se nalazi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.“ Onaj kojemu su rane bile nešto blaže pomagao je onome teže ranjenome u kretanju tako što ga je povremeno vodio, a povremeno nosio na svojim leđima. Na taj način nisu se bili razdvojili od plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[152]

151. Vakidi, I, 334-335
152. Ibn Hišam, III, 53

Požrtvovanost ove dvojice vjernika bio je povod objavi sljedećeg ajeta:

لَّذِينَ اسْتَجَابُواْ لِلّهِ وَالرَّسُولِ مِن بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ
الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُواْ مِنْهُمْ وَاتَّقَواْ أَجْرٌ عَظِيمٌ

„One koji su se Allahu i Poslaniku i nakon zadobijenih rana odazvali, one između njih, koji su dobro činili i bogobojazni bili - čeka velika nagrada.“ (Ali Imran, 172)

Skupina se nalazila na oko osam kilometara od Medine i stigla je do mjesta „Hamra'ul-Esed“, po kojem je pohod i nazvan. Zastava je bila kod hazreti Alije, radijallahu anhu. Kada je pala noć, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se zapale vatre na pet stotina različitih mjesta. Ukazao se veličanstven prizor. Onaj ko je sa strane gledao, sticao je dojam da se radi o velikoj, brojnoj i organizovanoj vojsci. Čovjek po imenu Ma'bed, koji još uvijek nije bio prihvatio islam, bio je na odlasku u Mekku. Kad je stigao do nevjerničke vojske, javio im je da ih muslimanska vojska prati. Rekao je da se radi o velikoj vojsci: „Nikada u životu nisam vidio toliku vojsku.“ U srca nevjernika, koji su doznali o novonastaloj situaciji, nastanio se strah. Gledali su se međusobno i pitali: „Ostavili smo muslimane u bezizlaznoj situaciji. Otkud sad ovo!?“ Ne želeći da saznaju o čemu se radi, rekoše: „Hajde da brzo bježimo odavde kako nas ne bi snašla nesreća!“

Nije im više padalo na pamet da se vrate, nego su brzo nastavili put ka Mekki. Nakon što su oni ovako brzo pobjegli, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno sa ashabima, vratio se u Medinu.[153]

153. Ibn Hišam, III, 52-56; Vakidi, I, 334-340

Pitanje nasljedstva

U ovom periodu objavljeni su i ajeti koji govore o nasljedstvu, jer nakon Uhuda, po tom pitanju nastale su neke nesuglasice. Mlađi brat šehida poginulog na Uhudu, Sa'da ibn Rebia, radijallahu anhu, uzeo je cijelo nasljedstvo ne ostavivši ništa njegovim dvjema kćerima.

To je bio običaj iz vremena džahilijeta, jer u tom periodu ženama i djevojkama nije pridavan nikakav značaj, te stoga nisu imale pravo ni na nasljedstvo. Islam je dokinuo tu nepravdu:

يُوصِيكُمُ اللهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَّمْ يَكُن لَّهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلأُمِّهِ السُّدُسُ مِن بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَآؤُكُمْ وَأَبناؤُكُمْ لاَ تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعاً فَرِيضَةً مِّنَ اللهِ إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيما حَكِيمًا

„Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne koliko dvjema ženskima. A ako bude više od dvije ženskih, njima – dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna, njoj polovina. A roditeljima, svakom posebno – šestina onoga što je ostavio, ako bude imao dijete. A ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj majci – trećina. A ako

bude imao braće, onda njegovoj majci – šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allahova zapovijed! - Allah zaista sve zna i mudar je.“ (en- Nisa, 11)

Po pitanju nasljedstva, islam je uspostavio pravednu ravnotežu između udjela i obaveza. Muškarcima, koji više troše, dat je veći dio nego ženama. Jer, za mehr i troškove svadbe on puno potroši, a povrh toga, on je dužan da troši svoja materijalna sredstva kako bi izdržavao porodicu.

Znači, u islamskom nasljednom pravu, razlika između muškog i ženskog naslijeđa vezana je za težinu odgovornosti. Ovim je između njih uspostavljena ravnoteža. Žena je zadužena za očuvanje potomstva, a s tim u vezi i rađanje, odgoj i podizanje djece, te ostale zahtjevne poslove u vezi s raspodjelom troškova u skladu s potrebama cijele porodice kako bi se uspostavio red u domaćinstvu. Zbog toga je njeno nasljedstvo upolovljeno. Ovaj dio daje se kako bi ona žena koja se ne uda ili ona koja se razvede imala svoja lična sredstva.

Ženama je, s jedne strane, data sposobnost duboke osjećajnosti, požrtvovanosti, finoće, prefinjenosti, nježnosti, suosjećajnosti, pažnje prema djeci i očuvanja potomstva. Njihova građa je nježna, a osjećanje samilosti jako, tako da u mnogim težim životnim situacijama često oslabe i duševno i tjelesno. Zbog toga se u islamu ne prihvaća svjedočenje jedne žene. Oni koji punih usta napadaju na islam, i koji ne obraćaju pažnju na čiste i nepromjenljive osobenosti islama koji je iznjedrio ovo pravilo, usljed svoga neznanja i malicioznosti, ne vide njegovu potpunost.

Stvarnost je sljedeća, Istiniti Gospodar je svako stvorenje i svaki njegov djelić stvorio sa određenim ciljem i podario mu odgovarajuću tjelesnu i duševnu građu kako bi moglo ispuniti

svrhu svoga stvaranja. Uzvišeni Gospodar je muškarca, koji se bori sa životnim poteškoćama i nastojanjem da pribavi opskrbu svojoj porodici, kako bi odgovarao ovom zadatku, stvorio jačeg tijela i čvršćeg i postojanijeg duha. Ženu je zadužio da pazi na potomstvo, odgaja djecu, njeguje ih i štiti ih u vrijeme kad su nemoćni i bespomoćni. Zbog toga, njena zadaća nije toliko tjelesna, pa je bilo potrebnije opskrbiti njenu dušu sposobnošću da dublje osjeća i iskazuje nježnost. Zato je Allah Uzvišeni obdario ženu bezgraničnom osjećajnošću i ljubavlju kako bi u prvim trenucima djetetovog života prigrlila i odgojila svoje dijete i tako mu postala bezgranični izvor ljubavi i nježnosti. Zbog toga, ako se majka, osjećajne građe i puna samilosti, optereti nekim dodatnim obavezama, to rezultira negativnim ishodom. Usljed toga, velika je vjerovatnoća da će se sažaliti na krivca i dezorijentisati u odnosu na ono što zahtijeva pravda. Zbog toga je Allahova mudra odredba da se svjedočenje žene uzima polovično.

S druge strane, prema islamu, svjedočenje jednog čovjeka reguliše se u odnosu na njegovo psihičko stanje. Ukoliko se u odnosu na situaciju ne bude moglo uzeti u obzir svjedočenje muškarca, umjesto toga će svjedočenje žene same biti validno.[154]

Oni koji se protive tome što je svjedočenje žene manjkavo, ne shvataju i ne žele da shvate da je islam nevin od onoga za šta ga oni optužuju, odnosno da je među njegovim pravima i obavezama uspostavljena pravedna ravnoteža kojom se čuva urođena duhovna čistoća čovjeka, te uzeta u obzir i dobrobit cjelokupnog društva.

Savršenstvo žene upotpunjuje se i realizuje čuvanjem lijepih osobina koje joj je Allah podario. Ukoliko se žena uputi smjerom suprotnim od božanske odredbe, i ukoliko napusti svoju realnost,

154. Medželle, md. 1685

počinje gubiti na vrijednosti, postaje nespokojna i nesretna. Porodica se gasi, a društveni život postaje neplodan.

U naše vrijeme započeta je borba za jednakost žena i muškaraca, što je u suprotnosti sa sunnetom. Ovo natjecanje, koje je u suprotnosti sa urođenom osjećajnošću žene, slabi njene sposobnosti kao žene i majke te uveliko škodi cijeloj porodici. Zbog toga, jedan od najvećih grijeha našega vremena, jesu česti abortusi, što jako podsjeća na sličan model ponašanja u džahilijetu, ubijanje djevojčica tako što su žive zakopavane u zemlju. Jedina razlika između ove današnje, umorne i iscrpljene žene, i žene u džahilijetu, jeste razlika u garderobi i oblačenju. Ovo je jedna od najvećih katastrofa koja je proizišla iz materijalističkog načina obrazovanja u kojemu manjka duhovnosti.

ČETVRTA GODINA PO HIDŽRI

Slučaj na er-Redži'u (safer, 4 / juli, 625)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao je učitelje u susjedna plemena s ciljem širenja islama i podučavanja islamu. Međutim, neki od tih učitelja bili su se suočili sa izdajom. Jedna od najvećih izdaja jeste događaj na er-Redži'u.

Plemena Adal i Kare, iz blizine Medine, od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražili su da im pošalje učitelje koji će ih podučiti islamu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednu delegaciju od deset osoba na čijem čelu je bio Asim ibn Sabit, radijallahu anhu.

Grupa putnika stigla je do mjesta Hudat, koje se nalazi između Usfana i Mekke. Prenoćili su pored izvora rijeke koji se zvao Redži', u oblasti koja je pripadala plemenu Huzejl. Kada su muslimanski učitelji stigli na ovo mjesto, jedan rob iz plemena Huzejl, dojavio je to plemenu Benu Lihjan, koje je poslalo grupu od skoro stotinu strijelaca da ih prate. Kada su Asim i njegovi saputnici shvatili šta se dešava, popeli su se na jednu uzvisinu kako bi se mogli braniti. Neprijatelj ih je okružio poručivši im: „Siđite, predajte oružje, dajemo svoju riječ da vas nećemo ubiti!"

Na to je Asim odgovorio: „Prijatelji! Ja nipošto neću povjerovati u riječi nevjernika i neću sići!" Potom je zamolio Allaha: „Allahu

moj, obavijesti Vjerovjesnika o našem stanju!“ Kasnije su neprijatelji strijelama gađali, a Asim i još šest osoba iz njegove grupe postali su šehidi.

U trenutku ranjavanja, Asim ibn Sabit, radijallahu anhu, proučio je dovu:

„Allahu moj, ja sam na početku dana čuvao Tvoju vjeru, a Ti na kraju dana sačuvaj moje tijelo (da ga ne dotakne ruka nevjernika)!“

Neki od prvaka Kurejšija, kada su saznali za njegovu pogibiju, budući da je on ubio njihove najmilije u Bitki na Bedru, poslali su ljude da donesu dijelove njegovog tijela po kojima bi ga mogli poznati. Međutim, Uzvišeni Allah bio je poslao roj pčela da čuva njegovo tijelo. One su u potpunosti bile prekrile njegovo tijelo, tako da ljudi nisu mogli da mu priđu i nisu uspjeli da otkinu niti jedan njegov dio. (Buhari, Džihad, 170; Megazi, 10, 28, Vakidi, I, 354-363)

Neprijatelj koji je do večeri čekao da se roj pčela raziđe, bio se suočio sa novom neočekivanom situacijom: odjednom je bila počela padati kiša. Naišla je jaka bujica, usljed čega je Asimovo tijelo nestalo. Neprijatelj nije dočekao niti jednu povoljnu priliku da iskasapi Asimovo tijelo, nakon čega je Asim postao poznat kao „šehid kojega su čuvale pčele!“ (Ibn Hišam, III, 163)

Kada su nevjernici bili izvukli konopac iz svojih lukova, te njime počeli jako čvrsto vezivati muslimane koji su se predali, osma osoba suprotstavi im se rekavši: „Ovo je prava prevara i obmana koja nam je učinjena. Tako mi Allaha, nipošto vam se neću predati. Ovi šehidi su mi divan uzor!“ Nevjernici nikako nisu uspijevali da ga uhvate i na silu svežu jer im se on svom snagom otimao. Na kraju su i njega ubili pa je postao šehid. Tako su od ukupno deset ashaba bila ostala samo još dvojica: Hubejb i Zejd, neka je Allah njima zadovoljan. Nevjernici su ih poveli i prodali u Mekki. Hubejba su

prodali sinovima Harisa ibn Amira, kojega je on ubio u Bitki na Bedru. Hubejb je ostao kod njih kao rob sve do dana kada su odlučili da ga ubiju. Jedna od žena iz domaćinstva kazala je: „Allahom se kunem da u svom životu nikada nisam vidjela boljeg roba od Hubejba. Allaha mi, kada su ga okovanog doveli u Mekku, jednom sam ga vidjela da jede grožđe iako grožđa nigdje u Mekki nije bilo. To je bila Allahova opskrba kojom je počastio Hubejba. Hubejb je učio Kur'an i klanjao noćni namaz. Žene, koje su slušale kako uči Kur'an, bile su se sažalile i plakale pitajući ga: „Hubejbe, imaš li kakvu želju?"

„Ne!", rekao je. „Nemam nikakvu želju osim da me ne napajate slatkom vodom i ne hranite mesom životinja koje su žrtvovane kipovima, te da mi javite kada me budu htjeli ubiti".

Kada su prošli sveti mjeseci, odlučili su da ga ubiju. Kada sam mu dojavila, na njemu nije bilo traga straha i brige. Harisovi sinovi su ga poveli na brdo Hill, dalje od oblasti harema Kabe, kako bi ga ubili. Kada su stigli, Hubejb ih zamoli da mu dopuste da klanja dva rekata namaza. Nakon što je klanjao, reče im:

„Tako mi Allaha, da znam da nećete misliti da se bojim smrti, klanjao bih još!"

Hubejb je bio prva osoba koja je uvela običaj da svaki musliman osuđen na smrtnu kaznu prije smaknuća klanja dva rekata namaza.

Nakon toga, zamolio je Allaha:

„Allahu moj! Uništi ih jednog po jednog! Uzimaj im duše jednom po jednom, nikoga ne ostavi živoga!"[155] Poslije je izrecitovao nekoliko stihova u sličnom tonu:

155. Kada je Hubejb učio ovu dovu, svi oko njega bili su u strahu, plašeći se utjecaja te dove, pokušavali su da se sakriju uvjereni da neće ostati zdravi i živi. Više od mjesec dana kasnije, na svim sjednicama Kurejšija, samo se raspravljalo o

„Ako ću umrijeti kao musliman, uopće me ne brine kako ću umrijeti. Sve je to, ionako, radi Allaha. Ako On to traži, lahko ću postići Njegovo zadovoljstvo, pa čak i ako mi je tijelo raskomadano."

Nakon toga, Hubejb, radijallahu anhu, ponizno je zamolio Allaha:

„Allahu moj! Ovdje vidim samo lica neprijatelja. Nema nikoga koga bih sa selamima poslao Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. Ti mu prenesi moje selame!"

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je u tom trenutku sjedio u Medini sa ashabima, kazao je:

„Ve alejhis-selam! (Neka je selam i njemu!)"

Tako da su ga svi čuli. Začuđeni, ashabi upitali su:

„Allahov Poslaniče! Na čiji selam odgovaraš?"

„Na selam vašeg brata Hubejba. Upravo mi je Džibril prenio njegov selam."

To je ashabima bila i obavijest da su njihovi prijatelji postali šehidi. (Buhari, Džihad, 170; Megazi, 10,28; Vakidi, I, 354-363)

Još dok je bio vezan za vješala, prije nego što će ga ubiti, Hubejba su upitali: „Da li bi želio da je umjesto tebe ovdje Poslanik, a da ti ostaneš živ?"

On im je, bez razmišljanja, odgovorio, hrabrim glasom:

Hubejbovoj kletvi. Sa'd ibn Amira je povremeno obuzimala slabost i nesvjestica. Hazreti Omer, radijallahu anhu, čuvši za ovo, upitao ga je za njegovo stanje, misleći da se radi o nekoj bolesti. Na to mu je Sa'd rekao: „O zapovjedniče vjernika! Nisam ja bolestan. Ali, kada je ubijen Hubejb, ja sam bio tamo, slušao sam njegovu dovu kojom nas proklinje. Tako mi Allaha, kada god se na nekom skupu sjetim toga, odmah padnem u nesvijest!" (Vakidi, I, 359-360)

„Nipošto! Tako mi Allaha, ne bih nikada želio da je on ovdje umjesto mene, pa makar da ga samo trn ubode!“

Ebu Sufjan, kojeg je ovaj odgovor začudio, reče:

„Nikada nisam vidio da neko nekoga toliko voli koliko ashabi Muhammeda!“ (Vakidi, I,360; Ibn Sa'd, II, 56)

Kada su ga objesili, licem su ga okrenuli ka Medini. Hubejb, radijallahu anhu, proučio je dovu:

„Allahu moj! Ako si zadovoljan mojim postupcima, okreni moje lice prema kibli.“ Allah Uzvišeni okrenuo ga je prema kibli. Koliko god da su nevjernici pokušavali da ga okrenu na neku drugu stranu, suprotno od kible, nisu uspijevali. O ovoj situaciji i ovome časnom ashabu objavljeni su ajeti:

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ. ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً
مَّرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي

„A ti, o dušo smirena, vrati se Gospodaru svome zadovoljna, a i On tobom zadovoljan, pa uđi među robove Moje, i uđi u Džennet Moj!“ (el-Fedžr, 27-30) (Vidi: Kurtubi, XX, 58; Alusi, XXX, 133)

I drugi ashab koji je ubijen i postao šehid nakon Hubejba, Zejd, radijallahu anhu, pokazao je istu postojanost u vjeri. Noću bi klanjao noćni namaz, a danju bi postio. Odbijao je da jede meso životinja koje su prinošene kao žrtva kipovima. Umjesto toga pio je mlijeko. Mlijeko bi pio na sehuru i mlijekom bi iftario. Kada su ga poveli na Ten'im kako bi ga ubili, susreo se sa Hubejbom, i tu su jedan drugome savjetovali strpljenje u pogledu onoga što ih je zadesilo. I

Zejd, radijallahu anhu, klanjao je dva rekata prije pogubljenja. Na pitanje: „Da li bi želio da je Muhammed ovdje umjesto tebe?“, dao je isti odgovor kao i Hubejb. (Vakidi, I, 361-362)

Glupim nevjernicima, koji su mu obećavali oprost ukoliko napusti islam, govorio je:

„Umrijeti kao musliman bolje je hiljadu puta nego se vratiti u prijašnju vjeru i živjeti tako.“ Postojanošću istinskog mu'mina, sa užitkom je ispio šehidsko šerbe.

Junus Emre, jedan od zaljubljenika u Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je spoznao užitak vjere, čežnju da žrtvuje svoj život za Allaha i Njegovog Poslanika i želju da na Ahiretu postigne njegov šefa'at, pretočio je u sljedeće stihove:

Moja duša kurban za tvoj put nek' je
Ime lijepo i sam lijep je Muhammed!
Šefa'at učini ovog roba jadnog,
Ime lijepo i sam lijep je Muhammed!..

Događaj kod Bunara Me'une (safer 4 / juli 625)

U istim danima kada se odigravao događaj kod Redži'a, Ebu Berra, jedan od vođa iz okoline Nedžda, želeći uputu svome plemenu, zatražio je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pošalje nekoliko učitelja. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgovorio na njegovu molbu. Čak nije htio uzeti ni poklone koje mu je on bio poslao govoreći:

„Bojim se za svoje prijatelje, stanovnici Nedžda mogu im zlo nanijeti.“

Na to je Ebu Berra, u ime svoga plemena, dao garanciju za živote muslimana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,

dao je da se, u ime Ebu Berra'a, napiše posebno pismo njegovom bratiću Amiru, koji je upravljao plemenima Nedžda. Od ashab-i suffe sačinjena je delegacija učača Kur'ana, njih sedamdeset, koji su poslati zajedno sa Ebu Berraom.

Kada je grupa ovih učitelja stigla do bunara Me'une, koji se nalazio na četiri konaka udaljenosti od Medine, suočili su se sa stravičnom izdajom. Ebu Berraov bratić, Amir, sa svojim ljudima bio im je postavio klopku, čak nije ni pročitao pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Iako nije htio da sa svojim plemenom napadne muslimane, jer su se nalazili pod zaštitom Ebu Berra'a, podsticao je ostala plemena, Usajj, Ri'l, Zekvan i Benu Lihjan, da ih ubiju. Preživio je jedino Amr ibn Umejje.[156]

Jedan od onih koji su tog stravičnog dana postavili klopku muslimanima je i Džebbar ibn Sulma, koji je kasnije pripovijedao:

„Jednog muslimana koji me je pozivao u islam, Amira ibn Fuhejra, probo sam svojim kopljem. Vidio sam kako mu koplje ulazi na prsa i izlazi na leđa! On je, u tom stanju, rekao: „Allaha mi, dobio sam!" Sam sebi sam rekao: „Šta je on to dobio? Pa zar ga nisam ubio?" U tom trenutku, njegovo tijelo se uzdiglo u nebesa i nestalo iz vidokruga. Ovaj događaj, kojemu sam bio svjedok, bio je povod da i ja postanem musliman!" (Ibn Hišam, III, 187; Vakidi, I, 349)

Džebrail, alejhis-selam, nakon toga je stigao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa vijestima da su oni koji su krenuli da šire islam, postali šehidi i da su se susreli sa svojim Gospodarom, da je On njima zadovoljan, a i oni Njime.[157]

156. Ibn Hišam, III, 184; Hejsemi, VI, 125-130
157. Buhari, Džihad, 9

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovu vijest se rastužio i osjetio jaku bol. Svoje mubarek ruke digao je ka Aršu, moleći Allaha:

„Allahu moj! Baci svoju kletvu na plemena Ri'l, Zekvan i Usajj, koji su odbili pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku!" Punih mjesec dana je protiv njih upućivao ovu dovu na sabah-namazu. (Buhari, Džihad, 9; Megazi, 28; Muslim, Mesadžid, 297)

Vjernici su lili suze tuge. Licemjeri i Jevreji bili su ispunjeni potajnom radošću. Takvi su, zadovoljni, bili još od Uhuda. Na Uhudu nisu bili sasvim pokazali svoje pravo lice, a sad su bili počeli ubrzano širiti izdajničku propagandu i rasipati mržnju koja je u njima tinjala. Svoju izdaju i pritvorenost koju su činili idući u rat, a koju su predstavljali kao veliku mudrost, pokazivali su, tobože brižno se obraćajući onima koji su dali najviše šehida: „Oni su izginuli, a da su nas poslušali, ne bi izginuli." Na to njihovo ponašanje odgovor koji je objavljen u Kur'anu, bio je oštar:

الَّذِينَ قَالُواْ لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُواْ لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَؤُوا عَنْ أَنفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

„Onima koji se nisu borili, a o braći svojoj govorili: 'Da ste nas poslušali, ne bi izginuli', reci 'Pa vi smrt izbjegnite, ako istinu govorite!'" (Ali Imran, 168)

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ كِتَابًا مُّؤَجَّلا

„Sve što je živo umire Allahovom voljom u času suđenom. Daćemo onome koji želi nagradu na ovom svijetu, a daćemo

i onome koji želi nagradu na onome svijetu i sigurno ćemo nagraditi zahvalne.“ (Ali Imran, 145)

Enes, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nisam vidio tako tužnog kao nakon smrti njegovih ashaba u zasjedi kod bunara Me'une.“ (Muslim, Mesadžid, 302)

Skoro svi ubijeni ashabi bili su ashab-i suffe, koji su postali učitelji Kur'ana i sunneta koje je lično podučavao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Događaji kod Redži'a i bunara Me'une, pokazuju kolika je odgovornost ashaba bila u upućivanju i širenju islama. Imajući u vidu potencijalne opasnosti i teškoće, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za posao pozivanja u islam ipak je slao svoje najodabranije ashabe. Kada je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, obznanjeno da su poginuli ashabi postigli najviše stepene kod svoga Gospodara; da je On njima zadovoljan, a i oni njime,[158]on je prestao sa proklinjanjem gore navedenih plemena.

Izdajnički i podmukli plan plemena Benu Nadīr

Amir ibn Umejje, koji se uspio spasiti iz zamke kod bunara Me'une, pri povratku u Medinu zatekao je na spavanju dvojicu pripadnika jednog plemena koje je bilo izvršilo napad na muslimane kod bunara, i ubio ih. Međutim, on nije znao da su oni pod zaštitom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da su se vraćali iz posjete Medini. Zbog toga je trebalo dati otkupninu.

158. Buhari, Megazi, 28; Džihad, 9, Muslim, Mesadžid, 297

Prema odredbama koje su stajale u ranije sačinjenom ugovoru, jedan dio otkupnine moralo je platiti pleme Benu Nadir. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi s tim, s malobrojnom grupom ashaba je krenuo ka njihovom naselju. Kada su oni vidjeli da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi s tako malo osoba u pratnji, ne želeći propustiti takvu idealnu priliku, Jevreji plemena Benu Nadir skovali su plan da na njega izvrše atentat. Pretvarajući se da će drage volje platiti svoj dio otkupnine, pozvali su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se odmori u hladovini jedne kuće dok oni ne skupe novac. Istog momenta, praveći se da ga ugošćavaju, počeli su smišljati šta da učine. Sa te kuće planirali su dolje prema njemu baciti jedan veliki kamen, kao da se tobože urušio krov, ne bi li njegovu mubarek dušu slomili. Jer, taj narod, od davnina činio je podlosti i ranijim poslanicima i u tome su bili jako sposobni. U tom trenutku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odjednom je ustao sa mjesta na kojem je sjedio i brzo se udaljio. Uzvišeni Allah je Svoga Poslanika obavijestio o njihovim planovima. Allah vjernike podsjeća koliko su počašćeni time što im je pružio mogućnost da štite Njegovog plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اذْكُرُواْ نِعْمَتَ اللّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن
يَبْسُطُواْ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَاتَّقُواْ اللّهَ
وَعَلَى اللّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

„O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su neki ljudi htjeli da vas se dočepaju, a On je zadržao ruke njihove. I bojte se Allaha, i neka se vjernici samo u Allaha uzdaju.“
(el-Ma'ide, 11)

I pored toga što je cilj atentata bio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ajetu stoji formulacija: „..kada su neki ljudi htjeli da vas se dočepaju, a On je zadržao ruke njihove“, što pokazuje vjernicima da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, treba da im bude draži i od njih samih.

O vjerolomstvu plemena Uzvišeni je objavio sljedeće ajete:

وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِن قَوْمٍ خِيَانَةً فَانبِذْ إِلَيْهِمْ
عَلَى سَوَاء إِنَّ اللّهَ لاَ يُحِبُّ الخَائِنِينَ

„Čim primijetiš vjerolomstvo nekog plemena, i ti njemu isto tako otkaži ugovor – Allah uistinu ne voli vjerolomnike.“ (el-Enfal, 58)

وَإِن جَنَحُواْ لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّهِ إِنَّهُ
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ وَإِن يُرِيدُواْ أَن يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ
حَسْبَكَ اللّهُ هُوَ الَّذِيَ أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ

„Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon i pouzdaj se u Allaha, jer On, uistinu, sve čuje i zna.“ (el-Enfal, 61-62)

Poslije toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao izaslanika Benu Nadiru tražeći od njih obnovu sporazuma, sa upozorenjem da će u suprotnom morati napustiti Medinu u roku od deset dana. Međutim, licemjeri su ovoga puta počeli djelovati, tako da su krišom poslali Benu Nadiru drugačije informacije. Huškali su ih govoreći im da ne napuštaju Medinu i da će im oni

pomoći velikim ljudstvom. Ovu tajnu prepisku na vidjelo je iznio Uzvišeni Allah u Časnom Kur'anu:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

„Zar ne vidiš kako licemjeri govore svojim prijateljima, sljedbenicima Knjige koji ne vjeruju: 'Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći i kad se bude ticalo vas, nikada se nikome nećemo pokoriti; a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći!' A Allah je svjedok da su oni, zaista, lašci." (el-Hašr, 11)

Jevreji, koji su povjerovali u pusta obećanja licemjera, osjetili su se sigurnima, te su se javno usprotivili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, licemjeri, uistinu, nikada nisu namjeravali ispuniti svoja obećanja. Allah Uzvišeni o tome kaže:

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ

„Ako bi bili protjerani, oni ne bi s njima pošli; ako bi bili napadnuti, oni im ne bi u pomoć pritekli; a ako bi im u pomoć pritekli, sigurno bi pobjegli, i oni bi bez pomoći ostali." (el-Hašr, 12)

Jer, koliko god da su licemjeri sijali smutnju i razdor, toliko su se mnogo i plašili vjernika. Ta istina je ovako obznanjena u Časnom Kur'anu:

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِم مِّنَ اللهِ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ

„Oni se više boje vas nego Allaha, zato što su oni ljudi nerazumni.“ (el-Hašr, 13)

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, shvatio da su Jevreji prešli svaku granicu, nije mu preostalo ništa drugo nego da opsjedne njihovo naselje. U kršenju pravila ugovora, plemenu Benu Nadir pridružilo se i pleme Benu Kurejza.[159]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je da su Jevreji izlazili iz svojih kuća i kapija da se bore, a čim bi bili nadvladani, vraćali bi se u njih da se sakriju. Na to je naredio da se ruši jedna po jedna jevrejska kuća, počevši od najbliže, te da se sijeku stabla hurme, a drugi dio da se pali. Jevreji su na to povikali:

„O, Muhammede! Ti braniš da se po zemlji nered čini i čudiš se onima koji to rade. Kako to da sada ti siječeš i pališ stabla hurme?“

Na ove njihove riječi, neki od muslimana na tren su se zabrinuli i posustali.[160] Uzvišeni Allah je njihovu zabrinutost odagnao riječima:

مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى
أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ

To što ste neke palme posjekli ili ih da uspravno stoje ostavili – Allahovom voljom ste učinili, i zato da On nevjernike ponizi.“ (el-Hašr, 5)

159. Buhari, Megazi, 14
160. Buhari, Tefsir, 59/2; Ibn Hišam, III, 192

Ovim je ukazano na potrebu poduzimanja različitih mjera protiv podvala koje čine Jevreji.

Nakon dvadesetak dana, usljed uspješne ratne taktike Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i nedostatka obećane pomoći licemjera, pleme Benu Nadir se predalo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protjerao je ovo pleme iz Medine. Pleme Benu Kurejza prihvatilo je sklapanje novog sporazuma, tako da je ostalo živjeti u Medini i prema njima se lijepo postupalo.[161]

Prije odlaska iz Medine, pleme Benu Nadir srušilo je i zapalilo svoje kuće koje su bile preostale čitave kako u njih ne bi mogli useliti muslimani. Dio njih se uputio ka Hajberu, a dio je izbjegao u Siriju.[162]

Allah Uzvišeni u sljedećem časnom ajetu objašnjava način na koji je pomogao vjernicima:

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنتُمْ أَن يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُم مَّانِعَتُهُمْ حُصُونُهُم مِّنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُم بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ

„On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali. Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od

161. Buhari, Megazi, 14; Muslim, Džihad, 62
162. Ibn Hišam, III, 191-194; Vakidi, I, 363-380

Allahove kazne odbranti, ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali i On je u srca njihova strah ulio; vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili. Zato uzimajte iz toga pouku, o vi koji ste razumom obdareni.“ (el-Hašr, 2)

Imetak koji je ostao iza plemena Benu Nadir, a koji nije osvojen borbom, nazvan je „el-fej'“ i u vezi s njim objavljeni su posebni propisi:

مَّا أَفَاء اللّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاء مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللّهَ إِنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ. لِلْفُقَرَاء الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

„Plijen od stanovnika sela i gradova koji Allah Poslaniku Svome daruje pripada: Allahu i Njegovom Poslaniku, i bližnjima njegovim, i siročadi, i siromasima, i putnicima - namjernicima, da ne bi prelazio samo iz ruku u ruke bogataša vaših; ono što vam Poslanik kao nagradu dâ, to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite, i bojte se Allaha jer Allah, zaista, strahovito kažnjava - i siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegovog pomognu, - to su, zaista, pravi vjernici.“ (el-Hašr, 7-8)

U ovom časnom ajetu, pod onim dijelom plijena koji je odvojen radi Allaha, misli se na korištenje tih sredstava za popravku Ka'be i ostalih džamija. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, onaj dio plijena koji je pripao njemu, podijelio je među svojim siromašnim ashabima. Mudrost u raspodjeli plijena na ovaj način, kako je objašnjeno i u gore navedenom časnom ajetu, jeste zabrana da samo nekolicina ljudi prisvoji plijen i podijeli ga između sebe. Jer, princip islama po pitanju imovinskih poslova jeste da ljudi jedni drugima pomažu te da se pruži mogućnost i siromašnima i slabima da osjete korist od nečijeg bogatstva i izobilja. Na taj način formiralo bi se jedno pravedno društvo u kojem bi se različiti slojevi međusobno približili i u tom društvu ne bi postojao stalež koji iskorištava druge.

Zbog toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bogatstvo uzeto od plemena Benu Nadir, podijelio izbjeglicama, muhadžirima, a od ensarija su dio plijena dobile samo tri osobe. Prije raspodjele plijena obratio se ensarijama:

„Ukoliko želite, ono što ste ranije dali muhadžirima, neka ostane kod njih, pa i vi uzmite dio ovog plijena. Ukoliko želite, tražite natrag ono što ste im dali, a njima onda prepustite cijeli ovaj plijen.“

Na to su ensarije, neka je Allah njima svima zadovoljan, dali ovaj sjajan odgovor:

„Niti ćemo uzeti natrag naše imetke, niti kuće koje smo im poklonili, a cjelokupan plijen neka oni uzmu, mi nećemo uzimati dio.“

Ovaj neponovljiv prizor vjerskog bratstva koji su priredile časne ensarije, bio je i jedan od povoda objave sljedećeg časnog ajeta:

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ

„I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se uščuvaju lakomosti, oni će sigurno uspjeti.“ (el-Hašr, 9) (Vidi: Razi, XXIX, 250; Kurtubi, XVIII, 25)

Zabrana alkoholnih pića i kockanja

Kao što je poznato, odredbe u vezi s uživanjem alkoholnih pića i kockanjem nisu donesene u prvim godinama islama, već su, posebnim određenjem, ostavljene za kasnije. Zabrana alkohola uspostavljena je postepeno, u etapama:

1. U Mekki je prvo objavljen ajet u kojem Uzvišeni kaže:

وَمِن ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُون

„A od plodova palmi i loze pripremate piće i hranu prijatnu. To je doista dokaz onima koji vjeruju.“ (en-Nahl, 67)

U ovom ajetu navedeno je da se od hurme i grožđa, pored lijepih i ukusnih jela, pravi i supstanca koja opija. Na taj način se

dalo naslutiti da se ona pića koja opijaju ne smatraju lijepima, a zabrana konzumiranja istih je kasnije uslijedila.

2. Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru iz Mekke u Medinu, na pitanja ljudi o vinu i kocki, objavljen je sljedeći ajet:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ
وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا

„Pitaju te o vinu i kocki. Reci: 'Oni donose veliku štetu, a i neku korist ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi.' I pitaju te koliko da udjeljuju. Reci: 'Višak!'. Eto, tako vam Allah objašnjava propise da biste razmislili." (el-Bakare, 219)

Nakon objave ovog časnog ajeta, većina muslimana je prestala piti alkohol, a nekolicina je nastavila.

3. Nakon što je jedan od ashaba klanjajući akšam u pripitom stanju potpuno pogrešno proučio jedan ajet i potpuno mu promijenio značenje, obajavljen je ajet:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَقْرَبُواْ الصَّلاَةَ وَأَنتُمْ
سُكَارَى حَتَّىَ تَعْلَمُواْ مَا تَقُولُونَ

„O vjernici, pijani nikako namaz ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate, i kada ste džunubi - osim ako ste putnici - sve dok se ne okupate. A ako ste bolesni ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju

dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite. Allah, zaista, briše grijehe i prašta.“ (en-Nisa, 43)

Nakon toga se među muslimanima znatno smanjio broj onih koji su pili alkohol. Kada je trebalo klanjati namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponavljao je: „Neka se oni koji su pijani nipošto ne priključuju namazu!“ Muslimani su tada shvatili da će uskoro uslijediti i potpuna zabrana uživanja alkohola te su se za to bili počeli pripremati.

4. Na kraju, najveći broj muslimana bio je ostavio piće. Nekima su se na licu još uvijek vidjeli tragovi pijanstva, pa su zbog toga bili u teškom stanju. Hazreti Omer, radijallahu anhu, molio je Allaha:

„Allahu, daj nam konkretnu i jasnu odredbu u vezi s pićem!“ Na kraju, kada su usljed pijanstva bili izbili neredi, postalo je jasno koliko je piće štetno. Zbog toga su, tek kad su se postavili povoljni uslovi, konačno objavljeni ajeti kojima je piće zabranjeno:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاء فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللهِ وَعَنِ الصَّلاَةِ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُون

„O, vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja namaza odvrati. Pa hoćete li se okaniti?“ (el-Maide, 90-91)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je hazreti Omera i proučio mu ove ajete. Kada je stigao do riječi: „Pa hoćete li se okaniti?“, hazreti Omer je govorio: „Okanili smo se, Gospodaru!“ Ne samo hazreti Omer, radijallahu anhu, već i svi muslimani su govorili: „Ne samo pića, okanili smo se i kocke!“

Kada su objavljeni ovi ajeti, oglasio se plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, riječima i naredbom:

„Neka znate da je piće od sada haram!“

Ulicama Medine potekli su potoci pića koje je prosipano iz probušenih mješina, polomljenih ćupova...

Nakon objave ajeta o zabrani pića, muslimani koji su imali pića u rukama, u istom trenu su ih prosipali. Više nisu pili. Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Istina je da je Allah prokleo alkoholna pića, onoga ko cijedi plodove za alkohol, onoga za koga se cijede, onoga ko ga pije, onoga ko ga nosi, onoga kome se nosi, onoga ko ga toči i dijeli, onoga ko ga prodaje, onoga ko se hrani novcem od njegove prodaje, onoga ko ga kupuje i onoga kome se kupuje!“ (Ahmed, I, 53; II, 351, Nesai, Ešribe, 1-2, Hakim, II, 305/3101)

Od Enesa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao:

„Zabrana alkohola desila se u vrijeme kada sam u kući Ebu Talhe prisutnima sipao pića. Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, naredio je da se ova zabrana obznani ljudima. Dok smo bili u kući s vana je dopirao neki glas. Ebu Talha mi reče: „Izađi i vidi čiji je to glas, o čemu se radi?“ Izašao sam i vidio, pa mu rekao: „Glasnik uzvikuje: „Pažnja, pažnja! Stigla je naredba o zabrani pića!’“

On mi reče: „Ako je tako, idi i prospi ga!“ Nakon toga, ulicama Medine počeli su teći potoci alkoholnih pića.“

Ovaj događaj lijep je primjer koji pokazuje koliko su časni ashabi bili pedantni i striktni u poštovanju Allahovih naredbi. Ne čekajući ni trena, bez oklijevanja i predomišljanja, odmah su prosuli pića iz ćupova i čaša u rukama, te pojurili ka Allahovom zadovoljstvu, pokazujući veliku pokornost ovoj Allahovoj zapovijedi koja je dolazila iz njihovih srca.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u časnim hadisima je rekao:

„Haram je sve što izaziva pijanstvo. Ono što u većoj količini izaziva pijanstvo, zabranjeno je i u manjoj količini." (Ibn Madže, Ešribe, 10; Nesai, Ešribe, 24, 48)

„Alkohol je uzrok svakog zla!" (Ahmed, V, 238)

„Neka onaj ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan ne sjeda za sofru za kojom se toči alkohol!" (Tirmizi, Edeb, 43/2801)

„Neki ljudi iz moga ummeta piju, dajući alkoholnim pićima druge nazive!" (Ahmed, IV, 237)

U zabrani opojnih pića i kockanja, vidi se postepenost u provođenju propisa, što predstavlja utemeljeno uporište prilikom ispitivanja metoda kojima se u islamu šire informacije i uputa te vrši borba protiv zla. I pored toga što Uzvišeni Allah posjeduje vječno i potpuno znanje, istražujući i preispitujući odredbe islama, sugovornik pred sobom ima mogućnost da posmatra postepeni razvoj ovih pravila i način na koji se ljudi njima prilagođavaju, učvršćujući svoja uvjerenja. To je najočitije u ajetima koji su u vezi sa vjerom, a koji su, obrnuto od rasporeda po kojem se danas nalaze u mushafu, objavljeni u mekkanskom periodu i spušteni među prvima. Jer, Časni Kur'an je, prije početka spuštanja, postojao zapisan u Levh-i mahfuzu i prema tome je i parcijalno spuštan, prije ili kasnije, shodno potrebama. Ove potrebe očituju se u sposobnosti

razumijevanja i mogućnosti shvatanja čovječanstva i promatranja razvitka na tom polju. Isto kao što dijete ima određene sposobnosti koje se s vremenom, kako raste, uvećavaju.

Princip postepenog prilagođavanja, koji je sproveden u najpotpunijem obliku u *vijeku sreće*, jeste krajnje mudri Allahov sunnet, koji je kao oblik božanske samilosti, uspostavljen od strane Uzvišenog Stvoritelja. Ovaj sunnet, koji je metodološki sprovodiv kako u vrijeme pojave i širenja islama, tako i danas i za sva vremena, predstavlja najpogodniji put i način koji najbolje odgovara ljudskoj prirodi. Jer, u islam se ulazi prvenstveno kako bi se ispravilo krivo vjerovanje. Kada se ta etapa upotpuni, dolazi red na konkretno djelovanje. Po pitanju upotpunjenja i ostvarivanja djela, pazi se na postepenost i to u skladu sa snagom pojedinca. Ova situacija ne odnosi se samo na objavu islama, već se može koristiti i u svim ostalim situacijama kada je potrebno ljude uputiti i poučiti. Iz tog razloga, u božanskim objavama, koje je Allah Uzvišeni započeo sa Ademom, alejhis-selam, uz stabilnost vjerskih pravila, može se pratiti i razvitak društvenih pravila, što je vodilo ka njegovom postepenom i paralelnom usavršavanju i sazrijevanju, a to savršenstvo dostiglo je svoju zrelost u vjeri islamu. To svojstvo pokazuje koliko je bila važna ova metoda prilikom koje je vođeno računa o ljudskoj prirodi i potencijalima.

Zatu'r-Rika[163] (muharrem 5/ juni 626)

Na vijest da se Benu Sa'lebe i Benu Muharib iz plemena Gatafan okupljaju planirajući pokrenuti ratni pohod na muslimane, Allahov

163. Prenosi se da je ova bitka bila nakon Hendeka ili nakon Hajbera. Ovdje je spominjemo jer je to mišljenje većine učenjaka koji izučavaju Poslanikov životopis.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je na njih sa vojskom od oko četiri stotine ljudi.

Nevjernici koji su ugledali vjernike nasuprot sebe, uplašili su se i povukli. Nakon toga, nastupilo je vrijeme podne-namaza. Neprijatelji, koji su ih izdaleka posmatrali, pokajali su se što ih u ovako pogodnoj situaciji, kada su na namazu, nisu napali. Jedan od njih je rekao:

„Ne žalostite se! Oni jedan namaz naročito preferiraju, draži im je od njihovih roditelja i od njihove djece. To je ikindija-namaz."

Počeli su čekati. Tada je Uzvišeni Gospodar Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslao meleka Džibrila, alejhis-selam, sa objavom koja je u vodu bacila planove neprijatelja:

وَإِذَا كُنتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلاَةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِّنْهُم مَّعَكَ
وَلْيَأْخُذُواْ أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُواْ فَلْيَكُونُواْ مِن وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ
طَآئِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّواْ فَلْيُصَلُّواْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُواْ حِذْرَهُمْ
وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ
وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُم مَّيْلَةً وَاحِدَةً

„Kada ti budeš među njima i kad odlučiš da zajedno s njima obaviš namaz, neka jedni s tobom namaz obavljaju i neka svoje oružje uzmu; i dok budete obavljali namaz, neka drugi budu iza vas, a onda neka dođu oni koji još nisu obavili namaz pa neka i oni obave molitvu s tobom, ali neka drže oružje svoje i neka budu oprezni. Nevjernici bi jedva dočekali da oslabi pažnja vaša prema oružju i oruđu vašem, pa da svi odjednom na vas navale. A ako

vam bude smetala kiša ili ako bolesni budete, nije vam grijeh da oružje svoje odložite, samo oprezni budite. Allah je nevjernicima pripremio sramnu patnju.“ (en-Nisa, 102)

Namaz koji se klanja na ovaj način nazvan je *salatu'l-hafv*, „namaz u slučaju straha“.[164] Džibril, alejhis-selam, podučio je kako ga klanjati. Toga dana, na ovaj način klanjan je ikindija-namaz, a neprijatelj je ostao praznih ruku jer nije dočekao priliku za lahak napad. Ovaj ratni pohod trajao je petnaest dana, nakon čega se neprijatelj, u strahu, povukao.[165]

Ebu Musa el-Eš'ari, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Krenuli smo u ratni pohod zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Putovali smo tako što je, na smjenu, jednu devu jahalo šest osoba. Od hodanja su nam noge bile izranjavane. I meni su noge bile izranjavane, nokti su mi bili otpali. Noge smo omotavali komadićima platna. Zbog tih komadića, bitka je dobila naziv „Zatu'r-Rika“ (ar. *ona koja ima zakrpe/zavoje*).“

Ebu Burda, koji je govorio o ovim dešavanjima, kaže:

„Ebu Musa el-Eš'ari jeste tako pričao, ali kasnije se pokajao govoreći: „Nisam dobro učinio pričajući o tome.“ Po svemu sudeći,

164. Namaz u strahu, klanja se u slučaju opasnosti kao što je mogućnost iznenadnog napada neprijatelja, i to tako što se džemat podijeli na dvije grupe, pa klanjaju farzove za imamom, smjenjujući se. Prvi rekat farza namaza koji ima dva rekata, odnosno prva dva rekata farz namaza koji ima četiri rekata, klanja prva grupa za imamom, nakon čaga ustaje i odlazi na stražu. Druga grupa dolazi sa straže i nastavlja za imamom klanjati preostale rekate. Imam zatim predaje selam za sebe. Nešto kasnije, smjenjujući se, prva grupa će, prema odredbi o „lahiku“ (onaj koji je prispio na namaz), klanjati preostale rekate bez učenja, a druga grupa, prema odredbi o „mesbuku“ (onaj koji je zakasnio), klanjat će učeći. Na taj način će se klanjati u džematu, a istovremeno neće biti zapostavljena dužnost. (Grupa autora, *Diyanet Ilmihali*, I, 334; Hamdi Döndüren, *Delilleriyle Islam Ilmihali*, 377-378)

165. Ibn Hišam, III, 214-221; Ibn Sa'd, II, 61

bilo mu je žao što je na taj način objelodanio junaštvo koje je radi Allaha ispoljio.“ (Buhari, Megazi, 31)

Siromaštvo i oskudica nisu sprječavali časne ashabe da ispunjavaju svoje obaveze i da se bore na Allahovom putu. Uz to, oni su se ustručavali da objelodane patnje koje su proživljavali radi pokornosti Allahu, a držali su u tajnosti i dobra djela koja su činili. O takvim stvarima pričali bi samo u slučaju potrebe ili izvršenja određenog cilja, u smislu uzimanja pouke, kako bi se prema tome ravnalo i postupalo ili radi pronalaska utjehe u teškim situacijama.

Za vrijeme ovog pohoda, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio je vodu da uzme abdest, ali niko je nije uspio naći. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umočio svoje mubarek ruke u jednu posudu na čijem je dnu bilo ostalo malo vode, nakon čega je iz njegovih prstiju potekla voda. To je bila jedna od mudžiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a sva vojska je utolila žeđ ovom vodom. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izvadio ruke iz posude, u njoj je još bilo ostalo puno vode. [166]

Na povratku iz pohoda Zatu'r-Rika, na podne su pristigli u jednu dolinu punu stabala, te je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao pauzu za odmor, a mudžahidi su bili polijegali u hladovinu. Plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, bio je legao da se odmori u hladovinu jednog stabla guste krošnje po imenu „Semure“, a svoju sablju je objesio o stablo. Samo što su ashabi bili zaspali, začuli su Allahovog Poslanika kako ih doziva. Odmah su požuruli do njega, a tamo su zatekli jednog beduina.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

166. Buhari, Abdest, 32; Menakib, 25; Muslim, Fedail, 5

„Dok sam spavao, ovaj beduin mi je uzeo sablju. Kad sam se probudio, ona je već bila u njegovim rukama, isukana iz korica i spremna za napad. Upitao me je: „Ko će te sada spasiti od mene?“ Ja sam mu tri puta odgovorio: „Allah!“ (Buhari, Džihad, 84, 87, Muslim, Fedail, 13)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umjesto da kazni ovoga beduina, ne oklijevajući, pozvao ga je u islam. Beduin, koji se u potpunosti otopio pred ovako uzvišenim postupkom, okrenuo se prema ostalima, i, ne mogavši se suspregnuti rekao: „Ja se nalazim pored najboljeg čovjeka na svijetu.“ (Hakim, III, 31/4322)

Opet, na jednom odmorištu na putu za Medinu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:

„Ko li će nas večeras čuvati i stražariti?“

Jedan muhadžir, Ammar ibn Jasir i jedan ensarija, Abbad ibn Bešir, rekoše: „Mi ćemo, Allahov Poslaniče!“

Abbad, radijallahu anhu, reče Ammaru: „U kojem ćeš ti dijelu noći stražariti, na početku ili na kraju?“ Ammar, radijallahu anhu, odgovori: „Ja ću stražariti u zadnjem dijelu noći!“ i leže da spava. Abbad je bio počeo da klanja. Tada je došao jedan nevjernik. Ugledavši sjenu kako stoji, shvatio je da je riječ o stražaru i odmah ga je pogodio strijelom. Abbad je izvadio strijelu i nastavio da klanja. Nevjernik je ispalio i drugu i treću strijelu u Abbada, ali ih je on sve povadio i nastavio da klanja. Tada je pao na rukû' i sedždu. Predao je selam i probudio prijatelja: „Ustani, ja sam ranjen!“ Ammar ustade skočivši. Nevjernik je, vidjevši ih obojicu, shvatio da su ga primijetili pa je pobjegao. Kada Ammar ugleda Abbada oblivenog krvlju, uzviknu: „Subhanallah! Pa zašto me nisi probudio kada si prvi put pogođen!?“ Abbad je dao prekrasan odgovor koji pokazuje s kolikom je ljubavlju obavljao namaz: „Učio sam jednu

suru, pa nisam želio prekinuti s namazom dok je ne završim. Ali kako su strijele dolazile jedna za drugom, prekinuo sam i pao na rukû'. Kunem se Allahom, da nije bilo straha od toga da ću izgubiti tu privilegiju da čuvam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više bih volio umrijeti nego prestati učiti neku suru na pola i prekinuti namaz." (Ebu Davud, Taharet, 78/198; Ahmed, III, 344; Ibn Hišam, III, 219; Vakidi, I, 397)

Za vrijeme putovanja, Džabir, radijallahu anhu, zaostajao je za prijateljima jer mu je deva bila oslabila. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je prišao i upitao ga:

„Džabire, šta je s tobom, zašto si zaostao iza nas?"

Kada je hazreti Džabir shvatio situaciju uzeo je jednu šipku i lagano udario devu kako bi je požurio. Tako je ta deva stigla devu Allahovog Poslanika. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tokom putovanja razgovarao sa Džabirom. Saznao je da se tek bio oženio i da je zbog toga zapao u velike dugove. Upitao je Džabira šta posjeduje od imetka. On mu je odgovorio da ima samo jednu devu. Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi ga spasio dugova, ponudio da otkupi tu devu od njega. Džabir je pristao pod uslovom da je jaše dok ne stignu do Medine. Kad su se približili Medini, prišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da mu preda devu. Tada se suočio sa jednim neobičnim postupkom, koji je njega obradovao, a druge ljude u okolini zbunio. Allahov Poslanik je kupio od njega devu, predao mu za nju novac, a onda mu i devu dao kao poklon. (Buhari, Džihad, 49; Buyu', 34; Muslim, Musakat, 109)

Džabir, radijallahu anhu, ovako je pričao:

„Kada mi je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao novac za devu, a onda mi i nju samu poklonio, susreo sam jednog

svog poznanika Jevreja. Jevrej je, začuđeno ponavljao nekoliko puta: „Znači, dao ti je novac za devu, a onda ti i nju poklonio?!“ Ja sam mu svaki put odgovarao: „Da!“ (Ahmed, III, 303)

Ova prefinjenost u nedostižnoj veličini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegova nesebičnost i otmjenost, na muslimane su ostavili toliki utisak, da se noć u kojoj se desio ovaj događaj počela spominjati kao „Lejletu'l-bair“ (Noć deve).

Mali Bedr (zu'l-kaʻde 4 / april 626)

Prema dogovoru na Dan Uhuda, nevjernici iz Meke trebali su se nakon godinu dana ponovo sukobiti s muslimanima. Radi tog dogovora, Ebu Sufjan je, na čelu svoje vojske, stigao do mjesta Merru'z-Zahran, ali je njegovo srce ponovo obuzeo strah i ponovo je pomišljao da se vrati. Ali, ne želeći da zgazi svoj ponos, poslao je jednog svog čovjeka u Medinu. Namjeravao je uvjeriti muslimane da dolazi sa ogromnom vojskom, te ih na taj način prestrašiti da uopće ne požele krenuti u rat.

Kada je vijest stigla u Medinu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je uveliko bio završio s pripremama za rat, čak bio i naredio da se krene. Ebu Sufjanov glasnik, znajući da se Ebu Sufjan uplašio i da namjerava da se vrati, na sve načine pokušavao je da preplaši muslimane ne bi li odustali od odlaska u rat. Smišljao je sve više i više laži, kojim je, tobože, upozoravao muslimane da će ih snaći loša sudba ukoliko izađu iz grada i sukobe s nevjernicima iz Mekke. Nakon njegovih i nastojanja licemjera, u srca nekih muslimana uselio se strah i počeli su željeti da ne idu u rat. Na to im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio:

„Tako mi Allaha u čijoj ruci je sva moć, čak i da niko ne bude uz mene, ja idem ka Bedru, makar i sam!“

Nakon toga, Uzvišeni Allah je pružio pomoć muslimanima, podario im smirenost i ustrajnost. (Ibn Sa'd, II, 59; Vakidi, I, 386-387)

Na kraju je islamska vojska stigla na Bedr. Međutim, tamo nije bilo ni traga neprijatelju. Naišli su jedino na sajmište, tako da im nije preostalo ništa drugo nego da se pozabave trgovinom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je osam dana na Bedru čekao da dođe Ebu Sufjan sa svojom vojskom, vratio se u Medinu sa dobiti od trgovine, ne suočivši se ni sa kakvom neprijatnosti.[167]

O hrabrosti muslimana u ovoj situaciji govori se pohvalno u Časnom Kur'anu:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ
فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَاناً وَقَالُواْ حَسْبُنَا اللّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ.
فَانقَلَبُواْ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ
وَاتَّبَعُواْ رِضْوَانَ اللّهِ وَاللّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ

„One kojima je, kad su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate!' to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: 'Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!' I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo zlo ih nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan, - a Allah je neizmjerno dobar." (Ali Imran, 173-174)

Abdullah ibn Abbas, neka je Allah njime zadovoljan, prenosi:

„Riječi, **Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!**, rekao je Ibrahim, alejhis-selam, kada je bio bačen u vatru. Naš

167. Ibn Hišam, III, 221; Ibn Sa'd, II, 59; Vakidi, I, 384-389

plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, izrekao je ove riječi nakon što je rečeno: „Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate!“ Nakon toga poraslo je vjerovanje muslimana pa su svi zajedno rekli: „Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!“, čime su podastrijeli lijep primjer predanosti Allahu.“[168]

168. Vidi: Buhari, Tefsir, 3/13

PETA GODINA PO HIDŽRI

Prelazak Selmana Farisija na islam

Hazreti ibn Abbas, radijallahu anhuma, ovako pripovijeda brojnim poukama ispunjenu i islamskim izobiljem othranjenu životnu priču Selmana Farisija, radijallahu anhu, koji je neko vrijeme bio rob jednog Jevreja iz Medine:

„Rođen sam u selu Džejj u Isfahanu. Moj otac je bio jedan od uglednijih ljudi u selu. Najviše na svijetu volio je mene. Usljed te pretjerane ljubavi nije me ni trena odvajao od sebe, stalno me je čuvao u kući, kao da sam djevojka, nije mi davao da izlazim vani. Vjeru moga oca, vatropokloništvo (Zoroastrizam) toliko sam bio prigrlio, da sam čak bio preuzeo i obavezu brige o hramu i paljenja vatre. Nisam nipošto dopuštao da se vatra u hramu ugasi ni na tren. Moj otac je imao veliko imanje. Jednog dana bio je previše zauzet poslovima izgradnje, pa je mene zadužio da odradim neke poslove i poslao me na imanje rekavši mi: „Sine! Danas ću cijeli dan biti zauzet izgradnjom, tako da neću stići otići na imanje. Ti otiđi tamo!“ Uz to je dodao: „Pazi, nipošto se nemoj tamo zadržavati, da se ne brinem! Ako budeš kasnio ja ću brinuti i neću moći dovršiti svoje poslove!“

Krenuo sam na imanje. Usput sam naišao na jednu hrišćansku crkvu. Čuo sam njihove glasove, unutra se obavljalo bogosluženje. Kako me otac stalno držao u kući, nisam znao kako sve ljudi žive. Zbog toga sam bio još više zaintrigiran, te sam otišao tamo da vidim

šta to oni rade. Vidio sam i rekao sam sebi: „Boga mi, ova vjera je puno ispravnija od naše!“ Nisam se mogao odvojiti od njih i ostao sam tamo sve do mraka. Na imanje nisam uopće bio svratio. Upitao sam ih: „Odakle potiče ova vjera?“ „Iz Sirije“, rekoše mi. Naveče sam se vratio ocu. Otac je bio ostavio svoj teški posao i cijelo vrijeme me tražio. Kad sam mu došao, upitao me je:

„Sine, pa gdje si bio? Zar ti nisam bio rekao šta sve trebaš uraditi?“

„Oče moj!“, rekoh mu. „Sreo sam neke ljude koji se mole Bogu u crkvama. Gledao sam ih i njihov način molitve mi se veoma svidio. Nisam mogao da se od njih odvojim sve do mraka.“

Otac mi reče: „Sine, nema u toj vjeri ništa dobro. Tvoja i vjera tvojih predaka je puno bolja.“

Otac mi je, iz straha da ne pobjegnem, noge svezao okovima i zatočio me u kući. Ja sam poslao čovjeka hrišćanima s molbom da mi jave kad im iz Sirije stigne trgovački karavan. Javili su mi. Skinuo sam okove i bacio ih. Zajedno s trgovcima otišao sam za Siriju. Kad sam tamo stigao, upitao sam: „Koji od vjerskih službenika je najučeniji?“ Rekoše mi: „Episkop u crkvi.“ Otišao sam do njega i rekao: „Želim da pristupim ovoj vjeri, da budem uz tebe, da služim crkvi, da od tebe učim o hrišćanstvu i da se sa tobom zajedno molim Bogu!“ On mi reče: „Uđi u crkvu!“ Zajedno s njim sam ušao. Sirijski episkop bio je jedan zao čovjek. Naređivao je hrišćanima da daju milostinju, a zatim je prikupljene stvari i novac čuvao za sebe, siromašnima ništa nije davao. Čak je na ovaj način bio prikupio sedam ćupova punih zlata i srebra. Kad sam vidio šta je radio, bio sam krajnje kivan na njega. Na kraju je umro. Hrišćani su se sakupili da ga ukopaju. Rekao sam: „Ovaj čovjek je bio loš. Naređivao vam je i podsticao vas da udjeljujete milostinju, a zatim je sakrivao ono što bi donijeli, ništa nije davao siromašnima!“ Upitali su me: „A

odakle ti to znaš?“ Odgovorio sam im: „Mogu vam pokazati njegovu riznicu!“ S mjesta koje sam im pokazao, izvadili su sedam ćupova punih zlata i srebra. Kad su to vidjeli, rekli su: „Bogami, mi ga nipošto nećemo ukopati!“ Njegovo truplo su objesili i kamenovali. Na njegovo mjesto u crkvu su doveli drugog svećenika. Nikada, nisam vidio bolju osobu od njega, kome ovaj svijet nije značio ništa, koji je toliko žudio za budućim svijetom da je i dan i noć provodio u molitvi. Kasnije, kad je bio na samrti, rekao sam mu:

„Ja sam bio uz tebe, nikada nikoga nisam volio kao tebe! Vidiš i sam da ti se bliži Božija odredba. Reci mi sada šta dalje da radim, savjetuj me kome da idem.“

„Sine moj!“, rekao mi je. „Ne poznajem nikoga ko živi na način na koji sam ja živio. Dobri ljudi su umrli, otišli. Oni koji danas žive izmijenili su pravila vjere već odavno, a mnoga su i napustili. Samo u Mosulu ima jedna osoba. On je na istom putu u vjeri kao i ja. Njemu idi!“

Kad je ovaj cijenjeni čovjek umro, ja sam otišao njegovom prijatelju u Mosul. Nakon što je i on umro, po njegovoj preporuci otišao sam jednoj osobi u Nusajbin, a nakon toga jednoj osobi u Ammurija (mjesto pokraj Eskišehira u Turskoj). U Ammuriji sam čak bio stekao i manji imetak. Imao sam čak i nešto sitne stoke i krava. Na kraju je i vjerniku iz Ammurije Allahovom odredbom kucnuo posljednji čas pa mi je rekao:

„Sine, ja ne poznajem nikoga na kugli zemaljskoj koga bih ti mogao preporučiti da mu odeš. Međutim, Poslanik „posljednjeg vremena“ uskoro će doći, na nas je već pala njegova sjena. On će biti poslat po vjeri Ibrahima, alejhis-selam. Pojavit će se u zemlji Arapa, učinit će hidžru u mjesto puno bašči hurme, između dvije planine od crnog kamena. On jede ono što mu pokloniš, ali milostinju ne

jede. Između njegovih plećki nalazi se poslanički pečat. Ako imaš dovoljno snage da odeš tamo, idi, odmah kreni!"

Na kraju je i on umro. Ostao sam tu još onoliko koliko je Allah odredio. Kasnije sam se upoznao sa nekim trgovcima iz plemena Kelb. Predložio sam im:

„Povedite me u zemlju Arapa, a ja ću vam zauzvrat dati svoje ovce i krave."

Prihvatili su. Predao sam im svoj imetak i oni su me poveli sa sobom. Međutim, kad smo stigli u Vadi'l-kura, ogriješili su se o mene i prodali me kao roba jednom Jevreju. Kod Jevreja sam ostao jedno izvjesno vrijeme. Kad sam ugledao stabla hurmi u Vadi'l-kura, ponadao sam se da je to možda mjesto u koje će učiniti hidžru posljednji Vjerovjesnik, o kojem mi je pričao čovjek iz Ammurije, ali nisam bio potpuno uvjeren.

Kad sam se našao u Vadi'l-kura, amidžić moga vlasnika, čovjek iz plemena Benu Kurejze iz Medine, kupio me je od moga vlasnika i poveo u Medinu. Tako mi Allaha, čim sam ugledao Medinu, znao sam da je to mjesto u koje će hidžru učiniti posljednji Pejgamber, kojeg mi je opisivao moj gospodar iz Ammurije. I tako sam ostao u Medini. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kao vjerovjesnik bio poslan u Mekku, ostao je tamo neko vrijeme. Kako sam ja bio zauzet brojnim obavezama jednog roba, nisam o njemu bio ništa čuo. Kasnije je učinio hidžru u Medinu, a ja opet o tome ništa nisam znao. Jednog dana, ja sam radio oko stabala hurmi, a moj vlasnik je bio sjeo u hladovinu da se odmori. Tada mu je prišao njegov rođak i rekao:

„Hej, ti, neka Bog prokune plemena Evs i Hazredž. Oni su se okupili u selu Kubā oko nekoga ko je došao iz Mekke i za koga kažu da je Poslanik!"

Kada sam to čuo, obuzela me je drhtavica, samo što nisam bio pao na svog vlasnika. Sišao sam sa stabla hurme i odmah ga upitao:

„Šta je rekao? Šta je to rekao?“

Vlasnik se naljutio i opalio mi jak šamar, rekavši mi:

„Šta to tebe briga! Gledaj svoja posla!“

„Ma ništa!“, rekoh. „Samo sam htio da čujem šta on to priča!“

Uz sebe sam imao nešto hrane. Kad je pao mrak uzeo sam je i otišao u Kubā, gdje se nalazio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Rekoh mu, predavši mu hranu:

„Čuo sam da si ti jedna veoma dobra osoba. Uza se imam nešto hrane koju sam pripremio kao milostinju. Kad sam saznao za vašu situaciju, pomislio sam da je ovo vama potrebnije nego meni.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ashabima:

„*Uzmite, jedite!*“, a sam ne uze ništa.

Sam sebi rekoh: „Ovo je prvi!“

Kasnije sam otišao od njih i vratio se kući. Ponovo sam bio prikupio nešto hrane. Tada je već Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio stigao u Medinu. Otišao sam njemu i rekao mu:

„Primijetio sam da ne jedeš milostinju. Ovo sam donio da te počastim, kao poklon!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovaj put je jeo, a i ashabima je rekao da jedu. Sam sebi tad rekoh:

„Ovo je drugi!“

Kasnije sam otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kad se nalazio u Bekiu'l-garkadu. Tamo su bili otišli radi

dženaze jednom od ashaba. On je sjedio među ashabima, a na njemu su bila dva ogrtača, koja su ga omotavala sa svih strana. Poselamio sam ga. Zatim sam prošao iza njega, kako bih vidio **pečat vjerovjesništva** među njegovim plećkama, o kojem mi je govorio svećenik iz Ammurije. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prozrio je moje namjere i svukao ogrtač s ramena. Kad sam vidio pečat vjerovjesništva, odmah sam ga prepoznao! Pao sam po njemu, i počeo ga ljubiti, plačući. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mi:

„Dođi ovamo!"

Došao sam i sjeo pred njega. Potom je hazreti Selman, radijallahu anhu, rekao Ibn Abbasu: „O, Ibn Abbase, i Allahovom Poslaniku sam, kao i tebi, ispričao sve ono što sam preturio preko glave. Ova moja priča jako mu se dopala, pa mi je rekao da je pričam kako bi je čuli i ashabi." Ropstvo je spriječilo Selmana da se nađe, zajedno s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, u bitkama na Bedru i Uhudu." (Ahmed, V, 441-442; Ibn Hišam, I, 233-242; Ibn Sa'd, IV, 75-80)

Selman, radijallahu anhu, nakon potrage koja je trajala cijeli njegov život, na kraju se susreo sa plemenitim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Jedina njegova želja bila je da zauvijek ostane uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem i da se pokorava njegovim željama i zahtjevima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je prepoznao tu njegovu žudnju, jednog dana ga je upitao:

„Selmane, zar se ne možeš sa svojim gospodarom dogovoriti u vezi s oslobađanjem od ropstva?"

Poslije toga se Selman, radijallahu anhu, dogovorio sa svojim vlasnikom za otkupninu od tri stotine sadnica hurmi, pod uslovom

da im iskopa jame i zasadi ih, te isplati četrdeset oka[169] zlata. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima je poručio:

„Pomozite svome bratu!"

Neki su davali deset, neki petnaest sadnica, svako je pomagao koliko je bio u mogućnosti, te je na kraju prikupljeno tri stotine sadnica koliko je bilo potrebno Selmanu, radijallahu anhu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je:

„Selmane, iskopaj rupe za sadnice! Kada sakupite sve sadnice, pozovi me da ih ja svojim rukama zasadim!"

Selman, radijallahu anhu, ovako priča o nastavku dešavanja:

„Počeo sam kopati rupe za sadnice. I prijatelji su mi u tome pomagali. Kad smo završili, obavijestio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je i on krenuo sa mnom na mjesto gdje ćemo ih posaditi. Njemu smo predavali sadnice, a on ih je sadio. Zaklinjem se Velikim Allahom, u čijoj ruci je sva moć, da su se primile sve mladice koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posadio svojom mubarek rukom. Na taj način sam ispunio dio otkupnine u vezi sa sadnicama hurme. Sadnice su već naredne godine počele rađati, a plodovi su im bili jestivi."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, iz jednog ratnog pohoda bio je donio jedan grumen zlata veličine kokošijeg jajeta. Upitao je:

„Šta je Selman uradio?"

Kad sam došao do njega, reče mi:

„Selmane, uzmi ovo i isplati svoj dug!"

169. Oka je stara mjera za težinu, iznosila je oko 1283 grama.

Ja mu odgovorih: „Allahov Poslaniče, kako će tako mali komad zlata biti dovoljan da isplatim svoj toliko veliki dug?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je rukom grumen zlata i prešao njime po svome jeziku, nakon čega je rekao:

„*Uzmi ovo, uz Allahovu pomoć ovim ćeš moći isplatiti svoj dug!*“

„Uzeo sam zlato. Odnio sam nakupcu i nakon dugog vaganja mu ga prodao. Tako mi Allaha, u čijoj moćnoj ruci je Selmanova duša, taj grumen bio je težak četrdeset oka. Bio je tako berićetli kao da sam vagao samu planinu Uhud, pa čak je izgledao teži i od nje!“

Nakon što je Selman, radijallahu anhu, otplatio svoj dug i riješio se ropstva, učestvovao je, kao slobodan čovjek, u Bitki na Hendeku, i nakon toga nikada nije propustio priliku da bude uz Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, u svakom ratnom pohodu.[170]

Selman Farisi, radijallahu anhu, svakim svojim postupkom postao je osoba koja je bila centar privlačnosti i ličnost za primjer tako da su ga svojatali i ensarije i muhadžiri govoreći: „Selman je naš!“

Stoga je i Svjetlost svim stvorenjima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počastio ovog mubarek ashaba na najljepši način, rekavši:

„*Selman je naš, od Ehl-i Bejta!*“ (Ibn Hišam, III, 241)

Ovaj mubarek ashab, koji je cijelog svog života pružao brojne vrhunske primjere lijepog islamskog ponašanja, postao je ličnost za primjer svim vjernicima. Još jedan od primjera koji pokazuju i oslikavaju njegovu plemenitost je sljedeći:

170. Vidi: Ahmed, V, 443-444; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, II, 419; Ibn Abdilberr, II, 634-638

Nakon što je islamska država osvajanjima zavladala širokim područjima, s vremenom je nekadašnji jevrejski rob, Selman, radijallahu anhu, postavljen za namjesnika medinske oblasti. Tada je u tu oblast doputovao neki čovjek koji je pripadao plemenu Benu Tejm iz Sirije. Sa sobom je bio donio i vreću smokava. Selman, radijallahu anhu, tada je na sebi imao krajnje skroman ogrtač. Sirijac nije poznavao hazreti Selmana. Kad ga je ugledao tako obučenog, rekao mu je:

„Dođi, ponesi ovo!"

Selman, radijallahu anhu, došao je i natovario vreću na leđa. Narod ga je bio prepoznao, pa rekoše čovjeku:

„Ovaj što ti nosi tovar je valija (guverner)!" Sirijac odmah reče: „Nisam vas prepoznao!" izvinjavajući se i nastojeći da skine tovar s njegovih leđa. Selman, pak, reče:

„Nije važno, neću skinuti ovaj teret s leđa dok ne dođemo do tvoje kuće!" (Ibn Sa'd, IV, 88)

Zabrana posinjavanja (adopcije)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio je Zejda, roba kojeg je bio poklonio svojoj supruzi hazreti Hatidži, prije nego što je počela Objava. Zejd, radijallahu anhu, nije želio da se vrati svome ocu, već je ostao uz plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga je on posinio. Kako ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma volio, oženio ga je prvo oslobođenom robinjom Ummu Ejmen, a zatim i kćerkom svoje tetke, Zejneb bint Džahš. Ali, među njima je od samog početka vladao nesklad, tako da je jednog dana Zejd, radijallahu anhu, došao Poslaniku s molbom da se razvede od Zejnebe, koja se, ionako, od početka nije ni željela

udati za njega, ali je poslušala želju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Kur'anske ajete:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللهِ أَتْقَاكُمْ

„O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa" (el-Hudžurat, 13)

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى
اللهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَن يَعْصِ
اللهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

„Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne posluša, taj je skrenuo s pravoga puta." (el-Ahzab, 36)

Međutim, njeno srce se nikada nije na njega naviklo, te je već ubrzo nakon vjenčanja, došlo do raskida. I Zejd je često dolazio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, žaleći se na nju, ali je dobivao odgovor:

„Drži svoju ženu uza se i boj se Allaha!"

Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kad je stigla Allahova odredba kojom je Zejneb bila određena da postane njegova supruga, ustručavao se da je izvrši i čekao, plašeći se da će time izazvati burnu reakciju među narodom, koju će potpirivati licemjeri govoreći: „Muhammed je oženio ženu od koje se razveo

njegov sin!“ Prema običajima toga vremena, ukoliko bi neko posinio nekoga, posinjenoga bi zvali imenom onoga ko ga je posinio, prema njemu se ponašali kao da je njegov vlastiti sin, a on bi učestvovao i u nasljeđu.

Na kraju, Zejneb i Zejd su se razveli, a potom je došla nova objava. Prema Allahovoj naredbi, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, trebao je oženiti Zejnebu, kako bi na taj način postao prvi koji izvršava novi običaj, pa bi slijedeći njegov primjer, i ostali postupali isto po pitanju ukidanja predislamskog običaja posinjavanja:

وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللهُ أَحَقُّ أَن تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللهِ مَفْعُولًا

„A kad ti reče onome kome je Allah milost darovao, a kome si i ti dobro učinio: ‘Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!’ - u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš. I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu – kako Allah odredi, onako treba da bude.“ (el-Ahzab, 37)

Zbog ove Allahove zapovijedi, zbog koje se morala udati za Allahovog Poslanika, veoma sretna bila je naša majka, Zejneb, koja je, zahvaljujući se Allahu govorila: „Moj brak je sklopio Allah!“

Međutim, ovaj događaj pokrenuo je lavinu žestokih ogovaranja i trača među licemjerima. Oni su svojim ustima punim neznanja i dvoličnosti, osuđivali ovaj postupak, govoreći: „Razveo je sina od žene mu, a ženu onda sebi uzeo!“

Odgovor na ovo dat je u Časnom Kur'anu:

مَّا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ
وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

„Muhammed nije roditelj nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik – a Allah sve dobro zna.“ (el-Ahzab, 40)

Ukratko, ovim događajem, dokinut je predislamski običaj posinjavanja. I danas nevjernici i licemjeri običavaju govoriti: „Vjerovjesnik je oženio Zejneb jer ga je privukla njena ljepota,“ što je obična lakrdija. Jer, hazreti Zejneb bila je kćerka Poslanikove tetke i on ju je ranije viđao. Da je želio takvo što, mogao ju je oženiti davno prije Zejda. Zejneb, radijallahu anha, bi sa zadovoljstvom prihvatila njegovu ponudu.

Oni koji tvrde da je oženio jedino radi strasti i požude, svojim plitkim umom ne mogu shvatiti istinu koja se krije iza postupaka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Njihove nepravedne i glupe prosudbe su proizišle iz njihovih duša okrenutih dunjaluku i njihovih srca ispunjenih ovosvjetskim sklonostima, strastima i niskim željama. Naime, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svoju mladost, prve 24 godine svoje krepkosti, proveo je samo uz hazreti Hatidžu, radijallahu anha. Njegovi brakovi koji su uslijedili kasnije, uglavnom su bili motivisani islamskim, političkim i društvenim ciljevima. Većina njih, bilo je sklopljeno sa

udovicama i od njega starijim ženama. Jedino mlada bila je hazreti Aiša, radijallahu anha. Razlog za to bilo je kako bi se osiguralo da se fikhski propisi u vezi sa ženama objelodane i učvrste. Uistinu, hazreti Aiša se svojom pameću i hrabrošću potpuno ispravno nosila sa mnogim šerijatskim pitanjima u vezi s ženama, te je i nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, još dugi niz godina koliko je bila u životu, žene upućivala u ova pitanja te time postavila jake temelje jednom dijelu šerijatskog prava. Ona se odlikovala time što je bila jedna od sedam najboljih poznavalaca fikhskih propisa među ashabima, a većina tih propisa proširila se među ženama zahvaljujući upravo njoj.

Da je kojim slučajem povod ovog braka, kako to tvrde maliciozni i pakosni ljudi, bila strast, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bi se oženio još ranije, kada je bio makar petnaest godina mlađi i krepkiji, a ne bi svoju mladost proveo sa starijom udovicom koja je imala djecu iz prethodnog braka. Zbog čega su se dogodila sva ova vjenčanja, kakvi su bili njihovi uzvišeni ciljevi i tanahne mudrosti, u stanju su shvatiti samo oni koji su obdareni bogobojaznošću, savjesni, prosvijećeni i čestiti muslimani.

Uspostavljanje propisa o obaveznom pokrivanju žena

Kod predislamskih Arapa nije postojao običaj poput pokrivanja. U prvim godinama islama, normalno, nastavilo se tako. Međutim, kao i u gore spominjanim slučajevima u vezi sa pićem i kockanjem, postalo je očito da se ni ovo više nije moglo postepeno rješavati. Na kraju je objavljen ajet o pokrivanju i time je žena postavljena na viši položaj. Povećan je njen autoritet, koji čuva njenu čast i dostojanstvo. Postala je hram čestitosti, stekla identitet pun ugleda i dostojanstva. S druge strane, odredba u vezi s pokrivanjem, nije vezana samo za

ženu, ona obuhvata i muškarca. Znači, odredba po ovom pitanju, sveobuhvatna je i za žene i za muškarce. Uzvišeni Allah kaže:

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ. وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ

„Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj, ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.“ (en-Nur, 30-31)

Pokrivanjem žene čuva se njena ženstvenost. Žena svojim pokrivanjem ostavlja dojam finoće i uljudnosti. U suprotnom, žena je stavljena u situaciju da postaje sredstvo koje izaziva strast i podstiče čulne požude. To srozava njenu ličnost i dostojanstvo te šteti njenom dostojanstvu kao majke.

Sljedeće na šta ovom prilikom treba skrenuti pažnju jeste to da, u smislu stvaranja, među muškarcima i ženama postoje različitosti. One se ogledaju u tome što su ženama i muškarcima, božanskom odredbom, dodijeljeni različiti zadaci. Zbog toga, pokrivanjem se žele istaknuti razlike između ženskih i muških oblika. Jer, žene su po svom stvaranju, privlačne muškarcima. Udaljavajući se od pokrivanja, objelodanjujući društvu svoj rod, žena šteti svome dostojanstvu i otmjenosti. To šteti njenom majčinskom instinktu i porivu da održi potomstvo. S tog gledišta, njena privlačnost je, naredbom o pokrivanju, rezervisana isključivo za njenoga muža. Jer, između muža i žene prisutna je čista i nepromjenljiva privlačnost koja je stalna radi očuvanja potomstva. Međutim, ukoliko se ne pazi na odredbu o pokrivanju žene, ta privlačnost vremenom vodi u propast, kao što je kršenje božanskih granica koje uzrokuje opasno narušavanje morala.

Stoga Uzvišeni Allah kaže:

وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنٰٓى اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً وَسَآءَ سَبِيْلًا

„I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put!“
(el-Isra', 32)

Allahova mudrost u ovim riječima znači: „Ne otvarajte put bludu zanemarujući pokrivanje; ne pružajte mu priliku!“ Ovo je konačna i potpuna naredba. Ako obratimo pažnju, islam je naredio pokrivanje i onoj ženi kod koje nije naročito izražena vanjska privlačnost. Znači, ne može se reći: „Nema veze što ova žena nije pokrila kosu, ruke i noge, bilo pokriveno ili otkriveno, nema veze, ionako nije privlačno!“ Ovdje je poenta u očuvanju ženinog dostojanstva.

Koliko god islam svojim propisima pazi na čistoću čovjeka, toliko vodi računa i o potrebama žena i muškaraca. Zbog toga je

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo žene koje nastoje da liče na muškarce i muškarce koji oponašaju žene.[171] Zbog toga bi žene, kako bi se sačuvale od toga, trebale nastojati da se druže sa dobrim i profinjenim ženama. Jer, čovjek poprima duhovno stanje onoga s kim se druži . To je jedna od zakonitosti u psihologiji čovjeka. Kada žena krene i uđe u isti mješoviti sokak života zajedno s muškarcima, ona počne da gubi lijepe osobenosti žene.

Također, zabranjeno je da se žene i muškarci isto odijevaju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obznanio je da su muškarci koji se odijevaju kao žene i žene koje se odijevaju kao muškarci, daleko od božanske milosti.[172] Jer, obje strane bi trebale nastojati da njeguju i čuvaju svoje osobenosti i dostojanstvo. Naročito zbog toga što se kod osoba koje slijede suprotan spol u odijevanju, pojavljuju i devijacije u ličnosti i karakteru. Jer, kod osoba koje su, iz bilo kojeg razloga, u situaciji da odijevaju odjeću suprotnog spola, s vremenom se počnu uočavati i promjene u ponašanju. To znači da se time kvari i njihova iskonska čistoća.

Bitka kod Murejsije (ša'ban–ramazan 5/ januar–februar 627)

Ova bitka se naziva još i Bitka Benu Mustalik. Pleme Benu Mustalik, podlegavši huškanju od strane mekkanskih nevjernika, bilo je počelo okupljati veliku vojsku s ciljem napada na Medinu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je za to saznao, krenuo je prema njima s vojskom od sedam stotina ljudi. Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, naredio je hazreti Omeru da se oglasi govoreći Benu Mustaliku:

171. Vidi: Buhari, Libas (Odjeća), 61
172. Vidi: Ebu Davud, Libas (Odjeća), 28/4098

„Ako izgovorite „La ilahe illallah“ poštedit ćemo vaše živote i imetke!“

Međutim, Benu Mustalik nisu prihvatili ovaj prijedlog i jedan od njih ispalio je prvu strijelu.[173]

Muslimani su, jakim napadom, kod izvora Murejsija porazili neprijatelje. Poginulo je deset neprijatelja, a jedan musliman postao je šehid.

Nakon okršaja, prikupljen je veliki ratni plijen i uhvaćeno mnogo zarobljenika. Među zarobljenicima je bila i Džuvejrija, kćerka plemenskog starješine. Zarobljenici su puštani uz otkupninu. Džuvejrija je bila pripala Sabitu ibn Kajsu, koji je zamolio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, za plaćanje njene otkupnine. Tada je stigao njen otac koji je, govoreći o njenom plemenitom porijeklu, naglašavao da ona ne može biti robinja i da želi sačuvati njenu čast. Pokazao je na nekoliko deva koje je doveo kao otkupninu za nju govoreći:

„Ovo je otkupnina za moju kćer. Oslobodite je!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, iznenada je upitao:

„A gdje su još dvije deve koje si sakrio? Zašto i njih nisi doveo?“

Haris, koji je mislio da niko osim njega ne zna za te dvije deve koje je sakrio u dolini, zbunjeno i uzbuđeno reče:

„Tako mi Allaha, nema niko osim mene da za to zna!“ Ovom očitom mudžizom pronašao je uputu, tako da su i on i svi koji su bili s njim postali muslimani.[174]

173. Vidi: Vakidi, I, 407
174. Vidi: Ibn Hišam, III, 340

Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je Džuvejriju za mišljenje, pa kad je saznao da ona želi da ostane uz njega, otac je platio njenu otkupninu pa je oslobođena. (Ibn Sa'd,VIII, 118) Sada slobodna, Džuvejrija je svojom željom postala muslimanka. Nakon toga je, kao znak Allahove milosti, postigla čast da postane supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na taj način se obistinio san koji je nekada davno bila usnila. To je bio razlog zbog kojeg je željela ostati uz Poslanika iako je njen otac već bio platio otkupninu za nju. Kada su ashabi saznali da će Allahov Poslanik oženiti Džuvejriju, svi su rekli:

„Nije ispravno kao robove držati tazbinu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!", pa su bez otkupnine oslobodili sve ostale zarobljenike. Na ovo je hazreti Aiša rekla:

„Nikada nisam vidjela ženu bolju svome narodu od Džuvejrije; radi nje je stotinu pripadnika Benu Mustalika oslobođeno." (Ebu Davud, Itk, 2/3931)

Kako se vidi iz ovoga iskaza, brak Allahovog Poslanika, alejhisselam, sa našom majkom Džuvejrijom, radijallahu anha, bio je motivisan političkim ciljevima i putem objave:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحٰى

„On ne govori po hiru svome - to je samo Objava koja mu se obznanjuje." (en-Nedžm, 3-4)

Objelodanjeno je da to nije bilo usljed tjelesne požude već zbog toga što se Allahov Poslanik,sallallahu alejhi ve sellem, pokorio Allahovoj nakani koju je spustio u njegovo srce. Jer, nakon ove ženidbe, zarobljenici iz plemena Benu Mustalik su oslobođeni, i, još važnije, svi redom su prihvatili islam.

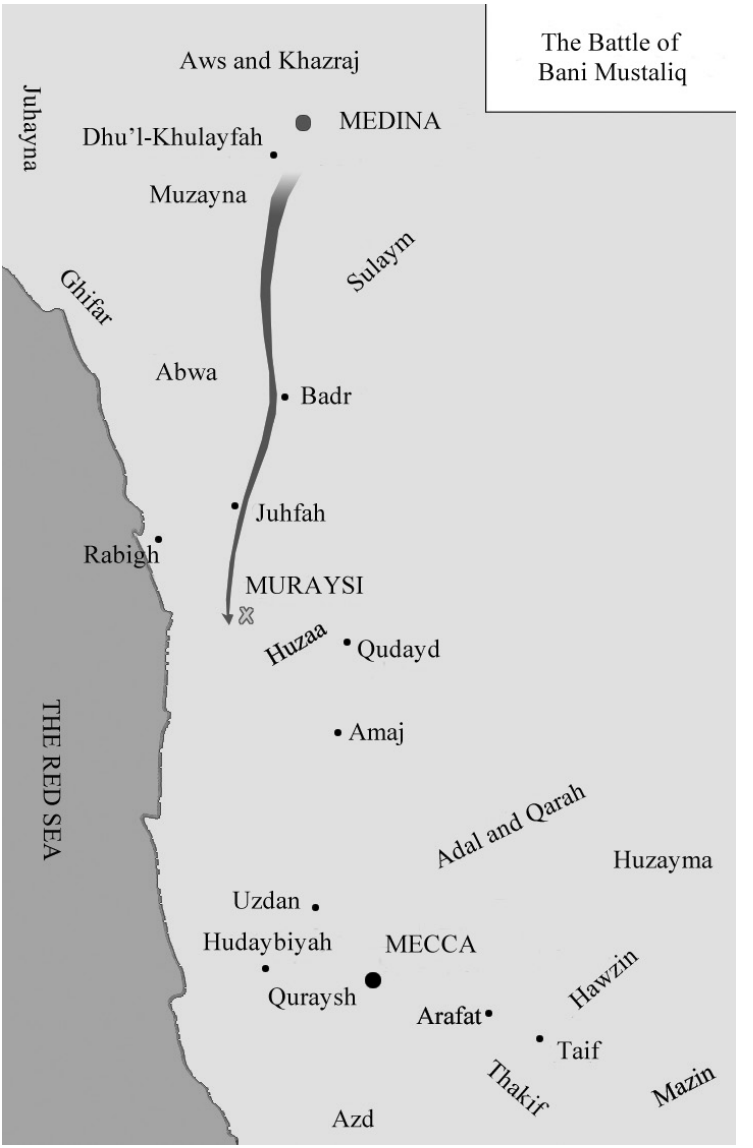
The Battle of
Bani Mustaliq
Aws and Khazraj
Juhayna
MEDINA
Dhu'l-Khulayfah
Muzayna
Sulaym
Ghifar
Abwa
Badr
Juhfah
Rabigh
MURAYSI
Huzaa
Qudayd
Amaj
THE RED SEA
Adal and Qarah
Huzayma
Uzdan
Hudaybiyah
MECCA
Quraysh
Hawzin
Arafat
Taif
Thakif
Mazin
Azd

Tejemmum

Hazreti Aiša, radijallahu anha, naša majka, pripovijeda:

„Bila sam zajedno sa Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, u Bitki kod Murejsije. Bili smo došli do mjesta Bejda ili Zatu'l-džejš, kad mi je spala ogrlica s vrata. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, neko vrijeme je tamo ostao tražeći je. I ostali ljudi su je tražili zajedno s njim. Kako u okolini nije bilo vode, oni su bili ostali bez vode. Jedan dio ljudi otišao je Ebu Bekru, radijallahu anhu, govoreći:

„Jesi li vidio šta je Aiša uradila! Zabavila je i Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i ostale ljude ovdje. Oni nisu pored kakvog izvora vode, niti uz sebe imaju vode!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio mi je legao na krilo i zaspao, kad je izbio moj otac grdeći me i govoreći:

„Ti si Allahovog Poslanika i ostale ljude ovdje zarobila. U okolici nema vode, a njima je vode nestalo!" Čak me , u momentu ljutnje, i rukom uvrijedio. Zbog toga što mi je na krilu bila glava Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je spavao, trudila sam se da se ne pomjerim. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro ustao na sabah–namaz, vode nije bilo. Potom je Uzvišeni Allah objavio ajet o tejemmumu:

وَإِن كُنتُم مَّرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاء أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ
أَوْ لاَمَسْتُمُ النِّسَاء فَلَمْ تَجِدُواْ مَاء فَتَيَمَّمُواْ صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُواْ
بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ مَا يُرِيدُ اللّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ
وَلَكِن يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

„O vjernici, kad hoćete da namaz obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite – a dio glava svojih potarite – i noge svoje do iza članaka. A ako ste džunubi, onda se okupajte; a ako ste bolesni ili na putu ili ako ste izvršili prirodnu potrebu ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda rukama svojim čistu zemlju dotaknite i njima preko lica svojih i ruku svojih pređite. Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni." (el-Ma'ide, 6)

Usejd ibn Hudajr, radijallahu anhu, rekao je:

„O, Ebu Bekrova porodico! Ovo je samo jedna od vaših brojnih blagodati ummetu!"

„Kada sam podigla devu na kojoj sam jahala, ispod nje se ukazala ogrlica." (Buhari, Tejemmum, 1; Ashabu'n-Nebijj, 5, 30)

Usejd, radijallahu anhu, rekao je hazreti Aiši, radijallahu anha:

„Neka te Allah nagradi svakim dobrom! Tako mi Allaha, kad god ti se desi nešto što ti se ne dopada, Allah to, radi tebe učini dobrim za muslimane." (Buhari, Tejemmum, 1)

Slučaj potvore

To je bilo pri povratku iz Bitke na Murejsiji. Čista supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Aiša,[175] Allah njome bio zadovoljan, radi potrebe, bila se malo udaljila od mjesta na kojem je zakonačila vojska. Kad se vratila, vojska je već odavno bila krenula. Tada je već bio objavljen ajet o pokrivanju pa je majka

175. Resulullah, sallallahu alejhi ve se sellem, u svaku bitku je vodio neku od svojih supruga, što se odlučivalo izvlačenjem. Za odlazak u Bitku kod Murejsije izvučena je bila hazreti Aiša.

vjernika, hazreti Aiša, na devi jahala sjedeći u nosiljci *hedvedž*, koja je bila zakačena na grbu deve. Zbog toga se, pri polasku vojske, podrazumijevalo da se hazreti Aiša, radijallahu anha, već nalazi u hedvedžu. Smatrala je da je ispravnije ostati na mjestu gdje je bila ulogorena vojska, nego krenuti za vojskom pa se izgubiti. Polahko je utonula u san. Tada ju je spazio Safvan ibn Muttal, koji je bio ostao za grupom sa zadatkom da kupi one koji bi zaostali. Proučivši ajet:

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ

„One koji, kad ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: „Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!“ (el-Bekare, 156) , dao joj je do znanja da je tu. Na to se hazreti Aiša, radijallahu anha, probudila. Hazreti Safvan, radijallahu anhu, ne progovorivši ni riječi, spustio je svoju devu i hazreti Aiša se uspela. Stigli su vojsku kad je bilo vrijeme za podne - namaz. Licemjeri, koji su ih ugledali, ne želeći propustiti priliku koja se ukazala, počeli su širiti ružne riječi potvore: „Tako nam Allaha, niti se on spasio Aiše, niti ona njega!“ Abdullah ibn Ubejj je otišao još i dalje, govoreći: „Eto, supruga našeg Poslanika osvanula je s drugim čovjekom!“ Cijelu vojsku obuzeo je val ogovaranja. Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, u strašnom bolu je zavapio: „Tako mi Allaha, čak ni u džahilijetu nismo bili izloženi ovakvoj potvori!“

Hazreti Safvan, radijallahu anhu, bio je duboko ožalošćen. On je bio jedan od najdražih ashaba Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je o njemu govorio:

„O njemu znam samo dobre stvari!“

Što se tiče Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, bez sumnje, njegovu dušu bila je obuzela najveća tuga i bol. Često se zatvarao u kuću, nije se puno viđao s ljudima. Po ovom pitanju bio je poveo

i manju istragu. Nije bilo ni najmanjeg znaka koji bi upućivao na bilo kakvu krivicu hazreti Aiše. Međutim, licemjeri nisu prestajali s pričom.

Posljednja koja je saznala za ovo bila je sama hazreti Aiša. Čim je čula za tu tešku potvoru, obuzela ju je golema tuga. U neopisivom bolu, zamolila je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je pusti da ode do kuće njenih roditelja ne bi li saznala pojedinosti u vezi s ovim slučajem. Kad je od njih čula jedan od tračeva koji su kolali, odmah je počela vehnuti poput jesenjeg lista.

Tada je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlučio razgovarati o tome sa hazreti Aišom. Otišao je do kuće Ebu Bekra i rekao svojoj blagoslovljenoj supruzi:

„Aiša, i do mene su stigle neke riječi o tome, ako nisi kriva Allah će te sigurno očistiti!"

Hazreti Aiša, koja je svojim osjećajnim bićem bila shvatila da je i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, usljed tolike potvore, u sebi osjetio sumnju, pogledala je u svoje roditelje. Kad je vidjela da i oni šute, suznih očiju rekla je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem:

„Tako mi Allaha, vidim da ste i vi povjerovali u to usljed velike količine laži koje ste čuli. Sad i da kažem da nisam kriva, što Allah zna, ne biste mi mogli povjerovati. Da kažem suprotno, odmah biste povjerovali. U ovoj situaciji, od Allaha molim pomoć protiv svega onoga što se govori!"

Tih dana supruga hazreti Ebu Ejjuba el-Ensarija, Ummu Ejjub, upitala je svoga muža: „Jesi li čuo o onome što se o Aiši priča?" On joj je odgovorio: „Jesam, čuo sam! Sve to što se priča je jedna obična laž i podvala!" Kasnije je on upitao svoju ženu: „Da li bi ti mogla uraditi nešto tako loše?" Ona mu je odgovorila: „Ne! Tako

mi Allaha, ja sigurno ne bih mogla učiniti takvo nešto!“ Na to joj je hazreti Ebu Ejjub rekao:

„Kad si ti takva, pa Aiša je zasigurno puno bolja od tebe!“ (Ibn Hišam, III, 347; Vakidi, II, 434)

Na kraju je preostalo jedino da se objavom razriješi situacija. Nije prošlo dugo, Uzvišeni Allah je objavio časni ajet koji je bio u vezi s događajem. Tada je postalo jasno da su sve riječi i optužbe koje su izrekli licemjeri neistinite. Allahovi dokazi odmah su očistili hazreti Aišu, našu majku, neistinite optužbe licemjera bačene su im u lice, obaviješteni su da će zbog toga biti kažnjeni, a neznalicama koji su svojim jezicima doprinosili širenju ovih kleveta, poslužili su kao opomena. U časnom ajetu, u kojem se govori o ovom događaju, Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ الَّذِينَ جَاؤُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ

„ Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrate to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika.“ (en-Nur, 11)

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ. لَوْلَا جَاؤُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاء فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاء فَأُوْلَئِكَ عِندَ اللهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ. وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ

عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ
عَذَابٌ عَظِيمٌ. إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ
لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ اللهِ عَظِيمٌ

„Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro pomislili i rekli: 'Ovo je očita potvora!' Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u šta ste se upustili kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, vi ste to sitnicom smatrali , ali je ono Allahu krupno.“ (en-Nur, 12-15)

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَا أَن
نَّتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ

„Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: „Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen nek si Ti! To je velika potvora!“ (en-Nur, 16)

يَعِظُكُمُ اللهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ.
وَيُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْآيَاتِ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

„Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici, i Allah vam propise objašnjava; a Allah sve zna i mudar je.“ (en-Nur, 17-18)

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ.
وَلَوْلَا فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ الله رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

„One koji vole da se o vjernicima šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv...“ (en-Nur, 19-20)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَن يَتَّبِعْ
خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاء وَالْمُنكَرِ وَلَوْلَا
فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا
وَلَكِنَّ اللهَ يُزَكِّي مَن يَشَاء وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

„O vjernici, ne idite šejtanovim stopama! Onoga ko bude išao šejtanovim stopama on će na razvrat i odvratna djela navoditi. A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove, nijedan od vas ne bi se nikad od grijeha očistio; ali Allah čisti onoga koga on hoće. Allah sve čuje i sve zna.“ (en-Nur, 21)

Nakon ovih uzvišenih i nepobitnih činjenica, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa osmijehom se obratio hazreti Aiši, govoreći:

„Muštuluk, Aiša! Allah te je očistio!“

Naša majka hazreti Aiša, nakon što je ovim ajetima očišćena i oslobođena sumnji, zahvalila je Uzvišenom Allahu riječima:

„Nikada nisam mogla ni pretpostaviti da će u vezi s jednim slabašnim robom poput mene biti objavljen ajet. Znala sam da će u srce Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stići nadahnuće i da će na taj način biti dokazana moja nevinost."

Svome ocu, hazreti Ebu Bekru, radijallahu anhu, koji joj je, poljubivši je u glavu, rukom pokazao da ide Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je rekla:

„Ne mogu zahvaliti nikome drugom osim Allahu! Allah je taj koji je objelodanio moju nevinost!" čime je dala do znanja da je povrijeđena. Na to se Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao. Briga koja je trajala punih mjesec dana Allahovom milošću je na kraju okončana. (Buhari, Šehadet, 15,30; Džihad, 64; Megazi, 11, 34; Muslim, Tevba, 56; Ahmed, VI, 60, 195)

Osoba protiv koje je iznešena kleveta bila je supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kći njegovog najbližeg prijatelja, i, u isto vrijeme, jedna od najčestitijih žena muslimanskog ummeta. Samo ovaj primjer dovoljan je pokazatelj snage, izdržljivosti i predanosti koju su vjerovjesnici pokazivali spram poteškoća kojima su bili izlagani. Ovo je velika utjeha svima koji su nepravedno potvoreni do Sudnjega dana.

I pored toga što su ove historijske činjenice u časnom Kur'anu okarakterisane izrazima „ifkun mubin: očita potvora" i „buhtanun azim: velika potvora" te samim time predstavljaju konačan dokaz o nevinosti i čistoći hazreti Aiše, radijallahu anha, šta reći neznalicama koji i dalje nastavljaju sa iznošenjem optužbi protiv nje u vezi s ovim slučajem!?

Oni koji su bili krivi za insinuacije zbog kojih je jedna ovako čestita žena bila optužena za blud, kažnjeni su. Svaki krivac pojedinačno dobio je po osamdeset udaraca.[176]

176. Ahmed, VI, 35

Prema mišljenju Abdullaha ibn Abbasa, radijallahu anhuma, Uzvišeni Allah je četiri osobe oslobodio nepravedne optužbe:

1. Jusufa, alejhis-selam, koji je oslobođen nakon izjave jednog člana rodbine žene koja ga je bila lažno optužila;

2. Musaa, alejhis-selam, od trača Jevreja;

3. Hazreti Merjemu, tako što je progovorilo novorođenče u njenom naručju;

4. Hazreti Aišu, tako što je objavio časne ajete, koji će se učiti do Kijametskog dana, a njena nevinost je prikazana tako krasnorječivo, čime je ukazano na visok stepen Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove porodice. (Zamahšeri, IV, 121)

Razlog zbog čega u ovom vremenskom periodu punom briga, Objava nije spuštana duže vremena, jeste da se učine jasnim osobine ljudi, a istovremeno i osobine Muhammeda Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem, kao vjerovjesnika i poslanika, odnosno da se pokaže da Objava nije rezultat njegovih ličnih prohtjeva i trenutnih osjećaja, a i radi toga da se pokaže ko su pravi vjernici i prijatelji.

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je pomagao siromahu po imenu Mistah. Kada je saznao da je i on bio aktivan u širenju potvore na hazreti Aišu, radijallahu anha, zakleo se da neće više pomagati njemu i njegovoj porodici. Kad im je hazreti Ebu Bekr uskratio svoju pomoć, Mistah i njegova porodica pali su u očaj i beznađe. Uzvišeni Allah je u vezi s tim objavio sljedeći ajet:

وَلَا يَأْتَلِ أُوْلُوا الْفَضْلِ مِنكُمْ وَالسَّعَةِ أَن يُؤْتُوا أُوْلِي الْقُرْبَى
وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا
تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovom putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vama ne bi bilo drago da i vam Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je.“ (en-Nur, 22)

وَلاَ تَجْعَلُواْ اللهَ عُرْضَةً لِّأَيْمَانِكُمْ أَن تَبَرُّواْ وَتَتَّقُواْ
وَتُصْلِحُواْ بَيْنَ النَّاسِ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

„I nek vam zakletva Allahom ne bude prepreka u ispravnom životu, na putu čestitosti i u nastojanju da pomirite ljude. A Allah sve čuje i sve zna.“ (el-Bekare, 224)

Ovim časnim ajetima, Uzvišeni Allah pruža konkretan primjer Svoje samilosti prema svojim robovima. S druge strane, ukazuje na uzvišeni cilj kojem treba da teže svi časni ljudi.

Nakon što su objavljeni navedeni ajeti, Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je:

„Ja sigurno želim da mi Allah oprosti!“ Nakon toga je dao kefaret za prekršeno obećanje, te nastavio da čini dobro koje je ranije činio. (Buhari, Megazi, 34; Muslim, Tevbe, 56; Taberi, Tefsir, II, 546)

Znači, hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, nije prestao pomagati porodicu čovjeka koji je potvorio njegovu vlastitu kćer. Ovo je blistavi primjer nedostižne časti i dostojanstva ovog cijenjenog ashaba.

Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj!

Gluposti licemjera u vrijeme Bitke kod Murejsije, nisu se sastojale samo od slučaja potvore. Radi svađe koja je izbila između

jednog ensarije i jednog muhadžira, predvodnik licemjera, Abdullah ibn Ubejj, podstičući muhadžire, govorio je ljudima oko sebe:

„Vidite li šta su ovi učinili? Uzdigli su se iznad nas u našoj vlastitoj zemlji, sad nas i ne poznaju. Ako se vratimo u Medinu, ponizit će nas."

Tada je dobri Zejd ibn Erkam, radijallahu anhu, povikao istinu:

„U narodu si ti onaj koji je nizak! Uzvišeni Allah je Svoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učinio poštovanim!"

Vijest o tome stigla je i do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a licemjeri su se zaklinjali da nisu izgovarali spomenuto. Išli su dotle da su hazreti Zejda ibn Erkama proglasili lašcem. Zbog toga je hazreti Zejd bio veoma tužan. Tada je hazreti Omer, radijallahu anhu, zatražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu da pobije licemjere, na čelu s Abdullahom ibn Ubejjom. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je poručio:

„Omere, oni koji ne znaju stvarno stanje počet će govoriti: 'Muhammed ubija svoje ashabe!' Ne! Takvo nešto neću učiniti! Odmah oglasi muslimanima da se spreme za polazak na put!"

Na to su muslimani krenuli na put. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, toga dana je putovao do večeri, a zatim nastavio s putovanjem cijelu noć. Kad je nastupilo jutro i sunce počelo jače grijati, ulogorili su se. Muslimani su usljed umora odmah polijegali i zaspali. Na taj način Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio je spriječio muslimane da razmišljaju o riječima Abdullaha ibn Ubejja.[177] Suptilna politika koju je naš plemeniti Pejgamber sprovodio po

177. Vidi: Ibn Hišam, III, 335-336

ovom pitanju, pokazatelj je njegovog dobrog poznavanja ljudske prirode.

Neko vrijeme nakon toga časnim ajetima objelodanjena su osjećanja licemjera:

إِذَا جَاءكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللهِ وَاللهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ. اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللهِ إِنَّهُمْ سَاء مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ. ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

„Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: „Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!“ I Allah zna da si ti, zaista, Njegov Poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci. Oni se iza zakletvi svojih zaklanjaju, pa od Allahova puta odvraćaju. Ružno je, doista, kako postupaju: To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju.“
(el-Munafikun, 1-3)

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِن يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

„Kad ih pogledaš, njihov izgled te ushićuje; a kad progovore, ti slušaš riječi njihove, međutim, oni su kao šuplji naslonjeni balvani i misle da je svaki povik protiv njih. Oni su pravi

neprijatelji, pa ih se pričuvaj! Allah ih ubio, kuda se odmeću?!“ (el-Munafikun, 4)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللهِ لَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ. سَوَاء عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللهُ لَهُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

„A kad im se rekne: „Dođite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti“, - oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju. Isto im je – molio ti oprosta za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti, Allah, doista, narodu nevjerničkom neće na pravi put ukazati.“ (el-Munafikun, 5-6)

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَى مَنْ عِندَ رَسُولِ اللهِ حَتَّى يَنفَضُّوا وَلِلهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ. يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ

„Oni govore: „Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, da bi ga napustili!“ A blaga nebesa i Zemlje su Allahova, ali licemjeri neće da shvate. Oni govore: „Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!“ A snaga je u Allaha i u Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju.“ (el-Munafikun, 7-8)

Kad je objavljena sura el-Munafikun (Licemjeri), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Zejda ibn Erkama i proučio mu navedene ajete, rekavši mu:

„O Zejde, Uzvišeni Allah je potvrdio da si govorio istinu!" (Buhari, Tefsir, 63/1-2; Muslim, Sifatu'l- munafikin, 1)

Kasnije je, držeći Zejda za uho, rekao:

„Evo ga, ovo je taj mladić koji je, svojim uhom, na Allahovom putu ispunio svoju dužnost." (Ibn Hišam, III, 336)

Allahovom voljom, kolovođa munafika Abdullah ibn Ubejj imao je jednog sina po imenu Abdullah, koji je bio iskreni vjernik. On je bio krajnje privržen i odan Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je veoma potresen zbog onoga što je njegov otac učinio, nije mogao to da otrpi. Posljednja dešavanja su u njegovom srcu bila uvećala bol, zbog čega je došao Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, s molbom:

„Allahov Poslaniče, ako ti to želiš, ja ću ubiti svoga oca!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mu dozvolio, nego mu je rekao:

„Ne, naprotiv, s njim ćeš veoma pažljivo postupati. Dok god bude s nama, s njim lijepo postupaj!"

Na to je Abdullah otrčao svome ocu i, držeći njegovu devu za uzde, povikao:

„Neću te pustiti da makneš dok ne kažeš da sva snaga i moć pripada Allahu i Njegovom Poslaniku!"

Kolovođa licemjera bio je zbunjen. Njegov ponos nije mogao da podnese ovaj postupak njegovog sina pred tolikim ljudima: „Je li ti to sada mene nećeš pustiti u Medinu pred ovolikim ljudima?“

Njegov sin, neustrašiv u svojoj vjeri, odgovori mu:

„Da, neću te danas pustiti dok te pred svim ovim ljudima ne naučim ko je ponižen, a ko jak! Ako ne priznaš istinu, glavu ću ti otkinuti!“

Izdajniku i licemjeru su se oduzele noge i ruke. Kada je shvatio da je njegov sin ozbiljno mislio to što je rekao, počeo je drhtati od straha. Iako nikako nije želio da porekne ono što je ranije bio kazao, istina mu je sama izletjela iz usta, te je progovorio:

„Svjedočim da sva snaga i moć pripadaju Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se obratio Abdullahu, čineći dovu za njega:

„*Neka te Allah Uzvišeni, radi Svoga Poslanika i svih vjernika, nagradi najboljom nagradom!*“, pa je naredio da dopusti ocu da prođe. (Ibn Hišam, III, 334-337; Ibn Sa'd, II, 65; Hejsemi, IX, 317-318; Zamahšeri, VI, 117)

Časni ashabi su toliko voljeli plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nisu podnosili i trpili da se njemu ili njegovoj ličnosti nanese bilo kakva šteta. Ukoliko bi ga neko samo poprijeko pogledao ili postupao prema njemu bez uvažavanja, oni bi se jako naljutili i bili su u stanju, ne trepnuvši, ubiti one koji su tako postupali, pa makar se radilo o njihovim vlastitim očevima.

Nepodnošljiva muka i patnja za patnjom:
Bitka na Hendeku (ševval-zul'kaʹde 5 / mart 627)

Bitka na Hendeku, koju su nevjernici započeli protiv vjernika, bila je strašna i teška. Ovaj sukob započet je kako bi se iz historije izbrisali muslimani i Islamska država u Medini.

Prognani pripadnici jevrejskog plemena Benu Nadir, bili su se sklonili u Hajberu. U njima se nije gasio žar osvete prema muslimanima. Predložili su Kurejšijama da se ujedine. Čak su se bili počeli moliti njihovim kipovima, govoreći da je njihovo idolopoklonstvo bolje od islama. Na to je Uzvišeni Allah objavio sljedeće ajete:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُواْ نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُواْ هَؤُلاء أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُواْ سَبِيلا. أُوْلَـئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللّهُ وَمَن يَلْعَنِ اللّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا

„Zar ne vidiš one kojima je dat jedan dio Knjige kako u kumire i šejtana vjeruju, a o neznabošcima govore: „Oni su na ispravnijem putu od vjernika.“ Njih je Allah prokleo, a onome koga je Allah prokleo nećeš naći nikoga ko bi mu pomogao.“ (en-Nisa, 51-52)

Nevjernici, ne želeći propustiti ukazanu im priliku, odmah su se pokrenuli. Ohrabrivši ostala arapska plemena činjenicom da muslimani nisu uspjeli da na Uhudu postignu ozbiljnu pobjedu, Kurejšije su uspjeli da steknu brojne saveznike i formiraju vojsku sa više od deset hiljada ljudi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je saznao za sve ovo, organizirao je zasjedanje Vrhovnog vijeća (Šuru) kako bi se posavjetovao sa svojim ashabima. Obećao im je da, ukoliko se ne budu bunili protiv Allahovih zapovijedi, ukoliko budu strpljivo podnosili sve nedaće na Allahovom putu, zaslužit će Njegovu pomoć. Naredio im je da se pokoravaju Allahu i Njegovom Poslaniku.

Uzvišeni Allah nadahnuo je Svoga Poslanika idejom da se kopa rov. Na to je, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabe upitao da li žele da se bore van Medine ili da ostanu da brane grad, iskopavši oko njega rovove. Selman Farisi, radijallahu anhu, rekao je: „Allahov Poslaniče, kada bismo se mi u Perziji plašili napada konjanika, u okolini bismo iskopali rovove." Ove riječi Selmana, radijallahu anhu, kojima je podupirao Resulullahov savjet, svidjele su se i ostalim muslimanima.[178]

Časni ashabi prisjetili su se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i prije Bitke na Uhudu, želio da se ne izlazi iz grada nego ostane braniti Medina. Tako je donesena odluka da se ostane u Medini i da se oko nje počnu kopati rovovi.

Samo jedna strana grada Medine bila je otvorena, nezaštićena i samim time u opasnosti. S druge strane bila je okružena kućama koje su bile tako zbijene i blizu jedne drugima da su skoro činile tvrđavu. Naročito su gusto posađena stabla hurmi doprinosile neprohodnosti toga dijela grada. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se počnu kopati rovovi na strani grada otvorenoj neprijatelju. Povukao je jednu liniju koja je išla od *Tvrđava dva šejha* do mjesta *Mezad*, i pokazavši „Odavde - dovdje!", odredio tačno mjesto za kopanje rovova.[179]

178. Ibn Hišam, III, 231; Vakidi, II, 445
179. Taberi, Tarih, II, 568; Dijarbekri, I, 482

I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično, je učestvovao u kopanju rovova. Čak je zbog gladi, za stomak bio privezao jedan kamen.[180] Međutim, predvodnik i kruna svih vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čak i u takvoj situaciji nije prestajao da zahvaljuje svome Gospodaru.

Prenosi se od Berāa ibn Āziba, radijallahu anhu, da je rekao:

„Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Bitke el-Ahzab[181] kako s nama zajedno nosi zemlju. Tada je Abdullah ibn Revaha ispjevao sljedeće stihove:

أَللّٰهُمَّ لَوْ لاَ مَا اهْتَدَيْنَا

وَلاَ تَصَدَّقْنَا وَ لاَ صَلَّيْنَا

فَأَنْزِلَنْ سَكِينَةً عَلَيْنَا

وَثَبِّتِ الْاَ قْدَامَ إِنْ لاَقَيْنَا

إِنَّ الْاُ ولَى قَدْ بَغَوْا عَلَيْنَا

وَإِنْ أَرَادُوا فِتْنَةً أَبَيْنَا

„Allahu moj, da nas Ti nisi uputio, ne bismo znali udjeljivati sadaku niti obavljati namaz! Gospodaru naš! Spusti na nas spokoj kada se sa neprijateljem budemo sukobili! Oni su nas napali. Na njihovu želju da nas gurnu u nered i smutnju, mi nećemo pobjeći nego ćemo im se suprotstaviti!“

180. Buhari, Megazi, 29

181. Zbog toga što su se u ovom ratu protiv muslimana bila udružila različita plemena, rat je nazivan i el-Ahzab (Saveznici).

Na kraju, kada je završavao riječima „nećemo pobjeći, suprotstavit ćemo se“, bio je povisio glas.“ (Buhari, Megazi, 29)

Časni ashabi, uza sve brige koje su ih morile, nisu mogli niti da se čestito najedu. Enes, radijallahu anhu, ovako priča o tom stanju:

„Bila je donesena pregršt ječma kako bi ashabi jeli. Ječam je bio skuhan sa masnoćom koja je bila promijenila ukus i miris. Iako su svi bili jako gladni, u svojim ustima mogli su osjetiti užegli miris i ukus masnoće..“ (Buhari, Megazi, 29)

Svi muslimani, i mladi i stari, radili su na kopanju rovova. Jedan dječak od petnaest godina, Zejd ibn Sabit, u jednom trenutku bio je utonuo u san. Muslimani su ga ostavili da spava na rubu rova i otišli. Umare ibn Hazm, prišao mu je, i kako bi se našalio, uzeo mu oružje i sakrio ga. Kada se Zejd probudio, uznemirio se i uplašio. Kad je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, to čuo, pozvao je Zejda sebi rekavši mu: *„O, spavalico! Ti si zaspao, a oružje ti se izgubilo i nestalo!“* Zatim je upitao: *„Da li neko zna gdje je oružje ovoga dječaka?“* Umare, radijallahu anhu, reče: „Ja znam, Allahov Poslaniče, kod mene je.“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zatim je rekao: *„Daj mu njegovo oružje!“*, a potom je zabranio da se muslimanima sakrivaju njihove stvari i da se plaše, pa makar i u šali. (Vakidi, II, 448)

Radosne vijesti u Bitki na Hendeku

Ashabi su tada bili obavijestili Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su naišli na jednu veliku i čvrstu stijenu i da je nikako ne mogu razbiti. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je oštar malj u ruke, i sa bismillom, tri puta udario u stijenu. Raspršio ju je poput sitnog pijeska.[182] Prilikom svakog

182. Buhari, Megazi, 29

udarca, muslimanima bi saopštio po jednu radosnu vijest. Pri prvom udarcu, poručio je da su mu dati ključevi Sirije (Bizanta), pri drugom Perzije, pri trećem Jemena, i da je vidio dvorce koji se nalaze u tim zemljama. Donoseći tu radosnu vijest da će i ova mjesta biti počastvovana prihvatanjem islama, s uzbuđenjem usljed predstojećih osvajanja, unio je novu nadu u srca vjernika.[183]

Obradovao ih je da će Istiniti Gospodar uništiti laž u bliskoj budućnosti, te da će, što je tada bilo nezamislivo zbog opsega tog poduhvata, čitav tada poznati svijet biti pod Uputom, povezan na karti jednom neraskidivom linijom.

Kada je naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, opisao Selmanu Kisrin bijeli dvorac u Medainu, Selman, radijallahu anhu, je rekao: „Pravo si rekao! Kunem se Allahom, koji te je poslao sa istinskom vjerom i Knjigom, da je on upravo onakav kako si ga ti opisao! Još jednom svjedočim da si ti zaista Allahov Poslanik!"

Tada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Selmane, ova osvajanja su suđena vama nakon mene! Sirija će sigurno biti osvojena! Heraklije će pobjeći u najudaljeniji dio svoje zemlje! Vi ćete zavladati cijelom Sirijom! Niko neće biti u stanju da vam se suprotstavi. I Jemen će sigurno biti osvojen! Nakon toga, Kisra će biti ubijen!"

Kasnije je Selman, radijallahu anhu, rekao: „Ja sam vidio da se sve ovo desilo!" (Vakidi, II, 450)

Dok su sva ova mjesta osvajana jedno po jedno, Ebu Hurejre, radijallahu anhu, rekao je: „Ova vaša osvajanja su za vas samo početak! Kunem se Allahom, u čijoj je moćnoj ruci život Ebu Hurejre, ključevi svih gradova koje ste osvojili i koje ćete osvojiti

183. Vidi: Ahmed, IV, 303; Ibn Sa'd, IV, 83, 84

do Sudnjeg dana, Allah Uzvišeni već je ranije dao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!“ (Ibn Hišam, III, 235)

Ove radosne vijesti koje je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, saopćio muslimanima, bile su velika psihološka podrška pomoću koje su se mnogo lakše nosili sa teškoćama koje su ih čekale. Istina, ranije saopćena, da će ishod biti pozitivan za muslimane, a negativan za nevjernike, još je više učvrstila vjeru i strpljenje u srcima vjernika. Jer, Hendek je, iz razloga borbe sa patnjom, umorom, gladi, žeđi, zimom i mrakom, bio stjecište nepodnošljive muke i patnje. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je riječima:

„Allahu moj, pravi život je tek život na Ahiretu. Pomozi ensarijama i muhadžirima!“, i svojim primjerom ukazivao ashabima na to da je njihov cilj ahiret, ispunjen radošću i srećom, nasuprot ovoga svijeta koji je ispunjen umorom i patnjom.

Hazreti Džabirovo jelo ispunjeno bereketom

Hazreti Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Mi smo jednog dana kopali rovove, kad se pred nama pojavila jedna velika i jako čvrsta stijena. Ashabi su otišli Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: „U rovu koji kopamo našli smo veoma veliku i čvrstu stijenu.“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ja ću sići u rov!“ Ustao je, a na stomaku mu je, usljed gladi, bio privezan kamen. Bili smo tamo ostali već tri dana, a da ništa nismo okusili. Resul-i Ekrem je tri puta udario u stijenu i ona se pretvorila u sitni pijesak. Ja sam ga zamolio: „Allahov Poslaniče, dozvoli mi da odem kući!“ Kad sam stigao kući, upitao sam svoju suprugu: „Vidio sam Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, u neizdrživom stanju, imamo li išta u kući za jelo?“ Moja supruga mi je odgovorila: „Ima

malo ječma i jedno jare.“ Zaklao sam jare, samljeo ječam. Meso smo stavili u posudu. Dok se hljeb pekao, a meso kuhalo, otišao sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: „Allahov Poslaniče, imam nešto za jelo, izvoli dođi sa još dvije do tri osobe.“ Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao me je: *„Koliko ima za jelo?“* i ja sam mu odgovorio. Na to je on rekao: *„I lijepo je i ima ga dosta! Poruči svojoj suprugi da dok ja ne dođem ne skida šerpu sa vatre i ne vadi hljeb iz peći.“* Zatim se okreno ashabima, pozvavši ih glasno:

„O, kopači rovova, Džabir nam je priredio gozbu, izvolite svi doći!“

Svi su ustali i krenuli. Ja sam, sav usplahiren, došao svojoj ženi rekavši joj:

„Jao, šta nam se desilo! Uz Allahovog Poslanika nam dolaze i svi muhadžiri i ensarije!“ Žena me upitala: „Da li te je Allahov Poslanik upitao koliko hrane imamo?“ Odgovorio sam joj: „Da.“ Ona je na to rekla: „U tom slučaju se ne sekiraj, on zna bolje nego ti.“

Kada su nakon nekog vremena došli, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima:

„Ulazite i ne gurajte jedni druge!“

Ulazili su jedan po jedan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stavljao je meso na hljeb, davao ashabima, i svaki put bi poklopio posudu iz koje je uzimao i zatvorio peć. Zatim bi uradio isto. Bilo je došlo hiljadu ljudi. Davao im je hljeba i mesa sve dok se svi nisu najeli. Na kraju je bilo ostalo i viška. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuvši se mojoj suprugi, rekao joj je:

„Jedi i ti, a podijeli i komšijama. Ljudi su od gladi više postali obezglavljeni!“ (Buhari, Megazi, 29; Muslim, Ešribe, 141; Vakidi, II, 452)

Očiglednom mudžizom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Allahovom voljom, hranom koja je bila dovoljna samo za nekoliko osoba, nahranjeno je preko hiljadu ljudi, a još je bilo ostalo i da se počaste komšije.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sav svoj imetak trošio je na Allahovom putu, tako da nije imao puno imetka. I kad je bio u stanju da mu nešto treba, krio je to od ashaba, kako nikome ne bi bio na teretu. Međutim, časni ashabi su pomno pazili na njegovo stanje, tako da, čim bi osjetili da mu nešto nedostaje, odmah bi nastojali da mu to obezbjede. Kada su primijetili da je glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, usljed gladi, oslabio, odmah su ga vodili svojim kućama i častili.[184]

Jednog dana, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je sa ashabima i susreo se sa jednim ensarijom. On ga upita: „Allahov Poslaniče, tako ti mojih roditelja, tvoje stanje koje se očitava na tvom licu, veoma me uznemirilo, šta je razlog tome?“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je jedno vrijeme šutio, ne pogledavši nikoga u lice, odgovorio je:

„Glad!“

Ashab je odmah utrčao u svoju kuću tražeći nešto za jelo, ali ništa nije pronašao. Odmah je otišao do Benu Kurejza. Sporazumio se s njima da mu za svaku kantu vode koju im izvuče iz bunara, daju po jednu hurmu. Kad je prikupio jednu pregršt hurmi, donio ih je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio se na istom mjestu. Ashab mu reče: „Izvoli, Allahov Poslaniče, pojedi!“ Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, ga upita odakle mu hurme, a on mu ispriča. Na to je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

184. Vidi: Buhari, Et'ime, 6; Muslim, Ešribe, 142

„Mislim da ti voliš Allaha i Njegovog Poslanika!"

Ensarija mu je rekao: „Da, kunem se Allahom koji te je poslao s Istinom, da si mi draži od mene samog, moje djece, moje porodice i imetka."

Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je:

„Kad je tako, budi strpljiv u siromaštvu, pripremi se da se suočiš sa poteškoćama! Tako mi Allaha koji me je poslao s Istinom, ovo dvoje (siromaštvo i poteškoće) onima koji mene vole dolaze brže nego što bujica stigne u dolinu s vrha planine." (Hejsemi, X, 313; Zehebi, *Sijer*, III, 54; Ibn Hadžer, *el-Isabe*, III, 298)

Iskušenja i nedaće Bitke na Hendeku

Bila je zima. Nevjernici su bili počeli s opsadom Medine. Međutim, bili su zbunjeni rovovima koji su se ispred njih pojavili i koje nisu mogli preći. Nisu nikako mogli ući u Medinu.

Čim su nevjernici stigli i podigli štab, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa vojskom od tri hiljade mudžahida, uputio se ka Hendeku, ostavljajući u Medini kao zamjenika Ibn Ummi Mektuma. Ostavivši iza sebe planinu Sel, formirali su štab na padinama planine. Naredio je da se žene i djeca koja su ostala u gradu, smjeste u tvrđave i utvrđenja.[185] Dječake koji još nisu bili napunili petnaest godina, vratio je majkama, u tvrđave. Ashabima koji su tek bili napunili petnaest godina, Ibni Omeru, Zejdu ibn Sabitu i Berau ibn Azibu, dozvolio je da ostanu.[186]

U međuvremenu su se i pripadnici jevrejskog plemena Benu Kurejza, pobunili protiv Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-

185. Ibn Hišam, III, 235
186. Vakidi, II, 453

selam, i raskinuli sporazum. Ovo je bio drugi put da raskidaju sporazum i druga njihova velika izdaja. Muslimani su ostali između dvije vatre. Jevreji su bili poslali izaslanika Ebu Sufjanu sa sljedećom porukom: „Vi samo izdržite! Mi ćemo muslimane s leđa napasti, satrat ćemo ih u korijenu!“[187]

Ova izdaja veoma teško je pala plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, on je stalno bio u stanju potpune predanosti Allahu i pouzdanja u Njega. Zbog toga je na ovaj novonastali problem rekao: ***„Hasbunallahu ve ni'me'l-vekil!*** *(Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!)*“ (Vakidi, II, 457; Ibn Sa'd, II, 67)

Kasnije je upitao: „*Zar nema niko ko bi nam donio vijesti o Benu Kurejza?*“ Zubejr ibn Avvam, radijallahu anhu, javio se, rekavši: „Imam ja, Allahov Poslaniče!“ i otišao je.

Kad je situacija bila postala veoma teška i opasna, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je još nekoliko puta slao hazreti Zubejra da sazna kakvo je stanje Jevreja. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, osjećao je veliko zadovoljstvo zbog ove obaveze koju je Zubejr, radijallahu anhu, obavljao, govoreći:

„*Svaki vjerovjesnik imao je po jednog pomagača (havariju), a Zubejr je moj pomagač!*“ (Ahmed, III, 314)

Kasnije je Allahov Poslanik, alejhis-selam, bio poslao Jevrejima jednu delegaciju. Na polasku je članovima delegacije uputio upozorenje:

„*Idite i razvidite: Ne znamo jesu li vijesti koje do nas stižu tačne ili ne? Ako su ispravne, onda nam to nemojte javno reći. Nemojte otvoreno govoriti kako u srca ljudi ne bi ušao strah, nemojte ih slabiti i*

187. Abdurrezzak, V, 368

ostavljati beznadnima! Ukoliko je između nas i njih iskren sporazum, moći ćete to otvoreno reći ljudima.“

Izaslanici su otišli Benu Kurejzi i otkrili da su oni u još gorem stanju nego što se to čulo. (Ibn Hišam, III, 237)

Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odlazio u bilo koji pohod, u Medini bi ostavljao Seleme ibn Eslema sa dvjesto, i Zejda, radijallahu anhuma, sa tristo ljudi, da je čuvaju. Oni su bili zaduženi da čekaju u Medini i da svaki dan obilaze ulice Medine, učeći glasno tekbire.[188]

Kada do jutra nije bilo očekivanog napada Jevreja iz plemena Benu Kurejza, vjernici su bili odahnuli. Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao je: „Koliki god da je bio strah od napada Benu Kurejze na naše najmilije u Medini, toliki smo strah osjećali od vojske Kurejšija i Gatafana. Povremeno sam se penjao na planinu Sel, gledajući u kuće Medine, i kad bih vidio da je sve u redu, beskrajno bih zahvaljivao Allahu!“ (Vakidi, II, 460)

Naša majka, Ummu Seleme, radijallahu anha, ovako priča:

„Ja sam nekoliko puta bila uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim bitkama u kojima se proživljavao strah i okršaji: kod Murejsije, Hajbera, Hudejbije, osvajanja Mekke, Hunejna. Niti jedna od njih za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije bila napornija ili strašnija. Nismo bili sigurni jesu li Benu Kurejze bili započeli napad na naše najmilije.“ (Vakidi, II, 467)

S druge strane, nevjernici su stalno napadali na područje Hendeka, žestoki sukobi su trajali do duboko u noć, a povremeno bi i šator Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio zasut strijelama. Jednog dana su nevjernici velikim snagama napali na

188. Ibn Sa'd, II, 67

mjesto gdje je bio plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ve selam. Tog dana, Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi nisu uspjeli klanjati niti jedan namaz. Kada je nastupilo veče i vojske se povukle na svoja mjesta, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Bilalu da prouči ezan. Prvo je naklanjan podne-namaz, a zatim, nakon ponovnog učenja ikameta, i ikindija i akšam.[189] Allahov Poslanik, alejhis-selam, koji se veoma ražalostio zbog toga što je propustio ibadet, „svjetlo oka svoga", prokleo je nevjernike govoreći:

„Kako su oni nas cijeli dan do večeri bili zauzeli od namaza, neka tako Allah napuni vatrom njihove kuće, njihove stomake i njihove grobove!" (Buhari, Megazi, 29; Ibn Sa'd, II, 68-69; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 112)

Hrabrost pokazana na Hendeku

I mladi i stari, svi su u ovom sukobu imali svoj zadatak, a i sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je čuvao stražu na jednom uskom dijelu Hendeka.[190]

Hazreti Ummu Seleme, majka pravovjernih, radijallahu anha, pričala je:

„Bila sam na Hendeku, zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Nisam se od njega odvajala niti tu niti na drugim mjestima na kojima se nalazio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je držao stražu na Hendeku. Tada nas je obuzela jaka hladnoća. Gledala sam kada je stao na namaz, a potom je otišao i neko vrijeme gledao ka rovovima govoreći:

189. Ovaj događaj je pokazatelj da se namazi koji se ne klanjaju na vrijeme mogu naklanjati.
190. Vakidi, II, 463-464

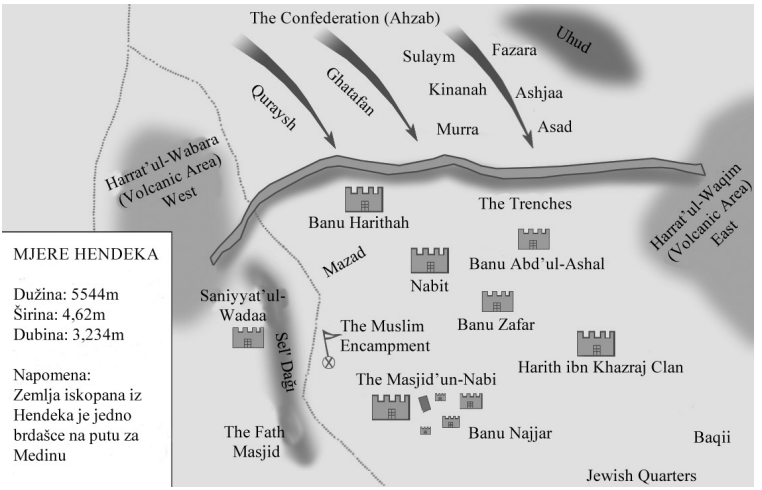

„Ovo su, po svoj prilici, neprijateljski konjanici, obilaze rovove. Ima li neko da im se suprotstavi?“ Nakon toga pozvao je Abbada, radijallahu anhu:

„Abbade ibn Bišre!“

„Izvoli, Allahov Poslaniče!“, rekao je Abbad. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je:

„Ko ima uz tebe?“

„Ja i nekoliko ashaba, tu smo oko tvog šatora.“

„Dođite ti i tvoji prijatelji i obiđite rovove! Oni konjanici koje smo vidjeli sigurno su neprijateljski, radi vas ovuda jašu, misle da će vas, radi vaše neinformiranosti, iznenada napasti i pobiti!“ Zatim je proučio sljedeću dovu:

„Allahu moj, udalji od nas njihovo zlo, pomozi nas protiv njih, a nas učini pobjednicima nad njima! Ne postoji niko sem Tebe ko bi nas pobjednicima učinio!“

Abbad ibn Bišr, radijallahu anhu, otišao je zajedno sa svojim prijateljima. Upravo tada je Ebu Sufjan, zapovjednik nevjernika, sa nekoliko konjanika obilazio uski dio rova na Hendeku. Muslimani su pristigli i počeli ih gađati strijelama i kamenjem. I ja sam stala uz njih, gađajući nevjerničku vojsku kamenjem i strijelama. Na kraju smo ih iscrpili i pobijedili. Nešto kasnije su se raštrkali i bili prinuđeni da se vrate. Kad sam se vratila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, našla sam ga na namazu kako izgovara:

„Neka se Allah smiluje Abbadu ibn Bišru! On je uvijek bio među onim ashabima koji čekaju kod šatora Allahovog Poslanika!“ (Vakidi, II, 464)

Tetka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Safija, u to vrijeme se nalazila sa ženama i djecom u palači Hassana ibn Sabita po imenu Fari. Grupa od desetak Jevreja bila je došla pred palaču, bacali su strijele i nastojali da uđu unutra. Jedan od njih hodao je oko palače, nastojeći da pronađe neko nezaštićeno mjesto da uđe. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ashabi bili su tada veoma zauzeti borbama s neprijateljem na Hendeku.

Hazreti Safija, radijallahu anha, kada je vidjela da su ostali bespomoćni i da nema niko osim nje ko bi se mogao suprotstaviti, svezala je turban čvrsto oko glave, uzela jednu motiku i sišla dolje. Otvorila je kapiju i prišunjala se s leđa Jevreju koji se tuda kretao. Ubila ga je jakim udarcem motke po glavi. Ostale Jevreje, koji su pronašli svog mrtvog druga, obuzeo je strah pa su rekli: „A rečeno nam je da su ovdje same žene i da nema niko da ih čuva!“, potom su se pokupili i pobjegli. (Hejsemi, VI; 133-134; Vakidi, II, 462)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, ovako pripovijeda o tome s kolikim zanosom su ashabi doživljavali džihad:

„Na dan Bitke na Hendeku, išla sam iza ljudi. Iza sebe sam začula glas. Okrenuvši se ugledah Sa'da ibn Muaza i sina njegovog brata Harisa ibn Evsa. Čučnula sam na mjestu na kojem sam se nalazila. Sa'd je na sebi imao oklop, ruke su mu izvirivale van. Recitovao je stihove kojima je opisivao ushićenost zbog učešća u džihadu i to kako će lijep biti trenutak smrti, kada bude suđena. Njegova majka mu reče: „Sine moj, trči i stigni Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Već si zakasnio!" Rekoh Sa'dovoj majci: „Voljela bih da Sa'dov oklop prekrije cijelo njegovo tijelo, sve do prstiju." Bila sam zabrinuta da bi strijela mogla pogoditi njegove ruke koje su ostale neprekrivene. Sa'dova majka reče: „Sa'de! Ispuni Allahovu zapovijed!" Sa'd je toga dana bio ranjen." (Ahmed, VI, 141; Ibn Hišam, III, 244)

Kad je Sa'd shvatio da je rana ozbiljna i da će umrijeti, rekao je, moleći Allaha: „Allahu moj! Ako si odredio da sa Kurejšijama uskoro bude još neki okršaj, poživi me da i ja učestvujem u njemu! Jer, nikada nisam toliko želio da se sukobim niti s jednim narodom kao sa Kurejšijama, koji su Tvome Poslaniku nanijeli patnju i zlo, utjerivali ga u laž i istjerali iz njegova zavičaja. Ako je za sada s njima završen sukob, molim Te, učini ovu moju ranu sredstvom za postizanje stepena šehida! Prihvati me u Tvoje okrilje! Ne uzimaj mi dušu dok ne vidim kako će Benu Kurejze biti kažnjeni!" (Vakidi, II, 525; Ibn Sa'd, III, 423)

Sa'd, radijallahu anhu, čim je završio svoju dovu preselio je kao šehid zbog krvarenja.[191]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svom mesdžidu bio je podigao jedan šator za Sa'da, s ciljem da ga često posjećuje i brine o njemu.[192]

191. Tirmizi, Sijer, 29/1582; Ahmed, III, 350
192. Buhari, Megazi, 30

Duboke rovove mogli su preći samo neki nevjernici. Jedan od njih, Amr ibn Abd, bio je od najpoznatijih hrvača Arabije. Pred njega je izašao hazreti Alija, radijallahu anhu, i, Allahovom voljom, ubio ga. I sudbina drugih bila je ista.

Rat se bio otegao. Muslimani su bili u tako teškom stanju da su počeli čekati kad će više Allahova pomoć. Uzvišeni Allah je ovo njihovo stanje opisao na sljedeći način:

إِذْ جَاؤُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتْ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللهِ الظُّنُونَا. هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا

„Kad su vam došle odozgo i odozdo, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali, - tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore uznemireni.“ (el-Ahzab, 10-11)

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَّا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا وَإِذْ قَالَت طَّائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا. وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا. وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِن قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْأَدْبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ

مَسْؤُولًا. قُل لَّن يَنفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِن فَرَرْتُم مِّنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَّا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا

„Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: „Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!“ Kad su neki među njima rekli: „O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite!“, a drugi među njima su tražili dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: „Kuće su naše nazaštićene!“, - a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli da se izvuku. A da su im sa raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći se oko toga, brzo učinili, a bili su se još prije Allahu obavezali da neće uzmicati, a za Allahu datu obavezu će se odgovarati!“ (el-Ahzab, 12-15)

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا

„A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: „Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!“ - i to im je samo učvrstilo vjerovanje i prednost.“ (el-Ahzab, 22)

Rat je varka

I tako su se vjernici nastavili boriti svim silama. Jedan od vodećih pripadnika plemena Benu Gatafan, Nuajm, radijallahu anhu, koji je postao musliman, ali je to uspješno krio, vođen riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *„Rat je varka.“* (Buhari, Džihad, 157; Muslim, Džihad, 17), uspio je zavaditi mekkanske

mušrike i pleme Benu Kurejze. Plemena koja su bila opsjela Medinu, počela su da se međusobno razilaze i dolaze u konflikt. Svako se svakoga bojao. Na kraju su se Jevreji, nasjevši na Nuajmovu varku, bili povukli natrag u svoje tvrđave. Na ratnom polju ostali su samo mušrici Kurejša. Međutim, muslimani su ponovo bili u jako teškom stanju. Kako su ashabi i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme opsade bili prolazili kroz težak životni ispit, toliko da su im „srca bila došla do grkljana", u ovom periodu objavljen je sljedeći časni ajet:

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُواْ الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ الَّذِينَ خَلَوْاْ مِن قَبْلِكُم مَّسَّتْهُمُ الْبَأْسَاء وَالضَّرَّاء وَزُلْزِلُواْ حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللّهِ أَلا إِنَّ نَصْرَ اللّهِ قَرِيبٌ

„Zar vi mislite da ćete ući u Džennet, a još niste iskusili ono što su iskusili oni koji su prije vas bili i nestali? Njih su satirale neimaština i bolest, i toliko su bili uznemiravani da bi i poslanik, i oni koji su s njim vjerovali, - uzviknuli: „Kad će već jednom Allahova pomoć?!" Eto, Allahova pomoć je, zaista, blizu!" (el-Bekare, 214) [193]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigavši ruke ovako je zamolio Allaha:

„Gospodaru moj, Allahu moj, koji si Časni Kur'an poslao! O Ti Koji ćeš požuriti da kazniš neprijatelje! Rasturi ova plemena koja su se pred Medinom sakupila! Allahu moj! Slomi njihovo jedinstvo, potkopaj im volju da ne mognu izdržati na svojim mjestima!" (Buhari, Megazi, 29)

193. vidi: Taberi, Tefsir, II, 464

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, još nije bio do kraja ni završio ovu dovu, kad je njegovo lice poprimilo radostan izraz uz osmijeh, što je značilo da će Allahova pomoć pristići. Oštra i žestoka oluja počela je puhati ka neprijateljskim redovima. Strašna oluja koja je kovitlala sve što joj se našlo na putu, punila je pijeskom lica i oči nevjernika. Njihove šatore je kidala i bacala u zrak. Prevrtala im je posude s hranom i gasila vatru na ognjištima. Tovarne deve su se izmiješale sa konjima za jahanje.[194] Nevjernici, koji su se bili suprotstavili ovoj nebeskoj sili, bili su raštrkani i utučeni. Čak je i najzagriženiji među njima Ebu Sufjan, protiv svoje volje i bespomoćno, rekao svojim vojnicima: „Ja se vraćam natrag. I vi krenite na put!“ te, uzjahavši svoju devu, krenuo ka Mekki.[195]

Uzvišeni Allah je vjernicima bio poslao svoju pomoć. On Uzvišeni kaže:

وَرَدَّ اللهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى
اللهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللهُ قَوِيًّا عَزِيزًا

„Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, - nisu nimalo uspjeli –, i vjernike je Allah borbe poštedio, - Allah je, uistinu, silan i moćan.“ (el-Ahzab, 25)

Nevjernici, koji su izbezumljeno pobjegli, za sobom su bili ostavili mnogo jahaćih životinja, ratnih potrepština, namirnica i stvari. Zahvaljujući tome, oskudica i glad koja je u Medini vladala bila je prestala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon velike pobjede i ukazane Allahove milosti, rekao je ashabima:

194. vidi: Ibn Sa'd, II, 71
195. Vidi: Ibn Hišam, III, 251

„Sad je red na vama! Nakon ovoga Kurejšije više neće moći krenuti na vas!“ (Buhari, Megazi, 29)

To je značilo da se više neće morati voditi samo odbrambeni rat, već će se moći preći i u napad. Jer, ovim su bili potpuno skršeni i ponos nevjernika i njihova moć napada. U srcima svih vjernika poput rime su odzvanjale ove istinite riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: *„Nakon ovoga, mi ćemo krenuti na njih!“*

Pohod na Benu Kurejza (23 zu'l-kade 5 / 15 april 627)

Nakon poraza u Bitki na Hendeku, neprijatelji su se razočarano i s gubicima vratili u Mekku. Vrativši se svojoj sretnoj kući, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po običaju, skinuo je svoj oklop i oprao se, kad je, iznenada, došao Džibril, alejhis-selam, i obratio se Allahovom Poslaniku: „Ti si odložio oružje? Mi još uvijek nismo!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je:

„Ako je tako, znači da ima novi pohod. Kamo?“

Džibril, alejhis-selam, pokazujući na naselje plemena Benu Kurejza, koji su počinili izdaju u toku Bitke na Hendeku, reče: „Eno, tamo!“

Jevreji plemena Benu Kurejze su, poput Jevreja prije njih, odbili da slijede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i postupali su u suprotnosti sa ugovorom koji su s njim bili potpisali te počinili izdaju u najtežim vremenima. Iako su, prema sporazumu, trebali pružiti otpor nevjernicima koji su bili napali Medinu. Međutim, oni su radili upravo suprotno, čim bi im se ukazala prilika činili bi izdaju i stvari koje privlače prokletstvo, tako da su sami sebe svojim rukama vukli u propast.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čim je primio Allahovu zapovijed, odmah je sakupio vjernike i krenuo na Benu Kurejze. Čak je, kako Jevreji ne bi stigli da se pripreme, naredio brzi pokret poručivši:

„Svi koji čuju i pokoravaju se, neka ne klanjaju ikindiju-namaz dok se ne približimo naselju Benu Kurejza!" (Buhari, Megazi, 30)

Kada su vidjeli prethodnicu pod zapovjedništvom hazreti Alije, radijallahu anhu, Jevreji su se pokajali zbog svega što su uradili, pa su, krijući se, uzalud, počeli povlačiti riječi koje su izrekli protiv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[196] Međutim, kada su, uskoro, vidjeli lično Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na čelu islamske vojske koja je brojala preko tri hiljade ljudi, jezici su im se oduzeli. Iz poštovanja spram Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poricali su sve što su rekli.

Usejd ibn Hudajr, radijallahu anhu, rekao je: „O, Allahovi neprijatelji! Mi ćemo produžiti opsadu vaših utvrđenja sve dok vi ne umrete od gladi! Vi ste poput lisica satjeranih u jazbine!"

Jevreji Benu Kurejza, u strahu su rekli: „O, Ibn Hudajre! Mi smo saveznici Evsa, a ne Hazredža!"

Usejd, radijallahu anhu, rekao im je: „Između vas i nas više nema ni ugovora niti sporazuma!" (Vakidi, II, 499)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što je započeo napad na Jevreje, približio se njihovim utvrđenjima i pozvao ih u islam. Međutim, oni nisu prihvatili.[197]

Kako se opsada oduljila, Jevreji su bili zapali u brigu pa ih je jedan od njihovih vođa, Ka'b ibn Esed, upitao: „O skupino Jevreja!

196. vidi: Vakidi, II, 499
197. vidi: Abdurrezzak, V, 216, 370

Kako vidite, stigla nas je velika propast. Predlažem vam tri stvari, a vi od toga uradite ono što želite!“ Oni su ga upitali: „Koje su to?“

Ka’b im je rekao: „Prva je da slijedite tog čovjeka, da potvrdite da je on vjerovjesnik! Boga mi, postalo je toliko očigledno da je on vjerovjesnik koji je vama poslat i opisan u vašim svetim knjigama. Ako povjerujete, sačuvat ćete svoju krv, imetke, djecu i žene!“

Oni su odgovorili: „ Mi se nikada nećemo odvojiti od zakona Tevrata (Tore) i nećemo je zamijeniti nikakvom drugom knjigom!“

Nakon toga, Ka’b ih je pozvao da uđu u rat u kojem će poginuti i njihova djeca i žene ili da napadnu muslimane u trenutku kada oni neće to očekivati, odnosno u subotu naveče. Niti jedan njegov prijedlog nije prihvaćen.[198] Jer, Allah je u njihova srca bio usadio strah.

Tri njihova mladića po imenu Sa’lebe, Usejd i Esed postali su muslimani jer su kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prepoznali osobine posljednjeg vjerovjesnika, o kojima su govorili jevjerski učenjaci. Naveče su izašli iz tvrđave i prešli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.[199]

Jevreji su bili prinuđeni da se tog dana bezuslovno predaju. Pleme Benu Kurejze, bilo je pod zaštitom plemena Evs, tako da je jedan od starijih članova ovog plemena, Sa’d, bio pozvan da im sudi. Hazreti Sa’d, radijallahu anhu, iako je bio ranjen u bitki, žarko je želio da slijedi Resulullahovu zapovijed tako da je došao tamo. U bitki, u trenutku kad je ranjen, ovako je zamolio Allaha: „Allahu moj, ne uzimaj mi dušu dok se ne osvetimo Benu Kurejzi!“ Hazreti Sa’d, radijallahu anhu, po želji Jevreja, sudio im je po zakonu Musaa,

198. Ibn Hišam, III, 254
199. Ibn Hišam, III, 256

alejhis-selam.[200] Njegovu presudu potvrdio je i Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem i rekao:

„O Sa'de, kunem se da je tvoja presuda u skladu sa Allahovim zakonom nad sedam kata nebesa!" (Buhari, Megazi, 30; Ibn Sa'd, III, 426)

Hazreti Sa'du, čija je dova iz srca bila primljena, nakon izdate presude Jevrejima koji su vjernicima u ratu nanijeli težak udarac s leđa, rana se otvorila. Nakon nekog vremena, ovaj voljeni ashab našeg Poslanika, predao je svoju dušu kao šehid i postigao Allahovu milost.[201]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je rekao:

„Zbog preseljenja Sa'da ibn Muaza, zatreslo se Prijestolje Milostivoga!" (Buhari, Menakibu'l-ensar, 12; Muslim, Fedailu's-Sahabe, 125)

Iako je hazreti Sa'd bio krupan, ljudima koji su nosili njegovo tijelo nije bilo teško. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je to pojasnio:

„Njega drugi nose! Tako mi Allaha u čijoj moćnoj ruci je moj život, meleki se raduju duši Sa'dovoj!" (Ibn Hišam, III, 271; Tirmizi, Menakib, 50/3848)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je klanjao dženazu Sa'du i spustio ga u mezar, još je dugo iza učio tespih (izgovarao *subhanallah*). I časni ashabi su mu se u tome bili pridružili. Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio je tekbir. I ashabi su donijeli tekbir. Poslije su ashabi upitali:

200. Prema zakonima u Tevratu, kazna za one koji bi ovako postupili, bila je: ubiti one koji se zateknu naoružani, zaplijeniti im imovinu i zarobiti njihove žene i djecu. (Vidi: Ahd'i-atik, Tensije, 20/10-15)

201. vidi: Ibn Hišam, III, 271

„Allahov Poslaniče, zašto si toliko učio tespih i donosio tekbir?“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je odgovorio:

„Sve dok mu Allah nije razgalio, ovog dobrog roba je kabur stiskao i stiskao. Ako je iko trebao biti spašen kaburskog azaba, bez sumnje je to Sa'd. Međutim, prije nego što je Allah dao da mu kabur bude proširen, prvo ga je jedno vrijeme stjesnio.“ (Taberani, *Mu'džemu'l-kebir*, X, 334)

Enes, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je dobio na poklon jedan ogrtač od kvalitetne svile. Ovaj ogrtač se ljudima bio jako dopao, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao:

„Zaklinjem se Allahom, u čijoj je moćnoj ruci duša Muhammedova, da su maramice Sa'da ibn Muaza u Džennetu puno ljepše i bolje od ovoga.“ (Buhari, Beđ'u'l-hakk, 8; Muslim, Fedail, 126)

O svim uspjesima koji su postignuti Allahovom milošću u Bitki na Hendeku, u Kur'anu Časnom Uzvišeni govori:

وَأَنزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُم مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا. وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَّمْ تَطَؤُوهَا وَكَانَ اللهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا

„A sljedbenike Knjige, koji su ih pomagali, iz utvrda njihovih je izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a

druge kao sužnje uzeli. I dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove i bogatstva njihova, i zemlju kojom prije niste hodali; Allah sve može.“ (el-Ahzab, 26-27)

ŠESTA GODINA PO HIDŽRI

Ključ osvajanja Mekke: Sporazum na Hudejbiji
Putovanje na koje se krenulo sa čežnjom prema Ka'bi

Nakon jednog istinitog sna koji je usnio, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je muslimane da krenu u posjet Ka'bi i obave tavaf.[202] Zajedno sa hiljadu i četiri stotine[203] ashaba koji su se odazvali ovom pozivu, krenuli su prema Mekki, prvog ponedjeljka mjeseca zu'l-ka'deta, šeste godine po hidžri. Budući da nisu krenuli da ratuju, sa sobom su ponijeli samo uobičajeno putničko oružje. Poveli su i oko sedamdeset deva kao kurbane.[204]

Hazreti Omer, radijallahu anhu, upitao je: „O Allahov Poslaniče, zar ne brineš da bi nas Ebu Sufjan i njegovi ljudi mogli napasti? Zar nismo trebali ponijeti oružje u slučaju da se budemo morali sukobiti s njima?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio je:

„Ne znam! Ja ne želim nositi oružje ako sam krenuo na umru!"
(Vakidi, II, 573)

202. Vakidi, II, 572
203. Ibn Sa'd, II, 95 Prenosi se da je taj broj bio čak i viši jer su im se na putu priključili još neki Arapi, njih oko hiljadu i petsto, pa čak se taj broj penje i na hiljadu i sedam stotina ljudi.
204. Ibn Sa'd, II, 95

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je stigao na mjesto mikata pod nazivom Zu'l-hulejfe, obukao je ihrame i zanijetio obaviti umru. I ashabi su to učinili. Počela se glasno učiti telbija. Srca su bila obuzeta radošću što će se uskoro moći ponovo susresti sa Ka'bom. Duhovno uzbuđenje i ekstaza, korak po korak vjernike su približavali tom mjestu.

Međutim, kada su Kurejšije doznali da se muslimani kreću prema Ka'bi, među njima je zavladala strašna uznemirenost i napetost. Sabravši se odlučili su da ne dopuste muslimanima ulazak u Mekku. Na brzinu je prikupljeno oko dvije stotine ljudi pod komandom Halida ibn Velida i Ikrime ibn Ebi Džehla. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao je do mjesta Senijje. Odatle je bilo moguće spustiti se do mjesta na kojem su se nalazile Kurejšije, ali deva Allahovog Poslanika, Kasva, tu je sjela. Ljudi su je pokušavali podići riječima: „Ustaj, ustaj, hodaj, hodaj!", ali ona nije ustala. Ovaj put su rekli: „Kasva je ostala da sjedi. Kasva je ostala da sjedi!"

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Ne! Kasva nije ostala sjedeći. Ona nema takvu narav. Nju je zaustavio Gospodar slona (Uzvišeni Allah, koji je slonu zabranio da uđe u Mekku)!"

Nakon toga, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je:

„Kunem se Gospodarom, u čijoj moćnoj ruci je moj život, (radi mira) sigurno ću prihvatiti sve zahtjeve Kurejšija, nevjernika, ma koliko oni teški bili, kako bih ih odvratio od činjenja ružnih stvari u Haremu, koje je Allah zabranio da se čine, (sukobljavanja, proljevanja krvi i narušavanja prava rodbine), s ciljem da to počnu uvažavati!"

Nakon toga, pokušao je podići devu i ona je skočila i ustala. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je putem gdje su bile Kurejšije i spustio se do jednog bunara u kojem je bilo ostalo samo malo vode. Ovo je bila najdalja tačka mjesta Hudejbije. Vode u bunaru bilo je malo. Uskoro je i ona presušila. Plemenitom Poslaniku, alejhis-selam, žalili su se na žeđ, pa je on iz svog tobolca izvadio jednu strijelu i rekao im da je zabodu na dno bunara. Ubrzo je, Allahovom voljom i dozvolom, voda počela da teče i nije prestajala teći dok god su se ashabi tu nalazili.

Dok su oni bili u ovoj situaciji, odjednom je izbio Budejl, poglavar plemena Huzaa, sa grupom ljudi. Počeli su pričati o uznemirenosti Mekkelija i njihovim pripremama za rat. Nasuprot njihovoj uznemirenosti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Budejlu je, objašnjavajući razlog i cilj svoga dolaska, smireno rekao:

„Mi nismo došli ni s kim da ratujemo. Naš cilj je posjeta Bejtullahu i obavljanje umre. Rat je Kurejšije iscrpio i nanio im dosta štete. Ukoliko žele, (kako bi sukobi između nas prestali) možemo sačiniti sporazum na jedan tačno određeni period. U tom slučaju oni će se skloniti i povući pred ljudima koji su sa mnom. Ako ja druge ljude savladam, ukoliko žele, i Kurejšije mogu ući u islam kao i drugi ljudi. Ukoliko ja budem savladan od strane neprijatelja, (Kurejšije će se spasiti teškoća ratovanja sa mnom) postići će spokoj. Ukoliko Kurejšije ne prihvate ovaj moj prijedlog, tako mi Allaha, ratovat ću s njima za ovu vjeru sve dok mi je glava na ramenima. Allah će, sigurno, ispuniti svoje obećanje!“

Budejl se vratio u Mekku i prenio Kurejšijama ove riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Na to je ustao Urve ibn Mes'ud i rekao: „Ovaj čovjek vam ukazuje na put dobra. Prihvatite to i mene pošaljite njemu da sačinimo sporazum!“

Kurejšije mu rekoše: „Dobro, idi!“ Urve je došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu je ponovio ono što je bio rekao i Budejlu. Urve je tada, krajičkom oka, posmatrao ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada se vratio, ovako je rekao Kurejšijama:

„Narode moj, dobro me poslušajte! Ja sam išao kao izaslanik mnogim kraljevima, Kisri, Kajzeru, Nedžašiju. Ali, ni kod jednog naroda nisam vidio da se nekome ukazuje toliko poštovanje i da postoji tolika vezanost kao prema Muhammedu. Ako on nešto naredi, odmah svi trče da to urade. Ako uzima abdest, svi se natječu u tome koga će poprskati voda koja s njega kapa. Kad nešto govori, svi odmah ušute. Zbog poštovanja koje prema njemu osjećaju, niko ga ne gleda direktno u lice kada govori, pred njim poginju glave. Ako mu padne dlaka s glave, odmah je uzimaju i sakrivaju. Ovaj čovjek (tj. Resulullah) vam predlaže jedan jasan i logičan prijedlog, prihvatite ga!“

Nakon ovog Urvetovog objašnjenja, javio se jedan pripadnik plemena Benu Kinane: „Ukoliko dozvolite, ja bih njemu otišao!“, rekao je.

Kad je ovaj prilazio Allahovom Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, on reče ashabima:

„Vidite ovoga! On je iz naroda koje pokazuje veliko poštovanje prema životinjama određenim za kurbane. Postavite pred njega svoje deve, koje ste namjerili za kurbane, pa ćete vidjeti!“

Ashabi su ga dočekali sa telbijama. Kad je čovjek vidio taj prizor, sa ushićenjem je rekao: „Nije prikladno da se ovim ljudima zabrani pristup Ka'bi!“ (Buhari, Šurut, 15; Ahmed, IV, 323-324)

Međutim, Kurejšije ni njega nisu poslušali već su poslali jednu grupu da ih napadne. Muslimani su ovu grupu zarobili nakon čega

ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oslobodio s ciljem da im bude jasno da on nije došao da ratuje već da obavi umru i vrati se.[205]

Šator Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je postavljen na jednom mjestu izvan granica harema Mekke,

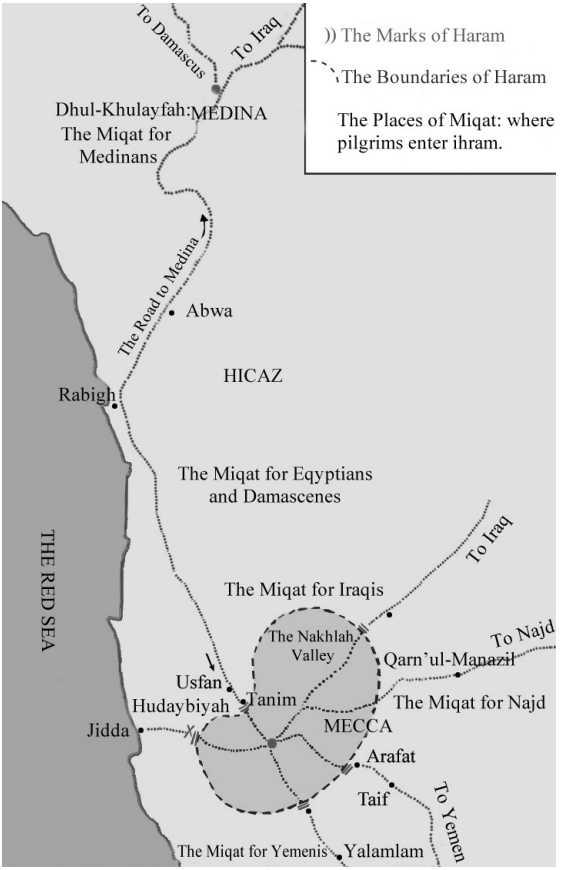

205. Muslim, Džihad, 132, 133

na Hudejbiji. Međutim, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme dok se tu nalazio, klanjao je sve namaze odlazeći na jedno mjesto koje se nalazilo unutar granica harema.[206] Jer, namaz klanjan u Mesdžidu'l-haramu stotinu hiljada puta je vrjedniji od namaza klanjanog na nekom drugom mjestu.[207]

Bej'atu'r- ridvan: Zakletva kojom je Allah zadovoljan

U tom periodu, dolazilo je i odlazilo još nekoliko nevjerničkih izaslanika. Međutim, kako se ni s jednim nije uspio postići konačan dogovor i uspostaviti mir, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekku je poslao hazreti Osmana, radijallahu anhu, da pregovara s nevjernicima i s njima sredi situaciju, rekavši mu.

„Idi Kurejšijama! Poruči im da mi nismo ovamo došli kako bi se sukobili sa bilo kim. Došli smo samo da posjetimo Allahovu kuću, da Mu u njenom haremu iskažemo poštovanje i uvažavanje. Zaklat ćemo, kao kurban, deve koje smo sa sobom poveli i vratit ćemo se. Potom ih pozovi u islam.“ (Ibn Sa'd, II, 97; Ibn Kajjim, III, 290)

Hazreti Osman, radijallahu anhu, u skladu s naredbom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je krenuo ka Mekki. Nevjernicima je objasnio za njihovu namjeru da samo obave umru i vrate se. Međutim, nevjernici, i pored toga, nisu dali dozvolu. Pomno motreći hazreti Osmana, predložili su mu: „Ali, ako ti hoćeš, možeš obaviti tavaf!...“ Međutim, hazreti Osman, radijallahu anhu, bio je jedan cijenjen ashab, koji je bio sebe zavjetovao Allahu i Njegovom Poslaniku, pa im je ovako rekao: „Sve dok Allahov Poslanik ne učini tavaf oko Ka'be, ja ga sigurno neću učiniti! Ja ću posjetiti Bejtullah samo i tek nakon njega!“, čime je

206. Vakidi, II, 614; Ahmed, IV, 326
207. Vidi: Ibn Madže, Ikame, 195

potvrdio svoju odanost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (Ahmed, IV, 324).

Hazreti Osman je usljed ovih kontakata kasnio s povratkom, pa se pojavila glasina da je čak ubijen. Stoga je atmosfera između muslimana i nevjernika bila postala napeta. U vezi s pretpostavkom o smrti hazreti Osmana, koji je bio njegov lični izaslanik, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je okupio ashabe rekavši im:

„Nek se zna, nećemo se odavde razići sve dok se ne sukobimo s nevjernicima!" (Ibn Hišam, III, 364)

Nakon toga, zatražio je od svih ashaba da mu se zakunu na vjernost (daju bejat) da su spremni žrtvovati se na Allahovom putu. Svi ashabi, i žene i muškarci, izgovorivši: „Kakva god da ima želja u srcu Allahovog Poslanika, mi se na to zaklinjemo!", s radošću su ispunili ovu želju Allahovog Poslanika. (Vakidi, II, 603)

Vjernici su se zakleli da će se boriti do smrti na Allahovom putu. Dali su zakletvu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, držeći ga za njegovu mubarek ruku. Nakon što su mu dali svoju prisegu (bejat), Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držeći jednu svoju ruku drugom, rukovao se sam sa sobom govoreći: *„Ovo je prisega hazreti Osmana!"*, čime je potvrdio koliko je vezan za hazreti Osmana i koliko ga voli. (Buhari, Ashabu'n-Nebijj, 7)

Ovaj sporazum, sklopljen pod jednim stablom, nazvan je „Bej'atu'r-ridvan" ili „Prisega na Hudejbiji". Toga dana, svi vjernici su dali svoj bejat, izuzev nekoliko licemjera. Na ovaj način, časni ashabi su zaslužili da Uzvišeni Allah bude njima zadovoljan:

لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ
فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ

„Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom." (el-Feth, 18)

Jednog dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pred našom majkom, hazreti Hafsom, rekao: *„Ako Bog da, niko od ashaba koji su dali prisegu ispod drveta neće ući u džehennem!"* Na te riječi, njoj je palo na pamet pitanje, pa je rekla: „Pa, dobro, Allahov Poslaniče! Ali, Uzvišeni Allah kaže:

وَإِن مِّنكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا

„I svaki od vas će do njega stići! Gospodar tvoj se sigurno tako obavezao!" (Merjem, 71). „ Kako će to onda biti?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako joj je odgovorio:

„Uzvišeni Allah je rekao i ovo:

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوا وَّنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا

„Zatim ćemo one koji su se grijeha klonili spasiti, a nevjernike ćemo da u njemu na koljenima kleče ostaviti." (Merjem, 72)

Potom je objasnio da se ovdje spomenutim riječima „do džehennema stići" ukazuje da će svi morati preći preko sirat ćuprije,

dakle proći pored džehennema, a ne da će u njega morati i ući. (Muslim, Fedailu's-sahabe, 163)

Hazreti Džabir, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Na dan Hudejbije, ljudi su bili ožednili, pa su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pred kojim je bila jedna posuda s vodom, načinjena od kože. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je abdest. Narod se uputio prema njemu, na šta ih je on upitao: „*Šta vam je?*" Oni su odgovorili: „Nije nam ostalo više vode za piće niti za abdest, osim te u posudi pred tobom!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je stavio ruke u posudu. Istog trena, između njegovih prstiju počela je izvirati voda, baš kao da se pojavio izvor. Svi smo odatle pili vodu i uzeli abdest."

Hazreti Džabira su zatim upitali: „Koliko vas je bilo toga dana?" On je odgovorio: „Bilo bi dosta vode i da nas je bilo stotinu hiljada. Međutim, nas je bilo oko hiljadu i petsto." (Buhari, Menakib, 25)

Sporazum na Hudejbiji: Nova faza pozivanja u islam

Nevjernike, koji su bili doznali za Bej'atu'r-ridvan, zakletvu muslimana na vjernost Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, obuzela je zabrinutost. Pošto je stvar postala krajnje ozbiljna, njihova srca je bio obuzeo golem strah. Odmah su se odlučili na potpis primirja, pa su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, poslali Suhejla ibn Amra. Kad je Allahov Poslanik vidio Suhejla, čije ime znači „lahkoća", smatrao je to dobrim znakom, pa je rekao:

„Posao će vam konačno biti olakšan, došao vam je Suhejl!"

Potom je plemeniti Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio Allahovu objavu koja mu je prethodno bila stigla:

وَإِن جَنَحُواْ لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا

„Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon i pouzdaj se u Allaha, jer On, uistinu, sve čuje i sve zna.“ (el-Enfal, 61), i postupio je prema njoj.

Primarni cilj nevjernika bio je da spriječe muslimane da te godine obave umru. Uz to su imali i nekoliko, na prvi pogled, teških uvjeta. Nakon dugih i usijanih pregovora, prihvaćeni su uslovi mira.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dužnost zapisivanja uslova sporazuma, bio je povjerio hazreti Aliji, kerremallahu vedžhehu. Prema zapovijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Alija, radijallahu anhu, prvo je trebao napisati Bismillu, što je Suhejl odbio. Umjesto Bismille, napisano je بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ (S Tvojim imenom, Allahu moj!)

Nakon ove formulacije, Suhejl se usprotivio i izrazu „Allahov Poslanik“, rekavši: „Da smo prihvatili to da si ti Allahov Poslanik, zar bismo ti branili danas da posjetiš Ka'bu?“

Na to su se ashabi, koji su ionako bili uznemireni zbog mnogih uslova za primirje, postali veoma ljuti. Hazreti Alija je, čak, držeći pero u ruci, rekao: „Tako mi Allaha, ja neću izbrisati izraz „Allahov Poslanik!“

Tada je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao Suhejlu:

„Iako vi poričete, ja sam uistinu Allahov Poslanik.“

Zatražio je da lično vidi ono što je napisano, te je svojom mubarek rukom precrtao napisano, a umjesto toga dao zapisati „Muhammed sin Abdullahov".

Tog dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, iz mnogo mudrih razloga, potpisao sporazum. Neke od odredbi sporazuma su sljedeće:

1. Sporazum će važiti deset godina;

2. Muslimani neće ove godine posjetiti Ka'bu, već naredne. Oni koji sljedeće godine dođu u posjetu Ka'bi, ostat će u Mekki tri dana. U ta tri dana Kurejšije neće izlaziti van Mekke, neće se miješati i kontaktirati s muslimanima;

3. Ukoliko neko od Kurejšija, makar bio i musliman, bude tražio pribježište u Medini, bit će vraćen, ali oni koji iz Medine prebjegnu u Mekku neće biti vraćeni;

4. Ostali Arapi, ukoliko žele, mogu se pridružiti muslimanima, a ako žele mogu se priključiti Kurejšijama.

Kada je bilo gotovo popisivanje uvjeta sporazuma, Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, polahko je prišao sin kurejšijskog izaslanika Suhejla ibn Amra, Ebu Džendel, sa okovima na nogama. Ebu Džendel, radijallahu anhu, proživio je velike patnje i mučen je od strane mušrika samo zbog toga što je bio musliman. Čim se ukazala prilika, pobjegao je od njih, i predao se u ruke muslimana. Suhejl je, shodno sporazumu, kao prvu osobu koja je trebala biti vraćena, naveo svoga sina, te ga udario štapom po licu. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, s tugom je posmatrao šta se dešava i molio je Suhejla da Ebu Džendela izuzme iz sporazuma i da ga njemu preda. Međutim, ovaj nevjernik kamenog srca nije pristao na to. Ebu Džendel, radijallahu anhu, dok su ga predavali, tražio je pomoć i preklinjao muslimane da

ga ne puštaju. Krajnje potresen, upitao je, kidajući srca prisutnih: „Zar ćete me ponovo baciti u istu vatru nepravde?“ Muslimani su, potreseni njegovim stanjem, počeli plakati. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prišao Ebu Dždendelu i utješio ga riječima: *„Ebu Dždendele, strpi se još malo, podnesi još malo. Nagradu za to očekuj od Allaha! Bez imalo sumnje, Uzvišeni Allah će ukazati na rješenje i ponuditi širinu i izlaz tebi i ostalim muslimanima koji su bespomoćni i usamljeni. Mi smo u situaciji da smo s tim narodom, zavjetom datim Allahu, potpisali sporazum, i u tom smislu smo dužni poštivati ga. I oni su nama dali riječ, zavjetujući se Allahom. Mi ne možemo pogaziti datu riječ. Jer, nama ne pristaje da ne držimo datu riječ!“* (Ahmed, IV, 325; Ibn Hišam, III, 367)

Nakon toga, okean milosti, naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je svoj prijedlog Suhejlu:

„Hajde, nemoj to raditi! Predaj ga nama!“

Međutim, Suhejl nije prihvatio njegov prijedlog. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio ga je:

„Ako je tako, radi mene ga uzmi u svoju zaštitu!“

Suhejl ni to nije prihvatio. Kurejšijski predstavnici, Huvejtib i Mikrez, vidjevši koliko je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustrajao u svojoj molbi, rekoše: „O, Muhammede! Samo radi tebe uzet ćemo ga u svoju zaštitu, neće biti izložen nikakvoj torturi!“ (Vakidi, II, 608; Belazuri, I, 220) Tako se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio nešto mirniji.

Hazreti Omer, radijallahu anhu, nije više mogao da trpi ovakvo tvrdoglavo i prkosno ponašanje nevjernika, pa je tog dana, usljed mu'minskog zanosa koji mu je bio ispunio srce, bio načinio i par neprimjerenih izleta jer se teško mogao smiriti. I stanje ostalih ashaba, izuzev hazreti Ebu Bekra, bilo je slično hazreti Omerovom.

Nakon što je hazreti Omer, radijallahu anhu, koji je ovaj sporazum doživljavao kao očit poraz, u suprotnosti sa Poslanikovom, alejhis-selam odlukom, objelodanio ovo svoje mišljenje, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Ja sam Allahov Izaslanik i ne mogu Mu biti neposlušan. On je Jedini Pomagač!" čime je ukazao na činjenicu da je samo postupio po Božijoj odredbi. (Buhari, Megazi, 35; Muslim, Džihad, 90-97)

Nakon završetka pregovora, Suhejl je poveo svoga sina i s neskrivenim zadovoljstvom se vraćao se u Mekku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poručio je časnim ashabima:

„Hajde, zakoljite vaše kurbane i ošišajte se!"

Međutim, niko od njih nije se s mjesta pomaknuo kako bi izvršio zapovijed. Oni su bili tužni i potišteni, zbog toga što nisu uspjeli da odgonetnu njegovu tajnu i nejasnoće u vezi s postojećim problemima. Hazreti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta je ponovio zapovijed. Opet se niko nije pomaknuo. Ovo, ustvari, nije bila očita pobuna već samo kratko očekivanje da li će doći do poništenja novonastalog sporazuma, usljed žarke želje za posjetom Kabi, koja je gorila u njihovim srcima. Jer, svi su, samo dan ranije, bili dali svoju riječ i zakleli se na vjernost Allahovom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam, riječima: „Kakva god želja da postoji u srcu Allahovog Poslanika, mi se na to zaklinjemo!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krajnje ožalošćen spram ovakve statičnosti ashaba. Veoma potresen, otišao je do šatora svoje supruge, Ummu Seleme. Kad ju je obavijestio o situaciji, naša majka, Ummu Seleme, utješila ga je riječima: „Allahov Poslaniče, ti nemoj ništa govoriti svojim ashabima, otiđi i zakolji

svoj kurban i ošišaj se! Tada će i oni, usljed neizdržive tegobe prestati biti tužni i učiniti ono što ti učiniš, pa ćeš im oprostiti."

Nakon tog razgovora, hazreti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, izašao je iz njenog šatora i učinio kako su razgovarali. Kad su ashabi to vidjeli, shvatili su da se nije promijenilo ništa u vezi sa sporazumom, i svi su, slijedeći Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učinili isto što i on. Zaklali su kurbane i ošišali se. Hazreti Ummu Seleme, radijallahu anha, koja je nazočila situaciji, rekla je: „Muslimani su toliko bili skočili ka kurbanima da ih kolju, da sam se bojala da jedni druge ne poubijaju." (Buhari, Šurut, 15; Ahmed, IV, 326; Vakidi, II, 613)

Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa ashabima zaklao kurbane i nakon što su se ošišali, Allah je poslao veliku oluju. Ošišanu kosu ashaba oluja je ponijela ka Haremu. Ashabi su ovo smatrali pokazateljem da im je umra kod Allaha primljena.[208] Nakon toga, krenulo se ka Medini.

Muslimani su bili zapali u brigu zbog toga što su bili pokazali neposlušnost i nezadovoljstvo zbog toga što u prvi mah nisu bili shvatili kakve mudrosti se kriju u potpisu sporazuma. Bili su počeli čak misliti da će u vezi s time doći objava kojom će biti uništeni. Tada je Uzvišeni Allah objavio suru Feth:

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا. لِيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ
مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ
صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا. وَيَنصُرَكَ اللّٰهُ نَصْرًا عَزِيزًا

208. Ibn Sa'd, II, 104; Halebi, II, 713

„Mi ćemo ti (Poslaniče) **dati sigurnu pobjedu, da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio, da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio, da bi te na pravi put uputio, i da bi te Allah pobjedonosnom pomoći pomogao.“**(el-Feth, 1-3)

Mudžemmi ibn Džarije, radijallahu anhu, pripovijeda o tome koliki strah su preživljavali ashabi u vrijeme objavljivanja sure Feth:

„Ljudi su se u strahu bili razišli svojim devama, pitajući se: „Šta će s ljudima biti?“ i govoreći: „Stigla je objava Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem!“ I mi smo, u silnom strahu, bili otišli ka Allahovom Poslaniku. Kad su se svi ashabi skupili, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je suru Feth.“ (Ibn Sa'd, II, 105)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, rekao je: „Zbog straha što sam tog dana bio izgovorio one riječi kojima sam se usprotivio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bih poboljšao svoju sudbinu, stalno sam postio, udjeljivao sadaku, klanjao nafilu-namaz i oslobodio mnoštvo robova.“ (Ibn Sejjidin-nas, II, 167)

Sura Feth je davala dobre vijesti o tome da će s Hudejbijom vjernicima biti otvorena vrata pobjedama. I nije prošlo mnogo, jedna po jedna radosna vijest se počela obistinjavati: pripadnici okolnih plemena su putovanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u posjetu Ka'bi, bili već opisali kao „putovanje bez povratka“. Međutim, kad su vidjeli da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio živ i zdrav, bez i najmanje štete, uzbuđeno su mu prišli i zatražili njegov oprost. Allah Uzvišeni je njihovo stanje ovako opisao časnim ajetima:

بَلْ ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَنقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ
إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ

وَظَنَنتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ وَكُنتُمْ قَوْمًا بُورًا. وَمَن لَّمْ يُؤْمِن
بِاللهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا

„Vi ste mislili da se Poslanik i vjernici nikada neće vratiti porodicama svojim; vaša srca su bila zadovoljna zbog toga i vi ste na najgore pomišljali, vi ste narod u duši pokvaren. Onaj ko ne vjeruje u Allaha i Poslanika Njegova, - pa, Mi smo za nevjernike razbuktali oganj pripremili!“ (el-Feth, 12-13)

Odluke koje su prihvaćene toga dana potpisom sporazuma na Hudejbiji, na prvi pogled su izgledale kao da nisu u korist muslimana. Sve dok nije objavljena sura Feth, u kojoj su objašnjeni uzvišeni motivi tog posla kao i radosne vijesti. Kasnije se ispostavilo da je povratak, koji je na početku smatran porazom i žalosti, ustvari bio jasna pobjeda i osvajanje.. Kao što stoji u časnom ajetu:

وَعَسَى أَن تَكْرَهُواْ شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَى أَن تُحِبُّواْ شَيْئًا
وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

„Propisuje vam se borba, mada vam nije po volji! - Ne volite nešto, a ono može biti dobro po vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. - Allah zna, a vi ne znate!“ (el-Bekare, 216)

Ova dešavanja, zbog čije nemogućnosti pojašnjenja je na početku trpio plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, nakon samo dvije godine izašla su na vidjelo. Jer, u mirnom okruženju koje je bilo stvoreno nakon potpisa sporazuma, islamom

su bili počastvovani mnogi, tako da se u roku dvije godine broj muslimana toliko povećao da su činili većinu.

Možda te godine muslimani i nisu mogli obaviti umru i bili su u situaciji da se moraju pomiriti sa mnogim teškim uvjetima. Međutim, brojne dobiti koje će nakon toga iskrsnuti u budućnosti, bit će još veće. Jer, ovim sporazumom zvanično je priznato postojanje islama. Jednu godinu kasnije, bit će obavljena i posjeta Ka'bi. Arapska plemena koja to žele moći će preći pod zaštitu muslimana. To je, pak, značilo da će utjecaj Kurejšija oslabiti, a pozivanje u islam biti moguće činiti bez poteškoća.

Jedan od razloga zbog kojih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio taj mir, jeste i to što je već tada u Mekki bilo puno muslimana, ali to javno nisu otkrivali zbog svoga mira i sigurnosti. Da je kojim slučajem izbio rat između muslimana i nevjernika, ne bi ih se prepoznalo pa je postojala mogućnost da i oni budu ubijeni.

Kao rezultat, Vjerovjesnik milosti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovaj način i ovakvim postupkom, svim ostalim ljudima koji su u Mekki ili među preostalim arapskim plemenima razmišljali o tome da postanu muslimani, odaslao je skrivenu poruku kojom ih je dodatno privukao islamu. Uostalom, rezultati toga mogli su se vidjeti već uskoro.

Očita pobjeda: Blagodat upute koja je postepeno rasla

Nevjernici, koji su uslove sporazuma na Hudejbiji posmatrali površno, ustvari su, ne shvatajući to, uklonili sve prepreke pred muslimanima i uzdigli ih iznad sebe. Koliko god neki ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu mogli da prihvate navedeni sporazum, smatrajući da je protiv njih, toliko su

nevjernici još više bili zaslijepljeni, tako da su požurili da ga potpišu bez oklijevanja, nadajući se da će njime steći puno koristi i uspjeha. Ustvari, istinska narav ovog sporazuma, koja je na početku bila ostala tajna čak i mnogim ashabima, polahko je počela da izlazi na vidjelo prilikom provođenja potpisanih uvjeta.

Za blagostanje koje će ovaj mir omogućiti, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je od samog početka, stoga se do krajnje mjere pridržavao uslova sporazuma, ne propuštajući priliku da se okoristi njegovom jasnoćom. Zapravo, odbio je zahtjev mušrika da im se vrate neke žene koje su postale muslimanke i prebjegle iz Mekke u Medinu, tražeći zaštitu od muslimana. Jer, član sporazuma u kojem se o tome govori, odnosio se samo na muškarce. Uzvišeni Allah zapovjedio je da se žene ne predaju mušricima:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُم مَّا أَنفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلْيَسْأَلُوا مَا أَنفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

„O vjernici, kad vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, - a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo -, pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite

kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboške ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama – a Allah sve zna i mudar je.“ (el-Mumtehine, 10)[209]

U međuvremenu, jedan Mekkelija po imenu Ebu Basir, koji je bio postao musliman, sklonio se u Medinu. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema uvjetima sporazuma, bio je primoran da ga preda mušricima. Ebu Basir, koji ranije nije komentarisao ovaj postupak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iskazao je svoje iskreno čuđenje riječima: „Pa zar želiš da me vratiš idolopoklonicima?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umirio ga je riječima:

„*Ebu Basire, mi ne možemo kršiti sporazum. Međutim, ti se samo malo strpi, Uzvišeni Allah će tebi i tebi sličnima sigurno ukazati na put izbavljenja!*“

Nakon toga, Ebu Basir je, ne ispustivši glasa, pokorio se zapovijedi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Razmišljajući o stanju cijelog muslimanskog ummeta, Ebu Basir se predao nevjernicima, međutim oni ga nisu poveli nazad u Mekku, nego u smrt. Budući da je bio toga svjestan, iskoristivši ukazanu priliku, Ebu Basir ih je napao na putu jer je bio odlučio da se brani. Jednog od dvojice koji su bili poslati da ga dovedu, Hunejsa, ubio je, a drugi mu je pobjegao. Ebu Basir je uzeo Hunejsovu odjeću, stvari i sablju i donio Allahovom Poslaniku, rekavši: „Izvoli, Allahov Poslaniče, odvoji petinu od ovoga za sebe!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao:

209. Vidi: Buhari, Šurut, 15; Vakidi, II, 631-632

„Kada bih uzeo petinu od ovoga, bilo bi kao da sam prekršio sporazum. Ali, stvari koje si ti zadržao od čovjeka kojeg si ubio, tiču se tebe.“

Kada je nevjernik koji je bio pobjegao ponovo došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, sa zahtjevom da mu preda Ebu Basira, ovaj put je Ebu Basir rekao: „Allahov Poslaniče, ti si me njima predao, tako da nisi pogazio sporazum, ali ja sam se spasio!“

Poslije toga je, shvativši mudrost u iskazu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, izašao iz Medine i nastanio se na jednom mjestu po imenu Īs, koje se nalazilo na obali mora između Mekke i Sirije. Nakon toga, ta lokacija je postala neovisna oblast i mjesto utočišta za muslimane. Broj muslimana koji su se, nakon Ebu Dždendela, spasili i sklonili na ovo mjesto, uskoro je dostigao tri stotine. Trgovački put između Mekke i Sirije došao je u opasnost. Zbog toga su nevjernici Mekke, uskoro bili primorani da zamole Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za izmjenu tačke sporazuma u vezi s tim. Dakle, zamoljeno je da oni koji su postali muslimani i izbjegli iz Mekke, budu primljeni i dočekani u Medini. Na taj način je i ona odredba ugovora koja je očito bila protiv muslimana, u kratkom vremenu postala povoljna za njih.[210]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je pismo Ebu Basiru i njegovoj skupini. Međutim, Ebu Basir je bio na samrti. Pročitao je pismo i s pismom u rukama ispustio dušu. Ebu Džendel ga je ukopao na mjestu na kojem je umro, a pored njegovog mezara podigao je mesdžid. Ebu Džendel je, zajedno sa muslimanima koji su bili uz njega, došao u Mekku i učestvovao u mnogim bitkama uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[211]

210. Vidi: Buhari, Šurut, 15; Ibn Hišam, III, 372
211. Vidi: Vakidi, II, 629

Mir koji je ostvaren sporazumom na Hudejbiji postao je tačka prekretnica za ubrzano širenje islama. Uzvišeni Allah to opisuje u suri el-Feth kao „fethun mubin" tj. očita pobjeda.[212]

Kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obznanio da je na Hudejbiji postignuta velika pobjeda, jedan od ashaba je rekao: „Spriječeni smo da tavafimo oko Bejtullaha, zabranjeno nam je da u haremu zakoljemo kurbane, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio je natrag dvije osobe koje su postale muslimani i kod nas prebjegle tražeći utočište. Kakva je to pobjeda?"

Kad su njegove riječi stigle do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on je na sljedeći način objasnio zbog čega je taj sporazum velika pobjeda:

„Da! Ovaj sporazum zaista je jedna velika pobjeda. Nevjernici su zadovoljni time što vi niste sada mogli doći u njihov grad i niste mogli obaviti posao koji ste bili naumili. Željeli su da vi pri odlasku i dolasku budete sigurni u Mekki. Oni će sada, na taj način, od vas vidjeti i naučiti o islamu, o kojem do sada nisu htjeli ni da čuju i kojeg nisu voljeli. Allah će vama dati pobjedu, sa mjesta na koja ćete odlaziti, bezbjedno ćete se i pobjedonosno vraćati. A to je najveća pobjeda!" (Halebi, II, 715)

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, objašnjavajući svoje uvjerenje u ispravnost primirja na Hudejbiji, rekao je: „U islamu nije postignuta veća pobjeda od one na Hudejbiji. Međutim, narod, usljed svoje uskogrudosti, bio se usprotivio ovom sporazumu. Bili su nestrpljivi, želeći da ubrzaju poslove koji su između Allaha i Njegovog Poslanika. Međutim, Uzvišeni Allah ne žuri kao oni. Posao, koji On želi, uradit će tek onda kad se za to stvore povoljni uslovi." (Vakidi, II, 610; Halebi, II, 721)

212. Vidi: el-Feth, 1

Prvi dokazani rezultat sporazuma na Hudejbiji, jeste pojačano širenje islama. U ovom periodu mira ukazale su se nove mogućnosti i nova područja za širenje islama. Zahvaljujući tome, muslimani su bili u situaciji da se susreću s nevjernicima, da im uče časni Kur'an i da sasvim otvoreno pričaju o islamu. Čak su i oni koji su do tada krili da su muslimani, počeli da otvoreno objavljuju svoje vjerovanje. [213]

Inače, prije toga, dvije strane nisu mogle tako otvoreno, bezbrižno da se susreću. Nakon uspostavljanja mira, nevjernici su slobodno dolazili u Medinu, a i muslimani su slobodno odlazili u Mekku. Nalazili su priliku da se susretnu i razgovaraju s članovima svojih porodica i prijateljima. Duhovno stanje i postupci Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegove mudžize, njegove pozitivne moralne vrijednosti i sve ostale ljepote njegovog puta, o kojima su muslimani pričali, sada su se slušali, te su se, na taj način, srca nevjernika počela smekšavati i postajala sve naklonjenija islamu. Čak su Arapi iz pustinje još samo čekali da Kurejšije iz Mekke prihvate islam, pa da i oni postanu muslimani. U tom periodu, neki od vodećih nevjernika Amr ibn Ās, Halid ibn Velid i Osman ibn Talha, i još neki, postali su muslimani.[214]

Muslimanski predstavnici odlazili su, u miru, u mnoge krajeve, tako da su na sve načine i svim sredstvima bili u prilici ljudima tumačiti islam. U ovom periodu broj onih koji su postajali muslimani sve više je rastao. Imam Zuhri, koristeći se hadisima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u vezi sa primirjem na Hudejbiji, sažeto je objasnio:

„Svaki raniji susret muslimana i nevjernika, na bilo kojem mjestu, rezultirao bi čarkanjem i ratnim sukobom. Čim je nastupilo primirje na Hudejbiji, završilo se i ratovanje i sukobi. Stvorena je

213. Vidi: Ibn Kajjim, III, 309-310
214. Vidi: Vakidi, II, 624

mirna atmosfera između dvije strane. Pronašli su mogućnosti da se susreću i slažu jedni s drugima. Čak su, po određenim pitanjima, počeli i da pomažu jedni drugima. Kad bi se nekome počelo pričati o islamu, nakon malo razmišljanja, uvidio bi istinu i odmah postajao musliman. Tako se, u periodu od dvije godine, koliko je proteklo od sporazuma na Hudejbiji do osvojenja Mekke, broj muslimana povećao više nego što ih je na islam prešlo u onih devetnaest proteklih godina, koliko je trajalo pozivanje u islam prije Hudejbije."

Ibn Hišam, na to, još dodaje:

„Uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na odlasku na Hudejbiju bilo je oko hiljadu i četristo ljudi. Dvije godine nakon toga, prilikom osvojenja Mekke, on je uz sebe imao deset hiljada, a po drugoj predaji, na putu mu se priključilo još oko dvije hiljade, što je ukupno iznosilo dvanaest hiljada muslimana. Ovi brojevi potvrđuju ozbiljnost ispitivanja koja je izvršio Zuhri i utemeljenost tvrdnji do kojih je došao." (Hejsemi, VI, 170; Ibn Hišam, III, 372)

SEDMA GODINA PO HIDŽRI

Poziv vladarima u islam

Nakon ugovora na Hudejbiji naš plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslan cijelom čovječanstvu, počinje pozivati u islam sve zemlje sa kojima je bio u neposrednom kontaktu. To je bila Božija zapovijed:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا
الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْض

„Reci: 'O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik, Njegova vlast je na nebesima i na Zemlji.'" (el-A'raf, 158)

يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ وَإِن لَّمْ
تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ

„O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga, - ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu - a Allah će te od ljudi štititi." (el-Maide, 67)

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

„Mi smo te poslali svima ljudima da radosne vijesti donosiš i da opominješ, ali većina ljudi ne zna“ (Sebe', 28)

Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pozivanje država u islam bilo je putem korespondencije. Šest ili osam poznatih pisama Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je po nekome od svojih odabranih ashaba.

Kada je kruna svega stvorenog, naš plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, tražio da se napiše pismo vladarima, ashabi su rekli: „Allahov Poslaniče! Oni neće pročitati pismo sve dok ono ne bude imalo pečat.“ Potom je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se napravi jedan srebreni prsten, na koji su u tri reda urezane riječi: Allah, Resul i Muhammed. Taj prsten koristio je kao pečat na pismima.

Na prstenu je bila urezana konstrukcija Muhammedun Resulullah; u prvom redu (najgornjem) uzvišeno ime Allah, u sredini Resul (Poslanik), a u posljednjem redu ime Muhammed.

Dihjetu'l-Kelbi, radijallahu anhu, odnio je pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Heraklu, bizantskom caru. Herakle je dobio njegovo pismo, kojim je pozvan u islam, u vrijeme dok se nalazio u Siriji nakon pobjede nad Perzijancima.

Pročitavši pismo, bizantski car se bio jako rasrdio, ali i zainteresovao za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i suštinu njegovog poziva. Potom je naredio da mu dovedu neke sugrađane Allahovog Poslanika kako bi im postavio neka pitanja. Upravo tada se u jednoj karavani koja je iz Mekke putovala prema

Šamu, na čelu trgovaca nalazio Ebu Sufjan, jedan od najljućih neprijatelja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U to vrijeme Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u primirju sa Kurejšijama. Heraklovi ljudi su sreli Ebu Sufjana i doveli njega i nekoliko Kurejšija pred svog cara, koji je bio u Iliji ili Kudsu.

Herakle ih je pozvao na svoju rezidenciju, a kod njega su bili bizantiski dostojanstvenici. Zatim ih je pozvao k sebi, a pozvao je i svog tumača i (preko njega) upitao:

„Ko je od vas, po krvnom srodstvu, najblizi tom covjeku koji tvrdi za sebe da je Vjerovjesnik?“

„Ja sam mu od njih najbljiži po srodstvu!“, odgovorio je Ebu Sufjan.

„Približi mi ga“, rekao je Herakle, „a primaknite i njegove drugove i postavite ih njemu iza leđa!“

„Potom Herakle reče svom tumaču:

„Reci im da ću ja pitati ovoga (pokazujući na Ebu Sufjana) o onome čovjeku (Resulullahu) i ako mi štogod slaže, demantujte ga!“

„Allaha mi“, rekao je Ebu Sufjan, „da se nisam stidio laži koju bi oni (moji drugovi) mogli ispričati, ja bih na njega nešto i slagao. Prvo što me je o njemu upitao bilo je:

„Kako se među vama cijeni njegovo porijeklo?“

„On je kod nas uglednog porijekla.“, rekao sam.

„Da li je iko ikada izmuđu vas prije njega ovako nešto govorio?“, upitao je.

„Nije!“, odgovorio sam.

„Da li je neko od njegovih predaka bio vladar?“, upitao je.

„Nije!“, rekoh.

„Da li ga slijedi ugledni svijet ili obični puk?“, pitao je.

„Slijedi ga obični puk (slabi i nejaki)!“, odgovorio sam.

„Da li se njihov broj povećava ili smanjuje?“

„Njihov broj se ne smanjuje, nego povećava!“, rekao sam.

„Da li je iko od njih vratio se staroj vjeri nakon što je bio prihvatio njegovu vjeru?“

„Ne!“, rekao sam.

„Da li ste ga prije ovoga što govori ikada optuživali za laž?“

„Ne!“, odgovorio sam.

„Da li krši zadanu riječ?“, upitao je.

„Ne!“, rekoh, „ali sada smo u jednom ugovornom periodu (desetogodišnjeg primirja) s njim i ne znamo sta će on u njemu uraditi.“ „Nijedan odgovor nije mi pružio mogućnost“, izjavio je kasnije Ebu Sufjan, „da u njega ubacim bilo šta osim ovih riječi.“

„Da li ste se protiv njega borili?“, upitao je opet.

„Da!“, izjavio sam.

„Pa kakav je bio ishod vaše borbe s njim?“, upitao je.

„Borba između nas i njega bila je promjenjive sreće; nekada pobjedi on, a nekada mi.“

„Šta vam naređuje?“, upitao je.

„Govori nam:“, rekao sam, „obožavajte Allaha Jedinog, ne pridružujte Mu sudruga i napustite ono što su radili vaši preci; naređuje nam namaz, iskrenost, moralnost i održavanje rodbinskih veza.“

Tada Herakle reče tumaču:

„Reci mu, (Ebu Sufjanu): Pitao sam te za njegovo porijeklo i ti si spomenuo da je on među vama uglednog porijekla. To je slučaj svih poslanika, oni se pojavljuju u najuglednijoj porodici svoga naroda. Pitao sam te da li je iko između vas prije njega ovako govorio, a ti si izjavio da nije. Kažem ti, da je ikad iko prije njega tako nešto govorio, rekao bih da je on čovjek koji se povodi za riječima rečenim prije njega. Dalje sam te pitao, da li je neko od njegovih predaka bio vladar, ti si izjavio da nije, a da je neko od njegovih bio vladar, rekao bih da je on čovjek koji traži vlast svoga oca. Pitao sam, jeste li ga sumnjičili za laž prije nego je počeo govoriti ono što sada govori. Odgovorio si da niste, pa držim podsigurno kada nije lagao na narod, kako bi sada lagao na Boga. Potom sam te pitao, da li ga slijedi ugledni svijet ili slabi i siromašni. Ti si izjavio da ga slijede obični puk, a oni su (bili uglavnom) sljedbenici poslanika. Pitao sam te da li se njihov broj povećava ili smanjuje, pa si spomenuo da se povećava. Takav je slučaj s vjerom dok se ona ne upotpuni. Dalje sam te pitao da li je iko vratio se staroj vjeri, mrzeći njegovu vjeru, nako što ju je bio prihvatio. Ti si odgovorio, da nije. Tako je vjerovanje (iman) kad se njegova ljupkost pomiješa (i nastani) u srcima. Pitao sam te da li krši riječ, a ti reče da ne krši. Takvi su (svi) poslanici, oni ne krše riječi. Pitao sam te šta vam naređuje i ti si odgovorio, da vam naređuje da obožavate Allaha i da Mu u tome ne pridružujete nikakva ortaka, da vam zabranjuje obožavanje kipova, a naređuje vam namaz, iskrenost i moralnost. Ako je to što si rekao istina, on će uskoro zavladati tlom pod ovim mojim nogama. Ja sam već znao da će se pojaviti Vjerovjesnik, ali nisam mislio da će biti od vas. Kada bih znao da ću stići do njega, potrudio bih se da se susretnem s njim. A kad bih bio kod njega, prao bih mu njegove noge."

Potom je Herakle zatražio pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje mu je bilo poslano kao namjesniku Busre, posredstvom Dihjeta, radijallahu anhu. Herakle je pročitao pismo u kojem stajaše:

„Sa imenom Allaha, Svemilosnog, Milostivog! Od Muhammeda, Allahovog roba i Njegovog Poslanika, Heraklu, velikanu Bizanta. Neka je selam onome ko slijedi Pravi put, a potom:

Pozivam te pozivom islama: primi islam, bit ćeš spašen, Allah će te nagraditi dvostrukom nagradom, a ako lice okreneš, snosit ćes grijeh svojih sljedbenika.

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْاْ إِلَى كَلَمَةٍ سَوَاء بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللهِ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُولُواْ اشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

„Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!" Pa ako oni ne pristanu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!" (Ali Imran, 64)

Ebu Sufjan je dodao: „Kada je (Herakle) kazao što je imao reći i kada je završio sa čitanjem pisma, nastala je oko njega galama i podigli se glasovi, i mi smo bili (sa sastanka) odstranjeni. Rekao sam svojim drugovima, kada smo već bili odstranjeni:

„Ugled ibn Ebi Kebšeta (Resulullaha)[215] stvarno je porastao, a plaši ga se, eto, i vladar Bizanta."

215. Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

„Od tada sam“, rekao je Ebu Sufjan, „bio stalno u uvjerenju da će on (Resulullah) zaista pobijediti, sve dok Allah i meni nije dao da prihvatim islam.“

Herakle je tada pozvao velikodostojnike Bizanta u svoj dvorac u Himsu, a potom naredio, pa su mu se vrata pozaključavala. Tada se pojavio i rekao:

„Narode Bizanta, želite li spas!? Želite li pravi put!? Želite li trajnost vaše vlasti, onda dajte riječ vjernosti ovom Vjerovjesniku!“

Tada su oni navalili na vrata poput divljih magaraca. Međutim, nađoše ih zaključana. Kada je Herakle vidio njihov bijes i preplašenost, izgubio je nadu u mogućnost da će oni povjerovati, potom je kazao:

„Vratite ih meni!“ A kada se oni vratiše, on im reče:

„Maločas sam održao svoj govor s namjerom da ispitam vašu čvrstinu i privrženost vašoj vjeri (kršćanstvu) i, eto, sada sam se uvjerio.“ Tada mu se pokloniše, padajući ničice na zemlju, i njim bijahu zadovoljni. (Buhari, Beď'u'l-vahj 1, 5-6, Iman 37, Šehadat 28, Džihad 102; Muslim, Džihad 74; Ahmed, I, 262)

Premda je bizantski car Herakle spoznao blagodat islama i shvatio njegovu suštinu, odbio je prihvatiti islam i iskoristiti veliku priliku samo zbog pritiska velikodostojnika i ovosvjetske koristi, čime je uništio sreću svoga carstva.

Pismo koje je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao perzijskom caru, Kisri, dostavio mu je Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu. Međutim, Kisra se nije ponio kao Herakle. On se rasrdio jer je u pismu prije njegova imena bilo napisano ime

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potom je pocijepao blagoslovljeno pismo, a izaslanika teško izvrijeđao. Prenosi se da je Abdullah, radijallahu anhu, Kisri i njegovim ljudima rekao slijedeće:

„O stanovnici Perzije. Tračite dane bez Allahovog Poslanika i Njegove Knjige, misleći da ste vlasnici svega što imate na Zemlji, i živite kao u snu. Ali veći je dio onoga što ne možete posjedovati.

O Kisra! Koliko je samo vladara bilo prije tebe koji su težili i ovom i onom svijetu, a njihova vladavina je trajala.. Ti omalovažavaš vjeru koju sam ti predložio ali, tako mi Allaha, gdje god da si, kada ti dođe stvar koju si omalovažio, zastrašit će te i nećeš se moći spasiti.“

Kisra je kao odgovor rekao da je vladavina namijenjena samo njemu i da se ne boji da će doživjeti poraz, jer mu nema ravnog. (Suhejli, VI, 589-590) Potom je naredio svojim ljudima, koji su stajali iza njega, da istjeraju napolje Abdullaha ibn Huzafu, radijallahu anhu, što su ovi i učinili.

Čim je Abdullah, radijallahu anhu, izašao, uzjahao je svoju jahalicu i zaputio se u Medinu. Rekao je sebi: „Tako mi Allaha, neću se brinuti o tome da li će me zadesiti smrt ili će mi biti darovan uspjeh. Dostavio sam pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tamo gdje je trebalo i obavio sam svoju dužnost.“ (Ahmed, I, 305; Ibn Sa'd, I, 260, IV, 189; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 263-6; Hamidullah, *el-Vesaik*, s. 140)

Sljedeća predaja je puna pouka, a pokazuje koliki su bili iman, vrijednost i hrabrost Abdullaha ibn Huzafe, radijallahu anhu:

Za vrijeme hilafeta hazreti Omera, radijallahu anhu, poslana je muslimanska vojska na Bizantijce koji su tada bili u Šamu (Siriji). Među mudžahidima bio je i Abdullah ibn Huzafe, koji je u toku bitke pao u zarobljeništvo. Odveli su ga vladaru i rekli: „Ovo je Muhammedov blizak prijatelj.“ Vladar je naredio da ga zatvore i

nakon što mu danima nisu davali hranu i piće, naredio je da mu pošalju vina i svinjskog mesa. Posmatrali su ga tri dana. Međutim, Abdullah, radijallahu anhu, nije ni pogledao ono što su mu donijeli. Tada oni rekoše vladaru:

„Zarobljenik je jako iscrpljen, pa ako ga ne izvučete iz tamnice, sigurno će umrijeti!“

Vladar je zapovjedio da mu ga dovedu. Kada je Abdullah, radijallahu anhu, doveden pred njega, vladar ga upita:

„Šta te spriječava da jedeš i piješ?“

„Nama je dozvoljeno da u velikoj nuždi jedemo i pijemo ono što mi je bilo ponuđeno, ali ja ne želim da budem ismijan ni ja, a niti moja vjera islam.“, odgovorio je Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu.

Naspram njegovog dostojanstvenog stava vladar je rekao:

„Kada bi postao kršćanin, ustupio bih ti pola svoje vlasti, učinio bih te svojim ortakom u vladavini i dao ti ruku svoje kćeri.“

„Kada bi mi dao sve arapske zemlje i svu vlast nad njima, ne bih to prihvatio.“, rekao je Abdullah.

„Ako je tako, ubit ću te?!“, rekao je vladar.

„Ti najbolje znaš!“, odgovorio je Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu.

Poslije toga su Abdullaha, radijallahu anhu, razapeli na križu. Strijelci su prvo odapinjali strijele da ga zastraše, a ne da ga ubiju. Poslije su mu predložili da prihvati kršćanstvo, ali blagoslovljeni ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije pokazao ni trun kolebanja.

„Ili ćeš prihvatiti kršćanstvo ili ćemo te baciti u ključali kazan?“, rekao mu je vladar. Međutim, Abdullah opet nije prihvatio, pa je donesen kazan u kojem je ključalo ulje ili voda. Doveden je pred sami kazan, gdje mu je vladar još jednom ponudio da prihvati kršćanstvo, što je on odlučno odbio. Potom je vladar naredio da se dovede još jedan muslimanski zarobljenik, kojem je, također, ponudio da primi kršćanstvo. Kako ni ovaj mudžahid nije prihvatio njegovu ponudu, vladar je naredio da ga bace u ključali kazan, pa su ga bacili. Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu, gledao je kako se kod njegovog brata u jednom času odvojilo meso od kostiju.

Vladar je još jednom Abdullahu ponovio svoju ponudu, pa kako on to nije prihvatio, naredio je da ga bace u kazan. U času kada su ga neprijateljski vojnici uzeli u naručje i primakli ključalom kazanu, hazreti Abdullah, radijallahu anhu, je zaplakao. Vladar pomisli da se Abdullah predomislio, te naredi vojnicima da ga dovedu pred njega. Ovog puta mu je samouvjereno ponudio da prihvati kršćanstvo, ali Abdullah, radijallahu anhu, još jednom odlučno odbaci njegovu ponudu. Vladar ga zapanjeno i sav u čudu upita:

„Zašto si onda zaplakao?“

Na njegovo pitanje Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu, dao je čudesan odgovor:

„Ne misli da sam zaplakao od straha što ćeš me ubiti. Zaplakao sam samo zato što imam jednu dušu koju mogu žrtvovati na Allahovom putu, pa sam rekao sebi: ‘Imaš samo jednu dušu. Bacit će te u kazan, potom ćeš umrijeti na Allahovom putu i otići.’ Koliko bih samo volio da imam duša koliko dlaka na tijelu i da svaku od njih žrtvujem na Allahovom putu.“

Vladar je bio zapanjen Abdullahovim veličanstvenim držanjem.

„Poljubi me u glavu, oslobodit ću te!“, rekao je.

„Ako te poljubim, hoćeš li osloboditi i ostale muslimanske zarobljenike?“, upitao je Abdullah.

„Oslobodit ću i njih.“

„Uredu, poljubit ću te!“, rekao je Abdullah.

Abdullah ibn Huzafe, radijallahu anhu, kasnije je pričao: „Rekao sam sebi: ‘Kakva šteta može biti u tome da poljubim Allahovog neprijatelja kako bih spasio sebe i zarobljene muslimane?“

Tog dana je oslobođeno 80 zarobljenih muslimana. Kada su došli pred hazreti Omera, radijallahu anhu, i ispričali mu šta im se dogodilo, Omer, radijallahu anhu, rekao je:

„Poljubiti Abdullaha ibn Huzafu je dužnost svakog muslimana. Ja ću ga prvi od svih dovesti i poljubiti.“ Ustao je, prišao mu i poljubio ga. (Ibn’i-Esir, *Usdu’l-gabe*, III, 212-213; Zehebi, *Sijer*, II, 14-15)

Ovaj časni ashab imao je čast da perzijskom caru Kisri odnese Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo kojim ga je pozvao u islam. Tom prilikom Abdullah je pokazao veliku hrabrost naspram dželata koji su čekali samo jedan carev znak, međutim on je uprkos tome predstavio islam Kisri i njegovim ljudima.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je da je Kisra pocijepao njegovo pismo i zauzeo negativan stav prema njegovom pozivu, stoga je uputio dovu u kojoj je zamolio:

„Allahu moj, i Ti pocijepaj njegovo carstvo.“ (Buhari, Ilm, 7; Ibn’ul-Esir, *Usdu’l-gabe*, III, 212)

Ova se mudžiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obistinila u periodu Hulefa’i-Rašidina tako da je cijela Kisrina teritorija prešla u ruke muslimana.

Kisra je bio poslao pismo Bazanu, svome namjesniku u Jemenu, u kojem je zatražio da mu dovedu Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Bazanovi izaslanici su došli Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, objasnili mu situaciju i uručili Kisrino pismo. Kada je pismo pročitano Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on se samo osmjehnuo, a potom pozvao Bazanove izaslanike u islam. Neki izaslanici rekoše Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem: „Ako nećeš poći s nama, barem odgovori na namjesnikovo pismo." Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po objavi Uzvišenog Allaha, rekao je:

„Allah je protiv Kisre okrenuo njegovog sina Širevejha. On ga je ubio tog i tog mjeseca, te i te noći, u ta i ta doba."

Izaslanici u čudu rekoše:

„A da ovo što smo čuli od tebe zapišemo i obavijestimo namjesnika?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Da! Obavijestite ga o onome što ste čuli od mene i recite mu da će se moja vjera i vlast proširiti do teritorija koje su pod Kisrinom vlašću, da će se prostirati do mjesta do kojih mogu doprijeti konji i deve." I ovo mu recite: *„Ako postaneš musliman, dat ću ti da upravljaš teritorijama koje su sada pod tvojom upravom; bit ćeš upravitelj Jemena."*

Kada je Bazan primio njegovu poruku, rekao je: „Tako mi Boga, njegove riječi nisu govor jednog vladara. Mislim da je on, kao što je i sam rekao, Allahov Poslanik. Sačekajmo ishod onoga što je rekao o Kisri, pa ako se to obistini, onda je jasno da je poslanik kojeg je Allah poslao ljudima. Međutim, ako ne bude istina ono što je rekao, pobrinut ćemo se da uradimo s njim ono što je potrebno."

Prenosi se da je Bazan upitao svoje izaslanike:

„U kakvom stanju ste ga zatekli?“

Oni su, očarani Resulullahom, sallallahu alejhi ve sellem, ispričali ono što su vidjeli: „Nismo vidjeli veličanstvenijeg i učtivijeg vladara.“, rekli su. „On se ne boji ničega osim Allaha, nema čuvare i stražare koji ga čuvaju, nego se slobodno kreće među ljudima. Njegovi drugovi ne podižu glas u njegovom prisustvu, nego govore tiho i učtivo...“

Kada je u Jemen stiglo pismo u kojem je namjesnik obaviješten da je Širevejh ubio svog oca, Kisru, shvatili su da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao istinu. Namjesnik Bazan je primio islam i o Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je sljedeće:

„Ovaj čovjek je zasigurno Poslanik kojeg je Allah poslao ljudima.“ Potom su i mnogi Perzijanci koji su bili u Jemenu primili islam. (Ibn Sa'd, I, 260; Ebu Nuajm, *Delail*, II, 349-350; Dijarbekri, II, 35-37)

Pismo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Abesinskom kralju Nedžašiji dostavio je Amr ibn Umejje, radijallahu anhu. Amr je, za razliku od Abdullaha ibn Huzafe, lijepo primljen kod kralja. U pismu, kojim je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao u islam kralja Nedžašiju, bili su sadržani i podaci o hazreti Merjemi i njenom sinu Isau, alejhis-selam. Nedžaši je znao ponešto o islamu i muslimanima, jer su u njegovu zemlju izbjegli i našli utočište neki muslimani iz Mekke. Od samog početka on je pokazivao odlučan stav po pitanju muslimana, međutim ovim pismom proširenи su njegovi vidici i spoznaja. U prisustvu Ebu Talibovog starijeg sina, Džafera, radijallahu anhu, koji je u to vrijeme boravio

u Abesiniji, kralj Nedžaši je postao musliman i izgovario kelime-i šehadet. Kasnije je na zahtjev Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, opremio muhadžire i poslao ih u njihovu domovinu. Pored toga, poslao je i pismo Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, u kojem napisao slijedeće:

„Sa imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog!

Muhammedu, Resulullahu, od Nedžašije Ashameta, neka je selam tebi, o Allahov Poslaniče, Allahova milost i blagoslov neka su s tobom! Allah je jedan Bog, nema drugog boga osim Njega.

Dobio sam tvoje pismo, Allahov Poslaniče, u kome spominješ Isa'a. Tako mi

Gospodara neba i Zemlje, zaista Isa nije nista više od onoga sto si naveo. On je ono što si rekao. Shvatili smo šta si nam poručio. Pročitao nam je tvoj amidžić i tvoj ashab. Ja svjedočim da si ti, uistinu, iskreni Allahov Poslanik! Mi ti dajemo našu prisegu na vjemost, a to sam dao i tvom amidžiću. Ja sam prihvatio islam pred njim i predao se Allahu, Gospodaru svjetova." (Ibn Sa'd, I, 259; Ibn Kajjim, III, 689; Hamidullah, *el-Vesaik*, str. 100, 104-105)

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom upitao svoje ashabe:

„O ljudi, ko će od vas odnijeti ovo pismo Mukavkisu, vladaru Aleksandrije,[216] *očekujući time Allahovu nagradu?",* Hatib ibn Ebi

216. Za vladara Bizantije koristila se titula kralj ili vladar Rima; vladar Perzije nazivao se Kisra; vladar Abesinije – Njegus (Nedžaši); vladar Egipta – faraon; vladar Aleksandrije – Mukavkis; vladar Jemena – Tubba', a vladar Indije – Batlimus. Dakle, ovo nisu njihova vlastita imena, nego titule. (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, XI, 228)

Belta', radijallahu anhu, odmah je skočio na noge i prišao plemenitom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam, rekavši:

„Allahov Poslaniče, ja ću ga odnijeti!"

„Hatibe,", rekao je Resulullah, *„neka te Allah blagoslovi u ovom poslu!"*

Potom je Hatib, radijallahu anhu, odnio njegovo pismo Mukavkisu, vladaru Aleksandrije, u Egiptu. U pismu je stajalo slijedeće:

„Sa imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog. Ovo je pismo Poslanika Muhammeda za el-Mukavkisa, velikana koptskog naroda. Neka je selam na one koji slijede pravi put. Potom, pozivam te u islam: primi islam, bit ćeš spašen! Primi islam, Allah će ti dati dvostruku nagradu, a ako odbiješ, ponijet ćeš grijehe naroda Kopta."

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْاْ إِلَى كَلَمَةٍ سَوَاء بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللّهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللّهِ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُولُواْ اشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

„Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo!" Pa ako oni ne pristanu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani!" (Ali Imran, 64)

Kada je pročitao ovo pismo, Mukavkis je pozvao Hatiba, radijallahu anhu, i okupio svoje svećenike. Hatib, radijallahu anhu, ovako prenosi nastavak događaja:

„Mukavkis mi je rekao: „Pitat ću te o nekim stvarima koje želim saznati! Stoga želim razgovarati s tobom.“

„Izvolite, porazgovarajmo!“, rekao sam.

„Zar tvoj gospodar nije Božiji Poslanik?“, upitao je.

„Da, on je Allahov Poslanik!“, odgovorio sam.

„Ako je on zaista Poslanik, zašto nije zamolio Allaha protiv svoga naroda, koji ga je primorao da napusti svoj zavičaj i traži utočište na drugom mjestu?“

„Zar ti ne svjedočiš da je Isa, sin Merjemin, Allahov Poslanik?“, rekao sam. „S obzirom da je on, doista, Allahov Poslanik, zar nije mogao zamoliti Allaha da ga uzdigne na Nebo i uništi njegov narod, kada su htjeli da ga uhvate i ubiju?“

Mukavkis nije znao šta da mi kaže. Nakon što je na trenutak zašutio, rekao mi je:

„Ponovi mi još jednom te riječi!“

I ja sam mu ponovio, a on je ponovo zašutio. Potom je rekao:

„Lijepo si to kazao! Ti si mudar čovjek; tvoje riječi su na mjestu i jasno je da dolaziš od mudrog čovjeka.“

Na njegove riječi rekao sam:

„Prije tebe Egiptom je vladao čovjek koji je sebe smatrao vrhovnim bogom, pa ga Allah Uzvišeni uze Sebi da bude opomena ljudima i ovoga i onoga svijeta. Kaznio je samoga sebe, a kaznio je i druge zbog sebe. A ti uzmi pouku od drugih, a nemoj da budeš za pouku drugima!“[217]

217. O tome kazuju i slijedeći stihovi:
Ko ne uzme pouku iz prošlosti,
Sigurno će žaliti u budućnosti.

„Mi imamo vjeru koju ne bi mijenjali, osim za neku koja je bolja od nje.“, rekao je.

„Mi te pozivamo u vjeru islam.“, rekao sam. „To je najsavršenija Allahova vjera. Ovaj Poslanik poziva ljude u islam, pa su protiv njega bili najžešći mušrici, Kurejšije, a s njima u neprijateljstvu se udružiše i Jevreji. Najbliži Poslaniku su kršćani. Tako mi života, nagovještaj Musa'a, alejhis-selam, o dolasku Isa'a, alejhis-selam, nije ništa drugo nego kao nagovještaj Isa'a o dolasku Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Mi tebe pozivamo Kur'anu, kao što ste vi sljedbenike Tevrata pozivali Indžilu. Svaki Poslanik je dužan da poziva sve ljude svoga doba. To je njegov narod, i dužni su da mu se pokore. I ti si jedan od onih koji su zatekli vrijeme našeg Poslanika. Mi tebi ne zabranjujemo da vjeruješ u Isa'a, nego naprotiv, dužan si da vjeruješ u njega.“

„Ja sam slušao o dolasku tog Poslanika“, rekao je, „a vidim da on ne primorava druge da ga slijede, a ne zabranjuje ni onima koji hoće da ga slijede. Vidim da on nije zabludjeli vrač, a ni lažni čarobnjak. Smatram da on nosi znakove poslanstva, jer otkriva skriveno i nepoznato, a obavještava ljude o putu spasa i uspjeha. Razmislit ću o tome.“, zaključio je Mukavkis.

Poslije toga je dao da se napiše odgovor na Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo. Napisao je slijedeće:

„Sa imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog! Muhammedu, sinu Abdullahovom, od Mukavkisa, vladara koptskog, mir s tobom!,

Pročitao sam tvoje pismo i razumio sam o čemu govoriš i čemu pozivaš. Znao sam da će se pojaviti Poslanik, ali sam mislio da će to biti u Šamu (Siriji). Počastio sam tvog glasnika i po njemu ti šaljem dvije robinje koje su imale ugledno mjesto kod koptskog vladara, i

šaljem ti ove darove i poklanjam ti mazgu da jašeš na njoj. I na kraju, mir s tobom!"

Mukavkis nije rekao ništa više, ali nije primio islam. Na kraju, upozorio me je riječima: „Čuvaj se dobro! Neka Kopti ne čuju više niti jednu riječ iz tvojih usta." (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 266-267; Ibn Sa'd, I, 260-261: Ibn Hadžer, *el-Isabe*, III, 530-531)

Kao što vidimo, Mukavkis je dobro razumio poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Znao je da će se pojaviti posljednji Poslanik, ali je mislio da će doći u Šamu. Upravo je ta pretpostavka bila prepreka da prihvati islam. Po Hatibu, radijallahu anhu, poslao je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, razne poklone, među kojima su bile i dvije robinje: Marija i njena mlađa sestra Širin.

Hatib, radijallahu anhu, u putu je objasnio i približio Allahovu vjeru ovim dvjema sestrama, pa su prihvatile islam.[218] Shvatile su suštinu i smisao života prije nego što su stigle u Medinu.

Kada je Hatib, radijallahu anhu, dostavio Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, Mukavkisovo pismo, plemeniti Poslanik je rekao:

„Kako je samo bezočan čovjek! Ako nije mogao žrtvovati vlast, ona neće ni biti njegova!" (Ibn Sa'd, I, 260-261; Dijarbekri, II, 38)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, robinju Širin je dao Hassanu ibn Sabitu, radijallahu anhu, a sebi je uzeo Mariju, koja mu je rodila sina Ibrahima. Ovaj njihov brak, koji je sklopljen Allahovom voljom, imao je mnogo političkih koristi. Naprimjer, on je ostavio snažan utjecaj na Egipćane, a u ratovima između muslimana i Bizanta, koji su vođeni u narednim godinama, Egipćani su prekinuli savez sa Bizantijcima i tako omogućili muslimanima

218. Ibn Sa'd, VIII, 212

napredovanje ka sigurnim pobjedama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, pokazujući primjer lijepog ophođenja prema rodbini, rekao:

„Osvojit ćete Egipat u kojem se koristi 'kirat' kao mjera za težinu. Preporučujem vam da se lijepo ophodite prema tamošnjem narodu, jer mi sa njima imamo rodbinske veze.“ (Muslim, *Fedailu's-sahabe*, 226-227)

Kao što je poznato, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vodi porijeklo od vjerovjesnika Ismaila, alejhis-selam. Budući da je hazreti Hadžera, majka Ismaila, alejhis-selam, bila Egipćanka, njen narod je postao u krvnom srodstvu sa posljednjim Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio Mariju, Egipćani su postali njegov rod i po tazbini.[219]

Kada je riječ o el-Harisu el-Gassaniju, namjesniku Damaska, njemu je Resulullahovo, sallallahu alejhi ve sellem, pismo uručio Šudža' ibn Vehb, radijallahu anhu. Kada je pročitao njegovo pismo, bacio ga je na tle i drsko rekao: „Ko to meni može oduzeti vlast?“ Potom je zatražio dozvolu od bizantijskog cara da povede rat protiv muslimana. Međutim, car je to odbio.[220]

Ni Hevze ibn Alijj, vladar Jemame, nije prihvatio poziv Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Resulullahovo pismo njemu je uručio Selit ibn Umejr, radijallahu anhu. Ubrzo nakon toga Hevze je umro u nemaru i izgubio ono što mu je bilo u rukama.[221]

219. Ibn Hišam, I, 4
220. Ibn Sa'd, I, 261
221. Ibn Sa'd, I, 262

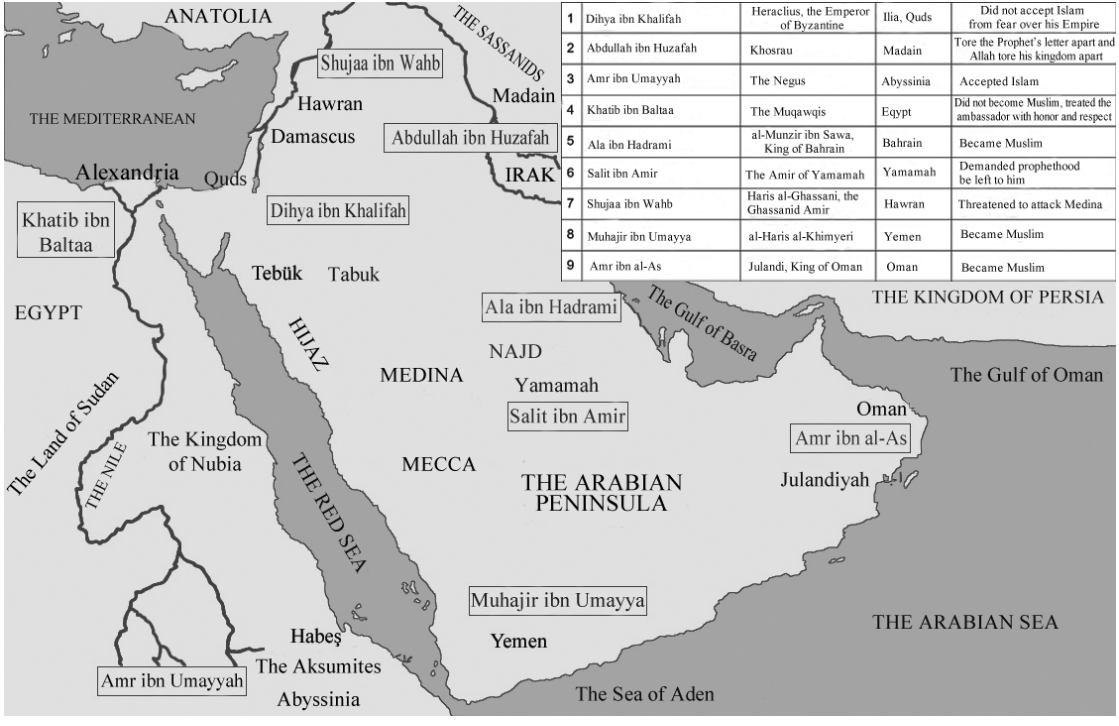

1	Dihya ibn Khalifah	Heraclius, the Emperor of Byzantine	Ilia, Quds	Did not accept Islam from fear over his Empire
2	Abdullah ibn Huzafah	Khosrau	Madain	Tore the Prophet's letter apart and Allah tore his kingdom apart
3	Amr ibn Umayyah	The Negus	Abyssinia	Accepted Islam
4	Khatib ibn Baltaa	The Muqawqis	Egypt	Did not become Muslim, treated the ambassador with honor and respect
5	Ala ibn Hadrami	al-Munzir ibn Sawa, King of Bahrain	Bahrain	Became Muslim
6	Salit ibn Amir	The Amir of Yamamah	Yamamah	Demanded prophethood be left to him
7	Shujaa ibn Wahb	Haris al-Ghassani, the Ghassanid Amir	Hawran	Threatened to attack Medina
8	Muhajir ibn Umayya	al-Haris al-Khimyeri	Yemen	Became Muslim
9	Amr ibn al-As	Julandi, King of Oman	Oman	Became Muslim

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svojim izaslnicima koje je slao okolnim vladarima pružao je korisne savjete u tom poslu. Na primjer, kada je poslao hazreti Ijasa, radijallahu anhu, sa pismom za plemena u Himjeru, rekao mu je:

„Ne ulazi u mjesto u koje stigneš noću, nego sačekaj zoru. Nakon toga se lijepo abdesti, klanjaj dva rekata namaza, a potom uputi dovu Allahu da ti primi taj namaz. Nakon toga, lijepo se pripremi, uzmi moje pismo u desnu ruku, i desnom ga rukom predaj njima u desnu ruku. Ako tako učiniš, oni će te prihvatiti."

Ijas, radijallahu anhu, ovako kaže: „Uradio sam kako mi je preporučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni su primili islam. Kasniji događaji su se zbili baš kako je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao." (Ibn Sa'd, I, 282-283)

Ovi pozivi su bili prvi koraci širenja islama koji su iz Medine upućivani vladarima i njihovim narodima. Pored toga, islam je zaživio na Arapskom poluotoku, a onda se, svakim danom, sve više širio u udaljenim mjestima. Čvrsti temelji velikih pobjeda, koje će kasnije postići časni ashabi, bili su postavljeni blagoslovljenom rukom plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Podmetanje sihra Resulullahu od strane Jevreja

Vođe Jevreja pozvali su Jevreja Lebida ibn A'sama koji je, iako je bio objavio da je postao musliman, još uvijek bio licemjeran i bavio se postavljnjem sihra rekavši mu:

„Ti si naš najpoznatiji vrač. Muhammed je opčinio naše momke i djevojke i mi nismo poduzimali ništa protiv njega. Vidio si šta nam je sve uradio, kako se ponašao oprečno našoj vjeri, koga nam je sve ubio i prognao. Tebi povjeravamo dužnost da ga kazniš tako što ćeš mu podmetnuti sihr." Za to su mu platili tri zlatnika.

Lebid je počeo tražiti načine da dođe do nekoliko dlaka Resulullahove, alejhis-selam, mubarek kose. Kada je dobio ono što je tražio, svezao je par čvorova i puhnuo. Kosu koju je svezao u čvor i puhnuo u nju, smjestivši je u suhe latice cvijeta hurme. Nakon toga, to je odnio i stavio u jedan bunar ispod kamena. Nakon što je napravio sihr, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se razbolio. Oči su mu izgubile sjaj. Njegova bolest trajala je danima. Prestao je jesti i piti.

Uzvišeni Allah je Svome Poslaniku pokazao ko je i kako napravio ovaj sihr i gdje ga je sakrio. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je hazreti Aliju i Ammara na bunar Zervan. Voda u bunaru je bila zamućena i crvenkasta, a vrhovi stabala hurmi koje su rasle pored bunara, bile su poput šejtanske glave. Hazreti Alija i Ammar, radijallahu anhuma, izvukli su svu vodu iz bunara i ispraznili ga, podigli kamen koji je bio u njemu i ispod pronašli sihr.

U vezi sa ovim, Džibril, alejhis-selam, dostavio je objavu sura el-Felek i en-Nas. Kako je učio koji ajet, tako je svaki čvor odvezivao. Kada je odriješio posljednji čvor, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao da se odmah oslobodio okova. Počeo je jesti i piti. Potom je zapovjedio da se zatvori bunar Zervan. Jevreja Lebida koji je napravio sihr, niti je vidio, a niti mu je spomenuo njegovu krivicu i prekorio ga. Niti Lebid, kojem je za života presuđeno, niti iko od Jevreja iz Beni Zurejka, kojima je i sam pripadao, nisu ubijeni.[222]

Jednog dana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Čuvajte sedam stvari koje uništavaju!"

Ashabi su ga pitali:

222. Ibn Sa'd, II, 197; Buhari, Tibb, 47, 49; Muslim, Selam, 43; Nesai, Tahrim, 20; Ahmed, IV, 367, VI, 57; Ajni, XXI, 282.

„O Allahov Poslaniče, koje su to stvari?“

Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Pridruživati Allahu sudruga, podmetati sihr, ubiti nepravedno čovjeka čije ubistvo je Allah zabranio, uzimati kamatu, jesti imetak siročeta, pobjeći sa bojnog polja i optužiti poštenu i nevinu ženu za preljubu.“ (Buhari, Vasaja, 23; Muslim, Iman, 145)

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u drugom hadisu je ovako rekao:

„Ko veže čvorove, a zatim puše u njih i pravi sihire - počinio je širk Allahu...“ (Nesai, Tahrim, 19)

„Ko ode onome koji obavještava (arraf)[223] *o tome gdje je ukradena ili izgubljena stvar i pita ga za nešto, pa povjeruje u ono što mu kaže, njegov namaz neće biti primljen četrdeset dana.“* (Muslim, Selam, 125)

Posljednji udarac izdajicama i spletkarošima Jevrejima: Pobjeda na Hajberu

Sporazum na Hudejbiji, koji je potpisan između muslimana i mekkanskih mušrika, uključivao je i Jevreje sa Hajbera, koji su bili veliki spletkaroši. Nakon izvjesnog vremena, jedno jevrejsko pleme, koje je prije prognano, na Hajberu je uspostavilo sjedište svojih spletkarenja i huškanja na muslimane. Huškali su na njih ljude koji su im bili podređeni. Pored toga, dogovorili su se da plemenu Gatafan daju polovinu svojih godišnjih prihoda u zamjenu za to da zajedno nastupaju protiv muslimana. Iako pleme Gatafan nije bilo

223. Vrač (*kahin*) je osoba koja ogleda i saznaje ono što će se desiti u budućnosti. I riječ *arraf* se ovdje koristi u značenju vrač. Međutim, arraf se više bavi obavještavanjem o mjestu na kojem se nalazi neka izgubljena ili ukradena stvar. Tu je i *munedždžim*, astrolog, a i on je ustvari vrač, s tom razlikom što on predskazuje na osnovu promatranja položaja zvijezda.

jevrejsko pleme, krenuli su u zajedničku akciju kako bi ostvarili svoje loše namjere. Planirali su poslati vojsku u Medinu.[224] Kao rezultat na ovakvo ponašanje Jevreja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je radi uspostave mira u Hajber poslao Abdullaha ibn Revahu, radijallahu anhu. Međutim, na negativan odgovor koji je dobio, proglašavajući svojim ashabima pohod na Hajber, rekao je:

„*Neka sa nama pođu oni koji žele džihad!*“ (Ibn Sa'd, II, 92, 106)

Rat je bio neizbježan. Medina s druge strane, bila je između Hajbera i Mekke. Upravo zbog toga, kada god bi vjernici krenuli u rat, Hajber je predstavljao veliku opasnost za muslimane koji su bili iza njega (Hajbera). Časni ashabi koji su čuli Poslanikovu naredbu, rado su prihvatili poziv u novi pohod. Međutim, dok je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, s jedne strane pozivao u džihad, s druge strane, u vojsku nije primao one koji nisu bili na Hudejbiji. Izdaje koje su u najtežim momentima počinili smutljivci koji su prodirali s ciljem da se okoriste ratnim plijenom, bile su vrlo iscrpljujuće za muslimansku vojsku. Opet su isti pojedinci željeli učestvovati u pohodu s namjerom da podijele bogatstvo bogatih Jevreja koje ih je zaslijepilo. Zato su oni koji nisu učestvovali na Hudejbiji ponovo tražili da učestvuju u ovom pohodu, međutim od Uzvišenog Gospodara stigla je objava:

قُل لَّن تَتَّبِعُونَا

„...(Allahov Poslaniče!) **reci** (im)**: Vi nas nećete pratiti!..“** (el-Feth, 15)

Pripreme muslimana za pohod na Hajber jako su naljutile medinske Jevreje koji su u tada već bili potpisali sporazum sa

224. Vakidi, II, 530-531, 566, 640; Ibn Sa'd, II, 92.

Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, tako da su oni krenuli u akciju. Govorili su da će Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poraziti i hajberske Jevreje kao što je porazio i Jevreje Kajnuka, Nadir i Kurejza. U tom momentu nije preostao niti jedan Jevrej koji nije uzimao imetak od muslimana i maltretirao ih. Hadis koji slijedi, pored toga što otvoreno iznosi navedenu situaciju, u isto vrijeme pokazuje koliko je plemeniti Poslanik, alejhis-salatu vesselam, bio veoma pažljiv kada su u pitanju prava Allahovih robova:

Abdullah ibn Hadred, radijallahu anhu, bio je dužan Jevreju Ebu Šahmu pet dirhema. Abdullah je za svoju porodice od ovog Jevreja kupio ječam, a zatim mu je rekao:

„Daj mi kraći rok. Ako Bog da, isplatit ću svoj dug. Uzvišeni Allah je Svom Pejgamberu obećao ratni plijen sa Hajbera. O Ebu Šahme! Idemo u najbogatiji grad Hidžaza kada je u pitanju hrana i blagodat.“ Time je Abdullah još više rasplamsao Ebu Šahmovu ljubomoru i pohlepu.

„Da li misliš da su Jevreji Hajbera isti kao oni Arapi s kojima ste prije ratovali?“, rekao je Ebu Šahm. „Tako mi Tevrata, na Hajberu ima hiljadu ratnika.“

„O Allahov neprijatelju!“, rekao je Abdullah. „Nalaziš se pod našom zaštitom, a tako govoriš. Tako mi Allaha, odvest ću te pred Resulullaha!“ i odvede ga pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ebu Šahm obavijestio je Resulullaha o onome što je pričao, na što je Abdullah rekao:

„Allahov Poslaniče, slušaj samo šta govori ovaj Jevrej!“

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je šutio, nije ništa rekao. Samo se činilo da blago pomiče usnama. Ali nije se moglo čuti ono što govori.

„O Ebu'l-Kasime! Ovaj mi je nepravdu učinio, nije mi vratio dug.“, rekao je Jevrej.

„Daj mu njegovo pravo!“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Iako je znao da je Abdullah siromašan i da će svoj dug platiti ratnim plijenom sa Hajbera, plemeniti Poslanik, alejhis-selam, ponovio je dva - tri puta:

„Daj mu njegovo pravo!“

Na to je Abdullah, radijallahu anhu, ustao i otišao u čaršiju. Zaogrnuo se sarukom i rekao drugom Jevreju: „Kupi od mene ovu odjeću.“ Jevrej je kupio njegovu odjeću za četiri dirhema, pa je Abdullah, radijallahu anhu, isplatio dug. (Ahmed, III, 423; Vakidi, II, 634-635)

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom vojskom krenuo u pohod, baš kao i u svakom ratu, učio je ovu dovu Uzvišenom Gospodaru:

„Gospodaru moj, Gospodaru sedam nebesa i onoga što je između njih, sedam katova zemlje i onog što je unutar njih, Gospodaru šejtana i onih što lutaju, Gospodaru vjetrova i onoga što oni nose. Mi od Tebe tražimo dobro za ovaj kraj, njegove žitelje i za sve ono što se nalazi ovdje. Utječemo ti se od zla ovog kraja, zla žitelja i zla svega što je ovdje.“[225] (Ibn Hišam, III, 379; Vakidi, II, 642)

Dok su napredovali putem, muslimani su počeli zajednički donositi tekbire glasno izgovarajući: *Allahu ekber! Allahu ekber! La*

225. Kada god bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uočio neko mjesto gdje bi se moglo smjestiti, učio bi ovu dovu. (Hakim, I, 614/1634)

ilahe illallahu vallahu ekber! Na to im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Onaj kome se obraćate nije odsutan. Vi se obraćate Allahu, Onome što sve vidi, čuje i što je uz vas ma gdje se vi nalazili. Onaj što mu dove činite bliži vam je od vrata vaše jahalice.“ (Buhari, Deavat 50, 67; Muslim, Zikr, 44)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom noći je došao do Hajbera i tamo čekao. Jer plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nije napadao neprijatelje po noći, uvijek je čekao da svane. Kada je svanulo, pojavili su se Jevreji sa lopatama, motikama i korpama. Kada su ugledali Allahova Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, vratili su se u svoje tvrđave i ušli, uzvikujući: „Muhammed! Tako nam Boga, Muhammedova vojska!“ O tome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kasnije pripovijedao:

„Allah je najveći, Allah je najveći! Hajber je postao ruševina i nestao! Čim smo upali u neprijateljsku zemlju i izvršili napad na taj neprijateljski narod, nevjernici, koji su se tek bili probudili, bili su prestrašeni.“ (Buhari, Megazi, 38; Ibn Hišam, III, 380)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oformio je svoj štab u Redžiju koji se nalazio između Gatafana i Hajbera, i tako spriječio da se dva saveznika međusobno pomažu. Gatafanije, koji su već bili krenuli u pomoć hajberskim Jevrejima, čim su vidjeli da im je prepriječen put, vratili su se nazad uplašeni. Tako su se hajberski Jevreji , koji su ostali prinuđeni da ratuju sami, zatvorili u svoje tvrđave i jedino im je preostalo da se bore. Jedan spletkaroš za vrijeme opsade govorio je razne laži kako bi nahuškao Jevreje na borbu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Jedan šejtan je došao Jevrejima i rekao im: „Muhammed se sa vama želi boriti samo da bi uzeo vaš imetak.“ Recite im – kazao je

Resulullah: „Izgovorite 'Nema boga osim Allaha' i time zaštitite svoj imetak i živote, a račun ćete polagati Allahu na Ahiretu."

Na ovaj način ashabi su se obratili Jevrejima, a oni su im uzvratili riječima: „Kunemo se u Tevrat, knjigu Musaa koji je od nas, niti ćemo uraditi ono što želite, niti ćemo napustiti našu vjeru!" (Vakidi, II, 653)

Opsada je trajala danima. Muslimani su bili skoro potrošili sve zalihe hrane. Uslovi borbe su bili jako teški. Među muslimanima je bilo onih koji su postali šehidi, a neki su bili ranjeni. Svakodnevno su se suočavali s nedaćama. Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odustajao od pozivanja u islam i za to je koristio svaku moguću priliku.

Prilikom pozivanja u islam plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, nikoga nije omalovažavao. Na primjer, za vrijeme pobjede na Hajberu, desio se jedan takav slučaj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je jednom jevrejskom robu koji je čuvao ovce podugo objašnjavao islam i trudio se da taj rob krene Pravim putem.[226]

O tom slučaju se prenosi sljedeće:

„Jesar, koji je zarađivao tako što je čuvao stado jednog od jevrejskih vođa, dok je jednog jutra vodio stado na ispašu van zidina tvrđave, susreo je Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ve ses-selam. Nakon što su jedno vrijeme razgovarali, Jesar je primio islam. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao mu je ime Eslem. Nakon toga je pastir pitao Poslanika šta treba učiniti sa stadom. Allahov Poslanik, alejhis-selam, odgovorio mu je:

226. Ibn Hišam, III, 398

„Vrati stado natrag. Nimalo ne sumnjaj, sve ovce će se vratiti svome vlasniku.“

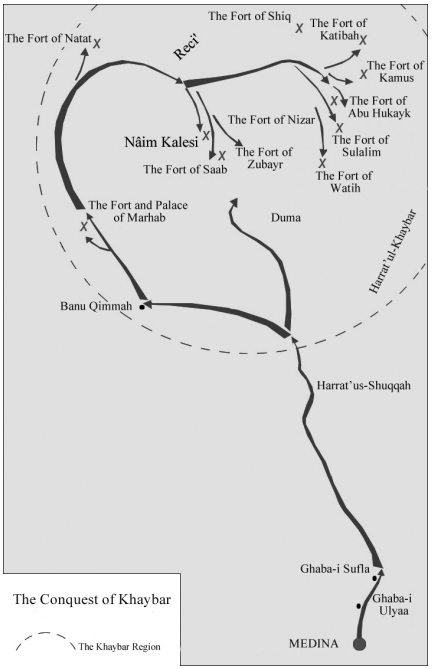

Uzevši šaku šljunka, Eslem ga baci prema stadu i reče: „Vratite se svome vlasniku. Tako mi Boga, neću biti sa vama više nikad nakon ovoga.“ I, zaista, stado je otišlo i ušlo u tvrđavu kao da je imalo goniča.“ Eslem je ostao zajedno sa muslimanima, napredujući ka tvrđavi.[227] Eslem, radijallahu anhu, koji se odmah uključio u borbu čim je primio islam, postao je šehid nakon izvjesnog vremena i njegovo tijelo odneseno je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. On ga je zajedno sa nekoliko ashaba okrenuo prema sebi, samo mu je lice okrenuo na drugu stranu. Kada su ga pitali za uzrok, rekao je:

„On je sada uz dvije svoje supruge, hurije.“ (Ibn Hišam, III, 398; Ibn Hadžer, *el-Isabe*, I, 38-39)

227. Ibn Hišam, III, 397-398; Ibn Hadžer, *el-Isabe*, I, 38-39

U jednom trenutku kada su muslimani bili poprilično izmučeni, kada su ponovo bili napadnuti i kada su skoro posustali, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao:

„Sutra ću ovaj bajrak predati čovjeku čijim rukama će Allah pokloniti pobjedu na Hajberu. On voli Allaha i Njegovog Poslanika, a i Allah i Negov Poslanik vole njega."

Učesnici u pohodu proveli su noć u razmišljanju i razgovoru o tome kome će od njih biti dat bajrak. Kada je svanulo, svi ashabi koju su željeli da im bude dat bajrak, kako bi bili Allahovi i Poslanikovi miljenici, potrčali su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Hazreti Omer, radijallahu anhu, kaže:

„Nikada do tog dana nisam toliko poželio da budem izabran. Neprestano sam se nadao da će me Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pozvati i pokazati na mene."

Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je hazreti Aliju, radijallahu anhu, da mu preda bajrak. Međutim, hazreti Alija je upravo tada imao problem sa vidom. Ashabi su ga uzeli pod ruku i doveli. Bio je u tako lošem stanju da je izgledalo kao da više nikada neće vidjeti tlo po kojem korača. Čim ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio u takvom stanju, proučio je nešto i pljucnuo u njegove oči. Allahov Lav, hazreti Alija, Allahovom voljom je ozdravio kao da bolesti nije ni bilo. Nakon toga, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stavio mu je pancir i predao bajrak, rekavši:

„Alija, kreni naprijed! Ne gledaj ni lijevo ni desno sve dok nam Allah ne podari pobjedu."

Hazreti Alija, kerremellahu vedžhehu, krenuo je istog časa, a zatim zastao i progovorio ne okrećući se:

„Allahov Poslaniče, hoću li se boriti protiv njih sve dok ne postanu kao i mi?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve sellem, rekao mu je:

„Bori se protiv njih sve dok ne posvjedoče da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov Poslanik. Ako postupe tako, u tom slučaju su njihovi životi i imetci zaštićeni od tebe, osim ako to pravda zahtijeva, a njihov konačan obračun pripada Allahu. (Alija!) Budi pažljiv! Kada stigneš do njih, prvo ih pozovi u islam i obavijesti ih o dužnostima prema Allahu. Tako mi Allaha, da Allah uputi preko tebe jednog čovjeka, bolje ti je nego crvene deve (najveće blago)...“
(Buhari, Ashabu'n-Nebijj, 9; Muslim, Fedailu's-Sahabe, 32-34; Hejsemi, VI, 151)

Tog dana su ubijeni najpoznatiji jevrejski ratnici. Hajber je osvojen. Hajber je imao osam tvrđava. Dvije tvrđave su predate bez ikakve borbe. Tako se ostvarila jedna od mu'džiza Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U borbi je ubijeno 93 Jevreja, a petnaest muslimana postali su šehidi.

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Bio sam uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajberu kada je on za jednog čovjeka, koji je za sebe tvrdio da je musliman, rekao:

„On je od stanovnika Vatre.“ Kada je započela borba, taj se čovjek junački borio i bio ranjen. Neki od ashaba su posumnjali da je on od stanovnika Džehennema. Međutim, taj čovjek je toliko teško osjećao bol zbog zadobivenih rana da je posegao rukom prema svom tobolcu i iz njega izvadio nekoliko strijela kojima je izvršio samoubistvo.“ Tom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ustani, Bilale, i oglasi da će u Džennet ući samo vjernik (mu'min), a Allah nekada ojača ovu vjeru i čovjekom grješnikom.“
(Buhari, Džihad, 182, Megazi 38, Kader 5, Muslim, Iman 178)

Nakon što su muslimani pobijedili na Hajberu, Jevreji su željeli zadržati vlastite teritorije kao suvlasnici. Zbog toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije prognao sve Jevreje. Prihvatio je da neki od njih ostanu obrađivati zemlju, pod uslovom da daju polovinu godišnjih prihoda, kao i uz mogućnost da ih može prognati kad poželi. Ovi Jevreji su, pod navedenim uvjetima, ostali na toj teritoriji sve do perioda vladavine hazreti Omera, radijallahu anhu.[228]

Abdullah ibn Revaha, radijallahu anhu, svake je godine tamo odlazio, procjenjivao vrijednost količine prihoda i uzimao polovinu od toga. Jevreji nisu bili mirni zbog pedantnosti koju je u procjeni pokazivao Abdullah, zbog čega su ga željeli potkupiti kako bi pokazao malo tolerancije prema njima. Na to im je Abdullah ibn Revaha, radijallahu anhu, rekao:

„Tako mi Allaha, vi ste mi (zbog vašeg lošeg ponašanja) najmrža Allahova stvorenja. Uprkos tome, moja mržnja prema vama ne sprječava me da budem pravedan prema vama. To što mi nudite je mito. Mito je haram i mi ga ne uzimamo.“

Jevreji su priznavali vrijednost Abdullaha, radijallahu anhu, i ovako o njemu govorili:

„Zahvaljujući njegovoj pravednosti i ispravnosti opstoje nebesa i Zemlja.“ (*Muvetta*, Musakat, 2)

228. Muslim, Musakat, 5; Ebu Davud, Haradž, 23-24/3007

Isključivost po pitanju ljudskih prava

Ratni plijen koji je uzet na Hajberu podijeljen je između onih koji su učestvovali u borbi, bilo da su se tamo zatekli ili ne. Uzvišeni Allah je muslimanima koji su učestvovali u pohodu dvadesetim ajetom sure el-Feth obećao ratni plijen sa Hajbera.[229]

Omer ibn el-Hattab, radijallahu anhu, ovako kaže:

„Bio je dan Bitke na Hajberu. Došla je jedna grupa Poslanikovih ashaba i rekli su: „Taj i taj je postao šehid, taj i taj je postao šehid..“ Kasnije, dok su prolazili pored jednog čovjeka rekli su: „I ovaj je šehid.“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ne. Ja sam ga vidio u Džehennemu, u ogrtaču koji je bespravno uzeo iz ratnog plijena.“ (Muslim, Iman, 182)

Biti šehid, što je jedan od najviših stepena za muslimane, iako iskupljuje mnoge grijehe, ne može iskupiti skrnavljenje opće imovine ili prava drugog čovjeka. Upravo iz razloga što je naš plemeniti Poslanik, alejhis-selam, znao da će ovaj čovjek, za koga mu je rečeno da je šehid, gorjeti u Džehennemu zbog ogrtača kojeg je uzeo iz neraspodijeljenog ratnog plijena, podučio je svoj ummet tome da se neće oprostiti zloupotreba općeg dobra i prava drugih ljudi.

Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je jednog crnog roba po imenu Mid'am koji ga je služio. Poklonio mu ga je Rifa'a ibn Zejd. Kada mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da spusti svoj tovar, jedna strijela, za koju se nije znalo odakle je došla, pogodila ga je i usmrtila. Kada su potom muslimani sa čežnjom uzviknuli: „O Mid'ame, neka ti je blagoslovljen Džennet.

229. Vakidi, II, 684

O Allahov Poslaniče, neka je blagoslovljen šehadet tvome robu!“, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ne! Nije tako. Kunem se Allahom u čijoj ruci je moj život, ćilim što ga je uzeo bespravno iz ratnog plijena, sada plamti po njemu.“

Muslimani koji su to čuli jako su se uplašili. Jedan čovjek je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, donio jedan ili dva para obuće, rekavši:

„Allahov Poslaniče, i ja sam uzeo ovu obuću, a ratni plijen još nije bio raspodijeljen.“ Na to je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„I tebe sljeduje jedan ili dva para od Džehennemske vatre (kazne zbog toga).“ (Buhari, Ejman, 33; Muslim, Iman, 183)

Na dan kada je osvojen Hajber, neko je došavši do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Allahov Poslaniče, danas sam se toliko okoristio u trgovini, da niko to nije uspio od svih žitelja ove doline.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Vidi, vidi! A šta si to zaradio?“

„Neprestano sam kupovao i odmah to prodavao, tako da sam zaradio 300 ukijja.“, rekao je čovjek.

„Da te obavijestim o tome šta je prava zarada?“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

„A šta je to, Allahov Poslaniče?“

„Klanjati dva rekata nafile nakon farz - namaza.“ (Ebu Davud, Džihad, 168/2785)

Kada su muhadžiri uzeli dio hajberskog ratnog plijena koji im je pripao, kao i vrtove hurmi, uspjeli su koliko - toliko riješiti svoje finansijske probleme. Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ensarijama vratio vrtove hurmi i njihova stabla koja su bili ustupili muhadžirima na korištenje.[230]

Dolazak Devslija u Medinu

U danima Hajbera, u Medinu je došla jedna grupa ljudi iz plemena Devs. Tufejl ibn Amr, koji se nalazio na čelu te grupe, u prvim godinama islama bio je došao u Mekku i vidjevši se sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, primio je islam. Nakon toga se, tražeći dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vratio svome plemenu i pozvao ih u islam. Ebu Hurejre je bio prvi koji se odazvao njegovom pozivu.[231] Nakon toga broj muslimana se svakim danom se sve više povećavao tako da je dostigao broj od sedamdeset ili osamdeset domaćinstava. Oni su, izbjegavši za vrijeme Bitke na Hajberu, stigli u Medinu. Odatle su se uputili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na Hajber, tamo se sreli s njim i učestvovali u borbi.

Za vrijeme putovanja Ebu Hurejre, radijallahu anhu, bio je jako potišten. U jednom trenutku čak je postao i nestrpljiv da se susretne sa plemenitim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Recitovao je stihove:

O noći putovanja! Sit sam dužine i dosade tvoje.
Ali, ti si ta što spašava me zemlje kufra i poricanja.

(Buhari, Megazi, 75; Vakidi, II, 636)

230. Ibn Kajjim, III, 359
231. Ibn Hadžer, *el-Isabe*, II, 226

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, u trenutku kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, osvojio Hajber, stigao je tamo sa Devslijama.[232] Kada ga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ugledao, upitao ga je:

„Od kojih si ti?"

Ebu Hurejre je odgovorio: „Ja sam iz plemena Devs."

Na to je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„S kim god da se sretnem iz Devsa, vidim samo dobro." (Tirmizi, Menakib, 46/3838)

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao je i Devslijama dio hajberskog ratnog plijena.[233]

Povratak muhadžira iz Abesinije

Kada je završen pohod na Hajber, karavana od šesnaest osoba iz Abesinije, pod vođstvom hazreti Džaʼfera, vratila se u Medinu. Čim su čuli da je Allahov Poslanik otišao u pohod na Hajber, nastavili su put prema Hajberu i na putu se susreli sa Allahovim Poslanikom, alejhis-salatu ves-selam. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najprije se obratio hazreti Džaʼferu, rekavši:

„Koliko samo ličiš na mene po vanjskom izgledu i ponašanju!" Zatim ga je poljubio u čelo, rekavši:

„Ne znam da li se više radujem pobjedi na Hajberu ili Džaʼferovom dolasku." (Ibn Hišam, III, 414)

Džaʼfer, radijallahu anhu, jako se obradovao onome što je čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od radosti

232. Ibn Sa'd, IV, 328
233. Ibn Sa'd, I, 353

je počeo da se oko njega okreće na jednoj nozi poput nedužnog djeteta.[234]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije sprječavao Džaʼfera, radijallahu anhu, u tome. Ovaj oblik izražavanja zanosa (vedžda) prihvaćeno je u nekim tarikatima i ustalilo se kao praksa.[235]

Kako lijepo pjesnik pjeva o zanosu koji ispunjava susret i druženje sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem:

Tvoje lice Allahov Poslaniče ono je
Što zaljubljenog Medžnunom čini.

Zajedno sa muhadžirima iz Abesinije došli su i Ešʼarije, jedno od jemenskih plemena. Jedan od njih, Ebu Musa el-Ešʼari, radijallahu anhu, kazuje:

„Dok smo bili u Jemenu, dobili smo vijest da se pojavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog toga je oko 52 ili 53 osobe iz našeg plemena odlučilo učiniti hidžru kako bi bili uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog loših vremenskih uslova tokom puta, lađa nas je ostavila u zemlji Nedžašije Habešija. Tamo smo se sreli sa Džaʼferom i njegovim prijateljima. Džaʼfer nam je rekao:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao nas je ovamo i naredio nam da ovdje ostanemo neko vijeme. Ostanite i vi s nama.“

234. Ahmed, I, 108; Ibn Sa'd, IV, 35
235. Ovaj oblik izražavanja zanosa primjenjuje se kod mevlevija, na početku sema'a.

Konačno smo zaplovili i krenuli na put. Zajedno smo došli u Medinu kada je osvojen Hajber. Kada smo se sreli sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on nam je dao dio od ratnog plijena sa Hajbera.“ (Buhari, Megazi, 38; Muslim, Fedailu's-sahabe, 169)

Pokušaji Jevreja da otruju Resullaha, sallallahu alejhi ve sellem

Uprkos čovječnom postupanju Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimana prema Jevrejima, oni nisu odustajali od svojih lukavstava. Načinivši tajni plan, odlučili su ubiti Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

U vrijeme dok još uvijek nisu bile objelodanjene posljedice njihovih prijestupa, ovi nesretnici su još jednom prekršili zavjet, počinivši izdaju prema Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, koji ih nije progonio kao druga jevrejska plemena i koji im je bio oprostio. Da bi ostvarila ovu podmuklu izdaju, Zejneb, kći Harisa, vođe Jevreja pozvala je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove ashabe na ručak. Janjeće pečenje je otrovala sa svih strana. Čim je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo prvi zalogaj, izvadio ga je govoreći ashabima:

„Ovo meso mi kaže da je otrovano, nipošto ga ne jedite.“

Međutim, jedan od ashaba, Bišr ibn Berā, radijallahu anhu, uzeo je jedan zalogaj mesa i već ga je bio progutao prije nego je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao svoje upozorenje. Osim njega, niko drugi nije bio počeo da jede.

Nije puno prošlo kada su ženu koja je napravila spletku uhvatili i doveli pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On joj je rekao:

„Jesi li ti otrovala ovo meso?“

„Ko ti je rekao da sam ga ja otrovala?“

„*Rekla mi je ova kost iz janjećeg repa što je ispred mene.*“, odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Zejneb je priznala svoju krivicu rekavši:

„Da, ja sam ga otrovala.“

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao zašto je to uradila, rekla je:

„Ti si ubio mog oca, amidžu i brata. Nije bilo toga što nisi učinio mome narodu. Pomislila sam: „Ako si zaista Poslanik, bit će ti pokazano šta sam uradila i otrov ti neće naštetiti; ali ako si lažov ili vladar, umrijet ćeš od ovog otrova i tako ćemo se od tebe spasiti:“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„*Allah ti nije dao snagu da to uradiš.*“

Dok je ova žena, s jedne strane, priznala svoju krivicu, s druge strane je izrazila svoje kajanje i prihvatila islam zahvaljujući mu'džizi kojoj je i sama posvjedočila. Zatražila je oprost. Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslat kao milost svim svjetovima, oprostio joj je pokušaj ovog gnusnog djela. Ali nakon izvjesnog vremena porodica Bišra ibn Beraa, radijallahu anhu, zatražila je odmazdu. Odmazda je izvršena tako što je Harisova kćerka popila isti otrov.

Poslije ovog događaja Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da mu se pusti krv između plećki, kako bi se u potpunosti sačuvao od dejstva otrova. (Buhari, Džizje, 7; Muslim, Selam, 45; Ibn Hišam, III, 390; Vakidi, II, 678-679; Hejsemi, VI, 153)

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je nakon tri godine, u posljednjem času života rekao da je ovaj otrov bio uzrokom njegove smrti. (Hakim, III, 242/4966)

Pitanje „muťa braka“

Za vrijeme Bitke na Hajberu, zabranjen je privremeni brak poznat kao „muťa brak“, koji do tada uopće nije bio sporan. Hazreti Alija, radijallahu anhu, rekao je:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u vrijeme pohoda na Hajber proglasio je zabranjenim privremeni brak sa ženama i jedenje magarećeg mesa.“ (Buhari, Megazi, 38, Nikah, 31, Zebaih, 28, Hijel, 3; Muslim, Nikah, 29-32; *Muvetta*, Nikah, 41; Nesai, Nikah, 71)

Muťa je brak koji je sklopljen sa ženom na određeni period i uz određenu materijalnu naknadu. To je bio jedan od vidova braka preostao iz predislamskog perioda (džahilijjeta). U takvom braku ne postoje prava koja su određena u normalnom braku, poput nasljeđivanja, opskrbe ili iddeta (pričeka poslije razvoda). Zbog toga je u mnogim hadisima ovaj brak proglašen zabranjenim nakon Bitke na Hajberu. U vezi sa ovim prenosi se da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Od sada je muťa brak Allah Uzvišeni zabranio sve do Kijametskog dana. Ko ima ženu s kojom je u muťa braku, neka je slobodno pusti i neka ne uzima natrag ništa od onoga što joj je dao kao naknadu.“ (Muslim, Nikah, 21; Ibn Madže, Nikah, 44; Darimi, Nikah, 6; Ahmed, III, 406)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prilikom pohoda na Tebuk, napravio je pauzu u mjestu Senijjetu'l-veda. Vidio je kako tamo žene plaču i upitao je zbog čega to rade. Odgovorili su mu: „To su žene koje su u privremenom braku.“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Vjenčanje, iddet i nasljeđivanje su prava u islamu koja zabranjuju muťa brak.“ (Ibn Belban, VI; 178; Darekutni, III, 259)

Sa ovog aspekta, žena koja je u privremenom braku nije niti udata žena, niti je robinja. Na privremeni brak učenjaci Ehl-i sunneta gledaju kao na nemoralan čin. Ibn Abas, radijallahu anhuma, kaže slijedeće:

„U prvom periodu islama postojao je privremeni brak. Kada bi neki čovjek stigao u nepoznat kraj, oženio bi se nekom ženom iz tog mjesta na određeni period, koliko je pretpostavljao da će tamo ostati. Žena bi na taj način čuvala njegove stvari i brinula se o njegovim ostalim potrebama. To je trajalo sve do objave ajeta:

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ .
إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

„i koji stidna mjesta svoja čuvaju, - osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju.“ (el-Mu'minun, 5-6)

Kada je objavljen ovaj ajet, privremeni brak je zabranjen. Osim ove dvije vrste žena, sve ostale su zabranjene.“ (Tirmizi, Nikah, 29/1122)

Neke od negativnih posljedica mut'a braka u društvu su sljedeće:

1. Nanošenje štete djeci. Djeca rođena u ovakvoj vrsti braka odrastaju lišena odgoja, isto poput djece koja su plod nemorala. Kod ženske djece to rezultira i drugim lošim pojavama;

2. Postojala je mogućnost da osobe poput oca i kćerke, oca i unuke (kćerke svoga sina ili kćerke), ne znajući da su rod, budu zajedno sa osobom koja im je zabranjena u svakom smislu. Ovo je najveća opasnost. Historija je puna ovakvih bolnih slučajeva;

3. Naslijeđe osobe koja je više puta bila u privremenom braku ne može se dijeliti, zato što nije poznat broj njegovih nasljednika, a niti njihova imena.

Ove opasnosti muťa braka su doista ozbiljne. To nije ništa drugo do propadanje generacija. Žena koja stupi u privremeni brak duhovno propada. S tog aspekta je muťa spletka protiv časti. Da li bi neko želio stupiti u privremeni brak sa svojom kćerkom ili majkom, uprkos svoj gnusnosti tog čina? Samo je to dovoljno kao dokaz pogubnosti privremenog braka.[236]

Vraćajući se sa Hajbera

Nakon osvojenja Hajbera Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je jednog predstavnika u Fedek, koji se nalazio na dva dana udaljenosti od Medine. Tu su teritoriju miroljubivo pripojili islamskoj državi.

Na kraju je i mjesto Vadi'l-kura, jevrejsko naselje između Hajbera i Medine, osvojeno nakon jednodnevne opsade muslimana. I njih su ostavili, baš kao i Jevreje Hajbera, da budu suvlasnici tih teritorija.

Što se tiče Jevreja iz Tejme, Allahov Poslanik, alejhis-selam, sa njima je napravio sporazum po kojem su bili dužni da plaćaju porez i džizju. Prema tom sporazumu, ukoliko bi ostali u Tejmi, zadržavali bi svoju zemlju. Međutim, oni su odlučili da se presele u Medinu, nakon što su se tako dogovorili sa hajberskim Jevrejima.[237]

Osvojenjem Hajbera i njegove okoline, muslimanima je otvoren put ka osvojenju Mekke. Poraz jevrejskih plemena poput Benu Kajnuka, Benu Nadir, Benu Kurejza i hajberskih Jevreja, uplašio

236. Ibrahim Canan, *Namus Fitnesi Mut'a*, Istanbul, 1993
237. Ibn Hišam, III, 391; Vakidi, II, 707, 711

je i ostala plemena, tako da niko nije sumnjao u konačan uspjeh Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jer oni su bili najbogatija i najmoćnija plemena Jevreja u Hidžazu, a njihova hrabrost i smjelost je bila daleko poznata i opjevana u epovima. Posjedovali su neosvojive tvrđave i plodne plantaže hurmi. Svi su se Arapi na njih oslanjali kada bi se našli u nevolji. Ali, kada je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, osvojio njihove utvrde i kada su mu se predali, svi su vidjeli kako je splahnula i nestala njihova hrabrost, i kako su bili izloženi poniženju. Zbog toga je zavladala pozitivna atmosfera u korist muslimana.[238]

Za vrijeme pohoda na Hajber, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oženio je Safiju koja je izgubila muža u borbi i ostala udovica.[239] Safija se bila udala za jednog od jevrejskih uglednika nekoliko dana prije nego što će Allahov Poslanik stići na Hajber. Prve bračne noći usnila je da je mjesec došao iz Medine i pao joj u krilo. Kada je to ispričala svome mužu, on se naljutio i udario je rekavši „Ti želiš dospjeti do Muhammeda, vladara Hidžaza". Kada joj je muž poginuo i kada se udala za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Safija je još uvijek nosila tu modricu na oku. Kada ju je plemeniti Poslanik, alejhis-selam, upitao: *„Šta je to?"*, ona mu je ispričala šta se dogodilo. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao joj je:

„Mi te nećemo prisiliti da prihvatiš našu vjeru. Međutim, ako odabereš Allaha i Njegova Poslanika, pristat ću da te oženim. Ako odabereš židovstvo, oslobodit ću te i vratit ćeš se svome narodu."

Safija je odabrala islam i postala jedna od „majki vjernika", neka je Allah zadovoljan njome. (Vakidi, II, 674, 707; Ibn Sa'd, VIII, 123; Ahmed, III, 138)

238. Vakidi, II, 729-731; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 234
239. Ibn Sa'd, VIII, 121-126

Ženidba Allahovog Poslanika sa Safijom, kćerkom Hujeja, jednog od jevrejskih vođa, postala je sredstvo uspostavljanja prijateljskih veza i bliskosti sa Jevrejima, kojom je smanjio njihovo neprijateljstvo prema islamu. Safija je pokazala bliskost prema Jevrejima, koja će privući pažnju i uzrokovati žalbe. Jednog dana se robinja hazreti Safije požalila hazreti Omeru, radijallahu anhu, koji je tada bio halifa:

„O zapovjedniče vjernika! Safija i dalje voli subotu i održava veze sa Jevrejima.“ Nakon toga je Omer, radijallahu anhu, poslao jednog čovjeka da je pita o tome, na što je hazreti Safija odgovorila:

„Pitaš me za subotu. Otkad mi je Allah umjesto tog dana podario petak, ne volim taj dan. A ako pitaš o Jevrejima, ja među njima imam rodbine i održavam veze s njima.“ (Ibn Hadžer, *el-Isabe*, IV, 347)

Kada je hazreti Safija pitala svoju robinju zašto ju je oklevetala, ona je priznala svoju grešku, rekavši:

„Ugodila sam šejtanu.“

Hazreti Safija, radijallahu anha, bila je veoma posebna i svojim odgovorom je na najljepši način pokazala da je usvojila islamski odgoj. Samo joj je, budući da ju je nepravedno optužila, rekla:

„Odlazi, oslobađam te!“ (Ibn Hadžer, *el-Isabe*, IV, 347)

Umretu'l-kadā' – naknadna umra (zu'l-ka'de, 7/ mart, 629)

Ova umra je nazvana naknadnom zbog toga što je nadoknađena umjesto umre koja se trebala obaviti godinu dana prije, a koja nije obavljena zbog toga što to nisu dopustili nevjernici iz Mekke. Došlo je vrijeme za umru koja će se obaviti nakon što je prošla godina dana, a u okviru sporazuma sklopljenog na Hudejbiji.

Sedme godine po hidžri, u mjesecu zul-ka'detu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se svi učesnici hudejbijskog sporazuma pripreme za umru. Svim ashabima je rekao da se pripreme. Arapi, koji su iz okolice u to vrijeme bili došli u Medinu, rekli su: „Tako nam Allaha, o Allahov Poslaniče, mi imamo i opskrbu i one koji će nas nahraniti."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je Medinelijama da daju sadaku i ukažu pomoć ovim ljudima, upozoravajući ih Allahovom kaznom ako im uskrate pomoć. Stanovnici Medine su rekli:

„O Allahov Poslaniče, šta ćemo im dati kao sadaku, ne možemo ništa naći?!"

Na to je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„*Šta god imate! Pa makar to bila i jedna hurma...*" (Vakidi, II, 731-732)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je iz Medine na umru sa oko 2000 ashaba. Uzeo je i oko sto konja sa ostalom vojničkom opremom. Ashabi su rekli:

„Allahov Poslaniče, Kurejšije su postavili uslov da ne smijemo nositi nikakvo oružje osim onog koje nam je potrebno za puta."

Tada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio:

„Mi nećemo ući u Harem sa oružjem, ali neka ono bude uz nas ukoliko nas oni napadnu." Uz dvije stotine ljudi poslao je oružje u Batnu Je'džedž, koji se nalazi tri milje od Mekke. (Vakidi, II, 733-734)

U toku puta svratili su i do mjesta Ebva. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uz Allahovo dopuštenje je posjetio majčin mezar. Tokom te posjete mezaru, prešao je rukom preko njega i zaplakao. Ashabi su ga vidjeli kako plače i nisu mogli suzdržati

suze. Onima koji su ga kasnije upitali zašto je to uradio, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Sjetio sam se dobrote i milosti koju je majka pokazivala prema meni i zbog toga sam zaplakao.“ (Ibn Sa'd, I, 116-117)

U skladu sa sporazumom na Hudejbiji, mušrici su napustili Mekku i cijeli grad na tri dana prepustili muslimanima. Povukli su se u brda i s pažnjom očekivali šta će muslimani uraditi.

Poslije dugih sedam godina srca vjernika, koji su ugledali Kabu, uzbuđeno su u isti glas počela učiti telbiju:

LEBBEJKALLAHUMME LEBBEJKE, LEBBEJKE LA ŠERIKE LEKE LEBBEJKE INNE'L -HAMDE VE'N-NI'METE LEKE VE'L-MULKE LA ŠERIKE LEK.

(ODAZIVAM TI SE, ALLAHU, ODAZIVAM. ODAZIVAM TI SE, TI NEMAŠ SUDRUGA, ODAZIVAM. SVA HVALA, BLAGODATI I VLAST TEBI PRIPADA, TI NEMAŠ SUDRUGA.)

Prema onome što prenosi Ibn Abbas, radijallahu anhuma, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stigao u Mekku, sreo je djecu iz svog plemena, Benu Abdul-Mutallib. Ponos svega stvorenog, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je dvojicu dječaka pored sebe: jednog je stavio ispred, a drugog iza sebe na jahalici.[240]

Kako bi mušricima, koji su govorkali da su Muhammed i njegovi ashabi na putu iz Medine dobili groznicu i jako oslabili, pokazao da stanje nije takvo, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je ashabima da se kreću brzo i dostojanstveno,[241] govoreći:

240. Buhari, Umre, 13; Libas, 99
241. Buhari, Hadždž, 55; Muslim, Hadždž, 240; Ahmed, I, 305-306

„Neka se Allah smiluje onima koji se danas pokažu snažni pred Kurejšijama.“ (Ibn Hišam, III, 424-425.)

Iako su muslimani, radi posjete Kabe, prevalili udaljenost od 400 km između Mekke i Medine, i osjećali umor, opomenom Allahova Poslanika, alejhis-selam, oni su obavili umru dostojanstveno, ulijevajući strahopoštovanje. Dok su obilazili prva tri tavafa i činili sa'j, hitro su trčali između dva zelena stuba.

S druge strane, nevjernici su sa brda, krišom, posmatrali muslimane. Koliko god da su oni bili umorni i malaksali, drugačije im se pričinjavalo. Nisu se mogli načuditi vidjevši takvu živost i pokretljivost. Govorili su:

„Jesu li to oni za koje ste rekli da imaju groznicu? Pa oni su čiliji i živahniji od nas.“ (Muslim, Hadž, 240)

Posebno, tog dana oslobođeni rob Bilal se popeo na vrh Kabe, a dirljiva melodija ezana koja je razveselila srca vjernika, nevjernike je u potpunosti uznemirila. Dok je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, tavafio zajedno sa ashabima, Abdullah ibn Revaha, radijallahu anhu, u tavafu je počeo recitovati stihove. Hazreti Omer, radijallahu anhu, mu je rekao:

„Hoćeš li prestati recitovati te stihove u prisustvu Allahovog Poslanika i u Allahovom Haremu?“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao hazreti Omeru, radijallahu anhu:

„Ne brani mu to! Tako mi Allaha u čijoj ruci je moja duša, njegove riječi pogađaju nevjernike više od pljuska strijela. O Ibn Revaha, nastavi!“

Potom se obratio Abdullahu ibn Revahi, govoreći:

„Nema boga sem Allaha. On ispunjava obećanje Svoje, On pomaže robu Svome, On ojačava vojsku Svoju i samo On može poraziti narod nevjernički.“

Kada je Abdullah ibn Revaha, radijallahu anhu, čuo ove riječi, počeo ih je izgovarati, a ashabi su počeli ponavljati za njim. (Vakidi, II, 736; Ibn Sa'd, II, 122-123)

Nakon tri dana, vratili su se u Medinu i svi su osjetili neku posebnu vrstu ljepote. Ostvarila se prva posjeta Kabi, obistinio se san koji je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, usnio godinu dana prije. Uzvišeni Allah o osvojenju Hajbera, a kasnije i Mekke, ovako kazuje:

لَقَدْ صَدَقَ اللهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ
الْحَرَامَ إِن شَاء اللهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ
وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ
مِن دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا. هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى
وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللهِ شَهِيدًا

„Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete sigurno u Časni Hram ući bezbjedni - ako Allah bude htio -, neki obrijanih glava, a neki podrezanih kosa, bez straha. On je ono što vi niste znali znao i zato vam je, prije toga, nedavnu pobjedu dao. On je poslao Poslanika Svoga s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera. A Allah je dovoljan Svjedok!“ (el-Feth, 27-28)

Naknadna umra koju je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio sa svojim ashabima ostavila je snažan dojam na stanovnike Mekke. Nakon kratkog vremena, neki od vođa Kurejšija, među kojima i Halid ibn Velid - budući osvajač Šama, Osman ibn Talha i Amr ibn el-As - budući osvajači Egipta, prihvatili su islam. Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izlazio iz Mekke, za njim je kćerka hazreti Hamze, Umāma, radijallahu anha, povikala:

„Amidža, amidža!"

Hazreti Alija ju je uzeo za ruku i rekao hazreti Fatimi: „Uzmi sebi amidžinu kćer." Kada su stigli u Medinu, po pitanju skrbi nad Umamom, hazreti Alija je došao u konflikt sa Zejdom i Dža'ferom, radijallahu anhu.

Hazreti Alija je rekao:

„Ona je kći mog amidže."

Dža'fer, radijallahu anhu, rekao je:

„Ona je kćerka i mog amidže, a ja sam uz to još oženjen njenom tetkom."

Zejd reče:

„Ona je kćerka moje mlađe sestre." (Allahov Poslanik, alejhis-selam, bio ga je pobratio sa hazreti Hamzom.)

U tom sporu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, donio je odluku da Umama ostane kod tetke, rekavši:

„Tetka zauzima mjesto majke."

Potom se okrenuo hazreti Aliji i rekao:

„Ti si od mene i ja sam od tebe."

Zatim se okrenuo hazreti Dža'feru i rekao:

„Koliko samo ličiš na mene i svojom pojavom i naravi."

Zejdu, radijallahu anhu, je rekao:

„Ti si naš brat i naš štićenik". (Buhari, Megazi, 43; Umre 3; Muslim, Džihad, 90)

Hazreti Alija je rekao slijedeće:

„Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio Zejda, Zejd se toliko obradovao da je ustao i na jednoj se nozi počeo okretati oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je pohvalio Dža'fera, i on se nakon Zejda počeo okretati na isti način, a kada je meni ukazao kompliment, ja sam od radosti počeo skakati na jednoj nozi iza Dža'fera." (Ahmed, I, 108; Vakidi, II, 739)

OSMA GODINA PO HIDŽRI

Smrt kćerke Allahova Poslanika, hazreti Zejneb

Na putu iz Mekke za Medinu hazreti Zejneb, radijallahu anha, je usljed pada s deve, razboljela se i više nije ozdravila. Umrla je početkom osme godine po hidžri. Ogasulile su je Ummu Ejmen, Ummu Atijje i ensarijke, hazreti Sevda i Ummu Seleme. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je:

„Počnite sa gasulom sa njene desne strane, i to organe koji se peru pri uzimanju abdesta. Operite je samo vodom i sidrom,[242]*perite tri, pet ili sedam puta ili koliko smatrate da je potrebno. Na kraju u vodu stavite kamfor. Kada završite pranje, obavijestite me.“*

Raščešljale su Zejnebinu kosu, razdvojile je na tri dijela, i napravile uvojke. Kada su završile pranje, Allahov Poslanik, alejhisselam, im je dao peškir koji mu je bio vezan oko struka, rekavši:

„Od ovoga Zejnebi napravite košulju.“[243] (Buhari, Dženaiz, 9, 13, 17; Muslim, Dženaiz, 36; Ibn Sa'd, VIII, 34-36)

242. Sidr – vrsta drveta trešnje, vrlo lagana i nježna, a raste u Arabiji. Voda u koju se potopi njeno lišće koristi se za gasul.
243. Ćefin je sunnet. Za muškarce je to košulja koja se sastoji iz tri dijela, a za žene se sastoji iz pet dijelova, uključujući i pokrivač za glavu.

Nakon što je klanjao dženazu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ožalošćen je sišao u kabur. Nakon što se kratko zadržao, obradovan je izašao iz njega i rekao:

„Molio sam Allaha da joj, znajući da je Zejneb bila slabašna, olakša ispitivanje u kaburu. Uzvišeni Allah je primio moju dovu i olakšao joj ispit u kaburu.“ (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, VII, 131)

Ep ispisan rukom jednog sahabije: Bitka na Mu'ti - Džejšu'l-umerā (Džumade'l-ula 8 / avgust - septembar 629)

Izaslanici koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, slao vladarima i namjesnicima sa pismima kojima ih je pozivao u islam, na kraju bi se uvijek zdravi i živi vraćali u Medinu. To jedino nije bio slučaj sa Harisom ibn Umejrom, radijallahu anhu, koji je bio poslan namjesniku Busre. Harisa je kod Mu'te presreo Šurahbil ibn Amr el-Gassani i pitao ga kamo je krenuo. Kada je Haris odgovorio da je izaslanik Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nesretni tiranin Šurahbil je, ne pridržavajući se pravila kada su u pitanju izaslanici, pogubio ovog časnog sahabiju.[244]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je jako potresen zbog hazreti Harisove smrti. Zbog ovakvog postupka, koji je u osnovi bio napad na islam i mladu islamsku državu, odmah je pripremio vojsku od tri hiljade vojnika.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za komandanta vojske koja se spremila, odredio je svog oslobođenog roba Zejda ibn Hariseta, radijallahu anhu, temeljeći to na univerzalnoj želji islama za ukidanjem klasnih razlika iz perioda džahilijeta. Potom je obznanio sljedeće:

244. Vakidi, II, 755; Ibn Kajjim, III, 381

„Ukoliko Zejd pogine, umjesto njega komandant će biti Dža'fer, a ako i on pogine, ljude će predvoditi Abdullah ibn Revaha. Ako i on pogine kao šehid, neka muslimani odaberu nekoga između sebe ko će ih predvoditi."

Jedan Jevrej, koji je čuo ove riječi, shvatio je ove riječi kao nagovještaj smrti spomenutih ashaba. Došao je hazreti Zejdu i rekao mu: „Sačini oporuku. Ako je Muhammed doista Poslanik, ti mu se nećeš živ vratiti. Tako je bilo i sa ljudima čija imena bi izgovorili poslanici iz Benu Israila: oni bi poginuli u ratu i ne bi se vraćali živi..." Ovim riječima Jevrej je želio zastrašiti hazreti Zejda, radijallahu anhu, međutim on nije mario za to. To mu se čak i svidjelo. (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 238)

Maloumni Jevrej, spletkaroš, nije znao da su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi izgarali od želje da poginu kao šehidi.

Nakon što je Abdullah ibn Revaha, radijallahu anhu, obavio sve pripreme, došao je do plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za čijim licem je poput ruže osjećao čežnju, kako bi se oprostio s njim. Rekao mu je:

„O Allahov Poslaniče, daj mi jedan savjet koji neću zaboraviti!"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao:

„Sutra ćeš dospjeti do jedne zemlje u kojoj se jako malo čini sedžda Allahu, pa povećaj svoje sedžde i namaze u tom kraju."

„Allahov Poslaniče, daj mi još neki savjet!", rekao je Abdullah.

„Uvijek spominji Allaha, jer spominjanje Allaha će ti pomoći u ostvarivanju onoga što želiš." (Vakidi, II, 758)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispratio je vojsku do mjesta Senijjetu'l-veda, izvan Medine, i učeći dove, uputio ih

ka neprijatelju. Rekao im je da prvo otiđu do mjesta na kojem je ubijen Haris, radijallahu anhu, i pozovu u islam one koji se tamo budu nalazili, a u slučaju da ne prime islam, da uz Allahovu pomoć započnu borbu sa njima.[245]

Tiranin Šurahbil, koji je primio vijest da je krenula islamska vojska, uz podršku Bizanta pripremio je snage koje su brojale 100 hiljada ljudi. Njima su se priključili i kršćani Arapi sa još 100 hiljada ljudi.[246]

Kada je islamska vojska stupila na teritoriju Sirije, saznali su za broj neprijateljske vojske. Budući da nisu očekivali takvu situaciju, međusobno su se dogovarali kako da postupe. Većina je odlučila da saopće situaciju Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a potom da postupe po njegovim uputama. Snage u ljudstvu i opremi bile su neuporedivo neuravnotežene. Takvo nešto nije viđeno u historiji. Kada su se dogovorili da o tome treba obavijestiti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Abdullah ibn Revaha je rekao:

„Zar ono što vi izbjegavate nije upravo ono zbog čega ste krenuli na ovaj put? Zar mi ratujemo sa neprijateljem brojnošću i nadmoći? Ne! Mi ratujemo snagom vjere koju nam je Allah podario. Zašto stojimo, dva su lijepa ishoda koja nas očekuju: ili da postanemo šehidi ili da junački pobijedimo."

Nakon njegovog govora odlučili su da se bore protiv neprijatelja i krenuli naprijed. Zejd ibn Erkam, radijallahu anhu, ovako pripovijeda:

„Ja sam bio siroče koje je odgojio Abdullah ibn Revaha. Kada je krenuo u pohod na Mu'tu, i mene je poveo. Kada bi noć malo odmakla, čuo bih ga kako recituje slijedeće stihove:

245. Ibn Sa'd, II, 128
246. Ibn Hišam, III, 429

„O devo moja, ako mene s teretom mojim dovedeš još četiri konaka, nakon što stignemo do bunara u pijesku, više te neću voditi u rat. Ostat ćeš sama i slobodna. Ja se ionako više neću vratiti, jer nadam se da ću postati šehid. Muslimani su došli i ostavili me zauvijek ovdje u Šamu, ali u mom životu više nema hurmi, njihovih stabala koje hrani kišnica, a niti stabala koja se napajaju iz dubina."

Plakao sam dok sam slušao ove njegove riječi. On se kandžijom okrenuo prema meni i rekao mi: „Neodgojeno dijete. Kakva je šteta ako poginem kao šehid i ako se ti vratiš nazad na mojoj devi sa mojim stvarima? Riješit ću se boli ovoga svijeta, njegovih briga i tuge." Kako je noć još odmakla, ustao je i klanjao dva rekata. Nakon namaza proučio je dužu dovu i rekao: „Ovaj put će mi biti omogućeno da postanem šehid." (Ibn Hišam, III, 431-432; Vakidi, II, 759)

U mjestu Mu'ta, jedna šaka islamske vojske napala je neprijateljske redove pod vođstvom hazreti Zejda ibn Hariseta, radijallahu anhu. Komandant Zejd, koji je bio jedan od prvih osam muslimana u Mekki i zjenica oka Allahova Poslanika, izgubio je život kao šehid u najvećem jeku borbe. Dža'fer, radijallahu anhu, odmah je preuzeo bajrak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On je junački upao među neprijatelje. Izgubio je obje ruke od neprijateljske sablje. Ipak, trudio se da ne ispusti bajrak Allahovog Poslanika na zemlju držeći ga nadlakticama na svojim prsima. Nakon izvjesnog vremena, i on je pao kao šehid. Hazreti Dža'fer bio je kao opijen ljubavlju prema Allahu i Njegovom Poslaniku.

Red je došao i na Abdullaha ibn Revahu. I on je uletio u neprijateljske redove noseći bajrak sa istim zanosom. Svojim bližima je oporučio:

„Svjedoci ste da sav svoj imetak ostavljam u bejtu'l-mal!"

Junački se borio sve dok nije pao kao šehid. Nakon što je i on poginuo, bajrak je preuzeo hazreti Halid ibn Velid, radijallahu anhu, koji je tek postao musliman i prvi put se borio u redovima muslimanske vojske. Zajedno sa manjom grupom muslimana, junački se odupirao brojnijem neprijatelju.

U isto to vrijeme, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sa minbera svoje džamije u Medini, ensarijama je prenio dešavanja sa bojnog polja. Pred očima mu je bilo cijelo bojno polje. Tužno i ožalošćeno ih je obavještavao o šehidima koji su tamo padali jedan za drugim:

„Zejd ibn Harise je uzeo bajrak. Šejtan je odmah došao do njega, prikazujući mu život i ovaj svijet lijepim, a smrt i Ahiret ružnim. Zejd mu je rekao: „Ovo je vrijeme koje će osnažiti vjeru u srcima vjernika, a ti me želiš natjerati da volim ovaj svijet!“ Potom je nastavio se boriti i poginuo je kao šehid. Zbog toga od Allaha tražimo da mu oprosti.“

Zatim je nastavio:

„Sada je ušao u Džennet, ali i tamo je nastavio trčati. Ušao je u Džennet kao šehid.“

Zatim je bajrak uzeo Dža'fer. Šejtan je odmah došao do njega, prikazujući mu život i ovaj svijet lijepim, a smrt i Ahiret ružnim. Dža'fer je odgovorio:

„Ovo je vrijeme koje će osnažiti vjeru u srcima vjernika.“ Napao je neprijateljsku vojsku, borio se i poginuo kao šehid. Svjedočim da je i on šehid.“[247]

247. Ibn Omer, radijallahu anhu, prenosi: „Tražili smo Dža'fera i našli ga među šehidima. Bio je u takvom stanju da smo mu na prednjoj strani tijela izbrojali devedeset rana od uboda strijele, od kojih nijedna nije bila u leđima.“ (Buhari, Megazi, 44) Kada je poginuo kao šehid, Dža'feru, radijallahu anhu, je bilo 33 godine. (Ibn Hišam, III, 434)

Potom je rekao: *„Tražimo oprost od Allaha za vašeg brata. Ušao je u Džennet kao šehid. Sada u Džennetu leti sa dva krila od rubina.“*

Nakon što je rekao: *„Abdullah ibn Revaha je uzeo bajrak poslije Dža'fera!“*, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zašutio. Ensarije su preblijedili. Pomislili su da Abdullah ibn Revaha čini nešto što se ne sviđa Allahu i Njegovom Poslaniku. U tim časovima je Abdullah preuzeo bajrak i dok je na svome konju napredovao prema neprijatelju, trudio se da ukroti svoju buntovnu dušu (nefs), govoreći u stihovima:

„Dušo moja, zakleo sam se da ću te natjerati da ideš u boj. Ili ćeš biti zadovoljna time ili ću te silom natjerati da to prihvatiš. Vidim da ti se Džennet baš i ne sviđa. Šta si ti do jedna kap u tijelu trošnome? O dušo moja, i ako sada ne pogineš, opet ćeš umrijeti. Ako odabereš da postaneš šehid, dobro si postupila. Ako budeš otezala, loše ćeš završiti.“

Tada je Abdullah, ranjen u prst, sišao sa konja, i podigavši prst rekao: „Zar ti nisi samo jedan prst što krvari? Ti si doživio nesreću na Allahovom putu!“, a onda je brzo otkinuo ranjeni prst i nastavio da se bori. S jedne strane, bio je u borbi protiv neprijatelja, a s druge strane, u borbi sa samim sobom, govoreći:

„O dušo moja, ako je tvoja briga to što ćeš biti lišena svoje žene, onda joj otiđi i rastani se od nje uz tri talaka. A ako je tvoja briga to što si ostala daleko od svojih robova, pa njih sam oslobodio. Ako se bojiš da ćeš ostati lišena bašče i voćnjaka svojih, pa njih sam oporučio Allahu i Njegovom Poslaniku.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio je pripovijedati šta se dešava na bojnom polju:

„Abdullah ibn Revaha skupio je hrabrost, borio se protiv neprijatelja sa bajrakom u ruci i postao šehid. Ušao je u Džennet uz prigovor. Zbog toga za njega tražimo oprost od Allaha.“

Ensarije je jako začudilo to što je Abdullah ibn Revaha ušao u Džennet sa prigovorom, pa su upitali:

„Allahov Poslaniče, zašto mu je zamjereno?“

„Povukao se iz borbe sa neprijateljem kada je ranjen, a zatim je prekorio svoj nefs, skupio hrabrost i postao šehid. Ušao je u Džennet. Pokazano mi je da su svi oni na zlatnim divanima u Džennetu. Vidio sam Abdullahov divan kako je malo iskrivljen. Kada sam upitao zašto je to tako, rečeno mi je: „Abdullah je malo oklijevao, a potom je stupio u borbu.“

Ensarije su bile jako obradovane što je Abdullah ibn Revaha postao šehid i ušao u Džennet.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je ovo ispričao, ubrzo se rastužio i počeo plakati. Potom je rekao: *„Sada je bajrak uzeo čovjek, koji predstavlja jednu od Allahovih sablji. Allah je mudžahide počastio pobjedom.“* (Buhari, Megazi, 44; Ahmed, V, 299; III, 113; Ibn Hišam, III, 433-436; Vakidi, II, 762; Ibn Sa'd. III, 46, 530; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, III, 237)

Na kraju je sa suzama uzdahnuo i učinio dovu:

„Allahu moj, Halid je Tvoja sablja. Počasti ga uspjehom!“ (Ahmed, V, 299)

Vještina zapovijedanja Halida ibn Velida

Hazreti Halid ibn Velid je sve dok nije pala noć i dok se njegova vojska nije povukla, izvanredno vodio bitku. Naveče je potpuno promijenio plan bitke. One koji su bili na desnom boku poslao

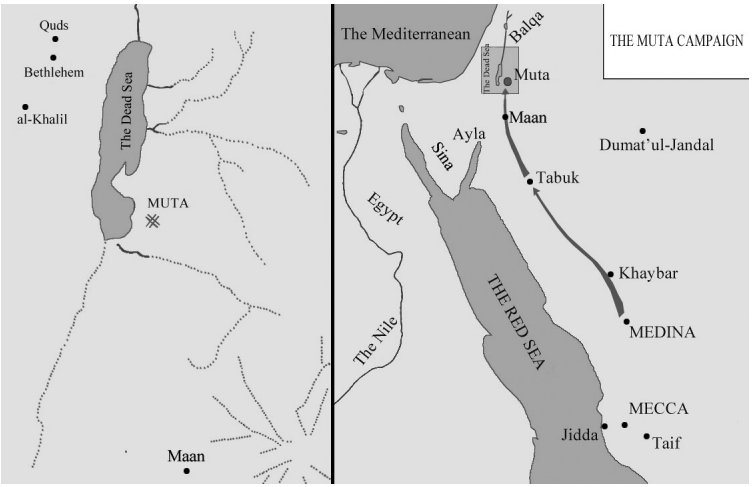

je na lijevi, one s lijevog na desni, one koji su bili iza, postavio je ispred, a one što su bili iza postavio je sprijeda. Sutradan su neprijatelji ostali zatečeni ovom promjenom ratne taktike. Kada su vidjeli nova lica, pokolebali su se misleći da je muslimanima došlo pojačanje. Ocijenivši ovu taktiku dobrom, hazreti Halid se osjećao nadmoćnim. Neprijatelji, koji nisu očekivali ovakav napad, nisu mogli podnijeti bujicu vjere što im je išla u susret. Počeli su pokazivati znakove klonulosti. Na kraju su bili prinuđeni da se iz predostrožnosti povuku. Tog dana je hazreti Halid, radijallahu anhu, koji je slomio tačno devet sablji, vratio svoju vojsku iskoristivši ovu priliku.[248] Ova taktika predstavljala je drugi pokret koji je potvrdio njegovu vojničku genijalnost. Tako su se dvije vojske povukle ne pobijedivši. Hazreti Halid, radijallahu anhu, poslao je vojsku u Medinu a da joj nije bilo naneseno previše gubitaka. U borbi koja je trajala sedam dana, bilo je četrnaest šehida. Neprijateljska vojska je

248. Buhari, Megazi, 44

imala puno više mrtvih. Muslimanska vojska je sa sobom donijela vrlo malo ratnog plijena. (Vakidi, II, 764, 768; Ibn Sa'd, III, 407)

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muslimanima: *„Okupite se i dočekajte svoju braću!"*, iako je bio jako vruć dan, svi su se muslimani okupili. Allahov Poslanik, alejhis-selam, na svojoj jahalici je krenuo u susret borcima. Kada su djeca krenula za njim, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *„Povedite djecu i potomke svoje. Dža'ferovog sina dajte meni."* Uzeo je Abdullaha i stavio ga ispred sebe. (Ahmed, V, 299; Ibn Kesir, el-Bidaje, IV, 244)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pohvalio je uspjeh hazreti Halida. Onima koji su, ne znajući za ishod bitke, ove borce prozvali bjeguncima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično je rekao:

„Oni nisu od onih što bježe iz borbe na Allahovom putu, jer oni će ponovo i iznova boriti se i napadati." (Ibn Hišam, III, 438; Vakidi, II, 765)

U ovom pohodu ashabi su svojom, manje brojnom vojskom, zastrašili veliku vojsku. Uzvišeni Allah je rekao:

كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللهِ وَاللهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

„...Koliko su puta malobrojne čete, nadjačale mnogobrojne čete! - A Allah je na strani izdržljivih." (el-Bekare, 249)

Bitka na Mu'ti predstavlja prvu bitku muslimana protiv kršćana, odnosno pripadnika Ehl-i kitaba (Sljedbenika Knjige). Iskra imana, koju je sačinjavalo tri hiljade ljudi, uspjela je rasturiti vojsku od jednu ili dvije stotine hiljada ljudi.

Esma bint Uvejs, supruga hazreti Dža'fera, radijallahu anhu, rekla je:

„Kada su Dža'fer i njegovi prijatelji postali šehidi, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do mene. Tog dana sam bila uštavila 40 kožica. Nakon što sam zamijesila hljeb, umila sam djecu i počešljala ih. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je rekao:

„O Esma, gdje su Dža'ferova djeca?"

Pa kada oni dođoše, privio ih je na prsa, poljubio i pomirisao. Tada su mu iz očiju krenule suze:

„O Allahov Poslaniče, zašto plačeš?", rekla sam. „Zašto se prema mojoj djeci ophodiš kao prema siročićima? Da nije stigla bolna vijest o Dža'feru i njegovim prijateljima?"

„Da. Danas su postali šehidi.", rekao je.

„Ah, Allahov Poslaniče, avaj Dža'fere!", počela sam zapomagati.

Tada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i otišao do svoje kćeri Fatime. Rekao joj je:

„Napravi jelo Dža'ferovoj porodici. Danas su obuzeti tugom koja ih je snašla."

Tri dana ona je donosila hranu porodici Dža'fera, radijallahu anhu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tri dana nije svraćao Džaferovima, ostavio ih je same. Zatim im je došao i rekao:

„Ne plačite više za mojim bratom! Od danas meni pripada briga o Dža'ferovoj djeci."

Abdullah, sin hazreti Dža'fera, radijallahu anhu, pričao je:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, doveo nas je kao ptiće svojoj kući i rekao: *„Zovite mi brijača!“* Kada je brijač došao, obrijao nam je glave. Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podigao ruke i proučio dovu:

„Allahu moj, učini dobrim potomstvo Dža'ferovo. Neka Abdullahova ruka bude spretna u trgovini.“ Ovu je dovu ponovio tri puta.

Kada je došla moja majka, to sam joj ispričao i ona se jako obradovala zbog toga. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je rekao:

„Ništa se ne brini za svoju djecu. Ja sam njihov staratelj i na ovom i na onom svijetu.“ (Ahmed, I, 204-205; Ebu Davud, Teredždžul, 13/4192; Ibn Hišam, III, 436; Vakidi, II, 766; Ibn Sa'd, IV, 37)

Abdullah ibn Dža'fer, radijallahu anhu, lijepo prenosi ovo sjećanje koje pokazuje koliko je bio vezan za plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Dobro se sjećam. Dok smo ja i dvojica Abbasovih sinova, Kusem i Ubejdullah, bili djeca, igrali smo se jednog dana na ulici. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je do nas. Rekao mi je: „Popni se meni!“ i postavio me da sjednem ispred njega. Zatim je rekao Kusemu, pokazujući: „Ti se popni ovdje!“ i postavio ga je iza sebe.

Abbas, radijallahu anhu, amidža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od svih svojih sinova najviše je volio Kusema i Ubejdullaha. Uprkos tome, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije se ustručavao svoga amidže kada je postavio Kusema da sjedi iza njega. Potom me tri puta pomilovao po glavi i svaki put proučio dovu:

„Allahu moj, uputi Dža'ferovu djecu i učini ih ispravnim."[249] (Ahmed, I, 205; Hakim, III, 655/6411)

Osvojenje Mekke (20 Ramazan 8/10 Januar 630)

Prošlo je deset godina od sporazuma na Hudejbiji, sklopljenog između muslimana i nevjernika iz Mekke. Nevjernici su bivali sve uznemireniji budući da se islam ubrzano širio po Arapskom poluotoku. Zbog toga su počeli zanemarivati neke članove ovog sporazuma. Kada je prošlo 17 ili 18 mjeseci od ovog sporazuma, pleme Huzaa, koje je bilo muslimansko, napadnuto je uz provokacije od strane plemena Benu Bekr, koje je imalo ugovor sa Kurejšijama. Svi su učestvovali u ovom napadu.[250] Pripadnici plemena Huzaa, koje je imalo ugovor sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, za vrijeme ovog napada bili su na namazu. Neki su kao šehidi poginuli na sedždi, neki na ruku'u, a neki na kijamu. Pripadnici plemena Benu Bekr i neke Kurejšije nastavili su ubijati čak i one koje su se bili sklonili u Harem. O tome je odmah obaviješten Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.[251]

Dok je slušao Amra ibn Salima, radijallahu anhu, koji mu je prenio ovu bolnu vijest, plemenitom Poslaniku su potekle suze kao biseri niz njegove mubarek obraze i pokvasile njegovo svijetlo lice. Ta vijest je jako rastužila plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Amru je samo rekao: *„Bit ćeš pomognut, Amre ibn Salim."* (Ibn-i Hišam, IV, 12; Vakidi, II, 784-785)

Allahov Poslanik je uprkos svemu poslao jednog izaslanika Mekkelijama, uzimajući u obzir sporazum koji je sklopljen između njih i nevjernika. Oni su teško prekršili hudejbijski sporazum.

249. Hakim, III, 655/6411)
250. Ibn Hišam, IV, 4; Bejheki, *Delail*, V, 6
251. Ibn Hišam, IV, 11; Vakidi, II, 783

Prema tome, ili su ubijeni pripadnici plemena Huzaa trebali biti osvećeni, ili pripadnici plemena Benu Bekr više ne trebaju biti pod zaštitom Kurejša. U slučaju da prihvate jedan od ova dva uslova, hudejbijski ugovor bi se smatrao važećim.

Nevjernici, zločinci, čije su oči bile zaslijepljene mržnjom i krvlju, prihvatili su da zvanično raskinu ugovor, odbacujući prijedloge koji su im predstavljeni.[252] To je za muslimane značilo pohod na Mekku. Kasnije, kada je nevjernicima došla pamet u glavu, shvatili su da su na taj način obje strane raskinule sporazum. Ebu Sufjan, poglavar Kurejšija, da bi izgladio situaciju, zaputio se u Medinu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Objavom od Uzvišenog bio je obaviješten o tome, pa je rekao ashabima da je Ebu Sufjan krenuo iz Mekke kako bi obnovio primirje.[253] U Medini, u kojoj je situacija bila jako napeta i tužna zbog ubistva koje se desilo, niko nije mario za Ebu Sufjana. Iako je Resulullahova supruga Ummu Habiba bila Ebu Sufjanova kćerka, zabranila je svome ocu koji joj je došao, da sjedne na šilte Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je jako iznenadilo njenog oca koji je začuđeno upitao: „Kćeri, ili to šilte nije dostojno mene ili ja nisam dostojan njega?“

Ummu Habiba, koja je jako voljela Allahova Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, odgovorila mu je: „Ovo šilte pripada Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a ti si nevjernik i nečist, nisi dostojan toga da sjedneš na ovo šilte.“

Kada je Ebu Sufjan čuo ovaj odgovor, zastao je: „Kćeri, tebe je, nakon što si se odvojila od nas, zadesilo zlo.“

252. Vakidi, II, 787
253. Ibn Hišam, IV, 12

Ummu Habiba je samo rekla: „Ne, Allah me počastio islamom!“, čime ga je podsjetila na više vrijednosti vjere. (Ibn Hišam, IV, 12-13)

Ebu Sufjan, koji je bio prinuđen vratiti se u Mekku zahvaljujući neodobravanju i čvrstom stavu koji su zauzeli Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, nije krio svoju začuđenost dok se krivica prebacivala na Mekkelije. Rekao je: „Dolazim od ljudi čija su srca jedno. Tako mi Boga, sa svima sam razgovarao, ali nisam postigao nikakav rezultat.“ (Abdurrezzak, V, 375)

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se počne s pripremama za pohod. Dok su se pozivala plemena blizu Medine, ona koja su se nalazila dalje čekala su i naređeno im je da budu u stanju pripravnosti. Na kraju su potajno krenuli. Allahov Poslanik, alejhis-selam, poslao je jedan odred u Siriju, kako neprijatelj ne bi posumnjao u njihov pohod. Uz pomoć Uzvišenog Allaha, ustrajao je u želji da ostvari veliku pobjedu bez gubitaka. Zbog toga je preduzeo strateške mjere. Prije svega, iako je bio naredio svojim ashabima da se pripreme za pohod, nije im objasnio svoje namjere, držeći u tajnosti cilj pohoda.[254] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čak ni svom najbližem prijatelju Ebu Bekru nije rekao da idu na Mekku. Ebu Bekr je o tome pitao svoju kćer, hazreti Aišu, radijallahu anha, a ona mu je odgovorila:

„Ne znam. Možda želi ići na pleme Benu Sulejm, Sekif ili Hevazin.“ (Ibn Hišam, IV, 14)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je na Mekku kako se Mekkelije ne bi uspjele spremiti za borbu i kako bi se mirnim putem mogla izvojevati pobjeda. Ovako je plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, učio dovu:

254. Ibn Sa'd, II, 134

„Allahu moj! Dok ne dođemo do svog zavičaja (Mekke), drži gluhima i nijemima one što prenose vijesti Kurejšijama. Zaslijepi i Kurejšije, neka se odjednom nađu preda mnom.“ (Ibn Hišam, IV, 14)[255]

Kada je Resulullah krenuo iz Medine, kako bi zbunio Kurejšije u vezi sa krajnjim odredištem svog puta, prvo je stigao do savezničkih plemena koja su bila u sasvim suprotnom smjeru. Kada su se približili Mekki, svaki je vojnik zapalio posebnu vatru, što je bio dio psihološke strategije, s ciljem uvjeravanja neprijatelja u svoju brojnost.[256]

Ponovo sa istim ciljem, ne oblačeći ihrame u Zu'l-hulejfi koja je bila mjesto sastanka, nastavio je držali u tajnosti pravac puta kojim su krenuli. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je prikupio snage, nije ih usmjerio na ubijanje ljudi i osvajanje novih teritorija, nego na to da otvore svoja srca Allahu, kako bi sebi obezbjedili istinsku sreću i uputu. Jer, on je Poslanik koji je poslan kao milost i uputa svjetovima.

O borbi i miru Uzvišeni Allah kaže:

الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

„One koji će, ako im damo vlast na Zemlji, namaz obavljati i sadaku udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela, a odvraćati od nevaljalih - a Alahu se na kraju sve vraća.“ (el-Hadždž, 41)

255. Hamidullah, I, 264-265
256. Nebi Bozkurt, DIA, Mekke md., XXVIII, 557

Dok su svi ashabi poštovali ovu tajnost, jedan od junaka sa Bitke na Bedru, Hatib ibn Ebi Belta'a, radijallahu anhu, napisao je jedno pismo u kojem govori o trenutnoj situaciji i poslao ga po jednoj ženi u Mekku. Objavom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao za ovo i rekavši to hazreti Aliju, Zubejru i Mikdadu, zadužio ih je da je uhvate i dovedu. Žena je uhvaćena baš tamo gdje ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio. U pismu je stajalo:

„O Kurejšije! Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazi vam sa takvim snagama da će vojska strašna poput tame noći proteći pored vas kao bujica. Tako mi Allaha, ako vam Allahov Poslanik dođe, Allah će mu podariti pobjedu, ispunit će Svoje obećanje, a vi tražite izlaza." (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 278)

U suštini, ove riječi nisu bile u suprotnosti sa stvarnošću niti su sadržavale izdaju. Međutim, ono što se držalo u strogoj tajnosti otkriveno je neprijatelju. Zbog toga je Allahov Poslanik, alejhis-selam, odmah pozvao Hatiba i upitao ga:

„O Hatibe, šta je ovo?"

Hatib, jedan od junaka Bedra, s kajanjem je odgovorio:

„Allahov Poslaniče, nemoj žuriti protiv mene! Ja sam bio čovjek koji je vezan za Kurejšije i bio sam njihov saveznik, ali nisam bio jedan od njih. Muhadžiri koji su uz tebe imaju rodbinu koja će štititi njihove porodice i njihove imetke, a obzirom da ja nemam roda među njima, htio sam da kod njih nađem zaštitu za moju rodbinu, Nisam to uradio što sam se odmetnuo od svoje vjere, a niti iz ljubavi prema kufru nakon islama." Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Rekao vam je istinu!"

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio je Hatibu, radijallahu anhu. Međutim, hazreti Omer je smatrao da je Hatib počinio izdaju, tražeći od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolu da ga pogubi. Na to je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„On je jedan od učesnika Bedra. Šta znaš, možda je Allah pogledao učesnike Bedra i rekao: 'Činite šta želite, Ja Sam vam oprostio!'" (Buhari, Megazi, 9; Muslim, Fedailu's-Sahabe, 161)

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao i proučio kur'anski ajet koji mu je objavljen u tom trenutku:

إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاء وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ. لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

„O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte - oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete. Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite. Onaj od vas koji to bude činio s pravog puta je skrenuo. Ako vas se oni domognu, biće neprijatelji vaši i pružiće prema vama, u zloj namjeri, ruke svoje i jezičine svoje, i jedva će dočekati da postanete nevjernici. Ni rodbina vaša ni djeca vaša neće vam biti od koristi, na Sudnjem danu On će vas razdvojiti; - a Allah dobro vidi ono što radite." (el-Mumtehine, 1-3)[257]

257. Buhari, Tefsir, 60

Ovim uzvišenim ajetima je muslimanima zabranjeno da održavaju prijateljske veze sa neprijateljima zbog djece ili imetka. Na primjer, Kenan, sin Nuha, alejhis-selam, upropašten je zbog toga što je bio prijatelj sa nevjernicima. Zbog istog razloga je stradala i supruga Luta, alejhis-selam.

Osme godine po hidžri, desetog dana mjeseca ramazana Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, krenuo je iz Medine sa vojskom od deset hiljada vjernika. Zbog toga što su bili krenuli u vojni pohod, prekinuo je post na putu i naredio ashabima da i oni prekinu post.[258] Kada su stigli do mjesta Džuhva, sreli su se sa hazreti Abbasom. Abbas, radijallahu anhu, koji je među prvima postao musliman, ostao je u Mekki, odakle je stalno izvještavao Allahova Poslanika o stanju Kurejšija. Postojao je još jedan razlog zbog kojeg je Abbas ostao u Mekki, a to je napajanje hadžija vodom. Kada je shvatio da je došlo vrijeme za hidžru, sa svojom je porodicom krenuo na put.[259] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jako se obradovao susretu s njim i tom prilikom mu je rekao:

„Kao što sam ja posljednji Poslanik, tako si i ti posljednji muhadžir.“ (Ali el-Mutteki, XI, 699/33387)

Tokom ovog putovanja za osvojenje Mekke, izložen je opsežan plan koji je poslužio kao pouka cijelom čovječanstvu. To je bilo remek djelo Uzvišenog Stvoritelja i Njegove milosti prema stvorenjima. Vojska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kretala se poput bujice. Ovoj vojsci pridruživala su se muslimanska plemena sa sve četiri strane Arabije. Dok se Allahov Poslanik sa

258. Buhari, Megazi, 47
259. Ibn Hišam, IV, 18

vojskom kretao najprije prema mjestu Ardž, a zatim i prema Talubu, ugledao je jednu kuju kako hrani svoje mlade. Odmah je pozvao jednog ashaba, Džuajla ibn Suraku, i rekao mu da pripazi na njih. Kuja i njeni mladi bili su prestrašeni kada je tim krajem prolazila islamska vojska. Kako je to veličanstven prizor! Svjedoči li historija sličnom događaju kao što je ovaj?[260]Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom ovog velikog događaja, koji je predstavljao prekretnicu za islam i muslimane, bio je okupiran čak i najsitnijim pojedinostima. Osjećao se odgovornim čak i za jednu kuju i njenu mladunčad.[261]

U to vrijeme, Mekkelije uopće nisu bili svjesni šta se zbiva. Kad su saznali da se islamska vojska smjestila u dolini Merru Zahran, koja je bila na udaljenosti od njih samo jedan konak, ostali su u čudu ugledavši prizor velikog broja vatri, tako da im se potpuno pomutilo rasuđivanje.

Krenuvši sa prijateljima Hakimom ibn Hizamom i Budejlom ibn Verka'om kako bi izvidio okolinu, Ebu Sufjan je izašao iz Mekke. Ostali su u čudu kada su ugledali na hiljade zapaljenih vatri. Trudili su se da procijene o kojem plemenu je riječ, ne znajući da su to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi časni ashabi. Kada je Mekka bila opkoljena sa svih strana, ubrzo je uhvaćen i

260. Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao milost čak i prema jednoj kuji, štiteći njeno pravo, neprijatelji islama su koristili metodologiju koja se danas naziva terorizam. Njihov terorizam i nasilje proizilazili su iz njihove nečovječnosti i nemorala. Pojavom islama, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tokom 23-godišnje poslaničke misije borio se protiv svake vrste terorizma, nasilja i nepravde, ističući činjenicu da svaki čovjek, bio on musliman ili nevjernik, posjeduje zagarantovana prava od strane Uzvišenog Stvoritelja.

261. Pjesnik Mehmed Akif Ersoy daje divan prijevod o vladavini hazreti Omera, radijallahu anhu, i njegovom osjećaju za odgovornost i pravednost.

Ebu Sufjan i doveden pred plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[262]

Dok je hazreti Omer tražio dozvolu od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ubije Ebu Sufjana, njegov amidža, hazreti Abbas zamolio je Allahovog Poslanika, alejhis-selam, da oprosti Ebu Sufjanu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je primjenjivao ratnu taktiku koja do tada nije imala premca, obratio se svome amidži, rekavši:

„Uzmi Ebu Sufjana, povedi ga sa sobom. Neka posmatra Allahovu vojsku.“

To je značilo pripremu Ebu Sufjana, koji je bio poglavar Kurejšija, za jedno duhovno stanje u kojem će shvatiti koliko je bio uzaludan njegov trud i nastojanja naspram muslimana.

Na taj način, nejvernici su trebali shvatiti da ukoliko ne pruže fizički otpor, neće biti prolijevanja krvi.

Hazreti Abbas, radijallahu anhu, poveo je Ebu Sufjana, a zatim ga doveo do klanca koji mu je prethodno spomenuo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Tada je islamska vojska bila u pokretu, zajedno su napredovali. Povici *Allahu ekber! (Allah je najveći!)* koje su vjernici nosili u svojim srcima, odjekivali su do Arša. Ugledavši taj prizor, Ebu Sufjan je obnevidio. Dok je ujedinjena vojska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve alihi ve sahbihi ve sellem, defilovala, on nije mogao sakriti svoje oduševljenje:

„Abbase, kako je snažna vladavina tvoga bratića!“

Abbas, radijallahu anhu, je intervenisao:

„To nije vladavina, nego poslanstvo!“

262. Buhari, Megazi, 48

Ebu Sufjan je rekao: „Da, da!“ (Buhari, Megazi, 48; Hejsemi, VI, 164; Ibn Sa'd, II, 135; Ibn Esir, *el-Kamil*, II, 242)

Zatim su otišli s tog mjesta i došli do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Plemeniti Poslanik ga je upitao:

„*Ebu Sufjane! Zar još nije došlo vrijeme da izgovoriš La ilahe illallah – Nema boga sem Allaha?*“ Nakon što je kratko razmislio, Ebu Sufjan je izgovorio prvi dio šehadeta, ali nije izgovorio drugi dio, jer nije bio uvjeren u poslanstvo plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Zato je Resulullah, alejhis-selam, ponovio:

„*Zar nije došlo vrijeme da posvjedočiš da sam ja Allahov Poslanik?*“[263]

Iako je Ebu Sufjan tražio malo vremena da odgovori na njegovo pitanje, nakon opomene hazreti Abbasa, izgovorio je cijeli kelime-i šehadet. Kada je nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nabrajao mjesta u Mekki u kojima će stanovnici Mekke biti sigurni, spomenuo je i Ebu Sufjanovu kuću, kako bi ga oraspoložio i omilio mu islam. Rekao je:

„*Ko uđe u Mesdždidu'l-haram, siguran je! Ko se zatvori u svojoj kući – siguran je! Onaj ko potraži utočište u Ebu Sufjanovoj kući – siguran je!*“ (Ebu Davud, Haradž, 24-25/3021-3022; Hejsemi, VI, 164-166; Ibn Hišam, IV, 22)

263. Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

قُلْ اَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

„Reci: "Pokoravajte se Allahu i Poslaniku!" A ako oni glave okrenu - pa, Allah, zaista, ne voli nevjernike." (Ali Imran, 32), čime otvoreno naglašava da nije dovoljno da se posvjedoči samo vjerovanje u Allaha, bez vjerovanja u Njegovog Poslanika. One koji posvjedoče da vjeruju samo u jedno od ovo dvoje, Allah naziva nevjernicima.

Oslobodivši Ebu Sufjana, Allahov Poslanik, alejhis-selam, oporučio je svojim ashabima:

„Ako vas iko napadne, ne povlačite svoje sablje." (Ibn Hišam, IV, 28)

Nakon toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio je islamsku vojsku na četiri dijela i rekao im da krenu. Tako su Mekku ispunili tekbiri koji su se približavali sa sve četiri strane. Plemeniti Poslanik, koji se prije osam godina rastao od Mekke sa samo dvije deve i tri osobe, tog je dana Allahovom milošću stigao u svoj zavičaj sa veličanstvenom snagom od deset hiljada ljudi. Potlačeni Allahov rob i Poslanik koji je tog dana napustio svoj zavičaj, danas je postao pobjednik i osvajač koji iznova osvaja svoj zavičaj. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji nikada sebi nije dozvolio da ga obuzmu gordost i oholost, pao je na sedždu na vratu svoje deve i zahvalio se Allahu koji ga je počastio tom blagodati. Njegova glava je u poniznosti svome Gospodaru bila toliko pognuta da je vrhom brade dodirivao samar. Ponavljao je sljedeće riječi:

„Allahu moj, pravi život je samo život na Ahiretu." (Vakidi, II 824; Buhari, Rikak, 1)

I ashabi, koji su bili podučeni i odgojeni poslaničkom ahlaku, bili su istog raspoloženja. Islamska vojska nije naišla na otpor. Uz dobru taktiku, prilagođenu Ebu Sufjanu, njegov trud da se Mekkelije ne suprotstave muslimanima polučio je dobre rezultate. Niko se nije smio suprotstaviti nadmoćnoj muslimanskoj vojsci. Bilo je malog otpora samo u mjestu u koje je došao Halid ibn Velid, ali je ubrzo taj otpor slomljen.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio se prema Časnoj Kabi, učeći sa svojim ashabima suru el-Feth. Nakon što je načinio tavaf oko Ka'be, ne silazeći sa svoje deve, proučio je ajet:

وَقُلْ جَآءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ

„I reci: „Došla je istina, a nestalo je laži; laž, zaista, nestaje!“
(el-Isra, 81)

Plemeniti Poslanik je štapom koji mu je bio u ruci, lično oborio sve kipove koji su se nalazili u Ka'bi. (Buhari, Megazi, 48; Muslim, Džihad, 87; Vakidi, II, 831-832)

Kada je ugledao slike u Allahovoj kući, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije ušao unutra. Najprije je naredio da se one unište, što su njegovi časni ashabi odmah i uradili.

Ugledavši slike na kojima hazreti Ibrahim i hazreti Ismail u ruci drže strelice, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se izbace, a potom je rekao:

„Allah ih ubio, mušrici su znali da njih dvojica nikada nisu gatali bacanjem strelica (u suprotnom bi negirali Allaha Uzvišenog).“
(Buhari, Enbija, 8, Hadždž 54, Megazi 48)

O tome koliko bismo trebali biti zahvalni našem dragom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem, koji je porušio kipove, hazreti Mevlana Dželaluddin Rumi rekao je slijedeće:

„O ti, što si jedan od muslimana današnjeg vremena! Da nije bilo nastojanja hazreti Ahmeda, sallallahu alejhi ve sellem, da poruši sve kumire i kipove, ti i tvoji djedovi biste ih nastavili obožavati.“

Na dan kada su osvojili Mekku, muslimani su učili tekbire, izgovarajući: „Nema boga osim Allaha“ i čineći tavaf.

Ebu Sufjan, koji je posmatrao sve to, rekao je svojoj supruzi Hind:

„Vjeruješ li da je ovo od Allaha?“

„Da! Ovo je Allahovo djelo.“, odgovorila je.

Narednog dana Ebu Sufjan je rano otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa mu je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispričao o čemu su razgovarali on i njegova supruga prethodne večeri. Na to mu je Ebu Sufjan rekao:

„Svjedočim da si ti Allahov Poslanik! Tako mi Allaha, koji posjeduje najveću moć, naš razgovor nije čuo niko osim Allaha.“ (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 296)

Nakon osvojenja Mekke, Mekkelije su svoju djecu dovodili Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a on bi ih pomilovao po glavi i proučio dovu za njih. (Ahmed, IV, 32)

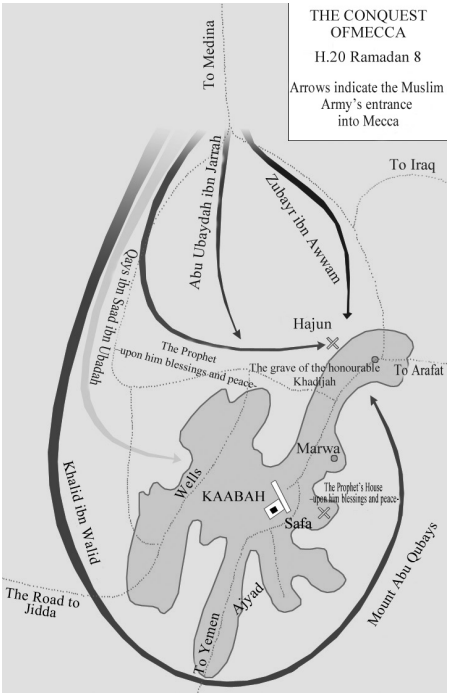

Bajram oprosta

Kurejšije su ispunili Mesdžidu'l- Haram i čekali odluku plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. On im se obratio i poručio slijedeće:

„Nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, i On nema sudruga. Allah je ispunio Svoje obećanje, pomogao je Svom robu i uništio njegove neprijatelje. Danas su pod mojim nogama (dokinuti)

svi stari običaji i tradicije Harema, osim tradicije održavanja Kabe i napajanja hadžija.. O Kurejšije, Allah vas je očistio od nevjerničkog ponosa i oholosti i da veličate svoje pretke. Svi ljudi potječu od Adema, a Adem je stvoren od zemlje.“

Zatim je proučio ovaj ajet:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

„O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.“ (el-Hudžurat, 13) (Ibn Madže, Dijat, 5; Ahmed, II, 11; Tirmizi, Tefsir, 49/3270)

Mekka je postala otvorena za sve one što su je voljeli, za sve one koji su u pobjedi vidjeli oprost, mir, sigurnost i uputu. Okončana je čežnja za Mekkom, puna velike boli, nasilja i tegobe. Dugogodišnja tuga pretvorila se u radost. Da bi izrazio svoju zahvalnost i pokazao najveći oprost u historiji, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je stanovnicima Mekke:

„O Kurejšije, šta mislite šta ću sada uraditi sa vama?“

Kurejšije su rekli:

„U nadi da ćeš postupiti dobro, kažemo: „Učini dobro. Ti si brat plemenit i sin si brata plemenitog.“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Reći ću vam ono što je Jusuf svojoj braći rekao:

لاَ تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

„Ja vas sada neću koriti: - reče - Allah će vam oprostiti, od milostivih On je najmilostiviji!“ (Jusuf, 92)

Zatim je rekao: *„Idite, konačno ste slobodni.“*

U drugoj predaji se spominje da je rekao:

„Danas je dan milosti. Danas je dan kada će Allah osnažiti Kurejšije islamom, dan kada će postati nadmoćniji.“

Zahvaljujući tome, čak i oni mušrici koji su žrtvovali svoj imetak u borbi protiv islama sada su dostigli časnu uputu. Uzvišeni Allah je učinio da nevjernici padnu u ruke Njegova Poslanika, pa im je on presudio. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je oprostio i oslobodio ih. Zato su Mekkelije nazvani „Tuleka“ ili „oni kojima je oprošteno“.[264]

Najveća želja našeg dragog Poslanika bila je da svi ljudi postanu muslimani i da niko ne bude izuzet iz Allahove milosti. U jednom trenutku, u kojem je njegova snaga i moć nakon osvojenja Mekke dosegla svoj vrhunac, plemeniti Poslanik se nije htio osvetiti ljudima koji su odgovorni za mnogobrojna mučenja i nasilje koje su počinili prema njemu i njegovim ashabima. Stoga je njegov proglas oprosta bio jedan veličanstven čin.

Mekka, koja je godinama bila svjedokom podsmijeha, nasilja i neprijateljstva prema islamu i muslimanima, tog je dana odražavala neopisivu milost i ljubav, uz bajram oprosta koji se manifestovao tog dana. Ipak, jedan Mekkelija po imenu Fedāle, koji je želio baciti sjenu na taj događaj, privio se uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da ga ubije. Plemeniti Poslanik,

264. Ibn Hišam, IV, 32; Vakidi, II, 835; Ibn Sa'd, II, 142-143

sallallahu alejhi ve sellem, znao je za njegovu lošu namjeru, ali uopće nije pokazao uznemirenost niti srdžbu zbog toga. Pokazavši milost i srdačnost prema Fedaletu, rekao mu je:

„Jesi li ti Fedāle?"

„Da"- rekao je.

„Fedale, šta si to govorio u sebi?", upitao ga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem,

„Ništa! Spominjao sam Allaha!", rekao je.

Na to se Resulullah nasmijao i rekao:

„Zamoli Allaha da ti oprosti!", a potom je stavio svoju blagoslovljenu ruke na njegova prsa i tako se smirilo njegovo srce. Odjednom je u njegovom srcu nestalo mržnje, pa i same pomisli na ubistvo plemenitog Resulullaha. Kasnije je Fedale postao iskreni vjernik. Govorio je: „Tako mi Allaha, nije bio skinuo svoju ruku sa mojih prsa, a već mi niko na svijetu nije bio draži od njega." (Ibn Hišam, IV, 37; Ibn Kesir, *es-Sire,* III, 583)

Ebu Sufjan ibn Harb sjedio je u Mesdžidu'l-Haramu, razmišljajući. Kada je ugledao Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako predvodi grupu muslimana koji su išli iza njega, zapitao se:

„Šta da radim? Da li da ponovo okupim vojsku protiv Muhammeda i ponovo se upustim u borbu s njim?"

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaustavio se pored njega rekavši:

„Allah će te onda poniženim i prezrenim učiniti."

Na to je Ebu Sufjan rekao:

„Sve do sada nisam bio u potpunosti ubijeđen u tvoje poslanstvo. Iskreno se kajem Allahu zbog onoga što mi je prošlo kroz glavu i tražim oprost od Njega!“ (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, IV, 296)

I Hind, koja je bijesno odgrizla jetru hazreti Hamze, Resulullahovog amidže tokom Bitke na Uhudu, na dan osvojenja Mekke postala je vjernica i oprošteno joj je kao i ostalima. I ona je posvjedočila riječi tevhida.[265]

Ikrime ibn Ebu Džehl bio je jedan od velikih neprijatelja islama. Nakon osvojenja Mekke, pobjegao je u Jemen. Njegova supruga, koja je postala muslimanka, dovela je svoga muža pred Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Plemeniti Poslanik, koji je poslan kao milost svim svjetovima, lijepo je dočekao Ikrimu, rekavši:

„Dobro došao, o konjaniče iseljenički!“

Pri tome ga nije kaznio zbog nasilja koje je počinio protiv muslimana i oprostio mu je. (Hakim, III, 271/5059; Vakidi, II, 851-852)

Hebbar ibn Esved je također bio jedan od neprijatelja islama i muslimana. Kada je Resulullahova kći, Zejneb, krenula iz Mekke u Medinu, Hebbar ju je namjerno udario kopljem i oborio njenu nosiljku sa deve. S obzirom da je Zejneb, radijallahu anha, tada bila trudna, izgubila je dijete i bila teško povrijeđena. Ta joj je rana kasnije bila uzrok smrti. Pored ovoga, Hebbar je počinio još mnogo zločina i prema drugim muslimanima. Nakon osvojenja Mekke pobjegao je, a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, saznao je da je on postao musliman kada je sa svojim ashabima bio u Medini. Plemeniti

265. Vakidi, II, 850

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njemu je oprostio.[266] Zabranio je da ga se vrijeđa i napada. U Časnom Kur'anu Uzvišeni kaže:

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

„Ti sa svakim – lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!" (el-A'raf, 199)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je živi Kur'an. Njime je ahlak Kur'ana predstavljen na najbolji način. Od srca je opraštao, bez ikakvog prebacivanja krivice. Nije bio miran dok se svakome ne dadne njegovo pravo. Tokom osvojenja Mekke ništa nije uzeo kao ratni plijen.[267] Kako bi podmirio najnužnije potrebe za pohod, a koje su zahtijevale dosta sredstava, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dao je oklope mekkanskim bogatašima u zalog za pozajmicu. To je kasnije platio od ratnog plijena iz pohoda na Hevazin. Rekao je:

„*Na pozajmici se treba zahvaliti i otplatiti je.*" (Vakidi, II, 863; Ebu Davud, Buju', 88/3562; *Muvetta*, Nikah, 44)

Dok su Mekkelije proživljavali radost bajrama - oprosta koji im je Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, predstavio kao uzor cijelom čovječanstvu, nastupio je podne-namaz. Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, zapovjedio je hazreti Bilalu da prouči ezan. Hazreti Bilal, radijallahu anhu, sjećao se dana kada se kao rob penjao stepenicama i izložen nepodnošljivoj torturi, izgovarao „Ehad, Ehad!" (Jedan, Jedan!) Nepravda i nasilje konačno

266. Vakidi, II, 857-858
267. Ebu Davud, Haradž, 24-25/3023

su završeni. Sad je bio slobodan i bio je u Mekki sa vojskom vjernika koja je pobijedila. Zahvaljujući se Allahu i veličajući Ga, popeo se na Časnu Kabu. Počeo je učiti ezan dojmljivim mekamom. Učio je tako emotivno da su sva brda oko Mekke i nebo odjekivali ovom veličanstvenom melodijom. Nebesa su bila nasmiješena, a zemlja sretna. Ezan proučen tog dana bio je vječna uspomena vjernicima. Nekoliko nevjernika koji su vidjeli taj prizor rekli su:

„Sram nas bilo!... Nismo mogli biti ni kao robovi. Dokle su oni dospjeli, a gdje smo mi ostali?!" kukajući zbog onoga što su propustili u svom nemaru.

Prisega Mekkelija

Nakon što je klanjao podne-namaz, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je na brdo Safa. Mekkelije su mu dali prisegu na vjernost. Najprije su muškarci dali prisegu Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, na islam i džihad. Zatim su žene položile zakletvu.[268] Po pitanju prisege žena, Uzvišeni Allah je ovako oporučio Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِاللهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللهَ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

268. Ahmed, III, 415; Buhari, Megazi, 53

„O Vjerovjesniče, kada ti dođu vjernice da ti polože prisegu: da neće Allahu nikoga ravnim smatrati, i da neće krasti, i da neće bludničiti, i da neće djecu svoju ubijati, i da neće muževima tuđu djecu podmetati i da neće ni u čemu što je dobro poslušnost odricati, - ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti; Allah, zaista, mnogo prašta, i On je milostiv.“ (el-Mumtehine, 12)

Prisega žena je ostvarena tako što su žene potopile ruke u posudu u kojoj je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije toga spustio svoje ruke. Od njih nije uzeo prisegu rukovanjem.

Umejme bint Rukajka pripovijeda:

„Došla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, zajedno u društvu žena koje su htjele dati prisegu na vjernost, pa smo tada izjavile: „Allahov Poslaniče, zaklinjemo ti se da nećemo Allahu pripisivati sudruga (činiti širk), da nećemo krasti, činiti blud, ubijati našu djecu, potvoru iznositi i da nećemo biti neposlušne u onome što je dobro (po islamu)!“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Sve ovo je u granicama vaših mogućnosti!“

Na ove riječi pune milosti i radosti rekle smo:

„Allah i Njegov Poslanik milostiviji su prema nama i od nas samih. Allahov Poslaniče, priđi da ti damo prisegu na vjernost (rukovanjem)!“

Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

„Zaista se ja ne rukujem sa ženama. Moja riječ stotini žena odnosi se i na svaku od njih pojedinačno.“ (*Muvetta*, Bej'at, 2; Tirmizi, Sijer, 37/1597)

Odgovorne poslove povjeravajte onima koji su ih dostojni

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao do Ka'be, sjeo je u jedan ugao u Mesdždidu'l-Haramu. Ashabi su posjedali oko njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je hazreti Bilala po Osmana ibn Talhu da mu donese ključeve Ka'be. Hazreti Bilal je otišao i rekao Osmanu: „Allahov Poslanik ti je naredio da doneseš ključeve od Ka'be." Osman je otišao do svoje majke Sulafe, kod koje su bili ključevi, rekavši joj: „Majko, daj mi ključeve od Ka'be. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mi je poslao jednog čovjeka i naredio da lično odnesem ključeve."

Sulafa je rekla: „Utječem se Allahu od toga da odneseš i predaš ono u čemu je naša čast i ugled u narodu. Kada on uzme ključeve od tebe, nikada ti ih više neće vratiti."

Osman, radijallahu anhu, ipak je uzeo ključeve od majke, a potom ih donio Allahovom Poslaniku, rekavši: „Ovo ti predajem kao emanet od Allaha." Plašio se da mu ključevi neće biti vraćeni. (Vakidi, II, 833; Hejsemi, VI, 177)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otvorio je Ka'bu i ušao unutra. Naredio je da se zatvore vrata i unutra se zadržao. Klanjao je dva rekata namaza. (Vakidi, II, 835; Ibn Sa'd, II, 137)

Kada je izišao iz Ka'be, održao je govor o pobjedi, a potom upitao:

„Gdje je Osman?"

Osman ibn Talha je ustao. Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio slijedeći ajet:

إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا
حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُواْ بِالْعَدْلِ إِنَّ اللهَ نِعِمَّا
يَعِظُكُم بِهِ إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

„Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! - A Allah doista sve čuje i vidi.“ (en-Nisa, 58)

Potom je rekao:

„Evo ti ključevi, Osmane! Prihvatite ih kao emanet od Uzvišenog Allaha i koristite ih pravilno. Koliki god neko bio tiranin, neka ih od vas ne uzima silom. Danas je dan dobročinstva i oprosta.“ (Ibn Hišam, IV, 31-32; Vakidi, II, 837-838; Ibn Sa'd, II, 137)

Kao što se vidi u ovom hadisu, predavanje emaneta pouzdanim ljudima je vrlo važno pitanje. Vrijeme u kojem je emanet povjeravan onima koji su ga dostojni bilo je ispunjeno mirom i blagostanjem, kako u društvu, tako i u porodici. Historija islama puna je takvih primjera.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lijepo poručuje u hadisu:

„Kada se emanet povjeri onome koji ga nije dostojan, očekuj Sudnji dan.“ (Buhari, Ilim, 2; Ahmed, II, 361)

Ukratko, jedan od najvažnijih predznaka Sudnjeg dana jeste povjeravanje emaneta onima koji ga nisu dostojni. Hazreti Abbas, radijallahu anhu, koji je prije islama obavljao dužnost sikāje (napajanje hadžija vodom), tražio je od Allahovog Poslanika,

sallallahu alejhi ve sellem, da obavlja i dužnost hidžābe.[269]Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je:

„Predajem ti zahtjevnu dužnost koja će koristiti u dobre svrhe, a to je da od svog bogatstva trošiš za napajanje hadžija vodom..“

Abbas, radijallahu anhu, u Taifu je imao vinograd. I prije i poslije dolaska islama, uzimao bi suho grožđe sa vinograda i stavljao ga u vodu kojom je napajao hadžije. Nakon njega, isto su nastavili činiti i njegovi potomci. (Ibn Hišam, IV, 32; Ibn Sa'd, II, 137; Vakidi, II, 838)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon podne-namaza drugog dana po osvojenju Mekke izašao je među ljude. Nakon što se zahvalio Uzvišenom Allahu, rekao je:

„Allah je Mekku učinio svetom na dan kada je stvorio nebesa i Zemlju, i ona će, Allahovim čuvanjem, ostati sveta do Sudnjega dana. Nikome prije mene nije bila dopuštena, niti će ikome poslije mene biti dopuštena, a meni je bila dopuštena samo na kratko. Njen lov se ne razgoni, njeno trnje se ne siječe, a niti se njena trava čupa. U njoj nađeni izgubljeni (tuđi) predmet uzima samo onaj ko će to obznaniti.“

Na to je hazreti Abbas, radijallahu anhu, rekao:

„Allahov Poslaniče, neka bude izuzeto čupanje trave *izhir*, jer je ona potrebna za kovače i kuće!“

Resulullah, alejhis-selam, je malo zašutio, a onda rekao:

„Izhir je izuzet; on je dopušten!“[270] (Buhari, Lukata, 7; Megazi, 53; Ahmed, IV, 31-32; II, 238)

269. Za hidžabu pogledati prvi svezak.

270. Izhir je biljka lijepog mirisa i širokih listova koja je uspijevala u Časnoj Mekki. Fakihi su je definisali kao drveće čija se sječa zabranjuje u Haremu i kao biljku

Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedio u Mesdžidu'l-Haramu, hazreti Ebu Bekr mu je doveo svog oca Ebu Kuhafu. Kada ga je Allahov Poslanik ugledao, rekao je:

„O Ebu Bekre! Zašto nisi starog oca ostavio u kući, pa da ja budem taj koji će doći njemu?"

Ebu Bekr, radijallahu anhu, mu je odgovorio: „Allahov Poslaniče, više priliči da on dođe tebi, nego ti njemu."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postavio je Ebu Kuhafu da sjedne pred njega, svoju ruku je prislonio na njegova prsa i rekao:

„Ebu Kuhafe, hajde primi islam, spasi se!", i on ga je primio, iskreno donoseći šehadet. (Ibn Sa'd, V, 451)

Kada je Ebu Kuhafe, radijallahu anhu, pružio ruku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi položio zakletvu, Resulullahov dragi prijatelj, Ebu Bekr, nije se mogao suzdržati i počeo je plakati. Kada ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao zašto plače, hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, mu je sa suzama u očima rekao:

„O Allahov poslaniče, da ova ruka pružena da ti položi zakletvu nije bila ruka mog oca, već tvog amidže Ebu Taliba, i da Uzvišeni Allah umjesto mene obraduje tebe, ko zna kako bih osjećao veliku radost. Zato što ga ti zaista voliš." (Hejsemi, VI, 174)

„koja sama iščezava". Od onoga što čovjek svojim trudom uzgoji dozvoljeno je da se siječe. Dozvoljeno je da se siječe misvak, voćke i listovi koji mogu nanijeti štetu ostalim stablima u voćnjaku. (Ibrahim Džanan, *Hadis Ansiklopedisi*, XII, 525-526) Dozvoljeno je da se zeleno drveće i trava, koji uspijevaju u Medini, sijeku onda kada je to potrebno. Pošto je Medina bila poljoprivredno područje, od Poslanika je zatražena dozvola za ovaj postupak, pa je on dopustio sječu nekih biljaka kao i u Mekki. (Hamdi Döndüren, *Şamil Islam Ansiklopedisi*, odrednica Harem)

Jedinstvena odanost

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Mekki petnaest dana nakon osvojenja Mekke. Tada su neke ensarije bile vrlo uznemirene, mislili su da li će se Allahov Poslanik vratiti u Medinu. Uzvišeni Allah je dao da se Njegov Poslanik rodi u Mekki, da odraste u njoj i da je osvoji. Kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio dovu na brdu Safa, osjetio je uznemirenost ensarija. Nakon što je završio dovu otišao je do njih i upitao ih:

„O čemu ste razgovarali?"

Kada su ensarije rekli šta ih muči, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je svoju privrženost njima, rekavši:

„O ensarije!.. Ja sam učinio hidžru Allahu i vama (u vaš zavičaj). Moj život je s vama i moja smrt je također s vama."

Kada je to izgovorio, ensarije su zaplakali od radosti, a njihove brige su nestale. (Muslim, Džihad, 84, 86; Ahmed, II, 538)

Nakon osvojenja Mekke Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uvećao je svoj tesbih, tahmid, istigfar i tevbu, izgovarajući:

Subhānallāhi ve bi-hamdih, estagfirullāhe ve etūbu ilejh! (Tebi pripada slava, Allahu, i zahvalnost; od Tebe oprost tražim i Tebi se kajem.) Ove riječi počeo je sve više učiti u zikru, na namazu i posebno na ruku'u. Kada ga je hazreti Aiša, radijallahu anha, upitala o tome, rekao je:

„Moj Gospodar me obavijestio da ću vidjeti jedan znak u svom ummetu, pa kada ga vidim, da povećam izgovaranje riječi: Subhānallāhi ve bi-hamdih, estagfirullāhe ve etūbu ilejh! Evo, vidio sam taj znak!"

A to su ajeti: ***„Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu.“****, to jeste: kada Mekka bude osvojena!* ***„I vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i traži od Njega oprost, On uvijek pokajanje prima!“*** (Muslim, Salat, 220)

Kada je došla Allahova pomoć i pobjeda kao (što je spomenuto) u suri Nasr, i kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako ljudi u skupinama pristupaju islamu, plemeniti Poslanik se okrenuo učenju tesbiha, hamda i istigfara.

Rečeno je da se za osvojenje Mekke koristi riječ „feth“ (osvojenje), a ne „nasr“ - pomoć. Vodeći se značenjem riječi feth - osvojenje, Ibn Abbas, radijallahu anhuma, osvojenje Mekke je nazvao „fethu'l-futūh“. Feth ne obuhvata samo značenje preuzimanja grada iz ruku neprijatelja, nego osvojenje i kontrolu nad Mesdžid'ul-Haramom, zatim, osvajanje srca Allahovom vjerom i okretanje cijelog čovječanstva islamu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tog dana nije osvojio samo Mekku, nego i mnogobrojna ljudska srca. Zbog toga se osvojenje Mekke prihvata kao početak islamskih osvajanja. Duhovno i fizičko osvajanje islama, koje se proširilo prvo u Arabiji a potom i u cijelom svijetu, započelo je „fethom“ - otvaranjem vrata Ka'be. Arapska plemena su posmatrala osvojenje Mekke, govoreći:

„Ostavite ga (Muhammeda) samog sa njegovim plemenom, pa ako ih pobijedi, on je uistinu Poslanik!“ (Buhari, Megazi, 53)

Pohod na Hunejn (11 ševval 8/ 1 februar 630)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon osvojenja Mekke, nije se zaustavio sa rušenjem idola i kipova u Ka'bi, nego je poslao svoje ashabe da u okolini Mekke uništavaju beživotno kamenje širka. Dakle, plemeniti Poslanik, sallallahua lejhi ve

sellem, počeo je sa čišćenjem ljudi od širka, obnavljajući tevhid u njihovim srcima.[271] Međutim, to nikako nisu mogla prihvatiti plemena Hevazin i Benu Sekif, koja su bila nastanjena na Hunejnu, odnosno Taifu. Počeli su se pripremati za napad na muslimane, sakupljajući veliku vojsku. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo za njihove pripreme, okupio je svoje ashabe, kojima se priključilo i dvije hiljade ljudi iz Mekke, ukupno dvanaest hiljada, a potom krenuo na njih. Kako je Allahova odredba puna skrivenih mudrosti: u muslimanskoj vojsci nalazio se i Ebu Sufjan, koji je godinama, u ime širka, borio se protiv muslimana i nanio im dosta nevolja. Ovoga puta Ebu Sufjan je bio u muslimanskim redovima i borio se za pobjedu islama. Čak se i sedamdeset Mekkelija, mušrika, bilo priključilo muslimanskoj vojsci.

Muslimanska vojska bila je potpuna u svakom smislu. S nevjerovatnom raskoši i vojnom opremom napredovali su prema Hunejnu. Svi su bili mišljenja da tako opremljena i brojna vojska nije do tada viđena u Arabiji. Sve to je radovalo srca Poslanikovih ashaba, tako da su u jednom trenutku, puni ponosa, počeli govoriti:

„Ova vojska ne može biti poražena!"

271. Vakidi, III, 873 Halid ibn Velid, radijallahu anhu, uništio je kip po imenu Uzza. Čim se vratio u Mekku, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je sa vojskom da pozove u islam pleme Benu Džezime. Ovom prilikom hazreti Halid je greškom ubio trideset ljudi. Kada je vijest o tome stigla do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on se jako rastužio. Podigao je ruke prema Nebu i dva puta ponovio riječi: *„Allahu moj, ja nemam ništa s onim što je uradio Halid!"* Poslije toga je poslao hazreti Aliju sa značajnom sumom novca da plati krvarinu za ubijene. Također, hazreti Alija im je vratio sve što je bilo uzeto od njih kao ratni plijen i sav imetak koji im je oduzet. Kada se hazreti Alija, radijallahu anhu, vratio i ispričao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako je postupio, on mu je rekao: *„Dobro si postupio!"* (Buhari, Megazi, 58, Ahkam 35; Nesai, Adabu'l-kudat, 16; Ibn Hišam, IV, 53-57; Vakidi, III, 875-884)

Tako su bili počeli smatrati da će neprijatelj biti poražen i ponižen samo zbog njihove brojnosti i oružja. Upravo taj ponos i samouvjerenost bili su razlogom što su muslimani bili podvrgnuti još jednom teškom ispitu. Dok je snažna prethodnica islamske vojske sigurno napredovala širokim putem prema Hunejnu, pali su u neočekivanu zasjedu pred samu zoru. Nastala je velika panika. Muslimani su se zaustavili pred bujicom strijela koje su po njima sipale kao kiša. U islamskoj vojsci došlo je do razdora i rasipanja usljed velike panike. Čim se to nastavilo širiti i prema onima koji su dolazili iza njih, redovi muslimana su se počeli povlačiti, a plemena Hevazin i Sekif su ih pratila u stopu.

Jedini koji nije izgubio pribranost u cijelom tom metežu bio je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je nastavio napredovati prema neprijatelju sve dok se nije našao među njima. Tog dana je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao izvanrednu hrabrost i snagu. Čak su i njegov amidža, Abbas, i amidžić, Ebu Sufjan ibn el-Haris ibn Abdul-Muttalib, radijallahu anhuma, povukli uzde njegove jahalice kako se ne bi izložili opasnosti. S druge strane, nastavila se panika i pometnja u islamskoj vojsci. Među njima je bilo i onih koji su jadikovali: „Danas je sve propalo!“ Neki su počeli govoriti: „Allahov Poslanik je mrtav! Arapi će se vratiti svom prijašnjem vjerovanju.“

Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je živ. Nastavio je jahati na svojoj jahalici, pružajući veliki otpor neprijatelju. Oslanjajući se na Allaha, rekao je:

„O ensarije, o muhadžiri! O Allahovi robovi! Dođite ovamo! Ja sam Allahov rob i Njegov Poslanik! Ja sam Muhammed ibn Abdullah!“

Pored njega je ostala jedna grupa muhadžira, ensarija i članova njegove porodice. Poslije je pozvao svog amidžu, Abbasa, radijallahu

anhu, i zatražio od njega da pozove ashabe koji su mu dali prisegu pod drvetom. Hazreti Abbas je povikao:

„Gdje su oni koji položiše zakletvu pod drvetom?“

Kada su ashabi čuli njegove riječi, potrčali su prema Allahovom Poslaniku, govoreći: „Lebbejke, lebbejke!“ (Odazivamo se, odazivamo se!)

Srca vjernika su počela ponovo zbijati svoje redove uz plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, okupljajući se oko njega poput leptira rasutih na vjetru. Njihova srca ponovo su osjetila smiraj. Allahovom milošću polahko su se uspostavili svi redovi vojske. Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao ruke prema Nebu, skrušeno izgovarajući:

„*Allahu moj, pruži nam pobjedu!*“

Baš kao i u Bitki na Bedru, Resulullah je uzeo zemlje svojim blagoslovljenim rukama, bacio je prema licima neprijatelja i rekao svojim ashabima:

„*Sada napadnite, tako vam Muhammedova Gospodara!*“ (Muslim, Džihad, 76-81; Ahmed, III, 157, V, 286; Ibn Hišam, IV, 72; Vakidi, III, 897-899)

Ovoga puta islamska vojska je brzo napala neprijatelje. Uz unergičan napad brzo su ih porazili i oni se dadoše u bijeg. Poginula su četiri šehida, a s druge strane stradalo je 70 nevjernika. Neprijatelj je poražen do te mjere da je muslimanima ostalo sve što su bili doveli na bojno polje, a doveli su svoje porodice i stoku i donijeli cjelokupni imetak. Muslimani su raspodijelili ratni plijen,[272] koji je bez sumnje bio milost i blagodat od Uzvišenog Allaha svim vjernicima. Iako su se dali u bijeg još na samom početku bitke, postigli su pobjedu zahvaljujući hrabrosti i skrušenosti plemenitog

272. Ibn Hišam, IV, 79

Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O stanju muslimana na Dan Hunejna Uzvišeni Allah u Kur'anu kazuje sljedeće:

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مُّدْبِرِينَ. ثُمَّ أَنزَلَ اللهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنزَلَ جُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا وَعذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَذَلِكَ جَزَاء الْكَافِرِينَ

„Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali. Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike milost Svoju spustio, i vojske koje vi niste vidjeli poslao i one koji nisu vjerovali na muke stavio; i to je bila kazna za nevjernike." (et-Tevbe, 25-26)

Oni koji su tog dana bili u neprijateljskim redovima, a koji su kasnije postali vjernici, u čudu su priznali da su ih napali ljudi koje do tada nikada nisu vidjeli. Njih je Allah Uzvišeni poslao kao pomoć vjernicima.[273] Jedan dio poražene vojske pobjegao je u Taif, drugi dio u Nahle, a jedan dio je u Evtasu formirao manji vojni odred.[274]

Nakon pobjede na Hunejnu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se prate odbjegli neprijatelji, a zarobljenike i ratni plijen poslao je u Džirane. Prema Evtasu poslao je dio vojske

273. Ahmed, V, 286; Hejsemi, VI, 182-183; Ibn Hišam, IV, 79
274. Ibn Hišam, IV, 84

na čelu sa Ebu Amirom, amidžom Ebu Musaa el-Eš'arija, da završi započetu borbu, a on se sa glavnicom islamske vojske zaputio u Taif.

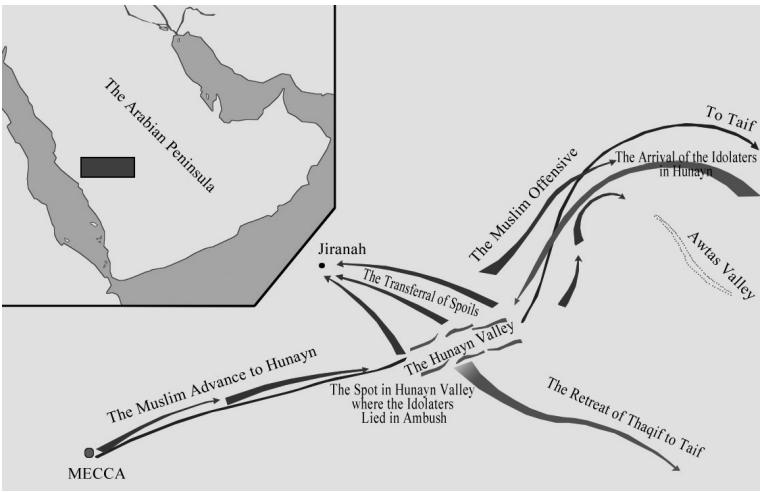

Bitka u Evtasu (ševval 8/ februar 630)

U ovoj bitki, u kojoj Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog pohoda na Taif nije mogao lično učestvovati, komandant islamske vojske bio je Ebu Amir, radijallahu anhu, koji je pao kao šehid, a zauzvrat je ubijen i komandant neprijateljske vojske.

Kada je Ebu Amir, radijallahu anhu, teško ranjen i kada je izgubio svaku nadu da će preživjeti, rekao je svome bratiću Ebu Musau:

„Bratiću moj, prenesi od mene selam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i reci mu neka od Allaha moli oprost za mene."

Poslije šehadeta svog amidže, Ebu Musa el-Eš'ari je preuzeo komandu nad islamskom vojskom. Spriječio je rasipanje vojske,

slijedeći izvanrednu taktiku ratovanja, i pobjedonosno zavijorio islamskom zastavom u Evtasu. Kada se vratio, obavijestio je plemenitog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, da je njegov amidža poginuo kao šehid i prenio mu njegove posljednje riječi. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, potom je uzeo abdest, podigao ruke i učinio dovu za Ebu Amira:

„Allahu moj, oprosti Svom robu Ebu Amiru! Na Kijametskom danu ga uzdigni na visoko mjesto u odnosu na ostale ljude.“ (Buhari, Megazi, 55)

Opsada Taifa (ševval 8/ februar 630)

Taif, grad u oblasti Hidžaza koji se smatrao pravim ovozemaljskim džennetom, bio je smješten na jednom uzvišenju i imao je tvrđavu. Zbog toga je opsada koju je poduzeo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postala prilično teška i mukotrpna. Ova opsada nije bila nikakva osveta za nasilje koje je ranije učinjeno Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, već samo nastavak pohoda na Hunejn. Oni koji su pobjegli sa Hunejna, svi osim mladog poglavara Malika ibn Avfa, povukli su se u taifsku tvrđavu i odmah započeli sa pripremama za novi napad.

U opsadi su se primjenjivale brojne ratne taktike i koristila nova sredstva ratovanja. Međutim, pošto je Taif bio vrlo otporan zahvaljujući čvrstoj tvrđavi, dobro je podnosio sve napade. S druge strane, neprijatelje nije bilo moguće izvući iz njihove utvrde. Čak i kada je Halid ibn Velid zatražio od njih da se bore, odgovorili su mu:

„U tvrđavi nije ostao niko ko bi ti se suprotstavio!“

I uistinu, niko nije izašao iz tvrđave. Potom je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Neprijatelj se poput lisice zavukao unutra. Čak i kada bi ostali u svojoj utvrdi, neće nam nanijeti nikakvu štetu."

Time je ukazao na činjenicu da od njih neće doživjeti nikakvu štetu ili neugodnost. Plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, nije bio osvajač koji se bori zbog vlasti. Naprotiv, on je bio milostivi Vjerovjesnik koji je tražio način kako da uputi stanovnike Taifa, kao što je učinio i sa stanovnicima Mekke. Poslije toga islamska vojska je počela napadati, nastojeći savladati zidine tvrđave. Svakim novim napadom padali su novi šehidi, ali nisu mogli prodrijeti u grad. Ashabi su od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zatražili da proklinje pleme Sekif koje je nanijelo dosta gubitaka muslimanima. Međutim, dova plemenitog Poslanika, alejhis-selam, glasila je:

„*Gospodaru moj, uputi pleme Sekif. Pošalji ih nama."*

I zaista, bereketom Resulullahove dove, pripadnici plemena Sekif su kasnije došli i primili islam. (Ibn Hišam, IV, 134; Tirmizi, Menakib, 73/3942) Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je sa velikom radošću primio one koji su ga vrijeđali i ponižavali prije hidžre, i nije prokleo narod koji je na njega bacao kamenice kojima su izranjavali njegove noge, nego je proučio dovu za njih. Čak ga je, nakon što su godinu dana kasnije postali muslimani, obuzela neizmjerna radost, tako da je bio odvojio nekoliko dana da ih počasti i ugosti.

Nakon što je jedini pobjednik opsade Taifa, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obećao robovima u tvrđavi da će ih osloboditi ako prime islam, jedan dio robova je pobjegao iz tvrđave. Odabrali su islam i pravednost Allahovog Poslanika, alejhis-selam.[275] Poslije toga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se prekine opsada grada, pa su krenuli natrag u Džirane.

275. Buhari, Megazi, 56

Ebu Zur'a, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napuštao mjesto Karnu'l-Menazil u vrijeme pohoda na Taif, i kada se želio popeti na svoju devu, otišao sam da mu je pripremim. Uzeo sam Kasvin povodac i lično mu je predao. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potjerao je devu bičem, koji se vratio prema meni i udario me. On se okrenuo prema meni i upitao me:

„Da li te je udario bič?"

„Da, ali neka ti je oprošteno."

Kada je stigao u Džirane, vidio je određeni broj koza i ovaca, pa je nešto priupitao čovjeka zaduženog za njih, a bilo je u vezi sa ratnim plijenom. Čovjek mu je odgovorio na ono što ga je upitao. Poslije toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Gdje je Ebu Zur'a?"

„Evo me, tu sam, Allahov Poslaniče!", odgovorio sam.

„Uzmi tu sitnu stoku!", rekao je. *„To ti je naknada za ono što sam te udario bičem."* Koliko sam mogao izračunati, tu je bilo oko 20 ovaca i koza. To je bio moj dio ratnoga plijena koji sam dobio i od kojeg sam se okoristio." (Vakidi, III, 939)

U ovom predanju predstavljena je pravednost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po pitanju prava svih ljudi, a to je ono što će prosvijetliti mnoge generacije kasnije.

Raspodjela ratnog plijena

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je odustao od opsade Taifa došao je u Džirane zajedno sa islamskom vojskom, ratnim plijenom i robovima. Tada je tamo stigao i Ebu

Musa el-Eš'ari koji je dobio bitku u Evtasu. Islamska vojska je savladala Hevazin i njihove saveznike. Na redu je bila raspodjela ratnog plijena. U borbi je zaplijenjeno 24 hiljade deva, 40 hiljada ovaca i koza, 4 hiljade oka srebra i 6 hiljada zarobljenika.[276]

Prije nego je započela raspodjela, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Oni koji kod sebe imaju nešto od ratnog plijena, neka vrate sve do igle i konca. Dobro znajte da je izdaja ratnog plijena na Sudnjem danu sramota, poniženje i vatra za onoga ko ga uzme." (*Muvetta*, Džihad, 22; Ahmed, V, 316)

Tada je Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten da je među zarobljenicima i hazreti Šejma, njegova sestra po mlijeku. Plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, zatražio je da mu je odmah dovedu i ona je došla. Ukazao je veliku čast svojoj sestri po mlijeku sa kojom je odrastao i sa radošću je dočekao, rekavši: *„Dobro došla."* Prisjetili su se starih dana i oči su im se napunile suzama. Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, pitao je za njene roditelje, a Šejma mu je odgovorila da su oni već umrli. Obavijestila je Allahovog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, i o drugim članovima porodice. Na kraju, plemeniti Pejgamber, alejhis-selam, rekao joj je:

„Ako želiš, budi uz mene, uz svo poštovanje i počasti. Ako želiš, dat ću ti imetak i poslati te tvome plemenu.."

„Daj mi nešto imetka i pošalji me mojima.", rekla je Šejma, a potom se vratila svojoj porodici.

Šejmi i preživjelima iz njene porodice plemeniti Poslanik je dao jednu devu i sitnu stoku. Dao joj je i jednog roba i robinju, koje je ona nagovorila da se vjenčaju. (Ibn Hišam, IV, 91-92; Vakidi, III, 913)

276. Ibn Sa'd, II, 152

U mjestu Džirane Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proveo je deset dana ne dijeleći ratni plijen. Neki od boraca nisu razumjeli ovakav postupak, pa su se počeli žaliti. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, podijelio plemenskim vođama i kurejšijskim prvacima, čija je srca trebalo pridobiti za islam, nastavio je dijeliti i ostalima dok se ne proču da Resulullah dijeli toliko, da se ne boji da će osiromašiti. Kad su to vidjeli Arapi beduini, navališe oko njega i svako je tražio za sebe. Išli su za njim i govorili: „Allahov Poslaniče, podijeli nam naš plijen – deve i ovce!" Tako su ga stjerali uz neko drvo, koje ga je zakačilo i strglo mu ogrtač.

„Vratite mi moj ogrtač, ljudi!", rekao je on. *„Tako mi Allaha, da imam blaga koliko je drveća u Tihami, ja bih vam to sve podijelio, i nikada ne biste našli da sam škrt, kukavica ili lažov!"* (Buhari, Džihad, 24.)

Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio podjelu ratnog plijena, a bio je uznemiren i potišten. Tada je spomenuo nekog od prethodnih vjerovjesnika kojeg je njegov narod istukao i ranio u glavu, a on je, brišući krv što mu je tekla sa čela, rekao: *„Gospodaru moj, oprosti mom narodu. Oni doista ne znaju šta čine."* (Ahmed, I, 456; Muslim, Džihad, 105)

Mudrost Resulullahovog, alejhis-selam, odlaganja raspodjele ratnog plijena izišla je na vidjelo tek desetog dana po dolasku u Džirane. Predstavnici poraženog plemena Hevazin došli su Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i saopćili mu da prihvataju islam. Potom su zatražili da im vrati dio njihovog imetka i zarobljene žene i djecu. Jedan od predstavnika plemena Benu Sa'd rekao je:

„Allahov Poslaniče, tamo u sjenovitim torovima nalaze se i tvoje strine, tetke i pomajke koje su te dojile i brinule o tebi. Da su, kojim slučajem, one dojile vladare Šama ili Iraka, pa oni bili u tvojoj

poziciji, i od njih bismo tražili dobročinstvo i samilost, a nekamoli od tebe, najboljeg od svih koje su one dojile."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Do danas sam odlagao raspodjelu ratnog plijena, ali vi ste zaista zakasnili. Sada odaberite, ili ćete natrag svoj imetak ili svoje zarobljene?"

Delegacija je odabrala svoje zarobljene, pa im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Evo, dajem vam one što pripadaju meni i Sinovima Abdu'l-Muttalibovim. Ali kad ja sutra s ljudima obavim podne-namaz, vi ustanite i recite: 'Allahovog Poslanika uzimamo za zagovornika kod muslimana, a muslimane za zagovornike kod njega, za naše zarobljene žene i djecu!' I ja ću vam tada dati ono što sam vam obećao, i još ću tražiti za vas!"

Narednog dana, poslije podne-namaza, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okupljenim muslimanima je saopćio, da je oslobodio zarobljene koji pripadaju njemu i Sinovima Abdu'l-Muttalibovim, a potom im se obratio:

„Ko od vas želi da dobrovoljno vrati zarobljene koji su mu pripali, pa evo prilike! A ko želi da ih zadrži kao pravo koje mu pripada, neka ih, ipak, vrati, a to će mu biti nadoknađeno iz prvog ratnog plijena kojim nas Allah počasti."

Prisutni muslimani uglas su povikali: „Dajemo dobrovoljno Allahovom Poslaniku sve zarobljene koji su nam pripali!" (Buhari, Megazi, 54; Ibn Hišam, IV, 134-135)

Tog dana je vraćeno na hiljade robova, a da se ništa nije tražilo zauzvrat, kao otkupnina. Historija nikada nije posvjedočila takvom prizoru. Šest hiljada robova je posvjedočilo da nikakva materijalna vrijednost ne može zamijeniti slobodu. Nakon ovoga, sretnog

završetka, svi pripadnici plemena Hevazin postali su muslimani. Kada je to čuo Malik ibn Avf, poglavar njihovog plemena, koji je pobjegao u Taif, začudio se, a kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njega pozvao da dođe, on je došao i primio islam. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počastio ga je sa stotinu deva i ponovo postavio za poglavara plemena Hevazin.[277]

Ova lekcija predstavlja najbolji primjer samilosti i lijepog odnosa prema zarobljenicima. Pronicljivi postupci i blagost našeg dragog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, odvažno ga je vodila ka velikoj blagodati, širenju islama među velikim skupinama ljudi.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da se ratni plijen raspodjeli na najljepši mogući način. Podijeljen je na pet dijelova: četiri dijela za vojsku, a jedan dio za bejtu'l-mal, blagajnu kojom je raspolagao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je započeo sa podjelom, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je jednu dlaku sa deve i pokazao je muslimanima, govoreći:

„O ljudi, tako mi Allaha, ja nemam ništa od vašeg ratnog plijena čak ni koliko je ova dlaka, osim petine, a i tu petinu ću podijeliti na vas...“ (*Muvetta*, Džihad, 22; Ahmed, V, 316)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je Božijim nadahnućem dodijelio plijen i onima koji su bili bliski islamu, kako bi ih pridobio za sebe.

Hakim ibn Hizam o tome kazuje slijedeće:

„Tražio sam od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mi dodijeli jedan dio ratnoga plijena, pa mi je dao stotinu deva. Zatražio sam opet, pa mi je dao još stotinu deva. Ponovo sam tražio,

277. Ibn Hišam, IV, 137-138.

pa mi je dao još stotinu i rekao: „*O Hakime, ovaj imetak je zaista sladak i privlačan. Ako prema njemu ne pokažeš pohlepu, u njemu ćeš imati blagoslova (bereketa), ali ako budeš žudio za njim, u njemu nećeš imati bereketa. To je kao kada neko stalno jede, a nikako da se zasiti. Ruka koja daje bolja je od ruke koja uzima.*“

Na to sam mu rekao: „O Allahov Poslaniče, tako mi Allaha koji te je poslao sa pravom vjerom, neću ni od koga ništa uzeti dok sam živ, osim od tebe!“

I uistinu, Hakim je uzeo samo prvih stotinu deva koje mu je dao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ostale je vratio. Kada je Ebu Bekr es-Siddik, radijallahu anhu, postao halifa, pozvao je Hakima da mu da njegov dio ratnog plijena, ali on to nije prihvatio. Poslije, kada je hazreti Omer, radijallahu anhu, postao halifa i pozvao Hakima da mu dodijeli dio iz ratnoga plijena, ali on nije htio prihvatiti. Na to je hazreti Omer rekao: „O muslimani, uzimam vas za svjedoke u pogledu Hakima: ja mu dajem dio koji mu je Allah namijenio iz ratnog plijena, ali ga on ne želi uzeti.“ Poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Hakim ni od koga ništa nije primio. (Buhari, Vesaja, 9; Vakidi, III, 945)

Iako Safvan ibn Umejje, koji je bio od prvaka Kurejša, nije bio primio islam, za vrijeme pohoda na Hunejn i Taif nije se odvajao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je u mjestu Džirane sakupljen mnogobrojni ratni plijen, Safvan je nadgledao pastire i pazio na deve i sitnu stoku. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio ga je krajičkom oka. Potom ga je upitao:

„*O Ebu Vehbe, da li ti se sviđa ova dolina?*“

„Da!“, odgovorio je Safvan.

„Ova dolina i sve što je u njoj pripada tebi!“, rekao mu je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Safvan se nije mogao suzdržati, a da ne prizna: „Nijedan čovjek nije darežljiv kao ti!“ Potom je izgovorio kelime-i šehadet i postao musliman. (Vakidi, II, 854-855)

Kada se Safvan, radijallahu anhu, vratio Kurejšijama, rekao je:

„O narode moj, primite islam! Tako mi Allaha, Muhammed dijeli toliko, da se ne boji da će osiromašiti.“ (Muslim, Fedail, 57-58)

Veći dio ratnog plijena dodijeljen je ljudima poput Safvana, kao što su: Ebu Sufjan, Akra' ibn Haris, Ujejne ibn Hisn, Abbas ibn Mirdas, Malik ibn Avf i drugi.[278]

Abbas ibn Mirdas, koji je bio poznat po svojoj poeziji, spjevao je jednu tužbalicu Allahovom Poslaniku, jer je smatrao da mu je dodijeljen mali dio iz ratnog plijena. Kada su njegove riječi doprle do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao ga je sebi. Kada je došao, rekao je:

„Vodite ga, i umjesto mene mu odsijecite jezik!“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, malo prije toga je rekao Bilalu:

„Kada vam naredim da mu odsječete jezik, ti mu donesi jednu haljinu.“

Zatim je rekao:

„Bilale, donesi ono, odsijeci mu jezik.“

Bilal je uhvatio Abbasa ibn Mirdasa za ruku i doveo ga, a on je počeo zapomagati:

278. Vakidi, III, 944-947

„Allahov Poslaniče, zar ćeš mi odsjeći jezik? O muhadžiri, neće mi valjda odsjeći jezik? O ensarije, odsjeći će mi jezik!“

Bilal, radijallahu anhu, nastavio je vući Ibn Mirdasa, a on se sve više žalio. Na kraju, hazreti Bilal mu je rekao:

„Šuti, Allahov Poslanik mi je naredio da te ušutkam tako što ću ti dati odjeću.“ Nakon što se Ibn Mirdas umirio, Bilal mu je dao odjeću, a Allahov Poslanik, alejhis-selam, naredio je da mu se dodijeli još stotinu deva. (Ibn Sa'd, IV, 273; Muslim, Zekat, 137)

Sa'd ibn Vekkas, radijallahu anhu, tada je rekao:

„O Allahov Poslaniče, napustio si jednog siromaha kao što je Džuajl ibn Suraka, a bogatašu kao što je Akra daješ na stotine deva.“

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Tako mi Allaha, u čijoj ruci je moja duša, kada bi Zemlja bila ispunjena ljudima poput Ujejne i Akra'a, Džuajl bi bio bolji od njih. Ja ga nisam nagradio zato što je čvrsto vezan za islam i što se priprema za Ahiret.“ (Ibn Hišam, IV, 143; Ibn Sa'd, IV, 246)

To što je Resulullah, alejhis-selam, podijelio dosta ratnog plijena osobama koje su bliske islamu, ali nisu bili prihvatili islam, bilo je pogrešno protumačeno i izazvalo nemir kod ashaba. Čak je i Zu'l-Huvejsire iz plemena Benu Temim javno istupio:

„O Allahov Poslaniče, budi pravedan!“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tužno rekao:

„Teško tebi! Ako ja ne postupam pravedno, pa ko, onda, postupa pravedno?“ (Muslim, Zekat, 148)

Nedugo poslije toga objavljen je sljedeći ajet:

وَمِنْهُم مَّن يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُواْ مِنْهَا رَضُواْ وَإِن لَّمْ يُعْطَوْاْ مِنهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ. وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوْاْ مَا آتَاهُمُ اللّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُواْ حَسْبُنَا اللّهُ سَيُؤْتِينَا اللّهُ مِن فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللّهِ رَاغِبُونَ

„Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata. Ako im se iz njega da, zadovolje se, a ako im se ne da, odjednom se razljute. A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: "Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, mi samo Allaha hoćemo." (et-Tevbe, 58-59)

Ovim ajetom potvrđeno je da je Resulullahova, alejhis-salatu ves-selam, raspodjela ratnog plijena, ustvari, Allahova rapodjela. Ovim ajetima se, također, uspostavlja razlika između srca griješnika i srca iskrenih vjernika.

Na kraju, raspodjelom ratnog plijena nisu bili zadovoljni ni ensarije.[279] Međutim, oni se nisu žalili na pravednost raspodjele, nego zbog dobročinstva koje je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazao Kurejšijama. Kako bi odstranio njihove sumnje i ispravio njihovo mišljenje bez daljeg uveličavanja događaja, pozvao ih je u jedan ograđeni prostor i obratio im se:

„O ensarije! O ljudi! Čuo sam šta ste pričali. Dakle, vi ste se naljutili na mene? A zar niste bili u zabludi, pa vas je Allah uputio na pravi put? Zar niste bili siromašni, pa vas je Allah učinio bogatim? Zar niste bili neprijatelji jedni drugima, pa je Allah zbližio vaša srca?"

279. Kamil Miras, *Tecrid Tercemesi*, X, 341

Oni odgovoriše: „Tako je! Allah i Njegov Poslanik su najveći dobročinitelji i pripada im svaka prednost!“

Zatim je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao:

„O ensarije, zašto mi ne odgovorite?“

„A šta da ti odgovorimo, o Allahov Poslaniče?“, rekli su. „Dobročinstvo i svaka prednost pripadaju Allahu i Njegovom Poslaniku.“

Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nastavio govoriti veoma dirljivo i nadahnuto:

„Ako hoćete, reći ću vam šta mislite: Došao si kod nas kada su te drugi u laž ugonili, a mi smo ti povjerovali. Došao si poražen a kod nas si postao pobjednik. Došao si protjeran, a mi smo te prihvatili. Došao si siromašan, a mi smo te učinili nama ravnome. Zar vam je teško, o ensarije, zbog ono malo dunjaluka , kojim sam neke ljude za islam pridobio, a vas prepustio vašem islamu? Zar ne biste bili zadovoljni, o ensarije, da se ljudi raziđu sa tim ovcama i devama, a da se vi vratite svojim domovima zajedno sa Allahovim Poslanikom?“

Nakon što je ovo rekao, ensarije su počeli toliko plakati da su im se brade natopile suzama. Kroz plač su govorili:

„O Allahov Poslaniče, mi želimo ići s tobom!“

U tom času je i Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, zaplakao. A potom je rekao:

„Tako mi Allaha, u čijoj ruci je moj život, da nije bilo časti i vrijednosti hidžre, bio bih jedan od ensarija! Kada bi svi ljudi krenuli na jednu stranu, a ensarije na drugu, ja bih krenuo za ensarijama. Allahu moj, smiluj se ensarijama, sinovima ensarija i unucima ensarija!“

Iz redova ensarija začuli su se povici: „Zadovoljni smo Allahovim Poslanikom! Zadovoljni smo njegovom raspodjelom i našom srećom u tome!“

Na ovaj način je vrlo osjetiljiva rana, koju je otvorio nesporazum, zaliječena blagoslovljenim riječima plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. (Buhari, Megazi, 56; Muslim, Zekat, 135; Hejsemi, X, 31)

U ovom događaju nalazi se mnogo primjera dobročinstva, darežljivosti i drugih lijepih postupaka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Dobročinstvo i plemenitost mogu poraziti ljudsku ćud. Ukratko, najljepše vrline koje je posjedovao Allahov Poslanik, salallahu alejhi ve sellem, odrazile su se upravo na ovom primjeru raspodjele ratnog plijena.

Nakon što se zadržao u Džirane tri dana, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je ovo mjesto i krenuo na umru.[280] U okolini Džirane odjenuo je ihrame i obavio umru zajedno sa ostalim muslimanima.

Kazna za ubistvo muslimana

Prije osvojenja Mekke, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je iz Medine jedan vojni odred u Nedžd na čelu sa Ebu Katadetom. Kada su stigli do mjesta Izam, ova jedinica se susrela sa izvjesnim Amirom ibn Adbatom, koji im je nazvao selam, a potom izgovorio kelime-i šehadet i izjavio da je musliman. Međutim, Muhallim ibn Džessame, koji je bio zajedno sa Ebu Katadetom, zbog

280. Buhari, Umre, 3; Tirmizi, Hadž, 92/935

nekih razmjerica iz prošlosti rekao je da Amir nije musliman i ubio ga, a njegove je stvari uzeo kao ratni plijen.

Kada se Ebu Katade vratio Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, našao ga je u dolini Hunejn. Tek je bio obavio podne–namaz, a ashabi su sjedili pod jednim drvetom. Kada su obaviješteni o onome što se desilo, objavljen je ajet:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ فَتَبَيَّنُواْ وَلاَ تَقُولُواْ لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلاَمَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِندَ اللهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنتُم مِّن قَبْلُ فَمَنَّ اللهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُواْ إِنَّ اللهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

„O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dobro ispitajte i onome ko vam nazove selam ne recite: "Ti nisi vjernik!" - kako biste se domogli ovozemaljskih dobara; ta u Allaha su mnoge dobiti! I vi ste prije bili kao oni, pa vam je Allah darovao milost Svoju; zato uvijek sve dobro ispitajte, a Allahu je, zaista, poznato ono što radite." (en-Nisa, 94)

Poslije je došla Amirova rodbina i zatražila od Muhallimove porodice da isplate krvarinu za Amira. U prisustvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon dužeg ispitivanja slučaja, isplaćena je krvarina za Amira, a rođaci Amirovi rekoše:

„Neka Muhallim dođe i neka traži oprost od Allahovog Poslanika."

Kada je on došao, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je upitao:

„Zar si ubio Amira iako je izjavio da je musliman?“

Muhallim je ovaj put bio prisiljen da kaže: „O Allahov Poslaniče, moli oprost za mene.“

Ovo njegovo priznanje bilo je svjesno priznavanje krivice. Budući da je ubijen čovjek koji je bio nevin, a uz to i musliman, njegovo ubistvo se nije moglo oprostiti. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poslan kao milost svjetovima, odbio da moli za Muhallimov oprost, rekavši mu:

„Allah ti neće oprostiti!“

Pjesnik Kemal Edib Kürkçüoğlu, uzimajući pouku iz ovog događaja, u svojim stihovima lijepo govori o tome kako se lošim postupcima može izgubiti naklonost Allaha i Njegovog Poslanika:

Držati se daleko od nasilja, aman, aman
Grijeh na oba svijeta dovoljna je šteta.

Naposljetku, Muhallim je u očaju otišao od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zatvorio se u svoju kuću. Nakon sedam dana od tuge je umro. Zemlja nije primila njegovo tijelo kada ga je rodbina ukopala. Ponovo i ponovo su ga ukopavali, ali je zemlja svaki put izbacivala njegovo tijelo na površinu. U čudu i očaju ljudi su to ispričali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na što je on rekao:

„Ova zemlja će primit i njega i njegova loša djela, ali Uzvišeni Allah želi dati pouku i pokazati Svoju snagu koja je sadržana u riječima La ilahe illallah.“ Potom im je rekao da ga ponovo ukopaju i da na njegov mezar stave kamen. (Ahmed, V, 112; Ibn Madže, Fiten, 1; Ibn Hišam, IV, 302; Vakidi, III, 919)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upozorio je muslimane da ne čine nepravdu drugom muslimanu i ukazao

na činjenicu da je ubistvo muslimana veliki grijeh kod Allaha Uzvišenog. Ovaj hadis nam govori i o činjenici da moramo prihvatiti svakog muslimana koji izgovori kelime-i tevhid. Isto tako, haram je ponižavati, vrijeđati i psovati muslimana. O muslimanima donosimo sud na osnovu njihove vanjštine i postupaka, ali uvijek postoji mogućnost loše procjene, jer mi nismo u stanju da procjenimo kakvo je njihovo unutarnje stanje. Stoga treba biti obazriv kada su u pitanju prava muslimana i čuvati se nepravde koju bi mogli počiniti prema njima.

Određivanje upravnika i učitelja u Mekki

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego što je napustio Mekku, da bi uredio upravu nad gradom i poslove u vezi s hadždžom, za svog zamjenika je postavio Attaba ibn Esida, koji je i ranije, za vrijeme pohoda na Hunejn, bio postavljen za namjesnika Mekke. (Ibn Hišam, IV, 69, 148) Attab ibn Esid, radijallahu anhu, tada je bio tek dvadesetogodišnjak.[281] Prema mnogobrojnim uputama u hadisu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dužnost namjesnika bi trebala biti povjerena čovjeku koji je dostojan tog položaja; pouzdan, ispravan, učen, moralan i bogobojazan. A Attab ibn Esid, radijallahu anhu, uistinu je posjedovao sve potrebne kvalifikacije i vrline za tako odgovoran položaj. Mladost nije prepreka za odgovorne poslove, jer ashabi kao što su Abdullah ibn Omer i Abdullah ibn Abbas, neka je Allah njima zadovoljan, prenijeli su veliki broj hadisa od Resulullaha, a imali su samo trinaest godina kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na Ahiret. Enes ibn Malik i Abdullah ibn Mesud, neka Allah njima zadovoljan, imali su osamnaest godina kada je hazreti Aiša, radijallahu anha, preuzela važnu ulogu u podučavanju žena islamu.

281. Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, III, 556

Tako su stasali i mnogi mladi potomci ashaba koji su dali zakletvu na Akabi. I većina učitelja Kur'ana koji su pali kao šehidi kod bunara Me'une bili su mladići. Sve ovo nam ukazuje na činjenicu da se mladima pridavala velika pažnja i ukazivalo povjerenje, i oni su bili veoma važan temelj u daljoj budućnosti islama.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je podučiti sve muslimane Kur'anu i sunnetu. Zbog toga je osnovao jedan kamp okupljen oko nekoliko učenih ashaba. Kada bi svanulo, odlazio bi do njih, provjerio šta su naučili, pa ako bi primijetio da broj učitelja nije dovoljan, poslao bi još ashaba. Želio je da ljudi na najbolji način nauče o islamu.

U tom kampu bio je ostavio Muaza ibn Džebela[282]i Ebu Musa'a el-Eš'arija,[283] radijallahu anhuma, da nastave podučavati stanovnike Mekke islamskim propisima (fikhu) i Časnom Kur'anu. I ovo nam pokazuje kolika je važnost pridavana podučavanju i obrazovanju u islamu.

282. Ibn Hišam, IV, 148-149; Hakim, III, 303/5181
283. Vakidi, III, 959

DEVETA GODINA PO HIDŽRI

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao je Ujejneta i dio vojske na pleme Benu Temim koje je odbilo davati zekat. Ujejne, radijallahu anhu, iznenadnim napadom je porazio pleme Benu Temim i vratio se u Medinu sa dosta ratnog plijena i robova.[284]

Nakon toga poglavari Temima došli su sa velikom delegacijom kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako da bi oslobodili svoje zarobljenike. S njima su bili i njihovi poznati pjesnici. Dok su čekali pred vratima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nestrpljivo su povikali:

„O Muhammede, izađi među nas!"

Njihova vika uznemirila je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je objavljen sljedeći ajet:

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاء الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

„Većina onih koji te dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna." (el-Hudžurat, 4) (Vidi: Ibn Hišam, IV, 223, 233)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, izišao je klanjati podnenamaz, a poslije namaza je sjeo u dvorište mesdžida, a sjeli su i pripadnici plemena Benu Temim. Oni mu rekoše:

284. Ibn Sa'd, II, 160

„Doveli smo ti naše pjesnike i govornike da se nadmeću s tobom u poeziji."

„Ja nisam poslan da recitujem poeziju, a niti mi je naređeno da pjevam hvalospjeve. Ali da vidim šta kazujete!" (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, I, 128)

Iz njihovog plemena ustao je Atarid ibn Hadžib i održao veoma rječit govor. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Sabita ibn Kajsa, radijallahu anhu, da se obrati. On je ustao i svojim izvanrednim govorom o Allahovoj veličini i poslanstvu Njegova Poslanika zadivio Temimlije. Poglavari Temima ponudiše pjesnika Zeberkanija, pa i on ustade i izrecitira jedan hvalospjev. Njemu je odgovorio Hassan ibn Sabit, radijallahu anhu, recitujući jednu prilično emotivnu kasidu o veličanstvenosti islama i njegovoj savršenosti.

Kada su završili sa izlaganjem, ustao je Akra' ibn Habis, koji je i sam bio pjesnik, i rekao:

„Poslanikov govornik je bolji od našeg, a i njegov pjesnik je bolji od našeg pjesnika. Njihovi glasovi su jači od naših, a njihova izražajanost je na višem nivou od našeg pjesnika." Potom je primio islam, a u tome su ga slijedili i njegovi prijatelji. Plemeniti Poslanik, alejhis-selam, udijelio im je poklone i vratio im njihove zarobljenike. (Ibn Hišam, IV, 232)

Ova pobjeda časnih ashaba proističe iz odgoja koji su usvojili od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čije je ophođenje prema ljudima bilo uvijek uljudno i lijepo. O tome govore sljedeći stihovi:

Oni koji od njega čuju jednu riječ, ruža postaju
Oni koji svjedoče jednoj njegovoj riječi, slavuji postaju.

Poslije navedenog događaja u prisustvu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, desila se manja prepirka između hazreti Ebu Bekra i hazreti Omera, radijallahu anhuma, pa je objavljen ajet-i kerim:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

„O vjernici, ne odlučujte se ni na što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna. O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite.“ (el-Hudžurat, 1-2)

Poslije toga hazreti Omer, radijallahu anhu, je u prisustvu Allahovog Poslanika toliko stišao glas da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije mogao čuti šta govori, pa je bio prinuđen da ga pita šta je rekao.[285] Ashabi koji su imali grub glas zatvorili su se u svoje kuće iz straha da svojim glasom ne uznemire plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[286]

I drugi ashabi su osjećali izrazito poštovanje prema plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Nisu činili ništa što bi ga uznemirilo. Kada bi sjeli da jedu zajedno s njim, nikada ne bi prvi

285. Buhari, Megazi, 68
286. Buhari, Tefsir, 49/I

pružili ruku.[287] Pored njegovih vrata prolazili su na vrhovima prstiju, kako ga ne bi uznemirili.[288] Dok su govorili o njemu, pažljivo su birali izraze, poredili bi ga sa suncem i mjesecom.[289] Kada bi prenosili hadise od njega, toliko bi se raznježili, da bi tokom pripovijedanja ljudi plakali.[290] Kada bi se začula bilo koja vrsta buke ili kuckanje eksera, odmah bi upozorili one koji bi to radili. Neki su čak davali da im vrata za kuću naprave majstori izvan Medine.[291]

Ka'b ibn Zuhejr bio je jedan od pjesnika koji su svojom poezijom borili se protiv islama. Zbog sadržaja njegovih rugalica, bilo je dozvoljeno da ga onaj ko ga prvi ugleda, na mjestu ubije. Međutim, Budžejr, njegov brat koji je također bio pjesnik ali je postao musliman i pisao poeziju protkanu islamskim savjetima i uputom, upozorio ga je da će njegov kraj biti tragičan ukoliko s tim nastavi. Ka'b je zbog toga bio vrlo zabrinut, razmišljajući kako da se opravda kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Na kraju, odlučio je da dođe Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Zajedno s jednim ashabom je došao kod njega, klanjao sabah-namaz zajedno s njim, a potom mu prišao i sjeo pored njega. Stavio je svoju ruku u njegovu i, ne predstavljajući se, rekao mu:

„O Allahov Poslaniče! Ka'b ibn Zuhejr došao je kod tebe kao pokajnik i musliman. Želi od tebe zatražiti sigurnost, pa hoćeš li to primiti od njega ako ti ga dovede?"

„Hoću!", rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

287. Ebu Davud, Et'ime, 15/376.
288. Buhari, *Edebu'l-mufred*, 316; Hejsemi, VIII, 40
289. Muslim, Fedail, 109
290. Ibn Sa'd, III, 156; Ibn Madže, Mukaddime, 38; Darimi, Mukaddime, 28
291. Kastallani, II, 386

„Ja sam Ka'b, Allahov Poslaniče!", rekao je radosno. (Ibn Hišam, Iv, 152; Hakim, III, 675/6480; Hejsemi, IX, 393)

Kako bi izrazio svoju zahvalnost što mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, oprostio, Ka'b je počeo recitovati čuvenu kasidu „Banet Suad", koju je napisao prije nego što je došao u Medinu. Kada je čuo njegove stihove, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, toliko se obradovao da je skinuo svoj časni ogrtač i njime zaogrnuo Ka'ba ibn Zuhejra, radijallahu anhu. Zbog toga je Ka'bova kasida nazvana „Kasidetu'l-burde", jer arapska riječ „burde" znači ogrtač.

Ovaj časni ogrtač je nakon hazreti Ka'bove smrti predat je hazreti Muaviji, radijallahu anhu. To je isti onaj ogrtač (Hirka'i-šerif) što se prenosio sa jednog na drugog sultana, a koji se danas čuva u dvorcu Topkapi saraj u Istanbulu.

Postoji i druga poznata kasida po imenu „Kaside'i-burda", koju je napisao Imam Busiri, rahimehullah.[292] Međutim, njeno pravo ime je „Kaside'i-bur'e". Riječ „bur'e" znači izliječenje od bolesti, a Imam Busiri ju je ovako nazvao kako bi se izliječio od bolesti paralize.

Naime, polovica tijela Imama Busirija bila je paralizovana. Svoju čuvenu kasidu „Kasidetu'l-bur'e" napisao je tražeći od Uzvišenog Gospodara lijek za svoju bolest. Kada je završio sa pisanjem kaside, iste noći je u snu vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izrecitovao mu napisane stihove, kao hvalospjev (*na't*) u čast njemu, plemenitom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam. Nakon što je saslušao njegovu kasidu, Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, svojom blagoslovljenom rukom je prešao preko Busirijeve paralizovane polovice tijela. Kada se Imam Busiri probudio i shvatio

292. Muhammed ibn Se'id el-Busiri, rođen je u Egiptu i živio je u 13. stoljeću u vrijeme Memluka. (608/1211-694/1296) (H. Ibrahim Šener, *Kaside'i-burde, Kaside'i-bur'e i Su Kasidesi*, str. 32, 60)

da na njegovom tijelu nije ostalo ni traga od bolesti, zahvalio se Uzvišenom Gospodaru. U zoru, na putu prema džamiji, susreo je šejha Ebu Redža'a, koji ga upita:

„O imamu, hoćeš li mi izrecitovati kasidu kojom si pohvalio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"

„Imam puno kasida. Za koju me pitaš?", rekao je Busiri.

„Želim čuti kasidu koju si sinoć izrecitovao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Vidio sam da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio jako zadovoljan dok si mu recitovao."

„Kako znaš za to? Nikome nisam pričao šta sam usnio?", začuđeno je upitao Busiri.

„O imamu, i ja sam bio tamo!", rekao je šejh Ebu Redža, rahimehullah. Potom je odrecitovao prvi stih *(bejt)* njegove kaside:

Sjeti li se Muhammeda, druga iz Selema[293]
Iz očiju teku suze pomiješane s krvlju,
O, srce, da li to plačeš krvavim suzama
Zbog sjećanja na onoga iz Selema?

Prema nekim predanjima, dok je Imam Busiri recitovao ovu kasidu pred plemenitim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, on se pomjerao poput lista koji treperi na povjetarcu i bio je nasmiješen.

Dakle, ova kasida je jedan od načina pribjegavanja (tevessul) Uzvišenom Allahu preko Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s ciljem ozdravljenja.[294]

293. Selem, mjesto pod drvetom u Medini gdje je Allahov Poslanik, alejhis-selam, održavao ugodne razgovore sa svojim ashabima.
294. Ilhan Armutçuoğlu, *Kaside'i-burde*, Konya, 1983, 8-11

Ispitajte istinitost onoga što govori zlonamjernik!

Devete godine po hidžri, kada je Velid ibn Ukbe, koga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao da sakupi zekat od pripadnika plemena Benu Mustalik, ispred sebe ugledao veliku masu koja je izašla da ga dočeka, uplašio se i pomislio da će ga ubiti zbog progona koje je činio nad njima prije islama. Odmah se vratio u Medinu i Allahovom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam, predstavio situaciju na najgori način, počinivši klevetu:

„Allahov Poslaniče!“, rekao je. „Oni su napustili islam i vratili se svojoj staroj vjeri. Nisu mi dali zekat i htjeli su da me ubiju.“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pripremio vojsku da je pošalje na pleme Benu Mustalik. Kada su to čuli pripadnici ovoga plemena, odmah su poslali svoje predstavnike u Medinu. Na putu su susreli odred vojnika koji im je dolazio u susret. Nakon razgovora s njima, na vidjelo je izašla suština problema, koji je mogao imati tragičan završetak. Odmah poslije toga su objavljeni ajeti, kojima se opominju vjernici da dobro sve provjere i ispitaju prije nego donesu zaključak:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ. وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُوْلَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ

„O vjernici, ako vam nekakav nepošten čovjek donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u nezananju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete. I znajte da je među vama Allahov Poslanik; kad bi vas on u mnogo čemu poslušao, doista biste nastradali; ali Allah je nekima od vas pravo vjerovanje omilio i u srcima vašim ga lijepim prikazao, a nezahvalnost i raskalašenost i neposlušnost vam omrazio. Takvi su na pravom putu.“ (el-Hudžurat, 6-7)

Nakon objave ovih ajeta, Allahov Poslanik, alejhis-salatu vesselam, je rekao:

„O, Abbade, idi s njima. Uzmi zekat, ali pazi šta ćeš uzeti od njihovog imetka.“

Abbad ibn Bišr, radijallahu anhu, otišao je u pleme Benu Mustalik i ostao kod njih deset dana, podučavajući ih Kur'anu i islamskim propisima. (Ahmed, IV, 279; Ibn Hišam, III, 340-341; Ibn Sa'd, II, 161)

Nekada se pogrešne informacije, čija je suština zlonamjerna, prenose od usta do usta možda ne iz tako loših namjera, ali na kraju dopru do nas kao potpuno drugačije. U ovim i sličnim situacijama, iako nemamo lošu namjeru, moramo znati da vjerovanje u istinitost i prenošenje takvih informacija, bez provjeravanja, povlači odgovornost. Zbog toga uvijek treba poduzeti mjere predostrožnosti i suprotstaviti se negativnim vijestima i dezinformacijama koje se baziraju na usmenom prenošenju nečijih izmišljotina.

Veliki ispit vjere: Pohod na Tebuk

(3 redžeb 9/ oktobar, novembar, 630.)

Tebuk je grad koji se nalazio između Medine i Šama, a pohod na ovaj grad je posljednji pohod u kojem je učestvovao Allahov

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj pohod je nastavak pohoda i Bitke na Muti. Zbog utjecaja koji je bizantski vladar ostvario u Bitki na Muti, njegova dalja namjera bila je da okupira cijelu Arabiju. Za taj posao je iskoristo i kršćane Arape. Pleme Gassan je već odavno čekalo i spremalo se za borbu. Trgovačke karavane koje su u to vrijeme stigle u Medinu i obavijestile muslimane da je neprijatelj spreman, saopćile su da će napasti i okupirati pogranične teritorije.

Nakon tih vijesti Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, javno je objavio mobilizaciju. Sve vojne aktivnosti do tada su držane u strogoj tajnosti, kako neprijatelj ne bi saznao njihove namjere. Međutim, ovoga puta Allahov Poslanik, alejhis-selam, postupio je drugačije, jer je bilo ljeto i velike vrućine, neprijatelj - snažan, a put do Tebuka - jako daleko. Povrh svega, Medinelije su te godine bili u lošoj ekonomskoj situaciji.[295] Munafici koji su bili upoznati sa svom situacijom, ponovo su se vratili svojim starim spletkarenjima. Glavni među njima, Abdullah ibn Ubejj je rekao:

„Zar Muhammed misli da je država Bizanta dječija igra?! Već vidim, on i njegovi ashabi će postati robovi."

Neki licemjeri su rekli: „Zar će se ići u pohod po ovakvoj vrućini?", pa je je objavljen sljedeći časni ajet:

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلاَفَ رَسُولِ اللهِ وَكَرِهُواْ أَن
يُجَاهِدُواْ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَقَالُواْ لاَ تَنفِرُواْ
فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَّوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ

295. Ibn Sa'd, II, 165; Buhari, Tefsir, 66/2

„Oni koji su izostali iza Allahova Poslanika veselili su se kod kuća svojih - mrsko im je bilo da se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: „Ne krećite u boj po vrućini!“ Recite: „Džehennemska vatra je još vruća!“ - kad bi oni samo znali!“ (et-Tevbe, 81)

Neki beduini su tražili dozvolu da ne idu u boj, obmanjujući Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je objavljen ajet:

وَجَاء الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الأَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُواْ اللّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

„Dolazili su i neki beduini koji su se izvinjavali i tražili dopuštenje da ne idu, i tako su izostali oni koji su Allahu i Njegovu Poslaniku lagali; a teška patnja pogodiće one među njima koji nisu vjerovali.“ (et-Tevbe, 90)[296]

Objavljeni su i sljedeći časni ajeti:

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لاَّتَّبَعُوكَ وَلَكِن بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنفُسَهُمْ وَاللّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

„Da se radilo o plijenu na dohvat ruke i ne toliko dalakom pohodu, licemjeri bi te slijedili, ali im je put izgledao dalek. I oni će se zaklinjati Allahom: „Da smo mogli, doista bismo s

296. Vakidi, III, 993-996; Ibn Sa'd, II, 165

vama pošli", i tako upropastili sami sebe, a Allah zna da su oni lažljivci." (et-Tevbe, 42)

لاَ يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَن يُجَاهِدُواْ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ. إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ

„Oni koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet, neće od tebe tražiti dozvolu da se ne bore zalažući imetke svoje i živote svoje. - A Allah dobro zna one koji su pobožni. Od tebe će tražiti dozvolu samo oni koji ne vjeruju u Allaha i u onaj svijet i čija se srca kolebaju, pa sumnjaju i neodlučni su." (et-Tevbe, 44-45)

Munafici se nisu ni pripremali za pohod. Otvoreno su rekli da ne namjeravaju ići u borbu, zbog čega je Uzvišeni Gospodar objavio sljedeći ajet:

وَلَوْ أَرَادُواْ الْخُرُوجَ لأَعَدُّواْ لَهُ عُدَّةً

„Da su imali namjeru da pođu, sigurno bi za to pripremili ono što je potrebno,..." (et-Tevbe, 46)

Allahova milost je bila to što toga dana munafici nisu istupili i priključili se islamskoj vojsci. Abdullah ibn Ubejj bi učinio isto kao i na Uhudu – vratio bi se nazad. Zato je Allah Uzvišeni objavio:

وَلَكِن كَرِهَ اللهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُواْ مَعَ الْقَاعِدِينَ. لَوْ خَرَجُواْ فِيكُم مَّا زَادُوكُمْ إِلاَّ خَبَالاً ولأَوْضَعُواْ خِلاَلَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

„Da su imali namjeru da pođu, sigurno bi za to pripremili ono što je potrebno, ali Allahu nije bilo po volji da idu, pa ih je zadržao, i bi im rečeno: „Sjedite sa onima koji sjede!“ Da su pošli s vama, bili bi vam samo na smetnji i brzo bi među vas smutnju ubacili, a među vama ima i onih koji ih rado slušaju. A Allah zna nevjernike.“ (et-Tevbe 46-47)

Smutljivci su samo odmagali u borbi, do te mjere da su svojim lažima i koještarijama poremetili dobre odnose koji su vladali u islamskoj vojsci. Zato im je Uzvišeni Allah uskratio Svoju milost i više nije bilo moguće da munafici učestvuju u borbi niti da dalje otežavaju situaciju. Zato su ih se ashabi riješili.

Neki munafici su javno tražili da izostanu iz borbe pravdajući se da ne žele uznemiravati žene koje žive na toj teritoriji, jer se, navodno neće moći strpiti kada ih ugledaju. Na to je Uzvišeni Allah objavio:

وَمِنْهُم مَّن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلاَ تَفْتِنِّي أَلاَ فِي الْفِتْنَةِ
سَقَطُواْ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ

„Ima ih koji govore: „Oslobodi me i ne dovedi me u iskušenje!“ Eto, baš u iskušenje su pali! A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu.“ (et-Tevbe, 49)

Sljedećim časnim ajetima Uzvišeni Allah je upozorio munafike i dao putokaz vjernicima:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انفِرُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ
اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الأَرْضِ أَرَضِيتُم بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ

الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الآخِرَةِ إِلاَّ قَلِيلٌ. إِلاَّ تَنفِرُواْ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلاَ تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

„O vjernici, zašto ste neki oklijevali kada vam je bilo rečeno: "Krenite u borbu na Allahovu putu!" kao da ste za zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu, prema onom na onom svijetu, nije ništa. Ako ne budete u boj išli, On će vas na nesnosne muke staviti i drugim će vas narodom zamijeniti, a vi Mu nećete nimalo nauditi. A Allah sve može." (et-Tevbe, 38-39)

انْفِرُواْ خِفَافًا وَثِقَالاً وَجَاهِدُواْ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

„Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje! To vam je, da znate, bolje!" (et-Tevbe, 41)

Poslije ovakve upute, vjernici su dobili elan za borbu. Nestalo je ravnodušnosti u njihovim srcima. Počelo je pravo uzbuđenje zbog toga što se kreće u pohod. Znali su da je džihad stroga obaveza (farz-i ajn) u slučaju kada neprijatelj napadne muslimansku zemlju. Međutim, kako se ovim farzom ne bi opteretili oni koji to ne bi mogli izdržati, Uzvišeni Allah je objavio sljedeće ajete:

لَّيْسَ عَلَى الضُّعَفَاء وَلاَ عَلَى الْمَرْضَى وَلاَ عَلَى الَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ مَا يُنفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُواْ لِلّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِن سَبِيلٍ وَاللّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„Neće se ogriješiti nemoćni i bolesni, i oni koji ne mogu da nađu sredstva za borbu, samo ako su prema Allahu i Njegovu Poslaniku iskreni. Nema razloga da se išta prigovara onima koji čine dobra djela – a Allah prašta i samilostan je -“ (et-Tevbe, 91)

Oni koji su oslobođeni borbe ne smiju činiti spletke i nered, širiti neistine, a ako žele činiti dobra djela i pomoći porodicama boraca za islam, neće im se upisati u grijeh što ne učestvuju u borbi. Ukoliko, pak, žele učestvovati u borbi, a da ne čine ono što im se zabranjuje, mogu pristupiti pod uslovom da ne budu opterećenje za vojsku.

U vrijeme kada su vršene pripreme za pohod na Tebuk, Allahov Poslanik je uspješno mobilizirao ljude za borbu na Allahovom putu. Sedmorica časnih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su siromašni i nisu imali jahalicu za pohod. Iako su od srca željeli učestvovati u pohodu i u svakom trenutku biti pored plemenitog Poslanika, ovi siromašni ashabi nisu uspjeli naći jahalicu za puta. Došli su Allahovom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam, i zatražili od njega jahalice. Međutim, kada im je rekao da im ne može pribaviti jahalice, počeli su plakati. Suze prolivene zbog Allaha ovako su opisane u Časnom Kur'anu:

وَلاَ عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لاَ أَجِدُ
مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّواْ وَّأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ
حَزَنًا أَلاَّ يَجِدُواْ مَا يُنفِقُون

„Ni onima kojima si rekao, kada su ti došli da im daš životinje za jahanje: „Ne mogu naći za vas životinje za jahanje“ - pa su se vratili suznih očiju, tužni što ne mogu da ih kupe,“ (et-Tevbe, 92)

Dok su se Abdur-Rahman ibn Ka'b i Abdullah ibn Mugaffel, radijallahu anhuma, plačući vraćali od Allahovog Poslanika, Ibn Jamin, radijallahu anhu, ih je uipitao:

„Zašto plačete?"

„Otišli smo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da nam obezbjedi jahalicu za pohod, ali nije nam imao šta dati. Nemamo životinju na kojoj bismo ga pratili na Allahovom putu."

Ibn Jamin je obojici dao po devu. Također, i hazreti Abbas je obezbjedio deve dvojici, a hazreti Osman trećem.[297] Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obezbjedio je još jednu jahalicu za one kojima je trebala.[298] Iako su bili oslobođeni borbe, ashabi koji su željeli ostati u Resulullahovoj blizini, jer su ga voljeli više od bilo koga, sallallahu alejhi ve sellem, svojim su dobrim namjerama stekli čast da učestvuju zajedno s njim u ovom pohodu.

Ovo je jedna od bezbroj lijepih priča o tome kako su časni ashabi davali svoje živote i imetak na Allahovom putu. Vasile ibn Eska, radijallahu anhu, ovako se prisjeća jedne situacije na putu za Tebuk:

„Onog dana kada smo krenuli za Tebuk, povikao sam: „Ko će mi dati jahalicu u zamjenu za dio ratnog plijena koji mi pripada?" Jedan stariji ensarija je rekao da me može povesti u rat na svojoj jahalici. Odmah sam mu odgovorio: „Dogovoreno". Onda je on rekao: „Ako je tako, kreni radi Allahovog zadovoljstva." Tako sam se susreo sa dobrim saputnikom. Poslije borbe Allah nam je podario i ratnog plijena; meni je pripala jedna deva. Odveo sam je bratu ensariji, a on mi reče:

297. Ibn Hišam, IV, 172; Vakidi, III, 994
298. Buhari, Megazi, 78

„Uzmi svoju devu!“

„U skladu sa onim što smo se dogovorili“, rekao sam, „ova deva pripada tebi.“

„Brate!“, rekao mi je. „Uzmi svoj dio ratnog plijena, jer ja ne želim tvoj dio.“ (To jeste: Ja želim nagradu od Allaha za dobro koje sam ti učinio.) (Ebu Davud, Džihad, 113/2676)

U ovoj poučnoj borbi, ljudi su se zarad postizanja Dženneta odricali svih ovosvjetskih dobiti, a časni ashabi Allahovog Poslanika su glasno vikali:

„Allahov Poslaniče, za tebe bi dali svoje roditelje i živote.“

Pjesnik u stihu kazuje:

Svaki moj dah i korak tvoji su
Život i blago svoje, sve ti darujem

Ovo se uzbuđenje i elan Poslanikovih ashaba nastavilo i kasnije. I Ibn Umm'i-Mektum je krenuo u borbu, u skladu sa ajetom o bogobojaznosti, iako je bio potpuno slijep. Mnogo kasnije je učestvovao i u Bitki na Kadisiji, gdje je čak nosio i bajrak islama. U kratkom vremenu se formirala snažna islamska vojska. Brojala je preko 30 hiljada vojnika. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prvo je predao zastavu Maliku ibn Nedždžariju, a potom Umaretu ibn Hazmu. Kada je kasnije vidio Zejda ibn Sabita, uzeo je zastavu od Umareta i predao je njemu. Umare, radijallahu anhu, upitao je:

„O Allahov Poslaniče, jesi li ljut na mene?“

„Ne, tako mi Allaha nisam ljut na tebe!“, rekao je. *„Ali, ti odaberi Kur'an. Bolje ti je da naučiš Kur'an napamet.“*

Opskrba za pohod

Kada su trebali krenuti u pohod, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je pozvao svoje ashabe u vezi sa potrepštinama za pohod. Tada je u Medini bila velika nestašica. Uprkos tome, ashabi nisu bili nimalo koristoljubivi kada su u pitanju ovosvjetska materijalna dobra, i imali su stalnu opskrbu. Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, potrošio je sav svoj imetak. Nakon što mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Nisam se okoristio ničijim imetkom koliko imetkom Ebu Bekra."

Ebu Bekr je sa suzama u očima rekao:

„Zar ja i moj imetak nismo samo za tebe Allahov Poslaniče?" (Ibn Madže, Mukaddime, 11)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je:

„Šta si ostavio svojoj djeci Ebu Bekre?"

On mu je odgovorio:

„Ostavio sam (vjeru u) Allaha i Njegovog Poslanika." (Tirmizi, Menakib, 16/3675)

I hazreti Omer, radijallahu anhu, je dao polovinu svog imetka. Mislio je da će tako nadoknaditi opskrbu Ebu Bekru, ali nije uspio. Hazreti Osman, radijallahu anhu, je također darovao tri stotine deva kao vojnu opremu i hiljadu dinara. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Nakon ovoga, Osmanu (nijedan grijeh) ne može ništa naštetiti." (Tirmizi, Menakib, 18/3700; Ahmed, V, 63)

Porodica hazreti Osmana, radijallahu anhu, darovala je sav nakit za borbu na Allahovom putu. Sve što su posjedovale od nakita, žene ashaba su donijele pred Allahovog Poslanika, sallallahu

alejhi ve sellem. Jedna djevojčica nije mogla skinuti naušnicu, pa je trgajući od silne želje da pomogne, raskrvarila uho. Ove naušnice stavila je pred Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Svi su ashabi osjećali potrebu da nešto daruju iako mnogi od njih nisu bili bogati. Ebu Akil, radijallahu anhu, radio je cijelu noć i zaradio dva tuceta hurmi. Jedno je ostavio svojim ukućanima, a drugo poklonio vojsci. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je:

„*Neka te Allah opskrbi i nagradi za ono što si donio.*" (Taberi, Tefsir, X, 251)

Munafici su zbog toga Ebu Akila optužili za licemjerstvo.

Ukbe ibn Amir, radijallahu anhu, ovako pripovijeda:

„Kada je objavljen ajet o sadaki,[299] počeli smo prikupljati potrepštine koliko smo mogli. Odjednom je došao jedan čovjek i dao dosta. Munafici su rekli: „Hvali se." Došao je drugi čovjek i donio tuce hurmi. Smutljivci su opet progovorili: „Allahu nije potrebna šaka hurmi." Potom je objavljen ajet:

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ
وَالَّذِينَ لاَ يَجِدُونَ إِلاَّ جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ
سَخِرَ اللهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

299. To je 103. ajet sure Tevbe:

خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ اِنَّ صَلاَتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

„Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih, molitva tvoja će ih sigurno smiriti. - A Allah sve čuje i sve zna."

„One koji vjernike ogovaraju zato što udjeljuju, a rugaju se i onima koji ih s mukom daju - Allah će kazniti za izrugivanje njihovo, i njih čeka patnja nesnosna.“ (et-Tevbe, 79) (Buhari, Zekat, 10; Muslim, Zekat, 72)

Prema različitim predajama, najviše novca je dao Abdu'r-Rahman bin Avf, radijallahu anhu, a najviše hrane je dao Ebu Akil, radijallahu anhu.

Jedan od siromašnijih muslimana, Ulbe ibn Zejd, radijallahu anhu, ustao je jedne noći, klanjao namaz i uputio sljedeću dovu:

„Allahu moj, Ti si naredio da se krene u džihad, ali mi nisi podario životinju na kojoj bi se zaputio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ni Poslaniku nisi dao životinju koju bi mi on mogao dati. Ja sam uvijek sam davao sadaku. Allahu moj, kao sadaku udjeljujem ovo parče hljeba.“

Kada je svanulo, otišao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao mu:

„O Allahov Poslaniče, nemam ništa što bih mogao dati kao sadaku, osim ovog parčeta hljeba. Ko kaže nešto loše za mene zbog toga ili mi se bude rugao, svakome opraštam.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na te riječi pune ljubavi, naklonosti i dobrote, milostivo uzvratio:

„Neka Allah primi tvoju sadaku.“

Slijedećeg dana je rekao:

„Raduj se, Allah je primio tvoju sadaku! Tako mi Allaha u čijoj je ruci Muhammedov život, upisan si među one koji dijele sadaku.“ (Ibn Hadžer, *el-Isabe*, II, 500; Ibn Kesir, *es-Sire*, IV, 9; Vakidi, III, 994)

Neki munafici su se trudili da ljude slabijeg imana odvrate od pohoda. Sastajalište im je bilo u kući jednog Jevreja po imenu Suvejlim. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je saznao za to, poslao je hazreti Talhu i nekoliko ashaba do Suvejlima. Munafici su se razišli i više nisu smogli hrabrosti da se ponovo okupljaju.

S druge strane, nakon objavljivanja ajeta o postupcima munafika, strah koji je obuzeo srca vjernika natjerao ih je da se svi zajedno uključe u pohod. Tako je Medina ostala potpuno prazna. Mogućnost da borba potraje mogla bi znatno otežati opstanak države, a njen glavni grad oslabiti. Budući da u Medini nije ostao dovoljan broj jakih ljudi koji bi čuvali grad i osigurali sigurnost njenih stanovnika, što bi, opet, moglo ugroziti opstanak mlade islamske države, Uzvišeni Allah je objavio sljedeći ajet:

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنفِرُواْ كَآفَّةً فَلَوْلاَ نَفَرَ مِن كُلِّ
فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُواْ فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُواْ
قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُواْ إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ

„Svi vjernici ne treba da idu u boj. Nek se po nekoliko njih iz svake zajednice njihove potrudi da se upuste u vjerske nauke i neka opominju narod svoj da mu se vrate, da bi se Allaha pobojali.“ (et-Tevbe, 122)

Kada je primio ovu Allahovu zapovijed, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za sigurnost pozadine fronta zadužio je hazreti Aliju i Muhammeda ibn Meslemu, radijallahu anhuma, i ostavio ih u Medini.

Sa'atu'l-usre: Vrijeme teškoća

Uprkos svim otežavajućim okolnostima, vojska je nastavila pohod sa velikim uzbuđenjem. Dobro su podnosili sve teškoće. Uslovi su doista bili vrlo teški. Ovo su ukratko uzroci koji su otežavali pohod:

1. velika suša;
2. pustinja koja nije dozvoljavala dugo pješačenje;
3. vrijeme žetve i nemogućnost sakupljanja plodova;
4. velika vrućina;
5. pretpostavka da je neprijateljska vojska vrlo snažna.

Zbog svih ovih teškoća ovaj je pohod nazvan „Gazvetu'l-usre" (Teški pohod), vojska „Džejšu'l-usre" (vojska koja se suočava sa teškoćom), a dani provedeni u pohodu Sa'atu'l-usre (vrijeme teškoća i nevolja).

Izvjesno vrijeme nakon što je vojska krenula, hazreti Alija, radijallahu anhu, je zbog prigovora licemjera tražio dozvolu da se priključi muslimanskoj vojsci. Kada je stigao do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, on mu je rekao:

„Alija, oni govore laži. Ostavio sam te da brineš o onome što je ostalo iza nas. Odmah se vrati, pazi na svoju porodicu i na moje ukućane, budi moj zastupnik. O Alija, ti si moj! Zar nisi zadovoljan da budeš prema meni kao što je bio Harun prema Musau, samo što poslije mene nema više poslanika." (Ibn Hišam, IV, 174; Buhari, Megazi, 78; Muslim, Fedailu-Sahabe, 31)

Hazreti Alija se nakon ovih riječi pohvale vratio svojoj dužnosti. Krenulo se u pohod, pred vojskom je bio dalek put. Jedan od časnih ashaba, Ebu Zerr, radijallahu anhu, sustigao je vojsku nakon

izvjesnog vremena. On je bio ostao za njima, budući da mu je jahalica bila preumorna, a zatim je ostavivši jahalicu, nastavio ići pješice za vojskom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se osmijehnuo kada je ugledao taj prizor, a potom rekao:

„Neka se Allah smiluje Ebu Zerru. Živi kao garib (usamljen, stranac), umrijet će kao garib i bit će proživljen kao garib!"

Ove su se riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, obistinile. Ebu Zerr, radijallahu anhu, kasnije je živio usamljen, daleko od ljudi, a tako je i umro. (Vakidi, III, 1000)

Posljednju fazu puta islamska vojska je teško prešla. Bila je nesnosna vrućina. Pošto su jednu devu, na smjenu, jahala trojica ljudi. Jednu hurmu su dijelili dvojica ljudi, a mučili su se da nađu vodu. Kada bi uzimali abdest, samo su jednom prali dijelove tijela. Dok su oni bili u tako teškom stanju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je dovu Gospodaru svjetova i kiša je pala samo na onom mjestu gdje se nalazila islamska vojska.[300]

Kada je vojska prolazila pored mjesta Hidžr, u kojem je uništen Semudov narod, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je ashabima:

„Ovo je dolina koju bi trebalo izbjeći." (Vakidi, III, 1008)

Potom je rekao:

„Ne ulazite u domove onih koji su nasilje prema sebi učinili, osim plačući, kako vas ne bi zadesilo nešto slično onom što je njih zadesilo!" Zatim je prekrio glavu svojim ogrtačem.

Brzo su prošli kroz njihovo naselje. Bili su natočili vode iz jednog bunara u tom naselju i njom zamijesili tijesto, međutim

300. Ibn Hišam, IV, 177

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da prospu ono što su bili nasuli i da nahrane deve tijestom koje su bili zamijesili. (Buhari, Enbija, 17; Tefsir, 15/2; Muslim, Zuhd, 39)

Mjesta nasilja i nevjerovanja bit će takva sve do Kijametskog dana. Kako se ne bi zadržavali u mjestu u kojem su ljudi nekada činili nasilje prema sebi, poričući Allahove poslanike i čineći velike grijehe, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, insistirao je da se požuri.

Jedne noći, dok su bili nadomak Tebuka, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ove noći će puhnuti jak vjetar i neka niko od vas nipošto ne ustaje. Ko ima devu, neka je sveže!"

Ashabi su povezali svoje deve, iščekujući šta će se desiti. I zaista, te noći je izbila snažna oluja, onaj ko je ustao da uzme abdest bio je bačen na zemlju. Jedan čovjek je ustao da traži devu, pa ga je vjetar bacio na brdo Tajj. (Buhari, Zekat, 54; Muslim, Fedail, 11)

Na udaljenosti jedan dan hoda od Tebuka, u vojsci je opet zavladala nestašica vode. Muaz ibn Džebel, radijallahu anhu, kazuje: „Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Sutra, ako Bog da, stići ćete do izvora Tebuka!"

Kada se narednog dana stiglo do izvora, postojeća količina vode na izvoru rukama je prikupljena u jednu mješinu za vodu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njome je oprao svoje ruke i lice, a potom je izlio nazad u izvor. Poslije toga je u izvor pobo tri motke čiji su vrhovi bili od željeza. Odmah su potekla tri nova izvora i žeđ mudžahida bila je potpuno utažena. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, tada mi reče:

„Muaze, ukoliko budeš dugo živio, uskoro ćeš vidjeti ovaj predio ispunjen vrtovima i baštama!“ (Muslim, Fedail, 10; Ahmed, V, 238)

Ashabi koji su u toku Bitke na Tebuku trpili strahovitu glad, upitali su Resulullaha: „Allahov Poslaniče, ako nam dozvoliš, mi bismo zaklali i pojeli naše deve, te iskoristili njihovu mast.“ Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je: „*U redu, učinite to.*“

Odmah potom došao mu je hazreti Omer, radijallahu anhu, i predložio: „Allahov Poslaniče, ako im dozvoliš da zakolju deve, naša vojska će imati manje jahaćih životinja. Međutim, ukoliko želiš, možeš im narediti da donesu svoje namirnice i hranu koju imaju kod sebe, pa da onda uputiš dovu Allahu kako bi im se u toj hrani povećao bereket. Nadati se da će Allah, uistinu, podariti bereket.“

Na to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„*U redu, tako ćemo učiniti!*“, a potom je naredio da se donese jedna kožna prostirka i prostre ispred njega. Zatim je rekao da mu donesu sve što imaju od živežnih namirnica. Neki mudžahidi donijeli su po pregršt prosa, neki pregršt hurmi a neki male komadiće hljeba. Na prostirci je uistinu bilo prikupljeno sasvim malo hrane. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, zamolio je Allaha Uzvišenog da im podari bereket, a potom se obratio svojim ashabima:

„Donesite svoje posude i uzmite odavde!“

Vojnici su napunili svoje posude toliko da niti jedna jedina posuda nije ostala prazna. Zatim su jeli sve dok se nisu zasitili, i još uvijek je bilo preostalo hrane. Poslije toga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov Poslanik! Onaj ko sretne Allaha vjerujući u ova dva šehadeta bez

imalo sumnje, sigurno mu neće biti zabranjen (ulazak u) Džennet.“ (Muslim, Iman, 45)

Iako je islamska vojska na Tebuku bila formirala logor, od strane neprijatelja nije bilo ni najmanjeg pokreta. Kršćanska arapska plemena, koja su ugledala ovako veliku islamsku vojsku, još od ranije su se sjećala hrabrosti koju je vojska od tri hiljade muslimana pokazala kod Mute, tako da je njihova odlučnost za rat bila poljuljana, a želja za sukobom iščezla. I Bizant se već odavno prošao ideje o okupaciji Arabije. Jer, bizantijski imperator koji se tada nalazio u Homsu, bio je zabavljen unutrašnjim problemima svoje zemlje. Stoga su vijesti koje su pristizale o invaziji muslimana bile shvaćene kao preuveličavanje od strane kršćanskog arapskog plemena Gassan.

Međutim, ovim pohodom muslimani i islam su postigli veliku slavu. Sjeverne granice Arabije bile su potpuno pod njihovom vlašću. Vladar Ejle, narod Džerbe i Ezruha, Jevreji Mekne, svi su došli pod zaštitu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, tražeći sigurnost u zamjenu za džizju koju će plaćati. Halid ibn Velid, radijallahu anhu, sa četiri stotine i dvadeset konjanika pokorio je Dumetu'l-džendel, kršćanskog vladara Ukejdira ibn Abdu'l-melika uhvatio je i doveo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. I njemu je obećana sigurnost u zamjenu za džizju. (Ibn Hišam, IV, 180-182; Ibn Sa'd, I, 276-277; Ahmed, V, 425)

Islamska vojska je na Tebuku ostala dvadeset dana. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije želio da se ide više naprijed. Jer, njegova želja nije bila rat zbog samog rata, da se muslimani izlažu bespotrebnom sukobu i gubicima. Bizant je bio dovoljno zastrašen, a nasuprot se nije pojavljivao nikakav novi neprijatelj. Uz to, tada je Siriju bila zahvatila epidemija kuge. Zbog toga što je kuga

veoma zarazna i smrtonosna bolest, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima:

„Kada čujete da se u nekoj oblasti pojavila kuga, nemojte tamo ići! Ukoliko se već zadesite tamo, ni slučajno odatle nemojte izlaziti!“ (Buhari, Tibb, 30)

Nakon toga, časni ashabi su se posavjetovali i odlučili da se vrate u Medinu. Muslimansku vojsku je sustigao i ashab koji se zvao Ebu Hejseme, radijallahu anhu. On je zbog teškoće pohoda bio ostao u Medini i nije se odmah pridružio vojsci. Jednog dana, nakon što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, već bio otišao u pohod sa ashabima, Ebu Hejsemova supruga pozvala ga je u bašču za obilnu sofru koju je bila pripremila. Kada je Ebu Hajseme vidio taj prizor, odmah se sjetio stanja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih časnih ashaba, što ga je veoma ražalostio i zabrinulo. Rekao je sam sebi: „Dok se oni na ovoj vrućini hvataju u koštac s raznim poteškoćama na Allahovom putu, zar da ću ja ovdje uživati?“ U tom stanju, kajući se, odmah je krenuo na put, ne okusivši ništa sa sofre. Na Tebuku se pridružio islamskoj vojsci. Kada ga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidio kako dolazi, bio je veoma zadovoljan njegovim postupkom. Ebu Hejseme došao je pred Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, koji mu reče:

„Ebu Hejseme, za malo si se upropastio!“

A potom je uputio dovu Uzvišenom Allahu da mu oprosti. (Ibn Hišam, IV, 174; Vakidi, III, 998)

Uzvišeni Allah Svoje robove ne opterećuje preko njihovih mogućnosti. Međutim, On ih smatra odgovornima ukoliko ne obave ono čime su, u okvirima svojih mogućnosti, zaduženi. Zbog toga je i ono što je učinio Ebu Hejseme bila cijena koju je morao platiti u skladu sa njegovim mogućnostima.

Ovi događaji su opomena svima nama. Život Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih časnih ashaba je jedinstveno uputstvo o tome koliko je važno procijeniti naše materijalne i duhovne mogućnosti koje smo dužni utrošiti na Allahovom putu, te promisliti kolika je naša odgovornost kao vjernika.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ujutro je poželio da prisutnima održi govor, naslonjen na stablo hurme. Nakon zahvale Allahu, rekao je slijedeće:

„Najbolji od svih ljudi je onaj koji na leđima konja ili deve, ili na svoje dvije noge (kao pješak) učestvuje u džihadu na Allahovom putu (kojim širi Allahovu vjeru onima koji čekaju uputu) sve do svoje smrti! Najgori od svih ljudi je onaj koji je pročitao Allahovu Knjigu, a od toga nema nikakve koristi, nego i dalje „hrabro" čini grijehe.

Znajte da je najispravniji govor Allahova Knjiga! Najčvršće uže za koje se treba prihvatiti jeste bogobojaznost! Najbolja od svih vjera jeste vjera Ibrahima, alejhis-selam, (islam)! Najbolji sunnet je sunnet Muhammedov! Najcjenjenije riječi su zikrullah (riječi kojima se spominje Allah). Najljepša kazivanja su ona u Kur'anu."[301]

301. Više od trećine teksta Kur'ana Časnog sačinjavaju pripovijesti i kazivanja. Uzvišeni Allah nam naređuje da dužnu pažnju obratimo na kur'anske pripovijesti, shvaćajući njihovu važnost, razmišljajući o istinama na koje nam one ukazuju, uzimajući potrebne pouke iz njih i provjeravajući kroz njih sebe i svoje stanje. U časnim ajetima stoji sljedeće:

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ اَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ هٰذَا الْقُرْاٰنَ

„Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događanjima kazujemo iako prije njega nisi doista ništa znao." (Jusuf, 3)

فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

„...zato kazuj događaje da bi oni razmislili." (el-A'raf, 176)

Najbolji posao je izvršavanje farzova koje je Allah zapovjedio. Najgore djelo jeste uvođenje novina u vjeru. Najljepši put i vladanje jesu put i vladanje Allahovog Poslanika. Najčasnija smrt je smrt šehida.

Najgore sljepilo je pronaći Pravi put pa onda s njega skrenuti. Bolje je dovoljno onoga čega je malo, od onoga čega je puno, ali koje odvlači pažnju od Allaha. Najgore traženje oprosta je u času kad se smrt približi i zakuca na vrata. Najgore pokajanje jeste ono na Sudnjem danu. Najgori čovjek jeste onaj koji posljednji stigne na džumu namaz i koji o Allahu ružno govori. Najviše grijeha ima onaj koji stalno laže.

Najbolje bogatstvo je bogatstvo srca. Najbolja opskrba je bogobojaznost. Vrhunac mudrosti je strah od Allaha. Riječi (i stihovi) u kojima nema mudrosti jesu Iblisov posao. Vino (piće) na jednom mjestu objedinjuje mnoge grijehe. (Pokvarene) žene su šejtanova klopka. (Neodgojena) omladina je dio ludosti. Kamata je najgore stečeni imetak. Najgore jelo je ono koje uzeto iz imetka siročeta. Sretna osoba je ona koja uzima pouku iz tuđih stanja (koja uči iz tuđih iskustava).

Svako će stići u mjesto od četiri aršina (kabur). Sviđanje računa bit će ostavljeno za Ahiret. Suština svih djela je u njihovim završecima. Najgora misao jeste sumnjičenje. Psovati vjernika je grijeh, a njegovo ubistvo je kufr (bogohuljenje). Jedenje mesa vjernika (ogovarajući ga) u suprotnosti je s Allahovom naredbom. Ko se lažno zaklinje Allahom bit će razotkriven. Onaj ko traži oprosta, Allah će mu oprostiti. Ko savlada svoju srdžbu Allah će ga nagraditi. Ko se strpi na gubitku,

---

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

„Mi u ovom Kur'anu navodimo ljudima svakojake primjere da bi pouku primili." (ez-Zumer, 27)

Allah će ga srazmjerno tome nagraditi. Allah povećava nagradu onome ko se strpi u nevoljama. Onaj ko se ne pokorava Allahu, On će ga kazniti.

Allahu moj, oprosti meni i mome ummetu!
Allahu moj, oprosti meni i mome ummetu!
Allahu moj, oprosti meni i mome ummetu!
Od Allaha tražim oprost za sebe i za vas!"

(Vakidi, III, 1016-1017; Ahmed, III, 37; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, V, 13-14)

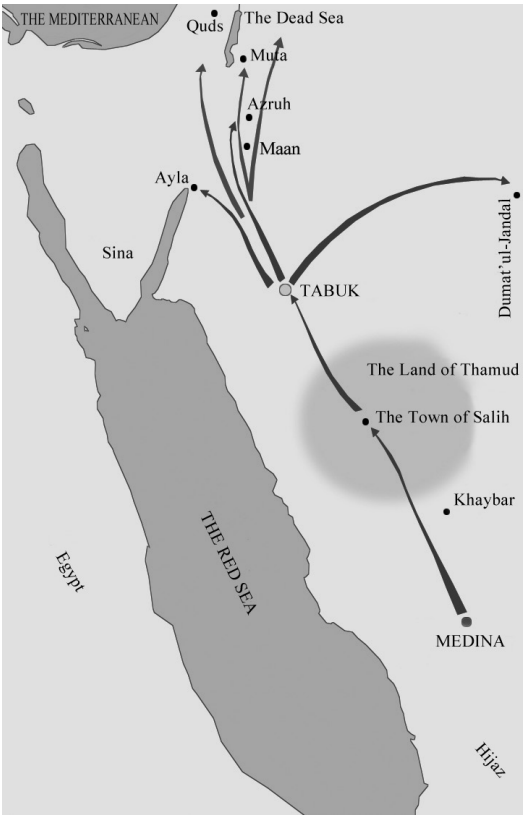

Šehidi Tebuka

U Pohodu na Tebuk samo je jedan ashab poginuo kao šehid. Ovaj ashab, po imenu Abdullah el-Muzeni, radijallahu anhu, počašćen je islamom, a pripadao je jednom nevjerničkom plemenu. Kad mu je umro otac, ostavio ga je bez ikakvog imetka. Njegov bogati amidža uzeo ga je sebi, odgojio ga i učinio imućnim. Još kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru iz Mekke u Medinu, Abdullah je želio postati musliman, ali se njegov amidža, koji je bio mušrik, nije s tim slagao. Kada je plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, osvojio Mekku i bio na povratku u Medinu, Abdullah je rekao svome amidži:

„Amidža, sve sam čekao i nadao se da ćeš postati musliman, ali još uvijek ne vidim kod tebe nimalo ljubavi prema Muhammedu. Barem meni dozvoli da odem kod njega i primim islam."

„Ako postaneš Muhammedov sljedbenik",rekao je njegov amidža, „sve što sam ti dao, uključujući i odjeću koja je na tebi, uzet ću natrag!"

„Ja sam, tako mi Allaha, postao Muhammedov sljedbenik! Čak sam odavno napustio vjerovanje u kamenje i kipove! Uzmi od mene sve što želiš!", rekao je odlučno Abdullah.

Njegov amidža uzeo mu je sve, uključujući čak i odjeću s njega. Abdullah je tako nag otišao majci. Njegova majka mu je sašila odjeću od dva komada tvrdog ćilima. Abdullah je jedan komad omotao oko struka naniže, a drugi naviše. Bio je odlučan, želio se susresti sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, koji je nešto prije stigao u Medinu. Uopće nije mario za prepreke koje bi mu se mogle pojaviti na putu. Više nije mogao trpiti svoj narod, pa je pod okriljem noći krenuo na put. Nakon dugog i napornog putovanja, izranjavanih ruku i nogu, pomućenog razuma usljed

žeđi i gladi, napokon je stigao u Medinu. Njegovo uzbuđenje je bilo neopisivo. Međutim, u jednom trenutku pomisli da ne može takav, u odjeći od grubog ćilima, stati pred plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mladića koji je od uzbuđenja što će se susresti sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, bio van sebe, praćenog upitnim pogledima prisutnih, smjestili su u Poslanikovu džamiju. Tamo je spavao sve do jutra. Tog jutra Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao je u džamiju klanjati sabah-namaz. Kada se, poslije namaza, namjeravao vratiti kući, pogledom je prešao preko džematlija i spazio Abdullaha. Plemeniti i samilosni Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je uvijek pružao utočište mazlumima, usamljenicima i nevoljnicima, ljubazno je prišao ovom mubarek ashabu i započeo s njim razgovor. Kad je čuo da se zove Abdu'l-uzza, rekao mu je:

„Od sada se zoveš Abdullah Zu'l-Bidžadejn (posjednik dva ćilima). Smjesti se negdje u mojoj blizini da mi možeš često dolaziti!"

Potom se Abdullah, radijallahu anhu, smjestio na sofama i učio Kur'an Časni. Ubrzo je naučio napamet mnoge sure iz Kur'ana.

Ovaj blagoslovljeni ashab, koji se svom svojom ljubavlju vezao za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je uz njega u svakom pohodu i bitki, izgarajući od želje da postane šehid na Allahovom putu. Pred polazak u pohod na Tebuk, stalno je molio Resul-i Ekrema, sallallahu alejhi ve sellem, da uputi dovu za njega i zamoli Allaha da mu podari šehadet na Njegovom putu. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, proučio je dovu na sljedeći način:

„Allahu moj, zabrani nevjernicima njegovu krv!"

Abdullah, radijallahu anhu, rekao je: „Ali ja tako ne želim, Allahov Poslaniče."

„Ako kreneš u borbu na Allahovom putu, pa umreš od groznice, bit ćeš šehid! Ili ako te životinja zbaci pa slomiš vrat...“, rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

I uistinu, njegova pogibija se obistinila upravo na onaj čudesan način kako je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, bio i rekao. Jedne večeri, kada se vojska bila spremala za povratak, njegovu dženazu-namaz su, pod svjetlom svijeća, klanjale tri osobe: s jedne strane predvodnik svih vjerovjesnika, a s druge dvojica Allahovih i Vjerovjesnikovih bliskih prijatelja. Te tri osobe su: naš voljeni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Ebu Bekr i hazreti Omer, radijallahu anhuma. Njih trojica su nosili i klanjali dženazu Abdullah Zu'l-Bidžadejnu, radijallahu anhu.

Abdullah ibn Mesud, radijallahu anhu, ovako opisuje prizor koji je ljubomorno posmatrao:

„Pod okriljem mračne noći, među šatorima koje su vojnici bili postavili, na jednom mjestu sam ugledao svjetlo. Ustao sam i počeo ga pratiti. Imao sam šta vidjeti: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, nosili su tijelo Abdullaha Zu'l-Bidžadejna. Došli su do jednog mjesta i iskopali mezar. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je u iskopani mezar, a Ebu Bekr i Omer, radijallahu anhuma, pripremili su mejta da ga predaju Allahovom Poslaniku. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao im je:

„Približite mi našega brata!“

I oni su ga približili. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je mejta u naručje i nakon što ga je spustio u kabur i okrenuo ga u pravcu u kojem traba da leži, uspravio se i uputio dovu Allahu Uzvišenom:

„Gospodaru moj, ja sam njime zadovoljan, stalno sam njime bio zadovoljan, i Ti budi njime zadovoljan...!"

Abdullah ibn Mesud, radijallahu anhu, ovako nastavlja:

„Pred tim prizorom duša mi je bila puna i toliko sam bio ljubomoran na Abdullaha Zu'l-Bidžadejna. Koliko sam samo tada želio da sam ja u tom kaburu umjesto njega! Kamo sreće da sam ja ukopan uz ovakvu Resulullahovu, sallallahu alejhi ve sellem, dovu i blagonaklonost!" (Ibn Hišam, IV, 183; Vakidi, III, 1013-1014; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, III, 227)

Izdaja licemjera i Mesdžidu'd-dirār (Džamija razdora)

Pri povratku u Medinu, jedna grupa licemjera bila je planirala izvršiti atentat na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u jednom uskom prolazu koji je trebalo prijeći u toku noći. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je o tome bio obaviješten, na njih je poslao Huzejfetu'l-Jemanija, radijallahu anhu. Huzejfe je otišao tamo i gromkim glasom povikao:

„Allahovi neprijatelji, povlačite se!", na šta su se svi licemjeri razišli. (Ahmed, V, 453)

Međutim, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čekala je još jedna klopka licemjera. Jedan kršćanin iz plemena Hazredž, po imenu Ebu Amir Fasik, koji je bio izbjegao iz Mekke i Medine zbog toga što se u njima islam bio već ukorijenio, priklonio se Bizantijcima i konstantno huškao licemjere. Kao centar komunikacije ovih spletkaroša, podignut je jedan mesdžid odmah u blizini Kubā' mesdžida. To je bio poznati Mesdžidu'd-dirār (Džamija raskola).

Kako bi izvršili atentat, o kojemu su razmišljali, pozvali su tamo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije Bitke na Tebuku, ali on im je rekao:

„Doći ću vam nakon povratka iz bitke!"

Tako su oni s nestrpljenjem počeli iščekivati povratak muslimanske vojske. Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nalazio na udaljenosti jedan konak od Medine, došao mu je Džibril, alejhis-selam, i obavijestio ga o tome da je ova građevina naizgled džamija, ali da je u srži leglo raskolnika. Ovom klopkom, koju su licemjeri bili pripremili plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a samim time i svim vjernicima, namjeravali su zavaditi džamiju protiv džamije, vjeru protiv vjere, ali nisu postigli svoj cilj. Jer, Uzvišeni Allah je o tome objavio istinu:

وَالَّذِينَ اتَّخَذُواْ مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللّهَ وَرَسُولَهُ مِن قَبْلُ وَلَيَحْلِفَنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلاَّ الْحُسْنَى وَاللّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ. لاَ تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَّمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُواْ وَاللّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ

„A oni koji su džamiju sagradili da bi štetu nanijeli i nevjerovanje osnažili i razdor među vjernike unijeli, pripremajući je za onoga koji se protiv Allaha i Njegovog Poslanika još prije borio, - sigurno će se zaklinjati: „Mi smo samo najbolje željeli", - a Allah je svjedok da su oni pravi lažljivci. Ti u njoj nikada nemoj molitvu obaviti! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana,

postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu. U njoj su ljudi koji vole često da se peru, a Allah voli one koji se mnogo čiste.“ (et-Tevbe, 107-108)

Ovaj put problem nije bio samo u njihovom licemjerstvu, već u tome što je sve bilo poprimilo karakteristike otvorene zavjere. Zbog toga je bilo potrebno strgnuti maske licemjera i srušiti njihovu kuću razdora, koju su podigli i nazvali je džamijom.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, na osnovu Allahove zapovijedi, krenuo i, kad je stigao u Medinu, srušio njihovu džamiju, Džamiju raskola.

Od malog džihada ka velikom džihadu

Posljednji pohod u kojem je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično učestvovao bio je pohod na Tebuk. To je bio mučan i težak pohod. Muslimanska vojska bila je, na odlasku i povratku, prešla preko hiljadu kilomatara. Kad su se približavali Medini, već su se bili jako promijenili. Koža im je bila prilijepljena za kosti, a kosa i brada kao da su se sjedinili. Dok su bili u takvom stanju, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im se obratio sljedećim riječima:

„*Sada se vraćamo iz malog džihada u veliki džihad!*“

Ashabi su začuđeno upitali:

„Allahov Poslaniče, pa mi smo sada u džihadu! Zar ima većeg džihada od ovoga?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je odgovorio:

„*Sada se vraćamo velikom džihadu (borbi sa samim sobom)!*“ (Sujuti, II, 73)

Borba sa sobom podrazumijeva očišćenje srca i duhovni odgoj, a cilj ove borbe je moralno uzdizanje i duhovno usavršavanje kako

bi se postigao stepen potpunog čovjeka „insan-i kamil". Put za to jeste povinovati svoj razum božanskoj Istini, a srce ukrasiti imanom i pohvalnim moralnim osobinama koje su krunisane duhovnostima Kur'ana i sunneta. Na taj način vjernik se uzdiže do stepena ihsana, odnosno postojane svijesti o Allahovoj sveprisutnosti Njegovim svojstvima vida, sluha i znanja. Na tom stepenu vjernik je trajno svjestan da ga njegov Gospodar vidi, čuje i zna šta su njegove namjere i djela.

Prilikom dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i muslimanske vojske u Medinu, čitav narod ih je dočekao. I djeca su pohrlila ka dolini Senijjetu'l-veda', da dočekaju plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[302]

Trojica ashaba čija pokajanja nisu primljena

Među muškarcima koji nisu učestvovali u pohodu na Tebuk, bile su tri grupe:

1. Opravdani: To su oni koji su ranije, u časnim ajetima, spomenuti i koji, i pored toga što žele, nisu bili u stanju učestvovati u pohodu; za njih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„U Medini, zaista, ima ljudi koji su bili s vama u svakom mjestu i svakoj dolini kroz koju ste prošli. Niti u jednoj dolini kroz koju smo prošli!" Ashabi su rekli: „Ali oni su u Medini, zar ne, Allahov Poslaniče?" *„Da, oni su u Medini, ali ih je spriječio opravdan razlog ('uzr)."* (Buhari, Megazi, 81; Muslim, Imare, 159) U poznatom hadisu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

302. Buhari, Džihad, 196

„Djela su prema namjerama..!“ (Buhari, Beđ'u'l-vahj, 1)

2. Licemjeri: To su oni koji se nisu željeli pridružiti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom pohodu jer su, iz više razloga, mislili da se on iz njega neće vratiti. Međutim, kada su vidjeli da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio iz pohoda živ i zdrav, požurili su njemu smišljajući hiljadu i jedan razlog zbog kojeg im treba oprostiti. Uzvišeni Allah o ovim licemjerima, kojih je bilo oko osamdeset, objavio je sljedeće ajete:

وَيَحْلِفُونَ بِاللهِ إِنَّهُمْ لَمِنكُمْ وَمَا هُم مِّنكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ.
لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدَّخَلاً لَّوَلَّوْاْ إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُون

„Oni se zaklinju Allahom da su doista vaši, a oni nisu vaši, nego su narod kukavički. Kad bi našli kakvo sklonište ili kakve pećine ili kakvu jamu, oni bi tamo trkom pohrlili.“ (et-Tevbe, 56-57)

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُل لاَّ تَعْتَذِرُواْ لَن نُّؤْمِنَ لَكُمْ
قَدْ نَبَّأَنَا اللهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى اللهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ
إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ. سَيَحْلِفُونَ
بِاللهِ لَكُمْ إِذَا انقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُواْ عَنْهُمْ فَأَعْرِضُواْ عَنْهُمْ إِنَّهُمْ
رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاء بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

„Kad se među njih vrate, oni će vam se pravdati. Reci: „Ne pravdajte se, jer mi vama ne vjerujemo, zato što nas je Allah o vama obavijestio. Allah i Njegov Poslanik će vidjeti kako ćete

postupati, zatim, vi ćete biti ponovo vraćeni Onome kojem je poznat i vidljivi i nevidljivi svijet, pa će vas On o onome što ste radili obavijestiti.“ Kad se među njih vratite, zaklinjaće vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo biće Džehennem kao kazna za ono što su radili.“ (et-Tevbe, 94-95)

Na temelju ovih časnih ajeta, munafici se smatraju otpadnicima od islama i, pod nazivom „pogan“, ne ubrajaju se među vjernike.

*3. **Oni bez opravdanja:*** Ovih je dvije grupe.

a) Jedni su oni koji nisu učestvovali u pohodu, iako nisu imali pravo opravdanje, a ne ubrajaju se ni među munafike. Oni su, malo prije nego će se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratiti s Tebuka, shvatili da su pogriješili i pokajali se. Čak su se bili zavezali za stubove pred džamijom i zakleli se da će tako ostati sve dok se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne vrati i ne odveže ih. Kad se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio s pohoda, saznao je za njihovu situaciju, a onda rekao: *„I ja se zaklinjem da ih neću odvezati sve dok u pogledu njih ne stigne jasna odredba.“* Nakon toga, objavljen je časni ajet:

وَآخَرُونَ اعْتَرَفُواْ بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُواْ عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا
عَسَى اللّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

„A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali, i koji su djela dobra s drugim koja su hrđava izmiješali, njima će, može biti, Allah oprostiti jer Allah prašta i samilostan je.“ (et-Tevbe, 102)

Nakon što je objavljen ovaj ajet-i kerim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odvezao je ove ljude, koji su se već bili pokajali.

b) Druga grupa su trojica ashaba koji nisu bili licemjeri, nisu imali opravdan razlog, a nisu bili ni među onima koji su se svezali za stubove. Ova trojica ashaba, pjesnik Ka'b ibn Malik, Murare ibn Rebi' i Hilal ibn Umejje, nisu iznosili lažne isprike kao licemjeri. Oni su se izjasnili da se, iako nemaju nikakav opravdan razlog, neće pridružiti Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u ovom pohodu. Međutim, poslije završenog pohoda osjećali su gorko kajanje zbog toga i iskreno se izvinjavali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ali im on nije oprostio, premda je bio suosjećajan i milostiv prema svim ashabima. Čak je, još prije nego što je stigla Allahova objava, bio prestao odgovarati na njihove selame, a u tome su ga slijedili i svi ostali ashabi.

Ova trojica ashaba bili su učesnici svih dotadašnjih bitki. Osim Ka'ba, druga dvojica su učestvovali i u Bitki na Bedru. Propustili su pohod na Tebuk jer su njihova srca bila okupirana ovosvjetskim uživanjima, što je se očitavalo i na njihovim licima, dok su im srca postala tijesna i skučena. U svakom slučaju, zbog činjenice da im Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije uzvraćao na selam i da je okretao glavu od njih, čitav svijet se okrenuo protiv njih i otuđio. Čak su se i njihove supruge, kada im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poručio, prema njima odnosile kao prema strancima. Nije im preostalo ništa što bi mogli učiniti. Danonoćno su plakali i topili se poput svijeća na plamenu. Oni nisu bili počinili djelo koje ih je lišavalo njihove vjere, ali su se bili udaljili od iskrenosti, ispravnosti, pravednosti, istine, bliskosti i predanosti. Njihovo iščekivanje odredbe potrajalo je pedeset dana. Na kraju, radi toga što su govorili istinu i iskreno se pokajali, za nagradu su obradovani oprostom koji je objavljen u sljedećim ajetima:

وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُواْ حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّواْ أَن لاَّ مَلْجَأَ مِنَ اللهِ إِلاَّ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُواْ إِنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ وَكُونُواْ مَعَ الصَّادِقِينَ

„A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim i kad su uvidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se ubuduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je. O vjernici, bojte se Allaha i budite s onima koji su iskreni!“
(et-Tevbe, 118-119)

Ovu radosnu vijest plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je saopćio Ka'bu ibn Maliku:

„Obradovat ću te jednim sretnim danom kakav od svog rođenja nisi doživio!...“[303]

Ka'b ibn Malik, sretan i zadovoljan ovim Allahovim uzvišenim oprostom, rekao je: „Allahov Poslaniče, radi Allahovog zadovoljstva i zadovoljstva Njegovog Poslanika, podijelit ću kao sadaku sav svoj imetak.“ Međutim, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je rekao:

„Jedan dio svog imetka ostavi za sebe, to je bolje za tebe.“

303. Kada je Ka'b, radijallahu anhu, ovu radosnu vijest primio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Talha ibn Ubejdullah, radijallahu anhu, odmah se rukovao s njim i čestitao mu. Ka'b, radijallahu anhu, do kraja života nije zaboravio na ovu njegovu iskrenu i prijateljsku gestu.

„Ako je tako, onda ću ostaviti svoj dio s Hajbera.“, rekao je Ka'b, a potom je nastavio: „Allahov Poslaniče! Allah me spasio ove propasti samo zbog toga što sam bio iskren. Od sada pa do kraja svoga života neću govoriti ništa drugo do istinu! Tako mi Allaha, nakon što me je Uzvišeni Gospodar počastio islamom, a to je najveća blagodat ikada mi data, pred Allahovim Poslanikom i u njegovom prisustvu govorit ću samo istinu. Na taj način ću se spasiti od toga da budem uništen zajedno sa onima koji govore laži. Jer, Uzvišeni Allah je, opisujući one koji su govorili laži u vezi s pohodom na Tebuk (izmišljajući isprike zbog izostanka), rekao tako teške riječi koje nije koristio ni za koga drugoga:

فَأَعْرِضُواْ عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ

„Kad se među njih vratite, zaklinjaće vam se Allahom, samo da ih se okanite, pa okanite ih se jer su oni pogan i prebivalište njihovo biće Džehennem kao kazna za ono što su radili!“ (et-Tevbe, 95) (Vidi: Buhari, Megazi, 79; Vesaja, 16, Džihad, 103; Muslim, Tevbe, 53, Musafirin, 74)

Ova tri ashaba, iako su učestvovali u mnogim bitkama uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su dopali teških muka zbog propuštanja samo jedne bitke. Ovaj događaj veliko je upozorenje onima koji izostanu od borbe za jedinstvo na Allahovom putu. Oni moraju, bez ikakvog opravdanja, odazvati se Allahu, živjeti u skladu sa Njegovim propisima, naređivati dobro i odvraćati od zla.

Uistinu, kako je samo velika pouka u tome što jedan čovjek, koji je bio prijatelj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, učestvovao u Bitki na Bedru i u mnogim drugim bitkama u vremenu u kojem je islam bio najslabiji i najranjiviji, gdje je gledao smrti u

lice, odjednom odbije učestvovati u teškom pohodu kakav je bio pohod na Tebuk. U ovome je zadivljujuća lekcija i pouka onima koji su razumom obdareni i bogobojazni. U našem vremenu, kao i u svim ranijim vremenima, ukoliko se povede pažnja i uloži trud kako bi se omogućila pobjeda i trijumf islama, teško onima koji su spram toga nemarni i koji pronalaze razne izgovore zbog poteškoća i nemogućnosti žrtvovanja na putu istine. Ako su oni koji su se borili kao gazije u Bitki na Bedru platili onako skupo svoju nemarnost, kakvo će biti tek stanje ljudi u našem vremenu, koji su nemarni kada je u pitanju žrtvovanje i borba za uzvišene ciljeve islama. O tome treba naročito razmisliti i potruditi se da budemo zajedno sa onima koji su iskreni u svom radu i žrtvovanju za Allahovu vjeru.

Uzvišeni Allah naredio je vjernicima da uvijek traže pozitivne sagovornike i da se čuvaju onih koji šire negativan utjecaj, time što će se družiti sa iskrenima. Također je naredio da se uvijek savjetujemo sa osobama čija je ispravnost vidljiva i jasna po svim pitanjima; u pogledu njihove vjere, namjera, djelovanja i privrženosti Allahovim propisima. Dužni smo s njima ostvariti bliskost, podržavati ih u njihovom hizmetu i ne odvajati se od njih, tako da naša srca ne tuguju na ovom dunjaluku. Na taj način se možemo spasiti Allahove kazne i postići Njegovo zadovoljstvo na Ahiretu. Korist od druženja sa iskrenim vjernicima lijepo je opisana u stihovima pjesnika:

Uzalud se trude oko trna samoga,
jer on nije uz ružu napojenu s Izvora.

Veoma je značajno da se ovaj događaj dogodio u vrijeme pohoda na Tebuk, u veoma teškom vremenu. Dakle, dužnost je biti uz prijatelje ne samo u vrijeme mira, nego i onda kada su oni suočeni sa teškoćama i iskušenjima u borbi na Allahovom putu. Treba se suprotstaviti poteškoćama koje pritišću iskrene vjernike, slijediti ih u stopu kada im je teško i u tome ne posustajati.

U suri et-Tevbe, koja je objavljena uglavnom u vezi s pohodom na Tebuk, ističe se potreba borbe na Allahovom putu, lično i svojim imetkom, bez obzira na teškoće i neprijatnosti. Jer, borba svojim životom i imetkom najbolji je pokazatelj iskrenosti vjere jednog muslimana. Ta borba, u isto vrijeme, ukazuje na razliku između iskrenih vjernika i licemjera. Uzvišeni Allah kaže:

إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالإِنجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللهِ فَاسْتَبْشِرُواْ بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُم بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

„Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati - oni će se na Allahovu putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu i Indžilu i Kur'anu - , a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje Svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh." (et-Tevbe, 111)

Druga, jako bitna pouka, leži u činjenici da su u svakom stoljeću i vremenu, vjernicima najveći neprijatelji licemjeri (munafici). To je najbolje pokazano u pohodu na Tebuk i u suri et-Tevbe, gdje je to jasno istaknuto i na što su vjernici upozoreni do Sudnjega dana.

Kao što možemo razumjeti iz pohoda na Tebuk, koji je nazvan „Saatu'l-usre" (Vrijeme poteškoće), jedan musliman ne bi smio težiti lagodnom životu i uživanju na ovom svijetu, već da se uhvati u koštac sa svim poteškoćama i da ne posustaje na Allahovom putu.

Bogate riznice pripadaju Allahu

Nasuprot svim nastojanjima nevjernika, Allah je uzdigao Svoju vjeru i učinio da vjernici savladaju nevjernike. Jer, Uzvišeni Allah je to bio obećao Svome Poslaniku kao i njegovim ashabima i prijateljima, vjernicima koji su iskreno koračali njegovim putem. Radi toga, iako to nevjernici nisu željeli, ova istina se svakako ostvarila. Uzvišeni Allah kaže:

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَى مَنْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ

„Oni govore: 'Ne udjeljujte ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika, da bi ga napustili.' A blaga nebesa i Zemlje su Allahova, ali licemjeri neće da shvate." (el-Munafikun, 7)

Uistinu, nevjernici su stoljećima ulagali snagu i trud kako bi oslabili moć muslimana. Međutim, sve riznice i blaga nebesa i Zemlje pripadaju Allahu, a On Uzvišeni je milostiv prema vjernicima. Mobilizirajući Svoje materijalne i duhovne vojske, Uzvišeni Allah za veoma kratko vrijeme vjernicima može omogućiti pobjedu, a nevjernike poraziti i poniziti.

Kada se pogleda u historiju islama, vidi se, da su zahvaljujući Allahovoj pomoći, vjernici nekada i sa veoma malim snagama, uspijevali da ostvare velike pobjede. Neki od primjera za to su Bitka na Bedru, Bitka na Muti, osvajanje Andaluzije, Bitka na Malazgirtu i brojne druge bitke. S druge strane, veličanstvenu Osmansku državu, koja je svoj potpis ostavila širom svijeta šireći Allahovu vjeru, ustanovilo je samo 400 konjanika.

To je pokazatelj da muslimani mogu biti uspješni onoliko koliko su iskreni. Jer, onaj ko izgubi iskrenost, izgubi i snagu; ko se odvoji od iskrenosti, dolazi u situaciju da više nije u stanju obnoviti svoju snagu i moć. Kad bi muslimani bili iskreni u svojoj vjeri, nevjernici im ne bi mogli nauditi, bez obzira na njihovu prividnu moć, brojnost i prednosti. Jer, Uzvišeni Allah u časnom ajetu kaže:

وَإِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ لاَ يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا
إِنَّ اللّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

„Ako kakvo dobro dočekate, to ih ozlojedi, a zadesi li vas kakva nevolja, obraduju joj se. I ako budete strpljivi i ono što vam se zabranjuje - izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi. Allah, zaista, dobro zna ono što oni rade.“ (Ali Imran, 120)

U „Stoljeću sreće“ i historiji islama ovaj ajet je potvrđen bezbroj puta.

U vjeri bez prakticiranja nema nikakvog dobra!

Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio planirana osvajanja i vraćao se u Medinu, poglavar Taifa, Urve ibn Mes'ud, došao je za njim i postao musliman. Kasnije je, vrativši se u Taif, počeo pozivati u islam cijelo svoje pleme. Međutim, ti ljudi, koji su jednom, kada im je došao da ih poziva u islam, kamenjem gađali i samog Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prema Urvetu su se ponašali još gore. Ubili su ga ispalivši na njega kišu strijela, tako da je postao šehid.[304]

304. Ibn Hišam, IV, 194; Hakim, III, 713/6579

Poslije toga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poglavaru Hevazina, Maliku, radijallahu anhu, koji je bio primio islam i njega bio red da ispuni svoju dužnost, naredio da konstantno uznemirava stanovnike Taifu. Zbog toga je stanovnicima Taifa, koji zbog Malikovih napada već neko vrijeme nisu nikako uspijevali da izađu iz svojih utvrđenja, na kraju dozlogrdilo pa su poslali svoje vođe u Medinu.[305]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, delegaciju je, kako bi im se smekšala srca, ugostio u džamiji.[306] U tom ambijentu su predstavnici posmatrali ashabe kako po cijelu noć klanjaju i uče Kur'an. Gledali su ih kako, poredani u safove, zajednički obavljaju propisane dnevne namaze.[307]

Članovi delegacije iz plemena Sekif su izjavili da će prihvatiti islam pod uvjetom da ne moraju klanjati namaze. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odbio je njihov prijedlog, rekavši:

„*U vjeri bez namaza nema nikakvog dobra!*" (Ebu Davud, Haradž, 25-26/3026)

Ljudi iz Taifa su željeli da istraju na još jednoj svojoj gluposti: da im se još tri godine ostavi jedno njihovo božanstvo po imenu Lat. Kad ni to nije prihvaćeno, zamolili su: „Neka nam ga makar još samo mjesec dana!" Ni to im nije prihvaćeno. Na kraju su ostali bez izlaza pa su prihvatili islam. Međutim, zahtijevali su da budu oslobođeni od toga da lično sruše kip Latov. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije insistirao na tome rekavši „Morate ga vi srušiti!", već je poslao Ebu Sufjana i Mugireta da to učine.[308] Kako je jadan prizor bio vidjeti žene iz plemena Sekif kako izlaze iz kuća i skupljaju

305. Ibn Hišam, IV, 138, 195
306. Ahmed, IV, 218
307. Vakidi, III, 965
308. Ibn Hišam, IV, 197; Vakidi, III, 967-968

kamenčiće srušenih kipova. Međutim, kada su kasnije naučili o ljepotama islama i spoznali njegove vrijednosti, svi su postali iskreni vjernici, a kamena božanstva su potpuno zaboravljena.

Na taj način je bila primljena nesebična dova plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koju je uputio još devete godine poslanstva, kada je lično pozvao u islam stanovnike Taifa i tom prilikom doživio od njih neviđeno ponižavanje, vrijeđanje i fizičko zlostavljanje. Još tada je zamolio Allaha da ih uputi i, eto, njegova dova je bila uslišana.

Izaslanici iz plemena Sekif bili su podučeni islamskim dužnostima i propisima. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio im je da isposte preostale dane ramazana koji je tada bio u toku. Bilal Habeši bi im donosio jelo u vrijeme iftara i sehura.[309]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi, sa delegacijama koje bi mu dolazile, odlazio da se vidi u svako doba dana, kada je bio u mogućnosti, te bi s njima dugo razgovarao o svim pitanjima koja su ih interesovala.[310] Kako je uobičavao nakon svakog jacije-namaza, tako je i sa delegacijom iz Sekifa Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom tako dugo razgovarao da je, stojeći na nogama, osjetio potrebu da težinu tijela prebaci na jednu nogu kako bi mu se druga odmorila.[311]

Evs ibn Huzejfe, predstavnik iz plemena Sekif, ovako priča:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne večeri zadugo nije bio došao nama iza jacije-namaza, pa smo ga upitali:

309. Vakidi, III, 968

310. Omer, radijallahu anhu, ovako je pričao: „Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, do dugo u noć, razgovarao sa Ebu Bekrom o nekom pitanju vezanom za muslimane, i ja sam bio zajedno s njima." (Tirmizi, Salat, 12/169)

311. Ebu Davud, Šehru Ramadan, 9/139.

„Allahov Poslaniče, zašto si zakasnio?“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio nam je:

„Zadao sam sebi zadatak da svaki dan proučim jedan hizb (dio) iz Kur'ana. Nisam htio da dođem dok to ne završim.“

Upitali smo i ashabe pri izlasku sa sabaha: „Kako tako brzo proučite Kur'an?“ Oni su nam odgovorili: „Mi sure podijelimo u dijelove; prve tri sure jedan dio, potom sljedećih pet sura drugi dio, a zatim, redom, sastavimo sedmu, devetu, jedanaestu i trinaestu suru kao jedan dio. Na kraju, od preostalih sura poslije sure Kaf pa sve do kraja sastavimo još jedan dio, tako da Kur'an proučimo u sedam dijelova.“ (Ahmed, IV, 9; Ibn Madže, Salat, 178)

Časni ashabi su pridavali veliki značaj Kur'an-i Kerimu jer im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, to ostavio u emanet Allahovom naredbom. Pored toga što su ga učili u namazu, veoma puno su učili Kur'an na putovanjima, u bitkama, na sijelima i na noćnim namazima. Njihova srca se nikada nisu zasitila učenja Kur'ana. Čak niti jedan jedini dan nisu propuštali da ga uče.[312] Svoje dane započinjali bi učenjem Kur'ana. U slučaju problema s memorijom, preporučivali bi učenje Kur'ana gledajući u Mushaf. Hazreti Osman, radijallahu anhu, toliko je učio Kur'an, da je pohabao čak dva Mushafa.[313]

Među članovima delegacije iz plemena Sekif, najveću želju za učenjem Kur'ana pokazivao je Osman ibn Ebi'l-As. Budući da je on bio najmlađi u delegaciji, njega su bili ostavili da brine o njihovim devama i konjima. Kada bi se članovi delegacije vratili natrag i na podnevnoj žegi zaspali, Osman ibn Ebi'l-As, radijallahu anhu, otišao bi do Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pitao

312. Ibn Sa'd, III, 75-76
313. Kettani, II, 197

ga o islamu, slušao Kur'an i učio ga. Na taj način je od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, slušajući Kur'an, bio naučio nekoliko sura napamet.

Osman ibn el-As, radijallahu anhu, prije svojih drugova, tajno je već bio dao prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i postao musliman. Kada bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zauzet, on bi odlazio Ebu Bekru ili Ubejju ibn Ka'bu, pitao ih o islamu i slušao ih kako uče Kur'an. Ova njegova privrženost islamu veoma se bila dopala Allahovom Poslaniku, tako da ga je jako zavolio. Kada su se članovi delegacije iz plemena Sekif naumili vratiti kući, zamolili su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im odredi nekoga među njima za vođu. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odabrao im je za vođu Osmana ibn el-Asa, radijallahu anhu, uprkos tome što je on bio najmlađi među njima. (Ibn Hišam, IV, 185; Ibn Sa'd, V, 508; Ahmed, IV, 218)

Ostala dešavanja po povratku sa Tebuka

Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, bio se rodio sin Ibrahim, kojeg je bila rodila Marija Egipćanka (Koptkinja). Na povratku s Tebuka, Ibrahim se razbolio i nakon nekog vremena i umro. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, bio je veoma tužan zbog toga. Iz očiju su mu tiho i neprestano lile suze samilosti. O tome je ovako govorio:

اِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبَ يَحْزَنُ وَلاَ نَقُولُ اِلاَّ مَا يَرْضَى
رَبُّنَا وَاِنَّا بِفِرَاقِكَ يَا اِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ

„Oči plaču, srce je tužno, ali ne možemo reći ništa drugo osim riječi kojima će biti zadovoljan naš Gospodar! Tako mi Allaha,

Ibrahime, veoma nas je rastužio rastanak s tobom!" (Buhari, Dženaiz, 44; Ibn Sa'd, I, 138)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je da mu se donese jedan kamen i postavio ga je u uzglavlju njegovog mezara. Na taj način Ibrahimov mezar bio je označen. To je bio i prvi mezar koji je poliven vodom.[314] Tada je došlo do pomračenja sunca. Neki od ashaba su, kako je to bilo u vrijeme paganstva, to bili povezali sa smrću Ibrahimovom. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je, pak, u vrijeme pomračenja klanjao dva rekata namaza i obavijestio ashabe da to njihovo mišljenje nije ispravno, rekavši:

„Sunce i Mjesec su dva Allahova ajeta, znaka. Do njihovog pomračenja ne dolazi niti zbog nečijeg rođenja niti zbog nečije smrti. Kad se desi pomračenje Sunca ili Mjeseca, spominjite Allaha (činite zikr) i klanjajte namaz."[315] (Nesai, Kusuf,14)

U toku mjeseca redžepa, umro je i Nedžaši, kralj Abesinije. Kako se između njih nalazilo more, a kopnenim putem putovanje bi trajalo danima, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, istog dana je poručio ashabima da mu klanjaju dženazu:

„Klanjajte dženazu-namaz našem bratu koji je umro u dalekoj zemlji."

314. Ibn Sa'd, I, 144; Ibn Abdi'l-berr, I, 59

315. Danas u nekim krajevima, u vrijeme pomračenja Sunca ili Mjeseca, umjesto namaza i dove, udara se u bubnjeve i puca iz oružja. To je novina u vjeri (bid'at) i narodno vjerovanje utemeljeno na sujevjerju, i nema nikakve veze s islamom. Isto kao što se huk sove smatra zloslutnim, i predviđa tugu i plač, što potiče iz istih pogrešnih shvatanja.

Ashabi su ga upitali: „Allahov Poslaniče, ko je on?“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je odgovorio:

„To je Abesinac Ashama! Danas je Allahov dobri rob Ashama umro! Tražite od Allaha oprost za vašega brata!“, nakon čega su klanjali dženazu-namaz u odsutnosti. (Muslim, Dženaiz, 62-68; Ahmed, III, 319, IV, 7)

Kasnije su saznali da je Nedžaši umro upravo tog dana kad im je to plemeniti Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, rekao.

U mjesecu ša'banu, kćerka Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i istovremeno supruga hazreti Osmana, radijallahu anhu, Ummu Kulsum, neka je Allah njome zadovoljan, preselila je sa ovog prolaznog svijeta na vječni Ahiret.[316]

Dva mjeseca nakon Tebuka, u mjesecu zu'l-ka'detu, skončao je život kolovođe licemjera, Abdullaha ibn Ubejja ibn Selula, pun smutnje i razdora. Njegovom smrću redovi licemjera bili su uzdrmani iz temelja, a većina preostalih licemjera iskreno su se pokajali i postali muslimani. Kad je on umro, njegov sin Abdullah je, prema očevoj oporuci, došao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao: „Allahov Poslaniče, umro je Abdullah ibn Ubejj. Daj mi jednu tvoju košulju da od nje načinim ćefine za njega. Klanjaj mu dženazu i za njega traži oprost!“ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skinuo je svoju košulju, predao mu je, spremio se i klanjao namaz. Nakon toga objavljen je sljedeći ajet:

316. Ibn Sa'd, VIII, 38

وَلاَ تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلاَ تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُواْ بِاللّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُواْ وَهُمْ فَاسِقُونَ

„I nijednom od njih, kad umre, nemoj (dženazu) **namaz klanjati, niti sahrani njegovoj prisustvovati, jer oni u Allaha i Poslanika Njegovog ne vjeruju i kao nevjernici oni umiru.“** (et-Tevbe, 84) (Vidi: Buhari, Dženaiz, 23; Ibn Madže, Dženaiz, 31)

Kad su Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upitali zašto je to učinio, on im je odgovorio:

„Niti moja košulja, niti namaz koji sam klanjao neće ga sačuvati od Allahove kazne! Međutim, ponadao sam se da ću ovim svojim postupkom privući neke iz njegovog naroda da postanu muslimani.“

I zaista, nakon što su Hazredžije vidjele kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukopao Abdullaha ibn Ubejja u svojoj košulji i još mu klanjao dženazu, moleći za njegov oprost, oko hiljadu njih je ostavilo mnogoboštvo i postali su iskreni muslimani.[317]

Godina izaslanika

Mekka je bila osvojena, dobiven Rat na Hunejnu, narod Taifa godinu dana nakon opsade primio je islam, a u ovom periodu s uspjehom je okončan i pohod na Tebuk. Na Arabljanskom poluotoku više nije bila ostala niti jedna prepreka širenju islama.

Na taj način su arapska plemena dobila priliku da se izbliza i ispravno upoznaju sa uzvišenošću i veličanstvenošću islama, tako da su bili počeli slati svoje delegacije Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi mu potvrdili svoju odanost. Te delegacije

317. Ajni, VIII, 54; Dijarbekri, II, 140-141

stizale su iz dalekih oblasti kao što su Jemen, Hadramevt, Bahrejn, Amman, Sirija i Iran, kako bi postali muslimani ili izvijestili da su postali muslimani, ili su dolazili tražiti od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da im pošalje učene muslimane koji bi ih podučili islamu.

Jedan od najboljih primjera među tim delegacijama koje su dolazile Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i od njega lično učile o islamu, a zatim se vraćale svome plemenu podučavajući ostale, bila je delegacija iz plemena Benu Tudžib. Iz ovog plemena Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija od trinaest ljudi. Sa sobom su bili ponijeli i robu kao zekat. Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, ovo njihovo ponašanje veoma se svidjelo, pa im je izrazio dobrodošlicu. Bilalu Hebešiju naredio je da se prema njima ophodi na najbolji mogući način. Predstavnici plemena Benu Tudžib rekli su mu: „Allahov Poslaniče, donijeli smo ti Allahovo pravo u našim imecima." Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im je rekao:

„Vratite ga natrag i podijelite svojim siromasima."

Članovi delegacije mu rekoše:

„Allahov Poslaniče, mi smo donijeli tebi ono što je ostalo nakon što smo podijelili siromasima."

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, na to je rekao:

„Allahov Poslaniče, među svim arapskim izaslanstvima nema bolje delegacije od ove iz Benu Tudžiba."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Uputa je samo u Allahovim rukama, onome kome želi dobro, Allah otvori njegovo srce prema imanu."

Članovi delegacije iz Benu Tudžiba su Allahovog Poslanika upitali o nekim stvarima iz Kur'ana i sunneta. Ta pitanja data su mu u pismenoj formi. Radi tog uloženog truda povećala se i naklonost plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njima. Nakon što su ostali nekoliko dana, članovi delegacije su se htjeli vratiti. Upitani su zbog čega žure nazad, pa su odgovorili: „Namjeravamo kada se vratimo, svome narodu koji je ostao tamo objasniti sve ono što smo vidjeli od Allahovog Poslanika i podučimo ih onome što smo mi naučili pitajući." Došli su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i oprostili se s njim. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao im je Bilala Habešija. Naredio je da im se podijele pokloni i da se prema njima ophodi bolje nego prema ostalim izaslanstvima. (Ibn Sa'd, I, 323; Ibn Kajjim, III, 650-651)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio je da delegacije još neko vrijeme ostanu u Medini kako bi naučili o Kur'anu i osnovama vjere, ali i kako bi se lično, posmatrajući ga, osvjedočili u njegovu praksu i tako još bolje razumjeli islam. Na primjer, kada je u Medinu stigla delegacija Abdu'l-Kajsa, Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, zahtijevao je od ensarija da ih ugoste i počaste. Tada ih je napomenuo da ih poduče osnovnim potrebnim činjenicama o vjeri i nauče sure neophodne za obavljanje namaza. Kad bi svanuo dan, bili bi upitani o stanju i zdravlju te o tome da li su zadovoljni pažnjom ensarija. Oni bi isticali da su zadovoljni. Kasnije ih je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi lakše naučili o vjeri, po dvojicu - trojicu rasporedio po kućama ashaba. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je krajnje oduševljen zalaganjem i trudom koji su uložili ashabi, ali i odlučnošću članova delegacije Abdu'l-Kajsa da nauče, tako da ih

je on lično provjeravao kako su naučili Et-Tehijjatu, Fatihu i druge sure i sunnete.[318]

Na ovaj način islam se proširio cijelom Arabijom. Ljudi su masovno dolazili i prelazili u islam. Medina je svaki dan bila puna novih gostiju. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dočekivao je pridošlice na najljepši mogući način, častio ih i ugošćavao, svakoga pitao za zdravlje i stanje, sa svakim razgovarao prema njegovim običajima, saznavao informacije o krajevima iz kojih dolaze, slušao njihove zahtjeve, odgovarao na pitanja, rješavao njihove probleme, a njihova srca dekorisao ukrašavajući ih svjetlom islama, spokojem i radošću.[319]

Konačno su stare patnje bile ustupile mjesto obilnoj milosti. Uzvišeni Allah je u vezi sa zahvalnošću na ovoj Njegovoj milosti, Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i svim vjernicima koji su zbog Njega strpljivo podnosili sve nedaće, ovako poručio:

إِذَا جَاء نَصْرُ اللهِ وَالْفَتْحُ. وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللهِ أَفْوَاجًا. فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

„Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu, i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze, ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao.“ (en-Nasr, 1-3)

Zbog toga što se u devetoj godini nakon hidžre u ovolikoj mjeri ostvarilo širenje islama u Arabiji, a u Medinu masovno dolazile delegacije kako bi naučile o pravoj vjeri, ova godina nazvana je „Godina izaslanika“.

318. Ahmed, III, 402
319. Vidi: Nesai, Umra, 5

Dužnost hadždža

Iako je sve do devete godine po hidžri obavljan hadždž, prema vjeri poslanika Ibrahima, alejhis-selam, ipak su u taj obred nevjernici bili umiješali i neke svoje pogrešne obrede. Međutim, ove godine, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imenovao je Ebu Bekra poglavarom za hadždž, te ga sa grupom od tristo ljudi poslao u Mekku da poduči muslimane kako da pravilno obave hadždž. Izvijestio ih je da će on hadždž obaviti naredne, desete godine po hidžri. Grupa je, kao kurbane, povela i dvadeset deva, koje su oko vratova imali zakačenu oznaku.

Kada je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, sa navedenom grupom krenuo na put, objavljeni su prvi ajeti sure et-Tevbe. Time je naređeno da se, isto kao što je Allahova Kuća očišćena od kipova, da se tako očisti i od nevjernika. Jer, tada su još uvijek i mnogobošci obilazili Ka'bu i nije im se miješalo u njihovo obredoslovlje. Međutim, kada je Ka'ba ponovo stekla svoju pravu svrhu, nije više odgovaralo da mnogobošci tu dolaze neadekvatno odjeveni i sprovode svoje običaje koji nisu u skladu sa Allahovom vjerom, kao što je bilo njihovo pljeskanje rukama, a što je, ujedno, i uznemiravalo hadžije. Tako su ovi ajeti koji su tada objavljeni, označili kraj nepoštovanja spram Ka'be. Uzvišen Allah je rekao:

بَرَاءةٌ مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدتُّم مِّنَ الْمُشْرِكِينَ.
فَسِيحُواْ فِي الأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُواْ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي
اللهِ وَأَنَّ اللهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ. وَأَذَانٌ مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ
يَوْمَ الْحَجِّ الأَكْبَرِ أَنَّ اللهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِن تُبْتُمْ

فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُواْ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُواْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ. إِلاَّ الَّذِينَ عَاهَدتُّم مِّنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنقُصُوكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُواْ عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُّواْ إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَى مُدَّتِهِمْ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

„Obznana od Allaha i Njegovog Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore: „Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći i da će Allah nevjernike osramotiti“; i proglas od Allaha i Njegovog Poslanika ljudima na dan velikog hadždža: „Allah i Njegov Poslanik ne priznaju mnogobošce.“ Pa ako se pokajete, to je za vas bolje; a ako se okrenete, znajte da Allahu nećete umaći! A nevjernike obraduj kaznom nesnosnom! Mnogobošcima s kojima imate zaključene ugovore koje oni nisu ni u čemu povrijedili, niti su ikoga protiv vas pomagali, ispunite ugovore do ugovorenog roka. Allah zaista voli pobožne.“ (et-Tevbe, 1-4)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلاَ يَقْرَبُواْ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَـذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللّهُ مِن فَضْلِهِ إِن شَاء إِنَّ اللّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

„O vjernici, mnogobošci su sâmâ pogan, i neka više ne dolaze na hadždž Časnom hramu poslije ovogodišnjeg hadždža. A ako se bojite oskudice, pa Allah će vas, ako hoće, iz obilja Svoga imućnim učiniti. - Allah zaista sve zna i mudar je.“ (et-Tevbe, 28)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kako bi obznanio da su spušteni ovi ajeti, za hazreti Ebu Bekrom, radijallahu anhu, u Mekku je poslao hazreti Aliju, radijallahu anhu. Hazreti Alija, radijallahu anhu, prvog dana Bajrama, pored džemreta na Akabi ustao je na noge i održao hutbu kojom je ispunio zaduženje koje mu je bio dao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što je proučio određeni broj ajeta iz sure et-Tevbe, obznanio je da svi čuju četiri sažeta uputstva Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

1. Neka svi znaju da će u Džennet ući samo vjernici;

2. Ka'bu neće moći obilaziti nage osobe (čime je dokinut običaj koji su bili uspostavili mnogobošci);

3. Nakon ove godine mnogobošcima neće biti dozvoljen prilaz Ka'bi;

4. Samo, za one mnogobošce koji su bili ostali vjerni ugovoru koji su bili potpisali s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, članovi sporazuma vrijede do isteka ugovorenog perioda.

Nakon ove godine, niti jedan mnogobožac nije više dolazio da obavi hadždž i obavlja tavaf bez odjeće.

Nakon ove godine, i posljednji mnogobošci bili su odbacili širk, a kada su promislili i shvatili kolika ih je nesreća snašla, počeli su preferirati i prihvatati pravu vjeru.

Nakon ove godine, isto kao što je Ka'ba bila očišćena od kipova, bila je očišćena i od mnogobožaca, tako da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo pripremati za veliki hadždž koji je namjeravao obaviti naredne godine.

DESETA GODINA PO HIDŽRI

Kako je Adijj ibn Hatim postao musliman

Adijj je bio sin Hatima et-Tāija koji je potjecao iz plemena Tajj i nadaleko bio poznat po svojoj darežljivosti. Adijj je također u svome narodu bio ugledan i cijenjen. Poznavali su ga kao rječita, pametna i darežljiva čovjeka lijepih osobina. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u desetoj godini poslije hidžre poslao hazreti Aliju da uništi Fulsa, a to je bio idol plemena Tajj, Adijj se sklonio u Siriju. Njegova sestra Seffane dovedena je sa zarobljenicima u Medinu.

Naš plemeniti Poslanik, svjetlost svega što postoji, poklonio je slobodu Seffane, darovao joj odjeću, konja za jahanje i putnu opskrbu, te je preporučio ljudima od povjerenja iz njenoga naroda i poslao je u Siriju. Adijj ibn Hatim kazuje:

„Seffane je bila oštroumna žena. Upitao sam je šta misli o djelovanju tog čovjeka. Rekla mi je: „Ja mislim da bi ti što prije trebao da pristaneš uz njega. Ako je uistinu vjerovjesnik, za tebe će biti velika vrijednost i prednost da prije drugih pristaneš uz njega. Ako je vladar, on će ti pomoći da ne izgubiš vlast u Jemenu i da ne postaneš odbačen i omražen. A sada ti odluči."

Na to sam ja rekao: „Mislim da je tvoja procjena dobra. Idem kod njega. Ako nije istina ono što govori i radi, njegova mi

neiskrenost neće nimalo nauditi. A ako je sve to istina, poslušat ću šta govori i pristat ću uz njega.“

Došao sam u Medinu. Kada sam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, okruženog porodicom, ženama i djecom, shvatio sam da on nije vladar poput Kisre i Kajzera.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio me za ruku i poveo me kući. Putem ga je zaustavila jedna slaba starica i govorila mu je nešto moleći od njega pomoć. On je podugo stajao i slušao šta je žena govorila, a onda je riješio njen problem. Kada smo stigli kući, pružio mi je jastuk za sjedenje napunjen hurminom slamom. Ukazao mi je čast riječima:

„*Sjedni na ovo*.“

„Ti sjedni na jastuk,“ rekao sam mu.

Allahov Poslanik me onda opet počastio riječima:

„*Ja neću, ti sjedni.*“

Sjeo sam na šilte. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjeo je na tvrdo tle. Pomislio sam da nijedan vladar ne bi tako uradio.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obratio mi se riječima:

„*Adijj, postani musliman i bit ćeš spašen*.“

„Ja imam svoju vjeru,“ odgovorio sam mu.

„*Ja tvoju vjeru znam bolje od tebe,*“ rekao mi je.

„Kako možeš znati moju vjeru bolje od mene?“

„Nisi li ti rekusija?[320] *Tebi pripadne jedna četvrtina od plijena koji stekne tvoj narod, je li tako?“* nastavio je govoriti. *„A to ti po tvojoj vjeri nije dozvoljeno.“*

Ništa mi više nije rekao. Kako je Allahov Poslanik izgovorio te riječi, tako sam ja osjetio stid. Odgovorio sam mu:

„Tačno. Tako je.“ Shvatio sam da je on poslanik kojega je Allah poslao ljudima. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije više ponovio one riječi zbog kojih sam se posramio. Rekao je ovako:

„Znam šta je razlog koji te priječi da primiš islam. Ti misliš da islam primaju slabi ljudi, oni koje Arapi ne cijene i ne drže do njih. Znaš li ti Hiru?“ upitao me je.

„Čuo sam za taj grad ali nisam ga vidio,“ odgovorio sam.

„Kunem se u Allaha u čijoj je moći moja duša da će Allah okončati ovaj slučaj. Jedna će žena sama doći iz Hire i u Bejtullahu obaviti tavaf. Potom će biti osvojene riznice Kisre ibn Hurmuza.“

„Zar Kisre ibn Hurmuza?“ upitao sam.

„Jeste, Kisre ibn Hurmuza,“ kazao je Poslanik i dodao:

„Neće proći mnogo vremena, a imetka će biti toliko mnogo da neće biti siromaha. Zekat se neće imati kome dati.“

Kada sam postao musliman, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, veoma se obradovao; vidio sam veliku radost na njegovom licu. Naredio je da budem gost u kući jednog ensarije. Stalno sam, u svako doba dana i noći, odlazio njegovoj kući. Poželio bih ga od jednoga namaza do drugoga.

Kada je Adijj, radijallahu anhu, kasnije pričao ovaj događaj, govorio je:

320. Rekusije su slijedili vjeru koja ima elemente kršćanstva i elemente sabijsva.

„Tako mi Allaha, vidio sam ženu koja je bez imalo straha izašla iz Hire na devi i obavila hadž u Mekki. Osim toga sam, tako mi Allaha, i ja bio među onima koji su zauzeli Kisrine riznice. Kunem se u Allaha u čijoj je moći moja duša da će se i ono treće uistinu dogoditi. Zato što je tako rekao Allahov Poslanik." (Buhari, Menakib, 25; Ahmed, IV, 257, 377-379; Ibn Hišam, IV, 246; Ibn Kesir, *el-Bidaje*, V, 62)

Uistinu se desio i treći slučaj koji je navijestio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Halifa Omer ibn Abdu'l-Aziz poslao je svoga čovjeka u Afriku da podijeli zekat, a on se vratio ne podijelivši novac i imetak namijenjen u tu svrhu zato što nije mogao naći nikoga ko će zekat uzeti. Halifa je za taj novac otkupio veliki broj robova i oslobodio ih.[321]

Prvi i posljednji hadždž plemenitog Poslanika: OPROŠTAJNI HADŽDŽ

Nakon što je propisano obavljanje hadždža, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio je svoj prvi i posljednji hadždž – oproštajni hadž. Kada se on, sallallahu alejhi ve sellem, na hadždžu opraštao od muslimana, ljudi su rekli da je to oproštajni hadždž. Tako se i sada spominje.[322] A naš dragi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, taj događaj spominje kao „hadždž muslimana".[323]

Na taj hadždž, koji se desio u desetoj godini nakon hidžre, u vrijeme kada je cijela Arabija postala muslimanska i kada su utjecaj i vladavina islama bili dobro ojačali, plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je sve muslimane.

321. Vidi: Buti, str. 434
322. Buhari, Hadždž, 132
323. Hejsemi, III, 237

Srca puna ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku odazvala su se tom pozivu. Na poziv iz Medine odazivali su se vjernici sa svih strana. Nebrojeno mnogo bilo je vjernika koji su se tokom putovanja pridruživali. Skupine ljudi bile su tako velike da se od njih ništa drugo nije moglo vidjeti. Oko stotinu dvadeset hiljada muslimana hrlili su sa svih strana da obave hadždž s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Svi su bili kao jedno srce i činili su veličanstven prizor koji je svojom ljepotom nadilazio stvarnost.

Ponos i dika svega što postoji, naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio je okupljene vjernike kako će obaviti hadždž i kako će odjenuti ihrame. Potom su krenuli na put. Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, vodio je sa sobom stotinjak deva koje će na hadžu biti kurbani. Na putu je muslimanima govorio o hadždžu. U govoru kojim je radovao srca budućih hadždžija objašnjavao je vadžibe i sunnete hadždža. Kada je došao u Zu'l-hulejfu, obratio se vjernicima u dolini Akik:

„*Gospodar mi je noćas poslao Džebraila koji mi je kazao: „Obavi namaz u ovoj časnoj dolini i donesi nijet za hadždž i za umru.*" (Buhari, Hadždž, 16)

Tu je klanjao dva rekata ihram-namaza. Zahvalio je Allahu i proučio tespih i tekbir, a zatim dovu:

اَللَّهُمَّ حِجَّةٌ لاَ رِيَاءَ فِيهَا وَلاَ سُمْعَةَ

„*Allahu! Učini moj hadždž dobrim i primljenim ibadetom u kojem nema nikakve želje za pokazivanjem i stjecanjem ugleda.*" (Ibn Madže, Menasik, 4)

U Zu'l-hulejfi je odjenuo ihrame i počeo izgovarati:

لَبَّيْكَ ، اَللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، اِنَّ الْحَمْدَ
والنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لاَ شَرِيكَ لَكَ

Lebbejkallahumme lebbejke, lebbejk la šerike leke lebbejke inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mulke la šerike lek. (Buhari, Hadždž, 26)

Onda se obratio vjernicima:

„Ko od vas hoće da donese nijet da obavi hadždž i umru neka uradi ovako.“

Kada je Allahov Poslanik odjenuo ihrame i počeo izgovarati telbiju, kazao je vjernicima da je Džebrail, alejhis-selam, došao i rekao:

„O Muhammede! Reci ashabima neka glasno izgovaraju telbiju. Jer to je jedan od znakova hadždža.“ (Ibn Madže, Menasik, 16)

Zemlja i nebesa odjekivali su od glasova koji su izgovarali Lebbejkellahumme! (Odazivam ti se, Allahu moj!), spokoj i pokornost Allahu prekrivali su cijeli prostor kao kakva mreža.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, na svakom je mjestu na koje je stigao predvodio vjernike u namazu. Poslije je kao izraz ljubavi i poštovanja podignut mesdžid na svakom od tih mjesta na kojem je naš plemeniti Poslanik, ponos i kruna svega što je stvoreno, obavio namaz s vjernicima.[324] Kada je ugledao Bejtullah, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podigao je ruke i učinio ovu dovu:

324. Ibn Sa'd, II, 173

„Allahu! Uvećaj slavu, veličinu, ljepotu i plemenitost ove Kuće. Onima koji dođu ovamo da u Tvoje ime obave hadždž i umru, povećaj slavu, veličinu, plemenitost, dobrotu i pokornost Tebi.“ (Ibn Sa'd, II, 173)

Jedan kraj svoje odjeće uzeo je ispod desne ruke i prebacio ga preko lijevog ramena, a onda je podigao desnu ruku i tako ušao u Mesdždidu'l-Haram. Prišao je do Hadžeru'l-Esveda i prešao rukama preko njega. Oči su mu se napunile suzama. Poljubio je Crni kamen, potom je spustio ruke na njega i onda rukama prešao preko lica. Odmah nakon toga je izgovorio:

أَللَّهُمَّ اِيمَانًا بِكَ وَ تَصْدِيقًا بِكِتَابِكَ وَاتِّبَاعًا سُنَّةَ نَبِيِّكَ

„Allahu, počinjem očitujući svoju vjeru u Tebe, potvrđujući svoju vjeru u Tvoje knjige i slijedeći sunnet Tvoga poslanika.“

Krenuo je obavljati tavaf polazeći od Hadžeru'l-Esveda. (Hejsemi, III, 240)

U prva tri kruga tavafa kretao se hitro i odlučno, hodao je sitnim koracima pokrećući i ramena. Kad god je došao do Hadžeru'l-Esveda i Jamenskog ugla, izgovarao je riječi iz Kur'ana:

وِمِنْهُم مَّن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

„...Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!“ (el-Bekare, 201)

Kada je završio taj dio tavafa, naš plemeniti Poslanik, kruna svega što postoji, poljubio je Hadžeru'l-Esved, spustio ruke na njega i prešao njima preko lica. Potom je prošao kroz skupinu svijeta i

stigao do Makami-Ibrahima. Klanjao je dva rekata zauzevši položaj tako da Makam'i-Ibrahim bude između Bejtullaha i njega. Nakon toga se vratio do Hadžeru'l-Esveda, još jednom poljubio Kamen i prešao rukama preko Kamena, zatim preko lica. Onda je kazao hazreti Omeru:

„Omere, ti si snažan čovjek. Nemoj gurati ljude i pritiskati slabe da dohvatiš Hadžeru'-Esved. Nemoj da se drugi tijesne zbog tebe, a nemoj se ni ti tijesniti zbog drugih. Kad vidiš pogodnu priliku, priđi Hadžeru'l-Esvedu, poljubi ga i pomiluj, a ako stalno bude gužva, ti iz daljine napravi pokrete kao da Hadžeru'l-Esved dodiruješ i ljubiš, donesi tekbir i prouči tevhid, i nastavi dalje hodati."[325] (Hejsemi, III, 241; Ahmed, I, 28)

Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potom je prošao kroz vrata Beni Mahzum na Ka'bi i otišao u pravcu brda Safa. Kada se približio Safi, proučio je ajet:

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَآئِرِ اللهِ

„Safa i Merva su Allahova časna mjesta..." (el-Bekare, 158)

325. Hazreti Omer, radijallahu anhu, iz daljine je pomilovao Hadžeru'l-Esved da koga ne bi gurnuo i prignječio. Ovo je opis koji treba da imaju muslimani danas kada odlaze na hadždž. Ne bi trebali dopustiti da im se umanjuje nagrada za hadždž zbog toga što nanosu kakvu nepriliku drugom vjerniku. Treba se pridržavati savjeta koji je Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao i dobro se čuvati da ne povrijedimo druge ljude u želji da se mi približimo Ka'bi ili Hadžeru'l-Esvedu. Hazreti Omer je jednom prišao Hadžeru'l-Esvedu, poljubio ga i rekao: „Znam da si kamen koji od kojeg nema ni koristi ni štete. Da nisam vidio Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako te ljubi, ne bih te poljubio." (Buhari, Hadždž, 50; Muslim, Hadždž, 251). Ove riječi lijep su primjer kako treba slijediti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i onda kada ne razumijemo šta je mudrost nekoga njegovog postupka.

Zatim je rekao: *„Krećem od mjesta koje je Allah u ajetu prvo spomenuo.“* Onda se uputio na Safu da s tog mjesta započne obavljati sa'j. Kada je ugledao Bejtullah, donio je tehlil (La ilahe illallah) i tekbir gledajući u Bejtullah. Proučio je tri ili sedam puta:

لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ يُحْيِى
وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ
شَرِيكَ لَهُ اَنْجَزَ وَعْدَهُ وَنَصَرَ عَبْدَهُ وَهَزَمَ الْاَحْزَابَ وَحْدَهُ

„Nema drugog boga osim jedinog Allaha Koji nema druga. Njemu pripada vlast, Njemu pripada hvala i On sve može. Nema drugog boga osim jedinog Allaha. Allah je ispunio Svoje obećanje i pomogao Svome robu. On je Taj Koji je uništio sve neprijateljske vojske što su se iskupile.“ (Ibn Madže, Menasik, 84)

Nakon toga se spustio sa Safe i krenuo u pravcu Merve, Božiji Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na sredini puta na kojem je obavljao sa'j ubrzao korake, a kada je prošao taj srednji dio puta, počeo je opet hodati prirodnom brzinom. Za to je vrijeme izgovarao dovu:

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَاَنْتَ الْاَعَزُّ الْاَكْرَمُ

„Gospodaru, oprosti mi i smiluj mi se. Ti Si najmilostivi i najplemenitiji.“ (Hejsemi, III, 248)

Kada je stigao na Mervu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponovio je sve što je već bio obavio na Safi. Sedam puta je prošao put između Safe i Merve i sa'j završio na Mervi.

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je četiri dana u Mekki. Petoga dana (na dan Tervije) učinio je tavaf oko Bejtullaha i potom je uzjahao devu. Stigao je na Minu i ondje obavio podnevski, ikindijski, akšamski, jacijski i sabahski - namaz. Čekao je da izađe sunce. Ujutro, devetog dana mjeseca zu'l-hidždžeta, krenuo je prema Arefatu. Na putu od Mine do Arefata učio je telbiju (Lebbejkellahumme...).

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tako lično pokazao svom ummetu kako će obavljati hadždž. Nakon što je izvršio sve što je propisano, održao je na Arefatu oproštajni govor ostajaći da sjedi na devi. Govorio je na mjestu na kojem se danas nalazi mesdžid Nemire.

„O ljudi!

Počujte da vam sve lijepo objasnim, ne znam hoću li ikada više biti s vama na ovome mjestu.

O ljudi!

Kao što je svet ovaj dan među danima, kao što je svet ovaj mjesec među mjesecima, kao što je svet ovaj grad (Mekka), tako su sveti vaši životi, vaš imetak i vaša čast; haram je svaki oblik povrede života, imetka i časti.

O pravovjerni!

Svi ćemo doći pred Gospodara i polagat ćemo račun za svoja djela i za svoj rad. Čuvajte se, nemojte se poslije mene vratiti stranputici i nemojte jedni drugima štetu nanositi. Znajte da ću ja tamo biti prije nego vi dođete i čekat ću vas kraj vrela Kevser. Radovat ću se što će vas biti veliki broj, bit će vas više nego sljedbenika drugih poslanika. Čuvajte se, nemojte da se stidim zbog vas (zbog vaših grijeha).

O ashabi!

Kome je od vas povjereno nešto na čuvanje, neka to vrati na vrijeme onome kome pripada. Ukinut je svaki oblik uzimanja kamata, kamate su pod mojim nogama. Ali ono što je vaš dug, to treba da vratite. Nemojte drugima nanositi štetu i ne dopustite da budete oštećeni. Allahovom naredbom zabranjeno je uzimati kamate. Svaki oblik tog ružnog običaja koji se primjenjivao u džahilijetu (u doba prije islama) odbačen je i mjesto mu je pod mojim nogama. Prva kamata koju ukidam je ona koja je trebala pripasti Abbasu, sinu Abdu'l-Muttalibovu (mome amidži)

O ashabi!

Zabranjena je krvna osveta koja se primjenjivala u džahilijetu (u pagansko doba). Prva krvna osveta čije sam izvršenje zabranio jest ona koja se tiče moga amidžića Rebi'e, unuka Abdu'l-Muttalibova.

O ljudi!

Danas je šejtan zauvijek izgubio snagu da opet zavlada i upravlja na ovoj vašoj zemlji. Ali, ako vi šejtana poslušate u nekim poslovima koje smatrate manjima od ovih što sam ih ja zabranio, on će biti zadovoljan. Klonite se tih poslova da biste sačuvali svoju vjeru.

O ljudi!

Poštujte prava koja pripadaju ženama. S njima lijepo postupajte. Moja vam je preporuka da se Allaha bojite zbog njih. Žene su vam emanet od Allaha. Njihova čast i čednost vama su dopušteni da ih štitite u ime Allaha. Vi imate prava nad ženama, a i one imaju prava nad vama. Vaše pravo nad ženama je da čuvaju čast porodice i da nikome ne dopuste da je naruši. Njihovo je pravo nad vama da ih na propisan način hranite i odijevate. Nijednoj ženi nije dopušteno da drugome dadne išta od imetka svoga muža.

Što se tiče vaših robova, vodite računa o tome da ih hranite kao što sebe hranite i da ih odijevate kao što sebe odijevate. Ako urade nešto što im ne možete oprostiti, pustite ih. Ali nipošto ih nemojte mučiti jer su i oni Allahovi robovi.

O pravovjerni!

Doro poslušajte što ću vam reći i dobro to zapamtite: musliman je muslimanu brat. Tako su svi muslimani braća. Nije vam dozvoljeno da ugrožavate ikakvo pravo koje pripada vašem bratu po vjeri. Osim kada vam to on draga srca dopusti.

Ne činite nepravdu i ne dopustite da vam se čini nepravda. Ne prisvajajte sebi tuđa prava.

O ashabi!

Nemojte sami sebe ugrožavati. Vi i nad sobom imate neka prava.

O ljudi!

Svako je živo biće odgovorno za svoj grijeh. Kaznu za grijeh koji vi počinite neće podnositi vaša djeca, niti će ijedan otac biti odgovoran za grijeh koji počini njegovo dijete.

O ljudi! Uzvišeni Stvoritelj je (u Kur'anu) propisao pravo svakome kome ga je odredio. Nije potrebno da ostavljate oporuku vašim nasljednicima.[326] *Dijete pripada onome u čijoj se postelji rodilo. Čuvajte se preljube. Neka je proklet od Allaha i od meleka i od svih ljudi onaj ko tvrdi da pripada drugom ocu a ne svome i onaj*

326. Prije objavljivanja ajeta o nasljedstvu, obaveza je bila ostaviti oporuku. Nakon spuštanja ajeta o nasljedstvu sva su prava jasno određena, stoga više nije obaveza da se ostavlja oporuka. Samo, onaj ko želi, može oporučiti ono što želi pod uvjetom da se ta oporuka odnosi najviše na jednu trećinu imetka.

nezahvalni rob[327] koji tvrdi da pripada drugom gospodaru a ne svome. Allah od takvih neće primiti ni pokajanje ni otkup ni naknadu.

O ljudi!

Bog je jedan. I vaš predak je jedan, jer svi ste vi Ademovi potomci. Adem je od zemlje stvoren. Najbolji među vama je onaj ko se najviše boji Boga. Nema razlika između Arapina i onoga ko nije Arapin. Među vama je razlika samo u bogobojaznosti.

O ljudi!

Vrijeme neprestano teče. Nebesa i zemlja postat će onakvi kakvima ih je Bog stvorio. Jednu godinu čini dvanaest mjeseci mjerenih po mjesečevoj mijeni. Četiri od tih mjeseci su sveti. Tri dolaze jedan za drugim. To su zu,l-ka'de, zu'l-hidždže i muharrem. Četvrti je mjesec redžeb koji pada između džemazijeahira i šabana. Ove godine su sveti mjeseci pali u svoje prvobitno vrijeme. Vrijeme obavljanja hadždža je tako deseti dan mjeseca zu'l-hidždžeta.

O vjernici!

Ostavljam vam jedan emanet. Ako ga se budete držali, nećete biti zavedeni s Pravoga puta. Toj emanet je knjiga koju je Allah objavio – to je Kur'an.

O ljudi!

Allahu ibadet činite. Pet namaza na dan klanjajte. Mjesec ramazan postite i slušajte ono što sam vam preporučio da činite. Tako ćete (ako tako budete činili) steći Džennet koji vam je Allah obećao.

O ljudi!

Čuvajte se pretjerivanja. Razlog što su nestali oni prije vas je pretjerivanje. Način obavljanja hadždža naučite i primite od mene. Ja

327. Objašnjenje o robovima vidjeti na prethodnim stranicama ove knjige.

ne znam hoću li se više ikada sastati s vama ovdje. Oni koji su danas slušali moje riječi neka ih prenesu onima koji danas nisu s nama. Možda će neko ko sada nije ovdje još bolje razumjeti moje riječi kada ih čuje od vas i još bolje ih čuvati."

Nakon toga je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao više od stotinu hiljada vjernika:

"O ljudi! Sutra će vas pitati o meni. Šta ćete odgovoriti?"

Svi su plemeniti ashabi odgovorili:

"Mi ćemo svjedočiti da si ti obavio Allahovo poslanstvo, da si izvršio svoj zadatak, da si nama prenio poruke i preporuke."

Nakon toga svjedočenja naš plemeniti Poslanik, kruna svega što postoji, sallallahu alejhi ve sellem, tri puta je zatražio potvrdu o tome da je ljudima prenio vjeru:

"Ashabi! Jesam li vam dostavio vjeru? Jesam li vam dostavio vjeru? Jesam li vam dostavio vjeru?"

Potom je podigao ruke i zamolio Uzvišenog Stvoritelja da posvjedoči:

"Gospodaru, budi mi svjedok. Gospodaru, budi mi svjedok. Gospodaru, budi mi svjedok." (Muslim, Hadž, 147; Ebu Davud, Menasik, 56; Ibn Madže, Menasik, 76, 84; Ahmed, V, 30; Ibn Hišam, IV, 275; Hamidullah, *el-Vesaik*, str. 360)

Oproštajni govor sadrži uređenje međuljudskih odnosa, jezgro vjere i njen usavršeni oblik, i istovremeno je jedna Deklaracija o ljudskim pravima. Jedan od idejnih tvoraca velike Francuske revolucije 1789. godine Lafajette proučio je sve pravne sisteme prije nego što je objavljena poznata Deklaracija o ljudskim pravima i kada je pročitao principe pravednosti i međuljudskih odnosa koje je

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao u oproštajnom govoru i koji su baklja cijelom čovječanstvu, izjavio je:

„O časni Muhammede! U pravednosti si postigao takve visine da nikome do sada nije uspjelo da ih nadmaši niti će ikada ikome to uspjeti."[328]

Odabranik svih svjetova je u tom svome govoru iznio odredbe koje ljudi trebaju znati; neće im biti oprošteno ako ih ne budu znali i primjenjivali. Svijet koji je slušao govor Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem prenio je te odredbe cijelom čovječanstvu.

Nakon oproštajnog govora Bilal Habeši, radijallahu anhu, proučio je ezan. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je predvodio farz podnevskog namaza, potom je rekao da se donese ikamet i predvodio je farz ikindijskog namaza. Nakon namaza uzjahao je svoju devu Kasvu i došao u podnožje Džebelu'r-rahme na vakf (stajanje). Kasvina prsa je upravio prema stijenama i okrenuo se prema kibli. Ostao je na stajanju sve dok sunce nije zašlo i rumen nestala s neba.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je na stajanju jednom rukom držao devu za uzde, a drugu je podigao i činio podužu dovu kojom je izražavao ono što je osjećao u svome srcu punom ljubavi prema Uzvišenom Stvoritelju. U toj dovi je govorio:

„Allahu, hvala Ti onoliko koliko Ti hoćeš. Allahu, moj namaz, moj ibadet, moj život i moja smrt su samo radi Tebe. Povratak je samo Tebi.

Allahu! Utječem Ti se od patnje u kaburu, od nemirna srca, od nepotrebnih poslova. Allahu, utječem Ti se od nesreće koju donose vjetrovi.

328. Vidi: Kamil Miras, *Tecrid'i-Sarih Tercümesi*, IX, 289

Allahu, podari mi svjetlo u mojim očima, podari mi svjetlo u mojim ušima, podari mi svjetlo u mome srcu. Allahu, raširi moja prsa. Olakšaj mi poslove. Allahu, utječem Ti se od iznenadne bolesti, od iznenadne patnje i od svakoga Tvoga gnjeva. Allahu, uputi me na pravi put. Blagoslovi mi moju prošlost i moju budućnost.

Allahu, koji uzvisuješ, koji daješ berićet, koji si stvorio nebesa i zemlju. Glasovi se na različitim jezicima podižu iz grudi prema Tebi i Tebi se upućuju dove. Moja dova je da ljude koji u kušnji zaborave na mene Ti na mene podsjetiš. Allahu, Ti si onaj koji čuje moje riječi, koji vidi mjesto gdje se nalazim, koji znaš sve ono što javno pokazujem i sve ono što skrivam. Nijedan moj posao i postupak Tebi nisu skriveni. Ja sam siromah i nemoćan, od Tebe molim pomoć i milost. Ja se, Allahu moj, bojim i priznajem svoje greške. Kako jedno bespomoćno stvorenje Tebi upućuje molbu, tako molbu Tebi i ja upućujem. Kako jedan slab griješnik Tebe moli, i ja Te tako molim. Kako je jedan rob pokoran pred Tobom, kako mu se od misli na Tebe oči napune suzama, kako cijelo svoje biće potčinjava Tebi, kako spušta lice na zemlju pred Tobom, kako Tebi upućuje dovu, i ja Ti tako isto upućujem dovu. Gospodaru, primi moju dovu i sačuvaj me od one dove koja nije primljena. Budi Milostiv i Samilostan prema meni o Ti koji si Najmilostiviji od kojega se moli i koji si Najplemenitiji koji daje." (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, V, 166-168; Hejsemi, III, 252; Ibn Kajjim, II, 237)

Evo još jednog dijela dove koju je Najčistiji među odabranima učio na Arefatu:

„Allahu moj, ko je taj ko pred Tobom može pohvaliti sebe? Allahu moj, nemam snage da usta otvorim pred Tobom jer se bojim zbog svojih grijeha. Nema moga postupka koji je toliko dobar da mi otvori put do Tebe. Pred Tobom nemam drugoga zagovornika osim svoje želje. Allahu moj, znam da imam puno grijeha zbog kojih se Tebi ne mogu približiti i zbog kojih me je stid da od Tebe molim oprost. Ti si

Najplemenitiji. Allahu moj, ja nisam dostojan Tvoje milosti, a molim Tvoju milost? Jer Tvoja je milost velika, može doprijeti gdje god Ti hoćeš. Allahu moj, moji su grijesi veliki, Tvoj oprost je mnogo veći. Oprosti mi moje grijehe, Plemeniti Allahu.

Gospodaru! Ako su Tvoje milosti dostojni samo Tvoji pokorni robovi, kome da se utječu griješnici? Gospodaru! Ako su Tvoga oprosta dostojni samo robovi koji se boje Tvoje srdžbe, od koga će pomoć moliti oni koji griješe?

Ti si meni u svakom trenutku potreban. A ja Tebi, Gospodaru, nisam ni u jednom jedinom. Ti meni možeš oprostiti samo zato što si Ti moj Stvoritelj. Molim Te da mi dadneš onoliko kolike su moje potrebe, da primiš moje molbe i da mi pružiš pomoć u onome u čemu od Tebe pomoć tražim.

Allahu, Ti koji imaš sve što rob od Tebe može zatražiti! Allahu, Ti koji znaš šta je u dušama svakoga od nas i onda kada to ne izgovaramo. Allahu, Ti koji si jedan jedini Gospodar od kojega pomoć i milost molimo. Allahu, Ti koji nemaš druga ni prijatelja i koji nikome ne polažeš račune. Allahu, Ti kojemu ne treba pomoćnik da mene Tebi dovede i kojemu ne treba vratar da meni Tvoja vrata otvori. Allahu, Ti koji više daješ što te više molim i koji više poklanjaš što su moje potrebe veće. Allahu, Ti si onaj koji svakog gosta prima, i mi smo Tvoji gosti, primi nas u Džennetu, Stvoritelju naš.

Allahu, svako se gostoprimstvo nagradi darom, svaki se uspjeh nagradi priznanjem, svaki se gost nagradi gostoprimstvom. Sevab se daje onome ko se sevabu nada. Mi smo, evo, svi došli u Tvoj Bejtu'l-Haram. Tebi ibadet činimo. Evo nas pred Tobom na ovome mubarek mjestu. Naša je nada da ćemo na Tvojim visokim katovima steći Tvoju nagradu. Allahu, ispuni naša nadanja." (Gazali, *Ihja*, I, 337-338; Bejhaki, *Šuabu'l-iman*, II, 25-26)

Dok je Najplemenitiji među vjerovjesnicima, sallallahu alejhi ve sellem, boravio na Arefatu, do njega su došli ljudi iz plemena Nedžd i upitali su:

„Allahov Poslaniče, kojim ibadetima pripada hadždž? Koji ibadet hadždž čini potpunim?“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to ih je počastio odgovorom:

„Hadždž je Arefat. Ko dođe na Arefat prije sabahskog namaza u noći Muzdelife, taj je stigao na hadždž. Tri su dana Mine. Ali nije griješan onaj ko Minu napusti nakon drugoga dana. Nije griješan ni onaj ko zakasni na Minu.“ (Ibn Madže, Menasik, 57)

Danas Sam vašu vjeru usavršio

Dok je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio na *vakfu*, u vrijeme zalaska sunca objavljen mu je ajet u kojem se kaže da je vjera koju je prenio ljudima usavršena.

اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِن دِينِكُمْ فَلاَ تَخْشَوْهُمْ
وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ
عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِين

„...Danas su nevjernici izgubili svaku nadu da ćete vi otpasti od svoje vjere, zato se ne bojte njih, već se bojte Mene. Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.“ (el-Maide, 3) (Vidi: Tirmizi, Tefsir, 5/3043)

Kada je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo ovaj plemeniti ajet, on je svojom visokom inteligencijom odmah sve shvatio. Duboko je pronikao u značenje „usavršavanja vjere". Osjetio je šta će doći nakon što je „vjera usavršena."

Ovaj plemeniti ajet bio je jedan nagovještaj o skorom putovanju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Blizu je dan kada će Allah, dželle dželaluhu, pozvati u vječni svijet Svoga Miljenika, krunu i ponos svega što postoji. Oči Ebu Bekrove, radijallahu anhu, napunile su se suzama. Dok još drugi ništa nisu bili osjetili, njegovo je srce plakalo ispunjeno bolom zbog rastanka.[329]

Sveti emanet koji je ljudima objavljen u cjelosti za dvadeset tri godine, prenosit će se kao milost ummetu u budućnosti, sve do Sudnjega dana.

Kada je sunce zašlo, naš plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, krenuo je s Arefata prema Muzdelifi. Išao je s Usametom ibn Zejdom, radijallahu anhu. Već je bilo nastupilo vrijeme jacije-namaza, pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, skupa s vjernicima, kao njihov imam, obavio dva večernja namaza. S jednim ezanom i s dva ikameta klanjali su najprije farz akšam-namaza, potom farz jacije-namaz. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je na Muzdelifi do svitanja. Krenuo je s Muzdlife kada se razdanilo. Za to vrijeme učio je telbiju i dove.

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Muzdelifi je prikupio kamenčiće koje će baciti na Mini. I ashabe je uputio da

329. Elmalılı, III, 1569

prikupe kamenčiće.[330] Potom im je rekao da kamenčiće uzmu među prste i pokazao im je kako će ih bacati kada budu na Mini.

Mjesto na kojem se srce rastuži

Naš plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na oproštajnom hadždžu je brzim korakom prošao preko mjesta Batnu Muhassir koje je između Mine i Muzdelife.

Ashabi su ga pitali:

„Allahov Poslaniče, zašto si hitrim korakom prošao ovuda?"

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ih je darivao ovim odgovorom:

„Uzvišeni Stvoritelj je na ovo mjesto poslao ptice Ebabil koje su uništile Ebrehinu vojsku i slonove. Ubrzao sam korak da na nas ne pređe ništa od tog teškog događaja." (Nevevi, *Šerhu Muslim*, XVIII, 111; Ibn Kajjim, II, 255-256)

Hadžije se prilikom obavljanja hadždža na tom ne zadržavaju.

I milosti i gnjev mogu se prenijeti čak i na materiju, na ono što nije živo. Zbog toga je lijepo naći se na mjestu na koje dolazi milost, kao što je Ka'ba ili kao što su džamije i skupovi dobrih ljudi. Isto tako, treba izbjegavati mjesta na kojima vlada grijeh i nepokornost jer takva mjesta pohodi gnjev.

Neživa materija podložna je zakonu sile i privlačenja. Panj palmina stabla na kojem je hazreti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, stajao dok je držao govor, ispunila je njegovu svjetlost i

330. Džemre znači užarena glavnja, žar, kamenčić šljunka. Ovdje označava mjesto na kojem se na hadždžu bacaju kamenčići. Odnosno, označava tri mjesta: veliko, srednje i malo džemre sa kojih se bacaju kamenčići šljunka u određenom broju i u određeno vrijeme.

blagost tako da je panj plakao kada je plemeniti Poslanik počeo držati govori na drugom mjestu.[331] Hadisi koji donose ovaj događaj prenose se usmenim putem.

O tome hazreti Mevlana kaže ovako:

„Zrak, zemlja, voda i vatra Allahovi su robovi i pokorni su Njemu. Oni su za mene i tebe materije koje nemaju života u sebi, a pred Allahom su živi."

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prošavši ubrzanim korakom preko doline Muhassir, stigao je do velikog džemreta, to jest do džemreta Akabe. Kamenčiće je na tome mjestu bacao onoga dana kada se kolju kurbani, nakon izlaska sunca. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzimao je sitne kamenčiće između velikog prsta i kažiprsta i bacao ih jedan po jedan. Vjernici su ga slijedili u tome pa su i oni počeli bacati kamenčiće. Nastala je gužva. Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„O ljudi! Nemojte ubijati jedni druge. Kada hoćete da bacate kamen, uzmite sitne kamenčiće koje ćete držati među prstima."[332] (Ahmed, VI, 379)

Kudame ibn Abdullah ovako opisuje raspoloženje Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, u to vrijeme:

„Vidio sam našeg Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, kako sjedi na devi i baca kamenčiće. Pri tome nikoga nije udarao, nikoga

331. Buhari, Menakib, 25; Buju, 32

332. Danas se bacanje kamenčića na šejtana, na žalost, ne obavlja kako bi trebalo – pobožno i s dubokom osjećajnošću. Međutim, ovaj dio ibadeta trebalo bi obavljati s onim osjećanjem u duši koje je imao Ibrahim, alejhis-selam, kada je bacao kamenje na šejtana.

nije gurao niti je ikome govorio da se pomakne.“ (Ibn Madže, Menasik, 66)

Naš Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je svojom rukom prinio kurbane radi Allaha. Žrtvovao je šezdeset tri deve – svaku devu za jednu godinu svoga života. Potom je nož dao hazreti Aliji koji je nastavio prinositi kurbane spominjući Allahovo ime. Allahov Poslanik mu je naložio da od svake zaklane deve uzme po jedan komadić mesa. Meso su zatim skuhali i skupa objedovali. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naložio je hazreti Aliji da preostalo meso, kožu i sve što se od kurbana može iskoristiti podijeli siromašnom svijetu.

Kada je Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio posao oko kurbana, pozvao je brijača da ga obrije.

„Žene neće sjeći kosu do korijena (brijati glavu) nego će odrezati malo svoje kose,“ rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i tako zabranio ženama da briju glavu. (Darimi, Menasik, 63)

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, ovako je kazao:

„Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio s ibadetom bacanja kamenčića na šejtana, zaklao je kurbane i obrijao glavu. Brijač je prihvatio kosu s desne strane glave i odrezao je. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je Ebu Talhu i uručio mu svoju odrezanu kosu. Potom je brijač prihvatio kosu na lijevoj strani glave. Allahov Poslanik mu je rekao da je odreže. Brijač je odrezao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je i tu kosu dao Ebu Talhi i rekao mu.

„Podijeli ovu kosu ljudima.“ (Muslim, Hadž, 323-326; Buhari, Vudu, 33)

Čim je brijač odrezao Poslanikovu kosu s čela, Halid ibn Velid je zamolio Allahovog Poslanika:

„Allahov Poslaniče, daruj meni kosu sa svoga čela. Obraduj mene tom čašću. Kunem te svojom majkom i svojim ocem.“[333]

Kada mu je kosa Allahova Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, stavljena u ruke, Halid je njome prešao preko svojih očiju, a onda kosu stavio pod turban na svoje čelo. Nakon toga niko više nikada ni u jednom boju nije mogao pobijediti Halida, radijallahu anhu. Halid je govorio:

„U kojem god sam pravcu okrenuo svoje čelo s kosom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na njemu, tu smo zemlju osvojili.“[334] (Vakıdi, III, 1108; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, II, 111)

333. Za to vrijeme hazreti Ebu Bekr misli o onome što je Halid, radijallahu anhu, činio na Uhudu, Hendeku i Hudejbiji i gleda ga u čudu kako sada preklinje Allahovog Poslanika da njemu pokloni svoju kosu. (Ibn Sa'd, II, 174)

334. Živ primjer o tome šta znači biti počašćen Poslanikovom kosom prenosi Hikmet Atan Bej ovako:
„Godine1983 slušao sam Oflu Ali Judžel-efendiju kako kazuje: „Bio sam imam i hatib u glavnoj džamiji u Suluovi. Došao me je posjetiti imam iz obližnjeg sela i ispričati mi da mu se desio jedan neobičan slučaj koji nikako ne umije objasniti. Evo šta mi je ispričao: „Jednoga dana došlo je nekoliko ljudi kod mene u selo u kojem sam imam. Dolazili su iz susjednog sela. Nosili su sa sobom jedan broj knjiga. „Hodža,“ rekli su mi, „naš otac je umro. Iza njega su ostale ove knjige koje mi ne umijemo čitati. Ti si hodža, ti ih možeš koristiti. Zato smo ih donijeli tebi.“ Primio sam knjige. Kada su ljudi otišli, sjeo sam kraj peći u kojoj je gorjela vatra i počeo sam pregledati knjige. U njima je bilo pisama i koverata koje su pripadale umrlom hodža-efendiji. Bila su to privatna pisma. Njih sam sakupio i sve ih bacio u vatru. Međutim, vatra koja je do tog trenutka buktala, odjednom se počela gasiti. Prepao sam se i u tome sam strahu izletio iz kuće. Nakon nekog vremena vratio sam se u kuću ali sa zebnjom i strahom.“ Ali-efendija je nastavio: „Tom hodži sam rekao da je u nekoj od tih koverata bilo časne Poslanikove kose. Kada sam nakon nekoga vremena ponovo vidio tog imama, rekao mi je: „Kako si znao, efendija, da je u nekoj od onih koverata bilo časne Poslanikove kose? Kad je prošlo neko vrijeme, ponovo su mi došli oni isti ljudi iz susjednog sela i rekli su mi da oni nisu znali da je njihov otac u nekoj koverti među knjigama čuvao časnu kosu i sada traže od mene da im je vratim.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prvi dan Kurban - bajrama u prijepodnevnim satima uzjahao devu i otišao do Bejtullaha da obavi tavaf. Nakon toga je klanjao podne - namaz. Onda je otišao do vrela Zem-zem. Pred večer se vratio na Minu. U vrijeme bajrama večeri je provodio na Mini. Tih noći je posjećivao Bejtullah. Ponos svega stvorenoga, sallallahu alejhi ve sellem, drugoga i trećeg dana bajrama, u vrijeme kada je sunce već na zapadu, dolazio je pješice do prvog džemreta iza mesdžida na Mini. Posljednji dan bajrama treći put je bacio kamenčiće i poslije podne je krenuo s Mine na Muhassab.[335] Kada su vjernici došli do Muhassaba, počeli su se razilaziti. Na to im je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Neka svako od vas svakako ode do Bejtullaha, pa tek onda svojim putem." (Darimi, Menasik, 85)

Time je objavio da četrnaestog dana mjeseca zu'l-hidždžeta prije sabah - namaza treba obaviti tavaf. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je do Bejtullaha i obavio oproštajni tavaf. Prišao mu je jedan vjernik i upitao može li ostati u Mekki. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu je odgovorio:

„Mekka nije mjesto u kojem treba ostati. Kada u Mekku dođe neko iz drugoga mjesta s namjerom da obavi hadždž, vrijeme koje treba provesti u Mekki je tri dana." (Ahmed, IV, 339)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivao je veliko poštovanje prema Haremi-Šerifu. Kada je htio nešto pojesti ili je imao drugu fiziološku potrebu, napuštao je prostor Haremi-Šerifa i udaljavao se od njega. Nije se dugo zadržavao u tom prostoru da

335. Muhassab je mjesto između Mine i Mekke, nešto bliže Mini nego Mekki. Kurejšije su se sastali na tom mjestu i donijeli odluku da će bojkotovati Allahovog Poslanika. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na to mjesto, sjetio se tog vremena. (Buhari, Hadždž, 45)

ne bi ni u jednom trenu umanjio poštovanje prema njemu. Zato što je bolje biti na nekom drugom mjestu a srcem biti okrenut prema Bejtullahu, nego stajati kraj Bejtullaha i taj časni prostor srcem osjećati kao bilo koji drugi, ili obavljati u tom prostoru neke obične pokrete i radnje ili možda čak osjetiti želju za svojom kućom i zemljom.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vjernici vratili su se u Medinu nakon obavljanja oproštajnog tavafa. (Buhari, Hadždž, 21, 70, 128; Muslim, Haddž, 147; Ibn Madže, Menasik, 84)

Kada je donio čovječanstvu ni'met od Uzvišenog Stvoritelja i upotpunio vjeru, došlo je vrijeme najvećeg rastanka i sastanka.

JEDANAESTA GODINA HIDŽRE

VELIKI RASTANAK I ODLAZAK
Putovanje Jedinom Stvoritelju

Prva i posljednja karika u nizu Božijih poslanika, Miljenik na oba svijeta, Poslanik svim svjetovima, imam dva harema, ponos svega što postoji, milost svjetovima, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio se nakon oproštajnog hadždža. Bila je to bolest koja će ga odvojiti od ummeta i odvesti Jedinom Stvoritelju. Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primajući objavu sure en-Nasr osjetio je da mu se bliži suđeni trenutak i počeo se pripremati za posljednje putovanje. Opraštao se od svakoga i od svega. Jedan dan prije nego što je osjetio znakove bolesti otišao je do medinskog mezarja poznatog pod imenom Džennetu'l-beki'a i proučio dovu za umrle koji leže u tom mezarju:

„Veliki moj Allahu, oprosti onima koji ovdje leže.“ (Ahmed, III, 489)

Kada se vratio s mezarja, popeo se na minberu i ashabima održao ovaj govor koji je imao značenje oproštajnoga:

„Ja ću biti prvi od vas koji će doći do vrela Kevser. I vas ću na tom mjestu dočekati. Mjesto našega susreta je Kevser. Ja ga sada vidim. Posvjedočit ću o vama. Meni su sada darovane sve riznice i njihovi ključevi. Tako mi Allaha, za vas se ne bojim da ćete se poslije mene vratiti širku. Ali, bojim se da će vas zavesti ljubav prema ovome

svijetu, da ćete zbog toga jedan drugome biti zavidni, da ćete se zbog toga ubijati i da ćete biti uništeni kao što su bili uništeni oni prije vas.“ (Buhari, Dženaiz, 73; Muslim, Fedail, 31)

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sišao je s minbera i osjećajući se umornim, povukao se u sretni dom. Sa svakim narednim danom osjećao se slabijim. Kada je već bio prilično slab, kao najbolji primjer učtivosti i plemenitosti zatražio je od svojih čistih supruga saglasnost da boravi u prostoru koji je pripadao hazreti Aiši. (Buhari, Tibb, 22; Ahmed, VI, 34, 38; Belazuri, I, 545)

Naš dragi Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, nikada do tada nije bio tako slab. Zapravo, njegov čisti i primjerni život bio je takav da mu se bolest nije ni mogla približiti. Ali, umorila ga je dužnost Allahovog poslanika koju je obavljao na ovome svijetu tokom dvadeset tri godine,[336] a to je najvažniji i najčasniji zadatak koji čovjek može obavljati. Umorilo se i njegovo tijelo od hiljadu i jedne muke koju su mu nanosili neprijatelji od kada je objavio poslanstvo. Zato je njegovo tijelo gubilo otpornost.

Bolest je, međutim, nagovijestila i putovanje Allahova Poslanika prema visokom mjestu i stepenu. Na zdravlje plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odrazilo se i ono trovanje na Hajberu. Kada je njegova bolest već bila uznapredovala, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je hazreti Aiši:

336. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, primao Objavu, njegovo časno tijelo bi se umorilo. Na primjer, ako je u vrijeme kada mu silazi Objava bio na devi, ona bi morala čučnuti, ako bi htjela ustati na noge, noge bi joj klecale, kao da će se iskriviti ili polomiti. (Ahmed, II, 176; VI, 445; Ibn Sa'd, I, 197)
Zejd ibn Sabit, radijallahu anhu, prenosi: „Jednoga dana bio sam s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Zbog gužve smo sjedili na koljenima tako stiješnjeni da je njegovo koljeno bilo na mome. Allahovom Poslaniku je došla objava (vahj). Tako mi Allaha, nikada nisam osjetio ništa teže od koljena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Mislio sam da će zgnječiti moje koljeno.“ (Ahmed, V, 190-191)

"Aiša, stalno sam osjećao tegobu od onoga otrovanog mesa što sam ga okusio na Hajberu. Upravo sam sada osjetio kako mi je pukla jedna žilica u srcu." (Buhari, Megazi, 83)

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, je rekao:

„Često sam viđao na grlenoj resici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, posljedice tog otrova." (Muslim, Selam, 45)

Ponos i dika svega stvorenoga, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, zbog tog je otrova preselio na drugi svijet kao šehid. Uzvišeni Allah podario mu je visoki stepen Svoga poslanika i uz to stepen šehida. (Ibn Hišam, III, 390; Vakıdi, II, 678-679; Hejsemi, VI, 153)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao je groznicu. Stalno se znojio i toliko bio mokar kao da na njega kapa voda iz neke nevidljive posude. Ebu Se'id el-Hudri, radijallahu anhu, došao je da ga posjeti i kada je vidio Poslanika, nije se mogao suzdržati da ne kaže:

„O Allahov Poslaniče, ti imaš jaku groznicu."

Ebu Se'id dalje priča ovako: „Spustio sam ruku na njegovo tijelo i preko pokrivača sam osjetio koliko gori u vrućici." Rekao sam mu:

„O Allahov Poslaniče, imaš visoku temperaturu."

„Kod nas, Allahovih poslanika to je tako. Nama tegoba dolazi veća nego drugim ljudima. I nagrada nam dolazi velika."

„Allahov Poslaniče, koji su ljudi izloženi najvećim tegobama?" upitao sam ga.

„Poslanici," odgovorio mi je.

„A onda?" nastavio sam pitati.

„Onda dobri ljudi,“ rekao je i dodao ovo objašnjenje:

„Među dobrima ima takvih siromaha da nemaju ništa drugo osim one odjeće koju nose na sebi. Koliko se vi radujete da imate puno svega, toliko se oni raduju tegobama koje ih snađu.“ (Ibn Madže, Fiten, 23)

Posljednjih dana života na ovome svijetu bolest mu je onemogućila da se pojavi u džematu. Odredio je hazreti Ebu Bekra da ga zamijeni kao imama. Jednoga dana kada se osjećao bolje, došao je pred džemat. Plemenitim ashabima je dijelio savjete. Govorio im je:

„Uzvišeni Allah je jednom svome robu prepustio da odabere između ovoga svijeta i njegovih ukrasa na jednoj strani i ni'meta u Allahovoj blizini. Taj rob je odabrao ni'mete u Allahovoj blizini.“

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim je tanahnim i blagim srcem osjetio da im se plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obraća posljednji put. Obuzela ga je velika tuga. Srce mu se stegnulo, oči mu se napunile suzama. Grcajući u suzama rekao je:

„Allahov Poslaniče, draži si mi od oca i majke. Draži si nam svima od naših roditelja, od naših vlastitih duša, od našeg imetka i naših potomaka.“ (Ahmed, III, 91)

Niko osim njega u džematu nije razumio duboku osjećajnost Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem; niko nije osjetio tanahnost tih trenutaka. Jer „drugi od dvojice“ u pećini Sevr, koji se spominje u časnom ajetu, mogao je biti samo Ebu Bekr, radijallahu anhu.

Plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, o njemu je rekao:

„Šta god ima u mome srcu to sam prenio Ebu Bekru.“[337]

337. Vidi: Adžluni, Kešfu'l-hafa, 2, str. 419

Kada su ashabi vidjeli da plače taj iskreni prijatelj Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u čudu su pitali jedan drugoga:

„Zar nije čudno da je taj stari čovjek plakao kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio o dobrom čovjeku koji je odabrao susret s Gospodarem?“ (Buhari, Salat, 80)

A hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, svojim je tanahnim i blagim srcem osjetio veliki rastanak i počeo je plakati kao naj iz kojega se diže žalosna melodija zbog rastanka. Ali, kako je plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bolest svladavala, i drugi su ashabi osjetili blizinu velikog rastanka i odlaska i počeli su plakati. Muhadžiri i ensarije bili su obhrvani tugom. Govorili su Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

„Allahov Poslaniče, čini dovu Allahu da ti podari ozdravljenje.“

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve alihi ve sellem, koji je uvijek upućivao dovu svome Gospodaru da mu podari zdravlje, ovoga put nije pristupio dovi.

Hazreti Aiša, radijallahu anha, naša majka, ovako kazuje:

„Kada se razbolio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, često je učio sureta el-Felek i en-Nas, puhao u ruke i prelazio dlanovima preko svoga tijela (činio je mesh po tijelu). Kako je bolest uzimala maha, tako sam i ja počela učiti ova sureta, puhati u ruke i činiti mesh po njegovom mubarek tijelu. Učila sam i dovu kojoj je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poučio Džebrail jednom prilikom kada je bio slab:

„O Gospodaru ljudi, otkloni od mene ovu bolest. Moje ozdravljenje je u tvojoj moći. Niko drugi osim Tebe ne može mi dati zdravlje. Podari mi zdravlje i otkloni od mene svaki trag ove bolesti.“

Ali, kada sam učila ovu dovu, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo je mubarek glavu prema meni i rekao:

„Podigni ruke s moga tijela. To što učiš meni više ne može pomoći. Ja čekam da moje vrijeme istekne.“ (Ahmed, VI, 260-261; Ibn Sa'd, II, 210)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, ovako je nastavila kazivati:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozvao je svoju dobru i plemenitu kćerku Fatimu. Kada je došla, uputio joj je riječi: „Merhaba kćeri moja.“ Rekao joj je da sjedne kraj njega i tiho joj je nešto kazao. Fatima je zaplakala. Onda joj je još nešto tiho kazao. Ovaj put se Fatima nasmiješila i preko lica joj je prešla radost.

Nikada do toga dana nisam vidjela da tuga i radost mogu biti tako blizu jedna drugoj. Upitala sam Fatimu šta su bile riječi koje su je rastužile, a šta one koje su je obradovale. Odgovorila mi je:

„Resulullah mi je rekao da ova njegova bolest neće proći i da se bliži trenutak njegovog odlaska s ovoga svijeta. Na te sam riječi zaplakala. Onda mi je rekao da ću iz naše kuće ja biti prva koja će nakon njega otići na Ahiret. Te su me riječi obradovale.“ (Buhari, Megazi, 83)

Tokom bolesti Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nekoliko puta je, kada se osjećao bolje, odlazio u džemat da obavi namaz. Na jednom od tih susreta s džematom vidio je koliko su plemeniti ashabi žalosni što se bliži trenutak odlaska njihovog voljenog Vjerovjesnika. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, im je ovako govorio:

„O ljudi, čujem da se bojite zbog toga što će vaš Vjerovjesnik umrijeti. Ima li ijedan vjerovjesnik koji je došao prije mene da je zauvijek ostao sa svojim ummetom? Kako onda mogu ja zauvijek ostati s vama? Znajte da ja odlazim Gospodaru. I vi ćete otići

Gospodaru. Sigurno je to da sve što se događa, biva određenjem Velikog Allaha.

Znajte da ja odlazim prije vas i da ću dočekati vaš dolazak. Vodite računa o tome da je mjesto našega susreta na Ahiretu vrelo Kevser. Onaj ko želi da se na Ahiretu sretne sa mnom neka čuva svoj jezik i svoje ruke od grijeha.

O ljudi! Grijeh može promijeniti blagodat koja je čovjeku namijenjena. Kada je narod dobar, dobri su i oni koji njime upravljaju. Kada narod nije dobar, nisu dobri ni oni koji njime upravljaju. Kunem se Allahom koji sve određuje da ja sada stojim kraj Vrela i da s ovoga mjesta na kojem se nalazim vidim Vrelo.“

U tom trenutku je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pogledao Ebu Bekra, radijallahu anhu, i nastavio govoriti:

„O Ebu Bekre, nemoj plakati.“

„Ljudi! Među svima vama najbliži mi je Ebu Bekr. Odan mi je svojim prijateljstvom i svojom dušom i svojim imetkom. Uzvišeni Gospodar mi je najbolji i najveći prijatelj. Ako među ljudima imam prijatelja, onda je to sigurno Ebu Bekr. Zatvorite sva vrata koja vode u mesdžid. Neka otvorena ostanu samo Ebu Bekrova. Iznad Ebu Bekrovih vrata vidim svjetlost.“ (Buhari, Salat, 80; Ibn Sa'd, II, 227)

„Ashabi! Ja sam čovjek kao i vi. Možda sam nekome od vas nanio kakvu štetu. Ako sam nekome nanio kakvu tjelesnu povredu, evo moje tijelo, neka mi vrati. Ako sam nekoga udario s leđa, evo moja leđa, neka mi vrati. Ako sam nekoga u neznanju oštetio imetkom, evo moga imetka, neka uzme što mu pripada.

Allahu moj! Ja sam samo čovjek. Ako sam nekome od vjernika rekao tešku riječ, ili sam ga povrijedio ili sam ga prokleo, neka to bude

povod da Ti na tog vjernika spustiš svoju milost i da očistiš njegovu dušu." (Ahmed, III, 400)

„Allahu moj! Ako sam nekom vjerniku rekao tešku riječ, Ti je učini povodom da na Sudnjem danu taj vjernik Tebi bude bliži." (Buhari, De'avat, 34; Darimi, Mukaddime, 14; Ibn Sa'd, II, 255; Taberi, *Tarih*, III, 191; Halebi, 436-464)

Tako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tražio oprosta (halala) na ovome svijetu za vječni život. Nakon ovih riječi umoran se povukao u svoju sretnu odaju. Više nije mogao doći na zajednički namaz. Došao je još samo jednom, kada se osjećao malo bolje i obavio je namaz za Ebu Bekrom kao imamom.

Dvanaestog dana mjeseca rabiu'l-evvela, u ponedjeljak ujutro osjećao se bolje. Ipak, njegovo tijelo nije imalo snage da ode u džamiju na namaz. Otvorili su prolaz iz njegove odaje prema džamiji i on je mogao vidjeti svoje drage ashabe kako obavljaju sabah-namaz za Ebu Bekrom, radijallahu anhu. Bio je sretan što ih vidi kako stoje u safovima jedan do drugoga i zajednički obavljaju namaz, na licu mu je bio osmijeh. Dok je podnosio tešku bolest koja ga je sada već posve crpila, osjećao je zadovoljstvo što je ispunio zadaću koju mu je povjerio Uzvišeni Stvoritelj i što za sobom ostavlja džemat sastavljen od dobrih ljudi. (Buhari, Magazi, 83; Ezan, 46, 94; Muslim, Salat, 98; Nesai, Dženaiz, 7)

Sve nam ovo prenosi hazreti Aiša. Ona dalje kaže:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pratio je pogledom i uz osmijeh ashabe dok su obavljali sabah-namaz. Nikada nisam vidjela Allahovog Poslanika tako radosnoga kao tada." (Ibn Hišam, IV, 331)

Uzvišeni Stvoritelj je našem plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dao ni'met kakav nije podario nijednom poslaniku

prije: Allahov Poslanik i miljenik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, prije odlaska s ovoga svijeta vidio je da je obavio svoju zadaću – ljudima je dostavio Objavu. Arabijsko poluostrvo očistio je od širka. Idole su polomili i uništili isti oni ljudi koji su ih ranije smatrali božanstvima. Ljudi koji su svoju žensku djecu živu u pijesak zakopavali postigli su visoke stepene samilosti. Jer plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najbolji je učitelj koji ljudima daje najljepše znanje i odgaja ih tako da postanu najbolji među svim Božijim stvorenjima.

Toga jutra je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da krene na put vojska koja je već neko vrijeme bila pripremljena ali zbog njegove bolesti nije polazila na vojnu:

„S Allahovom pomoći krenite na put u prijepodnevnim satima." (Vakidi, III, 1120)

Toga dana je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da se siromasima podijeli šest - sedam dinara koji su bili povjereni na čuvanje hazreti Aiši. Nakon nekog vremena upitao je hazreti Aišu je li novac podijeljen sirotinji. Kada je čuo odgovor da je hazreti Aiša, zbunjena i zabrinuta zbog Resulullahove bolesti, zaboravila da ga podijeli, zatražio je da mu se novac donese. Držeći ga na dlanu plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je rekao:

„Allahov Poslanik Muhammed ne može otići svome Gospodaru a da ovaj novac ostane kod njega."

Nakon toga je podijelio novac u pet kuća siromašnih ensarija.

„Sada sam miran!" rekao je i utonuo u lagan san.[338] (Ahmed, VI, 104; Ibn Sa'd, II, 237-238)

338. U vezi s ovim Imam Kastallani ovako kaže: „Ako ovako razmišlja miljenik Uzvišenog Allaha, Stvoritelja svih svjetova, najodabraniji među Njegovim poslanicima, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kojemu je oprošteno i ono što je učinio prije i ono što će učiniti kasnije, pomislite samo u kakvom će

Eto tako je pristizala nafaka bez prekida.

Toga dana je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim ukućanima:

„Ljudi moji, vatra se rasplamsala. (Dobro pazite), fitna dolazi kao dijelovi mračne noći. (Kao da je vidio događaje koji će se u budućnosti desiti.) Ja sam vas podučio da je halal samo ono što je u Kur'anu nazvano halalom i da je haram sve ono što je Ku'anu nazvano haramom.

O Fatima, kćeri Allahovog Poslanika Muhammeda! O Safija! Radite ono što je primljeno kod Allaha. (Ako ono što radite nije dobro, nemojte se pouzdati u moju pomoć.) Jer ja vas ne mogu sačuvati od Allahove kazne (ako ne budete Njegovi pokorni robovi.)" (Ibn Sa'd, II, 256; Buhari, Menakib, 13-14; Muslim, Iman, 348-353)

Toga dana je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio:

„Na namaz idite. Namaz ne propuštajte nipošto. Lijepo se ophodite s onima koji su vam podređeni. Bojte se Allaha zbog njih. (Ne propustite da ih odjenete, da ih nahranite i blage im riječi upućujte)." (Ebu Davud, Edeb, 123-124/5156; Ibn Madže, Vasaja, 1)

Toga dana je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poželio da upotrijebi misvak.

Hazreti Aiša prenosi:

„Dok je Allahov Poslanik čistio zube misvakom, pomislila sam kako to čini lijepo, kao da ga nikada ranije nisam vidjela kako to radi." (Buhari, Megazi, 83; Ibn Sa'd, II, 261)

stanju biti onaj ko se vrati svome Stvoritelju s rukama uprljanim krvlju muslimana i s imovinom koja mu je haram." (Kastallani, II, 480-481)

Pokraj plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, stajala je manja posuda s vodom. Naš dragi Pejgamber, ponos svih svjetova, povremeno je spuštao ruke u tu posudu i vlažio lice. Pri tome je izgovarao:

„La ilahe illallah, smrt sigurno nosi sa sobom tegobu (ona ima svoju snagu zbog koje se čovjek zaboravi).“ (Buhari, Megazi, 83)

Toga dana je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ovakvu dovu Uzvišenom Gospodaru:

„Allahu moj, obavij me Svojom milošću i uvedi me među dobre robove. Allahu moj, obavij me Svojom milošću. Podari mi Svoju milost i uvedi me među dobre robove.“ (Buhari, Megazi, 83; Ahmed, VI, 126)

Toga dana je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tješio svoju kćerku hazreti Fatimu:

„Kćeri, nemoj za mnom plakati kada umrem, nego izgovaraj:

اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un.“ (Ibn Sa'd, II, 312)

(„Mi smo Allahovi i njemu ćemo se vratiti!“)

Toga dana je Resul-i Ekrem, sallallahu alejhi ve sellem, učio ovaj ajet koji mu je objavljen kao opomena ashabima što su u najtežim trenucima na Uhudu počeli odustajati od borbe čuvši da je, navodno, Poslanik poginuo:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ

„Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.“ (Ali Imran, 144)

Toga dana je Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, došao melek Džebrail, alejhis-selam, koji mu je donosio Objavu i rekao mu je:

„Allahov Poslaniče, neka je selam na tebe. Ovo je posljednji put da dolazim na Zemlju radi tebe.“ (Ibn Sa'd, II, 259)

Toga dana je Allahov plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživio ispunjenje riječi koje je još ranije bio rekao:

„Nijedan poslanik ne preda svoju dušu Stvoritelju prije nego što vidi svoje mjesto u Džennetu, a potom mu bude ponuđen izbor (između dunjaluka i Ahireta).“ (Buhari, Megazi, 83, 84; Ahmed, VI, 89)

Toga dana je plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao melek smrti, Azrail, alejhis-selam, i zatražio dozvolu da mu priđe. Kada je dobio dozvolu da uđe kod Poslanika, stao je pred Odabranikom svih svjetova i rekao:

„O Allahov Poslaniče, Ahmede! Uzvišeni Allah poslao me je tebi. Naredio mi je da poslušam svaku tvoju naredbu. Ako ti tako budeš htio, uzet ću tvoju dušu. Ako budeš htio drugačije, ostavit ću ti tvoju dušu.“

U tom trenutku je Džebrail, alejhis-selam, koji je bio prisutan, rekao:

„O Allahov Poslaniče, Uzvišeni Allah želi tvoj dolazak.“

Tada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao meleku smrti koji je od njega tražio dozvolu da mu priđe:

„O Azraile! Sretan je onaj ko je uz Allaha. O ti koji si glasnik smrti! Izvrši ono za što si dobio zadaću, uzmi moju dušu.“ (Ibn Sa'd, II, 259; Hejsemi, IX, 34-35; Belazuri, i, 565) Spustio je ruke u posudu s vodom koja je stajala kraj njega i prešao vlažnim rukama preko lica. Prolazeći kroz vrata koja vode Uzvišenom Stvoritelju na kraju svoga života na ovome svijetu, ispunjenoga željom za susretom sa Stvoriteljem, izgovarao je riječi tevhida:

„Allahu moj, prijatelju svevišnji (Tebe odabirem)!“

Dok je predavao svoju mubarek dušu, izgovarao je ove riječi. Mubarek ruka kojom je bio ovlažio lice pala je u posudu s vodom. (Buhari, Megazi, 83; vidi: Ajni, *Umdetu'l-kari*, XVIII, 97)

To je bio trenutak u kojem se desilo ono što je najavljeno u ajetu objavljenom nekoliko godina ranije:

إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ

„Ti ćeš, zacijelo, umrijeti, a i oni će, također, pomrijeti.“ (ez-Zumer, 30)

Uzvišeni Allahu, ukaži svoju milost našem plemenitom Poslaniku, Muhammedu Mustafi, sallallahu alejhi ve sellem, i rodu njegovu. Podaj im Svoj blagoslov. Neka je trajni salavat i selam na njih.

Kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predao svoju časnu dušu, ukućani su, duboko ožalošćeni, počeli plakati. Ali, u taj mah su čuli jedan glas koji ih je tješio:

„Neka je Allahov selam, rahmet i bereket na vas!“

Ukućani Poslanikove kuće su istim riječima odgovorili. Onda se glas ponovo začuo:

كُلُّ نَفْسٍ ذَآئِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فَمَن زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
وَما الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلاَّ مَتَاعُ الْغُرُورِ

„Svako živo biće će smrt okusiti! I samo na Sudnjem danu dobićete u potpunosti plate vaše, i ko bude od vatre udaljen i u džennet uveden – taj je postigao šta je želio; a život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje.“ (Ali Imran, 185)

„Neka znate da za svako teško stanje kod Allaha ima utjeha, za svakoga ko umre zamjena i za svaki gubitak ima naknada. Uzdajte se u Allaha i ono što želite čekajte od Njega. U najtežem je stanju onaj ko ne zna kako da zaradi nagradu. Neka je Allahov selam, rahmet i bereket na vas!“ (Ibn Sa'd, II, 259)

Abdullah ibn Omer, radijallahu anhuma, kaže:

„Te riječi su čuli svi članovi Ehl-i Bejta, oni koji su bili u Poslanikovoj džamiji i oni koji su hodali putem.“ (Belazuri, I, 564)

Najbolju među ženama koje će ući u Džennet, hazreti Fatimu veoma je rastužio privremeni rastanak od voljenog oca, plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovako je govorila:

„Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, počastio svojim prisustvom vječni svijet, ja sam osjetila veliku tugu zbog našega rastanka. Da se ta tuga izlije na dan, on bi postao mrkla noć.“ (Dijarbekri, II, 173)

Hazreti Fatima je na ovome svijetu ostala otprilike šest mjeseci nakon očevog odlaska. Za to vrijeme nikada je niko nije vidio da se makar malo nasmiješila. (Kamil Miras, *Tedžrid Buhari Terdžemesi,* XI, 25-26)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, po povratku u Medinu bolovao je trinaest dana. Dvanaestog dana mjeseca rabiu'l-evvela 632 godine, (a to je 8. juni) u ponedjeljak, pred njim su se otvorili horizonti Beskraja. Allahov Miljenik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je Najboljem prijatelju, er-Refiku'l-A'la.

Plemeniti ashabi su osjećali kao da je oslabila svjetlost sunca koje se svakoga dana rađa i zalazi, i uvijek jednako obasjava zemlju. Od toga dana Resulullahov mujezin Bilal Habeši, radijallahu anhu, više nije mogao proučiti ezan onim svojim lijepim glasom koji se razlijegao do neba. Više su puta ashabi zamolili hazreti Bilala da prouči ezan; on se pripremao da to učini, ali bi zaplakao čim bi vidio da u mihrabu više ne stoji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Nije imao snage da prouči ezan. Odlučio je da se na neko vrijeme udalji iz Medine ne bi li ublažio vatru razdvojenosti koja je plamtila u njegovom srcu. Otišao je u Siriju. Jedne noći je u snu vidio dragog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem.

„Šta znači ova odvojenost, Bilale?", upitao ga je. „Zar još nije došlo vrijeme da me posjetiš?"

Na te riječi hazreti Bilal se probudio i odmah je krenuo na put. Stigao je u Medinu i krenuo da posjeti časni mezar Odabranika svih svjetova, Muhammeda Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem. Dok je bio kraj mezara i plakao, došli su hazreti Hasan i hazreti Husejin, radijallahu anhuma. Hazreti Bilal privio ih je na grudi i počeo ih ljubiti. Poslanikovi unuci su mu rekli:

„Bilale, poželjeli smo čuti tvoj ezan."

Na njihovu molbu Bilal je počeo učiti ezan. Cijela Medina je zatreperila. Kada je izgovorio „Ešhedu enne Muhammede'r-Resulullah", svi Medinelije, muškarci i žene, pohitali su prema Poslanikovom mesdžidu, kao da su očekivali da će tamo vidjeti voljenog Poslanika. Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Medini se nije čuo toliki plač kao toga dana. (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, I, 244-245; Zehebi, *Sijer*, I, 357-358)

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, ovako kazuje:

„Od kako su Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekr došli u Medinu, ja u tom gradu nisam vidio više svjetlosti i ljepote. Bio sam u Medini i na dan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na drugi svijet. U tom gradu nije bilo tužnijeg i žalosnijeg dana od toga. Na dan kada je Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, ušao u Medinu, u gradu je sve blistalo od svjetlosti. Na dan kada je preselio, u Medini je sve utonulo u tamu. Njegovo smo časno tijelo sahranili, ali i tada nismo mogli povjerovati da više nije živ." (Ahmed, III, 221, 268, 287; Tirmizi, Menakib, 1/3618; Darimi, Mukaddime, 14)

Svako teško stanje koje nakon Poslanikove smrti zadesi vjernike, za njih nije odveć teško – uvijek je rastanak s njim teži. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je rekao:

„Kada vjernike zadesi kakva nesreća, neka utjehu traže u tome da ja više nisam s njima na ovome svijetu i neka se strpe." (*Muvetta*, Dženaiz, 41; Darimi, Mukaddime, 14)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je rekao:

„Moje zdravlje je sreća za vas jer možete razgovarati sa mnom i ja mogu razgovarati s vama. I moja smrt je sreća za vas jer ono što radite dolazi do mene. Kada vidim vaš dobar posao, ja na tome

zahvaljujem Allahu. A kada vidim vaš ružan posao, ja Allaha molim da vam oprosti." (Hejsemi, IX, 24)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, posljednje trenutke života na ovome svijetu proveo izgovarajući tespih, tenzih, riječi tevbe i riječi zahvale. Često je izgovarao:

„Subhanallahi ve bi-hamdihi, estagfirullahe ve etubu ilejh." (Vjerujem i izjavljujem da Allahu pripadaju najljepša svojstva i Njemu zahvaljujem. Kajem se za počinjene grijehe i molim Allaha da mi oprosti.) (Buhari, Ezan, 123, 139; Muslim, Salat, 218-220; Ahmed, I, 392; Ibn Sa'd, II, 192)

On je na leđima među plećima imao poslanički znak. Puno je ashaba živjelo sa željom i čežnjom da poljube taj znak. Kada je Najplemenitiji među poslanicima, naš dragi Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na Ahiret, na njegovom se licu nije mogla primijetiti nikakva promjena. Stoga su plemeniti ashabi pomišljali da još nije nastupio trenutak rastanka. Na to je Poslanikova bliska rodica Esma bint Umejs, radijallahu anha, pogledala poslanički pečat na njegovim leđima. Pečat se više nije vidio. To je bio jasan pokazatelj da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, napustio ovaj prolazni, a svojim prisustvom počastio vječni svijet.[339]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije iza sebe ostavio ni novac ni robove. Ostala je njegova bijela mazga koju je jahao, njegovo oružje i zemljište (u Fedeku i Hejberu) koje je poklonio putnicima namjernicima.[340]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro je u ponedjeljak, dženaza je bila u utorak. Dženazu-namaz su ljudi

339. Ibn Sa'd, II, 272; Ibn Kesir, *El-Bidaje*, V, 231
340. Buhari, Megazi, 83.

klanjali pojedinačno (a ne u džematu), niko nije bio imam. Jedni su govorili da se Poslanikovo blagoslovljeno tijelo pokopa pokraj minbera, drugi su rekli neka to bude u mezarju Džennetu'l-beki'a. Došao je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, i rekao:

„Čuo sam Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, kako kaže: *Svaki je poslanik pokopan na onome mjestu na kojem je umro*." Na te riječi hazreti Ebu Bekra, mezar je iskopan na mjestu na kojem je Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, ležao kada je predao dušu svome Gospodaru.[341]

Pripremajući mubarek tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se okupa prije dženaze, prisutni su htjeli svući košulju s njega. U taj mah začuo se glas koji je rekao „Košulju ne skidajte!" Okupali su tijelo ostavivši košulju na njemu.[342]

Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, ovako kaže:

„Resulullah je na jedan mjesec dana prije smrti počeo da nas priprema govoreći nam da se bliži tenutak rastanka.

Pitali smo ga: „Allahov Poslaniče, ko će klanjati dženazu?"

Plakali smo dok smo to govorili. I Resulullah je plakao:

„Budite mirni. Neka se Allah smiluje na vas. Neka vas nagradi zbog vašeg Poslanika. Kada okupate moje tijelo i umotate ga u ćefine, stavite ga na ovo uzvišenje na rub mezara u mojoj kući. Ostavite

341. Kadi Ijad kaže: „Svi se slažu da je mjesto na kojem je mezar Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najljepše i najvrijednije mjesto na zemlji." (*Šifa,* II, 96)
Imam Busiri ovako opisuje svoja osjećanja: „Nijedan miris ne miriše tako lijepo kao zemlja koja pokriva časno tijelo našeg Pejgambera, krunu ovoga i onoga svijeta. Kako je sretan i blažen onaj ko tu zemlju pomiriše i poljubi." (Kaside-i Burde, Bejt broj 58)

342. *Muvetta*, Dženaiz, 27; Ahmed, VI, 267

tako moje tijelo, a vi izađite iz tog prostora zato što će meni dženazu najprije klanjati moja dva prijatelja, to su Džebrail i Mikail, potom će klanjati Israfil i onda Melek smrti za kojim će pristati meleki u velikom broju. Nakon toga ulazite u grupama, klanjajte mi dženazu-namaz i donesite salavate i selame na mene. Pri tome me nemojte uznemiravati vikom, galamom i jecanjem.

Neka najprije namaz obave muški članovi moje porodice. Poslije njih neka klanjaju ženski članovi moje porodice. Nakon njih klanjajte vi.

Ashabima koji nisu ovdje prenesite moj selam. Prenesite moj selam i svima onima koji će me do Sudnjeg dana slijediti u vjeri koju sam vam prenio." (Hejsemi, IX, 25; Ibn Sa'd, II, 256-257)

Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, umro, sve je urađeno onako kako je on rekao. Hazreti Alija, radijallahu anhu, kaže:

„Neka se niko ne pita kako se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, može klanjati dženaza-namaz bez imama. On je naš imam bio za života, on je naš imam i sada kada nije među nama." Zatim je stao kraj Poslanikova tijela i činio dovu:

„O Allahov Poslaniče! Neka je na tebe Allahov selam, rahmet i bereket.

Allahu naš, svjedočimo da nam je naš Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio ono što si mu Ti objavio, da je svome ummetu dijelio savjete i pouke, da se borio na Tvome putu do pobjede i usavršavanja Tvoje vjere.

Allahu, učini nas od onih ljudi koji vjeruju u sve što si njemu objavio. Učvrsti naše korake na tom putu. Učini da se s njim sretnemo."

Džemat je slušao dovu i izgovarao „Amin! Amin!“ (Ibn Sa'd, II, 291)

Kako je velika sreća darovana zemlji koja u svojim njedrima drži Odabranika svih svjetova. Pjesnik je to lijepo kazao riječima:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odabrani je pejgamber i milost svjetovima. Zemlja se hvali nebesima da u svojim njedrima ima njegov mezar. Džebrail, alejhis-selam, posjetio je mjesto gdje leži Allahov Poslanik, alejhis-selam, i rekao: Ovo mjesto je džennet. Uđite ovamo da u njemu vječno ostanete.“

M. Raif Bej je također ovim lijepim stihovima izrazio kako bi nebesa htjela biti kao zemlja:

„Ti, čije lice sija kao sunce. Kada je nebo vidjelo da se zemlja nagizdala tvojim tijelom, duboko je počelo uzdisati: ***„...Kamo sreće da sam zemlja!“*** (en-Nebe, 40)

Vjera je usavršena, ashabi su lično posvjedočili da su primili vjeru i svoje su svjedočenje izjavili pred Uzvišenim Gospodarom. Nakon toga je Resulullah, ponos svega što postoji, sallallahu alejhi ve sellem, pozvan u vječni Ahiret. On će čekati svoj ummet na Siratu i kraj Kevsera.

Uzdamo se u tvoj šefaat, ja Resulallah!
Očekujemo tvoj zagovor, ja Resulallah.
Uvrsti nas u svoj ummet, ja Resulallah.

Rodio se 12 rabiu'l-evvela, u ponedjeljak, i počastio ovaj svijet svojim prisustvom na njemu. Allah mu je poslaničku zadaću dao 12 rabiu'l-evvela, u ponedjeljak. Hazreti Ebu Katade, radijallahu anhu, ovako kazuje:

„Pitali su Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, o postu ponedjeljkom. On je odgovorio:

„To je dan u kojem sam se ja rodio i dan u kojem mi je objavljeno poslanstvo.“ (Muslim, Sijam, 197-198)

Dan kada je Resulallah, sallallahu alejhi ve sellem, došao u Medinu, a njegov dolazak u Medinu označio je postavljanje temelja islamskoj državi do Sudnjega dana, bio je ponedjeljak, 12 rabiu'l-evvel.

Dan kada je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao s ovog prolaznog u vječni svijet bio je ponedjeljak, 12 rabiu'l-evvel. U vječnosti čeka svoj ummet da se zauzme za njega.

Aziz Mahmud Hudaji u ovim stihovima lijepo govori o odlasku plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, s ovoga svijeta u vječni svijet i o stanju svijeta koji ga je izgubio:

Ko čeka od tebe vjernost?
Zar ti nisi lažni svijet?
Zar ti nisi svijet koji je
Muhammeda Mustafu izgubio?

Tuga je obavila svijet

Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hazreti Fatima, radijallahu anha, je uplakana govorila:

يَا اَبْتَاهْ مَنْ رَبُّهُ مَا اَدْنَاهُ

يَا اَبْتَاهْ اَجَابَ رَبًّا دَعَاهُ

يَا اَبْتَاهْ مَنْ جَنَّةُ الْفِرْدَوْسِ مَأْوَاهُ

يَا اَبْتَاهْ اِلَى جِبْرِيلَ نَنْعَاهُ

„Oče moj, koji si najbliži svome Gospodaru! Oče moj, koji nisi ni trena htio odgoditi polazak na poziv svoga Gospodara. Oče moj, kojemu je određeno da u vječnosti boravi u Firdevsu. Oče moj, o čijoj smo smrti obavijestili Džibrila.“

Nakon što je blagoslovljeno tijelo našega Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, spušteno u mezar i ukopano, hazreti Fatima je upitala Enesa, radijallahu anhu:

„Enese, kako vam je srce izdržalo dok ste bacali zemlju na tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“ (Buhari, Megazi, 83; Darimi, Mukaddime, 14)

Enesu, radijallahu anhu, srce nije dopuštalo da odgovori na ovo pitanje, ipak je jezikom izgovorio: „Srce nam je to teško izdržalo, ali morali smo to učiniti jer smo na taj način izvršavali ono što nam je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da uradimo.“ (Kamil Miras, *Tedžrid Buhari Terdžemesi*, XI, 25)

Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vjernici su počeli plakati u džamiji. Hazreti Omer, radijallahu anhu, je govorio:

„Neka niko ne izgovori da je umro Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgubio svijest kao što se desilo Musau alejhis-selam.“

Dugo je još govorio hazreti Omer.

Kada je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, čuo žalosnu vijest, odmah je uzjahao konja i došao u Medinu. Otkrio je mubarek lice

plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a onda se nadvio nad njim i plačući mu poljubio čelo:

„Tako mi Allaha, Resulullah je umro! Inna lillahi ve inna ilejhi radži'un. Mi pripadamo Allahu i Njemu se vraćamo. Kunem se u velikog Allaha da ti On neće dopustiti da dva puta osjetiš smrtnu bol. Ti si jednom umro i prošao kroz prolaz koji je svakome suđen. Ti više nećeš umirati, moj Pejgamberu!" izgovorio je hazreti Ebu Bekr i nadvio se nad njegovo mubarek tijelo da ga poljubi u obraz. Podigao je glavu i izgovorio: „O moj prijatelju!" Potom se još jednom nadvio nad njegovo tijelo da ga poljubi u čelo. Ponovo je izgovorio: „O odabraniče!", i još jednom poljubio čelo plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom je nastavio govoriti:

„Lijep si bio za života, lijep si i sada kada u tvome tijelu nema života. Kako si lijep i u životu i u smrti." Potom je navukao pokrivač na mubarek lice Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i izašao. Za to vrijeme je hazreti Omer, radijallahu anhu, i dalje govorio kako Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije umro. Hazreti Ebu Bekr ga je pozvao i rekao mu:

„Sjedni Omere!"

Hazreti Omer nije sjeo, kao da ga nije čuo. Hazreti Ebu Bekr je dva - tri puta ponovio svoje riječi i onda počeo govoriti:

„Uzvišeni Allah je svome Pejgamberu poslao znak da se približava trenutak njegovoga preseljenja još dok je bio među vama. Obavijestio vas je da ćete i vi umrijeti (kada vam dođe suđeni trenutak). Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je umro. I vi ćete svi umrijeti, niko na ovome svijetu neće ostati. Onaj ko je mislio da treba obožavati Muhammeda, neka zna da je Muhammed umro, sallallahu alejhi ve sellem. Onaj ko vjeruje da je Allah njegov

Gospodar, neka zna da je Allah Živ (Hajj) i da je Vječan. Uzvišeni Stvoritelj je u Kur'anu rekao:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىَ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ

„Muhammed je samo Poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi." (Ali Imran, 144)

Kada su vjernici čuli ovaj ajet iz Kur'ana, povjerovali su da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, umro. Toliko su bili zbunjeni, da su hazreti Ebu Bekrovo, radijallahu anhu, učenje ovoga ajeta slušali kao da ga prvi put čuju.

Hazreti Omer, radijallahu anhu, je rekao:

„Tako mi Allaha, kao da do toga dana nikada nisam čuo taj ajet. Sav sam se uznemirio kada sam slušao Ebu Bekra kako ga uči. Noge me nisu mogle držati. Koljena mi nisu izdržala i ja sam se srušio na mjestu na kojem sam stajao." (Ibn Sa'd, II, 266-272; Buhari, Megazi, 83, Hejsemi, IX, 32; Abdu'r-Rezzak, V, 436)

Nakon govora koji je održao hazreti Ebu Bekr, hazreti Omer se nadvio nad tijelo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i poljubio ga u čelo. Plačući je govorio:

„Allahov Poslaniče, draži si mi od majke i oca. Panj od hurmina drveta na kojem si stajao dok si se obraćao vjernicima plakao je kad

si s njega sišao i popeo se na minber. Zašutio je onda kada si svoju ruku spustio na njega. Kako onda da tvoj ummet ne plače zbog rastanka. Allahov Poslaniče, draži si mi od majke i oca. Uzvišeni Allah u Kur'anu je rekao:

مَّنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ

„Onaj ko se pokorava Poslaniku pokarava se i Allahu..." (en-Nisa, 80)

Ovim je najljepšim riječima pokazao visoko mjesto koje ti je podario kod Sebe.

Allahov Poslaniče, draži si mi od majke i oca. Allah te je poslao kao Svoga posljednjeg poslanika. Od ranijih poslanika je tražio da vjeruju u tebe i da ti pomažu.[343] Time je pokazao visoko mjesto koje ti je podario kod Sebe.

Allahov Poslaniče, draži si mi od majke i oca. Stanovnici Džehennema će žaliti što te nisu poslušali. Njihove riječi:

يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا

„...Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali." (el-Ahzab, 66) i tada će kazivati kako si ti na visokom mjestu kod Allaha. (Kastallani, II, 492)

Ummu Seleme, radijallahu anha, ovako prenosi:

„Na dan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, preselio u vječni svijet, skupili smo se oko njega i plakali. Te noći nismo spavali. Allahov Poslanik bio je u našoj kući, utjehu

343. Vidi: Ali Imran, 81.

smo nalazili u tome što smo ga gledali. U zoru smo čuli zvukove kopanja; počeli smo glasno plakati. I ljudi koji su bili u džematu u džamiji glasno su plakali. Medina je odzvanjala od jecaja. Kada je Bilal, radijallahu anhu, učio ezan i izgovorio riječi „Ešhedu enne Muhammede'r-Resulullah, jecanje je postalo još glasnije. Ljudi izvana su nagrnuli prema mezaru, pa su oni koji su bili unutra zatvorili vrata. Kako nam je bilo teško! Kada nam se nakon toga dogodila kakva tegoba, utjehu smo nalazili podsjećanjem da je umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Svaka je druga tegoba bila manja od te." (Ibn Kesir, *el-Bidaje*, V, 256)

Odlazak plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, teško je pao časnim ashabima. Zato što su njega voljeli više nego ikoga drugoga, više nego išta drugo. Neki od ashaba nisu željeli ni živjeti na svijetu na kojem njega više ne mogu vidjeti i čuti. Naš dragi Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, je ovim časnim hadisom za života opisao njihovo stanje:

„Kunem se Allahom u čijoj je ruci Muhammedova duša da će doći dan u kojem me nećete vidjeti. Tada će neki od vas više voljeti i više željeti da vide mene nego svoju porodicu i svoj imetak." (Muslim, Fedail, 142; Buhari, Menakib, 25)

Oni su nastavili živjeti svoj život u čekanju dana kada će ponovo biti skupa s Allahovim Poslanikom, alejhis-selam, i kada će ponovo moći vidjeti Odabranika svjetova.

Hazreti Osman, radijallahu anhu, ovako kazuje:

„Ako među časnim ashabima ima neko ko se ožalostio zbog smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više od drugih, onda sam to sigurno ja. Svi su se ožalostili. Neki su se čak gubili od žalosti. Dok sam sjedio u sjeni kraj tvrđave, prošao je pored mene Omer, radijallahu anhu, i nazvao mi selam. Od žalosti

za Allahovim Poslanikom nisam primijetio ni da je prošao ni da mi je selam nazvao. Omer je otišao kod Ebu Bekra i rekao mu:

„Prošao sam kraj Osmana, nazvao sam mu selam a on mi nije uzvratio. Zar to nije čudno?“

Onda su obojica došli do mene i nazvali mi selam. Ebu Bekr mi se obratio:

„Tvoj brat Omer je došao do mene i rekao mi da ti je nazvao selam a da mu ti nisi uzvratio. Kaži nam zašto?“

„Ja to nisam učinio!“, odgovorio sam.

Omer je odmah na to rekao:

„Tako mi Allaha, ti si to učinio.“

Odgovorio sam:

„Tako mi Allaha, ja te nisam ni vidio ni čuo.“

Na to je Ebu Bekr rekao:

„Osman govori istinu.“ (Ahmed, I, 6)

Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr je pozvao Omera, radijallahu anhuma:

„Hajde da odemo do Ummu Ejmen, Poslanik ju je volio. Posjetimo je kao što ju je on posjećivao.“

Kada su došli, Ummu Ejmen, radijallahu anha, počela je plakati.

„Zašto plačeš?“ upitali su je. „Znaš da je za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najveća sreća da bude kod Allaha.“

Ummu Ejmen je rekla:

„Ne plačem zbog toga. Znam da je za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, najveća sreća da bude kod Allaha. Plačem zbog toga što više nema vahja."

Te njezine tanahne riječi dirnule su Ebu Bekre i Omera, radillahu anhuma. I oni su počeli plakati skupa s Ummu Ejmen. (Muslim, Fedailu's-Sahabe, 103)

Omer, radijallahu anhu, jedne je večeri izašao prohodati ulicama da provjeri sigurnost. U jednoj kući vidio je svjetlost. Kada je prišao bliže, vidio je staricu kako prede vunu i izgovara ove stihove:

„Neka su selami i salavati dobrih ljudi na Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. O Allahov Poslaniče, neka svi odabrani ljudi donose rahmet na tvoju dušu. Ti si puno klanjao i dovu činio u noćnim satima i puno si puta plakao u svitanje. Ali smrt dolazi svakome. Kada bih barem mogla znati hoću li na Ahiretu biti skupa sa svojim dragim Vjerovjesnikom."

Omer, radijallahu anhu, je sjeo i zaplakao. Ostao je tako jedno vrijeme, a onda je pokucao na vrata. Starica je pitala ko kuca. Odgovorio je: „Omer ibn Hattab."

Žena se uznemirila:

„Otkud Omer u ovo doba kod mene, što ti treba?", upitala je.

„Tako ti Allaha, otvori vrata i ne boj se!", odgovorio joj je.

Žena je otvorila vrata, a hazreti Omer joj je rekao:

„Hajde još jednom kaži te riječi što si ih malo prije govorila."

Žena je ponovila riječi poput stihova. Kada je došla do posljednjeg stiha, Omer, radijallahu anhu, je rekao:

„Molim te da i mene spomeneš skupa s vama."

Na to je žena ovako izgovorila posljednji stih:

„Kada bih barem mogla znati hoćemo li na Ahiretu Omer i ja biti skupa s našim dragim Vjerovjesnikom.“ Onda je dodala: „Allahu, koji voliš opraštati, oprosti Omeru.“

Omer, radijallahu anhu, je sretan otišao od nje. (Ali el-Muttaki, XII, 562/35762)

Enes, radijallahu anhu, je govorio:

„Nisam proveo nijednu jedinu noć a da u snu nisam vidio dragog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem.“ Dok je to govorio, plakao je. (Ibn Sa'd, VII, 20)

Časni ashabi su, svaki put kada spomenu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dodavali neku od ovih riječi: „Habibi“ (moj dragi), „Halili“ (moj prijatelj). Tako su izražavali svoju ljubav prema njemu.[344]

Donoseći salavat i selam pokazivali su ljubav i odanost odabranom Pejgamberu, alejhis-salatu ves-selam. Ali, to ne znači da su ga se sjećali samo onda kada su donosili salavat i selam. Na plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podsjećalo ih je to što su slijedili njegov put, što su pazili na njegov sunnet i što su se sjećali časnih hadisa.

Ebu Zerr, radijallahu anhu, kazuje:

„Tako mi Allaha, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je nakon svoga odlaska na Ahiret ostavio u takvom stanju da nas je svakoga trena ponešto podsjećalo na neki hadis; kad ptica prhne u zrak, mi se sjetimo nekog hadisa. Zato što nam je govorio: „*Podučeni*

344. Buhari, Tehedždžud, 33; Savm, 60; Muslim, Musafirin, 85; Ibn Madže, Sadakat, 10; Darimi, Savm, 38; Ahmed, V, 159; Ibn Sa'd, IV, 229

ste svemu onome što čovjeka približava Džennetu i udaljuje ga od Džehennema.“ (Ahmed, V, 153, 162; Hejsemi, VIII, 263)

Svi muslimani treba da vole plemenitog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više nego ikoga, više nego išta na svijetu. Njegove naredbe i zabrane treba da budu njihove želje. Dužnost je vjerniku muslimanu da slijedi sve što je on radio i sve što je činio.

NAJLJEPŠI PRIMJER LJUDIMA

Među svim stvorenjima jedino je ljudima poklonjena čast da prime mudrost svih Allahovih imena. Uzvišeni Stvoritelj podario je čovjeku slobodnu volju koja je kušnja jer ga može voditi potpunoj predanosti Njegovu određenju ali i skretanju s Pravoga puta; dao mu je sposobnost da misli, što ga može voditi putem prema dobru, ali i putem koji vodi u zlo.

Svrha vjere je da čovjek, koji je izložen ovako suprotstavljenim okolnostima, svoje ovosvjetske prohtjeve svede na najmanju moguću mjeru i da osobine koje mu osiguravaju ljepotu vječnosti podiže do najviših visina. Da bi čovjek postigao tu svrhu, potreban mu je najljepši primjer, to jest *usve-i hasene*. Jedna od mudrosti s kojom su poslanici upućivani među ljude jest i to da budu izvanredni primjeri koje ljudi trebaju slijediti. Uzvišeni Allah kaže:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلاَّ لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللهِ

„A mi smo poslali svakog poslanika zato da bi mu se, prema Allahovom naređenju, pokoravali...“ (en-Nisa, 64)

Ova mudrost je kod Allahovog Poslanika, našeg Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, prisutna u svojoj najvećoj mjeri. Uzvišeni Tvorac ovako kaže u Kur'an-i Kerimu:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن
كَانَ يَرْجُو اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيراً

„Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje.“ (el-Ahzab, 21)

Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem, jedini je poslanik i jedini čovjek u historiji čovječanstva čiji je cijeli život poznat ljudima do najsitnijeg detalja. Sve što je radio, što je govorio i što je osjećao bilježeno je trenutak po trenutak i kao časni spomen prisutno je u historiji čovječanstva. Njegov život primjer je svim pokoljenjima koja će živjeti na ovome svijetu do Sudnjega dana. U Kur'an-i Kerimu, u suretu el-Kalem za njega se kaže:

وَإِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ

„Jer ti si, zaista najljepše ćudi.“ (el-Kalem, 4)

Dovoljno je život i časnu ličnost Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, promatrati samo kroz ona stanja koja ljudski um može pojmiti da se shvati kako je Poslanik najviši, nedostižni vrh ljudskog postojanja. Jer Allah, dželle ša'nuhu ve dželle dželaluhu, je to mubarek biće podario cijelom čovječanstvu kao *usve-i hasene*, to jest kao savršen primjer. Zbog toga je njegov život počeo u okolnostima koje su najteže u ljudskom društvu, a to je biti dijete bez roditelja, prolazio je sve kušnje koje život može donijeti i izdigao se do najvišeg stepena moći i dobrote, to jest do stepena Božijeg Poslanika i vladara države. U kojem god se položaju čovjek za života nađe, od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, može učiti najljepše primjere ponašanja i primijeniti ih prema okolnostima u

kojima on živi. Čovjek to može postići onoliko koliko osjeća ljubav prema njemu i koliko ima želju i sposobnost da se ogrne njegovim duhom.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primjer je kao vjerski vođa. Primjer je kao vođa države, primjer je za one koji uđu u bašču božanske ljubavi, primjer je zahvalnosti i skromnosti kada je bio obasut najvišim Allahovim blagodatima.

Primjer je svojim strpljenjem i predanosti Allahovom određenju u teškim vremenima i na teškim mjestima. Primjer je velikodušnosti i darežljivosti pred bogatim plijenom. Primjer je svojim milosnim odnosom prema članovima porodice. Primjer je dobrote prema slabima, bespomoćnima i robovima. Primjer je opraštanjem i blagošću prema krivcima.

Ako si bogat čovjek koji raspolaže velikom imovinom, zamisli skromnost i darežljivost Allahovog Poslanika koji je zavladao cijelim Arabijskim poluostrvom i koji je stekao naklonost svih arapskih uglednika.

Ako si jedan od slabih, uzmi primjer iz života Allahovog Poslanika koji je živio pod upravom i u poretku koji su u Mekki postavili nemilosrdni i samoljubivi mušrici.

Ako si osvajač koji niže pobjede, uzmi primjer iz Poslanikova života, njegovu hrabrost i vjeru u Allahovo određenje kojima je pobijedio neprijatelje na Bedru i Hunejnu.

Ako si, neka nas Allah sačuva, poraženi, i tada se sjeti Allahovog Poslanika; on je, pokoravajući se Allahovoj odredbi, na Uhudu hrabro i odvažno koračao između ashaba koji su ležali na zemlji ranjeni ili ubijeni.

Ako druge podučavaš, misli na Allahovog Poslanika koji je Božanskim naredbama poučavao ashabe u džamiji prenoseći im sve što nosi u svome tanahnom, osjećajnom i iskrenom srcu.

Ako si učenik, zamisli plemenitog Pejgambera kako sjedi pred Džibril-i Eminom koji mu donosi Objavu.

Ako si govornik koji ljudima dijeli savjete, poslušaj Pejgambera koji u džamiji prenosi mudrost ashabima. Prepusti svoje srce i svoje uši njegovom umilnom glasu.

Ako hoćeš da zastupaš istinu, da je braniš i na nju ukažeš, i još ako nemaš nikoga ko te u tome podržava, pogledaj život Allahovog Poslanika koji je u Mekki, bez ičije podrške objavio istinu i pozivao ljude na Pravi put.

Ako si slomio neprijatelja i savladao ga, ako si nadvladao inat nekoga ko te je uznemiravao, ako si objelodanio istinu i time odgurnuo od ljudi neistinu, sjeti se Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je na dan kada je osvojena Mekka ušao kao vojskovođa - pobjednik u časni grad a opet posve skromno, jašući na devi tako da se od skromnosti i zahvalnosti Bogu povio kao da čini sedždu.

Ako posjeduješ zemlju i imanje i ako hoćeš da poslove na njima dovedeš u red, neka ti primjer bude Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, koji je, nakon što je postao vlasnik zemlje u Benu Nadiru, Hajberu i Fedeku zaposlio ljude koji su taj posao najbolje znali raditi i voditi.

Ako si sām, bez ikoga svoga, misli na jetima obasjanog nurom, nevino dijete, čedo Abdullaha i Amine.

Ako si stasao mladić, pozabavi se mirnim i skromnim životom mladića, budućeg Pejgambera koji je u Mekki bio čoban.

Ako si mlad čovjek koji želi zasnovati porodicu, obrati pažnju na porodični život Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i na njegove savjete. Neka te vodi predanost Allahu, tako ćeš postići sreću na oba svijeta.

Ako si trgovac koji ide na put s trgovačkom karavanom, dobro razmisli o stanju čovjeka, najboljeg u karavani koja je putovala u Busru preko Sirije.

Ako si sudija, razmisli o njegovom pravednom i hrabrom rješenju koje je donio kada se mekanski prvaci nisu mogli dogovoriti oko toga ko će postaviti Hadžeru'l-Esved u zid Ka'be.

Potom opet okreni svoj pogled u historiju i zadrži ga na Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je u Medini i svojoj džamiji donosio najpravednija rješenja među svim ljudima držeći posve ravnopravnima siromaha i bogataša, ma ko od njih da mu se obratio.

Ako si muž, imaj na umu čisti život, duboku osjećajnost i blagost časne ličnosti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio muž hazreti Hatidži i hazreti Aiši i koji se pravedno ophodio sa svojim suprugama.

Ako si roditelj, ophođenje s djecom uči iz ponašanja Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao oca prema Fatimetu'z-Zehri i kao djeda prema hazreti Hasanu i hazreti Husejinu.

Ma ko da si i ma u kojem stanju da se nađeš, danju i noću, uvijek i u svakom trenutku najbolji ćeš primjer i najboljeg vodiča imati u Muhammedu Mustafi, sallallahu alejhi ve sellem.

On je takav vodič da preko njegovog sunneta možeš popraviti svaku grešku, možeš urediti poslove koji su krenuli krivo i možeš

popraviti svoj život. Uz pomoć njegove svjetlosti i uputa svoj život možeš osloboditi nesreće i postići istinsku sreću.

Ako se želiš osloboditi robovanja materijalnome i hoćeš da živiš duhovni život, pronađi za sebe Bilala, Jasira i Sevbana koje je odgojio Odabranik svjetova. Budi s njima zajedno, postani iskren i odan na tom putu da stekneš osjećajno, tanahno, nježno i otvoreno srce. Nemoj zaboraviti da su ljudi džahilijjeta postigli sreću slijedeći uputu koju im je prenosio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem; postigli su Pravi put zato što se nisu odvajali od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što su ga vječito pratili kružeći oko njega kao što leptir kruži oko svjetiljke. Kako je velika milost spuštena čak na psa Kitmira, pratioca ashaba Kehfa, zato što je na njih, iskrene i odane vjernika spuštena milost Gospodara. Nasuprot ovima su primjeri žene hazreti Luta i Kenana, sina hazreti Nuha koji se nisu mogli odreći društva nevjernika pa ih je pogodila Allahova kazna. Oni, i drugi poput njih, nisu mogli svladati svoju želju za ovim svijetom pa su stradali skupa s nevjernicim i razvratnicima.

Stoga nastoj da kalendar kojim je omeđen početak i kraj tvoga života popuniš u društvu s iskrenim i dobrim vjernicima koji s ljubavlju spominju Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ne bi bio od onih koji su nemarni.

Znaj da je njegov život bio ružičnjak u kojem cvjetaju nježne i mirisne ruže kakve u drugim baščama nećeš vidjeti.

Kao što je ljepota njegove duše izuzetna, iznimna je i ljepota njegovoga tijela. Zbog tih njegovih vrijednosti Allah Uzvišeni ovako kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ. يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

„O vjernici, ne odlučujte se ni na što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah zaista sve čuje i sve zna. O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite.“ (el-Hudžurat, 1-2)

Ovim se časnim ajetima svi vjernici pozivaju na učtiv odnos prema plemenitom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem.

U Kur'an-i Kerimu se drugi poslanici spominju po imenu dok se naš Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, nikada ne priziva imenom „O Muhammede!“, nego se oslovljava s „O Poslaniče!“ „O Vjerovjesniče!“ Evo šta Uzvišeni Tvorac kaže svim vjernicima o tome kako treba da razumiju odnos Allahovog Poslanika prema njima i njihov odnos prema Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُم بَعْضًا

„Ne smatrajte Poslanikov poziv upućen vama kao poziv koji vi jedni drugima upućujete;...“ (en-Nur, 63)

U ovome časnom ajetu se kaže kako lijepom ponašanju vjernika, sljedbenika Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne priliči da Poslanika spominju samo imenom, nego da uz njegovo

ime treba izgovoriti riječi kojima se iskazuju njegove lijepe osobine. Prema tome, Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, treba spominjati imenima: Božiji Poslanik, Allahov Poslanik, Allahov Miljenik, Božiji Odabranik, Ponos svjetova, Najplemenitiji među poslanicima i drugim njegovim imenima. Osim toga, prema 56. ajetu sureta el-Ahzab, svaki put kada se spomene ime Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, treba donijeti salavat i selam na njega. To je uputa koju je Uzvišeni Allah dao cijelom ummetu koju, znači, svi vjernici treba da ispunjavaju prema Allahovom Poslaniku, alejhi-selam.

إِنَّ اللهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

„Allah i meleki Njegovi donose salavate na Vjerovjesnika. O vjernici, i vi donosite salavate i šaljite mu selame!“ (el-Ahzab, 56)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije bio samo učitelj koji riječju podučava vjernike Allahovoj Objavi, nego primjer živoga čovjeka koji je Allahovu Objavu živio tokom cijeloga svoga života. U jednom hadisu koji nam prenosi Džabir, radijallahu anhu, Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, ovako kaže:

„Allah me je poslao da usavršim lijepo ponašanje.“ (Muvatta, Husnu'l-Huluk, 8)

Sva islamska djela koja se pišu, evo, 1400 godina nastaju zato da bi protumačila jednu knjigu – to je Kur'an-i Kerim – i da bi protumačila život i ponašanje jednoga čovjeka – to je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Samo za njega je Uzvišeni Stvoritelj rekao:

لَعَمْرُكَ

„A života mi tvoga...“ (el-Hidžr, 72)
zaklinjući se njegovim životom.

Približiti se istini o Poslaniku Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, više je moguće srcem i osjećanjima nego razumom. Sve tajne mogu se razriješiti istinama koje je donio Allahov miljenik, Muhammed, alejhis-selam. A to je moguće ako se za uzora uzme „najljepši primjer“ – Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. I to je moguće udaljavanjem od ovosvjetskih uživanja i posvećivanjem ibadetu, robovanju Allahu. Kada čovjek počne primati ljepote Poslanikove duhovnosti, on osjeti tanahnost u svojoj duši i postigne stanje u kojem shvaća pojave oko sebe; njega obasja svjetlost istine i tajni, a to je znak Allahove milosti prema njemu.

Sasvim je sigurno da se tajne Kur'ana pokazuju prema stanju srca koje se zaogrnulo duhovnošću Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jer Uzvišeni Allah u Kur'anu ovako govori o tome da trebamo slijediti Njegovog Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, koji je najljepši primjer:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا
وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

„...ono što vam Poslanik kao nagradu da to uzmite, a ono što vam zabrani ostavite; i bojte se Allaha jer Allah zaista strahovito kažnjava -“ (el-Hašr, 7)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ

„O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne uništite djela svoja!“ (Muhammed, 33)

وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَالرَّسُولَ فَأُولٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ
اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّنَ وَالصِّدّيقِينَ وَالشُّهَدَآءِ
وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيقًا

„Oni koji su poslušni Allahu i Poslaniku biće u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost svoju darovao. A kako će oni divni drugovi biti!“ (en-Nisa, 69)

قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ. قُلْ أَطِيعُواْ اللهَ وَالرَّسُولَ
فإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

„Reci: „Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti!“ – a Allah prašta i samilostan je. Reci: „Pokoravajte se Allahu i Poslaniku!“ A ako oni glave okrenu – pa, Allah, zaista, ne voli nevjernike.“ (Ali Imran, 31-32)

وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللهَ وَيَتَّقْهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

„Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali – oni će postići ono što budu željeli.“ (en-Nur, 52)

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلاَةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ
اللهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَـئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللهُ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

„A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima: traže da se čine dobra djela a od nevaljalih odvraćaju, i molitvu obavljaju i zekat daju, i Allahu i Poslaniku Njegovu se pokoravaju. To su oni kojima će se Allah sigurno smilovati. - Allah je doista silan i mudar.“ (et-Tevbe, 71)

مَّنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ
وَمَن تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً

„Onaj ko se pokarava Poslaniku pokorava se i Allahu; a onaj ko glavu okreće – pa, Mi te nismo poslali da im čuvar budeš.“ (en-Nisa, 80)

أَلَمْ يَعْلَمُواْ أَنَّهُ مَن يُحَادِدِ اللهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ
نَارَ جَهَنَّمَ خَالِداً فِيهَا ذَلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ

„Zar oni ne znaju da onoga koji se suprotstavlja Allahu i Poslaniku njegovu čeka vatra džehennemska, u kojoj će vječno ostati? To je ruglo veliko!“ (et-Tevbe, 63)

وَأَطِيعُواْ اللّهَ وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُواْ فَتَفْشَلُواْ وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُواْ إِنَّ اللّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

„I pokoravajte se Allahu i Poslaniku Njegovu, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih." (el-Enfal, 46)

Sigurno je da vjernik može postići da usvoji dio ličnosti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegove ljubavi i izuzetnosti onda kada pred ljubavlju koju je dijelio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, osjeti treperenje svoga srca i duboka osjećanja u njemu i kada iz svoga srca potisne sve što potiče ljubav prema ovome svijetu.

Kako su lijep primjer ljubavi prema Allahovu Poslaniku do Sudnjega dana pokazali odabranici u ummetu koji su za sve uzor vidjeli u plemenitom Poslaniku, alejhis-selam, usvajajući svojim srcem dio od njegove časne ličnosti. Oni su život našli u istini Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Jedan od njih je Sejjid Ahmed Jesevi, veliki ašik i sljedbenik Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je imao šezdeset tri godine, iskopao je u zemlji jedno mjesto nalik na mezar i tu je nastavio živjeti i činiti ibadet: „Meni je haram hodati po zemlji kada sam napunio ove godine," govorio je Jesevi, jedan od istinskih primjera vjernika koji su sav smisao života našli u istini koju je dostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je bio povod velikom broju ljudi da prihvate islam i budu spašeni provalije

nevjerovanja. Zbog poštovanja prema njemu ljudi su zemlju u kojoj je živio nazvali Turkestan.

Kada je čuo da je Allahov Poslanik, alejhis-selam, na Uhudu slomio zub, Vejsel Karani je, ne znajući koji je to zub, izvadio sve svoje zube, jedan po jedan, samo da mu u glavi ne bi ostao onaj koji je plemeniti Poslanik izgubio. Tek kada je znao da ni on nema ono što je Resul-i Ekrem izgubio, postao je miran. (Feridu'd-din Attar, str. 23)

Imam Malik, radijallahu anhu, živio je svoj život u stalnoj želji da što više oponaša Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. U gradu Medini nikada nije uzjahao ni devu ni konja. Kada god je osjetio fiziološku potrebu, napustio je harem Poslanikove džamije, nikada svoju potrebu nije otklonio u dvorištu ili u blzini džamije. Kada bio ušao u Revdu, govorio bi tihim glasom. Kada je čuo halifu svoga doba Ebu Džafera Mensura kako glasno govori, obratio mu se riječima:

„O halifo, spusti glas kada govoriš na ovome mjestu. Allahovo upozorenje došlo je i za mnogo odabranije ljude nego što si ti." Potom mu je proučio ovaj ajet iz Časnoga Kur'ana:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ
صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ
أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

„O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njim glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite." (el-Hudžurat, 2)

Evo kako je Imam Malik oprostio namjesniku Medine koji je bio nepravedan prema njemu:

„Sram me je da na Sudnjem danu budem tužitelj rođaku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem."

Sultanija Bezm-i Alem Valide kazala je:

Muhammed je poslan ljudima kao znak ljubavi
Kakva je to ljubav u kojoj nema Muhammeda?

Kako lijepo ovi stihovi kažu da je duhovna hrana samo ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Evo stihova u kojima Junus Emre kazuje kako gori od ljubavi prema dragom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem:

Kad bih znao tražiti tako da nađem tvoj trag,
Kad bih mogao spustiti lice na prah u kojem je tvoj trag,
Kad bi me Stvoritelj obradovao da vidim tvoje lice,
O Muhammede, moja duša je željna tebe.

Godine 1678 pjesnik Nābī je s visokim državnicima krenuo na hadždž. Kako se karavana približavala Medini, tako Nabi od uzbuđenje nije mogao spavati. Tokom jedne besane noći vidio je da je jedan paša iz karavane u snu noge okrenuo u pravcu časne Medine. Nābīja je to rastužilo, odmah je počeo recitovati *na't* (stihove u pohvalu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem).

Pred sabah-namaz karavana se približila Medini. Nabi je u taj mah čuo kako se s munara razliježe glas mujezina koji recituje *na't* što ga je on te noći recitovao:

„Čuvajte se da ne pokažete kakvo nepoštovanje prema ovome mjestu na koje Allah motri i koje je stanište Njegovoga dragog Poslanika Muhammeda Mustafe.

O Nābī, u ovo mjesto uniđi s najljepšim ponašanjem jer ovo je časno mjesto oko kojega meleki kruže kao leptiri oko svjetiljke. Prag ovoga grada s poštovanjem ljube svi poslanici.“

Uzbuđen, Nābī je odmah potražio mujezina i upitao ga:

„Kada si i od koga naučio ove stihove?“

Mujezin mu je odgovorio:

Noćas mi je u snu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovako rekao:

„U mome ummetu ima jedan pjesnik po imenu Nābī. On dolazi da me posjeti. Prema meni gaji veliku ljubav i veliko poštovanje. Zbog tih njegovih plemenitih osjećanja dočekaj ga recitirajući s munare njegove stihove koje je napisao hvaleći me kao Poslanika.“ Ja sam samo uradio ono što mi je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, stavio u zadaću.“

Nabi je počeo plakati. Plakao je i govorio: „Znači, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, za mene rekao da sam njegov ummet. Znači da me Sunce oba svijeta prima u svoj ummet.“

Sulejman Čelebi, pjesnik koji je u stihovima sačinio Mevlud, ovako kaže:

„Posebna je to svjetlost oko koje sunce kruži.“

Ovim stihom je kazao da se sunce okreće oko Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se leptir okreće oko

svjetiljke. Drugim riječima, kazao je da sve neživo, kao i živo, gaji ljubav prema plemenitom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem.

Sultan Sulejman pisao je stihove pod pjesničkim imenom Muhibbī. On ovako moli Resul-i Ekrema, sallallahu alejhi ve sellem:

Ti si svjetlost svjetova i miljenik Stvoritelja
Molim te da onoga koji tebe voli ne vratiš sa svoje kapije.

Hazreti Alija, radijallahu anhu, kaže:

„Često sam prolazio ulicama Mekke s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Jednog dana smo izašli izvan grada. Svaki kamen i svako stablo kraj kojih smo prošli nazivali su selam Allahovom Poslaniku riječima: „Neka je selam na tebe, o Allahov Poslaniče." (Tirmizi, Menakib, 6/3626)

Jedan drugi vid ljubavi neživoga prema Allahovom Poslaniku, alejhis-selam, može se vidjeti u ovome:

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je tokom nekoga od ratnih pohoda pozvao jednog beduina da primi vjeru u Jedinog Gospodara. Na taj poziv je beduin zatražio od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da mu pokaže neki znak svoga poslanstva. Allahov Poslanik je pokazao na stablo koje je bilo nedaleko od njih i pozvao je to stablo da im priđe. Stablo se pomjerilo s mjesta, a onda je, probijajući zemlju prišlo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i beduinu. Tri puta je donijelo kelime-i šehadet, zatim se, uz Poslanikovu dozvolu, vratilo na svoje mjesto. Beduin je u čudu gledao ovaj prizor i kazao:

„Pozvat ću svoj narod da me posluša i da ih dovedem kod tebe. Ne budu li me poslušali, ja ću doći da budem uz tebe." (Hejsemi, VIII, 292)

Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, poznavale su životinje i odavale su mu čast. Evo kako o tome priča Džabir ibn Abdullah, radijallahu anhu:

„Vraćao sam se s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, s jednog vojnog pohoda. Kada smo došli do zemlje Nedždžarija u Medini, saznali smo da na tom imanju živi jedna deva koja nikome ne dopušta da uđe na tu zemlji, a ko pokuša ući, njega napadne. Ispričali smo to Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. On je otišao sam do mjesta gdje je bila deva i pozvao ju da mu priđe. Deva koja se nikome nije približavala i nikome nije dopuštala da se njoj približi, kada je čula glas Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, savila je vrat i pogela glavu do zemlje. Potom je došla do plemenitog Poslanika i kleknula pred njega. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Donesite mi uzde."

Namaknuo joj je uzde i predao devu njenome vlasniku. Potom je rekao ovako:

„Sva stvorenja na zemlji i na nebesima, izuzev ljudi i džina koji neće da vjeruju, poznaju i priznaju mene kao Allahova Poslanika." (Ahmed, III, 310)

Moramo se zamisliti pred ovom ljubavi koju prema plemenitom Poslaniku pokazuje sve što je stvoreno, živo i neživo, koliko mi slijedimo njegov put i koliko činimo da taj put slijedimo.

Koliko nam je samo potrebna njegova duhovnost danas! Jer mi živimo u svijetu koji je nalik opisu iz ovih stihova: „Ustani, Odabraniče svih svjetova, došao je Sudnji dan."[345]

345. Zapadnjački mislilac Bernard Shaw, koji je shvatio ovu stvarnost, ovako kaže: „U ovome vremenu u kojem se problemi gomilaju jedan za drugim osjećamo potrebu za Muhammedom koji je sve probleme rješavao mirno."

Donošenje salavata i selama na njega i naša ljubav prema njemu za nas su izvor velike utjehe.

Vjernici tanahna srca, u želji da se što više približe istini koju je čovječanstvu dostavio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kruže oko njegove duhovnosti kao leptirovi oko svjetiljke. Njihova je želja svoju dušu približiti njegovoj i ovaj život voditi u ljepoti koju samo Božiji ni'meti mogu dati.

Mi smo ovdje pokušali da, onoliko koliko je to moguće riječima, ukažemo na karakter i osobine časnoga stvorenja. To su tek kapi rose koje su kanule na našu sposobnost poimanja Svjetlosti upute, Muhammeda Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem. Tajna upoznavanja ljepota Objave, mogućnost približavanja čistim srcem Allahovoj Knjizi i sunnetu Najodabranijeg, to jest njegovom lijepom moralu i ponašanju, jest u ljubavi prema onome što je volio i udaljavanju od onoga što nije volio Allahov Poslanik i Miljenik, sallallahu alejhi ve sellem. Razlika između toga dvoga je onolika kolika je razlika između najviših visina i najnižih nizina. Glavni put koji čovjeka može voditi do razumijevanja i prihvatanja osjećanja koja je imao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ljubav prema njemu i udaljavanje od onoga što je nasuprot njemu.

Tokom historije su čestiti vjernici, koji su hranili svoju dušu na najljepšem primjeru, voljenom Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem, do najviše mjere doveli usavršavanje svoje vjere i usavršavanje radosti vjerovanja. Oni su tako postali baklja koja osvjetljava put cijelom čovječanstvu.

Neka ovoliko kazivanja popuni okvir koji je jedan slabi pisac umio sačiniti da bi pretočio u riječi ono što je uspio pojmiti o Istini

koju je donio Allahov Poslanik, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem.

Potrebno je reći da je ovo što je napisano među koricama knjige i tako stavljeno na raspolaganje i korištenje poznatim i nepoznatim čitaocima samo nekoliko kapi iz nepreglednog okeana. Te riječi su se, eto, potrošile pred veleljepnom kapijom najdublje tišine.

Gospodaru! Blagoslovi svojim rahmetom i bereketom ovaj tekst koji smo nastojali napisati ograničenim mogućnostima što nam ih riječi pružaju. Podari nam dio Istine koju je donio Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem. Obraduj nas šefaatom Tvoga Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je dragulj i vrelo ljubavi.

Amin!

POGOVOR

Islam je vjera objavljena cijelom svijetu za sva vremena. Stoga islam obuhvaća zakone svih nauka koje uređuju ovozemaljsko ponašanje ljudi, kao što su pravo, moral, ekonomija. Tim je zakonima i propisima moguće riješiti svako pitanje, od najjednostavnijeg do najsloženijeg, od pojedinačnog do općeg. Jedan dio islamskih principa odnosi se na jednostavna ovozemaljska stanja koja se tiču svakog pojedinca. Jedan dio tih principa jesu, međutim, istine koje pripadaju uzvišenim znanjima i pred njima bez riječi stoje i najveći umovi. Ne treba posebno objašnjavati kako je teško prihvatiti se objašnjavanja tih istina, pogotovo u knjizi koja je dostupna i nepoznatim čitaocima.

Taj napor se može uporediti s penjanjem uz liticu i lutanjem po pustinji. Mnogo je umnih ljudi koji su nastojali i nastoje objasniti teško razumljive istine onoliko koliko ih ograničene sposobnosti ljudskog uma, znanja i jezika mogu izraziti, ali je nemoguće u tome postići uspjeh u punom značenju te riječi.

S druge strane, islam nam nalaže da i pitanja koja prevazilaze ljudske mogućnosti ne smijemo posve napustiti zato što ih ne možemo posve pojmiti, to jest, nalaže nam da ne zanemarujemo ono što ne možemo pojmiti. Molim cijenjene čitaoce da na nas i naš tekst tako gledaju i da nam ne zamjere greške i propuste.

Osim toga, treba reći da je čovjekovo poimanje i prosuđivanje povezano sa svijetom u kojem živi. Uzvišene istine nije moguće

objašnjavati a da se pri tome ne padne u grešku ili da im se, ne htijući, nešto ne oduzme. Isto tako je nemoguće ljudskim sposobnostim shvatiti i iskazati istinu o najboljem stvorenju, Ponosu kosmosa, Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, i o suštinama Kur'ana koji je savršena Objava Gospodara svjetova. Tako opise Dženneta i Džehennema, kao i mnoge druge koji su sačuvani samo u tajnom znanju Uzvišenoga Tvorca mi možemo iskazati tek onoliko koliko je to našom sposobnošću poimanja moguće. Svi opisi metafizičkih istina vjere, sačinjeni razumom i srcem, jesu ispravni ali nisu potpuni. Ispravni su jer mi možemo toliko poimati i toliko iskazati na ovome svijetu na kojem živimo. Nisu potpuni jer mi možemo poimati samo uspoređujući visoke istine s onim što vidimo, čujemo i znamo na ovome svijetu, a razlika između onoga što mi na taj način pojmimo i stvarne istine beskrajno je puta beskrajno velika. Za poimanje tih istina potreban je put koji vodi drugoj vrsti razumijevanja, mogućnosti i uopće sposobnosti poimanja. Na primjer, „gledanje". Nije li ova riječ nedovoljna da se njome iskaže ono što će na Ahiretu za vjernike biti gledanje. Sigurno je da ona nije dovoljna. Ali nam je neophodna da njome izrazimo taj pojam.

Zbog toga za čovjeka nije moguće da posudom svoga bića zahvati puno iz okeana istine u koji zaroni. Kao što nije moguće u jednu čašu uliti cijelo more. Naš jezik je jedna posuda, naš um je jedna posuda, naše oči su jedna posuda... Slaba i nedovoljna.

Uzvišeni Gospodar u ovome časnom ajetu kazuje veličinu koju ljudski um ne može pojmiti:

قُل لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ
قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا

„Reci: „Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga, pa i kad bismo se pomogli još jednim sličnim.“ (el-Kehf, 109)

Treba promisliti o tome koliko može primiti posuda čovjekova bića od veličine onoga čime upravlja Stvoritelj svjetova kad je ono beskrajno puta beskrajno veliko.

A opet, istina neće biti nimalo oštećena zato što je ljudski um ne može obuhvatiti i iskazati.

Svaka riječ prenosi neko značenje, ali to je značenje samo onoliko koliko može pojmiti osoba koja tu riječ izgovara, odnosno osoba koja tu riječ čuje. Neka značenja, međutim, ostaju u beskrajnim dubinama. Takve su, na primjer, riječi Allah, kosmos, duša. Oni koji ove riječi koriste u usmenom obraćanju ili u pisanom obliku mogu sići u dubine do one mjere do koje im omogućava njihova sposobnost poimanja. Čitaoci isto tako – dubinu značenja tih riječi shvatit će onoliko koliko su sposobni pojmiti.

Među pojmovima koji sadrže dubinu što prelazi s onu stranu ovozemaljskoga jesu i časna imena plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem. Nadajući se Allahovoj milosti molimo Ga da nam čitaoci uz Njegovu pomoć oproste slabost da izrazimo sva značenja tih lijepih imena dok smo ih ovdje navodili i spominjali.

Eto, sada je vrijeme da završimo ovo kazivanje vraćajući se tišini koja pruža mnogo više mogućnosti za poimanje istine.

Jedini nam je spas da se ogrnemo ruhanijetom Resulullaha, Muhammeda Mustafe, sallallahu alejhi ve sellem. Jedini spas za sve bespomoćne pruža Uzvišeni Allah.

Pomozi nam, Gospodaru, u okeanu bespomoćnosti.

Uzdamo se u tvoj šefaat, Allahov Poslaniče!

BIBLIOGRAFIJA

Abdur-Rezzak ibn Hemmam, **Musannef**, I-XI, Bejrut, 1970;

Adžluni, Ismail ibn Muhammed, **Kešfu'l-hafa**, I-II, Bejrut, bez godine štampanja;

Ahmed ibn Hanbel, **el-Musned**, I-VI, Istanbul, 1992; **Kitabu'z-zuhd**, bez godine štampanja;

Alijj el-Mutteki, **Kenzu'l-ummal**, I-XVI, Bejrut, 1985;

Alusi, Ebu's-sena Šihabuddin Mahmud ibn Abdillah, **Ruhu'l-me'ani fi tefsiri'l-Kur'ani'l-azim ve's-seb'il-mesani,** I-XXX, Bejrut, bez godine štampanja, Daru ihjai't-turasi'l-arebijj;

Asim Efendi, **Kamus**, I-IV, Istanbul, 1305;

Ajni, Ebu Muhammed Bedruddin Mahmud ibn Ahmed, **Umdetu'l-kari šerhu Sahihi'l-Buhari**, I-XXV, Bejrut, Idaretu't-tiba'ati'l-munirijje, bez godine štampanja;

Belazuri, Ebu'l-Abbas Ahmed ibn Jahja, **Ensabu'l-ešraf**, Kairo, 1959;

Bejheki, Ebu Bekr Ahmed ibn el-Husejin, **es-Sunenu'l-kubra**, I-X, Daru'l-fikr, bez godine štampanja; **Šu'abu'l-iman**, I-IX, Bejrut, 1990; **Delailu'n-nubuvveti ve ma'rifetu ahvali sahibi'š-šer'ijje**, I-VII, Bejrut, 1985; **Kitabu'z-zuhdi'l-kebir**, Bejrut, 1996;

Buhari, Ebu Abdillah Muhammed ibn Ismail, **el-Džamiu's-sahih**, I-VIII, Istanbul, 1992; **Edebu'l-mufred**, Bejrut, 1990; **et-Tarihu'l-kebir**, I-IX, Hajdarabad, 1958; **et-Tarihu's-sagir**, I-II, Kairo, 1977;

Buti, Se'id Ramadan, **Min revai'il-Kur'an**, Bejrut, 1996;

Džehande, A. Četin, N. (ikmal), **M.E.B IA**, „redžez" mad., Istanbul, 1964;

Darekutni, Ebu'l-Hasen Ali ibn 'Umer, **Sunen**, I-IV, Bejrut, 1986;

Darimi, Ebu Muhammed Abdullah ibn Abdir-Rahman, **Sunenu'd-Darimi**, I-II, Istanbul, 1992;

Dejlemi, Ebu Šudžā' Širūje ibn Šehridar, **el-Firdevs bi me'suri'l-hitab**, Bejrut, 1986;

Dijarbekri, Husejin ibn Muhammed, **Tarihu'l-hamis**, I-II, Bjerut, bez godine štampanja;

Ebu Davud, Sulejman ibn Eš'as es-Sidžistani, **Sunenu Ebi Davud**, I-V, Istanbul, 1992;

Ebu'l-Hasan, Alauddin el-Emir Ali ibn Belban, **el-Ihsanu bi tertibi Sahihi ibn Hibban**, I-X, urednik: Kemal Jusuf el-Hut, Bejrut, 1987;

Ebu Nuajm, Ahmed ibn Abdillah, **Hilyetu'l-evlija**, I-X, Bejrut, 1967; **Delailu'n-nubuvve**, Hajdarabad, 1369;

Elmalili, M. Hamdi Yazir, **Hak Dini Kur'an Dili**, I-X, Istanbul, 1971;

Feriduddin Attar, **Tezkiretu'l-evlija**, Teheran, 1372;

Gazali, Ebu Hamid Muhammed ibn Muhammed, **Ihjau ulumi'd-din**, I-VI, Bejrut, 1990;

Hakim, Ebu Abdillah Muhammed ibn Abdillah en-Nejsaburi, **Mustedrek ale's-sahihajn**, I-V, Bejrut, 1990;

Halebi, Ebu'l-Feredž Ali ibn Ibrahim, **Insanu'l-ujun**, I-III, Kairo, 1964;

Halid Bagdadi, **Mektubatu Mevlana Halid**, Istanbul, 1993; **Risaletu'r-rabita** (Na marginama: Mevlana Safijuddin, Ali ibn Husejin, **Rešahat**, Istanbul, Sarinizde Tašdestigahi, 1291/1874.); **Divan,** (prijevod na turski: Sadreddin Yuksel), Istanbul, 1977;

Hamidullah, Muhammed, **Ratovi Allahovog Poslanika**, prijevod na turski: Salih Tug, Istanbul, 1991; **el-Vesaiku's-sijasijje**, Bejrut, 1985; **Poslanik islama**, I-II, Istanbul, 1995.

Hejsemi, Hafiz Nuruddin Ali ibn Ebi Bekr, **Medžmeu'z-zevaid ve menbeu'l-fevaid**, I-X, Bejrut, 1988;

H. Ibrahim Šener, **Kaside-i Burde**, **Kaside-i Bur'e ve Su Kasidesi**, Izmir, 1995;

Ibn Abdil-Berr, Ebu 'Umer Jusuf ibn Abdillah ibn Muhammed, **el-Isti'ab fi ma'rifeti'l-ashab**, I-IV, Kairo, bez godine štampanja; **ed-Dureru fi ihtijari'l-megazi ve sijer**, urednik: Ševki Dajf, Kairo, 1966;

Ibn Asakir, Ebu Kasim Ali ibn Hasan, **Tarihu Dimešk**, bez godine štampanja;

Ibn Ebi Šejbe, Ebu Bekr Abdullah ibn Muhammed, **el-Musannef**, I-VII, Hjadarabad, 1976;

Ibn Esir, Ebu'l-Hasen Ali ibn Muhammed, **el-Kamilu fi't-tarih**, I-XIII, Bejrut, 1979-1982; **Usdu'l-gabe**, I-VII, Kairo, 1970;

Ibn Habib, **Kitabu'l-muhabber**, urednik: Eliza Lichten-Stadter, Hajdarabad, 1942;

Ibn Hadžer el-Askalani, Šihabuddin Ahmed ibn Ali, **Fethu'l-bari šerhu Sahihi'l-Buhari**, I-XXVIII, Daru'l-fikr, urednik: Fuad Abdul-Baki, bez godine štampanja; **el-Isabe fi temjizi's-sahabe**, Kairo, 1379; **el-Metalibu'l-alije**, I-IV, Kuvajt, 1973;

Ibn Hibban, Ebu Hatim el-Busti, **Sahihu ibn Hibban**, I-XVIII, Bejrut, 1993;

Ibn Hišam, Ebu Muhammed Abdulmelik ibn Hišam, **es-Siretu'n-nebevijje**, Bejrut, 1937;

Ibn Huzejme, Ebu Bekr Muhammed ibn Ishak, **Sahihu ibn Huzejme**, I-IV, Bjerut, 1970;

Ibn Ishak, Muhammed ibn Ishak ibn Jesar, **Siretu ibni Ishak (Kitabu'l-mubtedei ve'l-meb'asi ve'l-megazi)**, Konja, 1981;

Ibn Kajjim el-Dževzijje, Muhammed Ebu Bekr, **Zadu'l-me'ad**, I-VI, Bejrut, 1995;

Ibn Kesir, Imaduddin Ebu'l-Fida, **Tefsiru Kur'ani'l-azim**, I-V, Bejrut, 1988; **el-Bidaje ve'n-nihaje**, I-XV, Kairo, 1993; **es-Siretu'n-Nebevijje**, I-IV, Kairo, 1966;

Ibn Madže, Ebu Abdillah Muhammed ibn Jezid el-Kazvini, **Sunenu Ibn Madže**, Istanbul, 1992;

Ibn Sejjidi'n-nas, **Ujunu'l-eser fi fununi'l-megazi ve'š-šemaili ve's-sijer**, I-II, Bejrut, 1992;

Ibrahim Džanan, **Hadis Ansiklopedisi**, I-XVIII, Istanbul, bez godine štampanja;

Ilhan Armutcuoglu, **Kaside-i Burde**, Konja, 1983;

Imam Malik ibn Enes, **Muvetta**, I-II, Istanbul, 1992;

Ja'kubi, Ahmed ibn Ebi Ja'kub Dža'fer, **Tarihu'l-Ja'kubi**, I-II, Bejrut, 1992;

Kadi Ijad ibn Musa, **eš-Šifa bi ta'rifi hukuki'l-Mustafa**, I-II, Istanbul, bez godine štampanja;

Kamil Miras, **Sahih-i Buhari Muhtesari Tedžrid-i Sarih Tercumesi ve Šerhi**, I-XIII, Ankara, 1972;

Kašani, Ebu Bekr Alauddin ibn Mes'ud, **Bedaiu's-senai fi tertibi'š-šerai'**, I-VII, Bejrut, 1982;

Kastallani, Ebu'l-Abbas Ahmed ibn Muhammed, **el-Mevahibu'l-ledunijje**, I-II, Kairo, 1281; **el-Mevahibu'l-ledunijje Tercemesi**, I-II, prijevod na turski: Šair Abdul-Baki, urednik: Turgut Ulusoy, Istanbul, 1984;

Kettani, Muhammed Abdul-Hajj, **Nizamu'l-hukumeti'n-nebevijjeti**

(**et-Teratibu'l-idarijje**), I-II, Bejrut, 1996;

Kurtubi, Ebu Abdillah Muhammed ibn Ahmed, **el-Džami'u li ahkami'l-Kur'an**, I-XX, Bejrut, 1985;

Mehmed Z. Pakalin, **Osmanli Tarih Deyimleri ve Terimleri Sozlugu**, I-III, Istanbul, 1971-1972;

Muhammed Abdullah Draz, **en-Nebeu'l-azim**, Daru'l-kalem, bez godine štampanja;

Mustafa Asim Koksal, **Islam Tarihi**, I-XVIII, Istanbul, 1987;

Munavi, Muhammed Abdur-Re'uf, **Fejdu'l-kadir šerhu Džami'is-sagir**, I-VI, Bejrut, 1994;

Muslim, Ebu'l-Husejin ibn Hadždžadž el-Kušejri, **el-Džami'us-sahih**, urednik: Fuad Abdul-Baki, I-III, Istanbul, 1992;

M. Akif Deniz, Ilk Adim, 2003;

Nebi Bozkurt, **DIA**, „Mekke" md. Ankara, 2003;

Nesai, Ebu Abdir-Rahman Ahmed ibn Šuajb, **Sunenu'n-Nesai**, I-VIII, Istanbul, 1992;

Nevevi, Ebu Zekerijja Jahja ibn Šeref, **Rijadu's-salihin** (prijevod na turski i komentar: Jašar Kandemir, Ismail Lutfi Čakan, Rašid Kučuk), I-VIII, Istanbul, 1997; **Šerhu Sahihi Muslim**, I-XVIII, Kairo, 1981;

Osman Nuri Topbaš, **Kulliyat**, izdavačka kuća „Erkam";

Ramazanoglu Mahmud Sami, **Uhud Gazvesi**, Istanbul, 1984;

Razi, Fahruddin Muhammed ibn 'Umer, **Mefatihu'l-gajb** (**et-Tefsiru'l-kebir**), I-XXXII, Bejrut, 1990;

Rudani, Ebu Abdillah Šemsuddin Muhammed ibn Sulejman, **Džem'ul-fevaid min Džemi'il-usuli ve Medžmei'z-zevaid** (velika enciklopedija hadisa), I-V, prijevod na turski: Naim Erdogan, urednik: Yusuf Ozbek, Istanbul, bez godine štampanja;

Sadik Dana, **Kulliyat**, Izdavačka kuća „Erkam";

Safvet Senih, „Su Kristallerinin Sirri", **Sizinti**, decembar, 2002, broj: 287;

Semhudi, **Vefau'l-vefa**, I-IV, Bejrut, 1997; I-II, Kairo, 1326;

Suhejli, Ebu'l-Kasim Abdur-Rahaman ibn Abdillah, **er-Revdu'l-unfi fi tefsiri's-sireti'n-nebevijjeti li'bni Hišam**, I-IV, urednik: Taha Abdur-Re'uf Sa'd, Bejrut, 1978;

Sujuti, Ebu'l-Fadl Dželaluddin Abdur-Rahman ibn Ebi Bekr, **el-Džami'us-sagir**, Kairo, 1306; **Miftahu'l-dženneti fi'l-ihtidžadži bis-sunneti**, Bejrut, 1987;

Šah Velijullah Dehlevi, **Hudždžetullahi'l-baliga**, Bejrut, 1990;

Šefik Džan, **Mesnevi Tercumesi**, I-VI, Istanbul, 1997;

Taberani, el-Hafiz Ebu'l-Kasim Sulejman ibn Ahmed, **el-Mu'džemu'l-kebir**, I-XXV, Bejrut, 1983;

Taberi, Ebu Dža'fer Muhammed ibn Džerir, **Džami'ul-bejan an te'vili āji'l-Kur'an**, XXX, Bejrut, 1995; Tarih, I-XI, Kairo, bez godine štampanja;

Tahiru'l-Mevlevi, **Edebiyat Lugati**, urednik: Kemal Edib Kurkcuoglu, izdavačka kuća „Enderun", Istanbul, 1973;

Tirmizi, Ebu Isa, Muhammed ibn Isa, **Sunenu't-Tirmizi**, I-V, Istanbul, 1992; **eš-Šemailu'l-Muhammedijje**, Bejrut, 1968;

Vahidi, Imam Ebu'l-Hasen Ali ibn Ahmed, **Esbabu nuzuli'l-Kur'an**, urednik: Kemal Besjunu Zaglul, Bejrut, 1990;

Vakidi, Ebu Abdillah Muhammed ibn 'Umer, **Megazi**, I-III, Bejrut, 1989; Kairo, 1948;

Zehebi, Ebu Abdillah Muhammed ibn Ahmed, **Sijeru a'lami'n-nubela**, I-XXIII, Bejrut, 1986-1988;

Zekai Konrapa, **Peygamberimiz**, Istanbul, 1987;

Zamahšeri, Ebu'l-Kasim Džarullah Mahmud ibn 'Umer ibn Muhammed, **Tefsiru'l-keššaf an hakikati't-tenzili ve ujuni'l-ekavili fi vudžuhi't-te'vil**, I-VI, urednik: Muhammed Mersi Amir, Kairo, 1988.

SADRŽAJ

PRVA GODINA PO HIDŽRI / 7

Prvo mjesto boravka u svijetloj Medini 7
Gostoprimstvo Ebu Ejjuba el-Ensarija 9
Enesovo služenje Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem 11
Bratimljenje muhadžira i ensarija 14
Vrijednosti muhadžira i ensarija 18
Medinska povelja 33
Proglašavanje Medine haremom 38
Medinska čaršija i uređenje trgovinskog života 40
Izgradnja Poslanikovog mesdžida i njegove sretne kuće 45
Podsticanje na namaz u džematu 54
Prvi ezan 60
Ashabi suffe: škola znanja i spoznaje 64
Resulullahov, sallallahu alejhi ve sellem, brak sa hazreti Aišom, majkom pravovjernih 71
Stanje u Medini 73
Dopuštanje borbe:„I borite se protiv onih koji se bore protiv vas!“ 78
Džihad na Allahovom putu 83
Neke vojne izvidnice (serijje) 91

DRUGA GODINA PO HIDŽRI / 95

Pohod na Batnu Nahle i drugi pohodi 95

Promjena kible 100
Post, sadekatu'l-fitr i zekat 105
I'tikaf 116
VELIKA BITKA NA BEDRU 119
Pomoć meleka 137
Lavovi Bedra 143
Povratak sa Bedra 149
Odnos prema zarobljenicima 150
Propis o ratnom plijenu 162
Stepen šehadeta 165
Hazreti Zejnebin dolazak u Medinu 171
Jevreji i pohod na Benu Kajnuka 174
Pohod na Sevik 181
Vjenčanje hazreti Alije i hazreti Fatime 182
Ljubav prema Ehl-i bejtu 188

TREĆA GODINA PO HIDŽRI / 192

Rat ispunjen događajima koji opominju: BITKA NA UHUDU 192
Ljubav ashaba prema šehadetu 195
Prvak među šehidima: hazreti Hamza 202
Ashab koji je zatvorio vrata isprike: Sa'd ibn Rebi' 215
Šehidi Uhuda 216
„Mi volimo Uhud, Uhud voli nas!" 224
Pouke iz Bitke na Uhudu 225
Hamra'ul-Esed 227
Pitanje nasljedstva 230

ČETVRTA GODINA PO HIDŽRI / 234

Slučaj na er-Redži'u 234

Događaj kod Bunara Me'une 239
Izdajnički i podmukli plan plemena Benu Nadīr 242
Zabrana alkoholnih pića i kockanja 250
Zatu'r-Rika....255
Mali Bedr....261

PETA GODINA PO HIDŽRI / 264

Prelazak Selmana Farisija na islam 264
Zabrana posinjavanja (adopcije) 272
Uspostavljanje propisa o obaveznom pokrivanju žena 276
Bitka kod Murejsije 279
Tejemmum 283
Slučaj potvore....284
Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj!....292
Nepodnošljiva muka i patnja za patnjom:
Bitka na Hendeku....298
Radosne vijesti u Bitki na Hendeku 301
Hazreti Džabirovo jelo ispunjeno bereketom....303
Iskušenja i nedaće Bitke na Hendeku....306
Hrabrost pokazana na Hendeku 309
Rat je varka....314
Pohod na Benu Kurejze....317

ŠESTA GODINA PO HIDŽRI / 323

Ključ osvajanja Mekke: Sporazum na Hudejbiji Putovanje
na koje se krenulo sa čežnjom prema Ka'bi....323
Bej'atu'r- ridvan: Zakletva kojom je Allah zadovoljan 328
Sporazum na Hudejbiji: Nova faza pozivanja u islam....331
Očita pobjeda: Blagodat upute koja je postepeno rasla 339

SEDMA GODINA PO HIDŽRI / 346

Poziv vladarima u islam 346
Podmetanje sihra Resulullahu od strane Jevreja....366
Posljednji udarac izdajicama i spletkarošima Jevrejima:
Pobjeda na Hajberu 368
Isključivost po pitanju ljudskih prava 378
Dolazak Devslija u Medinu....380
Povratak muhadžira iz Abesinije 381
Pokušaji Jevreja da otruju Resullaha, sallallahu alejhi ve sellem....383
Pitanje „muťa braka“ 385
Vraćajući se sa Hajbera 387
Umretu'l-kadā' – naknadna umra....389

OSMA GODINA PO HIDŽRI / 396

Smrt kćerke Allahova Poslanika, hazreti Zejneb 396
Ep ispisan rukom jednog sahabije:
Bitka na Mu'ti - Džejšu'l-umerā....397
Vještina zapovijedanja Halida ibn Velida 403
Osvojenje Mekke 408
Bajram oprosta....420
Prisega Mekkelija....426
Odgovorne poslove povjeravajte onima koji su ih dostojni....428
Jedinstvena odanost 432
Pohod na Hunejn 433
Bitka u Evtasu 438
Opsada Taifa 439
Raspodjela ratnog plijena....441
Kazna za ubistvo muslimana 451
Određivanje upravnika i učitelja u Mekki 454

DEVETA GODINA PO HIDŽRI / 456

Ispitajte istinitost onoga što govori zlonamjernik! 462
Veliki ispit vjere: Pohod na Tebuk 463
Opskrba za pohod 472
Sa'atu'l-usre: Vrijeme teškoća 476
Šehidi Tebuka 485
Izdaja licemjera i Mesdžidu'd-dirār 488
Od malog džihada ka velikom džihadu 490
Trojica ashaba čija pokajanja nisu primljena 491
Bogate riznice pripadaju Allahu 499
U vjeri bez prakticiranja nema nikakvog dobra! 500
Ostala dešavanja po povratku sa Tebuka 504
Godina izaslanika 507
Dužnost hadždža 511

DESETA GODINA PO HIDŽRI / 514

Kako je Adijj ibn Hatim postao musliman 514
Prvi i posljednji hadždž plemenitog Poslanika:
OPROŠTAJNI HADŽDŽ 517
Danas Sam vašu vjeru usavršio 531
Mjesto na kojem se srce rastuži 533

JEDANAESTA GODINA HIDŽRE / 539

VELIKI RASTANAK I ODLAZAK Putovanje Jedinom Stvoritelju ..539
Tuga je obavila svijet 559

NAJLJEPŠI PRIMJER LJUDIMA / 569

POGOVOR / 588

BIBLIOGRAFIJA / 591